"MATCH POINT" FİLMİNİN AFİŞİ DERGİNİZLE BİRLİKTE

sinema

SAYI: 2006 - 02 5 YTL

MERKEZ
ISSN 1304-5695

9 771304 569005 26
K.K.T.C. FİYATI: 6 YTL.

SPIELBERG
dünya meselelerine fena daldı:
MUNICH

JARHEAD:
Irak Savaşı'nda sıkıntı ve cinnet

Efsane yönetmen TERRENCE MALICK

Woody Allen'dan bir suç gerilimi
MATCH POINT

Country
müziğin unutulmaz ismi
Johnny Cash'in hayatı
Walk The Line'da

İngiliz bahçelerinde Aşk ve Gurur

Medya ve politika üzerine:
Good Night & Good Luck

Amerikan usulü egzotizm BİR GEYŞANIN ANILARI

SİNEM GÜVEN

Sinem'in alışveriş sepeti içini döküyor!

Bu sayıda konuğumuz Sinem Güven'in alışveriş sepetine masum müdahalede bulunuyoruz! Sinem ancak boş vakitlerinde zaman ayırabildiği alışverişlerde eve ne alır, ne için alır? Biz bunları sorduk, alışveriş sepeti de içini döktü!

Piko'dan özel hayata masum müdahale!

Sinem'in evde yemek yapmaya vakti yok. Neyse ki kedisi pek yemek seçmiyor.

Bunun Sinem Güven'le özel bir ilgisi yok. Bildiğiniz yaşam kaynağı.

Mankenlerin kahvaltıda yedikleri kibrit kutusu büyüklüğündeki peyniri hatırlayın. Yanındaki meşhur bir dilim domates de burada işte!

Cilt maskesi falan değil, omlet için...

"Sinem, mutfağın nasıl öyle pırıl pırıl oluyor?"un cevabı!

Sinem Güven pirinç patlaklı, meyve parçalı MASUM ÇİKOLA (PARDON... PİKOLATA) yiyor.

Gelecek sayı "Sinem Güven'in spor çantası"!

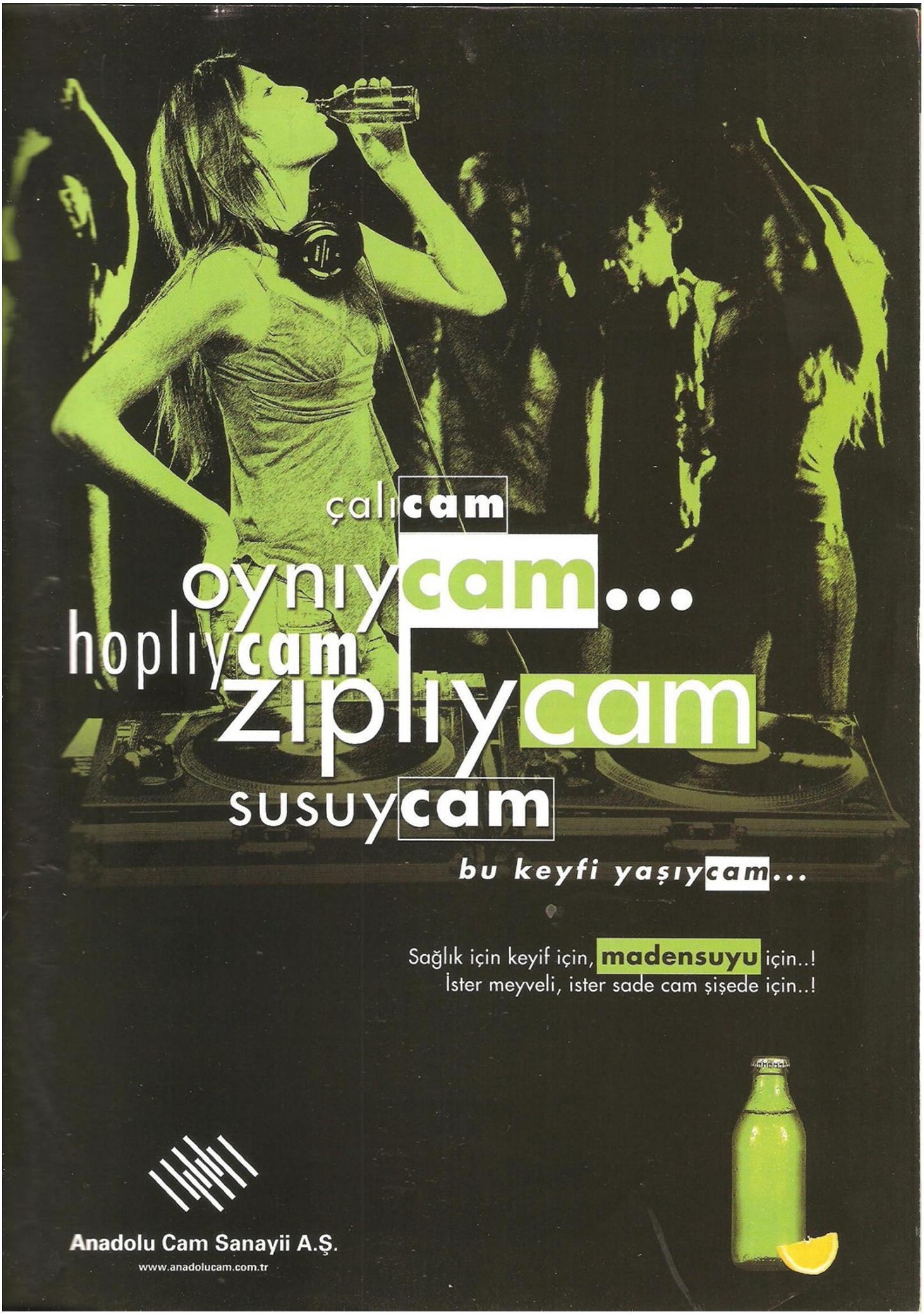
çalıcam
oynıycam...
hoplıycam
zıplıycam
susuycam
bu keyfi yaşıycam...
Sağlık için keyif için, madensuyu için..!
İster meyveli, ister sade cam şişede için..!
Anadolu Cam Sanayii A.Ş.
www.anadolucam.com.tr

içindekiler

sinema

MERKEZ

Sahibi
Merkez Dergi Yayıncılık San. ve Tic. A.S. adına
Turgay Ciner

Medya Grup Baskanı
M. Kenan Tekdağ

Genel Müdür
Mehmet E. Demirel

Genel Yayın Koordinatörü
Alev Er

Genel Yayın Yönetmeni ve Tüzel Kisi Temsilcisi
Mehmet Açar

Sorumlu Müdür
Yusuf Yazıcıoğlu

Görsel Yönetmen
Murat Bayar

Yazı İşleri
Senem Erdine
Ebru Çeliktuğ
Müjde Isıl

Yönetim

Genel Müdür Yardımcıları:
Güray Çakır
Levent Tayla
Yonca Ertürk

Üretim: **Gamze Cin Demir**
Tanıtım Tasarımı: **Naci Yavuz**
Teknik: **Engin Altuntas**
Ofset Hazırlık: **Ercan Karaaslan**

REKLAM SATIS PAZARLAMA

Genel Müdür
Rana Karlıdağ
Genel Müdür Yardımcıları
Erhan Özdemir
(Finans ve Operasyon)
Serap Yakın *(Satış)*
Reklam Gurup Koordinatörü
Hakan Yonsul
Rezervasyon
Tel: (0212) 354 33 61/63/65
Fax: (0212) 354 33 75
Ankara Bölge Reklam Müdürü
Elif Tetikbas
Tel: (0312) 292 51 53
Fax: (0312) 292 51 43

Yazı ve fotoğrafların tüm hakları SİNEMA MERKEZ Dergisine, yayınlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.

Merkez Dergi Tel: (0212) 426 64 94
Fax: (0212) 354 47 85
Yazışma: Merkez Dergi Grubu Tevfik Bey Mahallesi, 20 Temmuz Caddesi, No: 24, 34295 - Sefaköy / İstanbul
Yönetim Yeri: Barbaros Bulvarı, Cam Han, No: 125, 80700 Beşiktas İstanbul
Yayının Türü: Yerel Süreli
Basıldığı Tarih: Subat 2006
Dağıtım
Merkez Dağıtım Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.S.
(0216) 585 91-00 (PBX)
Basımcı: Merkez Gazete Dergi Basım Yayıncılık Ve ticaret Sanayi Anonim Şirketi
Adres: Barbaros Bulvarı, Cam Han, No: 125, 80700 Beşiktas İstanbul

Basıldığı Yer:
Printcity, Fatih Mah. Hasan Basri Cad. Samandıra/Kartal/İstanbul

İsletme Müdürü: Kemal Erginsoy
İsletme Koordinatörü: Kazım Varol

Bu dergi basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

MERKEZ DERGİ ABONE HİZMETLERİ
Tel: 0212 411 22 22 Faks: 0212 354 33 22
e-mail: abone@merkezdergi.com.tr
(Hafta içi 09:00-18:00saatleri arasi hizmet verilmektedir)

gündem

38 Allen'dan sağlam bir polisiye
"Maç Sayısı" yılın en iyilerinden biri olarak gösteriliyor.

44 Hacivat ve Karagöz Neden Öldürüldü?
Ezel Akay'dan bir dönem filmi

46 Terrence Malick muamması
Topu topu üç filmle büyük usta

50 Öfke, önyargı ve terör
Karanlık bir siyasi gerilim: "Münih"

56 Taşra sıkıntısı
Küçük bir kasabada "İlk Aşk"

58 Geysaların gizemli dünyası
"Bir Geysanın Anıları": Tartısmalı ve egzotik

62 Babam ve hocam
Gywneth Paltrow ve Anthony Hopkins "Kamıt"ta

64 !F günleri basliyor
Değişik bölümler ve ses getirecek filmler

68 "Sınıf" tanımayan aşk
"Aşk ve Gurur": Bir Jane Austen uyarlaması

72 MacCarthy üzerinden Bush eleştirisi
George Clooney'nin ikinci filmi: "Good Night, And Good Luck"

76 Country aşıkları
Altın Küre'nin galiplerinden "I Walk The Line" gösterimde

80 Amerikan güzeli savaşta
Sam Mendes'ten bir savas sıkıntısı: "Jarhead"

84 Korkuyorum anne!
Muhafazakar içerikli seytan filmleri

dosya

86 Klasik sinemanın büyük ustaları
Milos Forman

96 2005'in 50 filmi
Geçtiğimiz yıl en çok konustuğumuz filmler, en iyiler ve ödüller

ayın filmleri

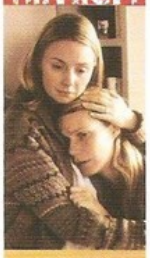

Kamıt, Saklı, Aşk ve Gurur, Seks ve Felsefe, Aile Bağları, Kurtlar Vadisi - Irak, Jarhead, Çalıntı Gözler, Bir Geysanın Anıları, Sınırları Asmak, Umut Güzeldir, İyi Geceler İyi Şanslar, Aeon Flux, Beyza'nın Kadınları, Big Momma's House 2, Yeni Dünya, Geçmişte Kalan Aşk

her ay

18 Box office
ve elestirmenlerin yıldız tablosu

20 Elestiriler
"Narnia", "Keloğlan Kara Prense Karsı", "Tutunamayanlar", "Saklı"

24 Özel seans
Yeni projeler, kitap ve haberler...

34 Işık ve Gölge
Atilla Dorsay

104 Deneme
Çağan Irmak sineması üzerine...

107 80'lerde Yeşilçam
"Güzel Alsın Canımı"

110 DVD Rehberi
Teknik Analiz, Filmografi, Klasik Sahne, DVD Kritik..

130 Sinema çıkışı
Aysen Gruda

Armağanlar

Koleksiyon kartı: "Face/Off"
Afişetler: Dreamer, Spy Kids 3-D, İlk Aşk, Tutunamayanlar
Büyük boy afis: Maç Sayısı

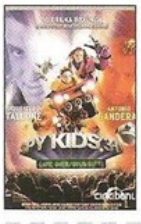

sinema@merkezdergi.com.tr

Bunalım nasıl aşılacak?

Festival, vizyon, DVD ya da televizyon... Sonuçta, her yıl dünyanın değişik ülkelerinden gelen birçok iyi film izleme şansımız oluyor. Fakat, en azından kendi adıma, genel olarak bakıldığında film endüstrisinde estetik anlamda bir bunalım kokusu aldığımı söyleyebilirim. Bir tıkanma, kilitlenme, kendi kendini tekrar etme durumu var. Özellikle Hollywood'da ve Batı sinemasında... İyi filmlerin, ses getiren yeni yönetmenlerin sayısı giderek azalıyor. Hadi diyelim ki bunlar bir ölçüde sübjektif yargılar... Ama sorunun inkar edilemez olduğunu kanıtlayan üç nokta var ki bunlar zaten artık ikibinli yıllar sinemasının herkes tarafından kabul edilen ana karakteristikleri olmuş durumda.

Birincisi, Hollywood dünyanın birçok ülkesinde başarılı olmuş filmlerin haklarını satın alıp, bir kez de ABD'de çeviriyor artık... Eskiden Fransız filmlerine yaparlardı bunu. Sıfırlı yıllarda işin içine Uzakdoğu sineması da girdi. Üstelik filmlerin kendi ülkelerinde gösterime girip birer hit olmalarıyla Hollywood'da yeniden çekilmeleri arasındaki süre de giderek kısalıyor.

İkincisi, stüdyo yöneticileri, yazarlar, yönetmenler artık arşivlerde eşelenip "Acaba hangi filmin yeniden çevrimini yapsak?" diye düşünür oldular... Neredeyse her ay bir yeniden çevirimle karşılaşır olduk.

Üçüncüsü, herkes yana yakıla ikincisi, üçüncüsü çevrilecek, seri haline gelecek Roma rakamlı filmler peşine düşmüş durumda. Star Wars, Matrix ve Yüzüklerin Efendisi serisinin bitmesi değil de, bunların yerini dolduracak projelerin henüz çıkmamış olması endüstriyi kaygılandırıyor.

Aslında bütün bunlar bir ölçüde ABD'de de tartışılıyor ve genelde her şeyin sorumlusu olarak stüdyo yöneticileri gösteriliyor. Filmlere bir sanat eseri değil de, para getirecek bir ürün olarak bakan bu yöneticilerin kendisini kanıtlamış yönetmenler dışında kimselere özgürlük tanımadığı vurgulanıyor. Hatırlarsanız, senaryo yazarı - yönetmen Shane Black, Uygar Şirin'le yaptığı söyleşisinde bu konuyu özellikle vurgulamıştı.

Şüphesiz sorunun bir bölümünün stüdyo sistemi olduğu inkar edilemez. Sinemadan pek de anlamayan bir sürü kravatlı adamın dünyadan kopuk ofislerinde oturup filmlere ürün gözüyle bakmaları ve seyirci getirecek formülü bildiklerini iddia etmeleri, gerçekten azımsanamayacak bir mesele. Çünkü bu adamlar her yıl bir sürü vasat film çektiriyorlar ve ne yazık ki bu vasat filmlerin çoğu binlerce kopya ve sağlam promosyon bütçeleriyle gösterime girip iyi iş yapıyor. Onlar da her filme "kar edecek ürün" gözüyle baktıkları için işlerin hala yolunda olduğunu düşünüyorlar. Tabii, bu arada Türkiye dahil dünyanın her yerinde bu vasat filmlerin uzun vadede sinema endüstrisine nasıl kan kaybettirdiğinin farkında değiller, o ayrı hikaye...

Fakat yine de, sorunun tümü sinemadan anlamayan bu stüdyo yöneticilerinden kaynaklanmıyor. Asıl sorun, Amerikan sineması bir süredir kendini yenileme özelliğini kaybetmiş durumda...

Evet, ustalar hala var. Kimisi hala çok formda; mesela Spielberg, Allen, Tarantino, Coen kardeşler... Kimisi artık sinemayı bırakma noktasında; mesela Coppola... Kimisi ne yazık ki önüne ne gelirse çekiyor... Taviz vermeye yanaşmayan kimi isimler de (Lynch ve De Palma) bazı filmlerini Hollywood'da para bulamadığı için Fransa'da çekme yoluna gidiyor.

Evet, Alexander Payne (Sideways), Richard Kelly (Donnie Darko), Wes Anderson (Steve Zissou ile Suda Yaşam) gibi benim de çok önemsediğim yeni isimler çıkmıyor değil. Ama hem sayıları az hem de çok yenilikçi oldukları söylenemez. 90'larda sadece Amerikan sinemasına değil, dünya sinemasına taze bir kan getiren o bağımsız ruh yok artık. Bağımsızların çoğu stüdyo sisteminin içinde kendi yollarını ararken, kaybolmuş durumdalar.

Dünya sinemasının öncü isimleri 60'larda çoğunlukla Avrupa'dan; 70'ler ve 80'lerde ise hem Amerika hem de Avrupa'dan çıkıyordu. 90'larda ise genç Amerikan yönetmenleri öncülüğü devralmışlardı... İkibinli yılların öncüleri ise bana kalırsa Uzakdoğu'dan çıkıyor. Özellikle Japonya ve Güney Kore'den. Herkes tam olarak durumun farkında değil; bizdekiler dahil birçok Batılı eleştirmen "Sıkıldık artık bu Uzakdoğu filmlerinden" deseler de, Uzakdoğulular çaktırmadan, sinema sanatını derinden derine yenileyip, değiştirmekle meşgullar... Ama bu, ayrı bir yazı konusu... Tekrar Batı'ya çevirelim yüzümüzü. Bana kalırsa, sinema sanatında yaşanan bu bunalımın en önemli nedeni politik. Genel olarak Amerikan sanatı ve özelde Amerikan sineması, 11 Eylül'ü sindiremeden ve anlayamadan iki dönem üstüste Başkan seçilen Bush'un uyguladığı politikaların şokunu yaşamaya başladı. Spielberg, Clooney gibi bir kısım liberal sinemacının, bu sanatsal bunalımla başetmenin yegane yolunun sinemayı yeniden politikleştirmekten geçtiğini farkettikleri kesin. Bir ara, ne idüğü belirsiz bir basın açıklamasıyla Başkan Bush'un politikalarını tuhaf bir biçimde onaylamak durumunda kalan Spielberg'ün, son yıllarda giderek daha da "karanlık"laşan, karamsarlaşan filmleriyle yaşanan politik durum üzerine düşündüğünü söyleyebiliriz mesela. "War of the Worlds", şöyle ya da böyle işgal üzerine bir film değil miydi? Bu ay gösterime giren "Münih", bir yönüyle 11 Eylül'e açılan yolların izini sürmüyor mu? Yine bu ay karşımıza çıkacak "Jarhead" ile "Good Night, And Good Luck" da bana kalırsa 70'lerdeki gibi siyasallaşarak bunalımı aşmayan çalışan bir zihniyetin ürünleri. Bu tür filmleri hiç önemsemeyen kimi meslektaşlarımın aksine, bu politikleşme çabaları benim için iyi ya da kötü bir değer, en azından bir anlam ifade ediyorlar. Sorun belirli bir ölçüde Avrupa için de geçerli... Batı uygarlığının sinemacıları bu estetik bunalımı ya siyasallaşarak, yani 11 Eylül ve sonrasıyla yüzleşerek aşacak ya da galiba, aşamayacak...

Mehmet AÇAR

macar@merkezdergi.com.tr

ayın filmleri şubat

KANIT
PROOF

Yönetmen: John Madden. Oyuncular: Gwyneth Paltrow, Anthony Hopkins, Jake Gyllenhaal, Hope Davis, Danny McCarthy, Tobiasz Daszkjewicz, Gary Houston, Anne Wittman, Leigh Zimmerman, Colin Stinton. Senaryo: David Auburn, Rebecca Miller (David Auburn'ün aynı adlı oyunundan). Görüntü Yönetmeni: Alwin H. Kuchler. Kurgu: Mick Audsley. Müzik: Stephen Warbeck. Yapım Tasarımcısı: Alice Normington. Yapımcı: John Hart, Robert Kessel, Alison Owen, Jeff Sharp. Süre: 99 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 3 Şubat

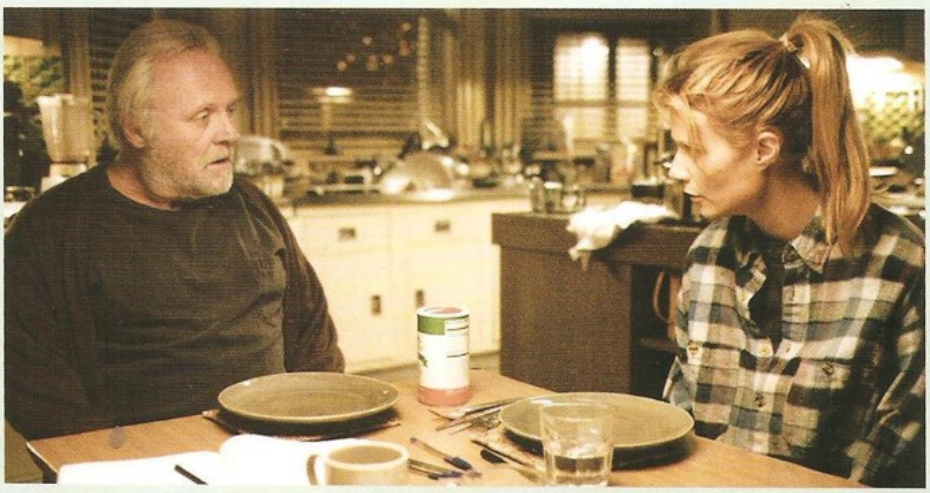

Zeki ama dengesiz, matematik dahisi olan babası Robert (Anthony Hopkins) ile yıllarını geçiren Catherine (Gwyneth Paltrow), 27. yaşgününün eşiğindeki genç bir kadındır. Catherine'in, yalnızca uzaktan gelen kızkardeşi Claire (Hope Davies) ile değil, aynı zamanda Robert'in not defterlerindeki değerli çalışmalarını bulmayı uman, babasının eski öğrencisi Hal (Jake Gyllenhaal) ile de ilgilenmesi gerekmektedir. Catherine, Hal'in sevgisine ve Claire'in kendi hayatı için buyurucu planlarına karşı koyarken, bütün bunlardan daha çok zihin karıştırıcı sorunu çözmekle uğraşmaktadır: Babasının deliliğinin ya da dahiliğinin ne kadarı kalıtsal olarak kendine geçecektir?

NOTLAR "Shakespeare in Love"den sonra bir kez daha John Madden-Gwyneth Paltrow ortaklığı ile karşı karşıyayız. David Auburn'ün "Proof" adlı oyunu ilk defa Mayıs 2000'de Manhattan Theater Club'ta sahneye kondu ve 24 Ekim 2000'de Broadway'deki Walter Kerr Theater'a transfer oldu; "Amadeus"tan beri en uzun sahnelenen oyun oldu. Gwyneth Paltrow, Londra'daki ilk tiyatro çalışmasında John Madden'in yönetiminde aynı rolü canlandırmıştı. 2003 sonbaharında çekimlerine başlanan film, sekiz haftada Chicago ve Londra'da çekildi.

SAKLI
CACHE

Yönetmen: Michael Haneke. Oyuncular: Daniel Auteuil, Juliette Binoche, Maurice Bénichou, Annie Girardot, Lester Makedonsky, Bernard Le Coq, Walid Afkir, Daniel Duval, Nathalie Richard, Denis Podalydès. Senaryo: Michael Haneke. Görüntü Yönetmeni: Christian Berger. Kurgu: Michael Hudecek, Nadine Muse. Müzik: Dario Marianelli. Yapım Tasarımcısı: Emmanuel de Chauvigny, Christoph Kanter. Yapımcı: Veit Heiduschka. Süre: 117 dk. Yapım: Fransa, Avusturya, Almanya, İtalya. Dağıtımcı: 35 Milim. Gösterim Tarihi: 3 Şubat

Televizyonda bir edebiyat programı yapan Georges (Daniel Auteuil), kimden geldiğini bilmediği paketler alır. Paketlerde kendisinin ve ailesinin sokaktan gizlice çekilmiş görüntülerini içeren kasetler ve anlamı belli olmayan ürkütücü çizimler vardır. Zamanla kasetlerdeki görüntüler, gönderenin Georges'u tanıdığı izlemini uyandıracak kadar kişisel olmaya başlar. Georges kendisinin ve ailesinin başında bir bela olduğunu hissetmiştir ama doğrudan bir tehdit olmadığı için polis yardımcı olmayı reddeder.

NOTLAR İzleyicilere "huzursuz seyirler" dileyen Michael Haneke'den psikolojik gerilim tarzında etkileyici bir siyasi taşlama... Varlığı tehdit edilen burjuva çekirdek ailesini ele alsa da, filmin asıl kaygısı suçluluk, sorumluluk, hafızasızlık ve Batı ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki uçurum... Film, geçtiğimiz sene Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday olup Haneke'ye En İyi Yönetmen ödülünü kazandırmıştı.

AŞK VE GURUR
PRIDE & PREJUDICE

Yönetmen: Joe Wright. Oyuncular: Keira Knightley, Matthew MacFadyen, Brenda Blethyn, Donald Sutherland, Tom Hollander, Rosamund Pike, Jena Malone, Judi Dench, Carey Mulligan, Talulah Riley. Senaryo: Deborah Moggach (Jane Austen´in aynı adlı klasik yapıtından). Görüntü Yönetmeni: Roman Osin. Kurgu: Paul Tothill. Müzik: Dario Marianelli. Yapım Tasarımcısı: Sarah Greenwood. Yapımcı: Tim Bevan, Eric Fellner, Paul Webster. Süre: 127 dk. Yapım: Ingiltere. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 3 Şubat

18. yüzyıl sonlarına doğru Ingiltere´nin kırsal bir bölgesinde, beş kız kardeş olan Bennet'lar, annelerinin (Brenda Blethyn) iyi bir koca bulup geleceklerini güvence altına alma hayalleriyle büyütülmüşlerdir. Fakat, neşeli ve zeki bir mizaca sahip olan Elizabeth (Keira Knightley), kendisine düşkün olan babasının da (Donald Sutherland) desteğiyle hayatını daha farklı ve dolu dolu yaşamak için çabalamaktadır. Elizabeth'in yakışıklı ve ukala Bay Darcy (Matthew Macfadyen) ile tanışmasından sonra karşı cinslerin savaşı başlar.

NOTLAR Defalarca televizyona uyarlanan Jane Austen'in klasik romanı "Aşk ve Gurur"un, sadece bir kez sinema filmi yapıldı. Robert Z. Leonard'ın yönettiği ve başrollerinde Laurence Olivier ile Greer Garson´ın oynadığı 1940 yapımı o filmden 65 yıl sonra "Pride and Prejudice" beyazperdeye geri dönüyor. Yapımcılar, romanın bu yeni uyarlamasında televizyon draması klişelerinden olabildiğince uzak durulduğunu belirtiyor. Çekimlerinin tamamı İngiltere'de gerçek mekânlarda yapılan filmi, ilk defa bir sinema filmine imza atan Joe Wright yönetiyor.

SEKS VE FELSEFE
SEX & PHILOSOPHY

Yönetmen: Mohsen Makhmalbaf. Oyuncular: Daler Nazarov, Mariam Gaibova, Farzana Beknazarov, Tahmineh Ebrahimova, Malohat Abdulloeva, Ali Akbar Abdulloev, Malahat Abdulloeva, Farzova Beknazarova, Tahmineh Ebrahiova. Senaryo: Mohsen Makhmalbaf. Görüntü Yönetmeni: Ebrahim Ghafori. Kurgu: Mohsen Makhmalbaf. Müzik: Daler Nazarov, Nahid Zeinalpur. Yapımcı: Alaodine Abdulloev. Süre: 105 dk. Yapım: Fransa, Iran, Tacikistan. Dağıtımcı: 1 Film. Gösterim Tarihi: 3 Şubat

40 yaşına basmak üzere olan bir adam, kendisi için oldukça sıradışı bir doğumgünü partisi düzenlemeye karar verir. Birbirlerinden haberleri olmayan 4 sevgilisine aynı yerde randevu veren adam hepsine gerçeği açıklamaya karar verir. Aldatıldıklarını fark eden 4 kadın yaşadıkları kısa süreli şokun ardından ilişkilerini sorgulamaya başlarlar. Kadınlara içinde yaşadıkları gerçeği göstermeyi hedefleyen adam, sonunda kendisinin de keşfetmesi gereken başka gerçekler olduğunu anlar.

NOTLAR Dünya sinemasının en önemli isimlerinden birisi sayılan İran'lı yönetmen Mohsen Makhbalbaf, başyapıt kabul edilen "Kandahar" adlı filminin ardından bu kez aşkın doğasını çözmeye çalışıyor.

ayın filmleri şubat

AİLE BAĞLARI
THE FAMILY STONE

Yönetmen: Thomas Bezucha. Oyuncular: Claire Danes, Diane Keaton, Rachel McAdams, Dermot Mulroney, Craig T. Nelson, Sarah Jessica Parker, Luke Wilson, Tyrone Giordano, Brian J. White, Elizabeth Reaser. Senaryo: Thomas Bezucha. Görüntü Yönetmeni: Jonathan Brown. Kurgu: Jeffrey Ford. Müzik: Michael Giacchino. Yapım Tasarımcısı: Jane Ann Stewart. Yapımcı: Michael London. Süre: 102 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 3 Şubat

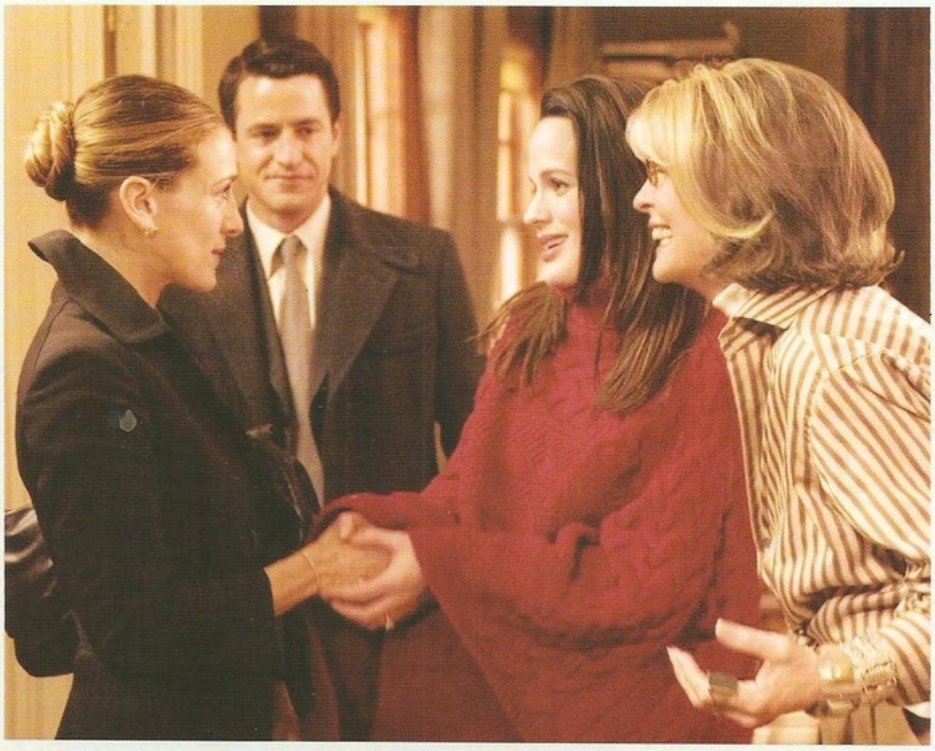

New England'da yaşayan Stone ailesinin en büyük oğlu yeni kız arkadaşını ebeveynleri, erkek kardeşleri ve kızkardeşleri ile tanıştırmaya getirir. Bohem bir aile olan Stone'lar güçlü ve kontrollü bir New York'lu olan misafirlerini biraz karmaşık, biraz beceriksizce bir karşılamayla buyur ederler. Anne Sybil ve ailesi en büyük oğulları Everett'in (Dermot Mulroney) kız arkadaşı, Meredith Morton'un (Sarah Jessica Parker) gelişinden mutlu değillerdir. Meredith terzi dikimi kusursuz takım elbiseler içinde tertemiz bir New York'lu iş kadınıdır. Saçlarından makyajına kadar her haliyle yakınındakilere ve yabancılara karşı mesafeli bir kişiliği olduğu her halinden bellidir. Stone ailesi ile karşılaştığında ise bu kaotik toplulukla unutulmaz bir tatil geçireceğinden habersizdir.

NOTLAR Eski-yeni ünlü aktrisleri biraraya getiren 17 milyon dolar bütçeli bu aile komedisi, ABD'de gösterime girdiği ilk hafta 12,5 milyon dolar hasılat yaparak box office'te üçüncü oldu. İkinci filmini yöneten Thomas Bezucha'nın komedi tarzı, Amerikalı eleştirmenlerden olumlu tepkiler aldı.

KURTLAR VADİSİ - IRAK

Yönetmen: Serdar Akar. Oyuncular: Necati Şaşmaz, Billy Zane, Bergüzar Korel, Ghassan Massoud, Gürkan Uygun, Kenan Çoban, Erhan Ufak, Gary Busey, Diego Serrano, Spencer Garrett. Senaryo: Raci Şaşmaz, Bahadır Özdener. Görüntü Yönetmeni: Selahattin Sancaklı. Kurgu: Kemalettin Osmanlı. Müzik: Gökhan Kırdar. Yapımcı: Raci Şaşmaz. Yapım: Türkiye. Dağıtımcı: Kenda. Gösterim Tarihi: 3 Şubat

4 Temmuz 2003'te Kuzey Irak'ta konuşlanmış on bir kişilik özel Türk kuvvetinin gayri resmi, yarı gizli karargâhına, müttefik Amerikan birlikleri gelir. Türk ekibi, bunu müttefiklerinin olağan ziyaretlerinden biri zanneder. Fakat, o gün on bir asker, başlarına çuval geçirilerek sınır dışı edilir. Olayın kahramanlarından Üsteğmen Süleyman teslim olmayı onuruna yediremez ve geride bir mektup bırakıp intihar eder. Mektup, Polat Alemdar'a (Necati Şaşmaz) yazılmıştır. Polat Alemdar, görevi uğruna intihar eden arkadaşının vasiyetine kayıtsız kalamaz ve adamlarıyla birlikte Kuzey Irak'a gider.

NOTLAR Son bölümü 29 Aralık 2005'te yayınlanan dizi, televizyondaki gibi yine Serdar Akar'ın yönetiminde bu sefer beyazperdede... 10 milyon dolarlık bütçesi ile sinemamızda bir rekora imza atan filmin çekimleri Gaziantep'te gerçekleştirildi. 42 günde tamamlanan yapımda yaklaşık 3000 figüran görev aldı ve film için toplam 3391 kostüm hazırlandı. Filmde Türkçe, İngilizce, Arapça ve Kürtçe olmak üzere 4 ayrı lisan konuşuldu. Polat Alemdar dışında diziden sinema filmine transfer olan kahramanlar Memati, Abdülhey ve Erhan.

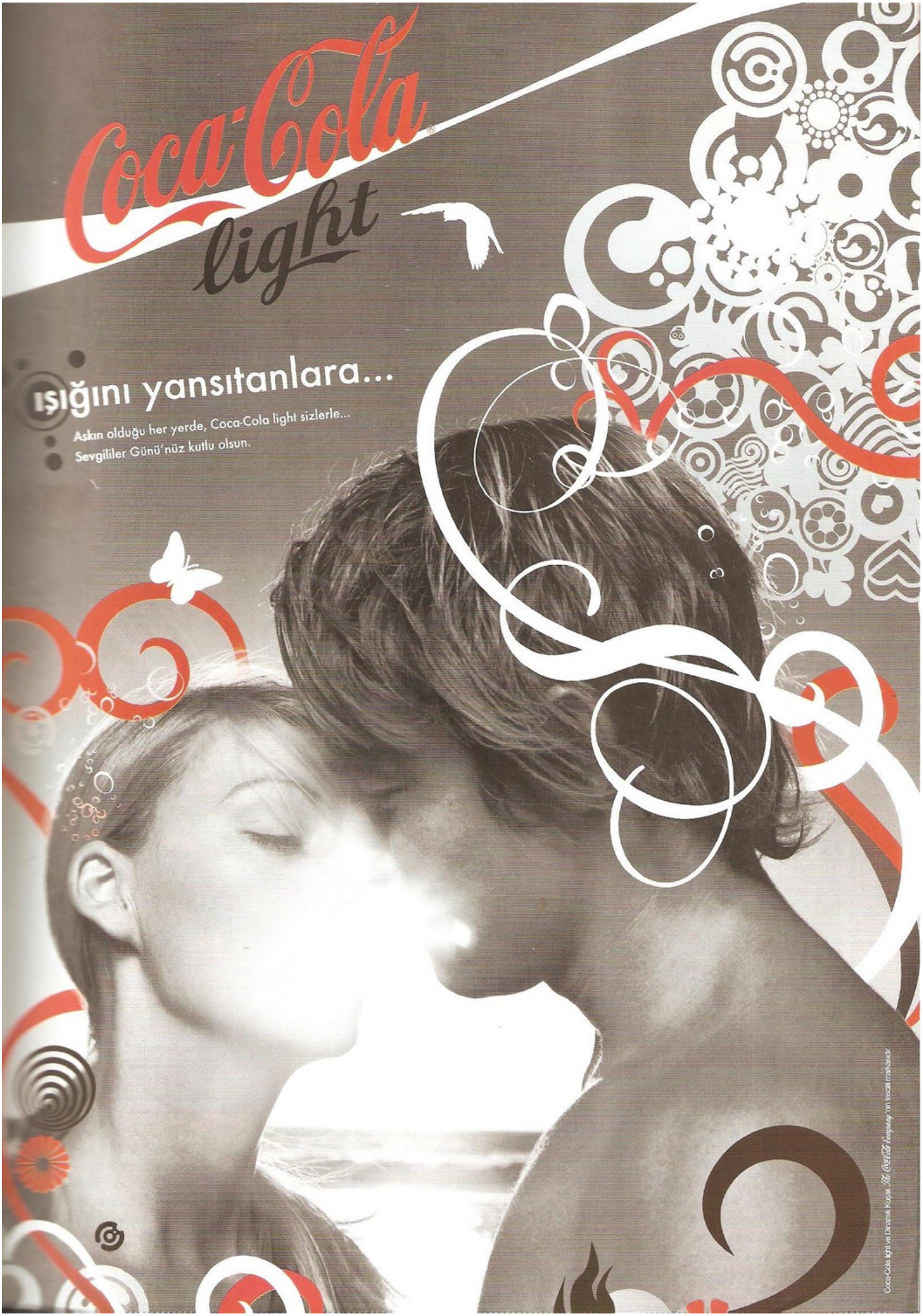
Coca-Cola
light
Işığını yansıtanlara...
Aşkın olduğu her yerde, Coca-Cola light sizlerle...
Sevgililer Günü'nüz kutlu olsun.
Coca-Cola, light ve Dinamik Küçük The Coca-Cola Company'nin tescilli markasıdır.

ayın filmleri şubat

JARHEAD

Yönetmen: Sam Mendes. Oyuncular: Jake Gyllenhaal, Jamie Foxx, Peter Sarsgaard, Chris Cooper, Lucaz Black, Rini Bell, Laz Alonso, Brianne Davis, Peter Gail, Jamie Martz. Senaryo: William Broyles Jr. (Anthony Swofford'un aynı adlı kitabından). Görüntü Yönetmeni: Roger Deakins. Kurgu: Walter Murch. Müzik: Thomas Newman, Tom Waits. Yapım Tasarımcısı: Dennis Gassner. Yapımcı: Lucy Fisher, Douglas Wick. Süre: 123 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 10 Şubat

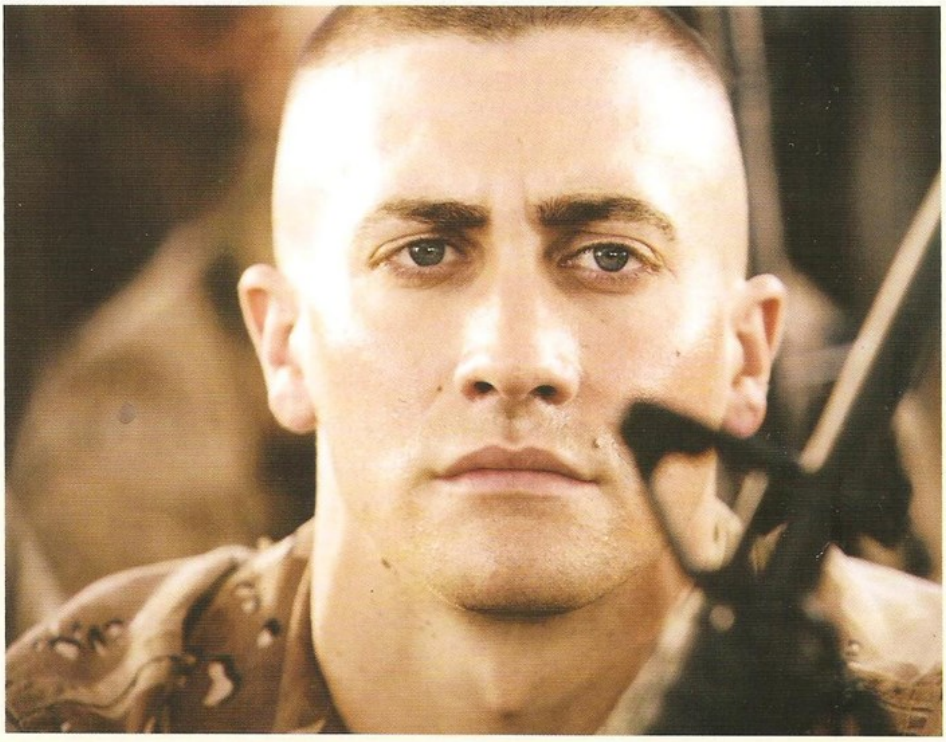

Üç kuşaktan beri asker olan bir aileden gelen 20 yaşındaki Swoff (Jake Gyllenhaal), Birinci Körfez Savaşı'nda mücadele etmesi için 1990 yazında Suudi Arabistan çöllerine gönderilir. Mensubu olduğu 7. Deniz Piyadeleri'ne bağlı 2. Tabur, Körfez bölgesine ilk ulaşan birliklerden birisidir ve hemen çöle sevkedilir. Askerler, hiç vakit kaybetmeden siperlerini kazarak olası çatışmayı beklemeye başlarlar. Ancak bu cehennemi ortamdan hiç beklenmedik arkadaşlıklar doğacaktır.

NOTLAR Adını Amerikan Deniz Piyadeleri'nin saç traşından (kavanoz kafa) alan film, ABD'li eleştirmenler tarafından geleneksel olmayan en önemli savaş karşıtı filmlerinden biri olarak tanımlansa da gişede umduğunu bulamadı. Yer yer Kubrick'in "Full Metal Jacket"ını anımsatan film, Sam Mendes'in konunun ciddiyetine zarar vermeyen eğlenceli üslubunun izlerini taşıyor. Jake Gyllenhaal'ın rolü için Leonardo DiCaprio ve Tobey Maguire'ın adı geçmişti.

ÇALINTI GÖZLER
STOLEN EYES

Yönetmen: Radoslav Spassov. Oyuncular: Vesela Kazakova, Valeri Yordanov, Nejat İşler, Nikolai Urumow, Itzhak Finzi, Maria Kavardjikova, Iliana Kitanova, Rangel Vulchanov, Anani Yavashev. Senaryo: Radoslav Spassov, Neri Terzieva. Görüntü Yönetmeni: Plamen Somov. Kurgu: Boyka Popova. Müzik: Bozhidar Petkov. Yapım Tasarımcısı: Georgi Todorov. Yapımcı: Kerem Altuğ, Atilla Yücer, Galina Toneva, Kiril Kirilov. Süre:111 dk. Yapım: Bulgaristan, Türkiye. Dağıtımcı: 1 Film. Gösterim Tarihi: 10 Şubat

Yıl 1984. Ülkedeki komünist rejim Türk azınlığı asimile etmek için sert uygulamalara başlar. Ülkede yaşayan Türklerin isimleri zorla değiştirilir ve Türkçe konuşmak yasaklanır. Giderek artan baskıya dayanamayan onbinlerce Türk çareyi göç etmekte bulurlar. Tüm ailesi Türkiye'ye yerleşmeye karar veren Ayten öğretmen (Vesela Kazakova) ise geçmişinden ve kendini ait hissettiği topraklardan kopmak istemez ve Bulgaristan'da kalmaya karar verir. Geride sadece dedesinin kaldığı köyüne dönen genç kadın, daha öncede de birkaç kez yollarının kesiştiği Ivan'ı (Valeri Yordanov) kendisini beklerken bulur.

NOTLAR Eurimages'dan 54 bin avroluk destek alan Türk-Bulgar ortak yapımı filmin çekimlerine 2003 Ekim'inde Bulgaristan'da başlandı ve sene sonunda tamamlandı. Filmin senaryosunu Bulgar yönetmen Radoslav Spassov ve Türk asıllı Bulgar gazeteci Neri Terzieva ile birlikte yazdı. Moskova Film Festivali ve Karlovy Vary Film Festivali'nde yarışan, kadrosunda Nejat İşler'in de bulunduğu filmde Türk kızını Vesela Kazakova canlandırıyor. Yönetmenin tanık olduğu gerçek olaylara dayanan film, Bulgaristan'da gösterime girdiğinde milliyetçi kanatta büyük tepki uyandırmıştı. "Çalıntı Gözler", Bulgaristan tarafından En İyi Yabancı Film Oscar adayı olarak gösterildi.

BİR GEYŞANIN ANILARI
MEMOIRS OF A GEISHA

Yönetmen: Rob Marshall. Oyuncular: Zhang Ziyi, Ken Watanabe, Michelle Yeoh, Koji Yakusho, Youki Kudoh, Kaori Momoi, Tsai Chin, Cary-Hiroyuki Tagawa, Suzuka Ohgo, Gong Li. Senaryo: Robin Swicord, Doug Wright (Arthur Golden'ın aynı adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Dion Beebe. Kurgu: Pietro Scalia. Müzik: John Williams. Yapım Tasarımcısı: John Myhre. Yapımcı: Steven Spielberg, Lucy Fisher, Douglas Wick. Süre: 145 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: WB. Gösterim Tarihi: 10 Şubat

İkinci Dünya Savaşı'ndan bir yıl önce, bir Japon kız çocuğu beş parasız ailesinden koparılarak geyşa evine getirilir. Sayuri (Zhang Ziyi) bu gizlenmiş dünyaya girdiğinde, geyşanın aşık olma ya da yazgısının peşinden gitme özgürlüğünün olmadığını öğrenir. Akıl hocası efsanevi geyşa Mameha (Michelle Yeoh) Sayuri'ye duygularını dizginlemeyi öğretir. Güzel ve başarılı Sayuri, o dönemin en güçlü erkeğini avucuna alır ama ulaşamadığı bir adama duyduğu gizli aşkı hiçbir zaman ardında bırakamaz.

NOTLAR Arthur Golden'ın 1997'de yayımlanan ve 32 dile çevrilen bestseller romanı "Memoirs of a Geisha", uzun bir hazırlık döneminden sonra nihayet beyazperdede. İlk olarak Steven Spielberg'ün yöneteceği söylenen film Spike Jonze, Kimberly Peirce gibi isimlerden sonra Rob Marshall'a teslim edildi. Spielberg ise 85 milyon dolar bütçeli filmde yapımcı olarak görev aldı. Uzak Doğu sinemasının parlayan yıldızı Zhang Ziyi'nin başrolünde olduğu filmde yönetmen Rob Marshall, "Chicago"daki gibi yine "kadın" merkezli bir hikâyeyle sinemaseverlerle buluşuyor.

SINIRLARI AŞMAK
WALK THE LINE

Yönetmen: James Mangold. Oyuncular: Joaquin Phoenix, Reese Witherspoon, Ginnifer Goodwin, Robert Patrick, Dallas Roberts, Dan John Miller, Larry Bagby, Shelby Lynne, Tyler Hilton, Waylon Payne. Senaryo: James Mangold, Gill Dennis (Johnny Cash'in "The Man in Black"; Johnny Cash ve Patrick Carr'ın "Cash: An Autobiography" adlı kitaplarından). Görüntü Yönetmeni: Phedon Papamichael. Kurgu: Michael McCusker. Müzik: T-Bone Burnett. Yapım Tasarımcısı: David J. Bomba. Yapımcı: James Keach, Cathy Konrad. Süre: 136 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 10 Şubat

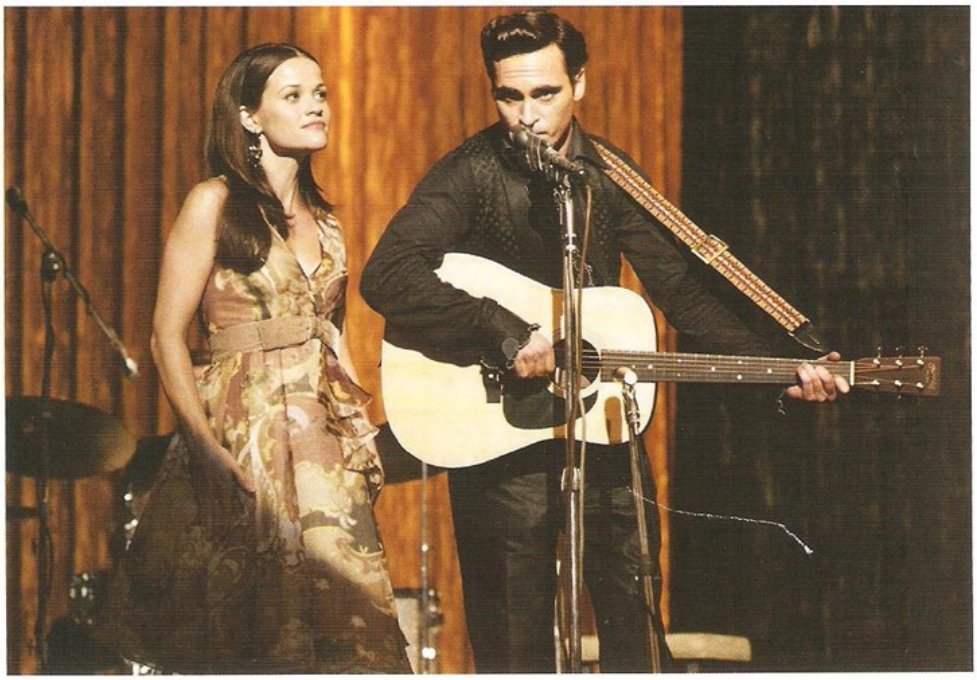

1955 yılında, adının J.R Cash (Joaquin Phoenix) olduğunu söyleyen genç zayıf bir gitarist ünlü olmak için Memphis'teki Sun Stüdyoları'na gelir. Bu Amerikan kültürünün üzerinde silinmez bir iz bırakacak adamın şöhrete ilk adımlarıdır. O günlerde şöhretinin ilk günlerini atcşleyen değişik karakteri ve insanlar üzerinde bıraktığı etki bugünün rock, country, punk, folk ve rap starlarına kadar birçok yeteneğin de ortaya çıkmasında önayak olur.

NOTLAR 1995'teki ilk filmi "Heavy"den beri iki senede bir yönetmen koltuğuna oturma geleneğini bozmayan James Mangold, 6. filmi ile sinemaseverlerin karşısında. "Walk The Line" 2003 yılında ölen efsanevi country şarkıcısı Johnny Cash'in hayatını konu alıyor. Cash'in hit şarkısı I Walk The Line'dan adını alan filmde Joaquin Phoenix ve Reese Witherspoon rollerinin gerektirdiği her şarkıyı kendileri seslendirmişler. Yapım, Komedi/Müzikal dalında En İyi Film, En İyi Kadın (Reese Witherspoon) ve En İyi Erkek Oyuncu (Joaquin Phoenix) dallarında Altın Küre ile ödüllendirildi.

ayın filmleri şubat

UMUT GÜZELDİR EN EL MUNDO A CADA RATO

Yönetmen: Patricia Ferreira, Pere Joan Ventura, Chus Gutiérrez, Javier Corcuera, Javier Fesser. Senaryo: Virginia Yagüe, Georgina Cisquella, Inés Almirón, Javier Fesser. Görüntü Yönetmeni: Rafa Roche, Alberto Molina, Jordi Abusada, Chechu Graf. Kurgu: Carmen Frías, Anastasi Rinos, Fidel Collados, Rosa Rodríguez, Javier Fesser. Müzik: José Nieto, Tao Gutiérrez. Yapım Tasarımcısı: Rafael García Romero, Luis Manso. Yapımcı: Manuel García Serrano. Süre: 116 dk. Yapım: İspanya. Dağıtımcı: r Film. Gösterim Tarihi: 10 Şubat

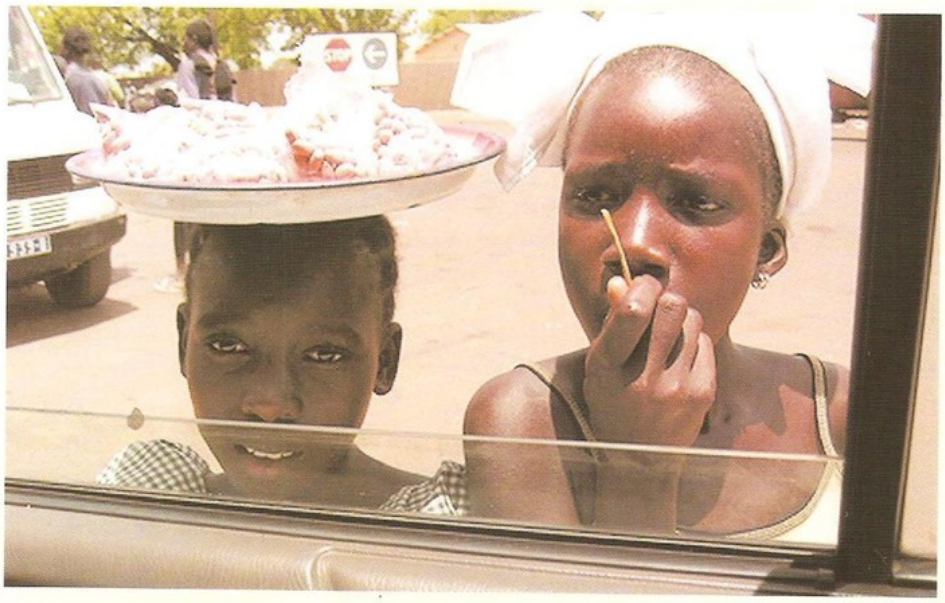

Yapım; beş yönetmen tarafından çekilen beş filmden oluşuyor. Patricia Ferreira'nın yönettiği ve Hindistan'da çekilen "En İyi Saklanan Sır", okul macerası ve arkadaşlık üzerine bir öykü anlatıyor. Pere Joan Ventura'nın yönettiği ve Yeni Gine'de çekilen "Hayat Çok Kısa", sıtma yüzünden Yeni Gine'de meydana gelen bebek ölümlerini konu alıyor. Chus Gutiérrez'in yönettiği ve Arjantin'de çekilen "Yedi Kuyu Köyü", üç yaşındaki bir çocuğun hayatın gerçeklerini keşfi üzerine kurulu. Javier Corcuera'nın yönettiği ve Peru'da çekilen "Belen'in Kızları", çalışmak zorunda kaldıkları için okuma yazma öğrenemeyen çocukların sıkıntılarını anlatıyor. Javier Fesser'ın yönettiği ve Senegal'de çekilen "Binta ve Harika Bir Fikir" ise yedi yaşındaki bir çocukla onun ilginç fikirleri olan babasının öyküsünü konu alıyor.

NOTLAR UNICEF işbirliğiyle gerçekleştirilen film, dünyadaki çocuk haklarının korunmasına sinematik bir katkı olarak hazırlandı. "Umut Güzeldir", UNICEF'in beş öncelikli konusunu işleyen beş hikâyeden oluşuyor: Kız çocuklarının eğitimi, çocukların erken gelişimi, bağışıklık kazandırma, HIV/AIDS'e karşı savaş ve şiddet, istismar ve ayırımcılıktan koruma. Filmin amacı da çocukların haklarını zayıflatan şartlardan kamuyu haberdar etmek ve çocukların yararına çalışan kurumların faaliyetlerine aracılık etmek.

İYİ GECELER İYİ ŞANSLAR GOOD NIGHT, AND GOOD LUCK.

Yönetmen: George Clooney. Oyuncular: George Clooney, Jeff Daniels, Robert Downey Jr., David Strathairn, Patricia Clarkson, Ray Wise, Frank Langella, Tate Donovan, Thomas McCarthy, Matt Ross. Senaryo: George Clooney, Grant Heslov. Görüntü Yönetmeni: Robert Elswit. Kurgu: Stephen Mirrione. Yapım Tasarımcısı: James D. Bissell. Yapımcı: Grant Heslov. Süre: 93 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 17 Şubat

1953'te televizyon hâlâ başlangıç aşamasındadır ve saygın televizyon habercisi Edward R. Murrow (David Strathairn), CBS'de belgesel haber programı "See it Now"ı sunmaktadır. CBS'in haber merkezinde çığır açan Murrow, kendini işe adamış haber şefi prodüktörü Fred Friendly (George Clooney) ve Joe Wershba (Robert Downey Jr.), McCarthy'nin "komünist avı" yıllarında, McCarthy tarafından yayılan felâket tellâllığı ve yalanları sorgulamak üzere baskı kurmaları için şirket ve sponsorlarına başkaldırırlar. Senatör'ün buna cevabı ise ana haber sunucusunu komünist olmakla suçlamak olur.

NOTLAR George Clooney'nin 30 yıl haber spikerliği yapmış babası Nick Clooney için yaptığı film. 1950'lerin Amerika'sında radyo-televizyon gazeteciliğinin ilk günlerinde geçen film, 7,5 milyon dolar bütçeyle siyah beyaz çekildi. Senatör Joseph McCarthy ve Amerikan Karşıtı Eylemler Senato Komitesi'ne karşı büyük bir savaş veren ünlü sunucu Edward R. Murrow'un gerçek hikâyesini anlatan film, George Clooney'nin "Confessions of a Dangerous Mind"dan sonraki ikinci yönetmenliği. 62. Venedik Film Festivali'nde favori gösterilen ve Altın Aslan adayı olan yapım, En İyi Senaryo ve En İyi Erkek Oyuncu (David Strathairn) dallarında ödül kazanmıştı.

DÜN GECE BİR RÜYA GÖRDÜM

Yönetmen: Ulaş Ak. Oyuncular: Emre Kınay, Pelin Batu, Arzu Yanardağ, Fikret Hakan, Yıldırım Bayazıt, Yeşim Gül Akşar, Mustafa Turan, Mustafa Uzunyılmaz, Selma Sonat, Nevzat Şenol. Senaryo: Ulaş Ak. Görüntü Yönetmeni: Aytekin Çakmakçı. Yapımcı: Aylin Karakoyun. Yapım: Türkiye. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 17 Şubat

Küçük bir kasabadan gelip, İstanbul'da bilgisayar mühendisi olmuş, idealist ve kendince oluşturduğu katı doğrularla yaşayan Deniz (Emre Kınay), uyuşturucu bağımlısı bir kız olan Lale'ye (Pelin Batu) aşıktır. Lale'nin haberi olmadan, kendince, kendi dünyasında tutkulu bir aşk yaşayan Deniz, günün birinde hiç beklemediği bir şekilde kendini Lale'nin evinde ve Lale'nin yanıbaşında bulur. Sabah gözlerini açtığında, uzun zamandır sevdiği kızın evinde olduğunu gören genç adam, yaşadığı şeyin bir rüya olduğunu düşünmektedir.

NOTLAR Ulaş Ak, şiddete maruz kalan bir kadının yaşadıklarını konu alan ve 10 bin dolara mal olan "Giz"i (2003) ekonomik sorunlar nedeniyle gösterime sokamamıştı. Üç sene önce senaryosunu yazdığı yeni filmi "Dün Gece Bir Rüya Gördüm"le şeytanın bacağını kırıyor yönetmen. Kültür Bakanlığı'ndan 250.000 YTL destekli filmin bir ay süren çekimleri İstanbul'da başladı ve Sapanca'da tamamlandı. Arzu Yanardağ'ın çıplak sahneleri ile gündeme gelen filmin başrolünde oynayan Pelin Batu, bir uyuşturucu bağımlısını canlandırdığı bu film için "Requiem For A Dream" ve "Trainspotting" gibi yapımları izleyerek hazırlanmış.

HACIVAT KARAGÖZ NEDEN ÖLDÜRÜLDÜ?

Yönetmen: Ezel Akay. Oyuncular: Haluk Bilginer, Beyazıt Öztürk, Ragıp Savaş, Şebnem Dönmez, Güven Kıraç, Ayşa Tolga, Ayşen Gruda, Altay Özbek, Hasan Ali Mete, Serdar Gökhan. Senaryo: Levent Kazak, Ezel Akay. Görüntü Yönetmeni: Hayk Kirakosyan. Yapımcı: Bahadır Atay, Serkan Çakarer. Yapım: Türkiye. Dağıtım: Kenda. Gösterim Tarihi: 17 Şubat

Hikâye, 14.yy'da Bursa'da geçer. Karagöz (Haluk Bilginer), vergi memurlarından kaçıp annesi ile Bursa'ya yerleşmiştir. Bursa'da iş ararken, annesi ona taşın sırrını öğreteceğini söyler. Bu sır Karagöz'ün şehirde iş bulmasına yardımcı olacaktır. Hacivat (Beyazıt Öztürk) ise devletler arasında haber götürüp getiren bir postacıdır. Karagöz'ün hasta ineğini satın alır ve böylece tanışırlar. Orhan Gazi (Ragıp Savaş), Bursa'da kendi ismiyle anılacak bir cami yaptırmak ister. "Taşın sırrını" bildiklerini söyleyince Karagöz ve Hacivat beraber bu cami inşaatında çalışmaya başlar. Karagöz ile Hacivat'ın insanlarla dalga geçerek onlara laf dokundurmaları ve cami inşaatının bir türlü bitmemesi, Orhan Gazi'nin ölüm fermanlarını imzalamasına neden olacaktır.

NOTLAR "Nerdesin Firuze"den sonra ikinci Ezop masalı da beyazperdede... Orhaneli-Bursa'da yapılan çekimler 25 Ağustos'ta başladı ve 6 Ekim'de tamamlandı. Filmin bütçesi 4 milyon YTL. Orhaneli'nde 6 dönümlük arazi üzerine kurulan film platosu, dekor ve kostümleri de dahil olmak üzere çekimler tamamlandıktan sonra Orhaneli Belediyesi'ne hibe edilmiş, ancak maddi sorunlar nedeniyle bu bölge korunmasız kalmıştı.

ayın filmleri şubat

AEON FLUX

Yönetmen: Karyn Kusama. Oyuncular: Charlize Theron, Marton Csokas, Jonny Lee Miller, Sophie Okonedo, Frances McDormand, Pete Postlethwaite, Amelia Warner, Caroline Chikezie, Nikolai Kinski, Paterson Joseph. Senaryo: Phil Hay, Matt Manfredi. Görüntü Yönetmeni: Stuart Dryburgh. Kurgu: Peter Honess, Plummy Tucker. Müzik: Graeme Revell. Yapım Tasarımcısı: Andrew McAlpine. Yapımcı: David Gale, Gregory Goodman, Gale Anne Hurd, Gary Lucchesi. Süre: 93 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 17 Şubat

Yıl 2415... Ailesinin hükümet ajanları tarafından öldürülmesi üzerine Aeon Flux (Charlize Theron) intikam almaya yemin eder. Mükemmel topluma karşı mücadele verilen savaşın ön cephelerinde yer almış iyi eğitimli bir kadın asker olan Aeon, mükemmel hayat denilen kavramın arka planında mükemmel bir yalanın gizlenmekte olduğundan kuşku duyan az sayıda insandan birisidir. Duvarlarla çevrili Bregna kentinin diktatör liderlerine karşı yeraltı faaliyeti şeklinde isyan başlatan üst düzey kadın ajanlardan olan Aeon Flux'a çok büyük bir görev verilmiştir: Bregna kentinin tek kural koyucusu olan Trevor Goodchild'a (Marton Csokas) suikast düzenleyecektir.

NOTLAR Peter Chung tarafından yaratılan "Aeon Flux", 1991'de MTV'de kısa animasyonlar şeklinde yayınlanmaya başladı ve büyük ilgi gördü. Bunun üzerine 1995'te 30 dakikalık animasyon bölümler haline getirildi. Bu animasyonu beyazperdeye taşıyan yönetmen ise, bayan boksörlerin yaşamını anlattığı ilk filmi "Girlfight" ile eleştirmenlerin beğenisini kazanan Karyn Kusama. Oscar'lı Charlize Theron, "Lara Croft" Angelina Jolie'ye nazire yaparcasına Aeon Flux rolünde. Uzun süre bale eğitimi alan Theron, eğitiminden faydalanarak filmdeki akrobatik beceri gerektiren tüm hareketleri kendisi canlandırdı ve çekimler sırasında yaşadığı sakatlıklarla gündeme geldi. Sarışın Theron'u bu sefer kısa ve koyu kahverengi saçlarıyla izleyeceğiz.

MAÇ SAYISI MATCH POINT

Yönetmen: Woody Allen. Oyuncular: Scarlett Johansson, Jonathan Rhys-Meyers, Emily Mortimer, Matthew Goode, Brian Cox, Penelope Wilton, Morne Botes, Ewen Bremner, Jim Dunk, Rose Keegan. Senaryo: Woody Allen. Görüntü Yönetmeni: Remi Adefarasin. Kurgu: Alisa Lepselter. Yapım Tasarımcısı: Jim Clay. Yapımcı: Letty Aronson, Lucy Darwin, Stephen Tenenbaum, Gareth Wiley. Süre: 124 dk. Yapım: Ingiltere. Dağıtımcı: WB, Chantier Films. Gösterim Tarihi: 17 Şubat

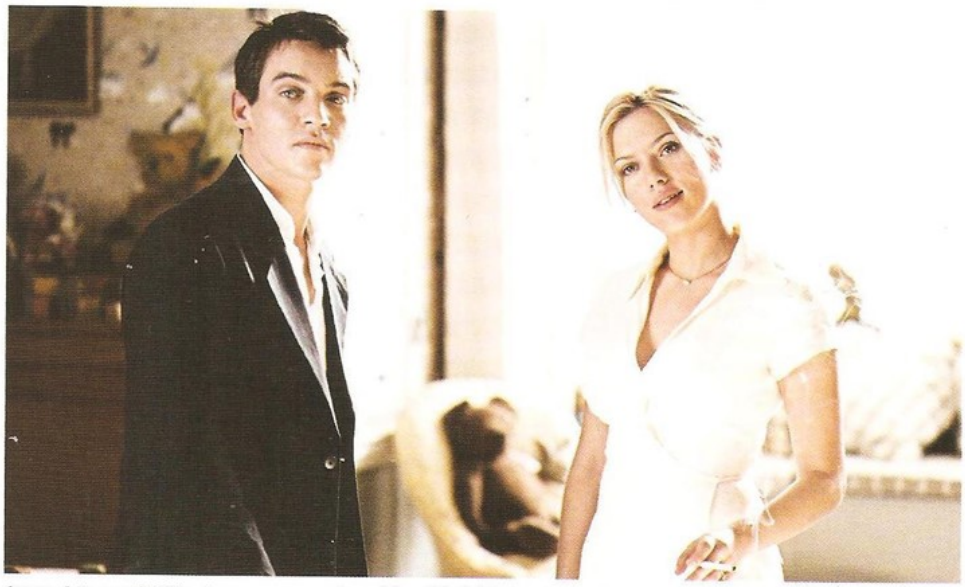

Genç tenis eğitmeni Chris Wilton (Jonathan Rhys-Meyers), zengin bir ailenin oğlu olan Tom'a (Mathew Goode) verdiği özel dersler sayesinde yüksek sınıftan insanlarla yakınlaşma şansına sahip olur. Tom'un kızkardeşi Chloe (Emily Mortimer) ile flört ederken, Tom'un femme-fatale, Amerikalı aktris sevgilisi Nora'ya (Scarlett Johansson) aşık olur. Chloe ile evlendikten sonra da Nora ile yasak ilişkisi devam eder. Genç adam Nora'ya sahip olmayı, aynı zamanda da evlilikle kazandığı zenginliğin devam etmesini istemektedir.

NOTLAR Woody Allen'ın doğal mekânı Manhattan dışına çıkarak İngiltere'de çektiği "Match Piont", yönetmenin tarzına göre daha karanlık ve komedisi az olarak nitelendiriliyor. Bu filmi daha önce New York hikâyesi olarak yazan Allen, İngiliz yatırımcılarla anlaşınca filmini Manhattan'dan Londra'ya transfer etti. İlk olarak Kate Winslet'in düşünüldüğü Nora rolü, daha sonra Scarlett Johansson'a gitti. Johansson ve Jonathan Rhys-Meyers arasındaki ateşli sevişme sahneleri nedeniyle ikili hakkında aşk dedikoduları çıktı. "Match Piont"; En İyi Film, En İyi Yönetmen, En İyi Senaryo ve En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (Scarlett Johansson) dalında Altın Küre'ye aday oldu.

BEYZA'NIN KADINLARI

Yönetmen: Mustafa Altıoklar. Oyuncular: Tamer Karadağlı, Demet Evgar, Levent Üzümcü, Haldun Boysan, Engin Hepileri, Arda Kural, Damla Başak, Berrak Tüzünataç, Aslı Bayram, Salih Güney, Mine Çayıroğlu. Senaryo: Mustafa Altıoklar, Nükhet Bıçakçı, Ebru Hacıoğlu. Görüntü Yönetmeni: Soykut Turan. Kurgu: Erhan Acar Jr. Gürol Filiz. Müzik: Rahman Altun. Yapım Tasarıcısı: Aslı Tümen. Yapımcı: Mehmet Altıoklar, Cüneyt Ortan, Elif Dağdeviren. Yapım: Türkiye. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 24 Şubat

Hayatında her şeyin yolunda gittiğini düşünen, psikiyatr kocası Doruk'a aşkla bağlı Beyza Türker'in hayatı, yaşamaya başladığı tuhaf hafıza kayıplarıyla altüst olur. Bu arada İstanbul'un çeşitli semtlerinde bulunan kesilmiş bacaklar yüzünden şehri seri katil korkusu sararken, cinayetleri araştıran komiser Fatih, yeni iş ortağı Doruk Türker ile tanışır. Eğitimini Amerika'da alan Doruk Türker bu davada seri cinayet uzmanı olarak görevlendirilmiştir. Komiser Okan ve Doruk seri katili ararken, Beyza da hatırlayamadığı kayıp zamanlarının peşine düşer. Polis katilin peşindeyken Beyza da kendi gerçeğiyle yüzleşir: Öldürülen kurbanlarla arasında kendisinin bile çözemediği bir ilişki bulunmaktadır.

NOTLAR Türk sinemasının ilk polisiye-gerilim filmi olarak tanıtılan "Beyza'nın Kadınları"nın senaryosu, araştırma dönemiyle birlikte yaklaşık iki yılda oluşturuldu. Senaryo yazımından çekim planlarına kadar tüm aşamalarında uzman danışmanlardan destek alındı. Film, bir yandan giderek derinleşen bir seri katil bulmacası, diğer yandan kişilik bölünmesi yaşayan bir kadının kendisi ve geçmişiyle yüzleşmesi üzerine kurulu. Bu özellikleri nedeniyle de "Temel İçgüdü"yü anımsatıyor. Hermes Film, Altıoklar Film Prodüksiyon ve Key Productions'ın ortak yapımı olan "Beyza'nın Kadınları"nın televizyon dizisi olarak çekilmesi de gündemde.

BIG MOMMA'S HOUSE 2

Yönetmen: John Whitesell. Oyuncular: Martin Lawrence, Nia Long, Mark Moses, Emily Procter, Zachary Levi, Mark Moses, Elton LeBlanc, Michelle Parylak, Mehera Blum, Marcus Lyle Brown. Senaryo: Don Rhymer. Görüntü Yönetmeni: Mark Irwin. Kurgu: Priscilla Nedd-Friendly. Müzik: George S. Clinton. Yapım Tasarımcısı: Craig Stearns. Yapımcı: David T. Friendly, Michael Green. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 24 Şubat

Amerikan ulusal güvenlik dosyaları, ölümcül bir bilgisayar virüsünün tehditi altındadır. Bu virüsü yok etmenin tek yolu yaratıcısına, şüpheli Tom Fuller'e (Mark Moses) yakın olmaktır. Fuller, Orange Country'deki evinde yaşamaktadır. Bir hizmetçiye ve çocuk bakıcısına ihtiyacı vardır. Ülkeyi kurtarmak adına Malcolm Turner (Martin Lawrence), yeniden Koca Anne kılığına bürünür. Koca Anne, hem Fuller'in çocuklarına bakıcılık etmek hem de gizli görevini yerine getirmek için daha büyük ve daha kötü olmak zorundadır.

NOTLAR 2000 yapım tarihli ve 30 milyon dolar bütçeli "Vay Anam Vay"ın sadece ABD'de 120 milyon dolara yakın hasılat elde etmesi üzerine çekilen devam filmi. Martin Lawrence ve Nia Long haricinde kadro neredeyse yepyeni isimlerden oluşuyor. Malcolm Turner'ın yardımcısı John'u canlandıran Paul Giamatti'nin yokluğu hemen göze çarpıyor. Yönetmen koltuğunda ise Raja Gosnell'in yerine televizyon kökenli John Whitesell'i görüyoruz.

ayın filmleri şubat

YENİ DÜNYA
THE NEW WORLD

Yönetmen: Terrence Malick. Oyuncular: Colin Farrell, Q'Orianka Kilcher, Christopher Plummer, Christian Bale, August Schellenberg, Wes Studi, David Thewlis, Yorick van Wageningen, Raoul Trujillo. Senaryo: Terrence Malick. Görüntü Yönetmeni: Emmanuel Lubezki. Kurgu: Richard Chew, Hank Corwin, Saar Klein. Müzik: James Horner. Yapım Tasarımcısı: Jack Fisk. Yapımcı: Sarah Green, Terrence Malick. Süre: 150 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: WB. Gösterim Tarihi: 24 Şubat

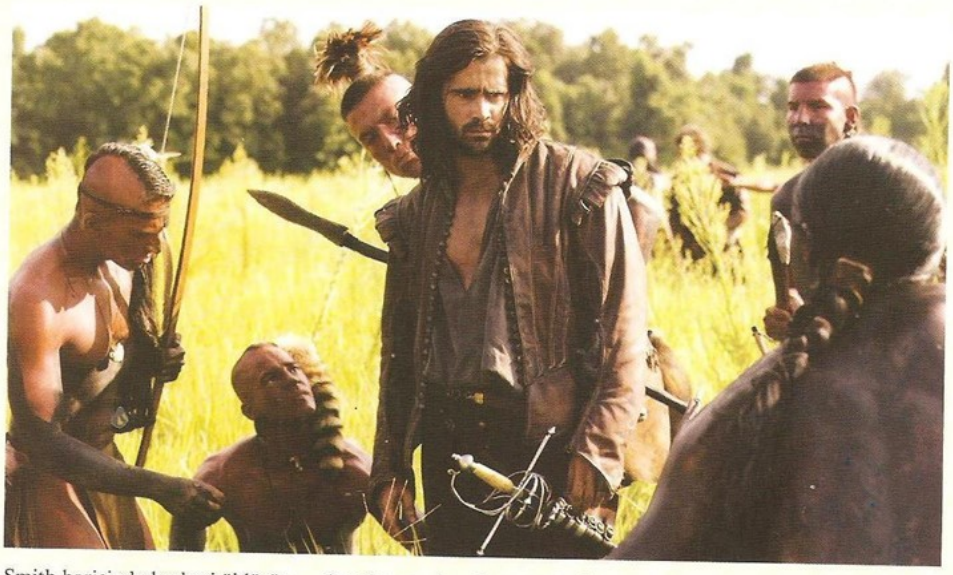

1607 yılında üç İngiliz gemisi, Atlantik Okyanusu'nun diğer tarafındaki yeni topraklarda olduğuna inanılan efsanevi hazineleri ve altını bulmak üzere okyanusu geçer. Chickahominy Nehri'nin yukarı kısımlarından yiyecek toplamak üzere yapılacak keşif gezisine liderlik etme görevi Kaptan John Smith'e (Colin Farrell) verilir. Bu gezi sırasında, o bölgenin hakimi konumundaki Powhatan Kızılderili kabilesinin üyeleri Smith haricinde herkesi öldürür. Kaptan Smith ise Kızılderili köyüne götürülür. Burada tanıştığı Powhatan kabile reisinin kızı Pocahontas (Q'Orianka Kilche) ile ilişkisi, zorlu günleri de beraberinde getirecektir.

NOTLAR 17.yy'da Jamestown kasabasının kuruluşu sırasında İngilizler ile Kızılderililerin karşılaşması döneminde geçen ve Pocahontas efsanesinden esinlenen bu filmin yönetmeni Terrence Malick. "The Thin Red Line"dan 7 sene sonra yönetmen koltuğuna oturan Malick, "Yeni Dünya"nın senaryosunu aslında 25 yıl önce yazmış; bu klasik hikâyeyi aşk, kayıp ve keşfin derin incelemesine ve bir çeşit ağıta dönüştürmüş. Pocahontas'ı ilk kez bir sinema filminde rol alan Q'Orianka Kilche'nin canlandırdığı filmin çekimleri Virginia Eyaleti'nde yapıldı.

GEÇMİŞTE KALAN AŞK
LES TEMPS QUI CHANGENT

Yönetmen: André Téchiné. Oyuncular: Catherine Deneuve, Gérard Depardieu, Gilbert Melki, Malik Zidi, Lubna Azabal, Tanya Lopert, Nabila Baraka, Idir Elomr, Nadem Rachati, Jabir Elomri. Senaryo: André Téchiné, Laurent Guyot, Pascal Bonitzer. Görüntü Yönetmeni: Julien Hirsch. Müzik: Juliette Garrigues. Kurgu: Martine Giordano. Yapım Tasarımcısı: Zé Branco. Yapımcı: Paulo Branco. Süre: 90 dk. Yapım: Fransa. Dağıtımcı: r Film. Gösterim Tarihi: 24 Şubat

Antoine (Gérard Depardieu), bir basın yayın merkezinin inşaatının kontrolü için Tanca serbest bölgesine gelir. Görevi, çalışmaları hızlandırmak olan Antoine'ın seyahatinin gizli amacı 30 yılı aşkın süredir sessiz fakat tutkulu biçimde sevmekten vazgeçemediği Cecile'i (Catherine Deneuve) bulmaktır. Cecile ise, Antoine'ı çoktan unutmuştur. Kuzey Afrika'ya göç etmiş, kendinden genç Faslı Yahudi bir tıp doktoruyla evlenmiştir. Sami (Malik Zidi) adında bir oğulları vardır. Paris'te yaşayan Sami, kız arkadaşıyla birlikte ailesinin yanına gelir. Bu ziyaretler vesilesiyle Cecile, kendini sorgulamaya başlayacaktır

NOTLAR "Les Egarés - Yoldan Çıkanlar"dan kısa bir süre sonra bir André Téchiné filmi daha vizyonda. Fransız sinemasının medar-ı iftiharı Gérard Depardieu ve Catherine Deneuve'ü "Son Metro"daki gibi yeniden biraraya getiren film; 2005 Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı adayı olmuş ve 42. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde Türk seyircisinin karşısına çıkmıştı.

DABBE

Yönetmen: Hasan Karacadağ. Oyuncular: Ümit Acar, Kaan Girgin, Serdar Özer, Ebru Aykaç, Serhat Yiğit, Süha Tok, Zeynep Hasdal Çolakoğlu, Fulya Candemir, Sabri Tekinalp, Murat Seviş. Senaryo: Hasan Karacadağ. Görüntü Yönetmeni: Seyhan Bilir. Müzik: Türkay Türkmen, Olay Andaç. Yapımcı: Hasan Karacadağ, Ali Kaygısız, Kaan Girgin. Süre: 110 dk. Yapım: Türkiye. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 10 Şubat

2005 yılının sonlarına doğru "süper güç" Amerika'yı bir intihar salgını sarar. Ülkenin her tarafında insanlar çok farklı ve tüyler ürpertecek yöntemlerle kendini öldürmektedir. Çok kısa bir süre sonra bu intihar vakalarının benzeri Türkiye'de de yaşanmaya başlar. Bu filmle ilgili detaylı bilgiyi Aralık sayımızda bulabilirsiniz.

%100DOĞAL

AĞIZ KOKUSU MU?

Freshies yut, gitsin!

Freshies, nedeni ne olursa olsun, ağız kokusunu kaynağında, yani **midede** tamamen yok eder. İçerdiği bitki özleri sayesinde kokunun yeniden oluşmasını engeller ve etkisini **GÜN BOYU** korur.

box office

Hazırlayan: Tolga Akıncı
tolgaakinci@merkezdergi.com.tr

TÜRKİYE box office

09 Aralık 2005 - 12 Ocak 2006

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Seyirci	Toplam Seyirci
1. Organize İşler	KenDa	3	1.944.144	1.944.144
2. Babam ve Oğlum	Özen Film	8	1.522.989	2.147.210
3. Hababam Sınıfı Üç Buçuk	Özen Film	1	871.283	871.283
4. Keloğlan Karaprens'e Karşı	KenDa	1	418.632	418.632
5. King Kong	UIP	4	410.648	410.648
6. Cesur Civciv	UIP	5	247.205	247.205
7. Şeytan Çarpması	Warner Bros.	6	151.904	254.426
8. Harry Potter ve Ateş Kadehi	Warner Bros.	8	126.241	757.740
9. Siddetin Tarihçesi	Warner Bros.	5	67.944	67.944
10. Zathura: Bir Uzay Macerası	Warner Bros.	2	61.351	61.351

ABD box office

09 Aralık 2005 - 12 Ocak 2006

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Hasılat	Toplam Hasılat
1. Narnia Günlükleri	BuenaVista	5	251.2	251.2
2. King Kong	Universal	4	195.4	195.4
3. Fun with Dick and Jane	Sony	3	83.9	83.9
4. Cheaper by the Dozen 2	20th Century Fox	3	67.8	67.8
5. The Family Stone	20th Century Fox	4	54.5	54.5
6. Harry Potter ve Ates Kadehi	Warner Bros.	8	48.4	282.2
7. Memoirs of a Geisha	Sony	5	42.2	42.2
8. Syriana	Warner Bros.	7	41.3	42.8
9. Gerçek Dedikodu	Warner Bros.	3	36.9	36.9
10. The Ringer	Fox Searchlight	3	28.6	28.6

Rakamlar milyon dolardır.

...1 Yıl önce

2005

10 Aralık - 13 Ocak

1. Büyü
2. G.O.R.A.
3. Büyük Hazine
4. Garez
5. Gönül Yarası

...2 Yıl önce

2004

12 Aralık - 08 Ocak

1. Yüzüklerin Efendisi 3
2. Karşı Pencere
3. Bir Zamanlar Meksika'da
4. Dayanılmaz Zulüm
5. Dünyanın Uzak Ucu

...3 Yıl önce

2003

03 - 30 Ocak

1. Yüzüklerin Efendisi 2
2. Hayalet Gemi
3. Başka Gün Öl
4. Anlatamadım mı?
5. Sıkıysa Yakala

ARJANTİN box office

2005

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Seyirci	Toplam Seyirci
1. Madagaskar	UIP	21	07.07.2005	13.936.725
2. Dünyalar Savası	UIP	21	29.06.2005	10.673.023
3. Papa se Volvio Loco	Sono	23	02.06.2005	9.849.948
4. Zor Baba ve Dünür	UIP	23	13.01.2005	8.967.419
5. Harry Potter 4	Warner Bros.	6	23.11.2005	8.30.679
6. Star Wars Episode 3	20th Century Fox	20	19.05.2005	6.715.604
7. Fantastik Dörtlü	20th Century Fox	19	14.07.2005	5.994.566
8. Karşı Pencere	Alfa Film	22	20.01.2005	5.582.964
9. Batman Başlıyor	Warner Bros.	18	16.06.2005	5.120.266
10. Bay & Bayan Smith	20th Century Fox	19	09.06.2005	5.089.517

*Rakamlar Arjantin pezosudur.

2005 Türkiye

2005 yılını da geride bıraktık. Bu yıl sinemalarımızda inanılmaz bir film trafiği yaşandı. 27'si Türk filmi olmak üzere toplam 223 filmin vizyona girdiği 2005'de zirve yine Türk filmlerine ait. İlk 12'de toplam 9 Türk filminin yer aldığı 2005 Box Office listesinin ilk 33 filmini aşağıda bulabilirsiniz.

Film Adı	Dağıtım	Vizyon Tarihi	Kopya	Hafta	Kişi
1. Hababam Sınıfı Askerde	Özen Film	14.01.05	250	32	2.586.636
2. Babam ve Oğlum	Özen Film	18.11.05	59	6	1.685.931
3. Hırsız Var	UIP	21.01.05	150	32	934.612
4. Organize İşler	KenDa	23.12.05	233	1	916.464
5. Gönül Yarası	Warner Bros.	07.01.05	174	39	897.509
6. Maskeli Beşler	Özen Film	28.10.05	180	9	773.544
7. Harry Potter 4	Warner Bros.	18.11.05	161	6	749.704
8. Gelibolu	Özen Film	18.02.05	95	26	670.798
9. Cennet'in Krallığı	Özen Film	06.05.05	110	24	647.782
10. Dünyalar Savası	UIP	01.07.05	140	23	643.009
11. Eğreti Gelin	Özen Film	18.02.05	112	26	637.839
12. Döngel Kârhanesi	Medyavizyon	28.10.05	158	9	620.347
13. Ocean's Twelve	Warner Bros.	04.02.05	148	20	454.382
14. İnanılmaz Aile	UIP	14.01.05	120	32	441.169
15. Halka 2	UIP	18.03.05	110	22	407.889
16. Bay & Bayan Smith	Pinema	10.06.05	60	20	403.826
17. Sans Kapıyı Kırınca	Warner Bros.	28.01.05	135	19	382.497
18. Testere 2	Warner Bros.	11.11.05	76	7	376.666
19. Constantine	Warner Bros.	11.03.05	115	20	371.281
20. Uçuş Planı	UIP	11.11.05	96	7	333.734
21. Star Wars Episode 3	Özen Film	19.05.05	103	22	328.841
22. King Kong	UIP	16.12.05	131	2	305.509
23. Ada	Warner Bros.	02.09.05	101	12	246.836
24. Madagaskar	UIP	03.06.05	106	30	235.293
25. Şeytan Çarpması	Warner Bros.	02.12.05	63	4	234.156
26. Zor Baba ve Dünür	UIP	11.02.05	116	27	227.054
27. Kutup Ekspresi	Warner Bros.	14.01.05	89	24	219.244
28. Cesur Civciv	UIP	09.12.05	77	3	217.174
29. Batman Başlıyor	Warner Bros.	17.06.05	95	18	214.624
30. Cevirmen	UIP	22.04.05	100	20	208.467
31. Göklerin Hakimi	Warner Bros.	18.02.05	73	15	206.034
32. O Şimdi Mahkum	KenDa	15.04.05	125	22	205.845
33. Kurtlar İmparatorluğu	Warner Bros.	27.05.05	103	17	205.430

Charlize Theron
İtalyan İşi

2004	Bulutların Üzerinde	35.600
2004	Cani	69.054
2003	İtalyan İşi	161.892
2002	Çarpık İlişkiler	57.303
2001	Kasım'da Aşk Başkadır	332.681

Colin Farrell
Özel Tim

2004	Büyük İskender	336.096
2004	Yanlış Hesap	8.751
2003	Özel Tim	120.587
2003	Telefon Kulübesi	94.469
2003	Çaylak	222.882

ELEŞTİRMENLERİN YILDIZ TABLOSU

	Mehmet Açar	Kerem Akça	Okan Arpaç	Alkan Avcıoğlu	Burcu Aykar	Cumhur Canbazoğlu	Cüneyt Cebenoyan	Atilla Dorsay	Murat Erşahin	Engin Ertan	Ömür Gedik	Burak Göral	Ege Görgün	Nihal B. Karaca	Çiğdem Kömürcüoğlu	Talip Erdirk	Müjde Işıl	Murat Özer	Uygar Şirin	Yeşim Tabak	Alin Taşçıyan	Ali Ulvi Uyanık	Uğur Vardan	Burçin Yalçın	Fırat Yücel	Ortalama
Aşk ve Gurur	3.5	3.5				3	2	4.5	4.5		4			3.5	2.5	3.5		3.5			4	4.5	3		4	3.56
Dolunay	2	1	3.5				3	2.5	1.5		1			2.5		2		2.5			2	2	3	2		2.17
Dreamer						2		2.5	3		3			2.5				2			3	3	2.5		2	2.55
Gerçek Dedikodu	2.5	3	2	2.5			1	2.5	1.5		3	2		2			2	2	2.5		2	2	2	2.5		2.17
Hababam Sınıfı Üçbuçuk		1.5	2			1				2	2.5	2		3	1.5			1.5	1.5		2.5				1	1.83
İlk Aşk						2		3	3	3			3.5			2.5	3	3.5			3	2.5	3			2.90
Jarhead	3.5	3				3.5	2	4.5	4		3.5	3.5	4	3		3	3				3.5	4.5	3	2.5		3.37
Kanlı Ayakkabı		2.5	2.5	2		3				2	3			2.5					1	2		3.5			2	2.36
Kar ve Kaplan						2	0.5	4	4		4	2.5	2.5	3	2.5	1		2.5			3.5	4	3	2.5		2.76
Keloğlan Karaprens'e Karşı		1.5	1			1	0.5	1	0.5	0.5	1.5	0.5	1	1.5	0.5	1		1	1	1	1		1	1.5		0.97
King Kong	2.5	4.5	4.5	3.5	3.5	3.5	2.5	3.5	5	2.5	4	3	3.5	3.5		4	2.5	4	2.5	3	2.5	5	2.5	4	4	3.47
Münih	3.5	4				4	3.5	4	4		4	4		3		4.5	4.5	3.5		2.5	3	4.5		4.5		3.81
Narnia Günlükleri	3	3	3.5	3		3	2	3	4		4	3	3.5	3	3	2.5	2.5	2.5			3.5	4	3	3.5		3.12
Organize İşler	3	2	0.5	2	2	2	1.5	3.5	1.5	2	4	2.5	2.5	2	3	2.5	2.5	1.5	2	2	2.5		3	3	3	2.33
Rüzgarın Çocukları			1.5			2								2								2.5				2.00
Sis	2			1.5		2.5		3.5	1		2	1				1					2	1.5	2.5			1.86
Spy Kids 3		2.5		2		1			1.5			2.5		1.5		1		2				2.5				1.83
Şaşkın Köpekler	2.5		2.5			1.5	2.5		2.5		2.5		3.5	3.5				2	1.5		2	3	3.5	3	3	2.60
Şiddetin Tarihçesi	3.5	5	4	4	2.5	4	4	4.5	4	3.5	4.5	4	4.5	4	4.5	3.5	4	3	2	4	3.5	3.5	3	3.5	5	3.82
Tutunamayanlar		2.5	3	4	3.5	4	3	3.5	4.5	3.5				4					3.5	3.5	4	4.5	3		3.5	3.59
Yay	2.5	4	4	3.5	1.5	3	1.5	3	2	2	2.5	3.5	4	4	3.5		3		1.5	3	4.5	2.5	3	3	3.5	2.97
Yerinde Olsam	3	3	2.5	3	2	3	2.5	2.5	4.5		3.5	3.5	3	2.5					2		3	4.5		3.5		3.02
Zathura: Bir Uzay Macerası	2.5		2	2.5		4	1.5		3.5			3.5	3	2							3	4		3		2.87

Koyu renkte olan bantlar en yüksek yıldız ortalamasına sahip olan filmleri gösterir.

Tutunamayanlar

Yetişemeyenlerin hikayeleri...

Burcu Aykar

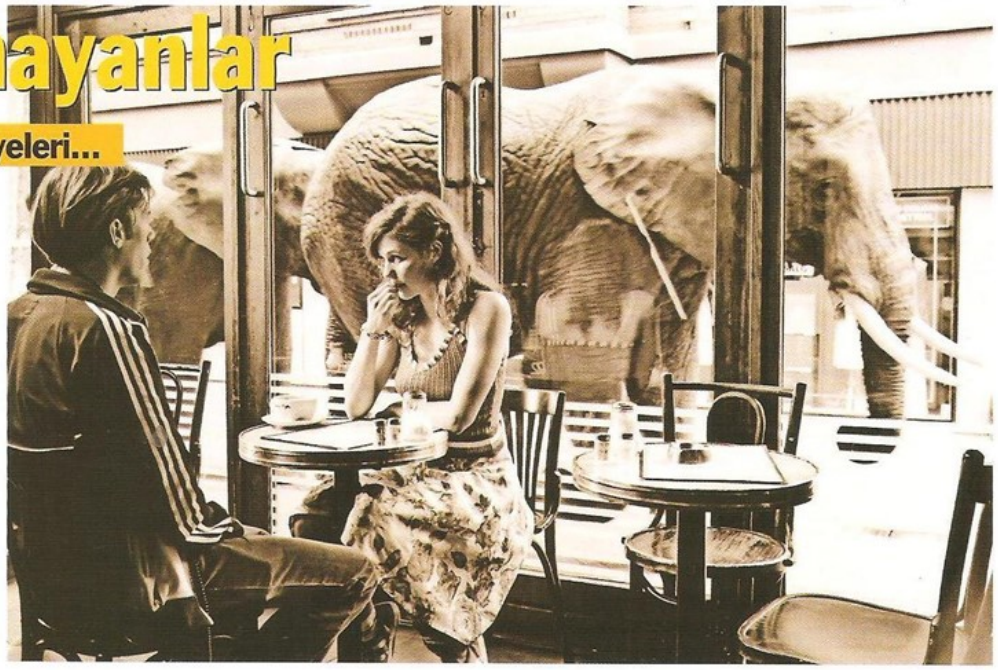

Dagur Kari'yi yine kendi yazıp yönettiği "Buzdan Hayaller" ile tanımıştık. İzlanda'nın aşılamaz gözüken, tuhaf coğrafyasında kendini kapana kısılmış hisseden Noi'nin hikayesini anlatıyordu film. Ona dayatılan hayatı bir türlü benimseyemese de, yaşamın sunduğu beklenmedik çözümlerle yüzü gülen, tuhaf bir karakterdi. Filmin, en büyük felaketler karşısında bile gülümsemeden edemeyen bir hali vardı. Cazibesi de bu mizah anlayışından ve insanda kaybolmuşluk hissi uyandıran, ilginç atmosferinden kaynaklanıyordu. İlk filmi için on senelik fikir birikimini kullandığını ve Jim Jarmusch'dan ziyade "Seinfeld" ile "Simpsons" gibi dizilerden etkilendiğini söyleyen Kari'ye not vermek için biraz da ikinci filmini beklemiştik.

"Tutunamayanlar", yönetmenlik izini sürebileceğimiz ölçüde "Buzdan Hayaller"i anımsatırken, yeni bir tat olarak nitelendirilebilecek denli farklı ondan. Filmin orijinal adı "Voksen Mennesker", yetişkinler anlamına gelen, ironik bir isim. Ne de olsa, kahramanlarımız Daniel, Franc, Roger ve çevrelerindekiler, "yetişkin" sözcüğünün alışılan tanımlarının epey uzağına düşüyorlar. Hatta daha çok "yetişmemek" gibi bir kaygı içinde oldukları söylenebilir. Birer yetişkin olmak için izlemeleri gereken yolları değil de, canlarının istediğini tercih ediyorlar çünkü. Daniel, sisteme herhangi bir yerinden dahil olmamak için elinden geleni yapıyor. Bunu idealleri ve savunduğu değerler uğruna bir başkaldırı hareketi olarak görmek yanlış olur. O sadece, içinden geldiği gibi olmak istiyor. Yaptığı resimlerle sevgililerin birbirlerine ilan-ı aşk etmelerine yardımcı olan bir grafiti sanatçısı. Yaşamak işine pek kafa yorduğu söylenemez. Daniel'in davranışları adeta motivasyondan yoksun, akıp gidiyorlar. Sürekli walkman kulaklığıyla dolaşması, onun dış dünyayla ne kadar ilişki kurmak istediğini ve buraya ne kadar dahil olmayı arzuladığını açık ediyor zaten.

Daniel'in tam karşısında, sistemi işleten önemli çarklardan biri, bir yargıç duruyor. Kabul gören bir hayat yolu çizmiş bir "yetişkin" o. İlk bakışta çok farklı görünseler de, paralel, hatta zaman zaman kesişen hikayelerinde, ortak noktalarının altı çiziliyor. Gittikçe birbirlerine benziyorlar. İki uç noktadan birbirlerine yaklaşıp, sonra yine zıt yönlere doğru uzaklaşıyorlar. Yargıç, "yetişkin" hayatından bunalmış. Temsil ettiği değerleri gizli gizli yıkma arzusu duyuyor. Her gün çeşitli cezalar verdiği suçlulara özenip hırsızlık yapacak denli bunalmış. Daniel ve yargıç, farklı nedenlerle ama aynı zamanlarda uçağa biniyor, otelde kalıyor, uykusuz geceler geçiriyorlar. Kesiştikleri kilit bir nokta var. Yargıç, mahkeme kararını açıklamadan önce delgeçle oynarken, kayıtsızca tüm kağıt parçalarını yere boşaltıyor. Daha sonra, sevgilisiyle önemli bir konuşma sırasında delgeçle oynayan Daniel de aynı şeyi yapacak. İkisinin de yapmak istediği, çöpe atılmak üzere bir yerde biriken kağıt parçalarını etrafa saçmak ve bundan en ufak bir rahatsızlık duymamak. İki karakteri bağlayan hoş ayrıntılara rağmen, bu ikili yapı filmin zayıf tarafı. Yargıcın öyküsü geri planda ve yetersiz kalıyor. Geçirdiği dönüşüm konusunda oldukça yüzeysel bir fikre sahip oluyoruz. Daniel'in öyküsü, böyle bir karşıtlık kurulmadan da yeterince etkileyici olurdu diye düşünmeden edemiyor insan.

"Buzdan Hayaller"de Noi, kazacağı mezarın derinliği konusunda rahiple pazarlık ediyordu. Şiddetli kar yağışı yüzünden, kanunen gerekenin yarısı kadar kazabileceğini söylüyordu. "Tutunamayanlar" da benzer bir mizah anlayışına sahip. Acımasız olmaktan çekinmeyen ama insancıllığını koruyan bir bakış sözkonusu. Karakterlerin beklenmedik tepkileri ve absürd durumlardaki "cool" halleri, sistemin ya da düpedüz hayatın saçmalığını ortaya koyuyor. Daniel'in, her şeyi kontrol altına almak isteyen, hakem adayı arkadaşı Roger, filmin mizah yükünün çoğunu üstleniyor. Denetim altına almaya çalıştıkça hayatının kontrolünü kaybetmesi, onun durumundaki komiği yaratıyor.

"Tutunamayanlar", karakterlerin yanısıra atmosfer yaratmada da çok başarılı. Filmin siyah-beyaz oluşu hem nostaljik bir tada sahip, hem de özel bir dünyanın kurulmasına yardımcı oluyor. İyi anlamda basitlik, "düz"lük gibi değerlere sahip, açık ve net bir dünya bu. Dagur Kari'nin grubunun bestelediği müzikler filmin kendine has atmosferini tamamlıyor. Duygu yoğunluğunun taştığı sahnelerin tekrar edilmesi, sanki karakterlerin yaşadıklarını hazmetmesi ve bizim de idrak etmemiz içintıpkı önemli anların hafızada tekrar tekrar yaşanması gibi. Özellikle Daniel'in sevgilisine aşık olduğunu anladığı sahne övgüyü hakediyor. Filmin İngilizce adı, sürpriz bir çıkış yapan anlamında. Daniel aşık olunca, küçük Fiat'ıyla kendinden beklenmeyen bir yola sapıyor. Dagur Kari ise ilk filminde vaat ettiği gibi kendi yolunda emin adımlarla ilerliyor.

Voksne Mennesker

✪✪✪◡

Yönetmen: Dagur Kári. **Oyuncular:** Nicolas Bro, Jakob Cedergren, Tilly Scott Pedersen, Morten Suurballe, Mikael Bertelsen, Michelle Bjorn-Andersen, Thomas L. Corneliussen, Thomas W. Gabrielsson, Kristian Halken, Anders Hove. **Senaryo:** Dagur Kári, Rune Schjott. **Görüntü Yönetmeni:** Manuel Alberto Claro. **Kurgu:** Daniel Dencik. **Yapım:** Danimarka - İzlanda. **Süre:** 106 dk. **Dağıtımcı:** 1 Film. **Gösterim Tarihi:** 6 Ocak

burcuaykar@merkezdergi.com.tr

Aslan, Cadı ve Dolap

Tam bir masal dünyası

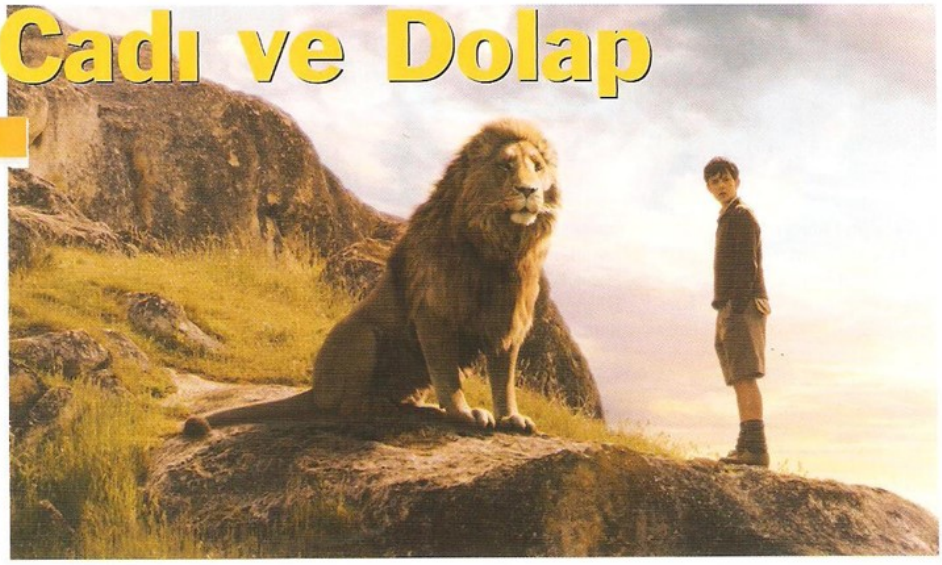

Kutlukhan Kutlu

2000'lerin başından beri fantezi sinemasında trafik giderek artıyor. Ve bu durum ilk bakışta, 2000'ler Hollywood sinemasının giderek 80'lerinkini andırmasına sebep oluyor... Öte yandan Amerikan fantastik sineması, 80'lerin çok şekerli diyetinin ardından 90'larda nispeten "sert ve karanlık" üsluba yönelik büyük bir iştahla ve genel bir stilizasyon eğilimiyle (ve elbette dijital efektlerle), en azından görsel olarak bambaşka bir yaratığa dönüşmüş durumda. Bunun sonucunda da bizim 2000'lerde seyrettiğimiz fantezi filmleri aslında tam olarak 80'lerde seyrettiğimiz fantezi filmlerine benzemiyor. Özellikle de Peter Jackson'ın Yüzüklerin Efendisi serisi ile, 80'lerin en başarılı fantastik filmlerinin kuklalarına eşlik eden o oyuncak sıcaklığını süpürüp rafa kaldırdığı rahatlıkla söylenebilir. Devasa bütçelerin ve 80'lerin emrine amade olmayan dijital efektlerin marifetiyle, artık "başka dünyalar", yumuşak çarşaflarınızın altında kendinizi bıraktığınız puslu düş diyarları gibi değil, tüm gürültüsüyle patırtısıyla karşınıza dikilen, heybetli, gerçekçi alternatif alemler haline geldi.

"Narnia Günlükleri"ni izlerken ise, 80'ler fantezi sinemasıyla sıkı fıkı ilişkisi olmuş hemen herkes, 20 yıl öncesinin o çocuksu "başka dünyalar"ını hatırlayacaktır ister istemez. Peter Jackson fantezi türüne görkemli bir görsel "gerçeklik" duygusu getirdi; 2000'lerin diğer popüler fantezi serilerinden "Harry Potter", zengin bir Anglosakson fantezi evreni içinde, çocuklara onlarla aynı güç evreleri ve sorunları yaşayan, aynı şeylere takılan ve gülen, onlara "gerçek" gelen karakterler sundu. Narnia ise asıl cazibesini herhangi bir çeşit gerçekçilikten değil, katıksız çocuksu meraktan, pür büyüleyicilikten alıyor. Lucy Profesör'ün evindeki dolaptan Narnia'ya adım attığı anda, karşınızda tam bir "masal dünyası" buluyorsunuz: Karla kaplı bir ormanın ortasındaki lamba direğinin etrafı yer yer sarıya boyadığı, satirlerin ve konuşan hayvanların yaşadığı, devasa bir aslanın güven verici sesiyle çocuklara doğru yolu gösterdiği, kötü beyaz cadının arzusu hilafına hareket edenlerin donmuş heykellere dönüştüğü bir diyar...

"Narnia Günlükleri" de her güzel masal gibi bir taraftan çocuksu bir sıcaklıkla ışıldıyor; bir taraftan ise bu masal alemini saran tüm o esrarın ardında, kaçınılmaz bir şekilde zorlu sınavlar, tehlike ve gerilim barındırıyor. Zira sonuçta "Aslan, Cadı ve Dolap" da hemen hemen her fantezi eseri gibi, büyüme yolculuğunda bir sonraki adıma geçmek üzerine bir öykü - bir tür yetişkinliğe geçiş rehberi temelde. İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanya'sının İngiltere'ye düzenlediği bitmek bilmez hava baskınları sonucu, başlarına bir şey gelmesin diye taşraya gönderilmiş dört kardeş, yalıtılmaya çalıştıkları korkunç gerçeklikle başa çıkmayı, bütün bütün dünyadan yalıtılmış olan bir başka "gerçeklik"te öğreniyorlar. Dünyada savaştan kaçırılmaya çalışırken, Narnia'daki savaşın tam ortasına çekiliyorlar. Kayıp babalarının yerine, onları dinleyen, affeden ve onlara yol gösteren, onların kusurları için kendini feda etmeye hazır olan, güçlü ama nazik bir baba figürü buluyorlar (varsın sureti insan sureti olmasın). Dahası, kendi başlarına ayakta kalmayı ve potansiyellerini son raddesine kadar gerçekleştirmeyi başarıyorlar. Bütün bu açılardan "Narnia Günlükleri", aslında hayli geleneksel bir fantezi öyküsü. Öte yandan, filmin Hıristiyan motifleri üzerine, normalde fantezi eserlerinde gördüğümüzden çok daha fazla konuşulduğu söylenebilir. Gerçekten de filmde yer yer apaçık bir Hıristiyan sembolizmi, Hıristiyanlık tarihiyle belirgin paraleller var. Bu paralellikler arasında başı, bariz bir şekilde İsa'nın Narnia'daki bir yansıması olan Aslan çekiyor. Öte yandan, fantezi eserlerinin kollektif çatısının zaten büyük dinlerin öyküleriyle ne kadar çok benzerlik içerdiğini bilen seyircilerde yadırgama duygusu yaratacak bir durum değil bu Hıristiyan sembolizmi; ve propaganda duygusu vermiyor. Söz konusu Hıristiyan sembollerin iliştirildiği ahlaki değerler ise, başka herhangi bir çocuk filmindekinden daha zorlayıcı ya da buyurgan değil; "Narnia Günlükleri" gayet sade ve dolambaçsız bir şekilde, fedakarlık, sadakat, cesaret gibi çoğu masalın merkezinde yer alan temel erdemler üzerine odaklanıyor ve zor bir dünyada büyümekte olan çocuklar için hem bir kaçış dünyası, hem de bir tür pusula gibi işliyor.

"Narnia Günlükleri"nin en cazip tarafı Lucy'nin o ilk adımıyla karşımızda bulduğumuz masal dünyasının uyandırdığı merak ve keşif duygusuysa, en özel olmayan tarafının filmin sonlarına doğru temel çatışmanın nihayetlenmeye, karakterlerin ise yolculuklarını tamamlamaya doğru emin adımlarla ilerlediği bölümler. Bu bölümlerde adeta filmin "Neverending Story" ve "The Labyrinth" gibi 80'lerin masal filmleriyle akrabalığı sonlanıyor ve karşımıza Yüzüklerin Efendisi serisinin o müthiş savaş sahneleriyle yarattığı yeni kulvarın sıradan bir sakini geliyor. Pevensie kardeşlerin katıldığı o münasip şekilde kansız sahnelenen (ve doğrusu bunun dışında da pek yenilikçi ya da unutulmaz nitelikte olmayan) savaş, çocukların büyüme ve kendi dünyalarının gerçeklikleriyle yüzleşme yolculuklarında tematik açıdan çok önemli bir adım teşkil ediyor olabilir... Ama Pevensie kardeşlerin en küçüğü Lucy'ye hak vermemek elde değil: bu filmde "büyümek" hakikaten de biraz sıkıcılaşmak anlamına geliyor.

The Chronicles of Narnia: The Lion, The Witch and The Wardrobe

✪✪✪

Yönetmen: Andrew Adamson. **Oyuncular:** Georgie Henley, William Moseley, Skandar Keynes, Anna Popplewell, Tilda Swinton, Sophie Winkleman, Jim Broadbent, Shane Rangi, Patrick Kake, Elizabeth Hawthorne. **Senaryo:** Ann Peacock, Andrew Adamson, Christopher Markus, Stephen McFeely (C.S. Lewis'in romanından). **Görüntü Yönetmeni:** Donald McAlpine. **Kurgu:** Sim Evan-Jones, Jim May. **Müzik:** Harry Gregson-Williams. **Yapım Tasarımcısı:** Roger Ford. **Yapımcı:** Mark Johnson. **Süre:** 140 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** UIP. **Gösterim Tarihi:** 13 Ocak

Keloğlan Kara Prens'e Karşı

Sinemanın temel gereklerinden uzak bir film...

Uygar Şirin

Tayfun Güneyer'in ne iş yaptığını biliyor olmalısınız. Kendisi senarist ve yönetmen. Önce "Şans Kapıyı Kırıyor"u, sonra "Keloğlan Kara Prens'e Karşı"yı yazdı ve yönetti. (Televizyon için yazdıkları da ayrı.)

Halbuki Güneyer'le yapılan söyleşileri mesleğini bilmeden takip etseniz, bir yapımcı olduğuna kalıbınızı basabilirsiniz. Mütemadiyen sinemanın ticari taraflarıyla ilgileniyor. Seyircinin hangi filme neden gidip neden gitmediğiyle ilgili çeşitli teorileri var. "Çeşitli" demek doğru değil aslında, iki teorisi var: 1. Türk seyircisi bayramda sinemaya gidiyor. 2. Türk seyircisi "basit" bir mizah anlayışına sahip.

Söyleşilerinde ister "iyi şeyler yapmadığını bilse de niyetinin iyi olduğunu kanıtlamaya kararlı terbiyeli çocuk" tavrını, isterse "Ben olayı çözdüm abi" bilgiçliğini takınsın, bahsettiği konular bunlar. Sinemanın sanat ve zanaat yönleri belli ki pek ilgisini çekmiyor. Hal böyle olunca, vasatın altında gezinen ilk filminden bir yıl sonra çok kötü bir filmle karşımıza çıkması şaşırtıcı değil.

"Şans Kapıyı Kırınca" çok fazla seyirci toplamamıştı. Güneyer sorunu bayramda gösterime girmeme, çok meşhur olmayan isimleri oynatma ve (güya) yüksek düzeyde bir mizah diye tespit etti. İkinci filminde televizyon ünlülerini oynattı, bayramı yakaladı, mizahın düzeyini (daha da) düşürdü ve seyirci sayısını artırdı. Demek ki Güneyer yapımcılık anlamında fena iş çıkarmamış. (Mı acaba?)

Daha az önemsediği yönetmenlik ve senaristlik kısımlarına gelince insana söylenecek söz bırakmayacak kadar başarısız bir işle karşı karşıyayız. Sinemanın temel gereklerinden öylesine uzak bir film ki bu, arızaların ayrıntılarına girmektense birkaç ana soruna dikkat çekmek gerekiyor. İlki şu basit gerçek: İyi bir popüler film yapmak çok zor bir iştir.

Bizde geniş kitlelere yönelik filmler yapan sinemacılar sık sık "popüler"le "kolay"ı eş anlamlı sanma hatasına düşüyor. (İlginçtir, popüler sinemayı küçümseyenlerle bu konuda anlaşıyorlar.) Oysa iyi bir popüler film yapmak, o sinemanın nispeten sınırlı kalıplarını kat kat aşan bir birikim ve donanıma sahip olmayı gerektirir.

"Keloğlan Kara Prens'e Karşı" açıkça gösteriyor ki Güneyer bu donanıma sahip değil. Her şeyi bir yana bırakıp şu meseleye odaklanalım: Keloğlan'la ilgili bir film çekecekseniz elinizde eski, bildik bir öykü var demektir. Peki neden bu öyküyü kullanıyorsunuz? Onu bugünün koşullarında, örneğin daha görkemli bir şekilde ve kendi bakış açınızla yeniden anlatmak mı istiyorsunuz? (Polanski'nin "Oliver Twist"i misali.) Bu öyküye modern ve taze bir bakışla mı yaklaşmak istiyorsunuz? (Terry Gilliam'ın "Çılgın Kardeşler"i ya da Wes Craven'ın "Çığlık"ı misali.) Yoksa bu öyküyü tiye almak mı istiyorsunuz? (Mel Brooks filmleri ya da Ertem Eğilmez'in "Arabesk"i misali.)

Güneyer hiçbirini yapmıyor. Peki ne yapıyor? Doğrusu, belirli bir şey yaptığı yok. İçinde Keloğlan'ın olduğu "komik" bir film yapıyor. İyi bir popüler film yapmak için yukarıdaki sorulara (ve daha birçok soruya) yanıt vermesi gerektiğini düşünmüyor. Seyirci sayısını düşünüyor.

Doğruya doğru, kendi içinde tutarlı bir çizgi izlemekte. Ama yapımcılığa yatkınlığı dışında aynı tutarlılığı sürdüremiyor. Örneğin bir söyleşide (Hürriyet, 27 Eylül 2005) filminden bahsederken içinde tek satır küfür olmadığını söylemiş ve "Küfür etmeden güldüreceğim" demiş.

Demek Keloğlan'ın kavalını cinsel organının sembolü olarak kullanıp "Bu işi başarırsan kavalını üfleyeceğim Keloğlan" denmesini küfürden saymıyor. İlla bir karakterin çıkıp "Eşşoğlueşşek" filan demesi lazım herhalde.

Keşke "Çok küfür ediyorsun" diyenlere "Ben küfür etmem. Benim ne zaman birine 'Aptal' ya da 'Gerizekalı' dediğimi duydunuz?" diye cevap verdiği rivayet edilen rahmetli Ertem Eğilmez kalkıp gelse de Güneyer'e küfürün ne olduğunu anlatsa. Arada senaryo dersi de verir.

Ya da Ertem Usta'ya zahmet vermeyelim, "Espriler belden aşağı ve belden yukarı diye ikiye ayrılmaz, iyi ve kötü espri diye ikiye ayrılır" diyen Cem Yılmaz'a kulak verelim. O zaman neden içinde argo barındıran iyi bir espriyi, Nasrettin Hoca'nın "Ağız tadıyla bir fıkra yarattırmadınız" diye Keloğlan'ı kovalamasından oluşan küfürsüz ama bayağı bir espriye tercih ettiğimiz anlaşılabilir.

Yine aynı söyleşide "Keloğlan'ın ejderha ile bir dövüş sahnesi var, bunun için çok ciddi para harcıyoruz. O sahne Jurassic Park'tan bile daha iyi olacak. Çünkü 2006 teknolojisiyle çalışıyoruz" derken, Güneyer'in sinemaya ısrarla bir yapımcının (üstelik iyi değil, cahil bir yapımcının) penceresinden baktığını görüyoruz. Aksi takdirde "Jurassic Park"ı "Jurassic Park" yapanın asıl olarak harcanan paranın miktarı değil, Spielberg'ün benzersiz sinema duygusu ve bakışı olduğunu, çok para harcanıp çok iyi efektler kullanılan bir sürü filmin kaale alınmadan tarihin derinliklerine gittiğini bilirdi. Bu arada, iyi popüler filmler üreten sinemacıların asıl olarak para kazanmak için değil öyle filmler yapmayı ve izlemeyi sevdikleri için bu yolu tercih ettiklerini de bilirdi.

Güneyer genç bir sanatçı. Kendini geliştirmek için önünde uzun bir zaman var. Ancak sanırım kendisine yöneltilen eleştirilerden pay çıkaran insanlardan değil. Daha ziyade filmlerinin başarısızlığını kimi (hayali) dış etkenlere, bayramı kaçırmaya veya usta oyuncular oynatmaya bağlayan türde insanlardan. "Peki 'Babam ve Oğlum'un başarısına ne demeli?" diye sorulunca "Medya o filme kutsal ittifak şeklinde destek verdi" diyerek meseleye yalan yanlış kulplar takan insanlardan.

Yukarda "Güneyer yapımcılık açısından fena iş çıkarmadı" dedikten sonra "Mı acaba?" demiştik ya, şimdi gelin rakamlara biraz daha yakından bakalım. "Keloğlan"ı 2. haftasının ilk üç gününde 267 salonda 172 bin kişi izlemiş. Oysa "Hababam Sınıfı 3.5" aynı dönemde 280 salonda 385 bin, "Organize İşler" 4. haftasında 249 salonda 204 bin, "Babam ve Oğlum" ise 9. haftasında ve 87 salonda 137 bin kişi toplamış. Kısacası "Keloğlan"ın kopya başına seyirci ortalaması bu üç filmin hayli gerisinde.

Benim, sonucun neden böyle olduğunu açıklayan, Güneyer'inkilerden çok daha basit, bayramsız seyransız bir teorim var: Çünkü bu filmlerin üçü de "Keloğlan"dan daha iyi.

Güneyer iyi bir yönetmen/senarist olmak istiyorsa enerjisini filmlerini yerenlere cevap yetiştirmeye, suçu başka yerlerde aramaya ve gişeyle uğraşmaya harcamak yerine sinema sanatının abecesine kafa yormaya harcamalı. Yoksa filmini bugün bir milyon kişi seyreder ama yarın kimse hatırlamaz.

Yönetmen: Tayfun Güneyer. **Oyuncular:** Mehmet Ali Erbil, Özcan Deniz, Ahu Türkpence, Gazanfer Özcan, Bülent Polat, Petek Dinçöz, Nükhet Duru, Ayşen Gruda, Sinemis Candemir, Ekin Türkmen. **Senaryo:** Tayfun Güneyer. **Görüntü Yönetmeni:** Tolga Kutlar. **Müzik:** Rahman Altın. **Yapımcı:** Selay Oğuz, Timur Savcı. **Yapım:** Türkiye. **Dağıtımcı:** Kenda. **Gösterim Tarihi:** 6 Ocak

uygarsirin@merkezdergi.com.tr

Saklı

Aslında hiçbir şey "saklı" değil

Engin Ertan

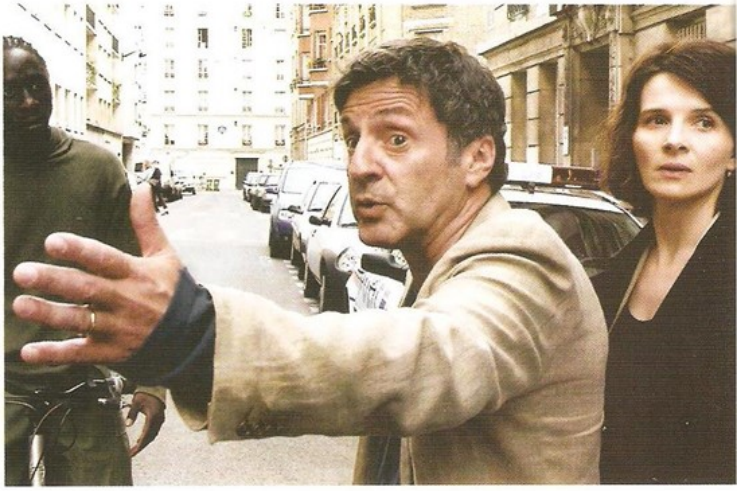

Bir festivaldeki gösterimden önce yaptığı sunumda sarf ettiği "Size huzursuz seyirler dilerim" cümlesi neredeyse bir etiket gibi Michael Haneke'nin üzerine yapıştı kaldı. Gerçekten de yönetmenin filmlerinin kolay lokma olduklarını iddia edemeyiz. Ancak bu garip reklam kampanyasının yol açtığı yanıltıcı bir etki var. Haneke kimi filmlerinde (örneğin "Kurdun Günü") belirsizliği fazla uç noktaya taşısa bile, esas derdi seyircisiyle olan bir yönetmen değil. İlk uzun metraj filmi "Yedinci Kıta"dan bu yana ısrarla ve inatla modern Avrupa'nın ikiyüzlü ahlak anlayışını, burjuvazinin ayakta kalmak için kurduğu düzeni didikleyip duruyor. Elbette kendisine seçtiği hedefle seyircisi de kesişmekteler. Ancak Haneke'nin meselesi kolaycı yollardan şoke etmek veya vurup kaçmak değil. Yönetmenin yeni filmi "Saklı"nın yüzeydeki muğlaklığı, hikâye örgüsünde bazı kilit noktaları cevapsız bırakması kimilerince eleştirilse bile, tüm bir filmografisine baktığınızda Haneke'nin sorduğu sorulara çok net ve kesin yanıtlar verdiğini görebiliyorsunuz.

Aslında "Saklı" Haneke'nin şu ana kadarki filmlerinin hemen hepsinde yaptıklarının, özellikle de bir üçleme oluşturan "Yedinci Kıta", "Benny'nin Videosu" ve "Tesadüfi Bir Kronolojinin 71 Parçası"nda ele aldığı temaların bir nevi yeniden elden geçirilmiş hâli. Laurent ailesinin evinin girişini gösteren bir kamera görüntüsünden oluşan açılış planıyla beraber aklımız "Benny'nin Videosu"ndan "Ölümcül Oyunlar"a pek çok Haneke filmine gidiyor. "Saklı"da tipik bir kentsoylu ailenin hayatının, evlerine gönderilen video kasetlerle sarsılışını izlerken, Haneke'nin önceki filmlerinden öğrendiğimiz şu cümle tekrar kafamızda yankılanmaya başlıyor; "Ayakta kalmak ve kendinizi korumak için kurduğunuz sistem bir gün sizi de yutacak".

Laurent ailesinin huzurunun ve bireylerinin ruh sağlığının, rahatlıkla kendilerinin de kullanabilecekleri bir güvenlik kamerasıyla çekilmişe benzeyen görüntüler sayesinde çatırdayışı aslında, örneğin "Yedinci Kıta"daki ailenin yaşadıklarından çok farklı değil. "Yedinci Kıta"da kendilerini öldürmeden önce sahip oldukları her bir metayı yok eden (özellikle arabalarını satmaları ve daha sonra ellerine geçen parayı klozete atmaları) aile bireyleri üzerinden, bir bakıma kapitalist sistemin sunduğu tüketim araçlarının tüketici etkisine dikkat çekiyordu Haneke. Daha sonra "Ölümcül Oyunlar"da da evlerimize kurduğumuz tüm o güvenlik sistemlerinin bizleri "dışarı"dan gelecek tehlikelere karşı koruyacağı inancının ne kadar büyük bir yanılsama olduğunu önümüze koymuştu hatırlarsanız. Laurent ailesinin yaşadığı kâbusun kaynağı da tam anlamıyla aynı yerden geliyor.

Filmlerinde açık şekilde Marksist bir söylemin öne çıktığını söyleyebileceğimiz Haneke, "Saklı"yı aynı temalar üzerine şekillendirirken, bu sefer işin sınıfsal boyutunu da daha belirgin hâle getiriyor. Sistemin ve burjuva sınıfının korktukları ve potansiyel tehlike olarak dışarıda tuttukları da "Saklı"da yerlerini buluyorlar. Başka bir deyişle Haneke, birinin ütopyasının başkalarının distopyası olması hâlini işliyor. Kendi varlığını sürdürmek için dışarıda tuttuğu herkesi ve her şeyi acımasızca sömürenlerin ettiklerini bulması da diyebiliriz belki. Ancak neredeyse tüm duyarlılığını kaybetmiş ve hissizlemiş bir toplumun uyanması ne yazık ki pek kolay değil. Dolayısıyla "Saklı" da iyimser bir finale bağlanmıyor.

"Saklı"da sistemin iki farklı ucunda yer alanlar ise Fransa ve Cezayir olarak karşımıza çıkıyorlar. Georges (Daniel Auteil) evlerine gönderilen kasetlerin sorumlusu olarak Cezayir asıllı Macit'i (Maurice Bénichou) gösterdiğinde sadece kendi kişisel tarihiyle değil, ülkesinin tarihiyle de bir hesaplaşma yaşıyor. Ancak bu hesaplaşmada vicdan azabından eser yok. Daha ziyade bir günah keçisi arama durumu söz konusu. Zaten filmin belki de en şoke edici anı, en rahatsız edici sahnesi, başka bir insanın ölümüne şahit olduktan sonra soluğu bir sinema kompleksinde alarak vakit geçiren ve kafasını dağıtmaya çalışan Georges'un görüntüsü. Ne de olsa sistemin sunduğu eğlence araçları, olmadı ağrı kesiciler ve uyku haplarıyla bütün sorunları unutmak mümkün. Kendi burnunun ucundan ötesini göremeyen, evlerinde fonda açık duran televizyonda olan bitenlerden bihaber Laurent ailesinin tepkisizliği tam da günümüz toplumunun uyuşmuşluğuna denk düşüyor. Kendi varlığı tehlikeye girdiğinde her türlü silahı kuşanmaya ve karşısındaki ezip yok etmeye hazır, ancak etrafında olup bitene karşı duyarsız ve hissizleşmiş bir insanlık hâline de diyebiliriz. Üstelik bu yeni bir hikâye de değil. 17 yıl önce çekilmiş "Yedinci Kıta"daki aile de her sabah hazırlanırken evde çalan radyoda söylenenlere kulak vermiyor ama ölmek üzereyken bile televizyon karşısına geçip Erovizyon yarışmasını izliyordu. "Saklı"da ise daha da eskiye, Cezayir'deki devrimin zamanına kadar geri gidiyoruz. Elbette hem Haneke, hem de bizler aynı hikâyenin insanlık tarihi kadar eski olduğunu da biliyoruz. Güçlü olanın ayakta kaldığı ilkel sistemin bir uzantısı olan günümüzde, gücü hâlâ ait olunan sınıf ve para belirlerken, Haneke gibi yönetmenlerin aynı hikâyeyi böylesine çarpıcı bir sinema diliyle tekrar tekrar anlatmalarına gerçekten ihtiyaç var. Laurentlar gözlerini kapayıp uyumayı tercih ediyor ve gerçeklerle yüzleşmeyi ancak rüyalarında beceriyor olabilirler ama "Saklı"nın pek çok insanın gözünü açma, üzerine konuşulması ve yazılması gereken konuları bir kez daha gündeme getirme gücü var. Başka bir deyişle, Haneke'nin yeni filmi sadece yönetmeninin filmografisindeki en iyi işlerden birisi değil, uzun süre seyircinin ve eleştirmenlerin zihnini meşgul edecek, uzun uzadıya hakkında tartışılacak bir başyapıt. Peki video kasetleri Laurentların evine kim mi bırakıyordu? Emin olun "Saklı"da üzerine kafa yorulmayı hak eden başka şeyler olduğu gibi, film üzerine düşündükçe bu sorunun cevabı da kendi kendine ortaya çıkacak, daha doğrusu şöyle diyelim, önemini yitirecek.

Caché

★★★★★

Yönetmen: Michael Haneke. **Oyuncular:** Daniel Auteuil, Juliette Binoche, Maurice Bénichou, Annie Girardot, Lester Makedonsky, Bernard Le Coq, Walid Afkir, Daniel Duval, Nathalie Richard, Denis Podalydès. **Senaryo:** Michael Haneke. **Görüntü Yönetmeni:** Christian Berger. **Kurgu:** Michael Hudecek, Nadine Muse. **Müzik:** Dario Marianelli. **Yapım Tasarımcısı:** Emmanuel de Chauvigny, Christoph Kanter. **Yapımcı:** Veit Heiduschka. **Süre:** 117 dk. **Yapım:** Fransa, Avusturya, Almanya, İtalya. **Dağıtımcı:** 35 Milim. **Gösterim Tarihi:** 3 Şubat

Hırsız karı-koca iş başında

Jim Carrey ve Téa Leoni, "Fun with Dick and Jane"de yaşam standartlarını sürdürebilmek için hırsızlık yapmak zorunda kalan tatlı-kaçık bir çifti canlandırıyor.

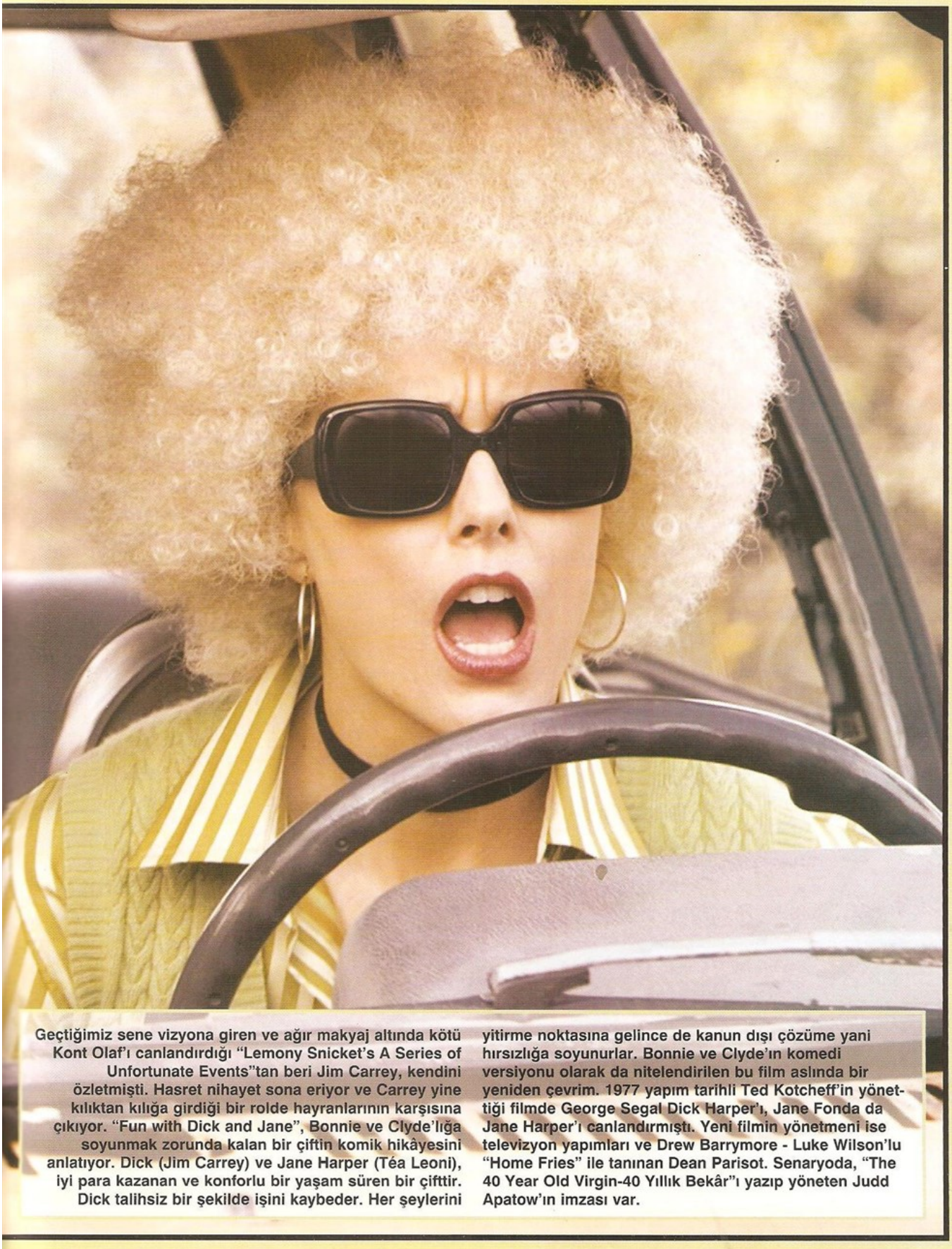

Geçtiğimiz sene vizyona giren ve ağır makyaj altında kötü Kont Olaf'ı canlandırdığı "Lemony Snicket's A Series of Unfortunate Events"tan beri Jim Carrey, kendini özletmişti. Hasret nihayet sona eriyor ve Carrey yine kılıktan kılığa girdiği bir rolde hayranlarının karşısına çıkıyor. "Fun with Dick and Jane", Bonnie ve Clyde'lığa soyunmak zorunda kalan bir çiftin komik hikâyesini anlatıyor. Dick (Jim Carrey) ve Jane Harper (Téa Leoni), iyi para kazanan ve konforlu bir yaşam süren bir çifttir. Dick talihsiz bir şekilde işini kaybeder. Her şeylerini yitirme noktasına gelince de kanun dışı çözüme yani hırsızlığa soyunurlar. Bonnie ve Clyde'ın komedi versiyonu olarak da nitelendirilen bu film aslında bir yeniden çevrim. 1977 yapım tarihli Ted Kotcheff'in yönettiği filmde George Segal Dick Harper'ı, Jane Fonda da Jane Harper'ı canlandırmıştı. Yeni filmin yönetmeni ise televizyon yapımları ve Drew Barrymore - Luke Wilson'lu "Home Fries" ile tanınan Dean Parisot. Senaryoda, "The 40 Year Old Virgin-40 Yıllık Bekâr"ı yazıp yöneten Judd Apatow'ın imzası var.

LADY IN THE WATER

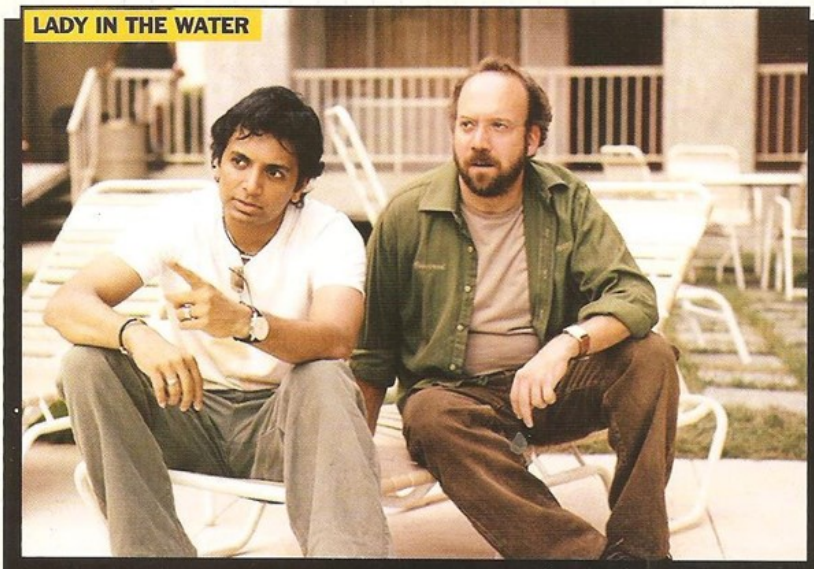

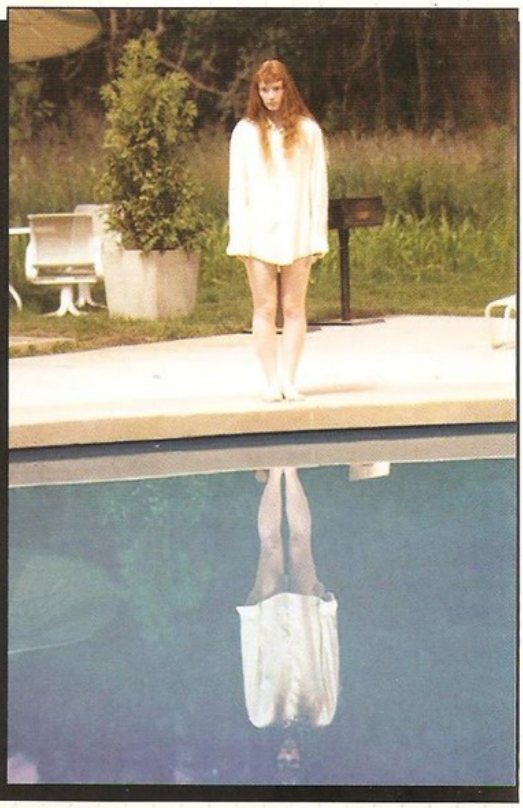

Havuzda bir kadın gördüm sanki

Night Shyamalan, "The Village"dan iki sene sonra sinemaseverlerle yeniden buluşuyor. "Maneviyat" üzerine kurulu öykülerini beyazperdeye taşımasıyla ünlü yönetmenin yeni filmi "Lady in the Water". Yöneticisi olduğu apartmanın havuzunda bir kadın gördüğüne inanan bir adamın hikâyesini konu alan filmde başrolleri Paul Giamatti ve Bryce Dallas Howard paylaşıyor. Sudaki kadın yani Bryce Dallas Howard, hatırlanacağı gibi, "The Village" ve "Manderlay"de başrol oynamıştı. Söylenenlere göre "Lady in the Water", Shyamalan'ın çocukları için yazdığı öyküye dayanıyormuş. Herkesin merak ettiği konu ise yönetmenin alametifarikası "sürpriz final"i bu filminde nasıl kullanacağı...

SUPERMAN RETURNS

Dönüşü muhteşem olacak

Superman fanatiklerinin hasreti sona eriyor ve efsane kahraman, Brandon Routh'un bedeninde canlanıyor. Undressed ve One Life to Live adlı televizyon dizileri ile Karla adlı filmde oynayan Routh'un bu ilk önemli rolü ve bu rolü Nicolas Cage, Josh Hartnett, Paul Walker, Matthew Bomer, Brendan Fraser, Ashton Kutcher gibi aktörlerin elinden kaptı. Filmde Kevin Spacey Lex Luthor'u, Kate Bosworth da Lois Lane'i canlandırıyor. Yönetmen ise X-Men ve X-Men 2 ile çizgi dünyaya hakimiyetini ispatlamış Bryan Singer. Yönetmen filmi şu şekilde tanımlıyor: "Orijinal filmin yeni versiyonu değil. Bu film Superman'in küresel kültürümüz üzerindeki etkilerini ve yıllar sonra tekrar dünyamıza dönmesinin sonuçlarını irdeliyor."

SPIDER MAN 3

Bu sefer son mu?

Daha ikinci filmin hazırlıkları sürerken "Spider Man 3"ün çekileceği sinemaseverlere duyurulmustu. Ve Kasım 2005 itibariyle de çekimler basladı. Sam Raimi'nin yönetmenliginde Tobey Maguire (Peter Parker/Spider Man), Kirsten Dunst (Mary Jane Watson) ve James Franco (Harry Osborn) yine basrollerde... Birinci filmde Green Goblin, ikincide de Doktor Ahtapot ile savaşan Spider Man'in bu sefer işi oldukça zorlaşacak. Zira yapılan açıklamalara göre Örümcek Adam, üçüncü filmde iki düşmanla birden savaşacak: Thomas Haden Church'ün canlandırdığı Sandman (fotograftaki) ve Topher Grace'in canlandırdığı Venom. Söylentiler devam ededursun, "Spider Man 3"ün serinin son filmi olup olmayacağını ise zaman gösterecek.

THE DA VINCI CODE

Bu kodu çözse çözse Tom Hanks çözer

Sion Tarikatı, Hz. İsa'nın soyu gibi konu başlıklarını gündelik hayatımıza sokan Dan Brown'ın olay yaratan bestseller romanı Da Vinci Şifresi yakında beyazperdeye geliyor. 24 adlı televizyon dizisinin yapımcıları romanın haklarını satın alarak hikâyeyi dizi haline getirmek istediler. Ancak yazar Dan Brown, romanının televizyona uyarlanmasına karşı çıktı. Daha sonra Sony Pictures, 6 milyon dolar ödeyerek sinema filmi yapmak üzere kitabın haklarını satın aldı. Yönetmenliğini Oscar'lı Ron Howard'ın üstlendiği filmde Amerikalı simgebilimci Robert Langdon'ı Tom Hanks, Fransız şifre çözücü Sophie Neveu'yü Audrey Tautou, müfettiş Fache'i de Jean Reno canlandırıyor. Oyuncu kadrosunda Ian McKellen, Paul Bettany ve Alfred Molina da var.

THE HILLS HAVE EYES

Wes Craven'a selam olsun

Korku türünün eski ya da yakın döneme ait başarılı yapımlarını (son örnek The Fog) yeniden çekmeyi kendine görev edinen Hollywood, bu sefer de "The Hills Have Eyes" için kolları sıvadı. Yolculuğa çıkan bir aile, atom denemelerinin yapıldığı hükümet arazisine girer. Ancak bu çorak topraklarda üremiş, kanla beslenen bir grup mutantın avı haline gelirler. Wes Craven'ın yazıp yönettiği 1977 yapımı film, neredeyse 30 sene sonra genç bir kadro ile yeniden beyazperdeye geliyor. Craven'ın yapımcılığını üstlendiği filmin yönetmeni Alexandre Aja. 1978 doğumlu yönetmenin bu üçüncü sinema filmi. "X Men 2"de Pyro'yu canlandıran Aaron Stanford başrolde.

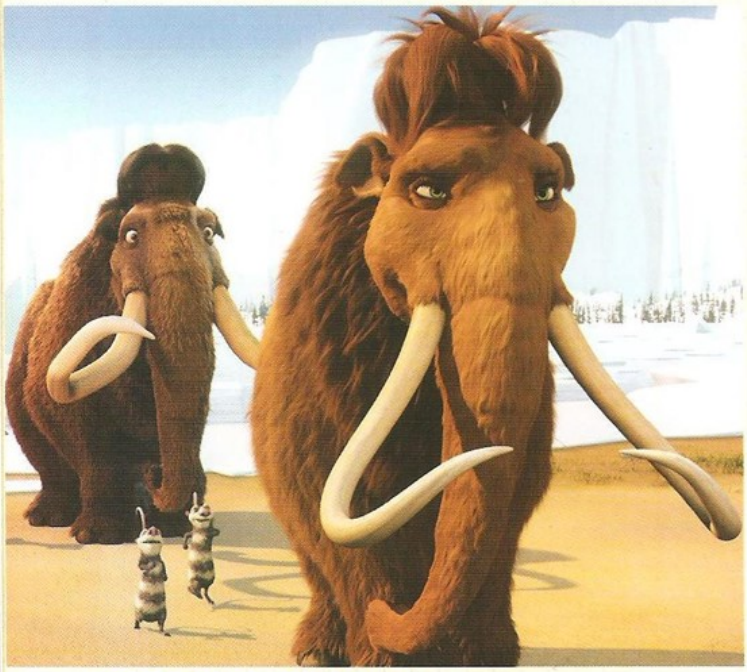

ICE AGE 2: THE MELTDOWN

Buzullar eriyor

İlginç kahramanları ve ince esprileri ile büyükleri de kendine hayran bırakan "Ice Age - Buz Devri"nin ikincisi yolda... Manfred, Sid ve Diego'yu bu sefer tehlikeli bir görev bekliyor. Buzul çağı bitiyor ve eriyen buzulların meydana getirdiği sel, kahramanlarımızın yasadığı bölgeyi yutmak üzere. Üç kafadar herkesi bu tehlikeye karşı uyarmak hem de canlarını kurtarmak üzere harekete geçiyor. Yönetmen; "Ice Age" ve "Robots"ta yardımcı yönetmenlik yapan Carlos Saldanha.

HAZIRLIK AŞAMASINDAKİLER

SCOOP

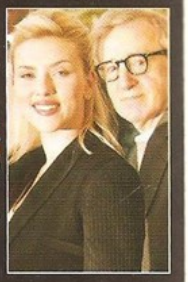

Woody Allen ve Scarlett Johansson düeti devam ediyor. "Match Point" ile yönetmen-oyuncu iş birliğinin başarılı örneğini veren ikili, "Scoop"ta yeniden birlikte. "Match Point" gibi yine İngiltere'yi mesken tutan film, Londra'yı ziyarete gelen gazetecilik öğrencisi Amerikalı genç kızın burada bir İngiliz aristokrata aşık olması ve kendini seri cinayeti araştırırken bulmasını anlatıyor. Woody Allen bu sefer hem yönetiyor hem de Johansson'la beraber rol alıyor.
Gösterim tarihi: Henüz kesinleşmedi

16 BLOCKS

"Cehennem Silahı" serisinin yönetmeni Richard Donner, başrolünde Bruce Willis'in oynadığı "16 Blocks" ile sinemaseverlerin karşısına geliyor. Willis, koruma altındaki bir tanığı 16 blok ötedeki mahkeme binasına götürmekle görevlendiren bir polisi canlandırıyor. Ve neler oluyorsa bu kısa yolculuk sırasında oluyor. Tanık rolünde Mos Def var.
Gösterim tarihi: 2006 ilkbaharı

TRUTH, JUSTICE, AND THE AMERICAN WAY

Film, 1951-54 yılları arasında televizyon serilerinde Superman'i canlandıran George Reeves'in hayat öyküsünü konu alıyor. 1956'da başından vurulmuş olarak bulunan, cinayete mi kurban gittiği yoksa intihar mı ettiği tartışılan aktörü Ben Affleck canlandırıyor. Oscar'lı aktör Adrien Brody ise Reeves'in ölümünü araştıran dedektif rolünde. The X Files, Sex and the City, The Sopranos, Six Feet Under gibi televizyon dizileriyle tanınan Allen Coulter'ın bu ilk sinema filmi.
Gösterim tarihi: Henüz kesinleşmedi

FAST FOOD NATION

"Before Sunrise" ve "Before Sunset"ten sonra yine bir Linklater-Hawke iş birliği... Fast food endüstrisinin içerdiği riskler, bunun çevresel ve toplumsal sonuçları üzerine eğilen "Fast Food Nation", ülkemizde de vizyona giren "Super Size Me" adlı belgeseli anımsatıyor. Richard Linklater'ın yönettiği filmde Ethan Hawke, Patricia Arquette, Greg Kinnear, Kris Kristofferson rol alıyor.
Gösterim tarihi: Henüz kesinleşmedi

WANTED

Brad Pitt'ten ayrıldıktan sonra pespese iddialı yapımlarda rol alan Jennifer Aniston, "Wanted"da Meryl Streep ile biraraya gelecek. Sheldon Turner'ın Kim Wozencraft'ın romanından beyazperdeye uyarladığı filmde Aniston uyusturucu işine karışmakla itham edilerek hapse atılan polisi, Streep ise hapiste onunla aynı hücreyi paylasan mahkûmu canlandıracak.
Gösterim tarihi: Henüz kesinleşmedi

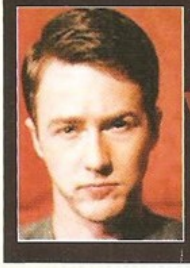

PRIDE AND GLORY

Gavin O'Connor'ın yöneteceği film, New York polis teşkilatı içindeki yozlaşmaya odaklamıyor. Colin Farrell, adı skandala karışan polis memurunu; Edward Norton da bu olayı araştırmakla görevlendirilen kayınbiraderini canlandıracak. Samantha Morton ve Nick Nolte'nin de rol aldığı filmin çekimleri Şubat ayında başlıyor.
Gösterim tarihi: Henüz kesinleşmedi

Şerif Gören kitabı

Türk sineması hakkında detaylı bilgi edinmek isteyenlere Phoenix Yayınevi'nden iki kitap... Şerif Gören sineması üzerine bir inceleme olan "Film Çeviriyorum Abi" ve "Türk Sineması Üzerine Yazılar".

Türkiye'de yönetmenler üzerine yapılan araştırmalar, basılan eserler ne yazık ki oldukça az. "Film Çeviriyorum Abi", bu eksikliği gidermek amacıyla hazırlanmış, Şerif Gören sineması üzerine detaylı bir çalışma. Yüksek lisans tezi olarak yazıldıktan sonra basılan bu kitabın yazarı Ali Karadoğan. Eser, Gören sinemasının tematik yapısı üzerinde durup, estetik özellikleri göz önünde tutarak yönetmenin filmlerinde yarattığı dünyanın anlamını irdeliyor. Şerif Gören'in kısa hayat öyküsüyle baslayan kitap, yazarın üç döneme ayırdığı yönetmenlik yıllarını ele aldıktan sonra Gören sinemasını sinematografik ve tematik anlamda detaylı bir incelemeye alıyor. Son bölümde ise afisleriyle beraber yönetmenin filmografisi ve ödülleri yer alıyor.

Nilgün Abisel'in yazdığı "Türk Sineması Üzerine Yazılar"ın ilk baskısı 1994'te İmge Kitabevi'nden çıkmıştı. İlk kitabın yenilenmiş ve geliştirilmiş baskısı ise Phoenix Yayınevi'nden çıktı. Yazarının "birbirinden farklı konular aracılığıyla Türk sinemasına ilişkin genel bir görünüm sunmayı amaçlayan bir derleme" olarak tanımladığı eser, 60'lı ve 70'li yıllara ait filmlerin çoğunlukta olduğu ve televizyonlarda sık sık izlediğimiz yapımları aile, aşk ve şiddet kavramları üzerinden değerlendiriyor. Sinemamıza dair ilginç istatistiki bilgilerin verildiği kitapta Yeşilçam'ın vazgeçmediği kliseler ve yıllar içinde değişen değerler detaylıca yer alıyor.

Kısa film yarışması

AKUT, 10. kuruluş yılı etkinlikleri kapsamında "afetler ve acil durumlar" konulu kısa film yarışması düzenliyor. Yarışmaya son başvuru tarihi 1 Mart 2006.

Arama Kurtarma Derneği (AKUT), çağımızın en güçlü ve etkili araçlarından olan sinema sanatını kullanarak, ülkemizdeki afet ve acil kurtarma konusunda yüksek bir bilinç oluşturmak amacıyla ulusal kısa film yarışması düzenliyor. Süresi 5 dakikayı asmayan kurmaca, belgesel, canlandırma, deneysel kısa filmler yarışmada yer alabilecek. Orijinal formatı ne olursa olsun, tertip komitesine, filmin DVD kopyası, zorunluluk halinde VHS veya VCD kopyası gönderilecek. Filmlerin Türkçe veya Türkçe altyazılı olması gerekiyor. Yarışmaya son basvuru tarihi 1 Mart 2006. Ödül töreni ise 14 Mart 2006'ta yapılacak. Birinciye 2006 model kameralı cep telefonu ve bir laptop, ikinciye 2006 model kameralı cep telefonu ve bir digital kamera, üçüncüye de 2006 model kameralı cep telefonu ve bir digital fotoğraf makinesi verilecek.

AKUT Genel Merkez
Esentepe Büyükdere Cad. No:120 34394 İstanbul
Tel: 0 212 217 04 10 Fax: 0 212 217 04 22
akut@akut.org.tr - info@akut.org.tr

Kış bahçesinde gezinti

Uygar Asan'ın yönettiği "Kış Bahçesi", Türkiye'de dijital olarak gösterime giren ilk uzun metrajlı sinema filmi.

Yönetmenliğini ve senaristliğini Uygar Asan'ın üstlendiği "Kış Bahçesi", 20 Ocak 2006'da Yeşil Karınca Video ve Düs Laboratuvarı dağıtımıyla gösterime girdi. "Kış Bahçesi" yönetmenin sözlerine göre "gitmek, aşk ve kötülük üzerine yalın bir üslûp çalışması". Dijital çekilen filmin en önemli özelliği, Türkiye'de dijital olarak gösterime giren ilk uzun metrajlı sinema filmi olması. Melika Kandemir, H. Levent Günüüç, Meryem Gürdurdak ve Nazmi Erbatur'un oynadığı film, çeşitli kültür merkezleri ve dijital gösterim imkânı olan salonlarda gösteriliyor.

ÜÇ 10 'LUK LİSTE

"İşte sinema bu!" dedirten 10 film

1. Fanny ve Alexander, 1982. Y: Ingmar Bergman
2. Zerkalo (Ayna), 1975. Y: Andrei Tarkovski
3. Giulietta Degli Spiriti (Ruhların Julietta'sı), 1965. Y: Federico Fellini
4. Wild at Heart (Vahşi Duygular), 1990. Y: David Lynch
5. Ran, 1985. Y: Akira Kurosawa
6. Fa Yeung Nin Wa (Aşk Zamanı), 2000. Y: Wong Kar-Wai
7. Eyes Wide Shut (Gözü Tamamen Kapalı), 1999. Y: Stanley Kubrick
8. Teorema (Teorem), 1968. Y: Pier Paolo Pasolini
9. Il Gattopardo (Leopar), 1963. Y: Luchino Visconti
10. The Thin Red Line (İnce Kırmızı Hat), 1998. Y: Terrence Malick

Kahkahadan Kırıp Geçiren 10 Film

1. Dr. Stangelove (Doktor Garipaşk), 1964. Y: Stanley Kubrick
2. Modern Times (Modern Zamanlar), 1936. Y: Charlie Chaplin
3. Take the Money and Run (Parayı Al ve Kaç), 1969. Y: Woody Allen
4. Seven Year Itch (Yaz Bekarı), 1955. Y: Billy Wilder
5. Dirty Rotten Scoundrels (Kirli, Cürük ve Adi), 1988. Y: Frank Oz
6. Taking Off (Bir Başka Dünya), 1971. Y: Milos Forman
7. The Pink Panther (Pembe Panter), 1963. Y: Blake Edwards
8. Zügürt Ağa, 1985. Y: Nesli Çölgeçen
9. Pure Luck (Kör Talih), 1991. Y: Nadia Tass
10. What About Bob? (Peki ya Bob?), 1991. Y: Frank Oz

Çocuk Ruhundan En İyi Anlayan 10 Film

1. Hook (Kaptan Kanca), 1991. Y: Steven Spielberg
2. Khane-ye Doust Kodjust? (Arkadaşımın Evi Nerede?), 1987. Y: Abbas Kiarostami
3. E.T, 1982. Y: Steven Spielberg
4. Millions (Milyonlar), 2004. Y: Danny Boyle
5. A, Ay 1988. Y: Reha Erdem
6. Jack, 1996. Y: Francis Ford Coppola
7. Artificial Intelligence (Yapay Zeka), 2001. Y: Steven Spielberg
8. Kukujiro No Natsu (Kukujiro'nun Yazı), 1999. Y: Takeshi Kitano
9. Yusuf ile Kenan, 1979. Y: Ömer Kavur
10. Pretty Baby (Tatlı Bebek), 1978. Y: Louis Malle

Pınar Tınaz Gürmen

(Doğum tarihi: 4 Şubat 1971) Pertevniyal Lisesi'nin ardından Mimar Sinan Üniversitesi Sinema Televizyon bölümünü bitirdi. Bir süre yönetmen asistanlığı yaptı ancak kuramsal çalışma isteğinin ağır basması ile mezun olduğu üniversiteye geri döndü. "Osman Seden Sineması" konulu tezi ile yüksek lisansını tamamladı. İlk yazısı 2001 yılının Mayıs ayında Popüler Sinema Dergisi'nde yayınlandı. Halen Sinema Merkez'in sürekli yazarlarından. Evli ve iki çocuk annesi...

Yeni yönetmenlerin festivali

Geçtiğimiz Kasım ayında 54. kez düzenlenen Mannheim-Heidelberg Uluslararası Film Festivali, bir kez daha günümüzün genç yönetmenleri ve geleceğin potansiyel ustalarının ilgilendikleri temalar konusunda seyirciye fikir verdi. Bu arada "Yazı Tura" da FIPRESCI ödülünü kazandı. ENGİN ERTAN

Belki de geleceğin ustaları olacak, henüz yolun başındaki genç yönetmenleri keşfetmek için son derece cazip fırsatlar sunuyor seyircilerine Mannheim-Heidelberg Uluslararası Film Festivali. Geride bıraktığımız Kasım ayında ellidördüncü kez düzenlenen festival, yarışmalı bölümünde bir Türk filminin, "Yazı Tura"nın yer alması ve Uğur Yücel'in bu ilk yönetmenlik denemesinin festivalden FIPRESCI ödülüyle dönmesi sayesinde Türk basınında da bu sefer belirli bir ilgi gördü. Ancak ödüller bir yana, Mannheim-Heidelberg Uluslararası Film Festivali her yılki programıyla sinemaseverleri üzerine düşünülecek, kalem oynatılacak başka konularla baş başa bırakıyor. Bu festivale dair her izlenim yazısında dönüp dolaşıp aynı durumdan bahsediyor olabiliriz ancak bir kez daha hatırlatmakta sakınca yok. Ağırlıklı olarak ilk filmlere ve keşiflere yer veren programıyla, Mannheim-Heidelberg Uluslararası Film Festivali genç yönetmenlerin ne gibi hikâyelerin peşinde oldukları, kamera arkasında ilk heyecanını yaşayan isimlerin hangi temaların ve nasıl anlatım yollarının izini sürdükleri üzerine bir nevi haberci görevi üstleniyor. Kimilerince "Avrupa'nın Sundance"i olarak nitelendirilmesi de boşuna değil. Elbette büyük yönetmenlerin tüm dünyada merakla beklenen son işleri, ünlü yıldızlar, sansasyonlar ve başyapıtlar çevrelemiyor bu festivali. Ancak akşam katıldığınız bir partide geleceğin gözde yönetmenlerinden birisiyle muhabbet ediyor olmanız da gayet mümkün. Ne de olsa Fassbinder'den Wenders'e, Jarmusch'dan von Trier'e pek çok önemli yönetmenin yolu bu mütevazı ama köklü ve prestijli festivalden geçmiş.

Olgunlaşma hikayeleri

Bu yılki festivalin tanıtım sloganı "Gerçekler ve Düşler" idi. Aslında festival programındaki filmlere bakınca da bir ikilik teması görmek gayet mümkündü. Bazen zıt, bazense birbirini tamamlayan unsurlar genç yönetmenlerin filmlerinde seyirci karşısına çıktılar. Hepsinin ortasındaysa genellikle değişim, dönüşme ve sasırtıcı olmayacak şekilde olgunlaşma hikâyeleri yer almaktaydı. Örneğin festivalin yarışmalı bölümünde gösterilen ve başrol oyuncusu Henna Ohranen'e mansiyon kazandıran **"Krama mig/Ask ve Mutluluk"**, yeniyetmelik dönemini geride bırakan genç bir kadının ailesinden kopma öyküsünü anlatan bir İsveç filmiydi. Yönetmen Kristina Humle bu ilk uzun metraj filminde Kuzey ülkelerine özgü donuk renklerden ve kasvetli havadan feragat etmiyor ama seyirciyi kolayca avucuna alacak şirinliklere de bütünüyle sırt çevirmiyordu. Genç kahramanının yetişkinliğe geçişini ilk aşkı ve cinselliği keşfedişi üzerinden anlatan "Krama mig", yer yer popüler sinemaya meyleden, hatta romantik komedi türlerine başvuran anlatımıyla kuşkusuz yenilikçi bir film değildi. Ancak samimi hâli ve iyi oyuncu performanslarıyla eli yüzü düzgün bir iş olarak festival filmleri arasından hemen sıyrılmayı ve pek çok kişinin kalbini kazanmayı da bildi. Fakat bu tarz aileden kopuş öykülerinin farklı kültürlerden gelen örneklerde birbirlerinden ciddi şekilde ayrıldıklarını görmek kuşkusuz ilginç bir deneyimdi. Romanya/İsviçre ortak yapımı olan, Rumen yönetmen Ruxandra Zenide'nin imzasını taşıyan **"Ryna"** bu bağlamda festivalin en çok tartışılan filmlerinden birisiydi. "Ryna", filme ismini veren genç kadının olgunlaşma öyküsünü anlatmaktaydı. Ancak babası tarafından bir erkek çocuk gibi yetiştirilen Ryna'nın ailesinden ve geleneksel kopuşu bir tecavüz "sayesinde" gerçekleşiyordu. Film bu yönüyle, özellikle cinsel politika çerçevesinde sert tepkiler de aldı. Ancak "Ryna"nın kadınların cinsel şiddete maruz kalışına dair söyledikleri veya düşündürdükleri festival jürisini pek rahatsız etmemiş olacak ki, film iki Jüri Özel Ödülü kazandı (bu ödüller filmin yönetmeni Ruxandra Zenide'ye ve başrol oyuncusu Dorotheea Petre'ye gitti).
"Ryna"nın gösterimi ertesinde bir Alman meslektaşımın söylediklerini aktararak başka bir filme geçebilirim; "Oğlanlar erkek olmak için sörf yaparlarken, kızlar kadın olmak için

"Krama mig / Aşk ve Mutluluk"

tecavüze uğruyorlar". Burada referans yapılan, daha doğrusu "Ryna" ile karşılaştırılan film Norveç yapımı **"Monstertorsdag/Dev Perşembe"**. Arild Østin Ommundsen'in ikinci uzun metraj filmi olan "Monstertorsdag" tipik bir Avrupa yapımı popüler sinema örneği. Bir bakıma modern bir western olduğunu da söyleyebiliriz. Ancak bu filmin genç erkekleri ata binmek yerine sörf yapıyorlar. Yakın bir arkadaşının iş için uzağa gitmesi ertesinde eşine bakma "görev"ini üstlenen Even'in, zamanla "arkadaşının aşkı"na gönlünü kaptırması ve genç kadını etkilemek için sörf yapmayı öğrenmesini konu alan film, ister istemez uzağa giden erkekleri ve geride kalan kadınlarıyla western türünün en klasik temalarından birisini akla getiriyor, diğer yandan romantik komedi türünün üçlü ilişkilerine de göz kırpmaktan geri durmuyor. Aslında yönetmenin filmin gösterimi öncesinde yaptığı konuşmadan yapılacak bir alıntı, "Monstertorsdag"ın Amerika ve Avrupa kırması hâlini açıklayabilir. Söylediğine göre Ommundsen, üniversitede sinema okuduğu günlerde Alman ressam Kaspar David Friedrich'in tablolarıyla James Cameron'ın "Abyss"i arasındaki benzerlik üzerine bir ödev hazırlamış ve o ödev bu film için de önemli bir esin kaynağı olmuş. Filmi yer yer klise bulmak ve erkek egemen hâline tepki duymak mümkün, ancak yönetmenin romantik akımdan bir ressamdan etkilenmiş olması "Monstertorstag"ın gelenekselci duruşu için de açıklayıcı olabilir. Festivalde İzleyici Ödülü kazanan ve gayet keyifli bir seyirlik olan (teknik açıdan yakalanan düzeyi de takdir etmemek imkânsız) bu Norveç filmini öyle sanıyorum ki burada da bir festivalde, hatta belki vizyonda izlemek mümkün olacaktır. Olgunlaşma hikâyeleri ve festivalin galipleriyle devam edecek olursak, Rainer Werner Fassbinder adına verilen ikinci önemli ödülü kazanan **"Pavee Lackeen"**den (adını İrlanda argosunda karavanlarda göçebe olarak yaşayan kisilere verilen isimden alan filmin uluslararası İngilizce ismi "The Traveller Girl", yani "Gezgin Kız") bahsedebiliriz. Bu dokü-drama İrlanda'da karavanda yaşayan bir ailenin gündelik hayatını, henüz on yaşındaki Winnie üzerinden takip etmekteydi. Kendisi de bir fotoğrafçı olan Perry Ogden'in bu ilk uzun metraj filminde

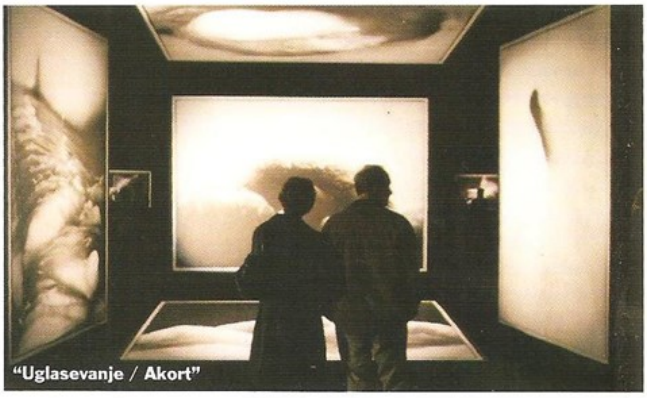
"Uglasevanje / Akort"

Diane Arbus'tan etkilendiğini söylemek belki de filmin kamerasını tuttuğu insanlara haksızlık olacaktır. Ancak dijital video ile çekilmiş olan filmin bilinçli olarak yaratılmış çiğ görsel estetiğiyle alışılmış "güzellik" değerleriyle ilgilenmediğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Belgesel ve kurmacayı karıştıran hâliyle Cinéma vérité'ye, aynı zamanda politik söylemiyle İtalyan Yeni Gerçekçiliği'ne referans yaptığı da aşikâr bir filmdi "Pavee Lackeen". Küçük Winnie'nin yaşadığı çevreden nasıl etkilendiğini ve etrafındaki sosyal koşulların geleceğini nasıl şekillendirdiğini çarpıcı şekilde ortaya koyan bu dokü-drama, tahmin etmenin zor olmayacağı gibi kesin cevapların ve net bir finalin peşinden de koşmuyordu. Uzun lafın kısası, yargılamaktan ve öğüt vermekten uzak duran tavrıyla dikkate değer ve festivalin önemli filmlerinden birisiydi "Pavee Lackeen".

Gecikmiş bir baba oğul buluşmasının yol açtığı felaketleri, Shakespeare tragedyalarının havasını kara komedi sosuna bulayarak anlatan Kanada yapımı **"Ill Fated/Bedbaht"**ı da yine festivalin olgunlaşma filmleri arasına katabiliriz, tıpkı Mathieu Kassovitz'e asistanlık yapmış Jean-Claude Flamand Barny'nin Guadeloupe'da geçen ve bir grup gencin küçük suçlu olmaktan kaçma ve kaderlerine karşı durma öykülerini anlatan Fransız yapımı **"Nèg maron"** gibi. Festivalden ödülsüz dönen bu iki filmin düzeylerine gelince; "Ill Fated" ancak son yarım saatinde açılan ve vasatın biraz üstü bir deneme olarak akılda yer ederken, "Nèg maron" her ne kadar bir Fransız yapımı olsa da, geçtiği mekân itibarıyla "üçüncü sinema"yı akla getiriyor ve gerek hızlı ritmi, gerek akıcı kurgusu, gerekse Scorsese'nin "Mean Streets"ini hatırlatan hikâyesiyle bir taze kan havası taşıyordu. Ancak Barny'nin ilk uzun metrajının da tam bir başarı olduğunu söylemek zor.

Meksika'nın En İyi Yabancı Dilde Film dalında bu yılki Oscar aday adayı olan ve festivalde yarışmalı bölümde gösterilen **"Al otro lado/Diğer Yaka"**yı da bir olgunlaşma filmi olarak ele almak mümkün. Ancak babaları başka bir ülkede çalışmaya gitmiş üç küçük çocuğun öykülerini paralel kurguyla anlatan bu filmin fazla naif, yüzeysel ve yer yer son derece oryantalist olduğunu belirtmeden edemeyeceğim. Yine de bir kesim seyircinin kalbini kazandığını ve İzleyici Ödülü'nü "Monstertorstag" ile paylaştığını eklemek gerek. Unutmadan, yarışma dışı bölümde gösterilen ve festival programındaki ikinci Türk filmi olan "İki Genç Kız"ın da yine bir olgunlaşma hikâyesi olduğunu biliyoruz. Yabancı seyirci ve eleştirmenlerin Türkiye'den gelen bu "kadın filmi"nin tavrını ve öfkesini ilgiyle karşıladıklarını da atlamayalım.

Mekanlararası hareket ve deneysel sinema

Tüm bu çocukluktan ergenliğe veya ergenlikten yetişkinliğe geçiş hikâyelerinde Batı ve Doğu, kentsel ve kırsal arasında da sürüp giden bir ikilik olduğunu görmek zor değil. Günümüz dünyasında mekânlar arası bu hareketin de genç yönetmenleri son derece ilgilendirdiği gözden kaçacak gibi değil. Kanımca festivalin yarışmalı bölümündeki en iyi filmi olan, ancak sadece bir mansiyon ile yetinmek durumunda kalan **"Man Push Cart/El Arabasını Çeken Adam"**ın da son yıllarda iş göçüne el atan en etkileyici yapımlardan birisi olduğunu söylemek mümkün. İran/ABD ortak yapımı olan bu film, İran asıllı Ramin Bahrani'nin imzasını taşımakta. Bahrani, Pakistan'da bir rock şarkıcısı iken Amerika'ya göç ettikten sonra seyyar bir el arabasıyla donut satarak hayatını kazanmaya çalışan Ahmet'in gündelik hayatını basit anlar üzerinden ve minimal bir dille anlatmakta. En büyük vasfı sadeliği olan bu mütevazı bağımsız sinema örneği, elbette De Sica'nın "Bisiklet Hırsızları"na selam çakmaktan geri durmuyor, hatta Yılmaz Güney'in "Umut"unu da akla getiriyor. Ancak mesafeli anlatımıyla seyirciyi ağlatma çabasından son derece uzağa düşmekte.

Peki büyük ödülün sahibi? Çoğu kişiyi şaşırtarak jüri büyük ödül için tercihini Sloven yapımı **"Uglasevanje/Akort"**tan yana kullandı. Igor Sterk'in imzasını taşıyan bu film, genç olmanın pek yanından geçmeyen, orta yaşlı bir çiftin çöken evliliğinin öyküsüydü. Anlatım olarak da pek yenilikçi bir yönü olmayan "Uglasevanje"nin, iyi ihtimalle eli yüzü düzgün bir drama olduğunu söyleyebiliriz. Yenilikçi filmlerden ayrıca bahsedeceksek, festivalin "Bir Sanat Olarak Sinema" başlığı altında seyirciye sunduğu deneysel filmler bu konudaki beklentileri karşılamaktaydı. Özellikle Hırvat yönetmen Tomislav Radic'in **"Sto je Iva snimila 21. listopada 2003./Iva'nın 21 Ekim 2003'te Kaydettikleri"** isimli filmiyse bu program içerisinde öne çıkanlardan birisiydi. 15 yaşına basan Iva'nın doğum günü hediyesi olarak aldığı kamera ile bir gün boyunca evde çektikleri, filmin doksan dakikalık süresi boyunca seyircinin gözü önüne konanlar. Dolayısıyla filmi izlerken klasik anlamda kadrajlar beklememek, bu mizanseni kabullenmek gerekiyor. Bir nevi anti-sinema örneği diyebileceğimiz, yoğun bir farkındalık duygusuyla bezeli bu kendine referanslı film, eğer görsel yapısına alışırsanız bir süre sonra günümüz Hırvatistan'ı ve insan ilişkileri üzerine etkileyici bir belgeye dönüşüyor. 15 yaşındaki Iva'nın komünist rejim sonrasını, yetişkinlerin ise eski günleri temsil

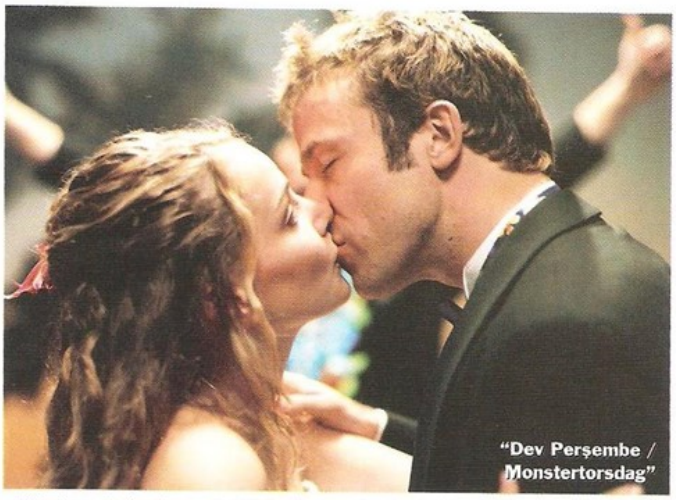
"Dev Perşembe / Monstertorsdag"

ettikleriyse gözden kaçacak gibi değil. Bu arada Iva'nın üvey babası tarafından doğum günü yemeğine davet edilen ve Godot misali beklenen de beklenen Alman iş adamı da filmin sosyo-ekonomik bağlamda söyledikleri için önemli bir anahtar. Rahatlıkla Türkiye'ye de uyarlanabilecek bu kara komedinin herhangi bir festival programında ülkemiz seyircisiyle de buluşması dileğiyle.

Dönemin ruhunu yakalamak

Elbette genç yönetmenlerin işlerine ağırlık veren bir festival söz konusu olduğunda, 2000'lerin "zeitgeist"ını, dönemin ruhunu yakalayan filmler de bekliyor insan. Bu bağlamdaki iki çaba ise İspanyol yönetmen Christian Barbe ve ilk uzun metrajı **"Sábado"** ile Mannheim'da yarışmış Silili Matías Bize'den geldi. Barbe, **"Soy autentico/Ben Orijinalim!"** ve **"Soy adorable/Ben Harikayım!"** isimli iki bölümden oluşan film dizisiyle günümüzde kadın erkek ilişkilerinin nasıl ilerlediğinin cevaplarını arıyordu. Bunun için gece hayatından tanıdığı kimi genç kadın ve erkekleri karşısına alıyor ve statik bir kamera ile kaydedilmiş röportajlarda son derece kişisel sorular yöneltiyordu. Bir noktadan sonra hayli monoton ve sıkıcı bir hâl alan Barbe'nin bu denemesi, festivalde de çeşitli tepkilerle karşılandı. Kimileri filme demediğini bırakmazken, bazıları festivalin en heyecan verici işi olarak nitelendirdi. Her iki tepkinin de "fazla" olduğunu, Barbe'nin filmleri etrafında kopan bu tartışmanın "kuru gürültü"den ibaret olduğunu söylemek yeterli olacaktır. Bize'nin ikinci uzun metraj filmi **"En la cama/Yatakta"** ise sadece bir otel odasında ve bir kadın ile bir erkek arasında geçmekteydi. Birbirlerinin adını bile bilmeyen ve bir gecelik ilişki için otel odasına kapanan bu iki karakterin sevişmek ile konuşmak arasında gidip gelen deneyimlerinin, perdeye beklenmeyecek bir dinamizm ile yansıdığını söylemek gerek. Bize, akıllıca yazılmış diyaloglar ve iki oyuncusunu başarıyla kullanması (hem görsel anlamda, hem de performansları bağlamında) sayesinde sıkıcı olmaya gayet yatkın bu malzemeyi rahatlıkla izlenir hâle getiriyordu. Karakterlerin bir noktadan sonra yaşadıkları tek gecelik ilişkiyi fazla ciddiye almaları nedeniyle kanımca yavanlaşan film, yine de "genç romantikleri" tatmin etti. Ülkemizdeki herhangi bir festivalin programında gösterilirse, burada da kendisine hayranlar toplayacağını tahmin etmekse zor değil.

"Pavee Lackeen"

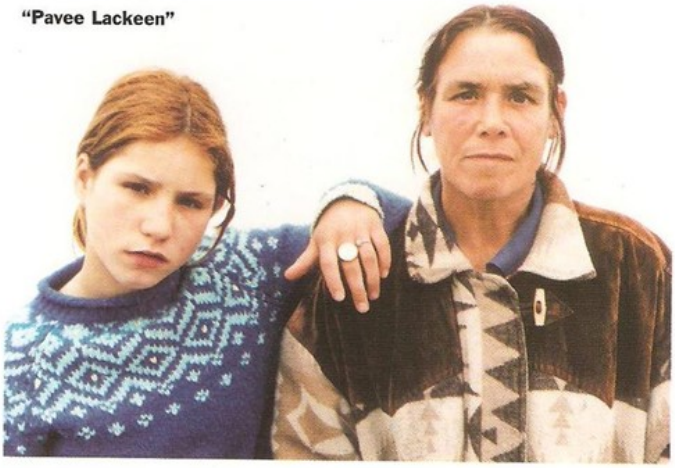

Festivalden festivale...

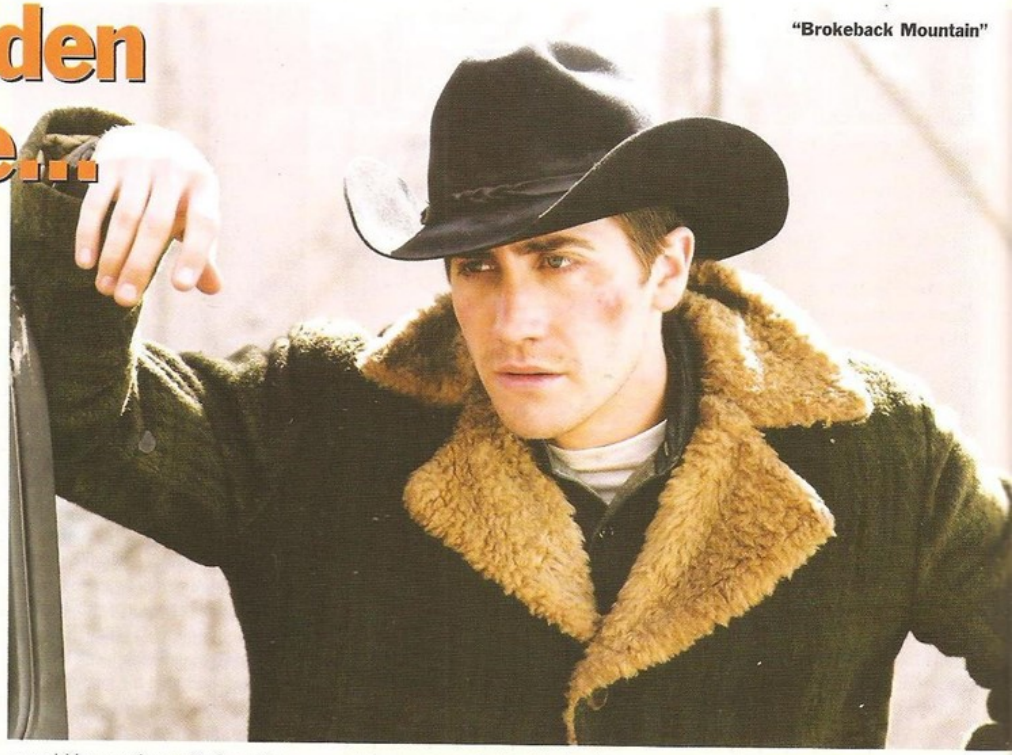

"Brokeback Mountain"

2005'in son aylarındaki dört önemli Avrupa film festivalini gezdiğimizde, zarf ve mazruf olarak birbirinden farklı bu etkinliklerde "şov" tarafının biraz abartıldığını görsek bile maksadın hala sinema sanatı olduğunu görmek hepimize iyi gelebilir.

ESİN KÜÇÜKTEPEPINAR

Adı üzerinde, festival. Yani bir kutlama, eğlenme ve eyleme hali. Basına "film" sözcüğü getirdiğimizde isin ciddiyeti hayli artsa da esası aynı. Geleni buyur edeceksin, olmadı farklı "lezzetler" sunacaksın.

"Film değil ünlüleri konusuyorsak bir seyler ters demektir" sözleriyle festivalerin misyonunu hatırlatıyor İngiliz ustamız Ken Loach. Bu "uyarının" sebeb-i mevcudiyeti son yıllarda Avrupa festivallerinde salınan Amerikalı starların bolluğu. Gerçi çoğu da dert, azı da. Geçen yılın Cannes jüri başkanı Quentin Tarantino'ya göre sinemanın yaşaması için starlar elzem. Lakin kantarın topuzu esas tartışma konusu. Yılın ilk büyük sinema etkinliği olan Berlin'i adeta Oscar seremonisine çeviren direktör Dieter Kosslick, bu yıl elestirilerden paçayı bir nebze kurtarmasını başta Alman olmak üzere Avrupa sinemasına gösterdiği özen ve dengeye borçlu.

Cannes ve Venedik malumunuz. Zaten niyet bu üç prestijli, dev festival gibi olmaksa hele; film, sinemacı ve medya üçgenine bir de "Pazar" ekleyeceksin ki yapımcı ile dağıtımcı bulussun, endüstrinin beslenmesi ve genislemesi için finans sağlansın; maksat para ve kültür bulussun. Parıltılı alemin içyüzü ise ciddi; kapalı kapıları ardında ya da beş yıldızlı otel lobilerinde milyonlarca dolarlık projeler pazarlanıyor, amansız pazarlıklar yapılıyor. Karlovy Vary, San Sebastian gibi itibarlı lakin görece az popüler olanlar da ünlü yarışından etkileniyorlar. Londra gibi Anglo sakson aleminin Avrupa ayağı olma avantajını kullanan veya "kızıl" Viyana gibi belediyeden aldığı bütçeyle bağımsız ve tavizsiz program yapan festivaller de yüzlercesinin arasından sıyrılabiliyorlar.

Biz sinemasever fanilerin cephesinden bakıldığında olay naif. Derdimiz film izlemek. Gerçek sinefilin "stan" Mike Leigh filan olunca sorun yok. Festivaller bu isimleri baştacı ederek varoluyor. Bize de şekerci dükkanı misali, o gösterimden bu gösterime koşusturarak, (arada mide fesadına uğramamıza karşın) ancak rüyamızda göreceğimiz filmleri izlememize olanak sunuluyor. Bu bağlamda David Cronenberg'ün festivalleri "kutsal bir organizasyon" olarak tanımlamasına katılmamak olanaksız. Hatta Sean Connery'nin dediği gibi iki film arasında dünyanın ünlüsüne kol sürttüğümüz üzere, "samimi bir ortam" da mevcut. Sinema dersleri, seminer ve paneller de cabası; mesela David Lynch'den feyz almak, Wim Wenders'e hesap sormak mümkün. Lakin 10 gün veya iki haftalık dönemlerde binlerce kişinin yasadığı bu "ortak çılgınlığa" kendinizi kaptırma hadisesi pek yorucu. Dolayısıyla her seye asla yetisemeyeceğimiz gerçeğiyle omzumuza çöken karamsarlık halini dile getiren asabi Russell Crowe'a hak vermek de mümkün. Kısaca dev bir lunapark ortamı.

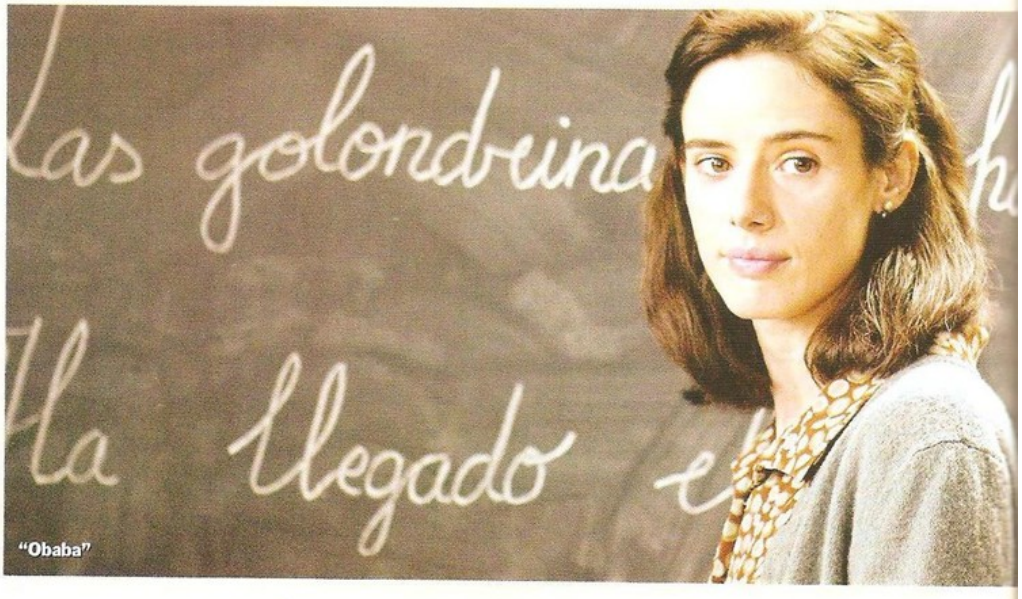

"Obaba"

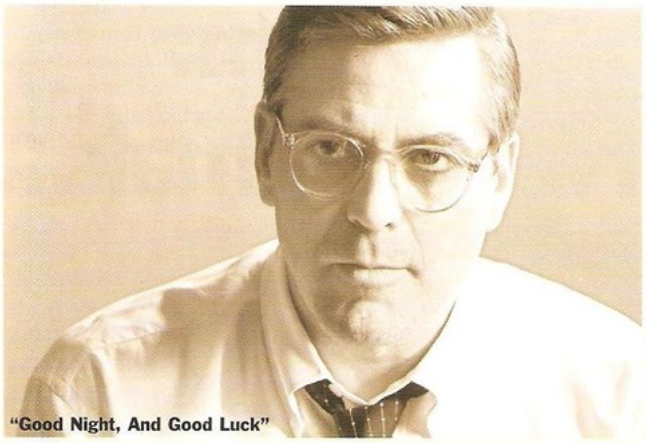

"Good Night, And Good Luck"

Dünya sinemasına "kurtarılmış bölge" olarak alan sağlayan film festivallerinin önemi, Hollywood'un yaygın ve baskın dağıtımıyla yarattığı kültür erozyonuna karşın Avrupa'nın geleneksel durusunu simgelemesi. Bırakın vizyon, bazen arka sokaktaki bir sanat sinemasında bile yer bulabileceği meçhul binlerce film, festivaller sayesinde geniş kitlelere ulaşma sansı yakalıyor. Sinemamızın Avrupa'da son iki yıldır daha önce hiç olmadığı kadar öne çıkmasında Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes'da veya Fatih Akın'ın Berlin'de kazandığı önemli ödüllerin rolü var. Zeki Demirkubuz'u "kesfeden" Viyana Film Festivali'nin dört yıl önce ona ayırdığı özel bölüm, yönetmenin uluslararası arenada anılması için yeterli olabiliyor. Ülkesinde seyirci bulamayan "Uzak" veya "Meleğin Düsüsü"nün festivallerde bastacı edilmesi veya bu yıl "Oyun" ile San Sebastian'a gelen yönetmen Pelin Esmer'in gördüğü büyük ilgi tesadüf değil. Yine kendi ülkesinde takdir görmeyen Koreli Kim Ki-Duk veya İranlı usta Abbas Kiorastami'yi "kesfetmek" festivaller olmadan hayal olurdu. Biraz daha kurcalasak, popüler kültür ikonu Quentin Tarantino'nun daha ikinci filmi "Ucuz Roman"la aldığı Altın Palmiye'nin ona sağladığı "prestij" ile statü atladığı akla geliyor. Amerikalı önce Avrupa'da görücüye çıkmanın, takdir edilmenin kıymetini biliyor. Bu yıl Venedik'te en iyi senaryo ve aktör ödülünü alan "İyi Geceler ve İyi Sanslar/Good Night and Good Luck"ın yönetmeni George Clooney'nin "Buranın kırmızı halısı Amerikan vizyonuma kestirme bir yol oldu, minnettarım" kıvamındaki konuşması tam da bu nedenden. ABD'de yaşayan Çinli usta Ang Lee'nin yine Venedik'te yarısan "Brokeback Dağı" için "escinsel kovboylar, lay lay lom" misali baslık atan gazeteler, film büyük ödül Altın Arslan'ı alınca "klasik bir Amerikan ask hikayesi" deyisine çark ediveriyorlar. Lee, muhafazakar Bush yönetiminde filmin akıbeti için tasalanırken, eleştirmenlerden de aldığı icazetle şimdi Oscar yarışında ön sırada. Yani festivaller iyi film söz konusu ise "mazlumlara" olduğu kadar arada "bağımsız" takılan Hollywood starlarına kucak açarak kadrajını geniş tutuyor. Festivaller "etkinliklerden" bağımsız olmadığından, geçen yıl Cannes'da yarattığı patırtıyla kendine dünya medyasında manşetler açan Michael Moore'un "Fahrenheit 9/11" misali "tanıtıma" uygun zemin sağlayabiliyor. Ne de olsa "baba" yönetmenler en yeni filmlerini bu üç büyük festivale gönderiyor, sayıları dört bini bulan dünya basını da buralara kosturuyor. Alan ve satanın memnuniyet hali ise madalyonun öteki yüzü manasında bir açmaz yaratmıyor değil. Sanat tamam da popülerlik denince artık akla ziyadesiyle Hollywood star geldiğinden durum çetrefilleşiyor. Artan film sayısına oranla azalan kalite mevzusu ise ayrı bir yazı konusu.

Zamanında programına Amerikan filmi almayan Cannes mesela, bu yıl "Yıldız Savasları"nın Avrupa galası için meshur festival caddesinin İmparator'un askerlerince "istila" edilmesine izin verebiliyor. Çoluk çocuk, dondurmalı biralı binlerce kisi bu "sov"la eğleniyor, sinemayı "kutluyor", eyleniyor. Film ve ödüllere geçtiğimizde sinemanın hala yerinde durduğunu bilmek ise hepimize iyi geliyor. Meraklısına, iyi festivaller.

Venedik batacak mı?

Yılın en çok konuşulan filmlerden ikisi Venedik'te ödül kazandı, şimdi de Oscar'a koşuyorlar. Russell Crowe, Harrison Ford gibi sayısız Hollywood ünlüsü boygösterdi. Ancak açılışın yapıldığı binanın tepesine konuslanan keskin nisancılar da gözden kaçmadı. Irak politikası nedeniyle olağanüstü güvenlik önlemleri almak durumunda kalan Venedik'teki bu gidişattan en çok etkilenen de festival alanına her geçiste üstleri aranan gazeteciler oldu.

Ünlü sayfiye adası Lido'da gerçekleşen festival, yine de idari sorunlarını bu yıl bayağı asmış görünüyor. Geçtiğimiz yıl Al Pacino'yu dakikalarca ayakta bekletmesi skandal yaratmıştı. 62. yılını kutladığı bu yıl gösterimlerin saatinde başlaması önemli bir gelismeydi. Hala 60 yıl önce, diktatörün oğlu Vittorio Mussolini'nin uygun gördüğü sarayı kullanıyor. Festivalin açmazı da zaten hükümetin kontrolünde olması. Hiçbir yöneticisi dört yıldan fazla kalamıyor. Direktörü Marco Müller'ün iki sorunu var; son yıllarda yükselen Toronto'yla bazı günleri örtüstüğü için ilgi bölünüyor ve gelecek yıl Ekim'de Roma'da iddialı yeni bir festival başlıyor. Yedi milyon Avroluk dev bütçesiyle Venedik'e ciddi rakip olacak yeni festival sol kanattaki Roma belediye başkanı ile muhafazakar Berlusconi idaresi arasında ciddi bir yarış başlatacak.

San Sebastián

Festival Latin sinema camiasını biraraya getirmesi açısından çok önemli. Bu alemin sinemasını diğer festivallere ve ticari vizyona tanıtma görevini başarıyla gerçekleştiriyor. Eylül ayının ikinci yarısında gerçeklesen festival bu yıl İspanyol filmi "Obaba" ile açıldı, Anthony Hopkins'li Yeni Zelanda yapımı "World's Fastest Indian" ile kapandı. Geçen yıl Amerikan sinemasına ve starlarına fazlasıyla yer vermesine rağmen hedef Latin alemini bastacı etmek olduğundan mazur görülebildi. Gerçi bu yıl da Willem Dafoe ve Ben Gazzara gibi görece "ünsüz" isimlere verdiği onur ödülleri festivalin alışıldık tantanasını arayanları pek tatmin etmedi. Angelica Huston'un başkanlığındaki ana yarışma jürisi büyük ödül Altın İstiridye'yi "Something Like Happiness/Mutluluk Gibi Bir Şey" adlı Çek filmine verdi. İspanya, Bask bölgesinin bu en güzel kıyı kentinde siesta saatlerinde film gösterimi yapılmıyor. Tabii ki bu hosluklarin ardında tıkır tıkır isleyen bir organizasyonla sunulan yaklaşık 300 filmlik dev bir festival var.

Festivaller festivali: Londra

Dünya aleme şan olsun niyetiyle değil de seyirciye odaklanan bir etkinlik ve bu bağlamda İngiltere'nin en büyük çaplı film festivali. Kısa, uzun yaklaşık 300 filmlik programı var. Kırmızı halısı kısa da olsa memleketlisi Pierce Brosnan, Ralph Fiennes, Nick Cave gibi ünlüleri yürütebiliyor veya Gwyneth Paltrow, Terry Gilliam, Guy Pierce, Steve Buscemi misali sinemacılar film sonrası sinemaseverlerle bulusup sohbet ediyor. Kapanış filmi "Good Night and Good Luck" için George Clooney de uğramayı ihmal etmedi. 49. yasını kutlayan Londra Film Festivali'nde ana yarışma yok, FIPRESCI (İranlı Ramin Bahrani'nin "Man Push Chart'ı aldı) ve bazı sponsorların yan ödülleri var. Genelde ekim sonuna doğru başlayan ve kasım ayına sarkan iki haftalık etkinlikte, Cannes gibi büyüklerden veya diğerlerinden filmler var. Şehir pahalı olsa da söyle gerine gerine, stressiz film seyretmek için ideal.

Nam-ı diğer Viennale

Avrupa'nın en sahsına münhasır festivali belki de. Ekim ayının ikinci yarısında başlayan Viyana Film Festivali, nam-ı diğer "Viennale" bu yıl 43. kez gerçeklestirdiği etkinlikte savaş ve çevre konulu belgeselleriyle öne çıktı. Yıldızını yükselten ise sinema tarihinden "radikal" dönemleri, kenarda bekleyen filmleri kesfetmesi. Uzun, kısa, belgesel, deneysel yaklaşık ikiyüze varan yapımla Viennale trendlerin dışında olma hedefini belirliyor. Yöneticisi Hans Hurch adeta zaman tünelinde "kazıyarak" oluşturduğu zengin programındaki belgesellerle geçmiş ile günümüz arasında politik bir köprü kuruyor. Üstelik illa ünlü birileri gelsin derdi yok. Zaten bir seyirci festivaline uygun olarak salonlar dolup taşıyor. Sergiden belgesele, detaylı Andy Warhol bölümü ise müstesnaydı. Ana yarışması yok. FIPRESCI (Brezilya yapımı belgesel "Estamira" aldı) ile halk ödüllerine yer veriyor.

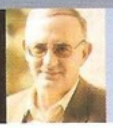

Atilla Dorsay
al.dorsay@superonline.com

55 yıllık kariyer, 130 film: Star olmadan zirveye çıkmak...

Winters, çok güzel ve alımlı olmadığı halde sırf oyun gücüyle yükselmenin en iyi örneklerinden biridir. Hiçbir zaman bir star olmadı, ama daha iyisini yaptı: tam 55 yıl boyunca, iyi-kötü demeden sürekli oynadı: sahnede, perdede, küçük ekranda... Hayatını hem özel, hem profesyonel düzeyde dolu dolu yaşadı. Ve bize, yaklaşık 130 filminin en azından bir bölümünde unutulmaz roller miras bıraktı.

Oscar kazandığı "A Patch Of Blue - Sevgili Arkadaşım"da

Shelley Winters'in ölüm haberini internetten aldım. Sonra baktım, basında hiç adı edilmedi. Ben de kendi kendime, artık kimsenin hiçbir şey hatırlamadığından, eski oyuncuların tümüyle unutulduğundan dem vurmaya başladım. Ama bayram rehavetinden kurtulan gazetelerimiz, sonunda en azından bir gün rötarla da olsa onun ölüm haberini duyurdular. Biriki yazı bile çıktı.

Ama kendi adıma çok sevdiğim bu oyuncuyu daha kapsamlı biçimde anmak için bu fırsatı kaçırmak istemedim. Hele uzun zamandır önemli bir sinema sanatçısı ölmemiş ve ben bu tür ağıt yazılarına hiç sıvanmamışken... Galiba anılara ve arşive dalıp bir sanatçıyı dört başı mamur olarak anmanın da bir keyfi var...

Winters 1920 (bir başka kaynağa göre 1922) yılında Saint Louis'de doğdu, New York'ta büyüdü. Daha lisedeyken tiyatroya merak sardı ve oyunculuk kurslarına gidebilmek için modellik yaptı. Dönemin yüzlerce genç insanı gibi... Lise sondayken hem bir yaz tiyatrosuna katılmıştı, hem de koro kızı olarak sahneye çıkıyordu. 1941'de ilk kez Broadway'de sahneye çıktı, iki yıl sonra Columbia ile kontrat imzaladı. Ardından kimisi figüranlık düzeyinde bir sürü rol geldi. Ancak 1948 yılında büyük oyuncu Ronald Colman'a Oscar kazandıran "A Double Life-Çifte Hayat" adlı tiyatro melodramında dikkat çekti. Bu filmde, kendisini gerçekten Othello sanan ve Desdamona'yı oynayan aktrisi sonunda öldüren ünlü oyuncunun kurbanı oluyordu. 'Kurban' rolü ona en çok yakışan roldü: "İnsanlık Suçu"ndan "Caniler Avcısı"na, "Lolita"dan "Anna Frank'ın Hatıra Defteri"ne birçok filmde kötü insanların kurbanı olacaktı.

Winters, özetlemek gerekirse, hafif tombul bir sarışındı. Ve gençlik günlerinde güzel bir kadındı. Ama boş, aptal ve sinir bozucu sarışın bebek tipinde öylesine iyiydi ki, bu kurbanlık durumunu yadırgamamak gerek!...Benim kuşağımın onu tanıdığı 1951 yapımı George Stevens filmi "A Place in the Sun- İnsanlık Suçu"nda, alt sınıflardan gelip yükselmek, kendisine 'güneşte bir yer' edinmek isteyen Montgomery Clift'in ilk karşılaşıp evlendiği emekçi kız rolündeydi. Theodore Dreiser'in çok ünlü "Bir Amerikan Trajedisi" romanından uyarlanmış bu filmde, daha sonra Clift'in karşısına yalnızca gerçek güzelliği değil, zengin ve rahat bir hayatı da simgeleyen Elizabeth Taylor çıkıyordu. Ama, o doruğa erişmek için arada tek bir engel vardı: sıradan, tombiş, kılıksız ve hep şikayet eden haliyle, evde onu bekleyen karısı. Ve tek çare de onu bir kayık gezisinde öldürerek özgür kalmak, mutluluğa ve Liz'in menekşe gözlerine kavuşmak... Bu büyüleyici sınıfsal melodramda Winters öylesine sahi ve inandırıcıydı ki... Filmin ünlü oyuncularını adeta silerek belleklere yerleşiyor ve de ilk Oscar adaylığını alıyordu. Bir başyapıtla birlikte bir yıldız da doğmuştu.

Ardından en iyi filmlerde iyi roller geldi. Robert Wise'ın "Executive Suite- İhtiras Halkası", Robert Aldrich'in "The Big Knife- Büyük Bıçak", Charles Laughton'un "The Night of the Hunter- Caniler Avcısı", yıllar sonra yeniden George Stevens'le çalıştığı "Anna Frank'ın Hatıra Defteri"... Western'lerde de oynuyordu ("Winchester 73- Kanlı İntikam", "Untamed Frontier", "Saskatchewan", "Panço Villa'nın Hazinesi", vs.), gangster filmlerinde de: "I Died A Thousand Times- Her Şafakta Ölürüm", "Harper", "Wild in the Streets"... En önemli yönetmenler onu istiyordu: John Frankenheimer'le "The Young Savages- Genç Serseriler", Stanley Kubrick'le "Lolita", George Cukor'la "The Chapman Report-Şehvetli Kadınlar", yine Stevens'le "The Greatest Story Ever Told", Lewis Gilbert'le "Alfie", Sydney Pollack'la "Sculphunters-Kafatası Avcıları"... Vakit bulduğunda, Actor's Studio'daki öğrencilik yıllarını hatırlıyor ve ya Broadway'e koşuyor, ya da ünlü yazarların oyunlarından uyarlanan öncü filmlerde gözüküyordu: Jean Genet'den uyarlanan "Balkon" veya Çehov uyarlaması "Üç Kızkardeş" gibi... O artık tam bir sine-

ma canavarıydı ve filmden filme koşarak, hayranlarına çok değişik kılık ve karakterlerde ulaşıyordu.

Tam 4 kez aday olduğu Oscar ödüllerinde yüzde 50 şansı tuttu ve ikisinde yardımcı oyuncu olarak heykelciği götürdü: 1959'daki "Anna Frank'ın Hatıra Defteri" ve 1965'de "A Patch of Blue- Sevgili Arkadaşım"la...O yıllar, yani 1950-60 arası onun en parlak yıllarıydı. Ve artık anne rollerine kaymaya başlamıştı: iki ödülü de annelikle gelmişti!.. Şöyle diyecekti: "Tek çözüm erkenden anne rollerini kabul etmekti. Bunu yaptım ve rahatladım".

O aralar özel yaşamı da hareketliydi. Çok genç yaşta bir ilk evliliği olmuş, Paul Meyer'le 1943-1946 arası evli kalmıştı. 1950'lerde Hollywood'un İtalya'dan ithal ettiği dönemin esmer yakışıklısı Vittorio Gassman'ı tavlamış ve onunla 1952-54 arası evli kalmıştı. Tek çocuğu da ondan olan kızıydı. Gassman sayesinde İtalya'ya giderek, eşiyle birlikte Robert Rossen'in yönettiği o garip biçimde çekici filmde oynamıştı: "Mambo" (1954). Son evliliğini ise yine ünlü bir oyuncuyla, Antony Franciosa ile yapacak ve bu da üç yıl sürecekti: 1957'den 1960'a dek... Evlilik için şöyle demişti: "Hollywood'da tüm evlenmeler mutlu birer olaydır. Sonra başbaşa yaşama zorunluluğu asıl sorunlara yol açar!". Yine evlilik üzerine bir başka sözü de şöyleydi: "Bir erkek üzerine çok şey öğrenmenin en iyi yolu, eski karısıyla bir öğle yemeğinde buluşmaktır!".

1970'lere yeni rollerle girdi: Roger Corman'ın "Bloody Mama"sında azılı kadın gangster Ma Baker'i oynadı. Robert Aldrich'in başlattığı ünlü ve yaşlı oyuncuları korku filmlerinde kullanma modasına uyarak art arda bu türden iki film çekti: "Whoever Slew Auntie Roo?" ve de "What's the Matter With Helen?". Bu filmlerde çoğu zaman yine kurban olduğunu söylemeye gerek yok!... O aralar daha çok TV için çalışır olmuştu. Sinemada ise artık iyi roller bulamıyordu. Paul Mazursky'nin "Next Stop Greenwich Village", Roman Polanski'nin "Kiracı", Blake Edwards'ın "S.O.B.- Onun Çocuğu", o yıllardaki başlıca hatırlanan filmleri oldu.

Ama Winters yılmadı, kendisini emekliye ayırmadı. Zaman zaman İtalya ve Fransa'ya

"S.O.B - Onun Çocuğu"

da giderek irili-ufaklı roller almayı sürdürdü, 80 ve 90'lar boyunca...Çok sıkıldığında Broadway'e döndü: 1970 yılında Marx Kardeşler'le birlikte, onların annesini oynayarak büyük sükse yaptığı "Minnie's Boys" oyunu gibi... İki anı kitabı çıkardı, bir de otobiyografik bir oyun yazdı. Ayrıca birçok siyasal etkinliğe, kampanya ve davalara katıldı, bir tür aktivist olmayı hep sürdürdü.,

Winters, ayrıca birçok TV filmi ve dizisinde oynadı. Son rolü, 1999'daki "La Bomba" filmindeydi ve o 80 yaşındaydı. Sonra sinemayı bıraktı. Anılarında Hollywood'dan gelip geçmiş sayısız sanatçı için anekdot ve saptamalar vardı. Örneğin Fredric March için şöyle yazmıştı: "Gözlerinde yaşlarla çok duygusal bir sahne çekerken bile, benim kalçama çimdik atmayı başarırdı!"... Anna Magnani içinse şöyle demişti: "Sahne ve perde dışında da istediği her kişiliği çok iyi canlandırırdı". İlk başladığı yıllarda Marilyn Monroe ile ayni odayı paylaştığını hiç unutmamış, ölümüne dek onun iyi dostu olmuştu. Hatta ona kimi rollerinde yardımcı olduğu da söylenir. David Lynch'in gözdesi aktris Laura Dern'in de isim annesidir.

Anna Frank için aldığı Oscar heykelciğini Amsterdam'daki Anna Frank müzesine armağan etmesi unutulmaz. Sanatçı, Ekim 2005'te bir kalp krizi geçirmişti. Demek ki ondan sonra 3 ay daha yaşadı. Ve 14 Ocak 2006'da aramızdan ayrıldı.

Winters, çok güzel ve alımlı olmadığı halde sırf oyun gücüyle yükselmenin en iyi örneklerinden biridir. Hiçbir zaman bir star olmadı, ama daha iyisini yaptı: tam 55 yıl boyunca, iyi-kötü demeden sürekli oynadı: sahnede, perdede, küçük ekranda... Hayatını hem özel, hem profesyonel düzeyde dolu dolu yaşadı. Ve bize, yaklaşık 130 filminin en azından bir bölümünde unutulmaz roller miras bıraktı.

"A Place In The Sun"

"Executive Suit"

"Winchester"

GEO Şubat sayısında:

Beden, ruh

İllüstrasyon: Wieslaw Smetek

İnsanoğlunun sağlığı her ne kadar genler, ruh hali ve çevresel etkenlere bağlı olsa da, esas itibarıyla beslenmeyle doğru orantılıdır. GEO, tam 24 ülkede dünyada nelerin yendiğini araştırdı. Vaktiyle formda olan avcı ve toplayıcıların nasıl olup da şişmanladığına yanıt aradı. Beslenme alışkanlıklarımızın sırları ve sağlığa giden yol; **"Beden, ruh ve açlık"** bu ay **GEO'da tam 28 sayfa!**

Ayrıca:

LÜLE TAŞI
5.000 yıllık beyaz mucize

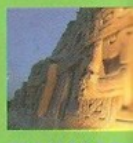

MAYALAR
Damlataş mağara gizemli ritüeller

MERKEZ DERGİ | CİNER KURULUŞUDUR

GEO Şubat sayısı 27 Ocak'ta bayilerde!

ve açlık

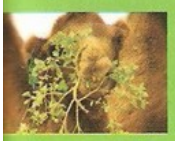

SYA DEVESİ
ğolistan'ın sulugözlü areleri

TASMANYA
Dünyanın öteki ucunda sihirli bir ada

HAMBURG
En modern konteynır limanı

renin mükemmelliği, mükemmel fotoğraflarla ve mükemmel yazılarla
er ay GEO'da! Coğrafya, araştırma, etnoloji, tıp, tarih, teknoloji, psikoloji,
keoloji, astronomi, jeoloji, buluşlar, geziler, hayvanlar, bitkiler...

GEO... Sana dünyayı anlatır

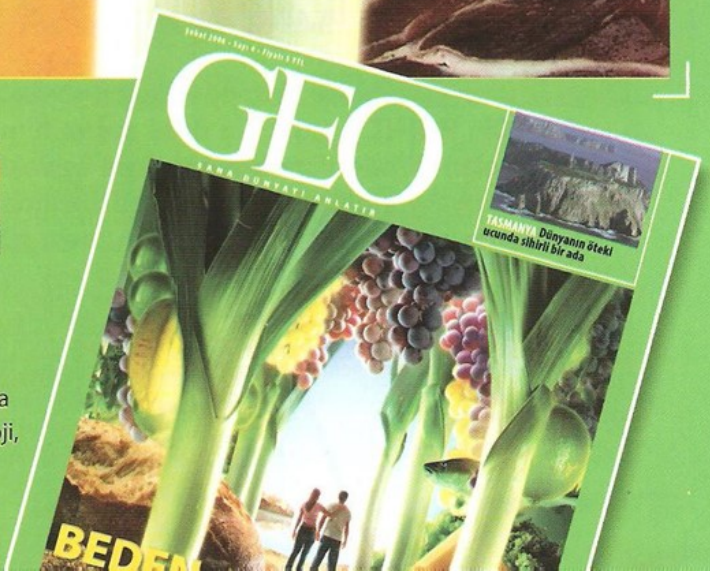

Allen'dan sağlam bir polisiye

Çoğu eleştirmene göre Woody Allen'ın uzun zamandır yönettiği en iyi film olan "MAÇ SAYISI - MATCH POINT", 2005'in ödül avcısı filmlerinden birisiydi. Ülkemizde bu ay gösterime girecek olan filmde yönetmen, adıyla özdeşleşen komedi türünü bir yana bırakıyor ve ciddi bir polisiyeye yöneliyor. Oyuncu kadrosundan Jonathan Rhys-Meyers ve Scarlett Johansson ile de ayrıca dikkat çeken film, ayın görülmesi gerekenlerinden. ENGİN ERTAN

Woody Allen'ın kariyerinin bir süredir pek iyi gitmediğini söyleyebiliriz. Kendine özgü bir sineması olan ustanın, bir kısmı ülkemizde gösterime girmemiş son dönem filmleri genellikle iyi eleştiriler almıyor ve seyirciden de pek ilgi görmüyorlardı. Hatta Allen'ın bu filmlerde neredeyse kendi sinemasının karikatürünü yapar bir hâle geldiğini iddia etmemiz bile mümkün. Belki geçtiğimiz yıl ülkemizde de vizyona giren "Melinda ve Melinda"yı bir istisna olarak görebiliriz. Ancak tipik ve iyi bir Woody Allen filmi olsa bile, "Melinda ve Melinda"da bir değişiklik çabası olduğu gözden kaçmıyordu. Çoğunlukla son derece kişisel filmler çeken ve ekseriyetle kamera önüne de geçen Allen, "Melinda ve Melinda"da tipik bir Woody Allen figürü olan Hobie'yi Will Ferrell'a canlandırtmıştı. Belki de peş peşe gelen olumsuz tepkileri bu şekilde

Allen, Manhattan'ı bırakıp Londra'da çekmiş filmini.

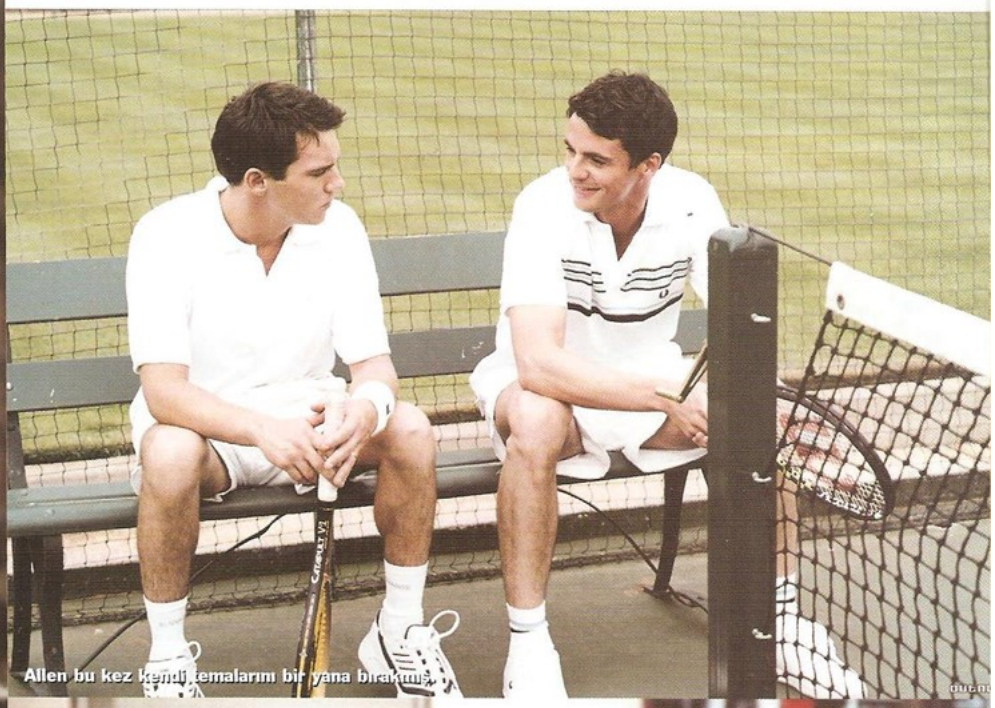

Allen bu kez kendi temalarını bir yana bırakmış.

Filmin ana karakterlerinin tümü bencil ve zayıf özellikler taşıyorlar.

kırmak istemişti yönetmen. Ülkemizde bu ay gösterime girecek olan "Maç Sayısı" (Match Point) ise bu değişim çabasının daha uç bir örneği, hatta Allen'ın şu ana kadarki filmografisindeki en ayrıksı parça.

Aslında filmin tanıtımı için verdiği röportajlarda Allen'ın söyledikleri yukarıda bahsettiğimiz durumu iyice belirginleştiriyor. "Yıllardır yaptığım filmlerimin hepsinde 'ben kimim' veya 'bu karakterlerden hangisi ben olacak' şeklinde sorularla karmaşa yaşıyordum. Bu filmdeyse benim kafamı karıştaracak bir karakter veya kişi yoktu. Başroldeki Jonathan Rhys-Meyers, muhteşem, sorunlu ve çok hassas birisi" diyor 70 yaşındaki yönetmen. Her ne kadar açılış jeneriği akmaya başladığında (yine siyah zemin üzerine, o bildik fontla ve alfabetik sırayla yazılmış isimler) bildik Woody Allen evrenine gireceğimizi düşünsek de, kısa zamanda yanıldığımızı anlıyoruz. Karakterler bir bir tanıtıldıkça, bu filmde gerçekten de alışıldık Woody Allen tipleri bulunmadığının farkına varıyoruz. "Maç Sayısı"nın dört ana karakteri de bencil ve kötüler. Birinin diğerinden daha ahlaklı veya daha masum olduğunu iddia etmek pek mümkün değil. Elbette yönetmenin önceki filmlerinden alışık olduğumuz karakterler için de benzer şeyler söyleyebiliriz. Ancak tipik Allen karakterleri iç dünyalarına dair bir farkındalık yaşar, bunu pervasızca ve geveze şekilde tartışırlarken, "Maç Sayısı"ndakiler susmayı tercih ediyorlar. Çünkü bu sefer sinik Woody Allen mizahıyla bezeli bir komediyle değil, düpedüz kara film tadındaki bir dramla karşı karşıyayız. Allen'ın filmin senaryosunu yazarken klasik polisiyeden etkilenmiş olduğunu iddia etmek de mümkün. Zira Rhys-Meyers'ın canlandırdığı Chris karakterinin üst sınıfın arasına sızmaya çalıştığı giriş bölümü, akla Patricia Highsmith'in unutulmaz karakteri Tom Ripley'yi getiriyor. Aynı karakteri filmin bir sahnesinde Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza"sını okurken görmemiz de, Allen'ın bu sefer anlattığı hikâyenin mizahi boyutuyla pek ilgilenmediğini bize açıklıyor. Allen bu sefer o kendine özgü alaycılığını, sınıf ayrımını ve burjuvaların ikiyüzlü ahlak anlayışını didiklemekte kullanıyor sadece. Karakterlerine mesafeyle yaklaşıyor

Scarlett Johansson ve Jonathan Rhys Meyer arasında sette aşk dedikoduları dahi çıkmıştı.

Allen'ın şu ana kadar pek yakın durmadığı bir sinema dili çıkıyor karşımıza. Genel planları, diyaloglu sahnelerde tansiyonu arttıran açı - karşı açıları ile klasik sinema diline daha yakın seyreden bir film "Maç Sayısı"

ama onları bir komedi unsuruna dönüştürmüyor.

Filmle ilgili bir diğer şaşırtıcı noktaya değinmeden önce tekrar Allen'a kulak vermekte yarar var. Genellikle filmlerinin tanıtımında rol almayı pek sevmeyen, ödül törenlerinde boy göstermeyen yönetmen, bu sefer basınla buluşmaktan ve filmi üzerine konuşmaktan çekinmiyor. Hatta verdiği bir röportajda "Ben bu filmi sevdim ve bunu her zaman söylemem, çünkü filmlerimi yaparım ve çoğunlukla da hayal kırıklığına uğrarım. 'Maç Sayısı'nı izlediğimdeyse 'Tanrım, sonunda oldu', dedim kendi kendime. Bu deneyimden çok hoşlandım çünkü bu benim başıma çok nadir gelir", diyor. Tür ve karakterler açısından şaşırtıcı yönü bir yana, "Maç Sayısı" sinemasal anlatım açısından da Allen'ın bildik tarzına pek yakın durmuyor. Yönetmenin filmlerinden alışık olduğumuz yakın planlar, kaydırmalar ve sıçramalı kurgu bu sefer görsel yapıda kendilerine yer bulmuyorlar. Beklenmedik şekilde, Allen'ın şu ana kadar pek de yakın durmadığı hesaplı bir sinema dili çıkıyor karşımıza. "Maç Sayısı" genel planları, alan derinliğinin kullanımı, diyaloglu sahnelerde tansiyonu arttıran açı-karşı açıları ile klasik sinema diline daha yakın seyrediyor. Daha önce farklı türleri kendi sinema diline ve tarzına uyarlamış olan Allen, bu sefer klasik polisiyenin gerektirdiği matematiksel bir sinema yapmayı tercih ediyor. Filmin ses bandı için caz yerine çeşitli operalardan aryalar seçmiş olması da yönetmenin sinema diliyle ilgili tercihinin bir diğer yansıması. Başka bir deyişle, "Maç Sayısı" klasik anlamda bir "usta" filmi. Bir yönetmenin, "bakın ben bu işin ABC'sini gayet iyi biliyorum" demek için çekeceği tarzda bir gövde gösterisi. İşin ilginç tarafıysa, bunca yıldır çektiği sayısız filmle ustalığını çoktan kanıtlamış, böyle bir ispata hiç gereksinimi olmayan Woody Allen'ın tercihi.

Geçtiğimiz Cannes Film Festivali'ndeki ilk gösteriminden bu yana "Maç Sayısı" etrafında dönen en hararetli tartışma da bu yönde gelişmekte zaten. Filmi izleyen herkes, "Maç Sayısı"nın tipik bir Allen filmi olmadığından bahsediyor. Ancak şikayetçi olanlar da yok denecek kadar azlar. Zira, çoğu kişiye göre yönetmenin son yıllarda çektiği en iyi filmle karşı karşıyayız. Gerçekten de "Maç Sayısı" o kadar iyi kotarılmış, o kadar temiz bir iş ki, şikayet etmek neredeyse imkânsız.

Elbette bu filmi yönetmenin filmografisinde farklı bir noktaya yerleştiren bir diğer unsur da Londra'da çekilmiş olması. Woody Allen çoğu kişi için aynı zamanda New York demek, bunu hepimiz biliyoruz. Kaldı ki, senaryonun ilk versiyonunda da hikâye Manhattan'da geçmekteymiş. Ancak Allen İngiliz yapımcılarla anlaştıktan sonra "Maç Sayısı"nı Londra'da çekmeye karar vermiş ve hikâyeyi başka bir şehre taşımış. Farklı bir ülkede, alışık olduğundan farklı bir sistemde ve yeni bir ekiple çalışmak konusundaysa şunları söylüyor Allen, "İngiliz bir ekiple çalışmak harika bir deneyimdi. Harika bir ekibim vardı, sıcakkanlı, çok verimli ve her alanda yaptıkları işte en iyi olan bir ekip. Herkes yaptığı işe heyecan katarak bu deneyimin çok keyifli bir hâle gelmesini sağladı". Açıkçası filmde Allen'ın şehri çok iyi kullandığını bizim de eklememiz gerek. Caddeleri, cafeleri, restoranları, taksileri, opera binaları, galerileri ve manzaralı daireleriyle Londra'nın dokusunu perdeye taşımayı fazlasıyla başarıyor yönetmen. Ayrıca zengin ailenin kırsaldaki evi ve şehir arasındaki kurduğu zıtlık da filmin gerilimine katkıda bulunuyor. Ne olursa olsun New York'un bir Woody Allen filmi için ifade ettiklerinin karşılığı değil "Maç Sayısı"ndaki Londra. Ancak tekrar hatırlatalım, zaten klasik bir Allen filmi de değil karşımızdaki. Fakat şunu da es geçmememiz gerek. Tipik bir New Yorklu olsa bile, Allen gerçek bir Avrupa hayranı. Bergman'dan Fellini'ye veya Godard'a kadar, sinemasından etkilendiği isimler de genellikle Avrupalı ustalar. Dolayısıyla Avrupa'da geçen bir film, Allen filmografisi açısından her şeye rağmen anlamlı. Filmin bir sahnesinde sinemaya giden Chris ve Chloe'nin, klasik bir Fransız polisiyesi olan Jules Dassin'in "Du rififi chez les hommes"unu izliyor olmalarıysa, yönetmenin Avrupa sinemasına sık sık yaptığı referanslardan bir diğeri.

Filmin oyuncu kadrosuna gelince... Kadrodaki genç oyuncuların tümü Allen'ın ilk kez çalıştığı isimler. Yani yönetmenin bildik trubundan oyuncular da yoklar bu sefer. "Maç Sayısı"nın oyuncuları arasında adından en çok bahsedilense, bu filmdeki performansıyla Altın Küre ödülüne aday gösterilen ve siz bu sa-

tırları okurken Oscar adaylığının açıklanması kuvvetle muhtemel olan Scarlett Johansson. Allen, tartışmasız günümüz sinemasının en güzel aktrislerinden birisi olan Johansson'dan akıllıca faydalanmış. Yer yer kara film tadına yaklaşan bu polisiyede, başlarda Johansson'a femme-fatale payesi biçmek gayet olası. Ancak aktris canlandırdığı Nola'nın baştan çıkartan kadından kurbana evrilmesini başarıyla yansıtıyor. Son yıllarda pek çok önemli filmde boy göstermiş genç oyuncu, yeni filmi "Scoop"da da rol alacağı Woody Allen ile çalışmaktan da son derece memnun. "Woody soğuk ve bencil bilinir ama bu doğru değil. O her zaman settedir ve herkes istediği zaman ona fikrini söyleyebilir. Sadece utangaçtır... Yazdığı karakterleri canlandırmaları için oyuncularının içgüdülerine çok güvenir", diyor verdiği bir röportajda.

Filmin esas başkarakteri Chris'i canlandıran Jonathan Rhys-Meyers'ı ise "Velvet Goldmine" veya "Hayatımın Çalımı" (Bend It Like Beckham) gibi filmlerden tanıyoruz. Androjen fiziğiyle akıllarda yer eden genç İrlandalı oyuncu, bu rol için yerinde bir seçim. Zira sosyal statü için evlilik yapan Chris karakteriyle Allen'ın femme-fatale klişelerini ters yüz ettiğini, bir nevi "erkek fettan" yarattığını söyleyebiliriz. Her ne kadar yakın geçmişte vücut çalışarak daha erkeksi bir görünüm kazanmaya çalışsa da, Myers androjen görünümüyle bu oyuna cuk oturuyor. Chris'e statü atlatan karısı Chloe rolündeyse Emily Mortimer var. Filmin tanıtımlarında yer alan röportajlarda söylediklerine bakılırsa, o da hayranı olduğu Woody Allen ile çalışmaktan gayet memnun. "Maç Sayısı"nın ise yönetmenin bildik evreninin çok uzağına düşmediği kanısında. Daha önce "Hannah ve Kız Kardeşleri", "Suçlar ve Kabahatler" veya "Kocalar ve Karılar" gibi filmlerinde de evlilik kurumunu masaya yatırmış Allen'ın, bu sefer aynı şeyi daha karanlık bir vizyonla yaptığını düşünüyor.

Gösterildiği hemen her yerde övgülerle karşılanan "Maç Sayısı", çoğu kişiye göre geçtiğimiz yılın en iyileri arasına yerleştiği gibi, daha önce de belirttiğimiz üzere, Woody Allen'ın da uzun zamandır çektiği en iyi film olarak selamlandı. Altın Küre ödüllerinde sadece adaylıkta kalsa bile, filmin Oscar yarışında iddialı olduğunu da eklemek gerek. Bizim görüşümüzse, yönetmenin en iyileri arasında yer alacak olmasa da "Maç Sayısı"nın gerçekten başarılı bir film olduğu yönünde. Yazının önceki kısımlarında da söylemiştik, "Maç Sayısı" yapısı o kadar ustaca kurulmuş, o kadar incelikli bir film ki, kusur bulmak neredeyse mümkün değil. Ancak altında Woody Allen'ın imzası olduğu sürece daha özgün filmler beklediğimizi de inkâr edemeyeceğiz. Dolayısıyla yeni bir "Manhattan" veya "Annie Hall" beklememek koşuluyla salonlardaki yerinizi alabilir ve bu dört başı mamur polisiyeyi keyifle izleyebilirsiniz. ■

Woody Allen ve farklı türler

Yazıda da bahsettiğimiz üzere, Woody Allen 40 yıla yakın bir sürece yayılan kariyeri boyunca farklı türlerde filmler çekse de bunları genellikle kendi sinemasal tarzına uyarlamayı becermişti. Bu ay izleyeceğimiz "Maç Sayısı" ise bu bağlamda bir istisna oluşturuyor. İsterseniz Allen'ın farklı türlerdeki deneyimlerinden bazılarını hatırlayalım.

SLEEPER (1973)

Ülser ameliyatı için hastaneye gittiğinde dondurulan ve 200 yıl sonra gelecekte uyanan bir adamın komik maceralarını anlatan "Sleeper" için ilk bakışta bir bilim kurgu diyebiliriz. Ancak Woody Allen yine sistem karşısında çaresiz, depresif ve içine kapanık bir adamı canlandırıyor ve kendine özgü mizah anlayışını konuşturuyor. Kimi eleştirmenlere göreyse slapstick'e yaklaşan "gag"lerle Buster Keaton'a saygı duruşunda bulunuyor.

AŞK VE ÖLÜM

(Love and Death) (1975)

Kostüme bir savaş filminin içine Woody Allen'ı katın, hem de Napolyon'a karşı savaşta görevlendirilen bir Rus olarak. İşte "Aşk ve Ölüm" böyle bir şey. Kendisinin son derece başarısız bir asker olduğunu, savaşmaktan ziyade hayat üzerine gevezelik yapmayı tercih ettiğini tahmin etmekte de zorlanmıyorsunuzdur.

İÇ DÜNYALAR

(Interiors) (1978)

Woody Allen'ın ilk ciddi filmi. Ayrıca favori yönetmenlerinden Bergman'a gerçekleştirdiği ilk saygı duruşu. Daha sonra komedi tarzında da İsveçli ustaya yaklaştığını gördük, ancak "İç Dünyalar" döneminin en büyük komedyeni sayılan Allen'ın bir dramın da altından kalkabileceğini göstermesi açısından önemli.

STARDUST MEMORIES

(1980)

Verdiği röportajlarda en sevdiği yönetmenlerin arasında sık sık Fellini'nin de adını anan Woody Allen, "Stardust Memories"de artık komedi filmleri çekmek istemeyen bir yönetmeni canlandırmış, bir bakıma üzerine yapıştırılan komedyen etiketini alaya alırken, diğer yandan Fellini'nin "8 1/2"una gönderme yapmıştı.

ZELIG

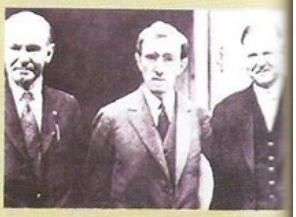

(1983)

Aslında "Zelig" kendisini bir belgesel olarak pazarlamakta.

Bukalemun gibi değişen, her ortama uyum sağlayabilen Leonard Zelig'e ait arşiv görüntülerini ve onun hakkında yapılmış röportajları izlerken, aslında biliyoruz ki bunların hepsi Allen'ın kaleminden çıkma kurmaca bir senaryo. Bu "mockumentary", yani sahte belgesel tam onun tarzında bir taşlama.

SUÇLAR VE KABAHATLER

(Crimes and Misdemeanors) (1989)

Woody Allen'ın suç ve cinayetle ilk büyük imtihanı. Mizah bütünüyle bir kenara bırakılmamış olsa bile, komedileri arasında belki de en ciddi olanı. İnsan olma ve ahlak konularının didiklendiği yönetmenin bu olgunluk dönemi başyapıtı, kimilerine göre bu ay izleyeceğimiz "Maç Sayısı"nın da bir provası.

Şubat sayısı bayilerde.

Kazanç Kapısı Çekirgeler

Serdar Baki, İzmir Kemalpaşa'da ürettiği 1,5 milyon çekirgeyi hem canlı hem de konserve olarak Avrupa'ya ihraç ediyor.

Yaşlanan Avrupalılar'a Türkler Bakacak

AB ülkelerinde sayıları giderek artan emekliler için kurulacak "Yaşlı Evleri" Türkiye'ye trilyon Euro'luk bütçeler getirecek.

Yeraltı Reklamcısı

Önce Ankara, ardından İstanbul Metrosu, şimdi de İDO. Metro reklamcısı Aida'nın cirosu 4 milyon dolara koşuyor.

Paraya Boğulacağız!

Hazinenin borçlanma ihtiyacının azalması, YTL likiditesini artıracak. Merkez Bankası'nın döviz alımlarına devam etmesiyle piyasa YTL'ye boğulacak.

Bankada "Krediniz" Var

Hazine bonosunun getirisinin azalması bankaları tüketici kredilerine yöneltti. Artık aylık geri ödemesi, maaşınızın yarısını geçmeyen miktardaki tüketici kredilerini kefilsiz alabiliyorsunuz.

Urfa'nın Etrafı Bonzaili Dağlar

Koreliler, GAP'ın merkezi Şanlıurfa'da ilginç bir yatırıma hazırlanıyor: Urfa'da minyatür ağaç bonzai yetişecek.

Yeni İş Trendi: DVD Kiralama

100 bin dolarlık yatırımla İstanbul ve Ankara'da DVD kiralamaya başlayan şirketler, daha şimdiden yılda 150 bin dolar ciroya ulaştı.

Hayatınızı zenginleştirir

ciner KURULUŞUDUR

"Hacivat ve Karagöz Neden Öldürüldü?"

Mizahçının kaderi

Renkli ve müzikli bir masalı andıran ilk filmi "Neredesin Firuze?"de Türk müzik endüstrisinin ahvalini farklı bir gözle perdeye yansıtan Ezel Akay bu ay Türk mizahının iki unutulmaz kahramanının hikayesi üzerine kurduğu ikinci filmiyle karşımızda. Sevilen oyuncularla dolu zengin bir kadroyu bir araya getiren "HACİVAT VE KARAGÖZ NEDEN ÖLDÜRÜLDÜ?", mizahın toplumsal hayatımızdaki rolüne ve önemine ilişkin bir tarihi komedi.

Mühendislik ve tiyatro eğitiminin ardından bir dönem tiyatro yönetmenliği ve oyunculuğu sonra da uzun yıllar reklam metni yazarlığı ve reklam filmi yönetmenliği yapan Ezel Akay'ın sinema kariyeri yapımcılıkla başlamıştı. Yapımcılığını üstlendiği ilk film, Derviş Zaim'in bugün hala yurtdışında en fazla ödül toplayan yerli film ünvanını koruyan, 1996 yapımı filmi "Tabutta Rövaşata"ydı. Arkasından, Yeşim Ustaoğlu'nun yine birçok festivalden ödülle dönen filmi "Güneşe Yolculuk", Semir Arslanyürek'in seyirciden ve eleştirmenlerden beklenen ilgiyi göremeyen filmi "Şellale" ve Ahmet Uluçay'ın yurtiçi ve yurtdışı festivallerde ilgiyle karşılanan filmi "Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak" geldi. Birçok röportajında bir yapımcı olarak hedefinin defalarca seyredilen, "uzun ömürlü" ve kaliteli filmlere imza atmak olduğunu söyleyen Akay'ın "Şellale" dışındaki bütün filmleriyle belirlediği hedefe ulaşmış bir yapımcı olduğunu söyleyebiliriz. 2004'te, seyirciden ve eleştirmenlerden gayet iyi tepkiler alan ilk filmi "Neredesin Firuze?" ile parlak bir başlangıç yapan yönetmenlik serüveniyse bu ay gösterime girecek ikinci sinema filmiyle devam ediyor. Tıpkı ilk filmi gibi sevilen oyuncularla dolu zengin bir oyuncu kadrosunu bir araya getiren "Hacivat Ve Karagöz Neden Öldürüldü?"de, Türk mizahının efsanevi kahramanları Hacivat ile Karagöz'ün trajik bir biçimde son bulan hikayeleri anlatılıyor. Senaryosunu Ezel Akay'la Levent Kazak'ın birlikte kaleme aldıkları filmde hikaye, Hacivat ile Karagöz'ün yaşadıkları rivayet edilen 14. yüzyılda, Bursa'da geçiyor. O dönemde şehir, hem Moğol akınlarının çökerttiği Anadolu devletlerinin ve beyliklerinin yönetici sınıfının hem de saldırılardan yılmış halkın akın akın gelip yerleştiği ve Bizans İmparatorluğu'ndan kalma elitlerle bir arada yaşadığı kaotik bir yerdir. İktidar mücadeleleri ve şiddetin kıyasıya yaşandığı, Osmanlı Devleti'nin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Özellikle öfkelendiğinde sözleri ve davranışlarıyla etrafındakileri gülmekten yerlere yatıran cahil ancak zeki bir Türkmen göçeri olan Karagöz (Haluk Bilginer) Moğol vergi memurlarından kaçıp annesiyle birlikte Bursa'ya yerleşmiştir. Ona "taşın sırrı"nı yani inşaatlarda kullanılan çimentonun nasıl karılacağını öğreten annesi sayesinde Bursa'da iş bulmasının kolaylaşacağını ummaktadır. Lafazanlığı sayesinde Moğollar'dan kurtulup Bursa'ya yerleşen Hacivat ise (Beyazıt Öztürk) devletler arasında haber getirip götüren bir postacıdır. Zeki, görgülü, hazırcevap, safahata ve eğlenceye düşkün bir fırsatçıdır. Karagöz'le tanıştığında ondaki doğal yeteneği görür ve hemen bundan yararlanmayı düşünür. Bu arada Orhan Gazi Bursa'da kendi adıyla anılacak bir cami yaptırmaya karar vermiştir. Karagöz'le Hacivat, "taşın sırrı"nı bildiklerini söyleyince bu cami inşaatında çalışmaya başlarlar. Bir araya geldiklerinde aralarındaki atışmalar herkesi çok güldürmektedir. Bu yetenekleriyle şehirde ün salmaya, şehrin ileri gelenlerinin düzenlediği davetlere komedyen olarak çağırılmaya başlarlar. Ancak zaman içinde şehrin ileri gelenleriyle ilgili alaycı sözleri, cüretkar şakaları ve sivri dilleri başlarını fena halde belaya sokacaktır. Hikaye, Karagöz'le Hacivat'ın birkaç aylık bir süre içinde gelişen yükselişine ve düşüşüne sebep olan traji-komik olayların tek tanığı

olan Şeyh Küşteri tarafından anlatılır.
Bu kez, yaptıkları işin doğası gereği muhalif olan mizahçıların toplumsal hayatımızdaki rolüne ve mizahçının kaderine ilişkin bir film yapmak üzere yola çıkmış Ezel Akay. Sonunu bildiğimiz bir hikaye izleyeceğiz filmde. Hacivat ile Karagöz'ün hikayelerinin ölümle son bulduğunu filmin isminden biliyoruz ne de olsa. "Onlar klasik anlamdaki kahramanlar değiller" diyor yönetmen. "Ne etrafındaki diğer ameleler ne de kendilerini eğlencelerine davet eden seçkinler tarafından sevilirler." Kaderle mücadelelerinde yenik düşmüş kahramanlardır yani. Tavır Dergisi'ne verdiği bir röportajda, sinemada en çok kahraman meselesiyle, kahramanın varlığı, yokluğu, kaderle mücadelesi ya da anlamsızlığıyla ve Doğulu tarz hikaye anlatma yöntemleriyle ilgilendiğini söyleyen Ezel Akay, "Dünyayı kurtaran bir kahramanın hikayesiyle ilgilenmiyorum" diyor. "Dünyayı kurtaramayan, kaderle mücadele etmek zorunda kalan ya da kadere yenik düşen kahramanların hikayesi daha çok ilgimi çekiyor. Ama yenilgi çok diyalektik bir şey burada, galibiyetle içiçe. Hacivat'la Karagöz öldürülüyorlar, yani yeniliyorlar işte, ama aynı zamanda galip geliyorlar. Kaderleri baştan çizili. Filmin isminden biliyoruz öldürüleceklerini. Onlar da biliyorlar başından beri mağlup olacaklarını sanki. Filmi izlediğinizde anlayacaksınız. Kaderin bir oyunu var hikayelerinde. Kader gülerek 'Siz öleceksiniz!'diyor onlara. Sonunda da ölüyorlar gerçekten, ama 700 yıl sonra filmleri yapılıyor."
Mizahçının kaderi bu, yönetmene göre. Mizahın kaçınılmaz olarak muhalif ve politik olduğunu düşünüyor. "Bütün mizahçıların misyonu aynıdır, sonları da böyledir" diyor aynı röportajda. "Gerçekten kendi sanatını ileri götürmeye niyeti varsa bir mizahçının onu böyle bir tehlike bekler. Bazen ezilmek, bazen yok edilmek, bazen izole edilmek, bazen yasaklanmak, bazen kötü davranılmak. Çünkü mizahçıları halk da sevmez aslında. Yanında durmazlar mizahçıların, ya benimle de dalga geçerse diye."
Söylediğimiz gibi, bir dönem filmi "Hacivat ve Karagöz Neden Öldürüldü?", tarihi bir hikaye yani, ama tarihsel gerçeklik peşinde koşmadıklarını söylüyor Ezel Akay. 4 milyon dolarlık bir bütçeyle çekilen filmde, hikayenin geçtiğini dönemin dilini, kültürünü, mimarisini, atmosferini gerçekçi bir biçimde perdeye yansıtmak için çok özenli bir çalışma yapılmış ama hikayenin tarihsel gerçekliğini önemsemediğini söylüyor yönetmen çünkü tarih yazıcılığı, doğası gereği subjektivite içerdiğinden mutlak bir tarihi gerçekliğe ulaşmak zaten mümkün değil. "Biz tarihi değil, anlatmak istediğimiz bir hikayeyi anlatıyoruz" diyor. "O yüzden anlatmak istediğimiz hikayeye uygun tarihi seçtik ve çarpıttık."
Sinemada en fazla önemsediği şeyin oyunculuk olduğunu her fırsatta dile getirmişti Ezel Akay. Yeni filminin çekimleri sırasında yaptığı bir basın açıklamasında bu ay izleyeceğimiz filmin senaryosunun da oyunculuğa dayanan bir senaryo olduğunu söyledi. O yüzden yine yetenekli ama aynı zamanda seyircinin perdede görmekten keyif duyacağı oyuncularla dolu zengin bir kadro kurmuş. "Karagöz rolünde Haluk Bilginer'i Hacivat rolünde Beyazıt Öztürk'ü izleyeceğimiz filmde Köse Mihail'in kızı Ayşe Hatun'u Şebnem Dönmez, Orhan Gazi'yi Ragıp Savaş, Küşteri'yi Hasan Ali Mete, Selçuklu veziri Pervane'yi Güven Kıraç, Nilüfer Hatun'u Ayşe Tolga, Karagöz'ün annesini Ayşen Gruda oynuyor.
Oyunculuklarının yanısıra hikayenin geçtiği döneme özgü tarihsel dokuyu yaratmak konusundaki iddiası, kostüm, dekor ve aksesuvar çalışmasıyla da dikkat çekmesi beklenen "Hacivat ve Karagöz Neden Öldürüldü?", mizahın ve mizahçının toplumsal rolüne ilişkin tartışmaları yeniden gündeme getirebilir. ■

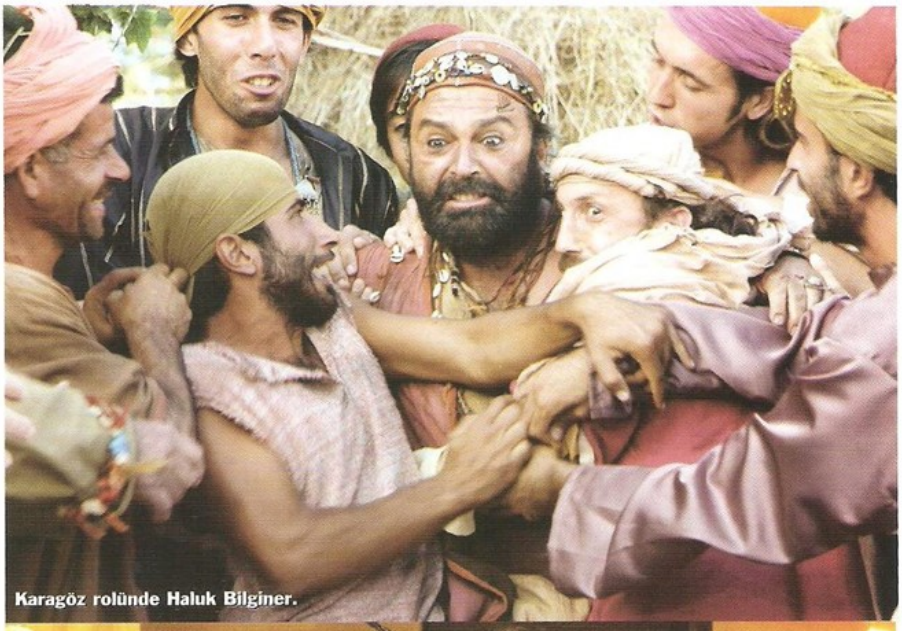
Karagöz rolünde Haluk Bilginer.

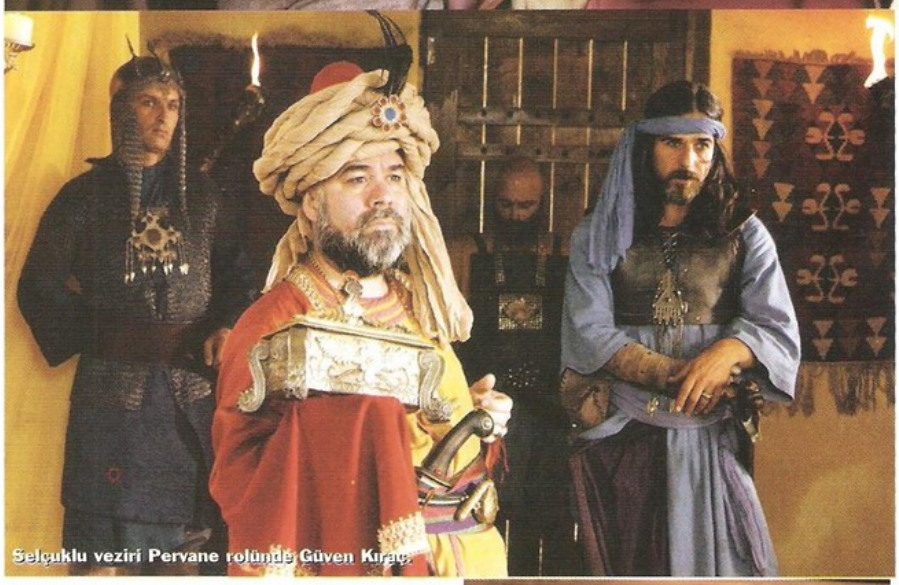
Selçuklu veziri Pervane rolünde Güven Kıraç.

Hacivat rolünde Beyazıt Öztürk.

Terrence Malick muamması

Öyle bir adam düşünün ki 25 yılda sadece 3 film çeksin fakat ismi çağdaş sinemanın en önemli yönetmenlerinden biri olarak saygıyla anılsın. Düşünmesi, hayal etmesi bile kulağa absürd geliyor ancak karşımızda bu durumun kanlı canlı bir örneği var. Üstelik merakla beklenen yeni filmi "The New World" ile geri dönüyor. ALKAN AVCIOĞLU

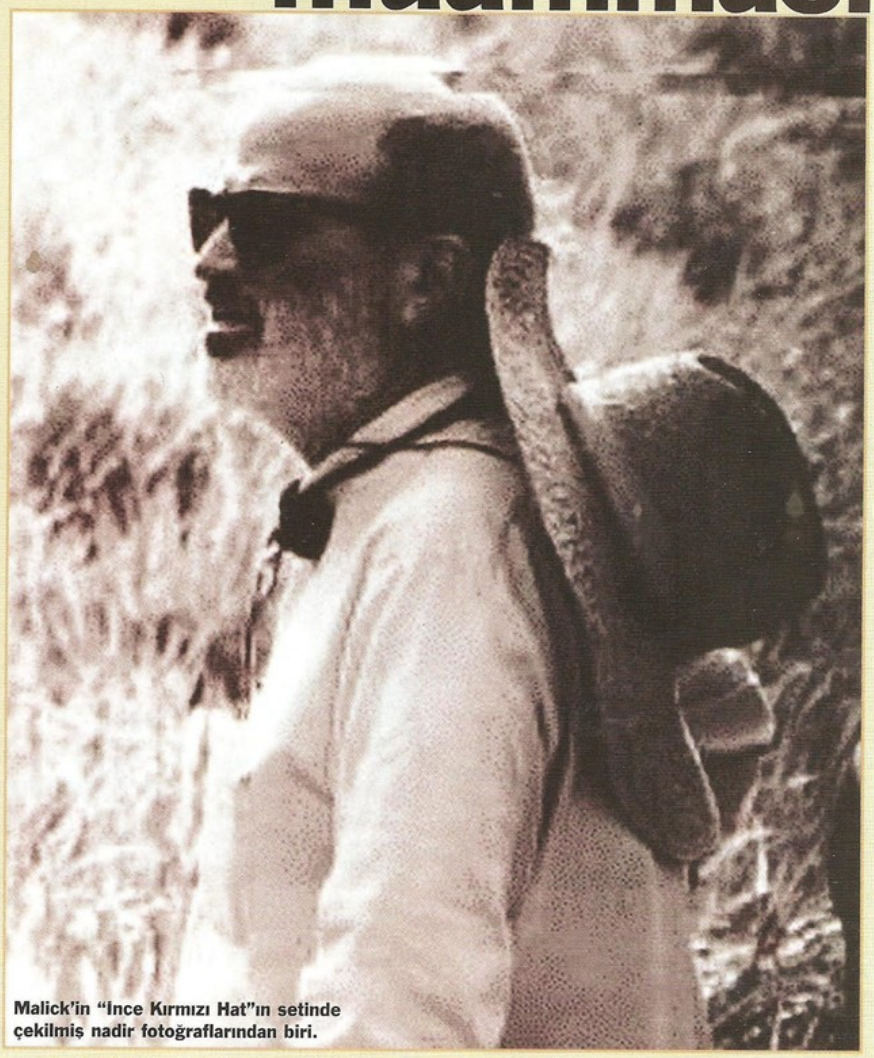

Malick'in "İnce Kırmızı Hat"ın setinde çekilmiş nadir fotoğraflarından biri.

1999 yılının hemen başında genç kuşak sinemaseverler, adına sinema dergilerinde bile rastlamadıkları bir adamın çektiği "İnce Kırmızı Hat" adında eşine benzerine rastlanmayan bir başyapıtla karşılaştıklarından kendilerine hep aynı soruyu sordular: "Bu adam da nereden çıktı?" Terrence Malick'in 1970'lerdeki iki başyapıtını zamanında izlemiş olanlar veya bunları bilenler bile yine de benzer bir şaşkınlık içerisindeydi: Aradan geçen 20 küsur senenin ardından Terrence Malick nasıl böylesi bir filmle geri dönmüştü? Sinemanın Salinger'ı olarak nitelenen Terrence Malick, bugün hala sinema endüstrisi için çözülemeyen esrarengiz bir durum. Filmleri sınırsızca övülen bu adam 31 senedir tek bir cümle bile röportaj vermiyor. Malick ile konuşma fırsatına sahip olmak, filmleri üzerine edeceği birkaç düşünceyi duymak ve onu anlamak ünlü sinema yazarlarının veya muhabirlerinin en büyük düşü durumunda. Malick, 1973'te henüz çektiği ilk filmi "Badlands" ile çağdaş Amerikan sinemasının yeni yeteneği olarak lanse edilen ve hem eleştirel hem de endüstriyel anlamda büyük bir kabul gören, kısa sürede majör bir isim haline gelen bir yönetmen. 1978'te çektiği ikinci filmi "Days of Heaven" çıtayı daha da yukarılara çekti: Eleştirel anlamdaki övgüler daha da öteye giderken Malick, Cannes'da En İyi Yönetmen ödülünü aldı, filmin görüntü yönetmeni Nestor Almendros da Oscar heykelciğinin sahibi oldu. Filmi izleyen Paramount yöneticilerinden Charles Bludhorn çok etkilendiği için Malick'e 1 milyon dolarlık bir güven fonu oluşturdu, sıradaki filmini Paramount'a getirmesi şartıyla. Bu şaşaalı başarılı hikayesinin benzer klişelerle devam edeceğini sanmayın çünkü Malick, Paris'e taşınıp inzivaya çekildi ve sinemadan uzaklaştı. Hiçbir muhabirle konuşmadı ve Malick'in aklından geçenler, davranışlarının sebebi birer sır olarak tarihe karıştı. Total Film'e göre "Dünyanın En Gizemli Yönetmeni" ödülü olsaydı Malick ile kimse yarışamazdı. Fakat tüm bunların üzerine özenle belirtilmeli ki Malick, sadece tuhaf bir "ortadan kayboluş-geri dönüş" hikayesine sahip olduğu için önemli bir isim değil. Özgün üsluplara sahip üç başyapıtı yönetmiş olduğu için önemli bir isim.

Texas, Oxford ve "Badlands"

Terence Malick, 1943'te Texas'ta dünyaya geldi. Ergenlik çağında yazlarını çiftlik işlerinde çalışarak geçiren Malick, Harvard Üniversitesi'nin felsefe bölümünden derece ile mezun oldu. Ardından burslu olarak Magdalen Üniversitesi'ne (Oxford'ta) doktora yapmaya gitti ancak tez danışmanıyla Heidegger ve Wittgenstein üzerinde ayrılığa düşünce diplomasını almadan okulu bıraktı. Amerika'ya döndüğünde Newsweek, Life gibi dergilere makaleler yazmaya ve Massachusetts'te felsefe dersi vermeye başladı. 1969 yılında tüm bunları bırakan Malick, Amerikan Film Enstitüsüne başvurdu. Burada eğitim gördüğü yıllarda bir yandan senaryo doktorluğu yaptı. 1972'de "Lanton Mills" adlı kısa film projesi ile eğitimini tamamladı ve aynı sene iki filme senaryo yazdı. Malick, bu noktadan sonra tamamen, ilk yönetmenlik denemesi olacak "Badlands"e odaklanmaya başladı. 1950'lerde Amerika'da yaşanan ve Starkweather-Fugate cinayetleri olarak anılan gerçek bir olay-

dan esinlenerek senaryosunu yazdı. Paranın yarısı De Palma'nın prodüktörü Pressman'dan olmak üzere bağımsız yatırımcılardan topladığı 350.000 dolar civarında bir bütçe ile çekimlere başladı. Çekim süreci çok zorlu geçti. Karısı bir kitabını okumak istediğinde ona vermektense aynı kitabı karısına satın alan, tuhaf bir disiplinle yaşayan ve detaylara çok önem veren mükemmeliyetçi Malick ile sette çalışmak kolay değildi. Görüntü yönetmenlerinin yoğun çekim temposundan yorulduğu, Malick'in tercihleri ile zıtlaştığı ve nihayetinde 3 görüntü yönetmeni değiştirilen "Badlands"in çekimleri sonunda tamamlandı. Teknik ekipte çalışanların çoğu da Malick'in yorucu olduğunu itiraf ediyordu. Ama hepsinin bahsettiği bir konu daha vardı: Malick'in yüksek zekası. Sissy Spacek'in kocası ve tüm Malick filmlerinin sanat yönetmeni olan Jack Fisk "Eğer onca zorluğa rağmen çekimler bittiyse bunun tek bir nedeni vardı: Terrence Malick'in vizyonu" diyordu.

Çekimler bittiğinde ortaya Sissy Spacek'in naif sesinden anlatılan lirik bir başyapıt çıkmıştı. Film, gişede pek iş yapmadı ancak eleştirmenler filmin sanatsal kalitesini anlamakta hiç gecikmedi. Malick'in isminden film endüstrisinde büyük bir umutla bahsedilmeye başlanmıştı. Tüm bunlar Malick'e güç vermişti. "Badlands", kanundan kaçan katil ve sevgilisi ya da bir seri katil hikayesi olarak Amerikan sinemasında birçok örnekten farksız olabilirdi. Fakat kağıt üzerinde farklı hiçbir şeye sahip olmayan bu film Malick'in ellerinde bambaşka bir şeye dönüşmüştü. Aslında Oliver Stone'un "Katil Doğanlar"ı ne ise "Badlands" onun tam zıttıydı. Filmle ilgili en alışılagelmedik şeylerden biri de zaten bu özelliğiydi: Ne kahramanının bu eylemleri neden gerçekleştirdiği sorgulanıyor, ne kahramanlar ne de onları saran kültürel yapı etik açıdan yargılanıyordu. Aslında tüm Malick filmleri gibi "Badlands" de ne soru soruyor ne de cevap arıyordu. Filmlerinde karakterler dünyayı sorguluyor ve soru soruyordu evet ama bu sorgulama cevap aramaktan çok, cevapların getirdiği tatminsizliğe işaret eden türdendi. ("İnce Kırmızı Hat"ın açılış cümlesi buna kusursuz bir örnek oluşturabilir: "Doğanın kalbindeki bu savaş nedir?")

"Days of Heaven"

1975 yılına gelindiğinde Malick bir sonraki filminin çalışmalarına başladı. Malick, 1916'da Texas'da göçmen çiftlik çalışanları arasında geçen trajik bir aşk hikayesine dayanan projesini, "Days of Heaven"ı prodüktör Bert Schneider'a anlattı ve anlaştı. Başrol için Dustin Hoffman, Al Pacino ve John Travolta'dan hayır cevabı alınınca henüz sadece tek bir başrol oynamış olan ve pek tanınmayan Richard Gere ile anlaşıldı. Her çekim gününde çekime başlamak için Malick usanmadan günbatımından hemen önceki doğal ışığı kullanmayı bekledi. Set çalışanları "Çekime geldiğimizde ne hikayenin ne de senaryoda yazılı diyalogların bir önemi kalıyordu. Tüm çekim ve film bütün gün beklenilen bir ışığa dönüşmüştü" diyor. Malick istediği ortam oluşunca oyuncuları sadece kameranın önüne koyuyor ve senaryoda yazılanlara göre oldukça serbestlik tanıyordu. Bu serbestlik aslında doğaçlamaya da pek benzemiyordu. Doğaçlamadan ziyade Malick diyalogların birçoğunu çekim günü atmaya karar verip karakterlerini oluşturduğu mizansenin içine atıp hissetmelerini sağlıyordu. "Days of Heaven"in çekimleri 1976 yılında tamamlandı. Ancak kılı kırk yaran Terrence Malick sayesinde film iki sene daha kurgu odasından çıkamadı. Film gösterime 1978'de girdiğinde aldığı tepkiler inanılmazdı. Eleştirmenler filme tapmış, film de birçok ödül için adaylık kazanmıştı. Görüntü yönetmeni Nestor Almendros ve Haskell Wexler'in çıkarttığı iş sinema tarihinde ender rastlanacak türden büyüleyiciydi. Richard Gere daha sonraki kariyerinde bile bu kadar iyi bir performans göstermeyecekti. Filmin yine kağıt üzerinde pek özgün durmayan bir hikayesi vardı: Çelik fabrikasında çalışan Bill bir cinayet işleyip kaçmak zorunda kalınca küçük kız kardeşini ve sevgilisi Abby'yi alarak hasat döneminde çiftliklerde çalışmaya başlar. Ölümcül bir hastalığa sahip olduğu düşünülen çiftlik sahibi, Bill'in kız kardeşi olduğunu sandığı Abby'ye aşık olur. Hasat dönemi bittiğinde işçiler gitmek üzereyken çiftlik sahibi üçünün de burada kalabileceğini söyleyerek Abby'ye evlenme teklif eder. Fakirlikten usanmış olan Bill, üçü için de en iyisinin orada kalmak olduğunu, çiftlik sahibinin nasıl olsa yakında öleceğini düşünerek Abby'ye evlenmesini söyler. Hem kıskançlığın gitgide artması hem de çiftlik sahibinin Abby ile Bill'in kardeş değil aşık olduğunu öğrenmesiyle işler istendiği gibi gitmez. Tıpkı "Badlands"te olduğu gibi "Days of Heaven"da da hikayeden beklenen bir film yoktur ortada. Hem stil hem de tema olarak birbirine çok yakın duran bu iki filmden sonra bir şey aşikardır: Hikaye ne olursa olsun, sonuç sadece bir Malick filmine benzemektedir. Malick, mekanları ve doğayı, karakterleri ve hikayesi kadar ön planda tutuyor. Görsel vizyonunu, Heidegger ve Wittgenstein gibi idollerinden aldığı bakış açısının üzerine ekleyince ortaya Malick'e özgü şiirsel ve mitik bir sonuç çıkıyor. "Badlands"de olduğu gibi "Days of Heaven"da da dramatik çelişki ve önemli gelişmeler yaşanıyor ancak doğa o kadar baskın bir unsur ki sadece filmi değil karakterleri de etkisi altına alıyor ve tüm filme ve karakterlere o sakin, melankolik etki sızıyor, diğer tüm öğeleri adeta bastırıyor.

Gerçekleşmeyen "Q" ve "İnce Kırmızı Hat"

Malick bu iki filmiyle öyle çok övgü topladı ki yakınındaki çoğu insana göre inanılmaz bir

İlk filmi "Badlands"

Sissy Spacek "Badlands"de

"Days of Heaven"

Terrence Malick

"İnce Kırmızı Hat"

baskı altına girdi. 1970'ler bittiğinde Malick'ten, Amerika'nın en yetenekli yönetmenlerinden biri olarak Scorsese ve Altman'ın isimlerinin yanında bahsediliyordu. Eleştirmen David Thomson "Badlands"i "Yurttaş Kane"den bu yana en özgüvenli ilk film olarak niteliyordu. Ünlü yönetmen Michael Cimino ise Malick'e kendi zamanının en büyük yönetmeni diyecekti. Paramount yöneticilerinden Bludhorn "Days of Heaven" karşısında büyülenince Malick'e sıradaki filmini Paramount'a getirmesi şartıyla kullanabileceği 1 milyon dolar önermişti. Malick de "Q" ismini taşıyan büyük projesinin çalışmalarına başladı. Evrenin başlangıcına odaklanacak olan film için Malick dünyanın dört bir yanına çekim yapmaları için kameramanlar yolladı. Ancak bir başka Paramount yöneticisi yine dağınık bir şiirselliğe yöneleceğini gördüğü Malick'ten daha düz bir senaryo istedi. Malick, daha sonra Paris'e taşındı ve sinema üzerine tek bir soruyu yanıtlamadı. Malick'in ortalıktan yok olduğu bu dönemde kuaförlük yaptığını iddia edenler bile çıktı. Esasen Malick sıradaki filmi için senaryo yazma girişimlerinde bulundu. Hiçbir zaman gerçekleştirmeye kalkışamadı ya da sonuçlandıramadı. Sık sık söylentiler çıkıyordu ancak yavaş yavaş herkes Malick'in bir daha sinemaya dönmeyeceğini kabulleniyordu.

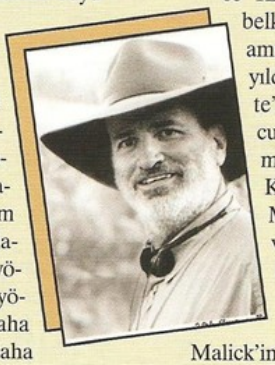

Malick'in 20 sene sonra geri dönüş yapacağı "İnce Kırmızı Hat" ise 1989'dan beri yönetmenin gündemindeydi. Malick, James Jones'un romanından uyarlayarak senaryoyu yazmaya başlamıştı. 1995'e gelindiğinde sonunda Malick tetiğe bastı, Phoenix Pictures'ın kurucusu Mike Medavoy'un evinde projeyi hayata geçiren ilk adımlar atıldı. Malick'in geri döndüğü söylentisi Hollywood'da yayılmaya başladı. Birçok aktör Malick'le çalışmak istedi. Brad Pitt ilgilendiğini belirtirken Johnny Depp, Malick ile buluşup yemek yediği yerde peçete üzerine kontrat yapmayı teklif etti. "İnce Kırmızı Hat" tamamlandığında belki içinde Pitt ve Depp yoktu ama ufak rollerde de olsa geniş bir yıldız kadrosu vardı. Nick Nolte'den Adrien Brody'e bu oyuncuların hepsi Malick ile sette olmak nasıl bir şeymiş tattı. "İnce Kırmızı Hat"ın çekimlerinde Malick'in mükemmeliyetçiliği ve kontrol manyaklığı eski günlerden çok daha ileri seviyelerdeydi. Her gün sabahtan akşama aralıksız çekim yapıldı. Malick'in kameramanı bu konuda şöyle diyor: "Setteyken Malick'in ağzından hiç 'kes' lafını duyduğumu hatırlamıyorum. Sabah çekmeye başlatır ve film bitene kadar çekerdik". Malick, tüm oyuncuları ve oyuncular kadar doğayı 4-5 film çıkartacak kadar çekmişti. Kurgu masasına oturduğunda filmin ilk hali 6 saat uzunluğundaydı. Malick bunu daha sonra 3 saate indirdi. Oyuncuların filmde kullanılacağını düşündüğü birçok sahne filmin son kurgusunda yer almadı. Öyle ki Adrien Brody filmi görene kadar senaryoda olduğu gibi başrolde olduğunu sanıyordu.

"İnce Kırmızı Hat" gösterime girdiğinde çok olumlu tepkiler topladı. Ancak film için yine de bu olumlu tepkilere rağmen hak ettiği değeri almadığını söyleyebiliriz. Malick'in filmi üzerinden geçen her sene değeri artacak ve sinema tarihinin en iyileri arasında yer alacak muazzam bir başyapıt. Malick filmlerine özgü klasik öğeler bu sefer çok farklı bir sanat eserinde birleşiyordu. Malick'in önceki iki filmindeki parmak ısırtan görsellik daha da ileri seviyelere taşınmıştı. Filmin insancıllığı ve ayrımcılığa olan karşı duruşu, hakim sinemanın tüm kodlarından arınmış bir anlatım ile sunuluyordu. Yine Malick sinemasının keskin karakteristiklerinden biri olan dış-ses kullanımı bile bu amaca hizmet verecek bir şekilde değişik karakterler arasında gidip geliyordu. Birçok Amerikan filminde olan, örneğin geçtiğimiz aylarda vizyona giren "King Kong"ta fazlaca belirgin olan "öteki"ye karşı beslenen korku ve nefret veya "İnce Kırmızı Hat"la aynı sene vizyona giren "Er Ryan'ı Kurtarmak"taki kahramanlık ve milliyetçilik motiflerinden eser yoktu. Malick'in biçimsel başarısı bir yana, bu sefer ona özgü olan bu şiirsel sinema adeta felsefi bir meditasyon olarak beyaz perdede yüz buluyordu. Sonuç olarak 20 senelik bir suskunluğun ardından geri dönen Malick, ona biçilen saygıdeğer konumu ne kadar hak ettiğini ispatlamıştı. Filmin ardından Malick hayranları bir 20 yıl daha bekleyip beklemeyeceklerini düşünmeye başladılar. Malick'in adı "Happy Times", "Undertow" gibi filmlerde prodüktör olarak geçiyordu ancak ortalıkta Malick'in yeni bir film yöneteceğine dair haber yoktu.

"İnce Kırmızı Hat" sonrasında yönetmen üzerine 2 kitap yayınlandı ve bir belgesel çekildi. Sadece 3 filmi olsa da Malick'in sinema tarihinde ne kadar özel ve önemli bir yer tuttuğu inkar edilemezdi. Malick'in yeni bir filmle karşımıza çıkması için 3. filminin üzerinden 7 sene geçmesi gerekti. Malick'in yeni filmi "The New World" Amerika'da senenin en çok beklenilen filmlerinden biriydi. Gösterime girmesi 2006'ın başına denk düştü. "The New World" 17. yüzyılın başında kaşif John Smith ile yerli Pocahontas arasındaki efsane aşk ve bu çerçevede İngilizler ile yerli Amerikalılar arasındaki çatışmayı konu alıyor. Malick'in tüm bunlar kadar iki genç insanın kendilerini ve birbirlerini keşif sürecini ve keşif olgusunun kendisini filmin merkezine yerleştirdiği söyleniyor. Sonuç olarak pek değişen bir şey yok gibi... Malick'in sularında dolaşan bir hikaye, içinde Colin Farrell'ın olduğu majör bir prodüksiyon... Fakat bu büyük prodüksiyona rağmen basına tek bir demeç, röportaj vermeyen bir yönetmen. Malick pek değişmişe benzemiyor, umalım ki değişmesin ve karşımıza bir başyapıtla daha çıksın. 32 yıla sadece 4 film sığdıran böylesi bir yönetmenden bir film daha görme fırsatını yakaladığımız için kendimizi şanslı saymalıyız. ■

COLIN FARRELL CHRISTOPHER PLUMMER
CHRISTIAN BALE Q'ORIANKA KILCHER
YENİ DÜNYA
AMERİKA'NIN KEŞFİ
The NEW WORLD
YAZAN VE YÖNETEN TERRENCE MALICK
NEW LINE CINEMA SUNAR COLIN FARRELL "YENİ DÜNYA: AMERİKA'NIN KEŞFİ" CHRISTOPHER PLUMMER CHRISTIAN BALE AUGUST SCHELLENBERG
WES STUDI VE Q'ORIANKA KILCHER'I SUNAR KAST FRANCINE MAISLER, C.S.A. YERLI AMERIKALILAR KAST RENE HAYNES KOSTÜM TASARIM JACQUELINE WEST
KURGU RICHARD CHEW, A.C.E. HANK CORWIN, A.C.E. SAAR KLEIN MARK YOSHIKAWA MÜZIK KOMPOZITÖR JAMES HORNER YAPIM TASARIM JACK FISK
GÖRÜNTÜ YÖNETMENI EMMANUEL LUBEZKI, ASC, AMC UYGULAYICI YAPIMCI BILL MECHANIC TOBY EMMERICH MARK ORDESKY TRISH HOFMANN ROLF MITTWEG
YAPIMCI SARAH GREEN YAZAN VE YÖNETEN TERRENCE MALICK
SOUNDTRACK BY JAMES HORNER AVAILABLE ON
PRAfilms
FIDA FILM
SINEFEKT
www.thenewworldmovie.com
NEW LINE CINEMA
24 ŞUBAT 2006 SİNEMALARDA

Öfke önyargı ve terör

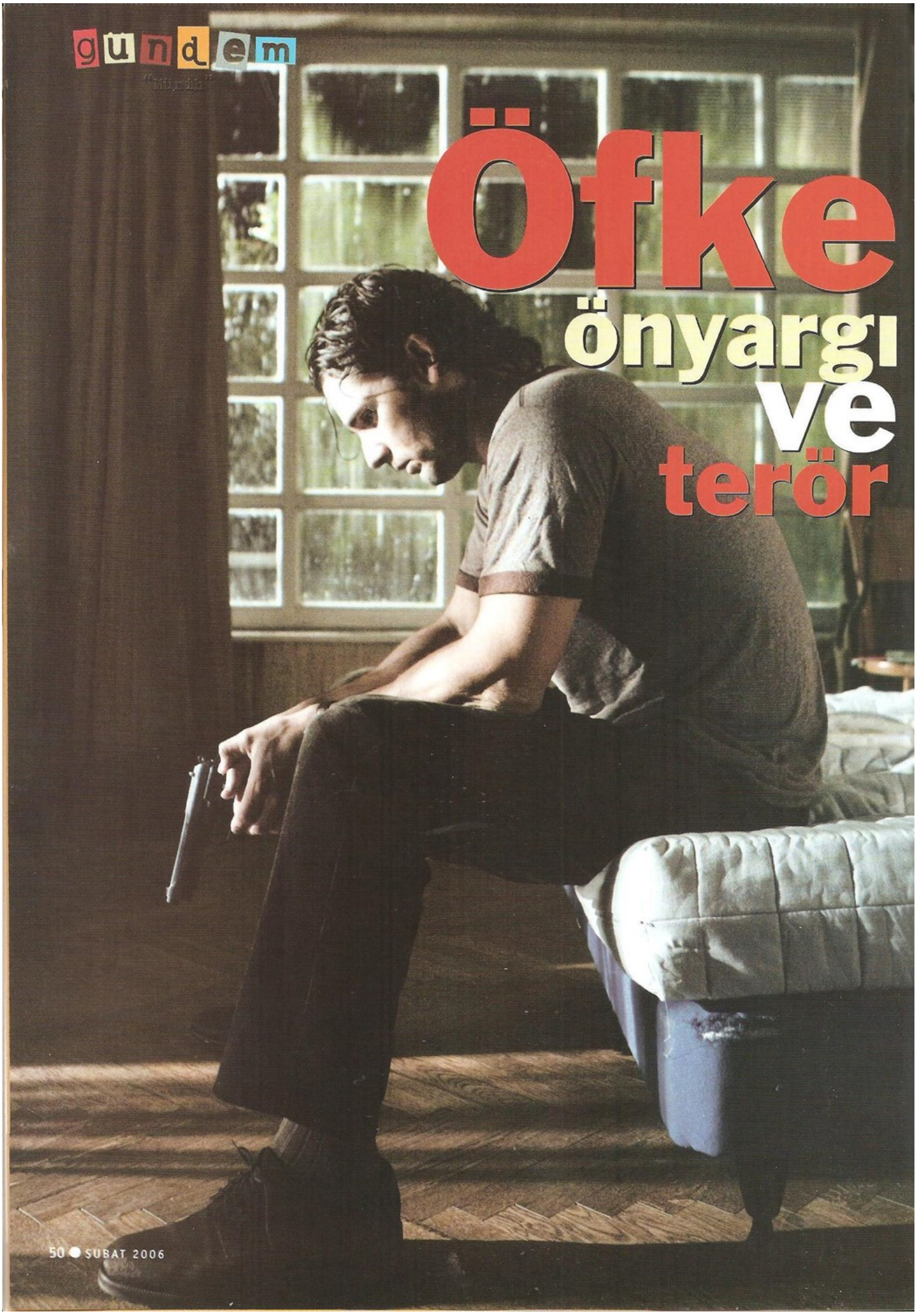

Matthieu Kassovitz, Hans Zischler ve Daniel Craig, kabusa dönüşen bir gizli intikam operasyonunun kahramanları.

Times dergisine verdiği röportajda "Barış için bir dua" diye nitelediği son filmi "MÜNİH"te (Munich) İsrail-Filistin sorununu, günümüzün önemli meselelerinden olan terör/anti-terör ilişkisi bağlamında ele alan ve modern dünyanın terör karşısındaki tavrını sorgulayan bir yaklaşım sergileyen Steven Spielberg, konunun hassasiyeti itibarıyla kariyerinin en riskli ve en çok tartışılacak filmlerinden biriyle karşımızda. SENEM ERDİNE

İncelikle "Münih"in özellikle, 70'lerin "The French Connection" tarzı klasik ajan gerilimlerini sevenlerin büyük bir zevkle izleyecekleri bir politik gerilim filmi olduğunu söyleyelim; güçlü oyuncuları, mükemmel görüntü çalışması, akıcı anlatımı, iyi tasarlanmış gerilim ve aksiyon sahneleriyle Spielberg'den beklediğimiz oranda titiz bir çalışmanın ürünü olduğu her halinden belli olan usta işi bir politik gerilim filmi. Ancak Spielberg'in çıkış noktasının 70'lerde geçen eski usul ajan gerilimlerinin çağdaş bir versiyonunu yapmak olmadığı çok açık. Gösteriminden aylar önce tartışma yaratan ve değişik çevrelerden öfkeli tepkiler almaya devam eden filmde bundan çok daha fazlası var. Ele aldığı kritik konuya yaklaşımıyla sıradan bir politik gerilim örneğinden ayrılan filminde Spielberg, çatışan tarafları bu tür filmlerde görmeye alışık olduğumuz şekilde motivasyonlarını fazla sorgulamadan yüzeysel bir yaklaşımla karşı karşıya getirmek yerine, çatışmanın sebeplerine ve trajik sonuçlarına odaklanıyor. "Münih", çok uzun yıllardır çözüme kavuşturulamayan ve Orta Doğu'yu kana bulayan İsrail-Filistin sorununu, günümüzün en önemli meselelerinden birisi haline gelen terör/anti-terör ilişkisi bağlamında ele alıyor, istihbarat teşkilatlarının organize ettiği gizli operasyonlara bambaşka bir açıdan yaklaşıyor ve modern dünyanın terör karşısındaki tavrını sorguluyor.

Film, 1972'de televizyonları başında Münih Olimpiyatları'nı izleyen binlerce insanın gözleri önünde gerçekleşen dehşet verici bir olayın görüntüleriyle başlıyor, zaman zaman o güne geri dönüyor ve o görüntülerle son buluyor. 6. Ekim 1972'de Münih Olimpiyat köyünde aralarında sporcular, antrenörler ve görevlilerin de yer aldığı 11 İsrailli, kendilerini Kara Eylül diyen El Fetih'e bağlı Filistinli bir grup tarafından rehin alınmış, aralarından ikisi hemen öldürülmüştü. Filistin davasını dünyaya duyurmak amaçlı bu eylemi gerçekleştirenler, geriye kalan rehinelerin hayatı karşılığında İsrail'de tutuklu bulunan 234 mahkumun salıverilmesini talep ediyorlardı. Golda Meir başkanlığındaki İsrail hükümeti teröristlerle resmi düzeyde görüşmeyi kesinlikle reddetmişti. İsrail'den gelecek özel bir kuvvetin operasyona katılmasını istemeyen Almanya'nın düzenlediği kurtarma operasyonu ise tam bir fiyaskoyla sonuçlandı. İsrailli rehinelerin geri kalanı operasyon sırasında öldürüldüler. Kara Eylül üyelerinden sağ kalan üçü ise olaydan yaklaşık iki ay sonra kaçırılan bir Lufthansa uçağındaki yolcuların hayatları karşılığında serbest bırakıldılar.

Bütün dünyaya korku dolu bir 24 saat geçirten ve acı dolu hatıralar bırakan bu olay, dünyanın artık eskisi kadar masum ve güvenli bir yer olmadığının ilk işaretlerinden biriydi. Sivil halkı hedef alan ve insanı ne zaman nerede yakalayacağı hiç belli olmayan çağdaş terörün başlangıcıydı bir anlamda. Çok açık ki, Spielberg'in "Modern Orta Doğu tarihinde belirleyici bir an" olarak tanımladığı bu tarihi olayı konu edinmesinin başlıca sebebi de bu. Aynı sebeple film esas olarak, bütün dünyanın gözleri önünde gerçekleşen bu korkunç olaya değil, sonrasına, İsrail'in gizli istihbarat teşkilatı Mossad'ın Devlet Başkanı Golda Meir'den aldığı tam yetkiyle başlattığı gizli intikam operasyonuna odaklanıyor ve işte zaten asıl bu noktada günümüzle bağını kuruyor. Filmin bir sahnesinde Golda Meir, her uygarlığın kendi değerlerinden taviz vermeyi gerekli gördüğü zamanlar olabileceğini söylüyor. Günümüzde modern dünyanın teröre verdiği karşılığın, intikamı ve dişe diş mantığını öne çıkaran Golda Meir'in yaklaşımından pek farklı olmadığı malum. Bir noktadan sonra ne kadar haklı olduğu fazlasıy- ⇨

Mossad ile 5 kişilik suikast timi arasındaki tek bağlantı noktası olan Ephraim rolünde izleyeceğimiz Geoffrey Rush'ın performansı dikkat çekici.

"Anlamak onaylamayı gerektirmez. Anlamak hareketsiz kalmak anlamına gelmez. Anlamak çok aktif bir tavırdır. Anlayışın gerekliliğini savunduğum için bana saldırılıyorsa övgü almış sayarım kendimi." Steven Spielberg

la tartışılabilir olan amacını da aşan ve en az Münih Olimpiyatları'nda yaşananlar kadar kanlı ve korkunç bir ava dönüşen intikam operasyonunu, İsrailliler'in ölümünden sorumlu Filistinliler'i öldürmekle görevlendirilen Mossad ajanlarının gözünden anlatan film, Golda Meir'ın bu cümlesindeki ahlaki çelişkiye ve bu mantığın sebep olduğu trajik sonuçlara dikkat çekiyor.

Dediğimiz gibi, operasyon için dünyanın dört bir yanından getirilen ama başka ülkelerin vatandaşları olmalarına rağmen İsrail'e sonuna kadar inanan Yahudiler'den oluşan beş kişilik bir suikast timi var filmin merkezinde (Sonradan İsrail'in intikam için görevlendirdiği tek suikast timinin kendileri olmadığını öğreniyorlar). İsrail'e duydukları inanç ve anavatanları olarak gördükleri topraklara duydukları sorumluluk duygusuyla hareket ediyor, bu yüzden üstlendikleri görevin meşruiyetini ya da içerdiği ahlaki çelişkiyi sorgulamadan büyük bir kararlılıkla bütün Avrupa'ya yayılan bir insan avına girişiyorlar. Ancak, kimi zaman gayet şüpheli kaynaklardan aldıkları bilgilerle ulaştıkları hedeflerini birer birer ortadan kaldırırken başlangıçtaki kararlılıklarını yitirmeye, kendilerinden, yaptıkları işten ve birbirlerinden şüphe duymaya başlıyorlar. Giderek artan gerilim, baskı ve endişe hata yapmalarına sebep oluyor. Öldürdükleri her hedefin yerini bir başkası alırken, şüpheli kaynaklar yeni hedeflerle ilgili bilgilerle çıkageliyorlar. Sonu olmayan bir işe giriştiklerini ve uyguladıkları şiddetin günün birinde mutlaka kendilerini bulacağını anlamaya başladıklarında hissettikleri kaygı ve dehşet duygusu, grubun lideri Avner'dan başlayarak diğerlerini de yavaş yavaş pençesine alıyor.

Filmin gösteriminden önce pek az konuşan, çekimleri büyük bir gizlilik ve sessizlik içinde yürüten Spielberg, gösterimden önce verdiği tek röportaj olan Times'ta yayınlanan röportajında, "Barış için bir dua" diyor film için ve şöyle devam ediyor; "Çekimler boyunca bunu düşündüm hep. Bütün bu uzlaşmazlığın ortasında barış için bir dua olmalı mutlaka, çünkü en büyük düşman ne Filistinliler ne de İsrailliler. Bölgedeki en büyük düşman uzlaşmazlık. Amos Oz'un kitaplarını bilir misiniz? Bana çok anlamlı gelen bir söz bulduk bir tanesinde. 'Bireylerin ya da halkların yaşamlarındaki en büyük çelişkiler inançlarından dolayı öldürülenler arasında yaşananlardır çoğunlukla.' Birbirlerinin yüzlerinde çok daha büyük bir zalimin yansımasını görürler. Araplarla Yahudiler arasındaki 100 yıllık kavga için de aynı şey geçerli olabilir."

"War of the Worlds"ün ardından 70 milyon dolarlık bu prodüksiyonla bütün dünya için çok kritik bir mesele olan İsrail-Filistin sorununu ele alan bir filmle seyirci karşısına çıkarken Orta Doğu'nun çelişkilerle dolu dünyasındaki bir mayın tarlasına girdiğinin farkında yönetmen. İşin ucunda, kaba tabirle taraflardan hiçbirine yaranamamak, acımasız eleştirilere maruz kalmak, dışlanmak, hatta ortalığı daha da karıştırarak faydadan çok zarar getirmek de olduğunu düşünmüş olmalı. 100 yıllık bir düşmanlığa bir filmle çare olunamayacağını da biliyor üstelik ama yine Times'ta yayınlanan röportajında, denemeye değdiğini söylüyor. "Bugüne kadar hiç, verdiği mesajla dünyaya iyiliği dokunacaktır dediğim bir film çekmedim" diyor. "'Schindler'in Listesi'ni çekerken bile böyle düşünmedim. Tam aksine zararı dokunmasından korkmuştum. Soykırımdan kurtulamayanların, hatta kurtulanların da anısına leke sürebileceğini düşünmüştüm. Yalnızca o hikayeyi anlatmak istediğim için çektim o filmi. En azından günün birinde çocuklarımın neler olduğunu görmesi, o hikayenin anlatıldığına şahit olması önemliydi benim için. 'Münih' konusunda da aynı şeyleri hissediyorum. Hiçbir filmin, hiçbir kitabın ya da hiçbir sanat eserinin bugün Orta Doğu'da yaşanan sorunu çözebileceğini sanmıyorum, ama kesinlikle denemeye değer. Her şey denemeye değer. Bu filmi para kazanmak için yapmadım, bugüne kadar hiç ticari film yaptım mı onu da bilmiyorum. Ama bu tür konularda bir şeyler söylemeye cesaret eden sinemacıların, ister gerçek olayların kurgusal uyarlamaları, ister kurgu, ister belgesel yoluyla yaptıkları her şeyin harcanan çabaya değdiğini düşünüyorum."

Film, beklendiği üzere gösteriminden aylar ön-

intikam timi

"Bugüne kadar yönettiğim filmler içinde en fazla konuşmalı rol bu filmde" diyor Spielberg. "Beş adam için yalnızca beş farklı görünüm değil, beş farklı oyunculuk stili, beş ayrı aksan ve hepsi de kendine özgü beş ayrı kişilik bulmak benim için önemliydi." Her biri değişik bir ülkenin vatandaşı olan beş Yahudi'den oluşan gizli suikast timini, yine her biri değişik bir ülkeden beş aktör oynuyor.

Avner rolünde Eric Bana.

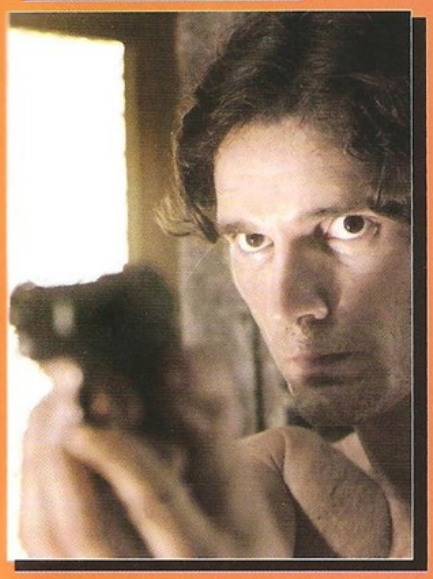

Filme konu olan gizli suikast timinin lideri Avner, tıpkı babası gibi İsrail'in gizli istihbarat teşkilatı Mossad için çalışan bir ajandır. Daha önce İsrail Başbakanı Golda Meir'in korumalığını yapmıştır. Ekibin en genç üyesi ve aralarındaki tek İsrailli'dir. Ülkesi için her türlü fedakarlığı yapmaya hazırdır; öyle ki sonu belirsiz bir görev için hamile eşini geride bırakmayı göze alır. Timin liderliğine getirilmeden önce kimseyi öldürmemiştir.
Bu rolde, "Hulk"taki performansıyla Spielberg'in dikkatini çeken Avustralyalı aktör Eric Bana'yı izleyeceğiz. 1972 Münih Olimpiyatları sırasında beş yaşında olmasına rağmen olayları hatırladığını söyleyen aktör, "İzleyen yıllarda benim için daha da bildik bir olay haline geldi. Zaman içinde tekrar tekrar kendini hatırlatıyor çünkü bugün hala yaşananlarla yakından ilişkili."

Robert rolünde Matthieu Kassovitz

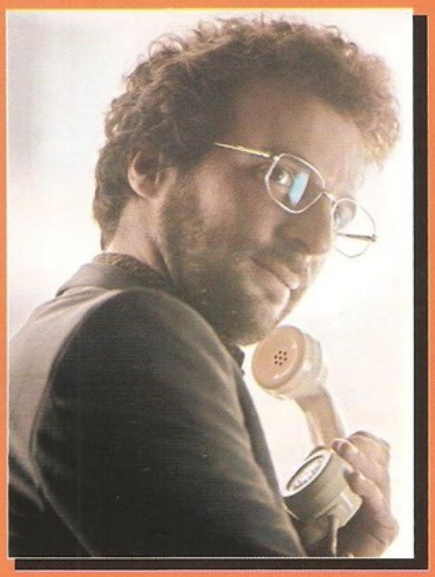

Ekibin Belçikalı üyesi Robert, yetenekli bir oyuncak ustasıdır. Bomba imha etmek üzere yetiştirilmiştir. Ekibin patlayıcı uzmanıdır, yani suikastlerde kullanılan imalatından sorumludur ancak aslında bu konuda neredeyse hiç deneyimi yoktur. Robert'i oynayan Fransız aktör ve yönetmen Matthieu Kassovitz, "Senaryo aklımı başımdan aldı" diyor. "çok zekice yazılmış, çok etkileyici, çok güçlü, çok cesur bir senaryoydu. Bence intikam kavramı üzerine çok zekice bir film. Robert'a gelince, diğerleri gibi o da eğitimli bir katil değil. İsrail davasına inanıyor ve bu yüzden de ülkesi ve toprağı için savaşmaya hazır olduğunu düşünüyor ama bu onun için hiç kolay değil aslında."

Hans rolünde Hanns Zischler

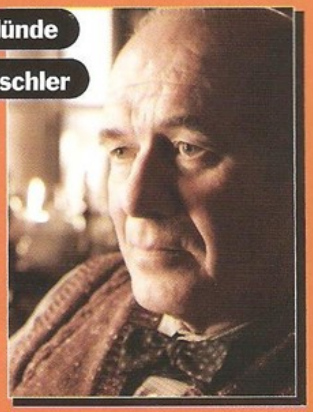

Hans bir Alman Yahudisi'dir. Günlük yaşamında kendi halinde bir antikacıdır ama aslında sahte belge düzenlemek konusundaki yeteneğiyle ünlü bir Mossad ajanıdır. Bu rolde Alman aktör Hanns Zischler'i izleyeceğiz. "Hans muhtemelen 1930'larda, kaçabileceği son anda ailesiyle birlikte Almanya'yı terk etmiş bir adam" diyor Zischler. "O zamanlar Filistin toprakları olan İsrail'de büyümüş. O yüzden iki dili de konuşuyor ve kendini hem Almanya'ya hem İsrail'e ait hissediyor. Hiçbir zaman aktif olarak politikayla ilgilenmemiş. O yüzden şimdi Mossad'ın verdiği bu görevle İsrail'e sadakatini gösterme fırsatı bulduğunu düşünüyor."

Carl rolünde Ciaran Hinds

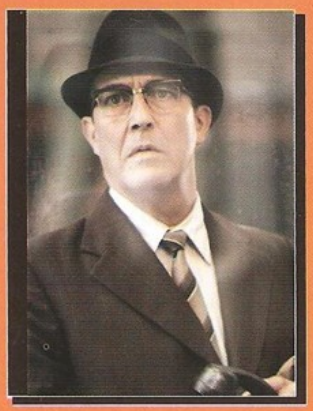

Carl, ekibin en titiz ve dikkatli üyesidir ve görevi, yapılan her işin iz bırakmadan kazasız belasız sonuca ulaştırılması için gereken organizasyonu yapmaktır. Bu rolde izleyeceğimiz İrlandalı aktör Ciaran Hinds, "Hans ve Carl diğer üçünden farklı bir kuşağın insanları" diyor. "Farklı yaşlardan, farklı geçmişlerden gelen farklı yetiştirilmiş bu beş adam birbirinden çok farklı tipler. Farklı özellikleri nedeniyle özellikle seçilmişler zaten. Carl'ın üzerine düşen de hedeflerin sorunsuz bir şekilde, iz bırakılmadan ve masum insanlara zarar vermeden ortadan kaldırılmasını sağlamak. Ne kadar korkunç bir iş olursa olsun bu işi bile yapmanın doğru bir yolu olduğuna gerçekte inanıyor."

Steve rolünde Daniel Craig

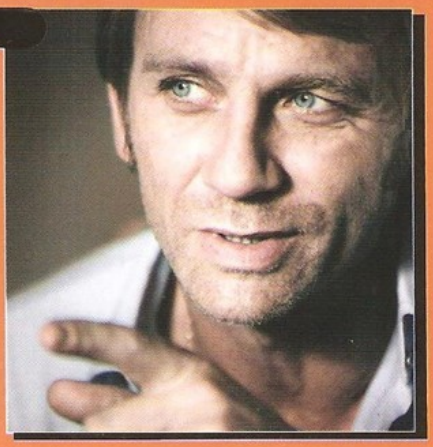

Suikast timinin Güney Afrikalı üyesi Steve, grubun en sert, en cesur, en ateşli üyesidir. Son zamanlarda yeni James Bond olarak dikkatleri üzerine çeken İngiliz oyuncu Daniel Craig, "Steve görünüşte çok güçlü biri. Diğerleri gibi o da göreve inanıyor çünkü İsrail'e inanıyor. Hayattaki tavrı, züccaciye dükkanındaki bir fildenfarksız. Balıklama dalıyor, sonuçlarını sonradan düşünüyor, ama zaman geçtikçe yaptıkları korkunç şeyler yüzünden o da acı çekmeye başlıyor. En çok ilgimi çeken yönü buydu. Steve kusurları olan bir karakter ve bu tür bir duygusal karmaşa yaşamaya hazırlıklı bir adam değil."

Spielberg, filmdeki İsrailli karakterleri İsrailli'lere, Filistinliler'iyse Filistinli oyunculara oynatmış.

cesinde tartışılmaya, eleştirilmeye ve değişik çevrelerden bir hayli sert tepkiler almaya başladı. Öncelikle Amerika'nın en tanınmış Yahudileri'nden birisi olarak Spielberg'in bu konuyu ele alırken adil davranması beklenemeyecek kadar İsrail yanlısı bir yönetmen olduğu öne sürüldü. Spielberg, filmin bu tür önyargılara hedef olacağını tahmin etmişti mutlaka. Çekimler boyunca dışarıya kulaklarını kapatarak çalışan yönetmenin filmin yönetmenliğini üstlenme kararını vermesi de hiç kolay olmamıştı zaten. "Münih", filmin yapımcısı Barry Mendel'in projesiydi aslında. Mendel'in dört yıldır üzerinde çalıştığı projeyi Spielberg'e teklif eden yapım ortağı Kathleen Kennedy ise başlangıçta olumsuz bir yanıt almıştı yönetmenden. Orta Doğu meselesinin ne kadar zorlu, ne kadar şiddetli politik tartışmalara konu olan ne kadar çözümsüz bir konu olduğunu çocukluğundan beri bildiğini söyleyerek, "Bu projeyi başka birine bırakacağım, benden daha cesur birine" demiş ve teklifi reddetmişti Spielberg. 11 Eylül'den sonra kendisi için çok daha anlamlı ve güncel hale gelen filmi yönetmek için duyduğu istek artmış olsa da bu sefer de 11 Eylül atmosferinden yararlanmak istediğinin düşünülmesinden çekinmişti. Kanadalı gazeteci George Jonas'ın 1998 tarihli kitabı "Vengeance"tan uyarlanan eldeki senaryoyu tatmin edici bulmaması da bir başka sorundu. Yeniden yazdığı senaryoyla hem bu sorunu çözen hem de Spielberg'in kararını değiştirmesini sağlayan Tony Kushner, "Münih" projesinin en önemli kahramanlarından biri gibi görünüyor doğrusu. Daha önce hiç film senaryosu yazmamış olan Pulitzer ödüllü ünlü oyun yazarı, son zamanların en başarılı mini dizilerinden birisi olan "Angels in America"nın da yazarıydı. "Tony'nin kelimelerini okumaya başlayana dek 'Münih'i çekeceğimden emin değildim" diyor Spielberg. "Ama onun yazdığı senaryoyu okuduktan sonra birdenbire benim için her şey yerli yerine oturdu ve hikaye bir bütünlük kazandı."

Hikayeye mümkün olduğunca önyargısız, tarafsız bir gözle yaklaşmaya çalıştığını ve tek yönlü, değişmez cevaplar sunmak yerine düşündürücü sorular sormayı hedeflediğini söyleyen Kushner, "Paradokslar ve çelişkilerle dolu bir hikaye bu" diyor. "Ayrıca gizli bir operasyonun hikayesi, onun için hiçbir şey hakkında kesin bilgilerimiz yok ve büyük ihtimalle bundan sonra da olmayacak. Dolayısıyla kendimize hikayenin belli bölümlerini kendi kendimize yaratma özgürlüğü tanıdık ve hikayenin kahramanlarının insani yönünü mümkün olduğu kadar çok öne çıkarmaya çalıştık."

Filme konu olan gizli operasyon yani Münih'ten sonrası hakkında kimsenin kesin bir bilgiye sahip olmaması, filmin tarihsel gerçekliğini sorgulayanların en önemli kozlarından birisi şüphesiz. İsrail bugüne kadar resmi olarak böyle bir operasyonun varlığını kabul eden bir açıklama yapmadı. İki İsrailli generalin - 1993'te General Aharon Yariv ve 2001'de General Zvi Zamir- medyada buna benzer suikast timlerinin varlığını onayladıkları söyleniyor ancak yine de Münih'ten sonrasıyla ilgili bilgileri-

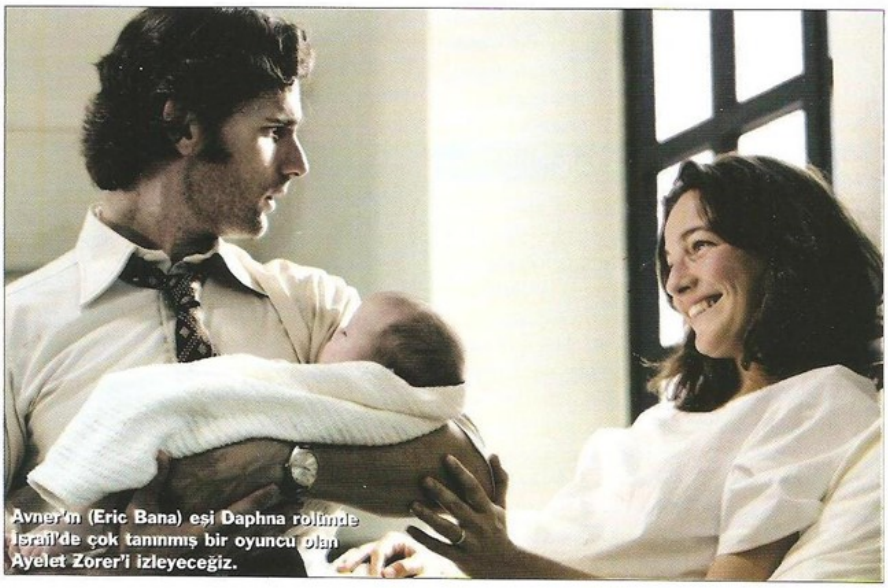

Avner'ın (Eric Bana) eşi Daphna rolünde İsrail'de çok tanınmış bir oyuncu olan Ayelet Zorer'i izleyeceğiz.

mizin büyük bölümü resmi olmayan kaynaklara dayanıyor. "Hikayenin kurgusallığı, eski Mossad üyelerinden oluşan timin (gizli görevi üstlenirken Mossad'la aralarındaki her türlü resmi bağı koparmaları isteniyor) kendi aralarındaki ilişkilerde devreye giriyor" diyor Spielberg. "Bu nedenle filmin başına 'gerçek olaylardan esinlenilmiştir' yazdım çünkü gizli dosyalar açılana dek kimse kimin ne yaptığını tam olarak bilmeyecek."

Spielberg'in Eric Bana'nın canlandırdığı İsrailli suikast timinin lideri Avner'la Filistinli bir örgüt üyesini karşı karşıya getirip konuşturduğu sahnenin, yönetmenin İsrail-Filistin sorununa yaklaşımını ve bu filmle söylemek istediklerini en iyi ifade eden sahnelerden birisi olduğunu söyleyebiliriz. İsrailli ekip, Avrupa'daki haber kaynaklarının bir hatası yüzünden, güvenli olduğunu sandıkları bir evde Filistinliler'le karşılaşıyor ve kendilerini Avrupalı komünistler olarak tanıtıyorlar. Böylece Avner, Filistinli bir gençle karşı karşıya gelip sakin sakin konuşma fırsatı buluyor. Filistinli gencin kendi halkının bir vatan yaratmak için gerekirse yüzlerce yıl mücadele edeceğini söylediği bu sahnedeki diyalog hem Kushner hem de Spielberg için önemli. Kushner, "Milli güvenlikle ahlak arasındaki çelişkinin bu film üzerinde çalışırken en fazla üzerinde durduğumuz konu olduğunu söyleyebilirim" diyor. "Hikayenin, insanın milliyetiyle, ailesiyle, eviyle ilgili ne kadar çok soru içerdiğini, aynı toprağı evi olarak gören iki kişi arasındaki çelişkiyle ne kadar ilişkili olduğunu keşfetmek beni de şaşırttı." Spielberg ise "Bu sorunun tek çözümü bu" diyor. "Rasyonel düşünen insanlar karşı karşıya oturup uzun uzun konuşacaklar". Aynı toprakları evi olarak gören ilk halk arasındaki bu savaşta her iki tarafın motivasyonlarının da insanca ve anlaşılabilir olduğunu söylemeye çalışan yönetmenin taraflara hoş görünmek gibi bir gayesi yok belki de zaten ama bu yaklaşımıyla, kendini gerçek ev sahibi olarak gören iki tarafı da kızdıracağını tahmin etmek zor değil. İsrailliler'den, Yahudiler'den ve Filistinliler'den sert eleştiriler gelmeye başladı çoktan. İsrail'in Los Angeles'taki başkonsolosu Ehud Danoch, Mossad ajanlarıyla Filistinli teröristleri bir tutan filmin ahlaki olarak çok yanlış bir mesaj verdiğini söylüyor ve yıllardır devam eden acı verici bir anlaşmazlığı yüzeysel önermelerle ele alan Spielberg'i "gösterişçilik"le suçluyor örneğin. Yönetmene ateş püsküren yazar Jack Engelhard ("Ahlaksız Teklifin senaryo yazarı) ise "Eğer düşmanlarımızın söylediği gibi Hollywood bize aitse Hollywood'u kaybettik ve Spielberg'i de kaybettik. Spielberg ne İsrail'in ne de gerçeğin dostudur artık" demiş. Kara Eylül grubunun yaşayan tek üyesi olan Mohammed Daoud ise Spielberg'in kendi görüşüne başvurmamış olmasına o kadar öfkelenmiş ki medyayı kendisi arayıp görüş bildirmiş. Açıklamasında, "Eğer gerçekten doğruyu anlatmak isteseydi işin içindeki insanlarla konuşması gerekirdi, yani doğruyu bilen insanlarla. Benimle iletişim kursaydı ona doğruyu anlatırdım" diyor ve şöyle devam ediyor, "İsrail, Münih saldırısıyla hiçbir ilgisi olmayan, yalnızca politik olarak aktif ya da Filistin Kurtuluş Örgütü'yle herhangi bir ilişkisi bulunan insanlara yönelik bir intikam hareketi başlattı."

Avner, gizli istihbarat teşkilatlarına bilgi satan bir teşkilatın lideriyle (Michael Lansdale).

En şiddetli eleştirileri, kendisini İsrailliler'le Filistinliler'in davalarını ahlaki olarak bir tutmakla suçlayan İsrail yanlılarından alan Spielberg, Chicago Sun-Times yazarı Roger Ebert'e verdiği röportajda bu eleştirilere şöyle karşılık veriyor; "Açıkçası bu suçlamayı aptalca buluyorum. 'Ahlaki olarak denk olmak' fikrinden yola çıkarak filme saldıranlar, diplomatik bir ilişkinin yalnızca ahlaki açıdan denk taraflar arasında kurulabileceğini ve tek çözümün savaş olduğunu söyleyenler aynı zamanda... Terörizmle mücadele etmenin tek yolunun teröristlere insan muamelesi yapmamak, kim olduklarını ve nereden geldiklerini sormamak olduğunu söyleyenler... Her terörist eylemin güçlü bir karşılık görmesi gerektiğine inanıyorum ama sebepleri gözden kaçırmamalıyız. Beynimiz ve düşünme yeteneğimiz bunun için var. Anlamak onaylamayı gerektirmez. Anlamak hareketsiz kalmak anlamına gelmez. Anlamak çok aktif bir tavırdır. Anlayışın gerekliliğini savunduğum için bana saldırılıyorsa övgü almış sayarım kendimi."

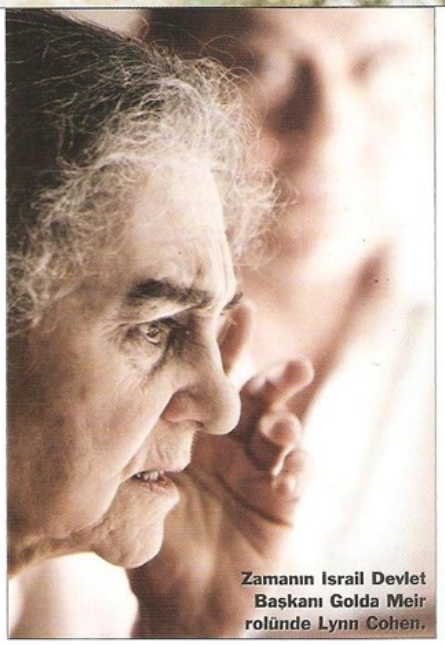
Zamanın İsrail Devlet Başkanı Golda Meir rolünde Lynn Cohen.

Bu yılki Oscar'larda iddialı görülen film, Amerikalı sinema yazarlarından da genel olarak iyi tepkiler aldı. Ünlü eleştirmen Roger Ebert, Spielberg'in taraf tutmayarak her iki tarafın yanında olmayı başardığını söylemiş. Ebert'e göre "Münih", "İlgiyle izlenen, yetkin ve etkileyici bir gerilim filmi. Ortaya koyduğu ahlaki tartışma ise ilgi çekici. Sorduğu sorular yalnızca İsrail'i değil kendi değerlerini savunmak için onlardan taviz vermesi gerektiğine inanan her ulus için geçerli." Sinema yazarlarından bazıları, filmi politik açıdan eleştirenlerin kopardıkları fırtınanın "Münih"e faydadan çok zarar getirmesinden ve insanları "bu yılın en düşündürücü ve aynı zamanda en eğlenceli filmini" seyretmekten alıkoymasından çekindiklerini söylüyorlar. Her zamanki pazarlama kampanyalarına başvurulmadan, büyük bütçeli bir Spielberg filminden beklenmeyecek ölçüde sessiz sedasız gösterime girdi "Münih". Çekimleri basına kapalı olarak yapan ve gösterimden önce ne kendisi konuşan ne de oyuncularının konuşmasına izin veren Spielberg'in bu filmde buna özellikle dikkat etmesinin bir sebebi var. İlk kez bu kadar karmaşık bir politik meseleyi ele alma cesareti gösteren yönetmenin samimiyetine inanıp inanmamakta özgürsünüz elbette ama "Münih"in Spielberg için bir hayli özel ve kişisel bir film olduğu açıkça görülüyor. Basın danışmanı Marvin Levy aracılığıyla duyurduğu bir isteği var seyirciden. "Tek istediğim filmi önyargılardan arınıp izlemeniz ve kendi kararınızı kendiniz vermeniz" diyor. ■

"Dandelion"

Taşra sıkıntısı

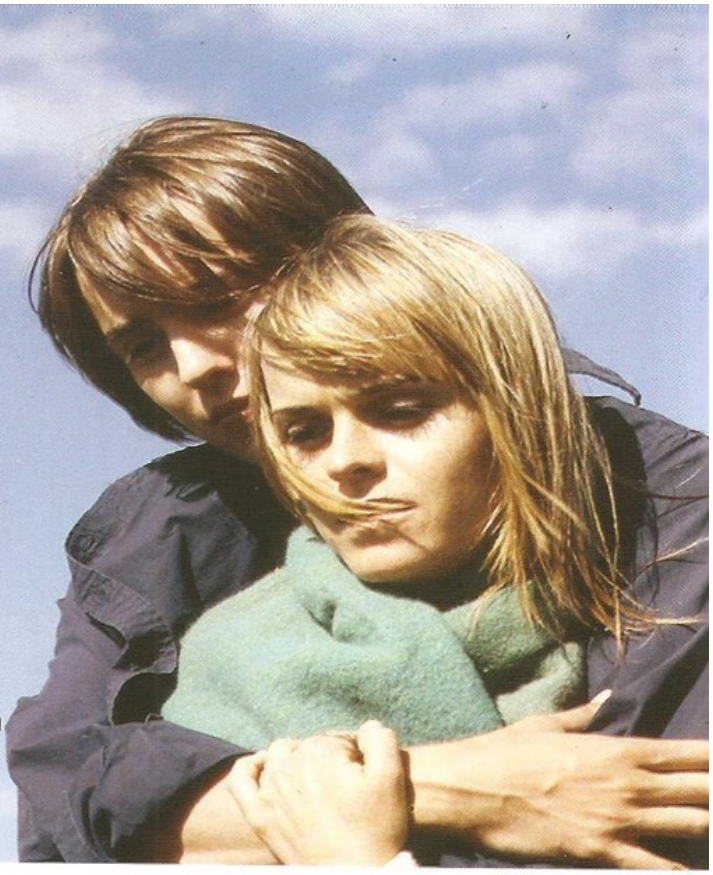

Genç ve umut vaat eden bir yönetmeni haberleyen "İLK AŞK - DANDELION" ilgiye layık bir bağımsız sinema örneği. Küçük bir Amerikan kasabasındaki tekdüze hayatlarını aşk yoluyla değiştirmeye çalışan iki gencin öyküsünü anlatan film, özellikle Tim Orr'un başarılı görüntü yönetimi çalışmasıyla görülmeyi hak ediyor. ENGİN ERTAN

Mark Milgard'ın yönettiği "İlk Aşk" (Dandelion) son derece etkileyici manzara görüntüleriyle açılıyor. Işık kullanımından ciddi anlamda güç alan bu geniş ekran görüntülerin zihinde çağrıştırdığı ilk sıfat hiç şüphe yok ki, "güzel". Ancak bu uçsuz bucaksız tarla görüntülerinin güzellikten ziyade boşluğa ve sıkıntıya denk düştüğünü görsel hafızamızdaki kodlar bize çabucak hatırlatıyorlar. Zaten kadraja giren genç erkeğin de çok geçmeden ağzına bir silah dayadığını görüyoruz ve ses bandındaki minimal ve yumuşak müzik (Sparklehorse grubunun "It's a Wonderful Life" isimli parçası) bir patlamayla kesiliyor. Milgard'ın açılış sekansında başvurduğu ironi, filmin ilerleyen kısımlarında gitgide trajediye dönüşüyor. Son noktada, geçtiğimiz yılın en çok ses getiren bağımsız filmlerinden birisi olan "İlk Aşk", yeniyetmelik ve uyum sağlama (daha doğrusu sağlayamama) üzerine dokunaklı bir ağıt olup çıkıyor.

Aslında sadece açılış bölümüne değil, filmin bütününe damgasını vuran sinematografide Milgard ve beraber çalıştığı görüntü yönetmeni Tim Orr'un belirgin bir esin kaynakları var, Terrence Malick. Hatırlarsanız Malick de ilk iki filmi "Badlands" ve "Days of Heaven"de Amerika'nın kırsalını benzer şekilde resmetmiş, görsel olarak büyüleyici kareler yakalarken, bu mekânların boşluğuyla söz konusu bölgelerdeki yaşamın boşluğu arasında da bir paralellik kurmuştu. Milgard'ın "İlk Aşk"ta yapmaya çalıştığı şey de tam anlamıyla bu. Üstelik, gösterime girdiği dönemde yine Malick'in andığımız filmleriyle karşılaştırılmış "George Washington"da çalışmış görüntü yönetmeni Tim Orr'dan yana tercih kullanması da bu saptamamıza destek oluyor.

"İlk Aşk"ın açılışıyla beraber karşı karşıya kaldığımız tek heyecan verici unsur bu değil. Filmin bütün bir giriş kısmı, kurgu açısından iyi bir fikirle birbirine bağlanmış üç ayrı bölümden oluşuyor. Farklı zaman dilimlerinde ama aynı karakter, yani Mason (Vincent Kartheiser) etrafında gelişen bu bölümler birbirlerinden ve filmin geri kalanından ses bandındaki silah patlamalarıyla ayrılıyorlar. Bu silah patlamaları arasındaysa Mason'un gündelik hayatına, arkadaşlarıyla ve ailesiyle yaşadıklarına tanıklık ediyoruz. Başka bir deyişle ne kadar sıkıcı bir yaşam sürdürdüğüne ve bundan kurtulmak istediğine. Ancak kurtulma veya kaçış yolu olarak gördüğü şey ölüm, çünkü bir sahnede Mason'ın mezar şeklinde derin bir çukur kazıp, içine yattığını da görüyoruz. Hem ikinci, hem de üçüncü bölümün sonundaysa tekrar açılıştaki görüntüye dönüyoruz. Üçüncü kez duyduğumuz silah patlaması sonrasındaysa Mason'ın kapalı gözlerini açışına, başka bir deyişle uyanmasına şahit oluyoruz. Karşısındaysa ilk gerçek aşkını yaşayacağı Danny'yi (Taryn Manning) buluyor. Danny ile tanışması sonrasında Mason hayatına bir anlam vermeye çalışıyor. Ancak yaşadıkları küçük kasaba ve ailelerinin başarısızlıkları iki gencin de sınırlarını epey daraltmış durumda. Bu sınırları genişletmekse, ne kadar çabalasalar da pek mümkün değil.

Genç bir yönetmen olan Milgard'ın ilk uzun metraj filminde kendisine yeniyetme iki baş-

Filmin görselliği Terrence Malick'in işlerini hatırlatıyor

karakter seçmesi ve onların dünyasını çözmeye ve anlamlandırmaya çalışması çok şaşırtıcı değil. Kaldı ki, bu iki gencin ebeveynlerinden de akılda kalıcı karakterler çıkartmayı başarıyor. Özellikle Mason'ın babası Luke (Arliss Howard), belki de başka bir filmde kolaylıkla nefret edebileceğimiz bir canavar veya klişe bir "kötü baba" figürü olarak gösterilebilecekken, Milgard'ın elinde üç boyutlu bir karaktere dönüşüyor. Vietnam Savaşı'ndan psikolojik dengesi alt üst olmuş şekilde dönmüş ağabeyi, rutin aile yaşantısı ve bir fabrikadaki sıkıcı işi arasında sıkışıp kalmış, aslında filmin genç karakterlerinin çıkışsızlığından çok da farklı bir ruh hâli içerisinde olmayan bir yetişkin bu. Hayatını değiştirmek için adaylığını koyduğu seçim kampanyasını bile elinde olmadan yüzüne gözüne bulaştırıyor. Her iki gencin anneleri de benzer şekilde küçük kasaba hayatının sınırları içerisinde hapis kalmışlar. Mason'ın annesi Layla (Mare Winningham) kimseyle iletişim kuramadığı evinin sessizliğine ancak sakinleştirici ilaçlarla katlanabiliyor. Gençlik günlerinde kasabanın güzel kızı olan Danny'nin annesi (Michelle Forbes) ise erkeklerin elinde bir oyuncak olmaktan, birbirinden pek farkı olmayan kasabaların birinden diğerine taşınıp durmaktan pek öteye gidememiş.

Bu ana karakterler arasında, yukarıda özetlediğimiz minvalde bir dramatik yapıyla ilerleyen "İlk Aşk", aslında yeni şeyler söyleyen bir film değil. Milgard da filmde kurduğu yapının potansiyelinin, nereye kadar gidebileceğinin farkında olsa gerek. Çünkü finale yaklaştıkça seyirciyi etkilemek için duygusallığa başvuruyor. Filmin bir noktadan sonra görsel dilindeki sadelikten uzaklaşıp, mesafeliliğini kaybederek Mason ve Danny arasındaki ilişkinin naifliğine kendisini kaptırması, ne yazık ki "İlk Aşk"ın gücünü azaltıyor. Başlangıçta kurduğu görsel yapı ve sinemasal anlatımla, yenilikçi olmasa bile pekâlâ çok iyi bir film kotarabilecek olan Milgard, tıpkı başkarakterleri gibi aşkın her şeyi değiştirebileceğine inanıyor. Bu yanılsamanın gerçek dünyayla çatıştığı andaysa hemen karamsarlığa sığınıyor ve filmine bir trajediyle nokta koymayı tercih ediyor. Başka bir deyişle, "İlk Aşk"ın özellikle finaline doğru olgunluğunu kaybedip, giderek "çocukça" bir hâl aldığını söylemek mümkün. Yine de, karşımızdaki ilk filmi dışında hakkında pek bilgi sahibi olmadığımız, biraz kapalı kutu bu genç yönetmenin gelecek için umut verdiğini eklememiz gerekiyor. "İlk Aşk" ile Karlovy Vary Uluslararası Film Festivali'nde Bağımsız Kamera ödülü kazanan Milgard, çoğu eleştirmenin de takdirini toplamış durumda. Filmin genç oyuncuları Kartheiser ve Manning ise perdede iyi bir kimya yakalasalar da, beraber oynadıkları deneyimli isimlerin yanında biraz eziliyor ve geride kalıyorlar. Yine de ileride isimlerini daha sıklıkla duymamız muhtemel. Ancak bu filmin gerçek yıldızları, esas öne çıkan unsurları kesinlikle Tim Orr'un görüntü yönetimi çalışması ve filmin duygusuna son derece uygun şekilde hazırlanmış, Dream-Pop tarzı soundtrack'i.

Son noktada "İlk Aşk"ın bir süredir vizyonumuzdan uzak kalmış Amerikan Bağımsız Sineması'nın kalburüstü örneklerinden birisi olduğunu söyleyebiliriz. Gerek tadına hakkıyla ancak büyük ekranda varılabilecek görüntü yönetimi, gerek müzikleri, gerekse ileride daha iyi işlere imza atması muhtemel yönetmenini keşfetmek için görmenizde fayda var. Eğer bizler gibi, siz de aşırı romantize edilmiş hâlinden rahatsız olursanız, az önce saydığımız artıları hatırına bu durumu sineye çekebilirsiniz. Yok eğer bu romantik ve dramatik hâli sizin için bir eksi değilse, o zaman filme hayran kalmanız da mümkün. ■

Finale yaklaştıkça duygusallık da artıyor.

"Bir Geyşanın Anıları"

Geyşaların gizemli dünyası

Amerikalı yazar Arthur Golden'ın çok satan romanından uyarlanan "BİR GEYŞANIN ANILARI - MEMOIRS OF A GEISHA", II. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde, geyşaların parlak döneminin sonlarında geçen bir öykü anlatıyor. Daha proje aşamasında başlayan tartışmaları, başroldeki Çinli güzelleri ve "Chicago"nun yönetmeni Rob Marshall'ın varlığıyla dikkat çeken film, sezonun en çok konuşulan yapımlarından biri.

DERLEYEN: EBRU ÇELİKTUĞ

Dansçı olarak başladığı kariyerine, koreografiklada devam edip 2002'nin en ses getiren filmlerinden "Chicago" ile yönetmenliğini de ispatlayan Rob Marshall, bu kez Uzakdoğu kültürünün ilginç bir öğesine, geyşalığa döndürüyor kamerasını. 1997'de Arthur Golden'in yazdığı bir çoksatan olan "Bir Geyşa'nın Anıları"ndan uyarlanan film, iki yıl boyunca The New York Times'ın çoksatanlar listesinde kalmış, 32 dile çevrilmiş ve İngilizce baskısı dört milyondan fazla satmıştı. Dreamworks'ün kurucu yapımcıları Douglas Wick ve Lucy Fisher, kitabın piyasaya çıktığı ay, film yapma hakkını satın almıştı ama en uygun oyuncu kadrosunu oluşturma amacıyla ve araya başka projelerin girmesi yüzünden projeyi yıllarca bekletmek zorunda kalmışlardı. Yönetmen adayları arasında, Steven Spielberg, Brett Ratner, Spike Jonze ve Kimberley Peirce'in adı geçmekteydi; ama "Chicago" başarısının ardından bir anda pek çok yapımcının gözü Rob Marshall'a çevrilmişti. Rakip şirket Miramax ile olan sözleşmenin bertaraf edilip "Bir Geyşanın Anıları" için anlaşabilmek de bazı yasal prosedürleri gerektirmişti. Madonna "Nothing Really Matters" parçasının klibinde bir geyşa kılığında boy gösterirken, kitaptan etkilendiğini ve mutlaka filmde rol almak istediğini de belirtmişti. Çekimler nihayet 2004 sonlarında başladığında, Sony Pictures, Batılı oyuncuların rol almasının filmin otantikliğini tehlikeye atacağı yolunda tavır koyunca, Asyalı oyunculardan oluşturulan oyuncu kadrosu, sete önemli bir sorun getirdi: iletişim zorluğu. Koreli, Japon ve Çinli oyuncularla -üstelik Çince'deki 15 değişik lehçenin de varlığıyla da durum ağırlaşıyordu- yaşanan sorun, çevirmenlerin varlığıyla aşıldı ama "çeviride nelerin kaybolduğu" meçhul tabii.

Film, Uzakdoğu'daki ilk gösterimlerinde hem Japonların hem de Çinlilerin tepki ve protestolarıyla karşılaştı: Japonlar, başrol oyuncularının Çinli oluşuna, Çinliler ise II. Dünya Savaşı'na dayandırdıkları politik sebeplerle, filmde başrol alan Çinli oyunculara (Gong Li ve Zhang Ziyi) sert eleştirilerde bulundu. Ruhunu şeytana satıp vatana ihanet etmekten bahseden aşırı uçta düşünenler, ölüm tehditlerinde de bulunmuşlar.

Geyşalık, Japon kültürünün en gizli kalmış ve hayranlık uyandıran kurumlarından biri olarak görülmekte. Günümüzde sadece 1500 kadar geyşanın mesleklerini, daha doğrusu sanatlarını icra ettikleri söyleniyor. Gerçekten de, geyşalık başlı başına bir sanat olarak da ele alınabilir. Çünkü Batı dünyasının yakıştırdığı ve zannettiği gibi, bildik anlamda hayat kadını olmayan geyşalar için bekaret önem taşımaktaydı. Özellikle 1920'lerde ve 1930'larda, II. Dünya Savaşı'na kadar olan süreçte, çayhanelerin sahipleri kadınlardı ve Japon sosyal hayatının nabzı bu mekanlarda atmaktaydı. Önemli iş adamlarının buluştuğu bu yerlerde, geyşalar, iş adamlarına saki sunar, dans ederler, yiyip içirirler ve kaliteli bir sohbet ortamını yaratarak iş bağlantılarının ku-

rulmasına dolaylı da olsa katkıda bulunurlardı. Yıllar süren eğitimleri sonunda iyi bir dansçı, şarkıcı ve hanımefendi olarak yetiştirilmiş geyşalar, ağır makyajlarının ve sıkıca giyindikleri, özel teknik gerektiren kimonolarının altında müşterilerinin sırlarını ölene dek saklayacak olan gece kelebekleri gibiydiler. Şiir okumak, geleneksel üç telli çalgıları "shamisen"i çalabilmek, kadeh kaldırışından yine geleneksel Japon içkisi "sake"yi ustalıkla sunabilmek için, geyşalar, on yaşında yetiştirilmeye başlıyordu. Ülkenin en gözde kadınlarıydılar ve günümüzün süpermodelleri gibi, yaptıkları, giydikleri moda oluyordu. "Bir Geyşanın Anıları", geyşalığın altın döneminin sonuna denk gelen 1929'da başlıyor. Hayata ve geyşalığa dört farklı ana karakter açısından bakan öykü, Sayuri (Zhang Ziyi), Mameha (Michelle Yeoh), Hatsumomo (Gong Li) ve Pumpkin (Youki Kudoh) etrafında şekilleniyor. Sayuri, fakir bir balıkçının kızı ve geyşalığı öğrenmesi için küçük yaşta babası tarafından bir geyşa evine veriliyor. Romanın yönetmen Rob Marshall'ı en çok etkileyen yönü de bu olmuş, öykünün bu açıdan bir Charles Dickens hikayesi gibi evrensel ve etkileyici olduğunu düşünmüş. Öksüz bir çocuğun geleceğini kurtarması için babası tarafından bir geyşa evine satılması, ona David Copperfield ve Oliver Twist'i hatırlatmış. Üstelik "Chicago"da olduğu gibi "Bir Geyşanın Anıları"nda da senaryo yazımında katkısı olmuş. Senarist Robin Swicord ile yazmaya koyulduklarında, 400 sayfalık bir romanı, iki saat on yedi dakikalık bir filme aktarmanın zorluklarını birebir yaşamış. Projenin başında, yazar Arthur Golden ile yaptıkları toplantılarda, romanın ruhunu kaybetmeden, okurların aldığı lezzeti filme taşıyabilmenin ince noktalarını araştırmışlar.

Filme en büyük tepkinin özellikle Japonya'dan geldiğini, neden kendi kültürleriyle ilgili bir film çekilirken başrollerin Çinli kadın oyunculara verildiği sorusuyla yapımcıları ve oyuncuları bunalttıklarını söylemiştik. Rob Marshall bu konuda yaptığı açıklamalarda kendisi için oyuncu seçiminde en önemli kıstasın, doğru oyuncuyu doğru role seçebilmek olduğunu söylüyor. Dünyanın her yerinde görev yapan kasting sorumlularıyla çalıştıklarını söyleyen Marshall, Sayuri rolünü oynayacak tek oyuncunun, 26 yaşında, eşsiz bir güzelliğe ve yeteneğe sahip olan Zhang Ziyi olduğunu, "Last Samurai"ın New York'taki prömiyerinde tanıştığı Ken Watanabe nasıl "Chairman" rolüne tam olarak uymuşsa, Sayuri rolünün de "Z"ye aynı şekilde uyduğunu belirtiyor. Benzer şekilde, Malezya doğumlu Çin kökenli deneyimli oyuncu Michelle Yeoh'nun, Sayuri'yi kanatları altına alan ve eğitimini üstlenen tecrübeli ve bilge kişilikli Mameha rolünde son derece göz doldurduğunu, çünkü gerek dans yeteneğiyle gerekse yaşının getirdiği olgunlukla adeta "bu rol benim" dediğini söylüyor. Sayuri'nin rakibesi, filmin kötü kadını Hatsumomo için de gene Çin'den bir isim, Gong Li seçilmiş. Tipik bir kötü karakter olarak ele alınsa harcanacak bir rol olan Hatsumomo'yu üç boyutlu bir hale getiren Gong Li'yi Marshall, Çin'in Meryl Streep'i olarak değerlendiriyor. Tabii bu üç ünlü oyuncunun sektörde geldiği yere hiçbir Japon oyuncunun sahip olmadığı gerçeği de var.

Uzun bir eğitim süreci gerektiren geyşa olma sanatında dans önemli bir yer kaplıyor.

Japon sosyal yaşamının en önemli unsurlarından biri, genelde kadınların işlettiği çayevleri. Önemli görüşmeler, iş bağlantıları, çayhanelerde geyşalar eşliğinde gerçekleşiyor.

Filme yönelik bir diğer eleştiri de Japonca başlayıp İngilizce devam etmesi. Bunun açıklaması da gene yönetmen Marshall'ın filme ve geyşalık kurumu gibi bir alt kültüre bakışıyla ilgili. Özgün bir yolla bu gizli dünyaya girmek istemiş ve bu dünyanın garipliğini ve ilginçliğini pekiştirmek için Japonca'yı seçmiş. Daha sonra İngilizce'ye geçilince, olup bitenlerin geçmişe ait anılar olduğunun fark edilmesini istemiş.

Epeydir internette ve yabancı basındaki afişlerde mavi gözlü, porselen tenli ve simsiyah saçlı bir yüzün kullanıldığı "Bir Geyşanın Anıları", çekik gözlü, sarı tenli insanların ülkesi Japonya'da mavi gözün gerçekten olup olmadığını sorduruyor insana. Tabii söz konusu bir roman olunca, böyle bir ayrıksı durum kabul edilebiliyor. Mavi-gri gözleriyle diğer geyşalardan hemen ayırt edilen Sayuri rolünde izleyeceğimiz Zhang Ziyi'ye epeydir aşinayız. 2000 yılının en ses getiren yapımlarından "Crouching Tiger, Hidden Dragon"ın Jen Yu'su, "Hero"nun "Moon"u ve "House of Flying Daggers"ın Mei'si Zhang Ziyi, 1979 doğumlu ve kariyerinin zirvesini yaşıyor diyebiliriz. İstanbul Film Festi- ⇨

"Bir Geyşanın Anıları"

Sayuri (Zhang Ziyi), Mameha'nın (Michelle Yeoh) kanatları altında geyşalığı öğrenirken, güzelliği yüzünden Hatsumomo'nun (Gong Li) yıkıcı kıskançlığıyla karşılaşıyor.

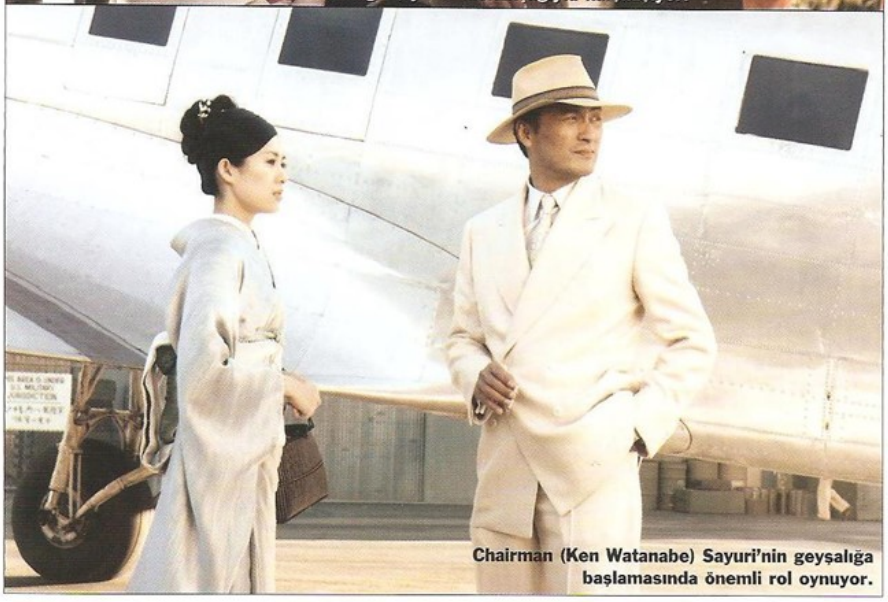

Chairman (Ken Watanabe) Sayuri'nin geyşalığa başlamasında önemli rol oynuyor.

vali'nde Wong Kar Wai'ın "2046"sında göz kamaştıran Ziyi, Pekin Dans Akademisi'nden mezun. Bugünlerde başta çeşitli kozmetik firmalarının ve lüks tüketim mallarının resmi yüzü olarak da ününe ün katıyor. İlk kez 2001'de bir Amerikan filminde rol aldığında ("Rush Hour 2", Jackie Khan ve Chris Tucker ile) tek kelime İngilizce bilmiyordu ve Jackie Khan sayesinde yönetmenin kendisinden istediklerini yerine getirebilmişti. Şimdi de harıl harıl İngilizcesini geliştirmek için özel dersler alan Ziyi, ilk başrolünü oynadığı "Bir Geyşanın Anıları" öncesinde şansının "Crouching Tiger, Hidden Dragon" ile açıldığını söylüyor. Film çekilirken 19 yaşında olan Ziyi hakkında en konsantre bilgiyi, yönetmen Ang Lee veriyor: "Gerçek hayatta, gizli bir ejderhadır o".

Michelle Yeoh, "Tomorrow Never Dies"da Pierce Brosnan'ın karşısında bir Bond kızı olarak görüldüğünden beri, tıpkı Zhang Ziyi gibi, "Crouching Tiger, Hidden Dragon" ile oyunculuk kariyerinde büyük bir ilerleme kaydetmişti. Bu kez, deneyimli geyşa Mameha rolünde izleyeceğimiz Yeoh'yu, filmde oynamaya ikna eden şey, bizzat Rob Marshall'ın varlığı olmuş. Romanı okuduğunda çok beğenen ve Marshall'ı da çok seven Yeoh, Zhang Ziyi'yi kendi küçük kız kardeşi gibi gördüğünü de sözlerine eklemekte.

Çin'in en gözde oyuncularından Gong Li ise, Sayuri'nin güzelliğini kendisi için bir tehlike olarak gören ihtiraslı Hatsumomo'yu canlandırıyor. Hatsumomo'nun tıpkı bir elmas gibi pek çok değişik karakter özelliğine sahip olduğunu söyleyen Li, onun güçlü, yetenekli ama bir o kadar da öfke dolu ve hırslı biri olduğunu, hatta bazen kendine dönük bir yıkıcılık sergilediğini bile ifade ediyor. Geyşalığın hiç bilmediği ve tamamen yabancısı olduğu bir olgu olduğunu söyleyen Li, kötü kızları oynamaktan büyük zevk aldığını da ifade ediyor.

"The Last Samurai"ın savaşçı Katsumoto'su Ken Watanabe ise Sayuri'nin kalbini çalan Chairman rolünde. Popüler dizi "Tampopo"da da rol alan Watanabe, "Batman Begins"teki performansıyla da beğenilmişti.

Altı hafta süren bir hazırlık aşaması, oyunculara ve yönetmen Marshall'a rahat nefes aldırmış. Bu sürede, otuz santimlik topuklarla ahenkle dans etmenin yanı sıra, tüm geleneksel davranışları öğrenmek ve birer geyşa gibi hissetmek için yaptıkları çalışmalar her ne kadar 9-10 yaşından itibaren yıllarca süren geyşa eğitiminin yerini tutamayacak olsa da, oyuncuların ve Marshall'ın sonuçtan memnun oldukları söylenmekte. Filmin teknik danışmanlarından biri, yazar Arthur Golden'ın romanına da danışmanlık yapan Liza Dalby olmuş. Oyunculara geyşa davranışlarının ayrıntılarını öğreten Dalby, Japonya'da geyşa olarak yaşayan Batılı bir kadın olarak geleneksel çalgı "shamisen"i çalmaktan, oturup kalkmaya, kimono içinde rahat hareket edebilmeye dek pek çok can alıcı ayrıntı konusunda yardımcı olmuş.

Henüz senaryonun taslak aşamasından bile önce, yönetmen Rob Marshall, başta senaristlerden Robin Swicord ve Pulitzer ödüllü oyun yazarı Doug Wright'ın da yer aldığı 10 kişilik film ekibini yanına alarak, Japonya'ya, romanın özünü iyice duyumsatabilmek amacıyla götürmüş. Ekip burada müzeleri, tapınakları gezmiş, kimono fabrikasına, sumo güreşine ve bahar şenliği danslarına göz atma fırsatını bulmuş ve ev sahiplerinin Ichiriki Çayevi adlı bir geyşa evinde düzenledikleri eğlenceye de katılmışlar. Özellikle romanda geçen mekanların gerçeklerini ziyaret etme fırsatı, ön çalışmaların başlangıcında görüntü yönetmeni başta olmak üzere yapım tasarımcısı ve sanat grubunun işlerini netleştirmiş. Ama teknik olarak filmi Japonya'da değil, Los Angeles'ta kurulacak setlerde çekmenin daha işe yarayacağına da karar verilmiş. Böylece üç ayrı platoda, dönemin geyşa mahallesi, eski caddeler ve bir nehir bile kurularak çekimlere Ken Watanabe'nin yönettiği bir kutsama töreniyle başlanmış. Ağaçlar, bambular, hatta Los Angeles'ta yetişmeyen türler Japonya'dan getirilerek sete konmuş. Tabii 250 kadar oyuncunun giydiği dönem kostümleri ve el yapımı kimonolar, sandaletler, iç çamaşırları, 100'den fazla makyözün geyşa makyajı konusunda eğitimi de dahil olmak üzere; akla gelebilecek her türlü günlük yaşam ayrıntısı, yeniden aslına uygun olarak üretilerek filmde adeta resmi geçit yapmış. Bu nedenlerle, son yılların en pahalı prodüksiyonlarından biri olarak gösterilen "Bir Geyşanın Anıları", görsel olarak çok şey vaat ediyor. Tabii sözkonusu yönetmen Rob Marshall olunca, danssız bir film düşünülemez: Zhang Ziyi'nin dans eğitiminin kendisine en fazla bu filmde katkısı olduğunu, klasik Japon Kabuki tarzıyla kendi koreografilerini birleştiren Marshall ve ekibinin yarattığı çarpıcı dans sahnesinde hep birlikte deneyimleyeceğiz. Filmin müzikleri beş kez Oscar ödülüne layık görülen John Williams'a ait ve kemancı Itzhak Perlman ile çellocu Yo Yo Ma'nın katkıda bulunduğu temalar, şimdiden çok beğenilmiş durumda. ■

Hollywood'da Japon egzotizmi

II. Dünya Savaşı sonrasında, özellikle 1950'lerde, Hollywood'un Japonya'ya olan ilgisi pek çok filmde kendini gösterdi. Japonya gibi küçük bir ada ülkesinin teknolojide, bilimde son derece ilerlemiş ama geleneklerine olan bağlılığıyla da her zaman merak konusu olmuş özel sosyo-kültürel yapısı hala şaşırtıcılığını koruyor. Japon kültürü, bilgisayar oyunlarından mangalara, korku filmlerinden karaoke çılgınlığına dek pek çok popüler kültür akımının öncüsü durumunda.

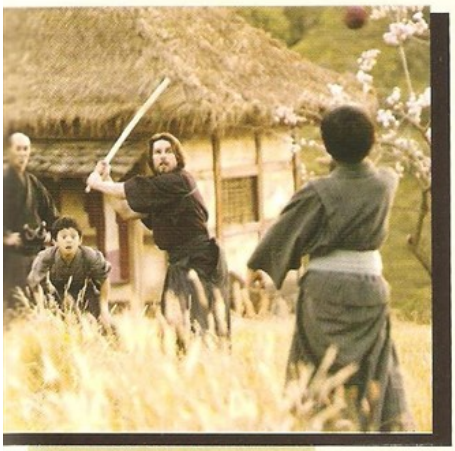

LAST SAMURAI, 2003

Yönetmen: Edward Zwick

Akira Kurosawa'nın "Seven Samurai"ını gördükten sonra, Japon kültürüne olan sevgisi ve böyle bir film çekme isteği adeta saplantı haline gelen yönetmen Zwick (Legends of Fall), bu fırsatı "Last Samurai" ile 2002 yılında yakalamış oldu. Başrolde, rolüne hazırlanmak için aylarca çalışan Tom Cruise -bu süre içinde kılıçla dövüşmeyi ve az da olsa Japonca konuşmayı başardı- tıpkı Zwick gibi Japon kültürüne büyük hayranlık duymaktaymış. Japon Samurai rolünde, "Bir Geyşanın Anıları"nda da rol alan Ken Watanabe var. 19. yüzyıla ait günümüzde artık var olmayan bazı davranış ve değerler sistemine olan özlemler de filme yansıdı; savaşçılığın temelinde yatan onur, saygı, sabır, sadakat, güç ve dayanıklılık gibi kavramlar ön planda yer aldı. Amerikan İç Savaşı'nda yaşadıklarından dolayı -özellikle Kızılderililere yapılan katliamlar sonrasında- alkolik ve avare bir hayat süren Yüzbaşı Algren'in (Tom Cruise) Japonya'nın modernleşme serüveninin başlamasıyla Batı'dan aldıkları teknik ve kültürel yardımların bir öğesi olarak gittiği Japonya'da Samurai'lıkla tanışmasını anlatan film, epik bir sölen olarak yorumlanıyor.

THE TEAHOUSE OF THE AUGUST MOON, 1956

Yönetmen: Daniel Mann

Gösterime girdiğinde, pek çok izleyicinin, sinema salonu sahiplerine, filmde Marlon Brando'nun olmadığına dair şikayetlerde bulunduğu film (başarılı bir makyajla bir Japon karakteri canlandırmıştı), II. Dünya Savaşı ertesinde, Tobiki adlı bir kasabaya, halka demokrasiyi öğretmeye gelen Amerikalı Yüzbaşı Fitsby'nin (Glen Ford) başına gelenleri anlatan bir Broadway oyunu uyarlaması. Fitsby'nin çevirmeni rolündeyse -gerçekten tanınmayacak çekiklikte- Brando var. Amerika'nın üzerine vazife gibi dünyanın her yerine "demokrasi" götürmeye çalışması üzerine bir satir olan film, ülkemizde de "Çayhane" adıyla oynamıştı.

THE YAKUZA, 1975

Yönetmen: Sydney Pollack

300.000,-USD değerindeki, en pahalı senaryo özelliğini taşıyan "The Yakuza", Robert Mitchum'ın 1970'lerdeki en iyi performanslarından biri olarak anımsanıyor. Martin Scorsese'nin çekmek istediği film, yapımcıların isteğiyle Sydney Pollack'a teslim edilmişti. Japonya'nın kökleri 350 yıllık geçmişe sahip mafia örgütü Yakuza tarafından kızı kaçırılan George Tanner (Brian Keith), eski dostu Harry Kilmer'dan (Robert Mitchum) yardım ister. Japonya'ya II. Dünya Savaşı'ndan beri adım atmamış olan Kilmer, toplumun, ilişkilerin bambaşka haller aldığı ülkede, sert mafia kuralları uygulayan Yakuza'nın elinden genç bir kızı kurtarmaya çalışırken, kaybolmak üzere olan pek çok eski değeri de sorgular.

SAYONARA, 1957

Yönetmen: Joshua Logan

"Picnic", "Sayonara" ve "Fanny" ile akademi ödüllerine aday olan yönetmen Joshua Logan'dan, ellilerin popüler drama örneklerinden biri. Kore Savaşı esnasında Japonya'da bulunan Amerikan askerlerinin, bu egzotik ülkenin kadınlarıyla olan ilişkilerine mercek tutan "Sayonara", II. Dünya Savaşı sonrası, Japonlara karşı beslenen önyargıları da işleyen, James Michener'in çoksatan romanından bir uyarlama. Brando, önyargılarıyla, bir Japon kadınına duyduğu aşk arasında karmaşıklığa sürüklenen Amerikalı pilot rolünde, Oscar'a en iyi oyuncu dalında aday olmuş ama kazanamamıştı.

THE BARBARIAN AND THE GEISHA, 1958

Yönetmen: John Huston

1950'lerde Hollywood'un Japon egzotizmine olan ilgisine bir de Amerika'nın en entelektüel sinemacılarından John Huston da katılmış. 1850-1860 yıllarında, Japonya'ya atanan ilk Amerikalı diplomat olan Townsend Harris'in (John Wayne) yaşadığı olaylara dayanan bu gerçek hikayede, 17 yaşında bir geyşayla girdiği aşk ilişkisi ve kolera salgını da önemli bir yer kaplıyor. John Huston'ın, oyuncuları zorlayan bir yönetmen olusunun en önemli kanıtlarından biri de, John Wayne'in, çekimler esnasında öfkeden kendini kaybedip, Huston'ı yumruklaması. Bazı elestirmenlerin ve seyircilerin aşırı milliyetçi bir film olarak değerlendirdikleri filmin, fazla ses getiren bir yapım olmasa da, dönemin egzotik filmler modasının, kayıtsız kalınamayacak değişik bir parçası olduğu kesin.

Babam ve hocam

Pulitzer ödüllü bir tiyatro oyunundan uyarlanan "Kanıt", Anthony Hopkins, Gwyneth Paltrow ve Jake Gyllenhaal'u bir araya getiren, etkileyici bir konuya sahip. Hem tiyatro hem de film versiyonunun aynı yönetmen elinden, John Madden'dan çıkması da taşıdığı avantajlardan biri.

DERLEYEN: EBRU ÇELİKTUĞ

Catherine (Gwyneth Paltrow) ve Robert (Anthony Hopkins) uzun yıllar ayrılmadan zorlu bir yaşamı paylaşan baba-kız rolünde.

Deha ve delilik arasındaki sınırların belirsizliği üzerine söylenmiş pek çok şey var ama şimdilik bu tema tükneceğe benzemiyor. Ron Howard'ın yönettiği "Akıl Oyunları", matematik dahisi Johnny Nash'in şizofreniyle olan mücadelesini başarıyla anlatmıştı. David Auburn'ün Pulitzer ödüllü oyunu "Kanıt" da bu sularda yüzüyor. Zeki ama dengesiz bir matematik profesörünün yıllarını ona bakmakla geçiren kızı, babasından kendisine kalan mirasın ne olduğunu sorgulamaya başlar: onun matematik dehasını mı yoksa akıl hastalığını mı devralmıştır?

İlk kez 2000'de Manhattan Theater Club'da sahnelenip Broadway'e taşınan oyun, "Amadeus"tan beri en uzun süre sahnelenen oyun olma özelliğini taşıyor. 2001'de Drama dalında Pulitzer Ödülü'nü ve 3 dalda Tony Ödülü'nü (en iyi yönetmen - Daniel Sullivan, en iyi kadın oyuncu-Mary Louise Parker ve en iyi oyun) kazanan piyes, David Auburn'ün yazdığı ikinci piyes. Chicago Üniversitesi'nde öğretiminin bir bölümünü gören Auburn, bu sayede, 75 Nobel ödüllü bilim insanının soluduğu havadan faydalandığını ve Robert karakterini oluşturmada bu sürecin kendisine çok faydalı olduğunu ifade ediyor. Üniversite, 1907'de ilk kez Amerikalı bir bilim adamının; ışığın hızını ölçen Albert A. Michelson'a da ev sahipliği yapmış. Piyesi senaryolaştıran ise ünlü yazar Arthur Miller'ın kızı, senarist, oyuncu ve yönetmenliği bir arada götüren Rebecca Miller.

"Boys Don't Cry" ve "You Can Count On Me" filmlerinin yapımcıları, oyunu gördükleri anda hemen sinemaya aktarmanın yollarını aramaya başlamışlar ve yönetmen olarak da akıllarına gelen ilk isim John Madden olmuş. Başlangıçta oyunu filme aktarmaya pek sıcak bakmayan Madden, önce Londra'daki Donmar Warehouse'da oyunu sahnelemiş ve başrolde Gwyneth Paltrow'u yönetmiş. Başarılı bir piyesi sinemaya uyarlama konusunda endişe ve tereddütleri olan Madden, uzun süren beyin fırtınaları sonucunda, başta has oyuncusu diyebileceğimiz Gwyneth Paltrow olmak üzere, Anthony Hopkins, Jake Gyllenhaall ve Hope Davis'den oluşan kadroyla çekmeye karar vermiş. Paltrow'un bu tiyatro deneyimi de tabii sinema filmine hazırlıkta çok işine yaramış.

Kariyerine 1973 yılında BBC'de başlayan 1949 doğumlu yönetmen John Madden, televizyon, tiyatro ve hatta radyoda yaptığı yönetmenliklerin ardından 1993'te Liam Neeson ve Patricia Arquette'in başrolleri paylaştığı, bir roman uyarlaması olan "Ethan Frome" ile ilk sinema filmini çekmişti. Romana olan sadakati ve görkemli kar manzaralarına rağmen çok fazla ses getirmeyen filmin ardından, başrollerde Matt Dillon ve Joan Chen'in oynadığı, bu kez bir piyes uyarlaması olan "Golden Gate"i yönetmiş, ama gene beklediği ilgi ve başarıyı yakalayamamıştı. 1997'de, Judi Dench'in Kraliçe Victoria'yı canlandırdığı "Mrs. Brown"ın ardından yine Dench (bu kez Kraliçe Elizabeth olarak), Geoffrey Rush, Ben Affleck, Joseph Fiennes, Colin Firth ve Gwyneth Paltrow gibi göz alıcı bir kadroyla çektiği "Shakespeare in Love" ile 13 dalda Oscar adayı olup altı dalda (Paltrow'a en iyi kadın oyuncu ve Dench'e en iyi yardımcı kadın oyuncu) ödül kazandı. Edebiyat uyarlamalarını seven bir yönetmen olarak bir sonraki ses getiren çalışması, bir çoksatan uyarlaması, "Kaptan Corelli'nin Mandolini" oldu. Gerçi filmi çekecek olan Roger Michell'dı ama geçirdiği kalp krizi yüzünden projeden ayrılmak zorunda kalmıştı. Belki de tam anlamıyla filmi kendi projesi olarak benimseyemediği için, film nedense izleyenlerde eksiklik duygusu yarattı. Nicolas Cage, Penelope Cruz, John Hurt ve Christian Bale'in varlığına rağmen, gişede başarı sağlayamadı.

Önce oyunu yönettiği için uzun süre filme nasıl dönüşeceği konusunda çalışmalar yapan Madden, ilk gösterimlerden sonra yapılan eleştirilerden memnun: "Piyes çok güzeldi, duygusal açıdan yoğun, tasvirleri zengin ve kusursuz bir yapıya sahipti. Pek çok sürpriz olduğu halde, çok sade akıp giden, doğal diyaloglarla devam eden, zamanda atlamalar yapan, gizemli bir piyes. İnsanların çok özel duygularıyla ilgili. Doğalcılık, düşsellik, zamanda atlamalar, gizem ve samimi anlatım bir filmi gerçekten de sürükleyici kılan unsurlar".

Gwyneth Paltrow'un canlandırdığı Catherine, 10-12 yıl boyunca babasına bakan, bir anlamda hayatını babasına vakfetmiş, kendisi de matematik öğrencisi olan, fakat öğrenimini yarım bırakmak zorunda kalan 27 yaşında genç bir kadın. Babası Robert ise (Anthony Hopkins), ölümüne dek kendisine eşlik eden şizofreniye teslim olmadan önce, matematik alanında şaşırtıcı ilerlemeler ve çözümler üretmiş bir dehadır. Kendisinden sonraki kuşaklar için adeta bir ilah durumunda olan Robert karakteri, filmin gizeminin de kilit

noktasını oluşturuyor. Birbirlerine olan bağlılıkları, Robert'in ölümüyle kopunca, bu durum Catherine'e büyük bir acı veriyor. Neredeyse tek var oluş nedeni babası olan Catherine, ölümüne dek sürekli babasının yeniden sağlığına kavuşup derslerine geri döneceği hayaliyle yaşıyor. Bir süreliğine çalışmalarına ara vermek isteyen Hopkins, senaryoyu okuyunca rolü o kadar beğenmiş ki bu kararını biraz ertelemiş. Baba-kız arasındaki derin bağı anlatırken, üstelik delilik ile deha arasında gel-gitleri ve nüansları verebilecek en iyi oyunculardan biri olarak Hopkins'in rolü beğenip kabul etmesi, başta yapımcılar ve yönetmen olmak üzere diğer oyuncuları da rahatlatmış.

Robert'ın ölümünden itibaren devreye giren Hal (Jake Gyllenhaal), onun belgelerini araştırmak, belki de matematikte çığır açacak yeni bir çalışması olup olmadığını öğrenmeye çalışmaktadır. Robert, ölümünden önce yüzden fazla defteri, anlaşılmaz yazılar ve rakamlarla doldurmuştur. Catherine'e uzaktan hayran olan Hal, bu vesileyle evin üst katına yerleşir. Ama babasının hastalığı ve ölümüyle sarsılan Catherine'e duygularını açmakta çekimser kalır. Catherine ise gerçekten yalnız kalmak istemekle birlikte, Hal'in babasının notları üzerinde çalışmak için eve yerleşmesinden önce rahatsızlık duyuyor. Zırhlarını kuşanıyor ama yavaş yavaş aşık olmaya başlayınca, savunmasız bir duruma düşüyor. Matematik aslında ne Hopkins'in ne de Gyllenhaall'un kesinlikle favorisi olmayan bir konu ama Hopkins gibi Gyllenhaal'un da rolüne tam uyduğu konusunda herkes hemfikir. Okulun hem rock grubunda çalan hem de matematik öğretimi gören Hal rolünü Gyllenhaal'e emanet etmede yapımcılar hiç tereddüte düşmemiş. 1980 doğumlu genç oyuncu, zekası, yakışıklılığı ve oyunculuğuyla, kendi kuşağının en parlak oyuncularından biri olarak her geçen sene kariyerine daha sağlam taşlar eklemekte. Bu sezon, Jamie Foxx, Peter Sarsgaard ve Chris Cooper ile oynadığı Sam Mendes'in ses getireceğe benzer filmi "Jarhead" ve Ang Lee'nin çektiği, Heath Ledger ile eşcinsel kovboy çifti canlandırdığı "Brokeback Mountain" gibi iki hit filmle kendinden bahsettiren Gyllenhaal, 2001'de 1975 doğumlu genç yönetmen Richard Kelly'nin sadece 9,000 dolara yazıp yönettiği "Donnie Darko"da kız kardeşi Maggie Gyllenhaal ile birlikte oynamış ve ilk ses getiren çıkışını yapmıştı. (Daha önce iki kardeş, babaları Stephen Gyllenhaal'un yönettiği 1993 yapımı "A Dangerous Woman" ve 1998'deki "Homegrown"da da beraber oynamışlardı).

Catherine'in cenaze için New York'tan gelen kız kardeşi Claire rolünde izleyeceğimiz Hope Davis ise, bağımsız filmlerin vazgeçilmez oyuncularından biri. Yönetmen John Madden'a göre, Claire, Catherine ile babası Robert'ın arasındaki simbiyotik ilişkiden dolayı dışlanan "öteki" kız kardeş durumunda. Hem onlardan uzakta hem de destek olmaya çalışmış. Kardeşler arasındaki, aslında belki de ailede kan bağıyla birbirine bağlı her ilişkide görülen sevgi-nefret ilişkisi, oyundaki temel karmaşalardan birini oluşturuyor. Claire uzaktan geliyor ve Catherine'in sürdürdüğü yaşantının sağlıksız ve yanlış olduğuna karar veriyor. Evi satmak ve Catherine'in düzenini değiştirmek istiyor. Oysa Catherine yaşamına kimseyi karıştırmak istemiyor. Davis, iki kardeşin ilişkisini şu sözlerle yorumluyor: "İkisi de sürekli birbirleriyle mücadele etmiş ama aynı zamanda birbirlerini çok sevmişler. Gene de birbirlerinin bakış açısını anlamış sayılmazlar. Zaten artık başka kimseleri yok, ama geçinemiyorlar da".

Davis, pek çok bağımsız yapımın bin bir yüzlü gözde oyuncusu. "American Splendor"da Paul Giamatti'nin canlandırdığı çizgi roman yazarı Harvey Pekar'ın uzun siyah saçlı, kocaman çerçeveli gözlükleriyle nevi şahsına münhasır eşi Joyce Brabner rolünde göz dolduran 1964 doğumlu yetenekli aktris, bu rolüyle Seattle ve New York film eleştirmenlerinin en iyi oyuncu ödüllerine layık bulunmuştu. 2005'i, "Kanıt"ın yanısıra, Greg Kinnear ve Pierce Brosnan ile oynadığı, bir satıcıyla bir katilin arkadaşlıklarını konu alan kara komedi "Matador" ve Campbell Scott ile oynadıkları, çocukları kendilerinden habersiz, bir çitayı evcil olarak besleyen bir çifti canlandırdıkları, aile filmi "Duma" ile kapatan Davis, eşi ve iki kızıyla Manhattan'da yaşıyor.

Çekimleri 2003 yılının sonbaharında Chicago ve Londra'da tamamlanan film, hem ailevi hem de duygusal ilişkilerin kökenine inen, sorgulayıcı, umut aşılayan ve gizemi de içeren konusuyla entelektüel bir izleyiciyi kendisine çekeceğe benziyor. ■

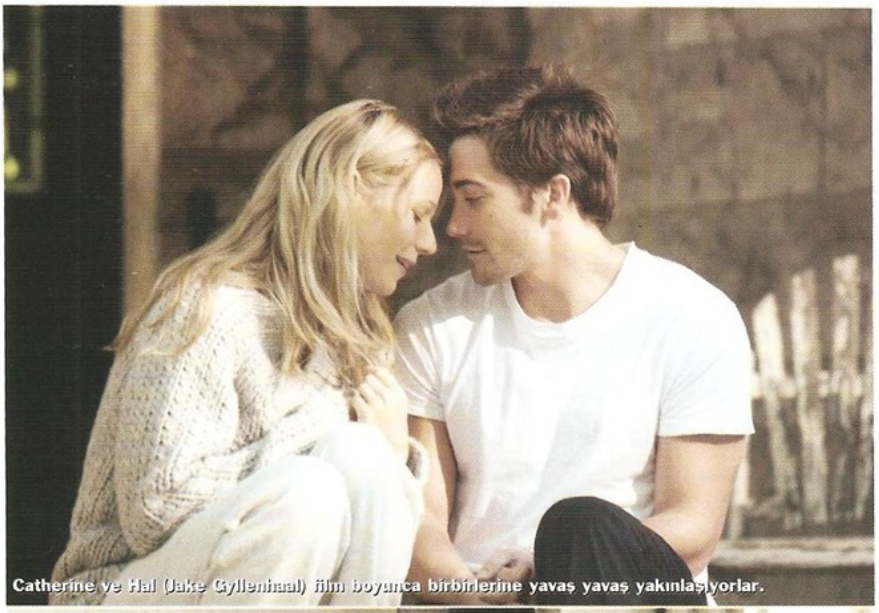

Catherine ve Hal (Jake Gyllenhaal) film boyunca birbirlerine yavaş yavaş yakınlaşıyorlar.

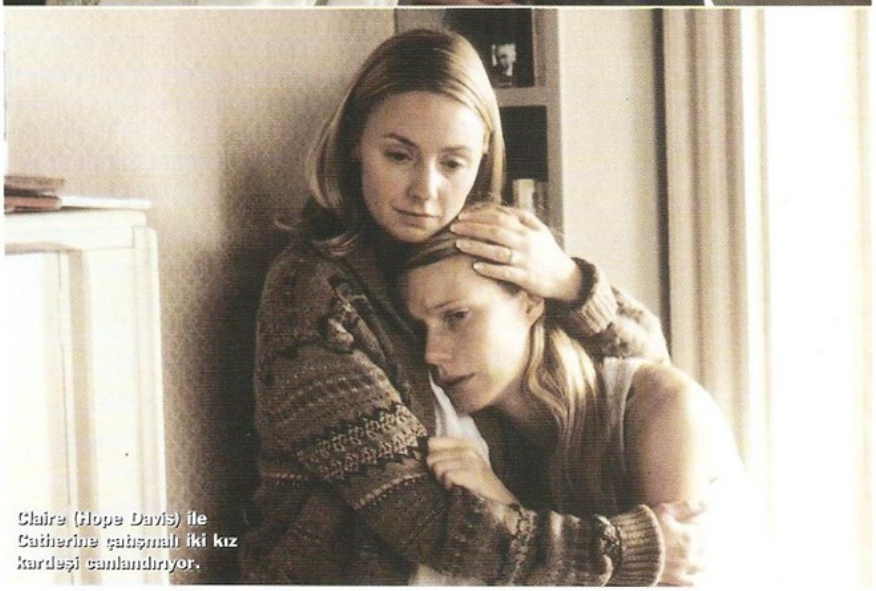

Claire (Hope Davis) ile Catherine çatışmalı iki kız kardeşi canlandırıyor.

!F günleri başlıyor

Bu yıl beşinci kez düzenlenecek !F İstanbul AFM Uluslararası Bağımsız Film Festivali, İstanbul'da 16-26 Şubat, Ankara'da ise 3-5 Mart tarihleri arasında, birbirinden ilginç filmlerden oluşan, cazip bir program sunacak. Çeşitli başlıklar altında toplanmış, farklı ülkelerden gelen bu genç ve yenilikçi filmlerin arasında uzun süredir beklenen, geçtiğimiz yılın önemli işleri yer alıyorlar. ENGİN ERTAN

HİT FİLMLER

Belalı Oyun
(Pretty Persuasion)

Eğer politik doğruculuğa yüz vermeyen kara komedileri seviyorsanız, bu yılki !F İstanbul'un programında dikkat çeken filmler arasındaki "Belalı Oyun"a mutlaka bir şans vermelisiniz. Daha önce çeşitli televizyon dizilerinde çalışmış ve son yılların popüler video kliplerinden bazılarını (örneğin Blink 182'nin "What's My Age Again" ve "All the Small Things" isimli şarkılarının klipleri) yönetmiş olan Marcos Siega'nın ilk uzun metraj filminde biraz "South Park", biraz "Wild Things", biraz John Waters, biraz da "Heathers" tadı bulabilirsiniz. Ünlü olmayı kafasına koyan 15 yaşındaki Kimberly'nin (Evan Rachel Wood) öğretmeni Bay Anderson'ı (Ron Livingston) cinsel tacizle suçlaması sonrasında gelişen olayları konu alan bu taşlamada James Woods, Selma Blair ve "Ally McBeal" dizisinden tanıdığımız Jane Krakowski gibi oyuncuları da izleme şansına sahibiz.

Mürekkep Balığı ve Balina
(The Squid & The Whale)

Geçtiğimiz yılın en beğenilen bağımsız filmlerinden birisi olan "Mürekkep Balığı ve Balina" üç dalda (Müzikal veya Komedi dalında En İyi Film, En İyi Erkek ve Kadın Oyuncu) Altın Küre'ye aday olmuş, ayrıca senaryosuyla da eleştirmen birliklerinden çeşitli ödüller kazanmıştı. Başrollerinde Jeff Daniels ve Laura Linney'nin yer aldıkları film, dağılan bir ailenin yaşadıklarını çocukların bakış açısından ve mizahi bir dille anlatıyor. Filmin yönetmeni Noam Baumbach, film hakkında yabancı basında çıkan eleştirilere bakılırsa, yine kendisinin kaleme aldığı senaryoda çocukluk deneyimlerinden yola çıkmış ve böylece yoğun bir samimiyet duygusu yakalamış. Bu arada filmin tarzını Wes Anderson'a benzetenler olduğunu da ekleyelim. Kaldı ki Noam Baumbach'ın "Steve Zissou ile Suda Yaşam"ın senaryosunda imzası olduğunu, Wes Anderson'ın da "Mürekkep Balığı ve Balina"nın yapımcıları arasında yer aldığını düşününce bu benzetme pek şaşırtıcı gelmiyor.

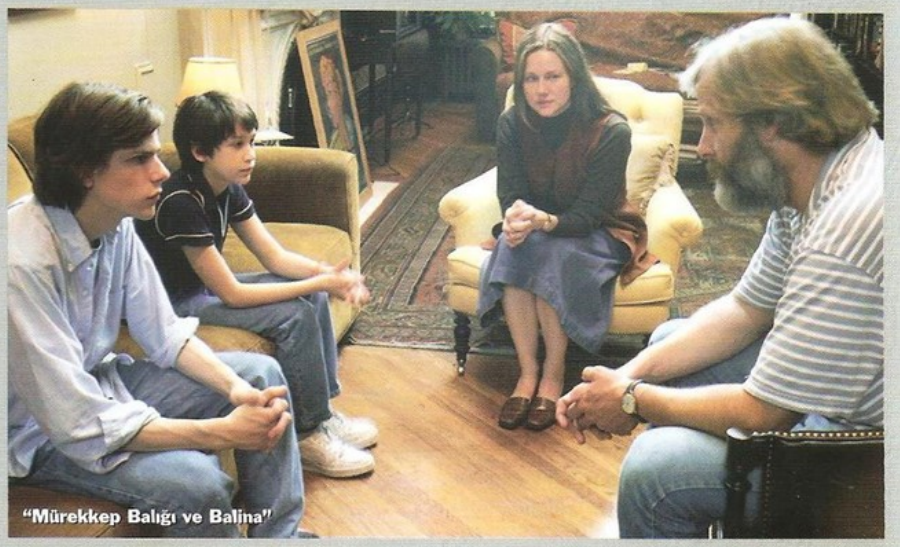
"Mürekkep Balığı ve Balina"

Jack ve Rose'un Şarkısı
(The Ballad of Jack and Rose)

İlk gösterimi geçtiğimiz yıl Sundance Film Festivali'nde yapılan "Jack ve Rose'un Şarkısı", "Kişisel Sürat"ten (Personal Velocity: Three Portraits) tanıdığımız Rebecca Miller'ın üçüncü uzun metraj filmi. Özellikle oyuncularının performanslarıyla dikkat çeken filmde Daniel Day-Lewis ve Catherine Keenar başrolleri paylaşıyorlar. Keenar'ın bu filmdeki performansıyla önce Boston, daha sonraysa Los Angeles Eleştirmenler Birliği'nin seçkisinde En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu ödülünü kazandığını da ekleyelim. Miller, senaryosunu da yazdığı "Jack ve Rose'un Şarkısı"nda, bir bakıma münzevi şekilde yaşayan bir baba ve kızın, filme ismini veren Jack (Day-Lewis) ve Rose'un (Camilla Belle) dünyalarının, babanın yeni kız arkadaşı Kathleen'in (Keenar) yanlarına taşınması sonrasında uğradığı değişimi anlatıyor.

Yapımcılar
(The Producers)

Mel Brooks'un 1968 yapımı komedi klasiği "Yapımcılar" (The Producers) daha sonra başarılı bir Broadway müzikaline kaynaklık etmiş ve bu prodüksiyon Tony ödülü kazanmıştı. Geçtiğimiz yıl Susan Stroman, Thomas Meehan'ın yazdığı senaryodan yola çıkarak bu müzikali sinemaya uyarladı. Orijinal filmde Zero Mostel'in perdeye taşıdığı Max Bialystock karakterini bu yeniden çevrimde canlandırmaksa, aynı rolü sahnede de üstlenmiş Nathan Lane'e düştü. Filmdeki performansıyla En İyi Erkek Oyuncu dalında Altın

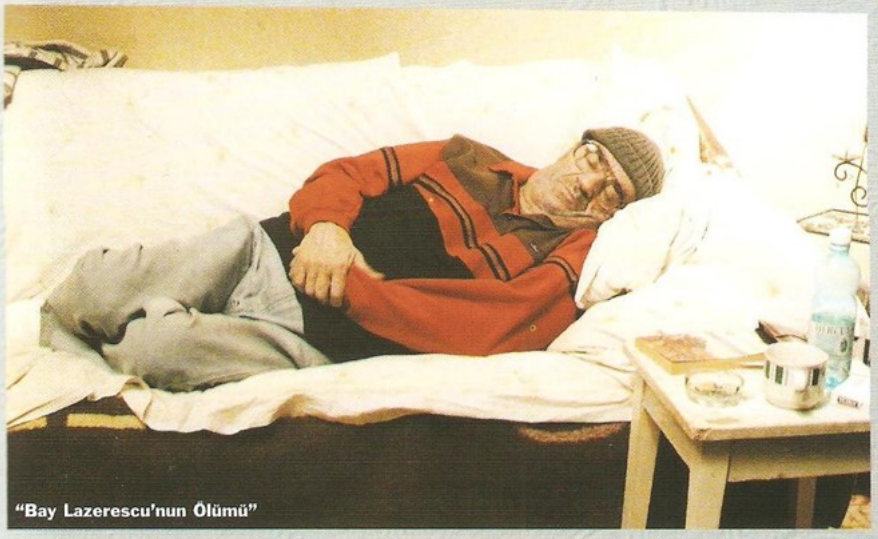

"Bay Lazerescu'nun Ölümü"

Küre'ye aday gösterilen Lane dışında, Matthew Broderick, Uma Thurman ve Will Ferrell da kadroda yer alıyorlar. Şov dünyasının ipliğini pazara çıkaran bu zehir zemberek komedi, geçtiğimiz yılın en beğenilen filmlerinden birisi olmuş ve genellikle olumlu eleştiriler almıştı. Dolayısıyla kaçırmamanızda yarar var.

Fırtına
(Storm)

Fragmanıyla "Avrupa yapımı 'Matrix'" hissiyatı veren "Storm", İsveç'ten gelen bir fantastik/gerilim. Başarılı sanat yönetimi ve akıcı anlatımıyla dikkat çeken film, seyirciyi kolayca avucuna alan bir popüler sinema örneği. Stockholm Film Festivali'nde kazandığı İzleyici Ödülü de bunun göstergesi. DD isimli anti kahramanın (Eric Ericson), hayatına beklenmedik şekilde giren gizemli bir kadın (Eva Röse) nedeniyle içine çekildiği macerayı konu alan film, çizgi roman estetiğinden de bolca faydalanmakta. Måns Mårlind ve Björn Stein'ın beraber yönettikleri "Fırtına", etkileyici görselliği ve karanlık atmosferiyle bu yıl !F seyircilerinin favorilerinden birisi olmaya aday.

Ben ve Sen ve Diğerleri
(Me and You and Everyone We Know)

Amerika'da bir performans sanatçısı olarak tanınan Miranda July'nin ilk yönetmenlik denemesi olan "Ben ve Sen ve Diğerleri", geçtiğimiz yılın Ocak ayında Sundance Film Festivali'ndeki gerçekleşen ilk gösteriminden bu yana epey övgü ve ödül topladı. Hatta Filmmaker dergisi geçtiğimiz yıl hazırladığı "Bağımsız Sinemanın 25 Yeni Yüzü" isimli dosyasında July'yi bir numaraya koydu. Eleştirmenlerin genellikle yere göğe koyamadıkları film, bir grup yalnız insanın hayatlarını mercek altına alıyor. Ancak son yıllarda sıklıkla karşımıza çıkan kesişen hayatlar ve hikâyeler filmlerinden bir diğerini beklemeyin. Zira July'nin "Ben ve Sen ve Diğerleri"nde çok büyük laflar söylemek, çetrefilli bir dramatik yapı kurmak gibi dertleri yok. Daha ziyade gündelik hayata dair ufak detaylara yoğunlaşan film, minimal stili ve hemen her biri bir tasarım olan kadrajlarıyla dikkat çekiyor. Sevmesi çok kolay olmayan, ancak içine girdiğiniz takdirde etkisinden kolay kurtulamayacağınız bir film.

Bay Lazerescu'nun Ölümü
(Moartea domnului Lazarescu)

Geçtiğimiz Cannes Film Festivali'nden, gösterildiği "Belirli Bir Bakış" (Un Certain Regard) bölümünün büyük ödülüyle dönen "Bay Lazerescu'nun Ölümü" tam bir eleştirmen favorisi. Cristi Puiu'nun yönettiği Romanya yapımı film, 63 yaşındaki Bay Lazerescu'nun (Ion Fiscuteanu) hastaneye yatırılma çabasını anlatıyor. Bütün bir gece boyunca ambulansla bir hastaneden diğerine devam eden yolculuk tam iki buçuk saat sürüyor. Zorlayıcı bir stil denemesi olan bu kara komedinin, günümüz Romanyası üzerine bir taşlama olduğunu kestirmekse elbette güç değil. Farklı ve yenilikçi çabalara açık sinemaseverler, geçtiğimiz yılın en beğenilen Avrupa filmlerinden olan "Bay Lazerescu'nun Ölümü"nü gönül rahatlığıyla programlarına ekleyebilirler.

Diğerleri...

Hit Filmler bölümünde yukarıda saydıklarımız dışında, Danimarkalı Nicolas Winding Refn'in imzasını taşıyan devam filmi "Pusher II", 2005'in ödül avcısı bağımsızlarından "Junebug", Çekoslovakya'nın En İyi Yabancı Dilde Film dalında bu yılki Oscar aday adayı "Mutluluk Gibi Birşey" (Stestí), oyuncu kadrosuyla ilgi uyandıran "Dokuz Hayat" (Nine Lives), ilk uzun metrajı "L.I.E."yi yine !F dahilinde izlemiş olduğumuz Michael Cuesta'nın yeni filmi "Yaş 12" (Twelve and Holding) ve üç yıl önce "Ken Park" ile epey tepki çekmiş Larry Clarke'ın yeni marifeti "Naber Gençler" (Wassup Rockers) de yer alıyorlar.

GÖKKUŞAĞI

Artık bir !F klasiği olan Gökkusağı bölümü, yine geçtiğimiz yıl boyunca çeşitli festivallerde ilgi uyandırmış gay ve lezbiyen temalı filmlerden oluşan bir seçki sunuyor. Seçkinin en önemli filmiyse kuşkusuz "Transamerika" (Transamerica). Ülkemizde de gösterilen "Desperate Housewives" dizisiyle tanınan Felicity Huffman'a, son olarak Altın Küre de dahil olmak üzere, geçtiğimiz yıl boyunca sayısız ödül kazandıran film, cinsiyet değiştirme operasyonu için hazırlanan Stanley'nin (Huffman), birdenbire hayatına giren yeniyetme oğluyla sarsılmasını ve bu garip ikilinin beraber yaptıkları yolculuğu perdeye taşıyor. Huffman'a Oscar kazandırması kuvvetle muhtemel filmi kaçırmamanızı öneriyoruz. Alman yapımı "Yaz Fırtınası" (Sommersturm) Tobi isimli genç bir erkeğin (Robert Stadlober) en yakın arkadaşıyla beraber katıldığı yaz kampında kendisiyle ilgili bazı gerçekleri fark etmesini konu alıyor. Dikkatlice çekilmiş, bu duyarlı "açılma" hikâyesi her kesimden seyirciye rahatlıkla önerebileceğimiz, hatta hoşgörü konusunda hem gençlere, hem de yetişkinlere öğretici olabilecek bir Avrupa filmi. Kanada yapımı "Şeker" (Sugar) ise yüksek homoerotik tansiyonuyla ziyadesiyle meraklısına hitap eden bir film. John Palmer'ın yönettiği film, 18 yaşına girmek üzere olan Cliff (Andre Noble) ile erkek fahişe Butch (Brendan Fehr) arasındaki ilişkiyi anlatıyor. Adını Village People'ın meşhur şarkısından alan "Batı'ya Git" (Go West) escinsel temalı bir Bosnak filmi. Yugoslavya'nın bölündüğü günlerde geçen "Batı'ya Git", biri Bosnak diğeri Sırp iki genç erkek arasındaki ilişki üzerine kurulu. "Kötü Kızlar Kodeste" (Bad Girls Behind Bars) tam bir sinemasever filmi. Lezbiyen okumalara gayet müsait, hatta çoğunlukla bu temaya açıkça yer veren "kadın hapishanesi" filmlerinin en bilinen örneklerinden dördünden (1933 yapımı "Ladies They Talk About", 1956 yapımı "Girls in Prison", 1971 yapımı "Women in Cages" ve 1994 yapımı televizyon filmi "Girls in Prison") seçilmiş sahneleri biraraya getiren bu toplama, kuşkusuz seyirci için bilgilendirici ve ilginç bir deneyim olacak. Valérie Minetto'nun yönettiği "Cheyenne'i Unutmak" (Oublier Cheyenne) ise değişim ihtiyacı üzerine bir Fransız filmi. Sevgilisi Sonia'yı (Aurélia Petit) ve Paris'i terk ederek kırsala yerleşen Cheyenne (Mila Dekker) daha serbest bir hayatın özlemini yaşarken, geride kalan Sonia da Cheyenne'i unutmaya çalışıyor. Ayrıca, "Kardesler" ve "Uyku" isimli filmleriyle çeşitli ulusal kısa film yarışmalarında ödül kazanmış olan Deniz Buga'nın kısalarından oluşan bir seçki de program dahilinde yer alıyor.

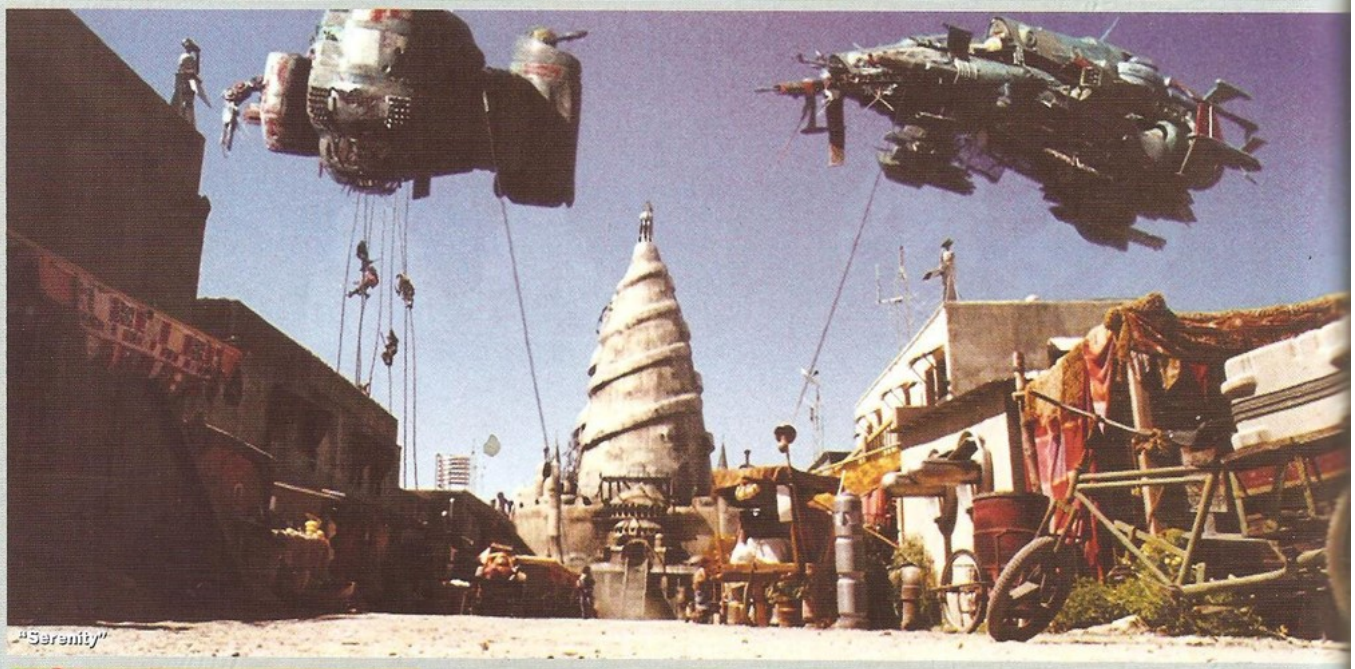
"Serenity"

FANTASTİK FİLMLER

Joss Whedon hayranları, sıkı durun. "Buffy" ve "Angel"ın yaratıcısının ilk uzun metraj filmi "Serenity" !F programında. Amerika'da gösterildiğinde beklenmedik şekilde birinci sezonu sonunda yayından kaldırılan "Firefly" isimli dizi, etrafında öyle bir hayran kitlesi toplamış ve kısa zamanda külte dönüşmüştü ki, devamının sinemada gelmesi zorunlu oldu. İsmini kahramanlarımızın emektar gemisinden alan "Serenity", sadece "Firefly" ve Whedon hayranlarının değil, seyreden herkesin beğendiği, hatta bayıldığı bir film oldu. Dolayısıyla bizler de kaçırmamanızı öneriyoruz. Ancak !F'in Fantastik Filmler bölümündeki sürprizler bu kadarla sınırlı değiller. '30'lu yılların esrar karşıtı meşhur propaganda filmi (aynı zamanda o kadar kötüdür ki, zamanla bir kült filme dönüşmüştür) "Reefer Madness", yıllar sonra bir müzikale kaynaklık etmişti. Sahnede son derece başarılı olan bu müzikalin film uyarlaması "Duman Çılgınlığı" (Reefer Madness) !F seyircilerini epey güldüreceğe benziyor. Kısa metraj animasyonlarıyla büyük ilgi toplamış ve ün kazanmış Quay Kardeşler ise "Benjamenta Enstitüsü"nden (Institute Benjamenta) 10 yıl sonra bu sefer "Depremlerin Piyano Akortçusu" (The Piano Tuner of Earthquakes) ile karşımızdalar. Yürütücü yapımcılığını Terry Gilliam'ın üstlendiği bu sıradışı film kuşkusuz her zevke hitap etmiyor. Ancak Quay Kardeşlerin özgün vizyonunun hayranları mutlaka görmeliler. Elbette önceki yıllarda olduğu gibi, bu yılki programda da ilginç uzun metraj animasyonlar yer alıyorlar. Örneğin Macar yapımı "Bölge" (Nyócker!) ağzı bozuk ve edepsiz bir yetişkin animasyonu olarak hemen öne çıkıyor. "South Park" sevenlerin bu filmden de tatmin olmaları yüksek ihtimal. Masaaki Yuasa'nın imzasını taşıyan "Katakulli" (Mind Game) ise anime sevenleri ihya edeceğe benziyor. Amerika'da da gösterime girme şansı yakalamış "Kaena: Bir Kehanet" (Kaena: La prophétie) de ailece izlenebilecek, başarılı bir Fransız animasyonu olarak dikkat çekmekte.

NÖBETÇİ SİNEMA

Bu bölümdeki filmleri sadece gözüpek, midesi sağlam ve kola kolay korkmayan sinemaseverlere öneriyoruz. Aslında içerdiği yoğun şiddet bir yana, ülkemizde de gösterime girmiş "Karanlık Sırlar"ın (Janghwa, Hongryeon) yönetmeni Kim Ji-woon'un epik intikam öyküsü "Acı Tatlı Hayat" (Dalkomhan insaeng) geniş kitlelerin ilgisini çekebilir. Filmde özellikle ışık kullanımı ve görüntü yönetimi çalışmasının son derece başarılı olduğunu vurgulamak gerek. Kaldı ki, Güney Kore sinemasının hayranları bu filmi zaten es geçmeyecektir. Hong Kong yapımı "Ölümcül Güzellik" (Sei mong se jun) ise Oxide Pang'ın imzasını taşımakta. Bu sefer ikiz kardeşi Danny ile değil (Pang Kardeşleri "Göz/Gin gwagi" isimli filmleriyle hatırlayabilirsiniz), tek başına çalışmayı tercih eden Pang, psikolojik bir korku filmine imza atmış. Yer yer zorlayıcı sahneler içeren ama bütününde etkileyici bir görsel atmosfer yakalayan bu korku filmini, Uzak Doğu sineması meraklılarına tavsiye ediyoruz. Aynı kitlenin ilgi göstermesi muhtemel "Rampo'nun Cehennemi" (Rampo jigoku), Japonların ünlü korku hikâyecisi Edogawa Rampo'nun öykülerinden yapılmış uyarlamalardan oluşan bir antoloji. Film dört kısa filmden oluşuyor. Programdaki dördüncü ve son filmse "Banliyö 13" (Banlieue 13). Senaryosunda Luc Besson'un da imzası olan, görüntü yönetmeni Pierre Morel'in ilk uzun metraj denemesi deli dolu bir Fransız aksiyon komedisi.

İÇİNDEKİLER DIŞARDAKİLER

Bu bölümdeki seçkide dünyanın çeşitli yerlerindeki farklı durumları ve zıt kutuplardaki yaşantıları sergileyen belgeseller öne çıkıyorlar. Örneğin, çoğu eleştirmene göre 2005'in en iyi belgeselleri arasında yer alan "Enron: İş Dünyasının Açıkgözleri" (Enron: The Smartest Guys in the Room) bu bölümde izleyeceğimiz filmlerden birisi. Alex Gibney'nin yönettiği film, Enron şirketinin iflası etrafında gelişen olayları konu alıyor. Marcos Prado'nun yönettiği Brezilya yapımı "Estamira" ise, yaşlı insanların oluşturduğu, so-

"Kira"

kaklarda yaşayan ve çöplerle beslenen bir grubun lideri olan ve filme de adını veren 63 yaşındaki Estamira üzerine. Amerika/Almanya ortak yapımı "Şeytan'ın Madencisi" (The Devil's Miner) karşımıza 14 yaşındaki Basilio'yu getirecek. Kief Davidson ve Richard Ladkani'nin yönettikleri film, Bolivya'da bir madende çalışan ve ailesini koruması için şeytana tapan bu küçük çocuğun dünyasını gözler önüne seriyor. "Baraka'nın Çocukları" (The Boys of Baraka) Baltimore'da yaşayan bir grup sorunlu Afro-Amerikalı çocuğun, transfer edildikleri Kenya'daki yatılı okulda geçirdikleri bir yılı ve yaşadıkları değişimi belgelerken, etkileyici sosyal saptamalarda bulunmayı ve Amerika'daki eğitim sistemini incelemeyi başarıyor. Ödüllü bir belgesel olan "Neden Savaşıyoruz" (Why We Fight) adına yaraşır şekilde Amerika'nın dış politikasını ve savaşa olan eğilimini masaya yatırmakta. "Görev: Hayal Ülke" (Occupation Dreamland) ise "Neden Savaşıyoruz" ile beraber ele alınabilecek, Felluce'deki Amerikan askerleri ile yapılan röportajlardan oluşan bir film. Bölümdeki tek kurmaca filmse İngiliz yapımı "Bir Hayat Tarzı" (A Way of Life). Başrolünde Brenda Blethyn'in yer aldığı, Amma Asante'nin yönettiği film, Galli bir işçi sınıfı ailesinin dramını perdeye taşıyor. Kimi eleştirmenlere göre "Bir Hayat Tarzı" Ken Loach filmlerinin etkisine sahip.

EXPRESS YOURSELF

Bu bölümde çeşitli sanatçıların yaratıcı dünyalarına gireceğiz. Madem bölüm adını Madonna'nın meşhur şarkısından alıyor, programda onun üzerine çekilmiş bir belgesel olmasına da şaşırmamalıyız. Daha önce Madonna ile de çalışmış olan ("Ray of Light", "Music", "American Life") ünlü video klip yönetmeni Jonas Åkerlund'un imzasını taşıyan "Madonna: Sana Bir Sır Vereceğim" (I'm Going to Tell You A Secret) şarkıcının 2004 yılı turnesinin sahne arkasını ve yeni hayat tarzını sergiliyor. Programdaki benzer tarzda bir diğer belgesel ise "George Michael: Farklı Bir Hikâye" (George Michael: A Different Story). Bu filmdeyse, özel hayatı birdenbire ve beklenmedik şekilde kamuya açılan Michael'ın öyküsünü kendisinden ve yakın arkadaşlarından dinleyeceğiz. Özellikle hayranları kaçırmasınlar. Claire Denis'nin etkisinden kolay kolay çıkamayacağınız "Mathilde'e Doğru" (Vers Mathilde) isimli filmiyse, modern dans sanatçısı Mathilde Monnier'nin provaları esnasında yapılan çekimlerle, farklı alanlarda çalışan bu iki kadın yaratıcının müzik ve beden dili yoluyla dünyalarını paylaşmalarını belgeliyor. Özellikle dans meraklıları kaçırmasınlar. Dans ve müzikal severlerin bu seçkide ilgi göstermeleri zorunlu bir diğer filmse Chris Columbus'un yönetmiş olduğu "Kira" (Rent). Pulitzer ve Tony ödülü kazanmış ünlü müzikalin sinema uyarlaması geçtiğimiz yıl boyunca son derece olumlu tepkiler aldı. Bizler de sabırsızlıkla bekliyoruz. "Burning Man: Black Rock'un Ardında"da (Burning Man: Beyond Black Rock) ise Nevada'da gerçekleştirilen ve zamanla kültürel ve sosyal bir devrime dönüşen Burning Man festivali hakkında bilgi edineceğiz. Açık fikirli seyircilerse, Björk, Takeshi Kitano veya Richard Kern gibi ünlü isimlerle yapılan röportajlar eşliğinde, fotoğraf çalışmaları pornografinin sınırlarında dolaşan Nobuyoshi Araki'nin dünyasına "Arakimentari" ile teslim olabilirler.

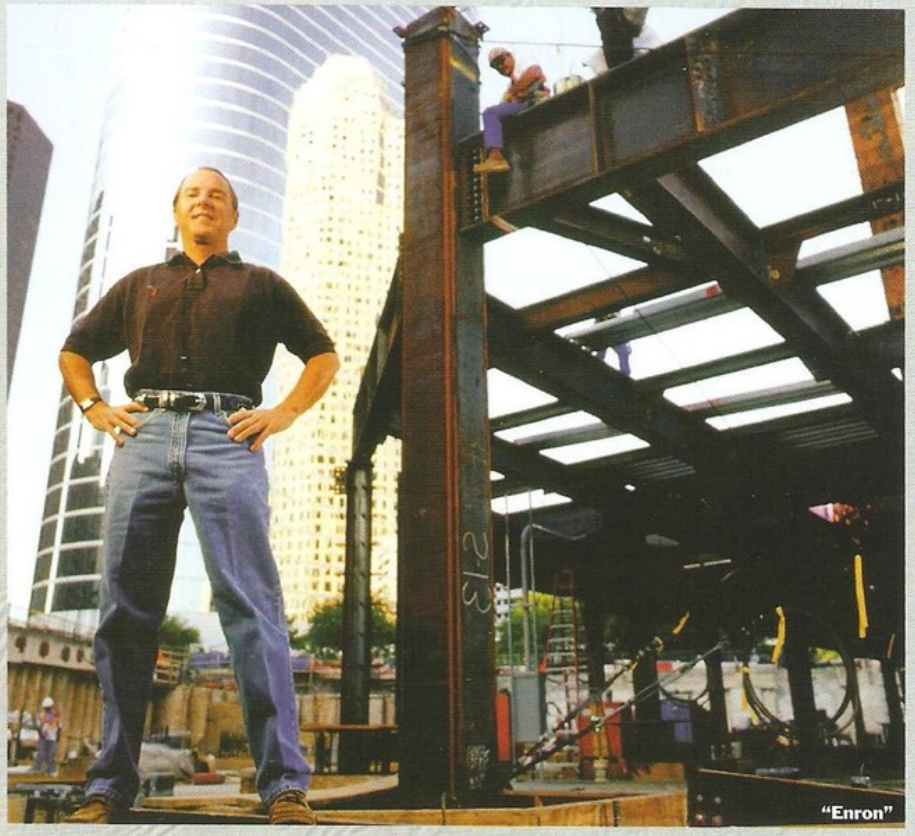
"Enron"

!FKOLİK ÖZEL

Adından da anlaşılacağı üzere, bu bölümdeki filmler sadece ve sadece festival meraklıları için. Kaldı ki, zamanla külte dönüşmesi muhtemel "Yurttaş Köpek"in (Mah nakorn) absürd görselliğinin (yönetmeni Wisit Sasanatieng'in bir önceki filmi "Kara Kaplanın Gözyaşları" (Fah talai jone) da yine !F'te gösterilmişti), mistik dünyaya garip bir davet niteliğindeki "Ne Biliyoruz ki!?"nin (What the #$*! Do We [K]now!?) tartışmalarının, Japon usulü bir olgunlaşma hikâyesi olan "Kamikaze Kızları"nın (Shimotsuma monogatari) deli doluluğunun, sağır bir DJ'in dünyasına dalan "It's All Gone Pete Ton" sunduğu işitsel deneyimin veya sıradışı bir komedi olan "Dostlar Arasında"nın (Mutual Appreciation) özgün mizah anlayışının bir parçası olmayı herkes tercih etmeyebilir. Ancak yeni deneyimlere açık olan, cesur sinemaseverler salonlara buyurabilirler.

ÖZEL GÖSTERİM

Cremaster" serisiyle önceki !F programlarına konuk olan Matthew Barney, bu sefer "Çizgiyi Çekmek 9" (Drawing Restraint 9) ile karşımızda. Barney'nin hayat arkadaşı Björk de filmde rol almakta. Ayrıca filmin müzikleri de ona emanet. Daha önce "Cremaster" serisini izlediyseniz ve "Çizgiyi Çekmek 9"un yaz aylarında piyasaya sürülen soundtrack albümünü dinlediyseniz, nasıl bir filmle karşılaşacağınızı aşağı yukarı tahmin ediyorsunuzdur. Hem Barney'nin, hem de Björk'ün yakından ilgilendikleri geleneksel Japon kültürü ve efsaneleri, bu film için önemli bir esin kaynağı. Şaşırtıcı olmayacak şekilde alışılmış anlamda bir dramatik yapısı olmayan "Çizgiyi Çekmek 9"un belli belirsiz hikâyesi şöyle özetleniyor; balina avlamakta kullanılan bir geminin sakinleri garip bir yolculuğa çıkarlar ve içinde kaldıkları şiddetli bir fırtına sonrasında onlar da birer balinaya dönüşmeye başlarlar. Şu ana kadar gösterildiği festivallerde son derece olumlu eleştiriler alan film, belki de bu yılki !F programında bizleri en çok heyecanladıran unsur. Elbette bu deneysel sinema örneğinin sadece ve sadece meraklısına hitap ettiğini de unutmadan eklemek gerekiyor. ■

"Sınıf" tanımayan aşk

65 yıl sonra bu kez anayurdunda beyazperdeye aktarılan "AŞK VE GURUR - PRIDE AND PREJUDICE", hala güncelliğini koruyan gerçek bir klasik olduğunu ispatlıyor. Keira Knightley başta olmak üzere oyuncu kadrosunun göz kamaştırdığı filmin yönetmeni Joe Wright da ilk uzun metrajında başarılı bir iş koyuyor ortaya.

EBRU ÇELİKTUĞ

Anne Bennet'ın tüm varlık nedeni, beş kızını varlıklı erkeklerle evlendirebilmek.

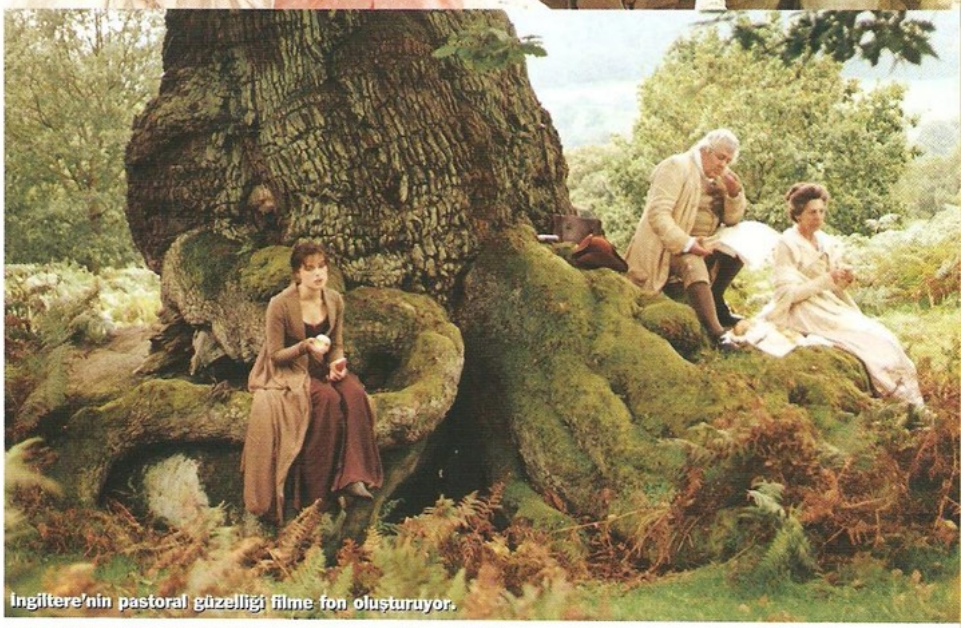

İngiltere'nin pastoral güzelliği filme fon oluşturuyor.

Kadınlar için uygun yaşam şartlarından hala söz edilemeyen 18. yüzyıl sonlarında, miras hukukundaki cins ayrımcılığı yüzünden kız çocuklarının kendileri için yapabilecekleri yegane şey, (çünkü çalışma alanları kısıtlı ve vasıfsızdı) zengin bir erkekle evlenmek ve böylece hayatlarını garantiye almaktı. Bu dönemin en iyi tanıklarından biri de İngiliz yazar Jane Austen'di. Doğduğu kasabanın papazının sekiz çocuğundan biri olan Austen, çok iyi bildiği bir sosyal ortamı, son derece renkli, esprili ve zengin bir anlatımla romanlaştırmış ve geniş okur kitlelerince sevilmişti. İşlediği konular benzer olsa da, ilk romanı "Aşk ve Gurur"dan itibaren, yazarlık yolculuğunda git gide daha fazla ustalaştığı söylenir. Pek çok kez televizyon dizilerine başarıyla uyarlanan "Aşk ve Gurur", bu kez, ilk filme çekilişinden 65 yıl sonra yeniden perdeye uyarlandı ve gerçek bir klasik olduğunu, genç yönetmen Joe Wright'ın başarılı rejisinin de katkısıyla bir kez daha ispatladı. Artık 21. yüzyılda yaşıyor olsak da, gerçek aşkı bulmanın belki daha da zorlaştığı, gurur, önyargı ve sosyal statü farklılıklarının hala aşılması zor engeller olarak ilişkilerin önünde durduğu gerçeği değişmiyor. Yapımcıların bu klasik eseri, bunca yıl aradan sonra tekrar beyazperdeye aktarmalarının da altında yatan bu olmuş. Zaten aynı şirketin prodüksiyonu olan "Bridget Jones" serisinde, Lizzie ve Darcy'den esinlendiklerini, hatta Colin Firth'ün 1995'te BBC yapımı "Aşk ve Gurur"da canlandırdığı Bay Darcy'ye gönderme olarak, Mark Darcy'yi oynadığını söylüyorlar.

Çocukluğunda disleksi olan 33 yaşındaki yönetmen Joe Wright, proje kendisine önerildiğinde, kitabı okumamış ve televizyon uyarlamalarını da seyretmemiş olduğunu söylüyor. Toplumsal gerçekçi altyapısı nedeniyle, esere biraz önyargılı yaklaştığını ve gösterişli bulduğunu itiraf eden Wright, senaryoyu okuduktan sonra, Austen'in sınıf farklılıklarını işleyen ilk İngiliz gerçekçi yazarlarından biri olduğu gerçeğini kabul etmiş tabii. Filmi gerçekleştirirken tek amacının, bu gerçekçiliğe sadık kalmak ve dürüstlük olduğunu söyleyen Wright, oyuncuları seçerken de Austen'in karakterlerinin yaşına uygun tercihlerde bulunmaya önem vermiş.

Kısa filmler ve TV dizileriyle başladığı yönetmenlik kariyeri, BBC yapımı "Charles II: The Power & The Passion" ile ivme kazanan ve dikkat çeken Wright, bu ani sıçrama karşısında duyduğu heyecanı dile getirirken en fazla, çekimlerin ilk günü, yemek sahnesinde, sette sinirli olduğu bilinen Judi Dench ile ilk karşılaşmasından bahsediyor. O güne dek dizi setinde en fazla 80 kişiyle çalışırken, bir anda, film setinde bu sayının 300'ü bulması da kendisini ürküten ve heyecanlandıran durumlardan biriymiş. Bu arada, gene bir dönem filmi çekmenin hazırlık aşamasında, 18. yüzyıl İngiltere'sinde, Fransız Devrimi'nin etkilerini de fark etmişler: benzer bir devrimin ya da halk ayaklanmasının kendi ülkelerinde de gerçekleşmesinden korkan İngiliz asiller, alt sınıflarla aralarındaki sınıf farkını azaltmak için, küçük kasaba salonlarında gerçekleştirilen danslara katılmaya başlamışlar. Bu da, sınırların biraz da olsa belirsizleştiği ve alt-üst tabakaların kaynaştığı bir dönemi başlatmış. Senarist Deborah Moggach da, romandan senaryoya uyarlama yaparken bu toplumsal sorunları arka planda daha fazla hissettirmek istediğini söylüyor: "Bennet kardeşlerin iyi birer evlilik yapması gerekiyor, yoksa hayatları mahvolacaktır. Büyük bir evde yaşıyor olmaları, at arabalarının ve hizmetçilerinin olması, bugünün izleyicilerine onların servet sahibi oldukları fikrini verebilir, bu yüzden de evin eskiliğini göstermenin yanısıra diyaloglarla da bunu vermeye gayret ettik."

Gerçekten de başta anneleri (Brenda Blethyn) olmak üzere, Lizzie hariç dört kız kardeşin hayattaki en önemli amacı iyi bir evlilik yapmaktır. Babaları (Donald Sutherland) kendine ayırdığı bir odada, hobileriyle vakit geçirmekte ve gürültücü ailesinden biraz da olsa kendini soyutlamaya çalışmaktadır. Lizzie ise, kendisine ait bir hayat kurmayı amaçlamakta ve sırf maddi endişelerle değil, gerçek aşkı bulursa evlenmeyi istemektedir. Varlıklı Bay Bingley, kızkardeşi ve arkadaşı Bay Darcy ile yakınlarındaki malikaneye taşınınca, Bennet'ların yaşantıları bir anda değişir; kardeşlerin en büyüğü Bingley'nin kalbini çalar, Bay Darcy ve Lizzie arasında garip bir çekim oluşur, ve devreye önyargı, gurur, kuşku ve en önemlisi de aşk girer...

İngiliz edebiyatının en özel tiplemelerinden Darcy (Emily Bronte'un Heathcliff'i ile taban tabana zıt olsa da) kibirli, soğuk, snob ve biraz da hüzünlü görüntüsünün ardında aslında genç yaşta ağır sorumlulukların altında kalmış biridir. Kocaman bir malikanenin, servetin ve en önemlisi küçük kız kardeşinin sorumluluğunu hayatta yapayalnız taşıyan Darcy'nin, taşralı, klasik kadın tipolojisinden hemen ayrılan, keskin zekalı ve kültürüyle karşısına dikilen Lizzie'den etkilenmesi, bel- ⇨

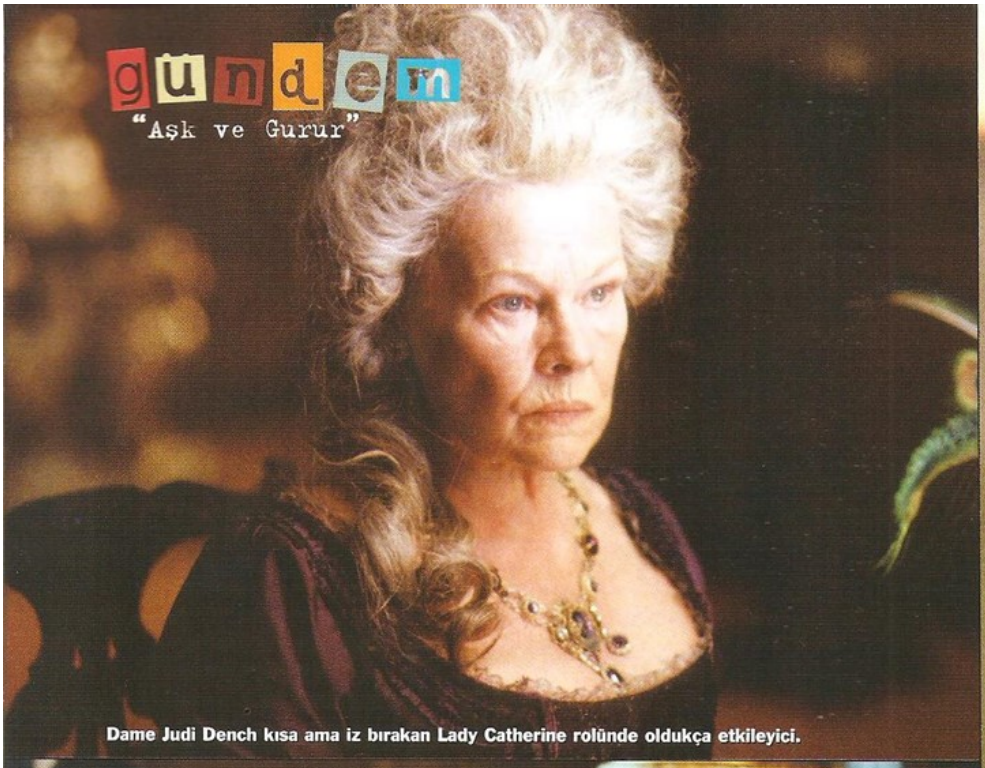

Dame Judi Dench kısa ama iz bırakan Lady Catherine rolünde oldukça etkileyici.

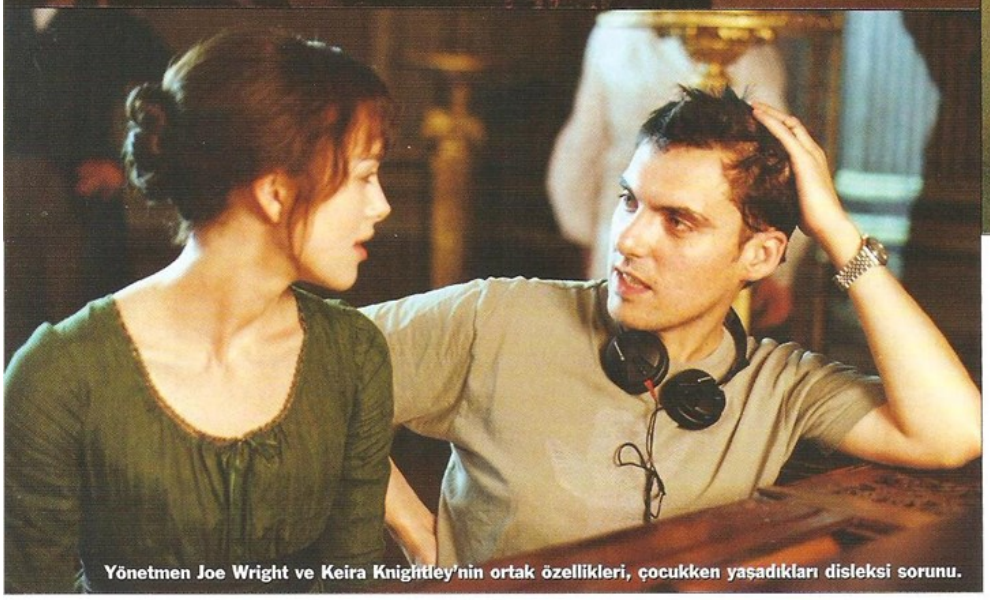

Yönetmen Joe Wright ve Keira Knightley'nin ortak özellikleri, çocukken yaşadıkları disleksi sorunu.

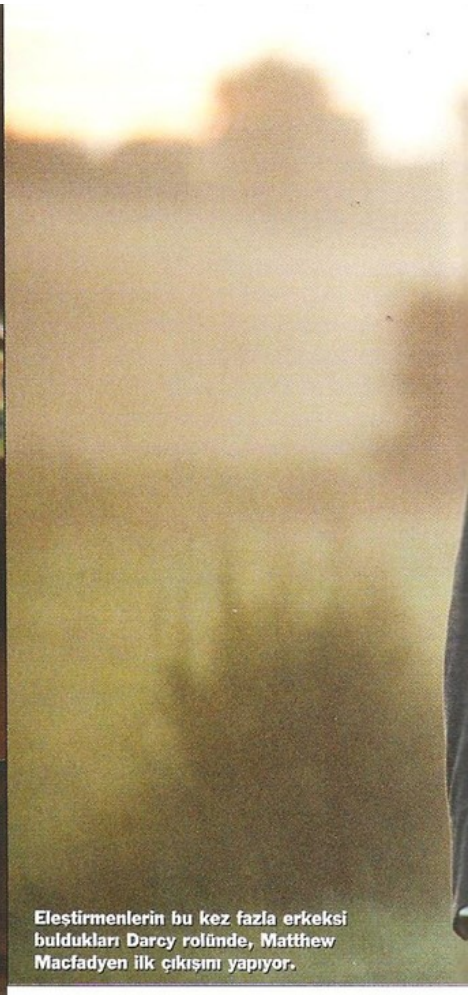

Eleştirmenlerin bu kez fazla erkeksi buldukları Darcy rolünde, Matthew Macfadyen ilk çıkışını yapıyor.

ki ancak romanlarda olabilir. Tabii aralarındaki zekice çekişme, Lizzie'nin laf cambazlıkları ve gururu yüzünden Darcy'nin hiçbir sözünün altında kalmaması, romanda zengin söz düellolarıyla çok daha etkileyici.

Joe Wright, başlangıçta Keira Knightley ismine pek sıcak bakmamış. Çünkü, Lizzie'nin güzelliğiyle değil, zekası, erkeksi tavrı ve genel havasıyla ön plana çıkmasını istemiş. Ama bir gece Montreal'de bir barda Knightley ile tanışıp konuşmaya başladıklarında, Lizzie'yi ondan başka kimsenin oynayamayacağına karar vermiş: "Bu rol için aslında Keira kadar güzel bir oyuncu düşünmemiştim. Tek isteğim, herkesçe normal kabul edilmiş kadınsı davranışları olmayan birini bulmaktı. Güzellikten çok, akıllı ve zor kadın tipi arıyordum. Her zaman her şeyi sorgulayan, sert ve sağlam mizaçlı, beraber yaşaması zor birini". 1985 doğumlu olmasına rağmen şimdiye dek "Pirates of Caribbean", "Love Actually", "The Jacket" ve "King Arthur" gibi filmlerle dikkat çeken genç oyuncu, şu sıralarda "Pirates of Caribbean"in devamı olan ikinci ve üçüncü serilerinin çekimlerini sürdürmekte.

Joe Wright'ın Darcy içinse baştan beri favorisi Matthew Macfadyen olmuş. Tiyatro kökenli Macfadyen, 1974 doğumlu oluşu ve yeni kuşak İngiliz oyuncular arasında en dikkat çeken yüzlerden biri olarak Wright'ın Darcy'si için biçilmiş kaftan durumundaymış. Ama filmin ilk gösterimlerinde, eleştirmenlerin hedefi haline gelmesinin nedeni, öyküye fazlasıyla cinsellik katması, kibirli ve snob havasından çok yakışıklılığıyla seyirciyi etkilemesiymiş! Yirmili yaşları boyunca tiyatroda klasik eserlerde rol alan Macfadyen, 1995'te takdir ve alkış toplayan tiyatro gruplarından Cheek by Jowl'a katılmış ve "The Duchess of Malfi" oyununda Antonio rolüyle ilk kez sahneye çıkmış. Ertesi yıl Royal Shakespeare Company'ye geçmiş ve "Bir Yaz Gecesi Rüyası"nda Demetrius'u canlandırmış. Arkasından turlar, televizyonda ufak tefek roller derken iki sinema filminde de rol almış: 2000'de "Maybe Baby" ve ertesi yıl "Enigma". BBC'nin hit dizilerinden "Spooks"ta rol alan Macfadyen, aynı dizide rol alan oyuncu eşi Keeley Hawes ile evli ve bir kız çocuk babası. Tembelliği yüzünden romanı okumadığını, Colin Firth ve Laurence Olivier'nin yorumlarını da izlemediğini söyleyen genç oyuncu, Bay Darcy rolünü oynarken, daha önceki oyuncularla kendini kıyaslamak ya da daha iyi oynamak konusunda olumsuz düşüncelere kapılmamış ve özellikle senaryoya bağlı kalarak, kendisine son derece sempatik gelen bir Darcy portresi çizmeye çalışmış. Yeni James Bond adayı olarak da anılan Macfadyen, bunun hayatını değiştirecek güçte bir rol olduğunu ama böyle bir çıkışı çok da fazla istemediğini belirtmekte.

Wright, Darcy-Lizzie ilişkisini, çocukların birbirlerini beğendiklerinde, utanıp karşı tarafın dikkatini çekmek için birbirlerine sataşmalarına, itişip saçlarını çekmelerine benzetiyor: "Darcy aslında Lizzie'yi çok beğenmiştir ama ilk anda bunu kabul edemez. Sürekli onu kızdırma yolunu seçer. Lizzie de sağlam ve dürüst cevaplarıyla onu iyice şaşırtır. Oyun bahçesindeki çocuklar gibidirler".

Baba Bennet'ı canlandıran Donald Sutherland, Wright'ın çocukluğunun efsane oyuncularından biri. Özellikle "Cold Mountain"da izledikten sonra Sutherland'i bir kez daha favori oyuncusu ilan eden Wright, bir mektup yazarak, Bennet baba rolünü dene-

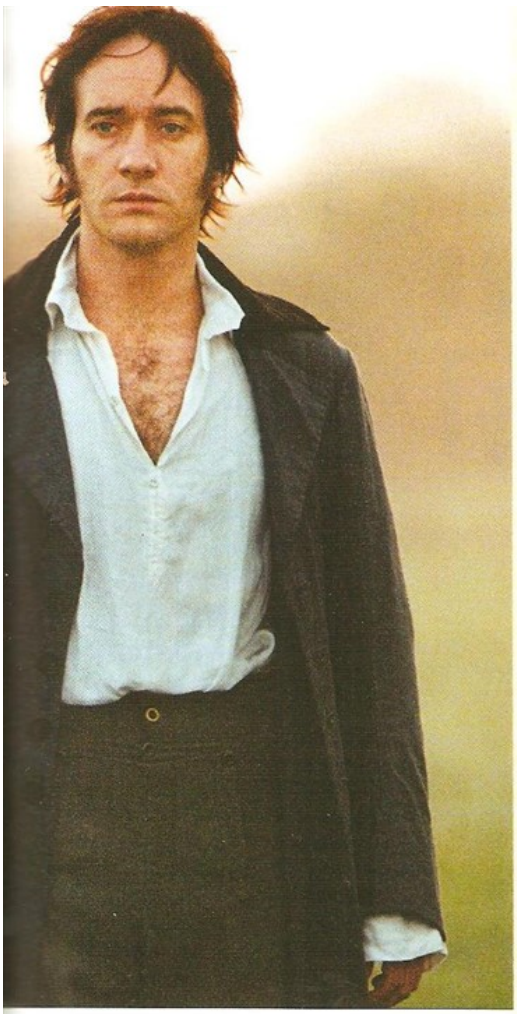

yimli oyuncuya teklif etmiş. Daha oturmuş yüz hatları ve bembeyaz saçlarıyla role cuk oturan Sutherland, filmin renklerinden biri. Kızlarının iyi birer evlilik yapmasından başka hiçbir şeyi önemsemeyen anne Bennet rolündeyse iki kez Oscar adayı olmuş bir oyuncu, Brenda Blethyn var. Filmin gerçekten de her an müthiş derecede antipatik bulunabilecek karakterini büyük bir özenle ve nüanslarla canlandıran Blethyn, rolünü abartmadan, tadında bırakarak oynamayı başarmış.

Zorba ruhlu, kuşkucu, kurnaz ve hileyi seven Lady Catherine rolündeki Judi Dench ise tüm haşmetiyle kısa ama vurucu bir rolle karşımıza çıkıyor.

Senarist Deborah Moggach'ın çalışırken en fazla zorlandığı nokta, Austen'in diyaloglarını tamamen kopya edemeyeceği için elemek olmuş. Ama Austen hayranlarının kelime kelime bildiği diyalogları bırakamamış tabii.

Filmin 28 milyon dolarlık bir maliyete sahip olduğu söyleniyor. Özellikle yapım tasarımının ve sanat yönetiminin o dönemin günlük yaşantısına ait her şeyi tüm detaylarıyla bir araya getirmesi ve çekimlerin gerçek mekanlarda yapılması filme daha da değer katıyor. Joe Wright'ın iyi bir oyuncu yönetmeni olması ve onlar için en gerçek ortamları hazırlama çabası, beklenen sonucu verdi denebilir. Oyuncular karavanlarda kalmak yerine, malikanede, kendilerine ayrılmış odalarda kalınca, dönem filmine uygun mekanların oyunculuklarına da katkısı büyük olmuş. ■

Jane Austen uyarlamaları

1775-1817 yılları arasında yaşamış, Bronte kız kardeşlerin bir kuşak öncesinde İngiliz edebiyatının en sevilen örneklerini vermiş olan Jane Austen'in kendine özgü romantizmi, özellikle TV dizilerinin (BBC uyarlamaları gerçekten bol ödüllü ve doyurucu olmuştu) gözdesiydi. "Sense and Sensibility", "Emma", "Mansfield Park" uyarlamaları, kitapları okumayanlar için gerçekten de zevk veren bir görselliğe sahipti. İşte sinema uyarlamaları içinde en ses getirenler...

AŞK VE GURUR, 1940

Yönetmen: Robert Z. Leonard

"Aşk ve Gurur"un ilk sinema versiyonu 1940'ta çekildi. Basrolleri paylaşan Laurence Olivier (Mr. Darcy) o sırada 38, Greer Garson ise (Lizzie Bennet) 33 yaşındaydı. Bu yüzden de, Austen'in romanındaki karakterlerden daha yaşlıydılar ve filmin inandırıcılığı çok şey kaybetmişti. Filmin senaryosunu ise ünlü yazar Aldous Huxley gibi şaşırtıcı bir isim kaleme almıştı. Yapımcıların Bay Darcy için ilk tercihinin Clark Gable olması da ilginç bir noktaydı. Film, Hollywood'n yüzakı edebiyat uyarlamalarından biri olarak görülmekte. 1941'in en iyi set dekorasyonu dalında -siyah beyaz çekilmişti- Oscar kazandı.

EMMA, 1996

Yönetmen: Douglas McGrath

Oyuncu, senarist ve yönetmen McGrath'ın ilk yönetmenlik denemesinde, Gwyneth Paltrow geveze ve çöpçatan Emma rolünde. Mürebbiyesini (Greta Scacchi) dul bir beyefendiyle (James Cosmo); pek okumuş biri olmayan arkadaşı Harriet'i (Toni Collette) saygıdeğer papaz Elton (Alan Cumming) ile evlendirmek için elinden ne gelirse yapan Emma, iş kendi duygularına geldiğinde, kimi sevdiğini ve seçeceğini bir türlü bilemez. Paltrow, Scacchi ve Collette'in oyunculukları takdirle karşılanırken, Ewan Mcgregor'un varlığı kimseleri memnun edememişti. 1997'nin akademi ödüllerine en iyi kostüm dalında aday gösterilmiş, en iyi film müziği dalında da ödüllendirilmişti.

MANSFIELD PARK, 1999

Yönetmen: Patricia Rozema

Kanadalı yönetmen Rozema'nın aynı zamanda senaryosunu da yazdığı "Mansfield Park", Austen'in romanları arasında adeta kara koyun muamelesi görenlerden biri. Ülkemizde "Umut Parkı" olarak yayınlanan roman, Fanny'nin ailesinin fakirliği yüzünden, Mansfield Park'ta büyük bir evde yaşayan halalarının yanına gönderilmesiyle başlıyor. Rozema romanı senaryolaştırırken Jane Austen'ın kendi mektup ve günlüklerinden de faydalanmış. Evlilik, sosyal statü ve tüm bunlara satirik bakışıyla tipik bir Austen romanının en iyi uyarlamalarından biri sayılan filmde, 2005'in Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibi Harold Pinter da var.

SENSE AND SENSIBILITY, 1995

Yönetmen: Ang Lee

Jane Austen'in edebiyat eleştirmenlerince zayıf bulunan romanının belki de Emma Thompson gibi entelektüel bir oyuncu tarafından senaryolaştırılmasından olsa gerek, Austen külliyatından sinemaya uyarlanan en başarılı çalışma olarak kabul ediliyor. Konu, diğer Austen romanlarından çok farklı temalar taşımıyor. En büyüğü evlilik çağını geçmekte olan, ortancası evlilik çağındaki ve en küçükleri ise genç kızlığa adım atmak üzere olan Dashwood kardeslerin hayatlarının aşkını bulma yolundaki sevimli maceraları anlatılıyor. Emma Thompson, Kate Winslet, Hugh Grant ve Alan Rickman'ın göz doldurduğu film, Batı edebiyatına Uzakdoğu'nun dokunuşu gibi yorumları akla getirse de yönetmen Lee, yapımcılar kendisine senaryoyu gönderdiğinde romanı okumamış olduğunu itiraf ediyor! Sekiz dalda akademi ödüllerine aday olan film, en iyi senaryo dalında Oscar kazanmıştı.

PERSUASION, 1995

Yönetmen: Roger Michell

Hanif Kureishi'nin yazdığı "Mother", geçen sezon ülkemizde de ilgiyle karşılanan, Ian McEwan uyarlaması "Enduring Love" ve "Notthing Hill"den hatırlayacağımız yönetmen Michell'dan bir Jane Austen uyarlaması. Yıllar önce ailesinin sınıfsal ayrımcılığı yüzünden ilk görüşte aşık olduğu fakir denizci Wentworth (Ciaran Hinds) ile evlenemeyen Anne (Amanda Root) arasında geçen bir aşk hikayesi olan filmde, oyunculuk dikkat çekici. Aşıklar sekiz yıl sonra karşılaştıklarında bu kez sosyal pozisyonlar değişmiştir: Anne'ın babası fakirleşmiş, yakışıklı denizciyse artık servet sahibidir.

gündem

"Good Night, And Good Luck"

McCarthy üzerinden Bush eleştirisi

"Munich" ve "Syriana" gibi siyasi içerikli yapımlarla politik filmlerin revaçta olduğu 70'lere dönüş yapan Hollywood'un, türe ait örneklerden bu yıl en çok el üstünde tuttuğu film, George Clooney'nin "GOOD NIGHT, AND GOOD LUCK"ı oldu. 1950'lerin ünlü televizyon habercisi Edward R. Murrow'un, komünist avına çıkan Senatör McCarthy'nin ipliğini pazara çıkartmasını anlatan film, günümüz Amerikan yönetimine iğnesini açık açık batırıyor. ENGİN PALABIYIK

Yaklaşık beş yıl önce, bir Hollywood jönü daha yönetmenlik koltuğuna oturma hevesini gerçekleştirme fırsatı bulmuş, yıldızı henüz yükselmekte olan senarist Charlie Kaufman'ın kaleme aldığı "Confessions of a Dangerous Mind"ı, güçlü bir oyuncu kadrosuyla peliküle aktaracağını açıklamıştı. Haberi şüpheyle kaşlarını kaldırarak karşılayanların sayısı az olmasa da, 2002'de gösterime giren film birçoklarını şaşırtacak ve Hollywood yeni bir "her işin adamı"na kavuşacaktı. Evet, hayranlarının kalp atışlarını hızlandırmakta usta olan George Clooney, çoğunlukla eğlencelik filmlerle şekillenen filmografisini daha ciddi sulara taşımaya niyetli gibi görünüyordu. "Confessions of a Dangerous Mind" belki beklenen gürültüyü koparmadı ama gereğinden fazla stilize olduğu söylenebilecek bir filme imza atan Clooney, başarılı görsel dünyalar yaratabileceğinin sinyallerini vermişti.

Bush yönetimi ve Irak savaşı hakkındaki fikirlerini açıkça beyan etmekten çekinmeyen, siyasi içerikli toplantılarda U2'nun Bono'suyla kol kola gezen George Clooney, politik filmlerin şık tepsilerde sunularak geri döndüğü 2005'te de adından sıkça söz ettirdi. "Traffic"in (2000) senaristi Stephen Gaghan'ın yönettiği "Syriana"da, ülkeler arasındaki petrol oyunlarına bulaşan bir CIA görevlisini canlandırması ve filmin yapımcılığını da üstlenmiş olması, aktörün siyasi nabzının nerede attığını belli ediyor. Yönettiği, senaryosunu yazdığı ve yardımcı bir rolde göründüğü "Good Night, and Good Luck" ise Clooney'nin asıl tutkusuna ev sahipliği yapan film.

"Good Night, and Good Luck", televizyonun ilk günlerine, 1950'lerin Amerika'sına geri dönüyor ve bir haber programı hazırlayan Edward R. Murrow'un (David Strathairn), senatör McCarthy'ye karşı açtığı savaşı anla-

George Clooney ve David Straithairn

Siyah beyaz çekilen film Hollywood koşullarına göre hayli düşük bir bütçeyle gerçekleştirilmiş.

tıyor. Murrow'un sebepleri haksız sayılmaz; nitekim Senatör McCarthy, komünistlerce ele geçirilmekten korkan Amerikan halkının paranoyasını körükleyenlerin başında geliyor. Aklına eseni komünistlikle suçlayan ve onlara yapıştırdığı etiketi haklı çıkarabilmek için bir kurul kurdurup duruşmalar düzenleyen McCarthy, yargısız infazlarıyla birçok insanın hayatını karartmış. Bu durum karşısında Murrow'un savunduğu fikir ise çok basittir: Aksi kanıtlanana kadar kimse suçlu sayılamaz. Televizyon kanalı CBS'in ve sponsor firmaların baskısına karşın gerçekleri açıklayarak halkı aydınlatmaya niyetli olan Murrow'un arkasında bulunan yapımcı Fred Friendly (George Clooney) ve ekibi de, Ortaçağ'daki cadı avlarına benzeyen bu duruşmaların yanlışlığını gözler önüne sermeye niyetlidir. Senatörün Murrow'a da komünist yaftasını yapıştırması, halkın önünde şekillenen bir çarpışmaya neden olacak, ancak senatörün yalanları bir bir açığa çıkarak güçleri elinden alınacaktır. Kaderin cilvesine bakın ki Murrow'un programı da çok geçmeden yayından kaldırılır ve böylece kazanan taraf da bir çeşit yenilgiye uğrar.

"Good Night, and Good Luck", her şeyden önce Clooney'nin yönetmen kimliğini adımlarca öteye taşıyan bir yapım. İlk yönetmenlik denemesinin aksine, Clooney bu sefer daha ekonomik ve tutarlı bir stille duru bir anlatım yakalamış. "Confessions of a Dangerous Mind"da filmin içine girmeyi engelleyen mesafeli yaklaşımı, burada filmi sürükleyen önemli etkenlerden biri halini almış. Evet, "Good Night, and Good Luck" bir oyuncunun kendini yönetmen ilan etmesinin şovu değil, geleceğin önemli yönetmenlerinden biri olmaya hazırlanan bir ismin ilk ciddi çıkışı. "Syriana"nın da görüntü yönetmenliğini yapan Robert Elswit'in siyah-beyaz görüntülerinin bunda etkisi olduğu tartışılmaz. Elswit'in kamerası, olayların geçtiği haber odasının da hisleri varmışçasına mekana hayat katıyor ve tümü kapalı mekanda geçen filmin klostrofobik bir havaya bürünmesinin önüne geçiyor. Renkli filme çekilen "Good Night, and Good Luck", aynen Coen kardeşlerin "The Man Who Wasn't There"de yaptığı gibi daha sonra siyah beyaz filme basılmış. Televizyonun ilk günlerini anlatmak için oldukça etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

"Arşiv görüntülerini kullanacağımız için filmi siyah-beyaz çekmeye karar verdik. Aksi takdirde bu görüntüler çok kötü duracaktı," diyor Clooney. "Sonra Grant (Heslov, yazar/prodüktör) ile filmi bu haliyle pazarlamanın ne kadar zor olacağı hakkında konuşmaya başladık. Gerçekten de zor oldu. Hatta tahmin edemeyeceğimiz kadar zor oldu. Kariyerimin bu noktasında olmama rağmen, 7.5 milyon doları zar zor toplayabildim. Murrow ve McCarthy'yi sadece siyah-beyaz olarak bi-

George Clooney başlangıçta filmde oynama konusunda pek hevesli değilmiş ama sonra filmin gişe şansını arttırmak için yapımcı Fred rolünü oynamaya karar vermiş.

Sonunda hak ettiği yerde

İlk önemli çıkışını John Sayles'in "Matewan" (1997), "City of Hope" (1991) ve "Passion Fish" (1992) adlı filmleriyle yapan ve yönetmenin diğer birçok filminde de görünen DAVID STRAITHAIRN, aslında evimizin karakter oyuncularından. "A League of Their Own" (1992), "The Firm" (1993), "The River Wild" (1994), "Dolores Claiborne" (1995) ve "L.A. Confidential" (1997) gibi geniş kitlelere ulaşan filmlerde yardımcı rollerde görünen ancak seyircinin hafızasına kazınamayan Strathairn, en sonunda spot ışıklarının altında yerini alıyor. Onu daha yakından tanıma fırsatını kaçırmak olmaz.

Edward Murrow rolü size nasıl geldi?
George aradı ve rolü almak isteyip istemediğimi sordu. "Evet, tabii ki" dedim. "Tamam o zaman, yapıyoruz. Görüşmek üzere" diyerek kapattı. Muhteşemdi, her şey durup dururken oluverdi..

Kariyerinizin seyrine baktığımızda, genelde yardımcı rollerde göründüğünüzü ya da bir baş karaktere sahip olmayan, ağırlığın tüm oyunculara paylaştırıldığı filmlerde rol aldığınızı görüyoruz. "Good Night, and Good Luck"ta ise filmin merkezini oluşturuyorsunuz. Baş karakter olarak bir filmde rol almak farklı mı?
Hemen her gün sette oluyorsunuz ki bu müthiş bir şey. Ama eğer gerçekten baş karakterseniz, o zaman iş tek kişilik bir gösteriye dönüşüyor. Bence bu film, tüm karakterlerin eşit ağırlıkta olduğu bir film. Murrow, haberi sunan adam olduğu için daha ön planda, o kadar. Belki de beylik deyimle "asıl adam". Ama ben bu çalışmayı bir işbirliği olarak görüyorum. Yuları başkaları tarafından tutulmayan bir baş karaktere nadiren rastlanır.

Bir role nasıl hazırlanıyorsunuz?
Eğer bu filmdeki gibi bir rolse, gerçek hayattan bir insan, hatta bir efsaneyse, o zaman hazırda çok fazla materyal oluyor. Murrow'un birçok fotoğrafına baktım, ses kayıtlarını defalarca dinledim. Tüm bu bilgiler sayesinde onun alanına giriyor, o adamı tanımaya başlıyorsunuz. George'la birlikte, Murrow'un zihninin nasıl çalıştığını anlamaya çalıştık. Onun kimliğine saygı gösteren bir performans için doğru bir şekilde, genel duruşunu, sigarayı tutuşunu ve ses tonundaki ritmi yakalamaya çalıştım. Hiç yaşamamış bir karakter yaratırken, nasıl yürüdüğüne, nasıl konuştuğuna ve nasıl düşündüğüne dair her türlü tahmini yapmak zorundasınız. Murrow içinse bizim alıp seçmemiz için her şey orada, masanın üzerinde hazır duruyordu. Görüntü yönetmenimiz Robert Elswit'in yardımlarını da yadsıyamam. Kayıtlarda gördüklerimizi kopyaladık ve tüm bunları kamera ile nasıl ilişkilendirebileceğimizi düşündük. Tabii ki onun nasıl göründüğünü, saçını ve ona dair her şeyi göz önünde bulundurduk.

Sigara kullanmıyorsunuz, değil mi? O kadar çok sigara içmek sizin için zor olmalı.
Evet zordu ama yapmamız gerekiyordu. Murrow'u asla sigarasız göremezdiniz. Çok deliceydi ama sette hepimiz sigara içiyorduk. "O yıllarda bu kadar çok mu sigara içiliyordu?" diye soruyor herkes ama gerçekten de içiyorlarmış. Çekimler sırasında yanımızda Joe ve Shirley Wershba (filmde Robert Downey Jr. ve Patricia Clarkson tarafından canlandırılan Murrow'un iş arkadaşları) vardı ve onlar da bunu doğruladılar.

Hem bağımsız filmlerde hem de stüdyo filmlerinde rol alıyorsunuz. Bu ikisi arasında sizin için nasıl bir farklılık var?
Büyük filmlerde rol aldığınız zaman bir köşede oturup, size "Tamam, şimdi sana ihtiyacımız var, gel ve yapman gereken yap" demelerini bekliyorsunuz ve tüm ekiple iç içe olduğunuzu pek hissedemiyorsunuz. Bağımsız filmlerde ise filme daha çok katkınız oluyor. Aslında her ikisinde de benzer tuzaklar var ve birbirlerini ayıran en temel şey, para.

Renkli olarak çekilen film daha sonra siyah beyaz filme basılmış. Clooney renkli kopya için "bir sitcom gibiydi" yorumunu yapıyor.

liyorum. Onları hiç renkli halleriyle görmedim ve renkli nasıl oldukları konusunda en ufak bir fikrim bile yok. Bu nedenle bir şeyleri filme alırken onları hatırladığınız şekliyle kullanmanız gerektiğini düşünüyorum. Elimizde filmin renkli basılmış bir kopyası var ve tam anlamıyla korkunç gözüküyor. Sanki bir sit-com."

McCarthy'yi bir aktöre canlandırtmaktan ziyade senatörün arşivdeki görüntü kayıtlarının kullanılması ise filme bir gerçeklik hissi aşılıyor. Clooney'e sorarsanız, zaten hiçbir oyuncu McCarthy'nin "canavarlığını" gerçekçi kılamazmış. Filmin oyuncu kadrosunun bu konuda bir sorun yaşadığını ise pek söyleyemeyiz. Bağımsız yapımların saygın oyuncusu David Strathairn'in başını çektiği kadro, Patricia Clarkson, Robert Downey Jr., Frank Langella ve Jeff Daniels gibi işinin erbabı isimleri içeriyor. Bir de Clooney'nin kendisi var tabi. Ancak ünlü oyuncu, başlarda filmde oynamaya pek niyetli değilmiş. "Gerçekten de filmde rol almak istemedim. Kendinizi yönetmek çok eğlenceli değil. 'Nasıldım?' 'Harika!' Ancak, başrolde David Strathairn'in olduğu, siyah-beyaz, 7,5 milyon dolar bütçeli bir film bu. Finansörler, benim de bir şekilde filmde rol alacağımdan emin olmak istediler. Ben de, yatırdığımız parayı kurtarabilmek için yapımcı Fred'i canlandırmaya karar verdim. Onu tanıyanlara göre, Fred o kadar güçlü bir karaktere sahipmiş ki etkisi tüm odayı kaplarmış. Böylesi abartılı olmasının, o karakterin doğasını yansıtamayacağına karar verdim. Her şey bu hikaye ile ve onun sözleriyle ilgiliydi. Ben, oradaki insanlar arasında bir bağlantı olarak, bir arkadaş olarak, eğlencenin bir parçası olarak yer almak istedim ama bütün bir odaya hakim olmak istemedim. Ben o sahnelerde yer alıyorum ama kimse bana bakmıyor. Bir aktör olarak, bundan gurur duyuyorum."

Büyük olasılıkla filmiyle de gurur duyuyordur Clooney. Gişe hasılatıyla yapım bütçesini çıkartmakta zorlanmayan film, sadece kadrosunun prestijiyle değil, Amerika'nın bugününe geçmişten bir yankı iletmesiyle de 2005'in kaymak tabakasındaki yapımlarından biri oldu. Altın Aslan için yarıştığı Venedik'te, en iyi erkek oyuncu ve en iyi senaryo ödüllerini kazanarak yürümeye başladığı ödül yolunda birçok eleştirmen birliğinden de selam alan film, bu yazıyı okuduğunuz sırada en az beş dalda Oscar'a da aday gösterilmiş olmalı. Bu işte bir iş yok; "Good Night, and Good Luck", yılın en iyi filmlerinden biri. ■

Yeni nesil oyuncu-yönetmenler

Robert Redord, Clint Eastwood, Jodie Foster, Kevin Costner, Mel Gibson, Anjelica Huston ve daha nice tanınmış oyuncu, şanslarını yönetmen koltuğunda deneyerek çeşitli derecelerde başarı yakaladılar. Muhtemelen George Clooney, bu gruba yeni dahil olanların en ünlü üyesi. Ancak gelecek vaat eden başkaları da var...

Zach Braff

"Scrubs" adlı komedi dizisiyle tanınan Zach Braff, ilk filmi "Garden State" (2004) ile kimileri için kült haline gelen bir filme imza atmış, birçok "en iyi yeni yönetmen" ödülü kazanmıştı. Bu yıl çekmeyi planladığı ikinci filmi "Andrew Henry's Meadow"da, hayallerini yaşatabilmek için evini terk edip bir çayırda yaşamaya başlayan küçük bir çocuğun hikayesini anlatacak olan Braff, bir kez daha yeni nesil sinemaseverlerin hoşuna gidecek bir yapıma imza atacakmış gibi görünüyor.

Liev Schreiber

Bağımsız yapımların gözde oyuncusu, büyük bütçeli filmlerin kötü adamı Schreiber, Elijah Wood'un başrolünde olduğu ilk filmi "Everything is Illuminated"in senaryosunu da kendi yazmış. Film, büyük bir yönetmenin eşikte parlamayı beklediğini ilan etmiş olmasa da, hatırı sayılır bir başarı elde etti.

Asia Argento

İlk uzun metrajlı filmi "Scarlet Diva" (2000) ile bir yandan çılgın imajını pekiştirip bir yandan kendini aklayan ünlü oyuncu, son olarak geçtiğimiz yıl, kalabalık kadrolu Amerikan filmi "The Heart Is Deceitful Above All Things" ile karşımıza çıktı. Filmleri eleştirmenleri de seyircileri de ikiye bölüyor, ancak görünen o ki bir süre sonra hakkındaki yazılarda kimin kızı olduğunu belirtmeye gerek kalmayabilir.

Todd Field

Birçok kısa film çektikten sonra ilk uzun metrajlı filmi "In The Bedroom"la (2001) adından bolca söz ettirmişti Field. Başroldeki üç oyuncusuna Oscar adaylığı getiren ve kendisi de en iyi film Oscar'ına aday olan film, duyarlı bir yönetmenin gelişini haber veriyordu. Bu yıl gösterime girecek olan ikinci filmi "Little Children" ise, Kate Winslet, Jennifer Connelly ve Patrick Wilson'lı kadrosu ve tartışma yaratacak konusuyla bir kez daha Field'ı ödül yarışına sokacakmış gibi görünüyor.

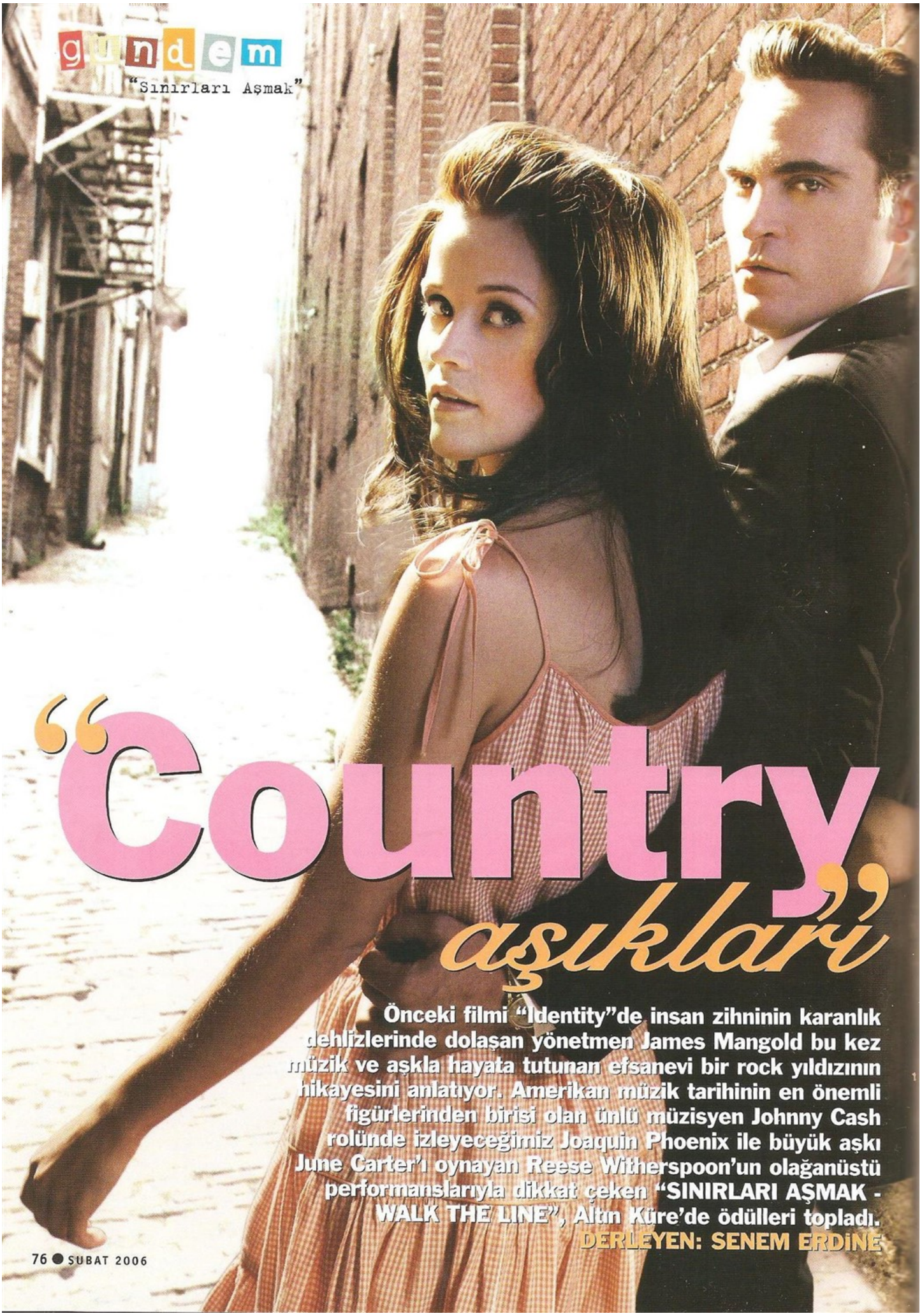

"Country aşkları"

Önceki filmi "Identity"de insan zihninin karanlık dehlizlerinde dolaşan yönetmen James Mangold bu kez müzik ve aşkla hayata tutunan efsanevi bir rock yıldızının hikayesini anlatıyor. Amerikan müzik tarihinin en önemli figürlerinden birisi olan ünlü müzisyen Johnny Cash rolünde izleyeceğimiz Joaquin Phoenix ile büyük aşkı June Carter'ı oynayan Reese Witherspoon'un olağanüstü performanslarıyla dikkat çeken "SINIRLARI AŞMAK - WALK THE LINE", Altın Küre'de ödülleri topladı.

DERLEYEN: SENEM ERDİNE

Johnny Cash'in müzik yapmaya başladığı 1950'li yıllarda ortada ne büyük sahne şovları, ne video klipler ne de rock yıldızları vardı. Zor bir çocukluk geçiren müzisyen, kasvetli çocukluk dünyasında bir sığınak olarak keşfettiği müzikle o yıllardan itibaren çok özel ve kişisel bir bağ kurmuştu. Derin bir karanlığın içinden çıkıyormuş gibi gelen etkileyici sesi ve vücudunun ayrılmaz bir parçası gibi kullandığı gitarıyla kalabalıkların karşısına çıkmaya başladığındaysa niyeti para kazanmak ya da ünlü olmak değil yalnızca şarkı söylemekti. Şarkılarının kahramanları, umut, inanç ve anlam arayışı içindeki yaralı ruhlardı ve Cash onların hikayelerini insanlarla paylaşmak için çıkıyordu sahneye. Kendine özgü sesi, basit ritmleri, sahnede bir silah gibi seyirciye doğrulttuğu gitarı, çalışmanın, emeğin ve insanın değerini vurgulayan dokunaklı şarkı sözleriyle yalnızca kitleleri değil Beatles, Bob Dylan, Joe Strummer, U2 ve Coldplay gibi müzisyenleri de derinden etkilemişti. Rock'n roll'un doğduğu ve hızlı bir yükselişe geçtiği dönemin en önemli figürlerinden birisi olan bu efsanevi müzisyenin yaşamı şimdi onun büyük hayranlarından birisi olan James Mangold yönetmenliğindeki bir filmle beyazperdede. Mangold'un Gill Dennis'le birlikte kaleme aldığı ve filmin hazırlık sürecinde henüz hayatta olan Johnny Cash ve June Carter'la işbirliği içinde yedi yıllık bir çalışmayla çekime hazırladığı senaryodan çekilen filmin ünlü müzisyenin yaşamını her ayrıntısıyla perdeye getirmek gibi bir iddiası yok. Johnny Cash'in müziğini doğrudan etkileyen iç dünyası ile en umutsuz anında onu yeniden hayata bağlayan kadınla ilişkisini öne çıkaran senaryo, Cash'in bütün yaşamını etkileyecek trajik olayın yaşandığı çocuk yıllarından başlıyor ve ünlü müzisyenin babası Ray Cash'le (Robert Patrick) ilişkisini, Vivian Cash'le (Ginnifer Goodwin) yaptığı ilk evliliği, Jerry Lee Lewis (rock ve blues sanatçısı Waylon Malloy Payne), Carl Perkins, Roy Orbison (rock ve folk sanatçısı Johnathan Rice), Elvis Presley (genç şarkıcı ve şarkı yazarı Tyler Hilton) ve tabii June Carter'la (Reese Witherspoon) birlikte turnelere çıkmaya başladığı kariyerinin ilk yıllarını, şöhretle birlikte gelen madde bağımlılığı yüzünden yaşadığı sıkıntılı dönemi, büyük bölümünü sahnede seyirci önünde yaşadığı June Carter'la ilişkisini ve yokolmanın eşiğine kadar gelmişken Amerikan müzik tarihinin en önemli müzisyenlerinden biri olarak yeniden doğuşunu izleyen etkileyici bir Johnny Cash (Joaquin Phoenix) portresi sunuyor.

Büyük bir heyecanla yedi yıl boyunca bu proje üzerinde çalışan James Mangold, Sundance'te ve Cannes'da çok ilgi gören, Milos Forman'ın rehberliğinde yazıp yönettiği ilk filmi "Heavy"den beri hem seyircinin hem de eleştirmenlerin dikkatini çeken bir yönetmen. Kendi yazdığı ikinci filmi "Cop Land" günümüzde geçen bir Western'di. O filmin ardından 1999'da, Angelina Jolie'ye En İyi Yardımcı Oyuncu Oscar'ını getiren "Girl, Interrupted"ı çekti. 40'lı yılların romantik komedilerine selam gönderdiği bir sonraki filmi "Kate & Leopold" iki dalda Altın Küre'ye aday gösterilmişti. Son olarak, zihnin insana oynadığı oyunlardan yola çıkan bir psikolojik gerilim filmi olan "Identity"yle bir hayli geniş bir seyirci kitlesine ulaşan yönetmen, eşi Cathy Conrad'la ortak olduğu yapım şirketi Tree/Line Film'de kendi projelerini hayata geçirmeye devam ediyor. Bu ay izleyeceğimiz filmi "Sınırları Aşmak", ikinci filmi "Cop Land"in çekimleri sırasında aklına gelen ve o zamandan beri de üzerinde çalıştığı bir proje. Büyük bir hayranlık duyduğu ünlü müzisyen Johnny Cash'i, yaşamının en dramatik ve bilinmeyen yönüyle seyirciyle buluşturmak istediğini söyleyen yönetmen, aynı zamanda daha önce hiç perdeye yansıtılmadığını düşündüğü bir dönemin, rock müziğinin doğduğu ilk yılların hikayesini anlatmak, o yıllara özgü çoşkuyu ve heyecanı seyirciye hissettirmek düşüncesiyle yola çıkmış. "Bu pek az insanın bildiği bir hikaye" diyor. "Genç John ve arkadaşları kendi yollarını kendileri bulmaya çalışan öncülerdi. Bir rock yıldızı olmanın ne demek olduğunu bilmiyorlardı çünkü onlardan önce kimse böyle bir deneyim yaşamamıştı. Üzerlerindeki ilgiyle, baskıyla, çevrelerini saran hayranlarla, onların beklentileri ve birdenbire ellerine geçen yüklü miktardaki parayla ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Ne konforlu turne otobüsleri, ne beş yıldızlı oteller, ne de ailenizle iletişim kurmanızı sağlayan cep telefonları vardı. Bu turnelerin ne kadar zor geçtiğini kimse bilmez. En azından ben bunun daha önce beyazperdede hiç görmediğim bir dünya olduğunu düşünüyorum. Rock'ın doğuşu, böyle bir müzikal fikrin bu kadar büyük bir yankı bulması bir kere olacak bir şey. Bir daha böyle bir şey yaşanmayacak. Dünyayı değiştiren bu müziğin ne kadar mütevazı bir yerde ne kadar genç çocuklar tarafından ya- ⇨

Joaquin Phoenix, tıpkı Johnny Cash gibi gitarını seyirciye bir silah gibi doğrultarak şarkı söylemeyi öğrenmiş.

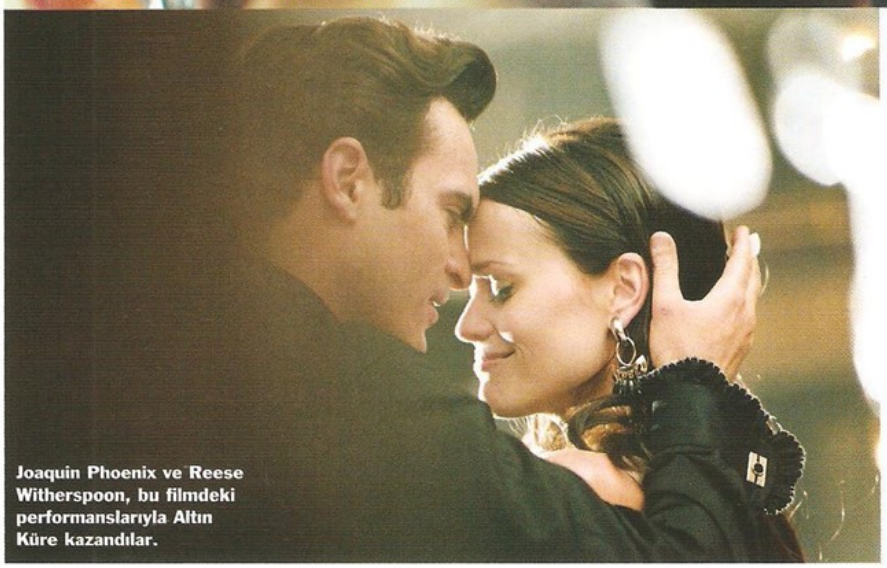

Joaquin Phoenix ve Reese Witherspoon, bu filmdeki performanslarıyla Altın Küre kazandılar.

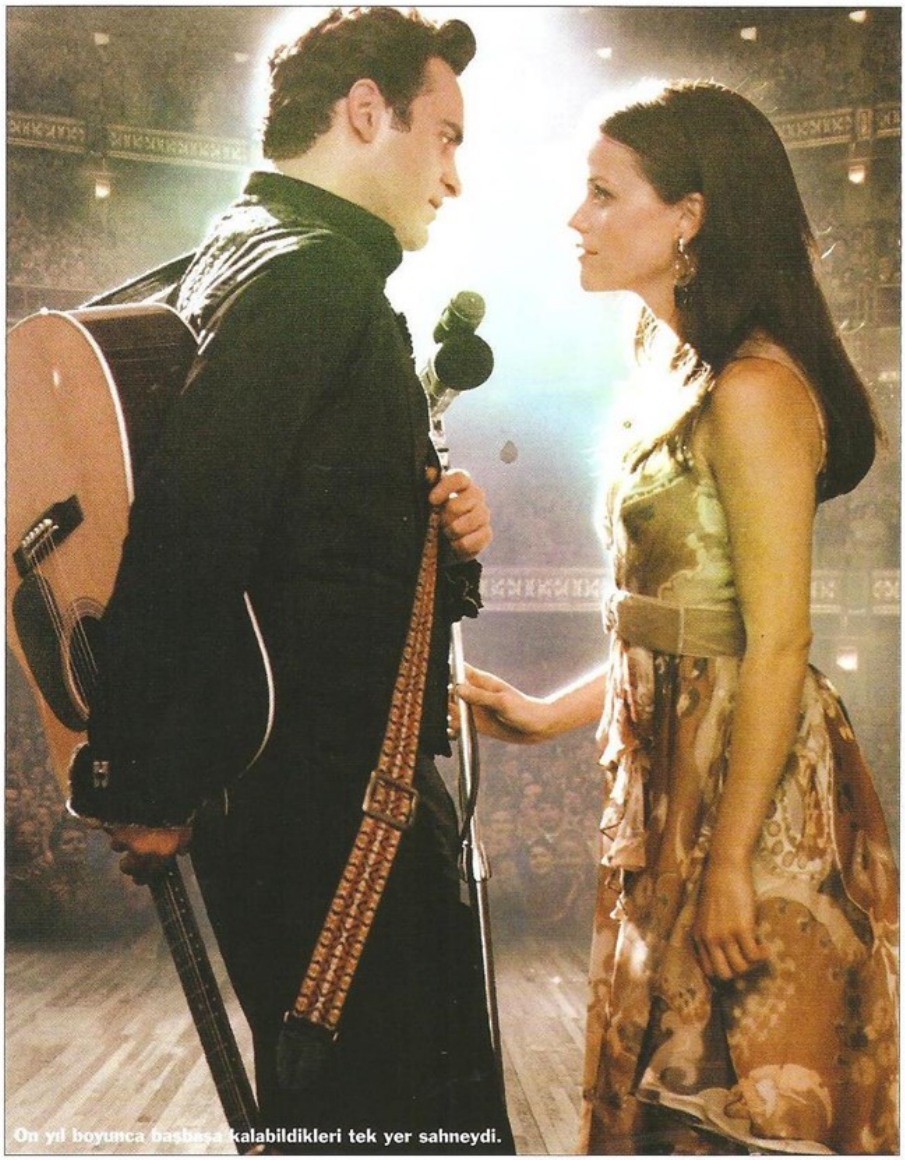
On yıl boyunca başbaşa kalabildikleri tek yer sahneydi.

ratıldığını göstermek için bir fırsat olarak gördüm bu filmi. Memphis'teki küçük bir odada gerçekleşen bir devrimdi bu."

Cash'in hikayesinde müzik kadar anlatılmaya değer olan bir başka şey ise yaşadığı büyük aşktı yönetmene göre. "On yıl boyunca John ile June'un başbaşa kalabildikleri tek yerin 10.000 kişiye şarkı söyledikleri sahneler olması bu aşkı çok büyüleyici kılıyor" diyor Mangold. Gill Dennis'le birlikte yazdığı senaryoda Johnny Cash'in 1986'da yazdığı "Man In Black" ve 1997'de yazdığı "Cash the Autobiography" adlı iki otobiyografisinden ve müzisyenin yaşamından derin izler taşıdığını çok iyi bildiğimiz şarkılarından yararlanmış. Bunlardan birisi de filme adını veren şarkı olan "I Walk the Line". Sınırda yürümek anlamına gelen bu şarkının isminin Cash'in yaşamı boyunca verdiği mücadeleyi çok iyi tarif ettiğini düşünmüş Mangold. "'Walk the Line' birbirinden çok farklı birçok insan için çok şey ifade eden bir şarkı bence çünkü hepimiz yürüdüğümüz yoldan ayrılmamak için bir çaba sarfediyoruz mutlaka" diyor. "John her zaman olduğu gibi kişisel gerçeğini dile getiriyor bu şarkıda; iyi bir adam olmak her gün üzerinde çalışmanız gereken bir iştir."

Filmin en ilginç taraflarından birisi çoğu ünlü müzisyenlere ait olan bütün şarkıların oyuncular tarafından canlı seslendirilmiş olması. Dönemin ruhunu yansıtmak açısından bunun şart olduğunu söyleyen Mangold, "Bütün istediğim, filmdeki müziğin, bu çocukların kalabalıklara şarkı söyledikleri ilk günlerdeki şaşırtıcı sertliğini, kendini beğenmiş tavrını, samimiyetini, sıcaklığını ve ateşini hissettirmesiydi." Bunun için, "O Brother, Where Art Thou?/Neredesin Be Birader?" ve "Cold Mountain/Soğuk Dağ" filmlerinin müzikleriyle Oscar'a aday gösterilen, aynı zamanda Grammy ödülü bulunan ünlü müzik yapımcısı T Bone Burnett'le çalışmış. Filmdeki performanslarıyla Altın Küre'de En İyi Kadın Oyuncu ve En İyi Erkek Oyuncu ödüllerini alan ve bu yılki Oscar'larda da şansları çok yüksek görülen başrol oyuncuları Joaquin Phoenix ve Reese Witherspoon'un özellikle canlı şarkı söyledikleri bölümlerde şaşırtıcı derecede iyi oldukları söyleniyor. Joaquin Phoenix'in Johnny Cash rolünde ne kadar iyi olacağını ilk keşfeden yönetmen James Mangold'un eşi ve yapımcı ortağı Cathy Konrad olmuş. Phoenix'in bir fotoğrafına bakarken birdenbire onun Cash'in 1950'li yıllardaki haline ne kadar benzediğini fark etmiş. Bu konuda eşiyle aynı fikirde olan Mangold, "İkisinde de arayış içindeki bir adamın gözleri var" diyor. "Ayrıca Cash'in kişiliğinin en önemli özelliklerinden birisi olan dürüstlük Phoenix'te de hemen kendini gösteriyor." Oyuncunun "Gladyatör" filmindeki performansının zamanında Johnny Cash'in çok dikkatini çektiğini öğrendiklerinde kararları konusunda içleri biraz daha rahatlamış. June Carter rolüne ilk düşündükleri isim ise yönetmenin bir süredir tanıdığı bir oyuncu olan Reese Witherspoon olmuş. Son zamanlarda romantik komedilerde sarışın güzel rollerinde görmeye alıştığımız oyuncu, nihayet oyunculuğunun farklı yönlerini ortaya koymasına fırsat veren bir rolle karşımızda ve bu fırsatı çok iyi değerlendirmiş görünüyor. Eleştirmenler, Phoenix gibi Witherspoon'un da kariyerinin en iyi performanslarından birini ortaya koymuş olduğu konusunda birleşiyorlar.

Amerika'da aldığı iyi eleştirilere bakılırsa "Sınırları Aşmak" bizde de bu yılın dikkat çekici filmlerinden birisi olabilir. Altın Küre Ödülleri'nde müzikal komedi dalında En İyi Film seçilen ve başrol oyuncularıyla da ödül kazanan filmin sıklıkla geçtiğimiz yılın çok ilgi gören filmlerinden olan "Ray"le karşılaştırılması şaşırtıcı değil. Her iki film de yakın zamanda kaybettiğimiz efsanevi müzik adamlarının yaşam öykülerini ele alıyordu. "Sınırlara Aşmak"a olumlu not veren eleştirmenlerden Roger Ebert, birçok kariyerin birbirine benzer bir seyir izlediği müzik dünyasındaki insanlarla ilgili biyografik filmlerin -zor zamanlar, kendini kabul ettirme çabası, başarı, şöhret, parayla değişen yaşam standartları, romantik maceralar, uyuşturucu bağımlılığı, bağımlılıkla mücadele, aşkı bulmak ve daha uzun soluklu bir kariyer kurma gibi- birbirine benzemesinin doğal olduğunu ancak "Sınırları Aşmak" örneğinde olduğu gibi farklı bir karakter ve farklı bir müzik ele alındığında ortaya yeni ve iyi bir film çıkabildiğini söylüyor. Aynı karşılaştırmayı yapan bir başka eleştirmen, James Bardinelli ise, "Sınırları Aşmak"ın "Ray"e göre odak noktasını çok daha iyi belirlemiş, ele aldığı karakteri kahramanlaştırma eğilimi göstermeyen daha gerçekçi bir biyografi olduğunu söylemiş ve hikayenin merkezindeki etkileyici aşk hikayesinin filmin en önemli kozlarından birisi olduğunu eklemiş. James Mangold'un Johnny Cash'in hikayesini anlatmak istemesinin sebebini anlamak zor değil. Dünyayı sarsan bir müziğin doğuşuna tanıklık eden "Sınırları Aşmak" hem unutulmaz bir aşkın, hem efsanevi bir müzisyenin, hem de acı dolu bir dünyada ruhunu huzura kavuşturmaya çalışan bir adamın anlam arayışının hikayesi. ■

Müzik ve aşkla huzur bulan yaralı bir ruh

Efsanevi folk müzisyeni JOHNNY CASH, hem kendinden sonra gelen kuşaklara ilham veren unutulmaz şarkılarla dolu yarım asırlık bir müzik kariyerinin hem de büyük bir aşkın kahramanıydı.

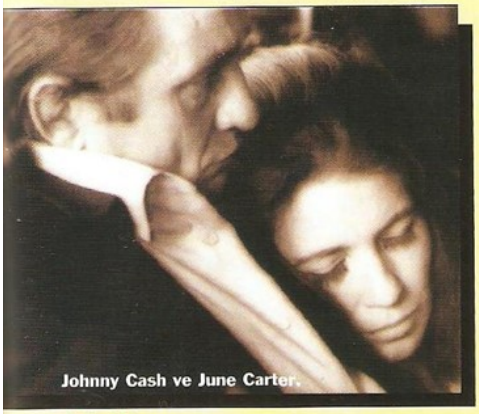

Johnny Cash ve June Carter.

1950'li yıllardan bu yana yalnızca müziğiyle değil şarkılarına yansıyan çalkantılı iç dünyası ve sıradışı yaşamıyla da kitleler üzerinde derin izler bırakan ünlü müzisyen, 26 Şubat 1932'de, Arkansas'a bağlı Kingsland'de dünyaya geldi. Büyük Buhran döneminin zor koşulları içinde güç bela hayatını sürdüren dar gelirli bir çiftçi ailesinin çocuğuydu. Ekonomik sıkıntıların ve sert mizaçlı bir adam olan babasının acımasız ve otoriter tavrının gölgesinde geçen kasvetli çocukluk yıllarının tek eğlencesi saatlerce başından ayrılmadığı radyoydu. İleride yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline gelecek olan müzikle de böyle tanışmıştı. 12 yaşındayken bütün yaşamını etkileyecek bir acıyla sarsıldı. Büyük bir hayranlık duyduğu abisinin bir kaza sonucu ölümü, yaşamı boyunca peşini bırakmayacak derin bir suçluluk duygusuna sebep olacaktı. Çok sonraları, hem hayatını karartan hem de inancını kuvvetlendiren çok acı bir an olarak söz ettiği bu ölüm, çocuk ruhunda bir daha kapanması mümkün olmayan yaralar açmıştı. İlk bestelerini, Birleşik Devletler Hava Kuvvetleri tarafından gönderildiği Batı Almanya'da, radyocu olarak görev yaptığı askerliği sırasında kaydetmeye başladı. 1954'te ülkesine geri döndü ve ilk aşkı Vivian Liberto'yla evlendi. Birlikte Memphis'e taşındılar. O yıllarda Johnny Cash bir yandan profesyonel olarak müzik yapmanın yollarını ararken bir yandan da kapı kapı dolaşıp pazarlamacılık yaparak ailesini geçindirmeye çalışıyordu. İlk albümünü, otomobil tamirciliği yapan Monroe Perkins ve Marshall Grant adındaki iki arkadaşıyla birlikte kurduğu bir müzik grubuyla çıkardı. O sıralarda giderek büyüyen bir müzik yapımcısı olan Sam Phillips'i isten arta kalan vakitlerinde yaptıkları müziği dinlemeye ikna etmek için çok uğraşmış ve sonunda bunu başarmıştı. 1954'te, Sun Stüdyoları'nın sahibi Sam Phillips'le bir anlaşma imzaladılar. Grubun adı, Johnny Cash ve Tennessee Two'ydu. 1955'te yayınlanan ilk albümleri "Cry, Cry, Cry"ın ardından "Folsom Prison Blues", "I Walk the Line" ve "Home of the Blues" geldi. 1957'de ilk solo albümü "With His Hot and Blue Guitar"ı çıkaran Johnny Cash, Roy Orbison ve Elvis Presley gibi ünlü müzisyenler için de şarkı yazdığı bu dönemde artık bütün Amerika'da tanınıyor, acı çeken, ezilen, yalnız, çaresiz ve umutsuz insanların sesi haline gelen şarkıları dillerden düşmüyordu. Rock'n roll'un yükselişe geçtiği 60'lı yılların başlarında büyük bir çıkış yaptı. Yılda ortalama 300 konser veriyordu. Evliliğindeki ilk sorunlar, konserler nedeniyle evden uzak kaldığı bu yıllarda, yoğun tempoyu kaldırabilmek için kullandığı amfetamin türü kimyasallara bağımlı hale gelmeye başladığında başgösterdi. Uzun zamandır büyük bir hayranlıkla izlediği bir müzisyen olan June Carter'la da aynı dönemde tanıştı. Country müziğin tanınmış isimleriyle dolu bir ailenin kızıydı June Carter. Sesi ailesindeki diğer şarkıcılar kadar iyi değildi belki ama sahneye çıktığında kendine özgü mizah anlayışı, müzikal enstrümanlar konusundaki yeteneği ve sempatik kişiliğiyle seyirci üzerinde büyüleyici bir etki yaratıyordu. Söylendiğine göre oyunculuk yaptığı günlerde James Dean ile aşk yaşamıştı. Johnny Cash'le tanıştığında, country şarkıcısı Carl Smith'le evliydi. Olaylı bir boşanmanın ardından Edwin Nix'le evlendi. Sonra ondan da boşandı. Her iki kocasından birer kızı vardı. Johnny Cash'leyse, on yıl boyunca sadece birlikte şarkı söylemek üzere çıktıkları turneler sırasında sahnede beraberdiler. Bu süreçte gelişen aşklarının ilham verdiği en ünlü Johnny Cash şarkılarından birisi olan "The Ring of Fire"ın yazarlarından birisi June Carter'dı. Johnny Cash'in madde bağımlılığı sonunda 1965 yılında bir gün El Paso'da tutuklanmasına neden oldu. Gitar kılıfının içinde sınırdan dışarı amfetamin çıkarmaya çalışırken yakalanmıştı. Yaygın inanışa göre, bağımlılığı yüzünden dibe vurmak üzere olan Johnny Cash'i hayata döndüren ve dini inancına sarılarak yeniden ayağa kalkmasını sağlayan June Carter'dı. Cash, 1968'in Ocak ayında ilk karısı Vivian'dan boşandı ve aynı ay Folsom Hapishanesi'nde verdiği olağanüstü bir konserle yeniden hayranlarının karşısına çıktı. Yarattığı coşkuyla efsaneleşen bu konserin albümü 90 hafta boyunca listelerde kaldı. Konserden bir ay sonra Johnny Cash sahnede June Carter'a evlenme teklif etti ve hayatında yepyeni bir dönem başladı. Müzik yaşamı boyunca 10 kez Grammy Ödülü kazandı ve hem Rock'n Roll hem de Country dalında Hall of Fame'e adını yazdıran Elvis Presley dışındaki tek müzisyen olarak tarihe geçti. 90'larda çeşitli alternatif rock gruplarıyla ortak çalışmalar da yapan Cash'in müziği günümüze değin birçok ünlü rock, rap, punk, country ve folk müzisyenini etkilemeye devam etti. June Carter ise, ikisi son albümü "Wildwood Flower"la olmak üzere üç kez Grammy'ye layık görüldü. 2003'te birkaç ay arayla hayata veda eden çift, ölene dek birlikteydiler ve yalnızca müzikleriyle değil yaşadıkları büyük aşkla da ölümsüzleştiler.

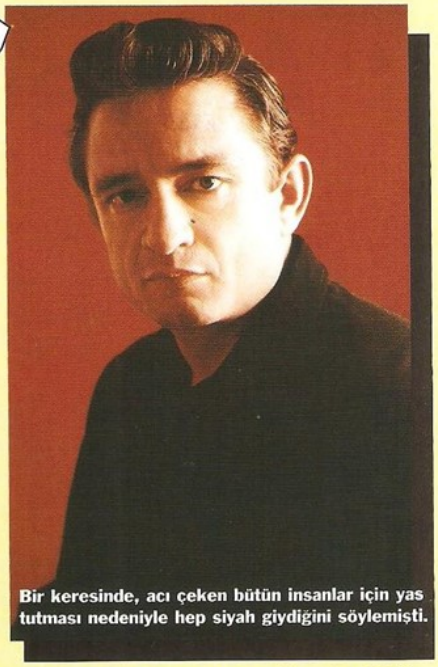

Bir keresinde, acı çeken bütün insanlar için yas tutması nedeniyle hep siyah giydiğini söylemişti.

"Jarhead"

"Amerikan güzeli" savaşta

Sam Mendes imzalı "JARHEAD", Körfez Savaşı sırasında geçen etkileyici ve düşündürücü bir dram. Körfezde bulunmuş bir deniz piyadesinin çok satan anı kitabından beyazperdeye uyarlanan film, gerçekçi yapısı ve "kaşıdığı" meselelerle, yılın en kayda değer filmlerinden biri olarak nitelenmeyi hak ediyor. MURAT ERŞAHIN

"Jarhead / kavanoz kafa", Amerikan deniz piyadelerinin saç kesim tarzının adı. Daha doğrusu, saçlarını deniz piyadesi 'raconuna' göre kestiren her asker birer "Jarhead / kavanoz kafa". Üç kuşak asker bir aileden gelen yirmi yaşındaki Anthony Swofford, Körfez Savaşı'na keskin nişancı/sniper bir deniz piyadesi olarak katılıp bu lakabı kazanmış biri. Swofford, savaştan on küsur sene sonra kaleme aldığı anılarıyla, The New York Times gazetesinin 'çok satanlar' listesinde aylarca kalmayı başarmış. Kitap, eleştirmenler tarafından 'bir çeşit klasik', 'askeri yaşam üzerine yazılmış en iyi kitapları geride bırakacak bir eser', Körfez Savaşı'nın gerçeklerini konu alan güçlü bir kitap' ve 'milyonlarca insanın yakından bildiği ama bugüne dek açıklanmamış gerçekleri anlatan cesur bir kitap' olarak değerlendirilmiş. The New York Times yazarlarından Michiko Kakutani ise "Jarhead" için şunları yazmış: "Askerlik kültürünün keyifli maço yapısını ve savaş alanının varoluşçu yalnızlığını aynı anda yakalamayı başaran, muhalif ama derin düşüncelerle dolu bir ses...". Hollywood, çok satan ve çok beğenilen her kitap gibi Swofford'un anılarıyla da ilgilenmekte gecikmedi. Kitabın film hakları kendisinden satın alındığında Swofford, California'da, St. Mary's College'de İngilizce profesörüydü.

Yapımcılar Douglas Wick ve Lucy Fisher, filmi Sam Mendes'e teslim ettiler. Tiyatro kökenli İngiliz yönetmen, eldeki malzemeden zeki, hümanist, entelektüel ve stilize bir dokunuşla benzersiz bir iş çıkarabilirdi. Muhalif, soru işaretli, sarsıcı ve farklı bir iş... Kitap, oldukça maço, komik, sürreal ve alaycı bir gözlem gücüyle yazılmıştı. Benzerlerine benzemeyen bir savaş kitabı vardı ortada. Merkezine insanı ve onu çevreleyen sistemi koyuyor, başka savaşlardan çok farklı bir savaşı anlatıyordu ve yapımcılara göre, böyle bir kitaptan 'diğer savaş filmlerine benzemeyen bir savaş filmi' yapabilmek için en doğru isim Sam Mendes'di. 65 doğumlu Mendes, üçüncü yönetmenlik denemesinde toplum tarafından normal kabul edilen her şeyin ters yüz olmasına yol açan önemli değinilerde bulundu. Amerikan sosyal hayatının, aile yapısının ve onların moral değerlerinin perde arkasını irdelediği 99 yapımı "American Beauty / Amerikan Güzeli" ile 'En İyi Yönetmen' Oscar'ını kazanan, 2002 tarihli ikinci filmi "Road to Perdition / Azap Yolu" ile aile bağları, sadakat ve şiddetin kesişmesini gözlemleyerek Amerikan tarihine alternatif bir bakış atan Mendes, bu kez "Jarhead"de, 'Amerikan Güzeli'ni savaşa gönderiyordu'.

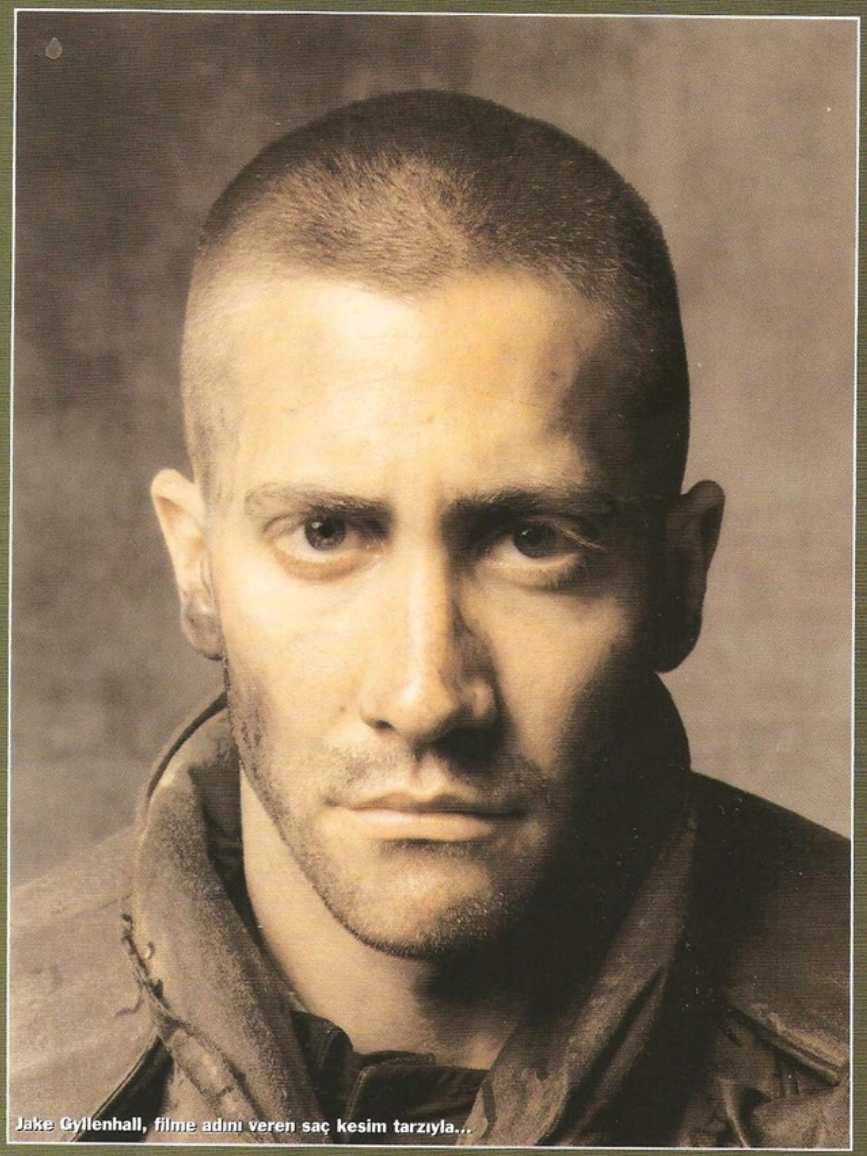

Jake Gyllenhall, filme adını veren saç kesim tarzıyla...

"Jarhead", Körfez Savaşı'na katılmış 20 yaşında bir askerin ağzından anlatılan cilalanmamış bir öykü. Askerin yaşadığı Körfez Savaşı, 1990'da televizyon ve gazetelerden izlediğimiz savaştan çok farklı. Deniz piyadesi Swofford, gözlem gücü açısından usta kalem J.D.Salinger'in ünlü kitabı "Catcher in The Rye / Gönülçelen"in kahramanı Holden Caulfield'ın Körfez Savaşı'na

gönderilmiş halini andırıyor. Swofford'un yaşadıkları, anlatılan ve gösterilenlere hiç benzemiyor... 'Jarhead'ler gecenin karanlığında alev alev yanan petrol kuyularından gökyüzüne doğru uzanan alevlerin, petrol yağmurunun altında devriye yapıyorlar. Toz toprak içinde kendilerine ateş açacak bir düşman askeri arayan bir sürü iri kıyım genç. Hepsi tükenmiş gibiler. Moralleri bozuk. Beklemekten ve belirsizlikten... Olası çarpışmanın bir sonraki tepenin ardında başlayıp başlamayacağını bilememenin verdiği endişeyle çölün ortasında bekliyorlar. Sıkıntıdan gaz maskeleriyle yarı çıplak Amerikan futbolu oynuyorlar. Ülkelerinden, ailelerinden ve sevgililerinden gelen mektupları bekliyorlar. Porno dergileri karıştırıyor, sürekli mastürbasyon yapıyorlar. Kendilerine saçma sapan eğlenceler yaratıyorlar. Akrepleri dövüştürerek bahse giriyor, daha önce coğrafi olarak yerini bile bilmedikleri bir çölün ortasında sevdiklerinden uzak Noel'i kutluyorlar. Körkütük sarhoş oluyor, her şeyin dozunu kaçırıyorlar. Cehennemin tam ortasında farklı birer birey onlar. Beklenmedik arkadaşlıklar kuruyorlar. Suni dayanışmalar, çılgın ve sevgisiz bir çölde mecburen 'sıkı bir dostluğa' dönüşüyor. İnanç ve paylaşım, onları farklılaştırıyor. İçlerindeki çocuk örseleniyor, büyüyor, aslında 'hastalanıp' büyüyor. Ilerde ne yapmak veya ne olmak istediklerinin tam da farkında olmayan yirmi yaşında bir sürü genç, bir tarafı eksik yetişkinler haline geliyorlar... Bir yönüyle, televizyon karşısında yaşanılan, izlenen ve içine girilmesine izin verilmeyen bir savaşa, orada görev yapan bir asker aracılığıyla dahil olmanın, o çılgın bekleyişe ve örselenmiş ruhların devinimlerine şahit oluşun filmi "Jarhead". Mendes'in filmi, alt metinlerde, kapitalist sistem içinde mutluluğu yakalayamamış, birey olamamış, yabancılaşmış, sistem dışına itilmiş insanların arayışlarını görüntülüyor. Bu insanların kendilerini ifade edebilmek için aradıkları mecralardan biri olan orduya katılmak ve deniz piyadesi olmak eylemlerini sorguluyor. Bu seçimleri, kimlerin ne şartlarda niçin yaptıklarını ip uçlarıyla hissettiriyor. Asıl işgal ABD'de diyor Mendes. Ülkenin içinde, zihinlerde bir işgal söz konusu. İşgalci zihniyetin temelinde nelerin yattığına dikkat çekiyor Mendes ve insanları ne hale getirdiğine. Kendi gençlerini, onları hiç düşünmeden büyük bir savaş canavarının hizmetine sokan bir makine var ortada diyor. Onların geleceklerini, ruhsal durumlarını düşünmeden, kişiliklerine değer vermeden, sadece 'sistemin' beslenmesi adına kendi çocuklarını kurban veren bir düşünce yapısını anlatmaya çalışıyor. Savaştan evlerine geri döndüklerinde yaralanmış, parçalanmış vücut ve ruhlarının yerine asla bir şey konamadığını. Kore, Vietnam, Körfez, neresi olursa olsun, evine, ülkesine geri dönen o hırpalanmış gençlerin otomatikman nasıl toplum dışına düştüklerini, adaptasyon zorluklarını ve yok oluşlarını bir belgesel gerçekliğinde anlatıyor.

"Jarhead"in başrolünde, 1980 doğumlu yetenekli aktör Jake Gyllenhaal'ü izliyoruz. 'Er Swofford' karakterini başarıyla canlandıran Gyllenhaal'un yıldızı 2001 yapımı ayrıksı bilimkurgu dram "Donnie Darko" ile parlamış, rol aldığı "Moonlight Mile", "Tha Day After Tomorrow / Yarından Sonra" gibi başarılı filmlerle aranılan bir oyuncu olmuştu. Sinemacı bir aileden gelen Gyllenhaal, (ablası aktris Maggie Gyllenhaal, babası yönetmen Stephen Gyllenhaal) iki önemli yapımla, içerdiği eşcinsel aşk öyküsüyle sansasyon yaratan, Oscar töreninde adını sıkça duymamız muhtemel Ang Lee filmi "Brokeback Mountain" ve John Madden imzalı dram "Proof"la, geçtiğimiz yıla; 2005'e damgasını vurmayı başardı. "Jarhead"in diğer önemli rollerini "Shattered Glass", "Garden State", "Kinsey", "The Skeleton Key / İskelet Anahtar" ve "Flight Plan / Uçuş Planı" filmlerinin başarılı karakter oyuncusu Peter Sarsgaard, "Ray" ve "Collateral" gibi kalburüstü yapımların Oscar'lı aktörü Jamie Foxx, Sam Mendes ile "American Beauty"de çalışmış olan "Adaptation / Tersyüz", "Seabiscuit / Zafer Yolu" filmlerinin Oscar ödüllü oyuncusu Chris Cooper ile Dennis Haysbert, Scott MacDonald ve Lucas Black paylaşıyorlar. "Jarhead"in senaryosu, Vietnam'da savaş pilotu olarak görev yapmış William Broyles imzalı. 96'da "Apollo 13" ile 'Uyarlama Senaryo' dalında Oscar adayı olan usta ismin beyazperde için kaleme aldığı diğer filmler arasında, orijinal öyküsünü de yazdığı "Cast Away / Yeni Hayat- 2000", "Planet of Apes / Maymunlar Cehennemi -01", "Unfaithful / Sadakatsiz-02" ve Chris Van Allsburg'un sevilen çocuk klasiğinden uyarladığı "Polar Express / Kutup Ekspresi -04" sayılabilir. "Jarhead"in kamera arkasındaki teknik ekip de bir hayli iddialı isimlerden oluşuyor. Filmin görüntü yönetmeni Roger Deakins, bol ödüllü ve sırasıyla "The Shawshank Redemption / Esaretin Bedeli", "Fargo", "Kundun", "O Brother, Where Art Thou? / Nerdesin Be Birader?" "The Man Who Wasn't There / Orada Olmayan Adam" gibi ünlü filmlerle tam beş kez Oscar adayı olmuş usta bir isim. Filmin kurgusu, Walter Murch imzası taşıyor. Murch'de 9 kez Oscar adayı olmuş, "The English Patient / İngiliz Hasta" ve "Apocalypse Now / Kıyamet" ile iki defa⇨

Klasik bir savaş filmi beklentisinde giderseniz sizi bir ciddi hayal kırıklığı bekliyor.

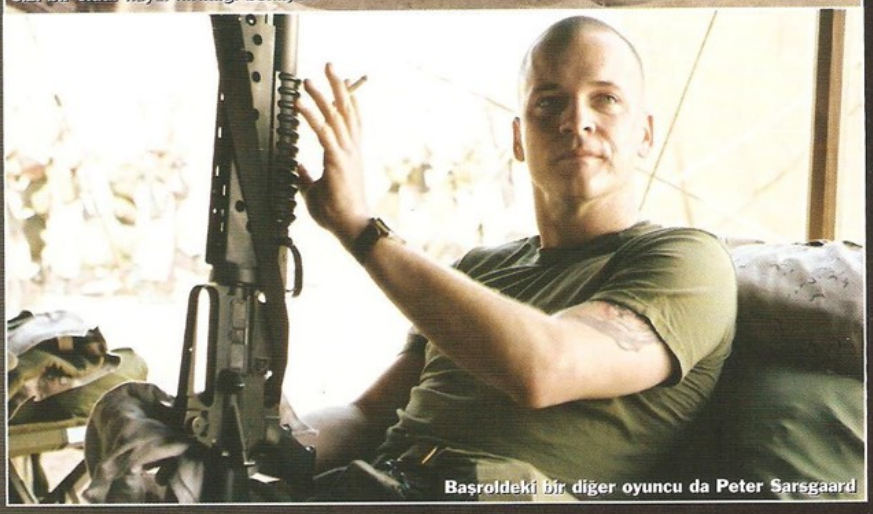

Başroldeki bir diğer oyuncu da Peter Sarsgaard

"Jarhead"

Oscar kazanmış Hollywood'un dev isimlerinden biri. Filmin orijinal müziğini gerçekleştiren isim ise Thomas Newman. Yedi kez Oscar adayı olan Newman'ın çalışması filmin dokusuna adeta 'cuk oturmuş'.

Üstlerinde terletici çöl teçhizatlarıyla Arabistan çöllerinde varolma mücadelesi veren genç askerlerin öyküsü, 'varoluş' adına da ciddi değiniler içeriyor. Profesyonelce düşünerek iş, statü ve para kazanmak amacıyla, ülkesini savunmak için bir savaşın içine düşen askerlerin tam tersi olarak, kıtalar arası bir yolculuğun ardından kendini bir çölün orta yerinde bulan bir grup genç adam, bir süre sonra kendilerine, varoluşlarına ait ciddi sorular sormaya başlıyorlar. Kulakları çınlatan bir müzikten, pornografi kültüründen hoşlanan gençler, giderek güçlenen ve tatmin edilmesi gereken tuhaf bir kan akıtma isteğiyle yanıp tutuşuyorlar. Öldürmek üzere eğitilip tamamen hoşgörüsüz, sürreal bir ortamın içinde buluyorlar kendilerini. Erkeklik hormonlarının çok çetin bir sınavdan geçtiği günler yaşamışlar. Karşılarında bir tek düşman askeri görmeyen çoğunluk, ahlaksız bir yozlaşmaya yönelik davranışlar sergiliyorlar. Kendilerine ağır cezalar verebilecek eğitim çavuşlarından ve sert komutanlardan başka hiç kimseye saygıları yok. Onlara karşı hissettikleri de öfkeyle karışık bir korku, asla saygı değil. Sistem saygı görüp göstermeyi gereksiz sayıyor çünkü. Sistemin 'önemsiz' olarak nitelediği bir grup genç, kendilerine iş, statü ve para haricinde neden çölün ortasında oldukları konusunda sorular sormaya başladıkları anda, gelecekleri ve hayatla ilgili bağlarının gittikçe zayıfladığını da ayrımsıyorlar.

"Jarhead"in çekimleri sırasında Sam Mendes, aktörlerden deniz piyadelerinin hayatını daha yakından tanımalarını istemiş. Aktörlerin yapay da olsa bir dönüşüm geçirmelerini isteyen yönetmen, çekimler başlamadan önce 13 aktörü, askeri bir hava üssünde dört hafta süreli eğitim kampına gitmeleri için ikna etmiş. Eğitim sırasında askeri danışmanlık görevini, daha önce "The Last Samurai / Son Samuray" ve We Were Soldiers / Bir Zamanlar Askerdik" gibi büyük ölçekli projelerde aynı görevi yapmış olan Amerikan ordusuna bağlı başçavuş James Dever üstlenmiş. "Jarhead"in çekimlerindeki ilk mekan çalışması California'nın Victorville bölgesinde yer alan ve 1990'dan beri kapalı tutulan George Hava Üssü'nde gerçekleştirilmiş. Burada, Körfez bölgesine nakledilmek üzere askeri birliklerin uçaklara bindirilmesi sahnesi çekilmiş. Daha sonra California eyaletindeki El Centro kasabası yakınlarındaki Holtville Hava Şeridi'ne geçilmiş. Bu arazide, Suudi Arabistan'da askeri kamp sahnelerinin yanı sıra 'Ölüm Otobanı' olarak bilinen Kuveyt başkenti ile Basra arasındaki yolla ilgili çekim-

Akraba filmleri

Apocalypse Now / Kıyamet (1979)
Joseph Conrad'ın "Heart of Drakness" adlı kitabından Francis Ford Coppola ve John Milius tarafından beyazperdeye uyarlanan filmin yönetmen koltuğunda da Francis Ford Coppola vardı. Son 30 yılın en önemli filmleri arasında gösterilen hatta 'Sight and Sound' dergisinin son otuz yılın en iyi filmi seçtiği epik yapım, savaşa ve savaş mantığının insan üzerinde yarattığı etkiye ağır bir eleştiri getirse de bazı yanlarıyla milliyetçi bir bakış içeriyordu. Başrol için ikna edilemeyen Jack Nicholson'ın yerine Martin Sheen'in canlandırdığı Yüzbaşı Willard'ın, bir zamanlar parlak bir asker olan, ancak zamanla çıldırarak başkaldıran ve kendini yarı tanrı olarak gören asilerin lideri Albay Walter Kurtz'u (Marlon Brando) bulmak ve yok etmek için, Vietnam ormanının derinliklerine yaptığı yolculuk, oldukça sert sahnelerle süslüydü. Çekimlerinde dört kişinin öldüğü, onlarca kişinin sette yaşanan zorluklardan dolayı ruhsal tedavi gördüğü "Kıyamet", daha başlangıcında fonda yer alan Jim Morrison'un "The End"i ve patlama görüntüleriyle izleyiciyi sarıp sarmalıyordu. 'Katilin katili suçlamasına ne demeli?' ve 'Sabahları Napalm kokusuna bayılıyorum' gibi repliklerıyle akıllarda yer eden lineer öykü, 'savaş travmasını', yan rolleri hatta figürasyonu üstlenen Robert Duvall, Harrison Ford, Laurence Fishburne, Dennis Hopper gibi yıldızlar eşliğinde anlatıyordu. 8 dalda Oscar adayı olan film, 'En İyi Görüntü Yönetmeni' ve 'En İyi Ses' dallarında Oscar'ın sahibi oluyor, elde ettiği birçok ödülün yanına 3 'Altın Küre'yi ve Cannes'de kazandığı 'Altın Palmiye'yi eklemeyi başarıyordu. "Jarhead"de deniz piyadelerinin izlediği ve alkışladığı "Apocalypse Now"ın görüntüleri, iki filmin arasındaki akrabalık bağını sağlamlaştırıyordu.

The Deer Hunter / Avcı (1978)
70'li yılların unutulmaz filmlerinden biri de Michael Cimino'nun imzaladığı "Avcı"dır. Cimino, Vietnam savaşını en etkili biçimde görüntülemenin yanısıra, savaşın etkisiyle kişisel krizler yaşayan bireylerin filmini yapmıştır. ABD'nin fabrikalarla kaplı küçük bir işçi kasabasında yaşayan aslen Amerikalı olmayan 'Amerikalı' (Rus asıllı) bir grup insanın Vietnam'a gitsin gitmesin, savaş karşısında gösterdikleri insani tepkiler oldukça inandırıcı biçimde yer bulmuştur beyazperdede. Robert De Niro'nun üstün performansına Christopher Walken'ın aynen eşlik ettiği filmde, John Savage, genç yasta hayata veda eden John Cazale, Meryl Streep ve George Dzundza gibi önemli bir 'oyuncu kuşağı' rol almıştır. 10 dalda Oscar'a aday olan "Avcı", 'En İyi Film' ve 'En İyi Yönetmen' dahil olmak üzere tam 5 Oscar kazanmış bir klasiktir. Düğün, trajik Rus ruleti, Vietnam görüntüleri ve geyik avı partisi gibi unutulmaz sahneler içeren film, bazı eleştirmenlerce 'Tanrı Amerika'yı korusun senfonisi' olarak nitelendirilmiştir. Arkadaşların savaşa gitmeden önceki akşam, barda bilardo oynarken birlikte seslendirdikleri 'Can't Take My Eyes Off You' şarkısı, parçayı özel yorumuyla seslendirmiş Engelbert Humperdink'in yorumundan bile başarılıdır. Filmin "Jarhead" ile akrabalığı, uzaktan olup kişisel yıkımlar üzerinedir.

Platoon / Müfreze (1986)
'Savaşın ilk kaybı masumiyettir' diyen film, bu iddiası ve savaşın genç beden ve kafalarda yol açtığı olumsuz tahribattan sözetmesiyle, "Jarhead" ile uzaktan akraba olduğunu kanıtlar. İyi ve kötüyü simgeleyen iki kutup ve şekillenmeye açık genç beyinler arasında insanlığın yok olduğu bir ortamda geçen mücadele, kendisi de bizzat Vietnam'da savaşmış Oliver Stone'un imzasını taşır. Başrollerinde Tom Berenger, Willem Dafoe ve Charlie Sheen'i izlediğimiz film, 8 dalda Oscar adayı olmuş ve 'En İyi Film' dahil 4 dalda heykelciği kazanmıştır. Takım içi ilişkiler ve savaşın tahribatları açısından "Jarhead" ile uzaktan akrabalık taşır.

The Thin Red Line / İnce Kırmızı Hat (1998) Terrence Malick'in James Jones'un

otobiyografik romanından beyazperdeye uyarlayıp yönettiği epik savaş filmi, 'herkes kendi sa-

ler yapılmış. Körfez Savaşı'nda sıkça ekranlara gelen ve Kuveyt'in başkentinden kuzey-güney istikametine doğru uzanan bu yol, müttefik bombardımanlarının ana hedeflerinden biri olmuştu. Filmin çekimlerine Meksika sınırının diğer tarafında, Baja adı verilen 100 millik çorak arazide devam edilmiş. Meksika hükümetinden alınan özel izin ile çekilen sahneler sonucu, Arabistan çöllerini andıran geniş açılı sürreal manzaralar hayata geçirilmiş. "Jarhead"in yaratım sürecinde müzik olgusuna da büyük önem verilmiş. Asıl ağırlık 1989-90 yıllarına ait şarkılarda olsa da, filmin soundtrack'ında Vietnam Savaşı'nın yaşandığı 70'li yılların ünlü parçaları da kullanılmış. Bunlar arasında dikkat çeken iki şarkı, The Doors'un seslendirdiği "Break on Through" ve T-Rex grubuna ait "Bang a Gong". 90'ların hemen başında evlerinden ayrılıp çöllere düşen gençlerin dinlediği popüler parçalar, yine özenle seçilmiş. Bunlar arasında Talking Heads'ın "Houses In Motion", C+C Music Factory'nin "Gonna Make You Sweat", Naught By Nature'ın "OPP", Social Distortion'ın "Ball & Chain" ve Public Enemy'nin "Fight the Power" adlı şarkıları göze çarpıyor. Albümde en çok dikkat çeken şarkı ise Bobby McFerrin'in o dönemde çok popüler olan parçası "Don't Worry Be Happy". Filmin karanlık tarafıyla kesişen mizahi boyuta oldukça denk düşen şarkı, filmin kahramanı Er Swofford'un Pendleton Askeri Kampı'na varışı sırasında çalıyor...

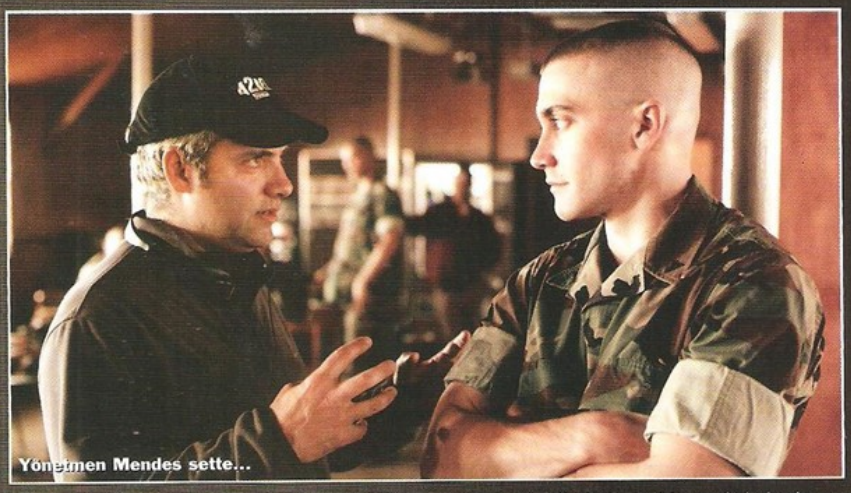
Yönetmen Mendes sette...

"Jarhead"i izleyin. Göreceksiniz ki, her savaş birbirinden farklı, her savaş ta birbirinin aynı. Ve eğer 'dağlanmak' istiyorsan onu hak etmek zorundasın... ■

vasında çarpışır' savıyla "Jarhead" ile akrabalığını kanıtlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında geçen ve 8 dalda Oscar'a aday olan yapımda Sean Penn, Nick Nolte, Jim Caviezel, Ben Chaplin, Adrien Brody, Elias Koteas, Woody Harrelson, Jared Leto ve John Cusack, John C. Reilly, John Savage, George Clooney, John Travolta gibi ünlü isimler irili ufaklı rollerde resmi geçit yapmışlardır.

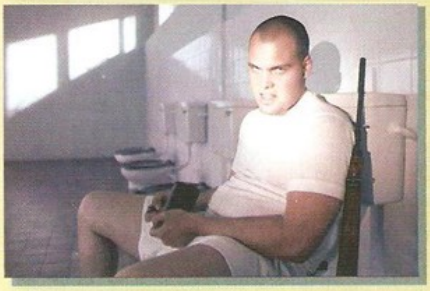

Full Metal Jacket (1987) Gustav Hasford'un "The Short Timers" adlı romanından uyarlanan Stanley Kubrick filmi, gelmiş geçmiş en iyi savaş dramlarından biri olarak gösterilir. Asla eskimeyen yapısıyla birçok filme esin kaynağı olmuş yapım, "Jarhead" ile yakın bir akrabalık taşır. "Jarhead"in ilk bölümleri, hatta yarısı, Full Metal Jacket ile ikiz kardeştir hemen hemen. Film, iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde deniz piyadelerinin eğitimini, ikinci bölümde de savaş alanındaki durumlarını izleriz. Savaş cephede, evde, her yerde sürmekte ve aynı tahribatı yapmaktadır. Katil olmayı seçmek veya seçmemek. Hayatta kalıp kalmamak, insani olan her şeyi yok etmeye ayarlanmış bir yerde yok olup olmamak... 'En İyi Uyarlama Senaryo' dalında Oscar adayı olan filmde, iyi birer oyunculuk çıkaran Matthew Modine, Vincent D'Onofrio'nun yanısıra 'Eğitim Çavuşu Hartman' rolündeki R. Lee Ermey'in performansı unutulmazdır.

Streamers (1983) Robert Altman'ın savaşın insan ruhundaki tahribatını ve öznel ruhu yok edişini işleyen filmi, David Rabe'in Broadway'de de sahnelenen başarılı tiyatro oyunundan uyarlanmıştır. Matthew Modine ve George Dzundza'nın da içinde olduğu altı başrol oyuncusuna Venedik'te En İyi Aktör ödülünü kazandıran film, Vietnam'a gönderilmek için sıralarını bekleyen bir grup arkadaşın aralarındaki özel ilişkiye odaklanır. Antimilitarist yapısıyla, "Jarhead" ile uzaktan akraba olan film, farklı okumalara açık özel bir seyirliktir.

Buffalo Soldiers (2001) Berlin Duvarı yıkılmadan önce Batı Almanya'da askeri bir üsse geçen film, ordudaki çürümüşlüğü öykülerken, sisteme de gerekli eleştirileri yapmayı ihmal etmiyordu. "Jarhead" ile hem yakın hem de uzaktan akraba olan film, Robert O'Connor'ın kitabından uyarlanmış ve yönetmenlik koltuğuna da Gregor Jordan oturmustu. Başrolde Joaquin Phoenix'i izlediğimiz yapımda Ed Harris, Scott Glenn, Anna Paquin ve Elizabeth McGovern'ın yanı sıra konuk oyuncu olarak Haluk Bilginer de ufak bir rol üstlenmişti.

Three Kings (1999) "Jarhead" ile yakın akraba olan film, Körfez Savaşı sonrası bölgeden, ülkelerine nakillerini bekleyen üç askerin, Kuveyt altınları için olan mücadelesini öykülerken, aksiyon ve kara mizahı, politik ve sosyolojik bir alt metinle buluşturmayı ihmal etmez. David O'Russell'ın, George Clooney, Mark Wahlberg, Ice Cube ve yönetmen/aktör Spike Jonze'yi yönettiği film, yerinde bir durum tespit yaparken sıkı bir politik eleştiriyi de içinde barındırır.

MASH (1970) Kore savaşı sırasında gezici hastane personeli, asla yitirmedikleri mizah anlayışlarıyla, savaşın korku dolu yüzüne karşı akıl sağlıklarını koruma ve insan kalma mücadelesi verirler. Cannes'da kazandığı 'Altın Palmiye'ye 'En İyi Film' dalında Altın Küre ekleyen Robert Altman başyapıtı, beş dalda aday olduğu Oscar'ı, 'En İyi Uyarlama Senaryo' dalında kazanmıştı. Richard Hooker'ın romanından uyarlanan, savaşa, militarizme ve ABD politikalarına en ağır eleştirileri getiren film, kahkaha krizlerine yol açan senaryosuyla asla eskimeyen çok özel bir klasiktir. Donald Sutherland, Elliott Gould, Robert Duvall, Sally Kellerman ve Tom Skerritt'i izlediğimiz film, 1972'de TV dizisi olarak ekranlara yansımış ve aynı filmi gibi çok beğenilerek, bir TV klasiği haline gelmiştir.

Korkuyorum anne!

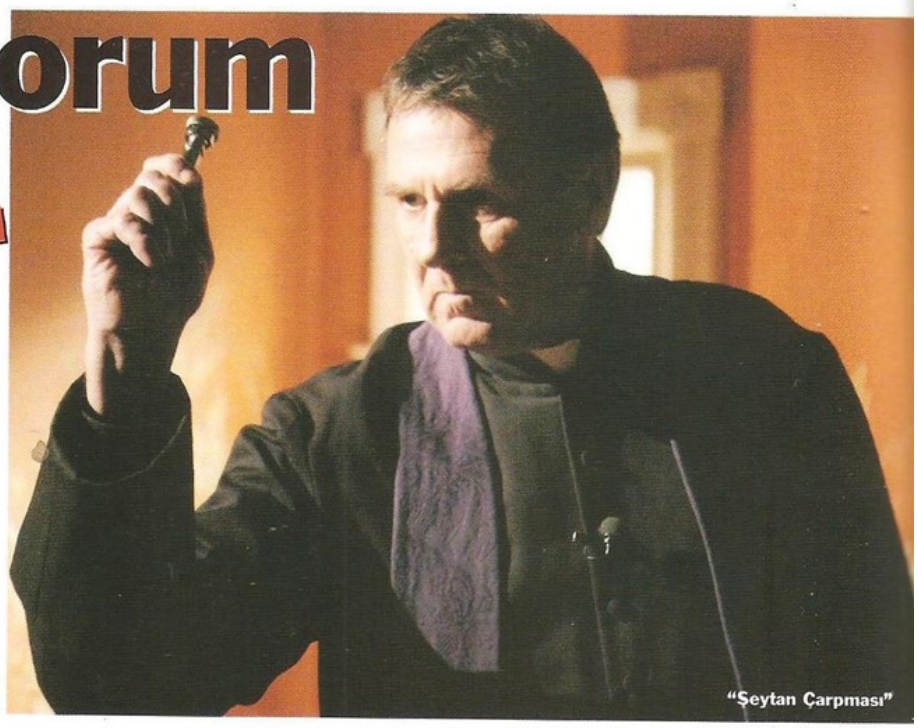
"Şeytan Çarpması"

ABD'de ses getiren, ülkemizde de geçtiğimiz aylarda gösterilen "Şeytan Çarpması - The Exorcism of Emily Rose"un tercihleri ve yapmaya çalıştıklarını gözönüne aldığımızda 70'li yılların muhafazakar filmlerini düşünmemek elde değil.

ALKAN AVCIOĞLU

1970'ler Amerikan ana-akım sinemasının en muhafazakar dönemlerinden biriydi, korku janrı da dönemin ruhuna en elverişli tür. 1960'ların liberal sürecinin birikimlerine sinemasal anlamda darbe indirmeyi en çok deneyen tür olduğunu da söyleyebiliriz... Aslında Tania Modleski gibi yazarların savunduğu gibi, doğru kullanıldığında ataerkil değerlere saldırabilecek radikal bir tür olma potansiyeline sahiptir korku janrı. ("The Brood", "The Texas Chainsaw Massacre" gibi örnekler düşünülebilir). Buna rağmen türün gelişimi tam aksi yönde olmuştur. Kuşkusuz bunda dönemin Amerikan siyasal kültürünün ve toplumsal ihtiyaçlarının payı büyüktü. Asıl önemlisi, Amerikan korku sineması özellikle 1970'ler ortasından itibaren yükselişe geçince, korku filmlerinin sayısı ve buna paralel olarak başarı getiren filmlerin taklitleri artmıştı. Özellikle 1980'lerde korku janrı video kültürü üzerine temelleniyor ve düşük bütçeli korku filmleri, başarı getiren senaryo formüllerini birebir 1970'lerden alıyordu. Dolayısıyla, aynı altmetin yapılarını ve biçemsel düzenlemeleri düşünmeden de olsa kullanan bu filmler, sadece 90 dakika boyunca eğlendirme vaat etse bile muhafazakar veya aşırı sağ görüşte takılı kalıyordu. Dramatik stratejileri de hep aynı kalıplar etrafında dönüyordu. Öyle ki 1990'larda "Çığlık - Scream"in öncü olduğu birçok korku veya korku parodi filmi, hikayesini 70 ve 80'lerin bu korku kültürü üzerine kuruyordu. Hatta bu kalıpların en göze çarpanları seyirciler arasında esprili cümleler şeklinde kurallara dökülmüştü: "Bakireler ölmez", "Şişman veya zenciler erken ölür", "Denize çıplak giren üniversiteli kızlar köpekbalığına yem olur" vs...

Şimdilerde Amerikan korku filmlerinin birçoğu bu korku kültürünü havuz olarak kullanan, bir film seyretmekte olduğumuzu bize sürekli hissettiren örnekler olarak karşımıza çıkıyor. Geçtiğimiz ay vizyona giren "Şeytan Çarpması" bu kendi kendinin farkında olma durumunu taşımıyor ve üstelik film adeta 1970'lerden fırlamış durumda. Eğer "Şeytan Çarpması" 1970'lere ait bir film olsaydı bugün birçok feminist veya muhalif yazar "Şeytan / The Exorcist" üzerine film okuması yapmaya zaman bile bulamazdı.

Korku türünün bir bölümü, özellikle de "şeytan" filmleri, semiyolojik çözümlemelerle son derece muhafazakar olduğu kanıtlanmış altmetinlerle dolu. "Şeytanlı" filmler ataerkil düzenin feminizmden ve cinsel özgürleşmeden ne kadar korktuğu ve onları "kötü" kılmak üzere stratejiler geliştirdiğine dair sayısız işaretler taşır. Öte yandan, sıradan Amerikan filmlerinin genellikle muhafazakar bir bilinçaltının ürünleri olması gerçeği de var. Bugün birçok Amerikan ana-akım filminin altmetinlerine dair yapılan okumalar, bu gerçeği gösterir nitelikte. "Şeytan Çarpması"nı ele almak için bu kadar derinlere inmeye bile gerek yok.

"Şeytan Çarpması"nın hikayesi bilindiği gibi gerçek bir olaydan esinlenmiş. Film, bir şeytan çıkarma ayini sonrasında hayatını kaybeden Emily Rose'un ölümünden sorumlu tutulan rahibin mahkemesini konu alıyor. Bu esnada ara ara flash-back'ler ile Emily Rose'un yaşadıkları ekrana geliyor. Filmin konusunu ilk kez duyduğumuzda bu kurulumun Ortaçağ'a ait bir zihniyetten kalma bir uygulamanın akıl-dışılığını gözler önüne sermek için harikulade bir fırsat olduğunu düşünme iyimserliğinde bulunmuştuk. Filmin başlarında da her şey buna uygun gelişiyordu. Rahibi sorgulayacak bir mahkeme dramına flash-back'ler ile korku-gerilim atmosferi verilecekti. Burada bir sorun yoktu, ancak yönetmen Scott Derrickson'ın anlatım tercihleri birçok şeyin ipucunu baştan vermeye başladı. Açıkçası filmi izlerken Derrickson'ın anlatım tercihlerinden çıkan bu işaretleri, film gerçek bir olaydan esinlendiği için pek ciddiye almak mümkün değildi. Ancak film ilerledikçe takınılan tavır ve estetik tercihler, üslup meselesinin ötesine geçip hikayede kendini belli etmeye başladı. Tüm bunları ele almadan önce, filmin aynı zamanda hem mahkeme filmi hem de doğaüstü olayları konu alan bir korku filmi olmaya çalışması açısından hangisini hakkıyla yaptığı (veya yapamadığı) da tartışılabilir. Bu tartışmaya girmeden yüzeysel bir şekilde "Şeytan Çarpması"nın ABD'de olduğu gibi filmi izleyenleri tatmin etmekte zorlanmayacak kalburüstü bir anlatıma sahip iyi bir prodüksiyon olduğunu söylemek gerek. Fakat olay bu kadar basit değil. Mehmet Açar, Haziran 2005'te yazdığı yazısında doğru kadrajlanmış, hatasız çekilmiş, iyi ışıklandırılmış, iyi basılmış ve iyi seslendirilmiş bir filmin bir zamanlar dünyanın her yerinde övgü toplayabileceğini fakat şimdi ise bunların pek bir önemi olmadığını yazmıştı. "Şeytan Çarpması" seyirciyi filmin içine alabilecek dramatik yapıyı kurup prodüksiyonun altından bileğinin hakkıyla çıkabilir. Ancak sinemanın bir dili olduğunu düşünüyorsak, yönetmen Derrickson'ın tüm bu koşulları ne amaçla kullandığına kayıtsız kalmak körlük olabilir.

Filmin kurgusuna sadık kalarak başlarsak, film mahkemeye giden süreçle başlıyor. Genç bir kızın ölümüne sebep vermekle suçlanan rahibi savunacak avukat aranıyor. Avukat, Laura Linney'in canlandırdığı genç yaşında çok parlak bir kariyerin sinyallerini veren Erin Bruner. İnançsız ve şüpheci Erin Bruner'in karşısında savcı rolünde ise inancı tam bir Hıristiyan olan Ethan Thomas (Campbell Scott) var. Bu yapısıyla mesaj vermeye ve cevap aramaya niyeti olmayan, sadece olayları objektif bir şekilde anlatan bir film gibi başlıyor "Şeytan Çarpması". Flash-back'ler ile Emily'nin hayatına geri dönüyoruz. Emily, koyu Katolik bir ailenin kızı. Üniversite için ailesinden uzağa gidiyor. Emily'ye ilk atağın geldiği, sanrılar

gördüğü ve vücudunu kontrol edemediği geceyi aile yakını olan bir tanık anlatırken izliyoruz. Bunları izleyince olayların gerçek olduğuna dair korkular sarıyor izleyiciyi. Bir sonraki tanık ile olaylara bilimsel açıdan bakıyoruz, bu sefer aynı olayı farklı bir flash-back ile izliyoruz. Yani, izlediğimiz kadarıyla Emily'nin başına gelenler sara hastalığının göstergeleri de olabilir. Eğer böyle devam etseydi, sadece bu iki uçlu yapı bile "Şeytan Çarpması"nın adından hep söz ettirecek muazzam bir film olarak anılmasına yeterdi. Örneğin, flash-back ile mahkemenin konu aldığı olay gösterilecekse bunun iki versiyonunun da gösterilmesi doğru ve yaratıcı bir tercih olabilirdi. Ancak bu yapı, film ilerledikçe terk ediliyor ve yönetmen tavrını iki versiyondan birisi için ortaya koyuyor. Artık izlediğimiz tüm flash-back'ler Emily'nin içine şeytan girmiş teorisini destekler hale geliyor.

Filmin dilini göstergebilimsel anlamda ele alıp filmin kodları üzerine düşüneceksek, başta basit soruların cevabını vermek gerekir. Önce flash-back'lerin filmdeki amacına bakalım. Flashback'ler kabaca iki yöntemle filmlerde yer bulur. Birinci yöntemde bir karakterin hatırladığı veya zihninde canlandırdığı sahnelerdir bunlar. İkinci yöntemde ise izleyiciye tanrı bakış açısına yakın bir konum sağlamak için. Diğer bir deyişle, seyirci filmdeki karakterlerden daha çok şey bilir. Hitchcock'un ünlü örneğini düşünelim: Masanın altında bir bomba olduğunu masada yemek yiyen karakterler değil ama izleyici bilir. Bombayı gören ve karakterlerden daha fazla bilgiye sahip izleyici örneğinde olduğu gibi "Şeytan Çarpması"ndaki flash-backlerin birincil amacı izleyiciyi daha fazla bilgilendirmek. Bir karakterin zihninde canlandırdığı bir flash-back olmadığına göre, film boyunca yapılan tüm geri dönüşler yönetmenin direkt olarak seyirciye göstermek istediği gerçekler oluyor.

Louis Comolli her filmin bir ideoloji yarattığını, çünkü ideoloji filtresinden geçirerek dünyayı temsil ettiğini veya yeniden yarattığını belirtir. Bu temsili ve yaratımı anlamak için de filmin kodlarını incelemek gerekiyor. Yukarıdaki gibi yönetmenin tercihi doğrultusunda oluşan biçemsel kodlarla oluşan anlam dünyası, iyi niyetle baksak bile bilinçaltının kodları ile destekleniyor. Emily'nin ruhuna şeytan girmeden önceki haliyle ilgili çok az bilgiye sahibiz. Peki bu "çok az bilgi" olarak verilen nedir? Emily'nin dinine bağlı ailesinin yanından ayrılıp üniversiteye gittiği ve orada bir erkek ile tanışıp yakınlaşmakta olduğu. Sadece neden başka hiçbir bilgiye sahip değiliz ya da eğer bir şey bileceksek neden bunlar diye sorgulamak bile yeterli olabilir. Ailesinin yanından ayrılıp bağımsız bir kadın olma yoluna doğru giden, üstüne üstlük cinsel dünyayı keşfetmek üzere olan Emily'nin içine şeytan giriyor. 1970'lerde birçok korku filminin altmetninde işlenen düşünce bu değil miydi? Özetle ataerkil yapı bağımsız kadın cinselliğini bir tehdit olarak görür ve yeniden erkeğin kontrolüne girmesi gerektiğini savunur... Bu ana fikir 1970'lerdeki birçok korku filminde kendini belli ediyordu. "Şeytan Çarpması"ndaki avukat Bruner'in durumu da bundan pek farklı değil. Mahkeme süresince kötü güçler veya şeytan tarafından o da Emily gibi rahatsız

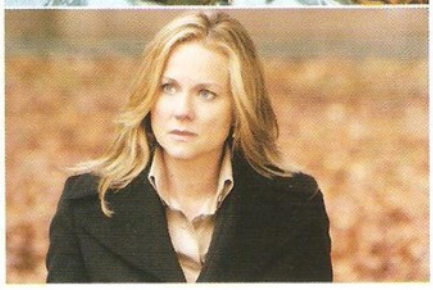

ediliyor. Film boyunca savcı Thomas'ı mahkeme salonu dışında özel hayatında hiç görmüyoruz. İzlediğimiz ve şeytan tarafından rahatsız edilen kişi Bruner: Yalnız yaşayan, bağımsız ve inançsız bir kadın. Bruner'in bağımsız ve yalnız olduğu filmde çok net şekilde vurgulanıyor. Onu hiç arkadaşlarıyla görmüyoruz, bir ailesi yok, evinde geceleri başına gelen olaylardan sonra korkup aradığı birisi bile yok; yani kısacası onu koruyacak ve kontrol altına alacak bir erkek yok. Filmin sonunda şüpheciliğini yitiren, ortaklık teklifini reddedip şirkette yükselmeyi artık umursamayan, inançlı bir insan haline gelmiş Bruner'i rahatlamış ve korkmayan bir şekilde uykuya dalarken görüyoruz.

Şüphesiz buna benzer başka örnekler de var. Asıl önemlisi, "film gerçek olaylardan esinleniyor" cümlesi. İşte bu cümle tüm bu anlatım stratejilerinin nedensellik boşluğunu dolduracak bir şekilde hizmet veriyor. Hikayeye esin kaynağı olan kişi Anneliese Michel. 1976'da Almanya'da aylarca şeytan çıkarma ayinine tabi tutulan Michel ölünce, ailesi ve iki rahip ölüme sebebiyet vermekten mahkeme önüne çıkartılıyor. Esinlenilen hikaye bu ise, Luis Bunuel filmlerinin bile gerçek olaylardan esinlendiğini filmin başına yazabiliriz. Eğer gerçek olaylardan esinlenen "Monster"ın sonunda Charlize Theron idam edilmek yerine kurtulsaydı, ne kadar absürd bir tablo ortaya çıkacaksa "Şeytan Çarpması" için de aynısı geçerli. Kaldı ki, Michel'in olayında "Şeytan Çarpması"nın kullanmadığı ve değiştirdiği birçok durum var.

Sondan başlayalım, filmde mahkeme rahibi suçlu bulup hapis cezası vermezken, Michel'in olayında hem rahipler hem de ailesi 6 ay hapis cezasına çarptırılıp hapiste yatmışlar. Filmde tek bir rahip ve tek bir şeytan çıkarma ayini söz konusuyken, Michel'in olayında 10 ay süren şeytan çıkarma ayinleri var. Gerçek hayatta Michel'in şeytan çıkarma ayinlerinin kayıtlı olduğu 40 adet kaset mahkemeye sunulurken filmde bunun sayısı 1 ile sınırlı. Michel'in olayında doktorların koyduğu net bir tanı var, sara hastalığı. Michel, ilk sara krizini çocuk yaşta, 1968 yılında geçirmiş. Sara hastalığının yanısıra cinsel gelişimini tamamlayamadığı için psikoza giren Michel ölümünden birkaç hafta önce de zatüre olmuş ve halsizliği aşırı boyutlara çıkmış. Yemek yemeyi kesen Michel, 1 Temmuz 1976 tarihinde açlıktan hayatını kaybetmiş. 30 Haziran tarihinde, halsizliği nedeniyle ailesi tarafından yaptırılan ayinde Michel'in son sözleri "Anne, korkuyorum!" olmuş. Tüm bunların gösterdiği şey ise ortada belli tercihlerin olduğu. Bu, filmin bitiminde ekrana gelen yazı için bile geçerli. Filmin sonunda Emily'nin mezarını yıllar boyu inananların ziyaret ettiği yazıyor. Tıpkı gösterilen bir flash-back, oluşturulan sahne kompozisyonları ve yazılan senaryo gibi bu da filmin tercihini gösteriyor. Alman Piskopos Birliği'nin "Michel'in ruhuna şeytan girmedi" açıklaması ya da ölümünden 12 sene sonra her şeyin normal olduğunu göstermek için mezarının açılıp cesedinin incelendiği yazabilirdi filmin sonunda...

Şimdi asıl sorulara geçelim... Emily sara hastası mıydı? Eğer sara hastası ise rahip ve ailesi ilaçlarını almasını engelleyip şeytan çıkarma ayini ile iyileştirmeye çalışmaktan suçlu bulunabilir mi? Yoksa Emily'nin ruhunu şeytan ele geçirmiş miydi ve bunu bilen rahip bir kahraman mıydı? "Şeytan Çarpması", kışkırtıcı bir şekilde ikinci şıktan yana tercihini kullanıyor. Bu tercihi tuhaf kılan ise filmin gerçek bir olaydan esinlendiğini söyleyerek seyirci toplamaya çalışması.

"Şeytan Çarpması", son dönem Amerikan sinemasının her janrında gözlemlenen muhafazakarlaşmanın bir örneği... Filmin ilgi görmesinde Evangelistlerin kötümserci yaklaşımının ABD'de her geçen gün daha da etkin olmasını da unutmamak gerek. Öte yandan, Katolik Kilisesi'nin şeytan çıkarıcılara ayırdığı kadrosunun 2005 senesinde yüzde 400 artması gibi yoruma açık bir başka gelişme de var.

1973'te "Şeytan" gösterime girdikten sonra dünyanın birçok yerinde psikiyatristler içine şeytan girdiğine inanan hasta sayısında inanılmaz bir artış olduğunu rapor etmişti. Fakat bu tarz etkilerden ziyade asıl önemlisi "Şeytan Çarpması" gibi mesajını seyircinin gözüne sokan filmlerin "kötülüğü" filmde nelere yüklediği ve nasıl bir sosyal düzenin korkularını tercüme ettiği. ■

Bir özgürlük savaşçısı Milos Forman

Çekoslovakya'dan Hollywood'a transfer olan Milos Forman, usta anlatımı, kendine has ince mizah anlayışı ve sivri dilli üslubuyla Amerikan sineması içinde tutunmayı başaran az sayıda orta Avrupalı'dan biri... Bu ay, ana vatanında çektiği "Bir Sarışının Aşkları" ve "Koşun itfaiyeciler"in yanısıra, "Guguk Kuşu", "Amadeus", "Aydaki Adam" gibi bol ödüllü Hollywood yapımı filmleri ile de tanıdığımız Milos Forman'ın dünyasına kısa bir yolculuk yapacak, dram ve komedinin iç içe geçtiği eşsiz filmlerini incelemeye çalışacağız.

PINAR TINAZ GÜRMEN

"Man on the Moon"un setinde Jim Carrey ile

Mimar Sinan Üninversitesi Sinema - TV Bölümünde verdiği derslerden birinde Lütfi Ö.Akad, sansürün yaratıcılığa etkileri konusunu tartışırken, hiç beklenmedik bir yorum yapar ve öğrencileri duruma başka bir açıdan bakmaya yönlendirir. Ona göre sansür yaratıcıyı, söylemek istediği şeyi başka bir forma sokarak anlatmaya zorlar. Sansürü uygulayan sığ beyinlerin fark edemeyeceği, ama seyircinin çoğunu, belki de çıplak gerçeklikten çok daha fazla etkileyecek bambaşka bir anlatıma... Kısıtlamalar, yasaklamalar gerçek bir sanatçıyı asla yolundan alıkoyamaz. Aksine onu daha da yaratıcı olmaya sevk eder... Milos Forman da yaşamının büyük bölümünü önce Nazilerin, ardındansa komünist rejimin tüm baskılarını hissederek, "kendisi" olmaktan men edilerek sürdürdü. Çocukluk ve gençlik yıllarını acılar ve duygusal çalkantılar içinde geçirdi. Film yapmaya başladığında ise, söylemek istediklerini yüksek sesle haykırmak yerine, farklı formlara sokarak anlatmayı denedi... Onun seçtiği yol mizahtı. Güçlü gözlem yeteneği ve güldürü türüne olan yatkınlığı ile halkının yaşadığı en dramatik sorunlara bile gülümseyerek baktı. Onları içinde bulundukları iç karartıcı ortamdan birkaç saat için de olsa uzaklaştırmaktı isteği. Çocukluk yıllarından beri kendi kendine geliştirdiği bir savunma mekanizmasıydı belki de bu; acılara gülebilmek, hayatı hafife alabilmek... Hollywood'a geldikten sonra da bu tavrını sürdürdü Forman. Ama bu kez, her zaman özgürlükleri için savaşan, düşüncelerini korkusuzca dile getiren, bu uğurda yaşamlarını bile ortaya koyan kişiler yarattı filmlerinde. Üstün özelliklere sahip kahramanlar değil, tıpkı bizler gibi acı çeken, endişe duyan, zaman zaman komik duruma düşen sıradan insanlardı Forman'ın resmettikleri... Dünyanın her köşesinden sinema seyircileri onun filmlerinde kendilerini gördü; güçlerinin farkına vardı, zaaflarına güldü. Dram ve komedinin ustalıkla iç içe geçtiği Forman filmleri yaşama başka bir açıdan bakmak için açılmış yeni bir pencere sundu sinemaseverlere...

Asıl adı Thomas Jan Forman olan yönetmen 18 Şubat 1932'de dünyaya geldi. Anne ve babasının üzerine titrediği, piyano ve solfej dersleri aldırdığı, geleceğe umutla bakan bir çocuktu ama bu mutluluk tablosu İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ile bir anda yıkılıverdi. Yahudi bir baba ve Protestan bir annenin çocuğu olan küçük Jan, Naziler an-

ne ve babasını toplama kampına gönderdiğinde henüz yedi yaşındaydı. Onları bir daha hiç görmedi... Jan ve kardeşleri faklı ailelerin yanına yerleştirildiler. Ona kucak açan yeni ailesinin sanatla ilgileniyor olması bir şanstı belki de. Baba evinde başladığı müzik derslerini sonraki yıllarda da sürdürdü. 1951 yılında kaydolduğu Çekoslovak Film Enstitüsü'nden 1956'da mezun oldu ve genç bir sinemacı adayı olarak profesyonel meslek yaşamına atıldı. Önceleri televizyon yapımlarında görev alan Forman, kısa süre sonra senaryo yazarı olarak sinemaya geçti. Martin Frick'in "Nechte to na Mne / Onu Bana Bırak" ve Ivo Novak'ın "Stenta" adlı filmlerinin senaryolarını yazdı. 1957 yapımı "Dedecek Automobil / Otomobillerin Ataşı"nda yönetmen Alfred Radok'un asistanlığını üstlendi. Okul yıllarından beri kendi filmini yapmanın hayallerini kuran Forman, ilk deneyimini 1960 yapımı bir kısa film olan "Laterna Magika / Büyülü Fener" ile yaşadı. Ardındansa 1963'te çektiği başka bir kısa film; "Konkurs / Yarışma" geldi. Aynı yıl, senaryosunu Çek sinemasının önemli isimlerinden Ivan Passer ile birlikte yazdıkları, Çekoslovak kır yaşamını ve halk müziğini konu edinen "Kdyby ty Muziky Nebyly / Müzik Olmasaydı" ile çalışmalarını sürdüren yönetmen, "Cenry Petr/Maça Kızı" ile ilk uzun metrajlı filmine imza attı. On yedi yaşında, bir mağazada güvenlik görevlisi olarak çalışmaya başlayan Petr'in öyküsüydü filmde anlatılan. Senaryoyu yine Ivan Passer ile birlikte yazmışlar, hayatta kendine yer edinmeye çalışan bir gencin incelikli komedisini perdeye taşımışlardı. 1963 yapımı film, seyircinin beğenisi ile karşıladı. Cannes ve Montreal film festivallerinde övgülere boğuldu...

Forman'ın ilk filmleri, o yıllarda pek çok orta Avrupa ülkesinde yayılmaya başlayan benzersiz bir özgürleşme hareketinin; Prag Baharı'nın tüm coşkusunu taşıyordu. Bu harekete katılan sanatın her alanından genç insanlar, yıllardır halklarının yaşadığı acılara bir sünger çekmek, sanatı geçmişe yönelik büyük hesaplaşmalardan, sosyalist rejimin karanlık çehresinden ve ideolojik yaptırımlarından kurtararak, neşeli, sıcak, gündelik hayatın basit zevklerini hatırlatacak bir yapıya büründürmek isteğindeydiler. İkinci Dünya Savaşı boyunca Naziler tarafından katledilen, evlerinden sürülen ve ekonomik anlamda büyük bir bunalımın içine düşen bu insanlar, Alman işgali son bulduktan sonra, denize düşen yılana sarılır misali Sovyetler'e yanaşmışlar, giderek bu ülkenin birer uydusu haline gelmişlerdi. 1948 yılında Sovyet modeline uygun olarak ulusallaştırılmış olan Çekoslovak film endüstrisi içinde sanatçılara sonsuz maddi olanaklar sağlanıyordu ancak yaratım ve ifade özgürlüğü yok denecek boyuttaydı. Halkı bilgilendirmeye ve rejimi yüceltmeye dayalı senaryoların çekilmesine öncelik tanınıyor, filmler yapımın her aşamasında denetleniyordu. Ama elbette ki, sanatın özünde muhalif olmak vardı ve sanatçılar

1963 tarihli "Konkurs - Yarışma" ilk kısa filmlerinden biri.

eninde sonunda bu baskılara karşı birleşmeye başlamışlardı. 1953- 56 yılları arasında Çekoslovakya, Macaristan ve Polonya'da genç sinemacılar birleşerek, bağımsız yapımlar ortaya koymayı denediler. Andrzej Wajda'nın kurduğu Kadr ve X, Peter Basco yönetimindeki Objektif grupları gibi oluşumlar sayesinde yeni bir sinema anlayışı gelişti. Polonya'dan Andrzej Wajda, Andrzej Munk, Roman Polanski, Çekoslavakya'dan Milos Forman, Jiri Menzel, Jac Nemec, Vera Çitilova, Ivan Passer, Jan Kadar, Yugoslavya'dan Aleksander Petrovic, Dusan Makavejev, Macaristan'dan Istvan Szabo, Zoltan Fabri ve Aleksander Korda gibi yönetmenler art arda çektikleri filmlerle tüm Avrupa'da beğeni kazandılar. Artık Stalin ve Jdanov'un yıllardır hüküm süren "politik sanat" düşüncesi yavaş yavaş kırılmaya başlamış, özellikle görsel sanatlarda ve edebiyatta esen "rejim propagandası" rüzgarı dinmeye yüz tutmuştu.

"Bir Sarışının Aşkları"

İşte bu özgürlük ortamı içinde Forman, gençlerin yaşamına ayna tutan başka bir filme daha imza attı; "Lasky Jedne Plavovlasky

"Bir Sarışının Aşkları"

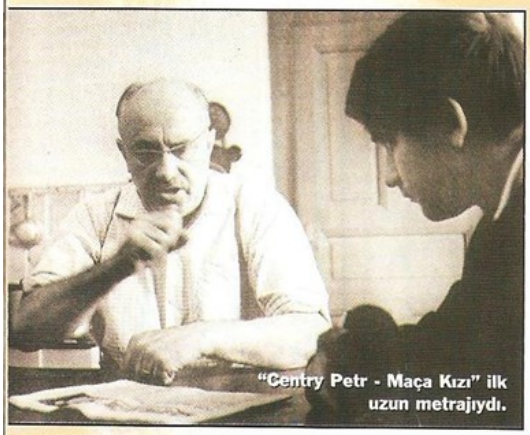
"Centry Petr - Maça Kızı" ilk uzun metrajıydı.

/ Bir Sarışının Aşkları"... 1965 yapımı film, onu ve mucizevi bir gelişim gösteren Çek sinemasını tüm Avrupa'ya tanıtan önemli bir yapım olarak sinema tarihine geçti. Bir ayakkabı fabrikasında işçi olarak çalışan 16 yaşındaki Andula'nın duygusal yaşamını mercek altına alıyordu Forman. Gençliğinden ve sadece kızların çalıştığı bir fabrikada erkeklerden uzak süren yaşamının tecrübesizliğinden dolayı oldukça saf düşüncelere, gerçek aşka dair ütopik hayallere sahip bir kızdı Andula. Ne var ki, kadın- erkek ilişkilerinin çıkarlara dayalı ikiyüzlülüğünü öğrenmesi fazla zaman almayacaktı... Önce çapkın sevgilisi Tonda'nın hediye ettiği pazar işi yüzüğe, daha sonra orman bekçisinin hayvanlar hakkındaki engin bilgisine kanan, ardından fabrikanın bulunduğu kasabaya yerleşen hemen hepsi kırk yaşın üzerindeki yedek askerlerin boy hedefi haline gelen, aşık olduğu genç piyanist Milda'nın peşinden Prag'a gidişinde ise hüsrana uğrayan Andula'nın öyküsü, ilk bakışta acı ve kızgınlıkla örülü bir dram gibi görünse de, Forman filmini çok doğal ve ince bir mizah anlayışı ile perdeye taşımıştı. Yaşlı askerlerin baloda kızlara kur yapışı, kendilerini dev aynasında gören erkeklerin, kolay birer av gözüyle baktıkları genç ve güzel taşralı kızların önünde düştükleri acınası durumu, eşsiz bir komedi anlayışıyla dile getiriyordu örneğin. Gece yarısı elinde bavulu ile kapılarına dayanan Andula'nın karşısında şaşkınlıktan ne yapacaklarını bilemeyen Milda'nın anne ve babası da aynı derecede komik ve gerçek karakterlerdi. Andula'yı görür görmez, oğlunun gelecekteki evlilik yaşamı hakkında endişeler duymaya başlayan ve hiç susmayacakmış gibi konuşan anne ve bu bombardıman sürerken uyuyakalan bezgin baba tiplemeleri görülmeye değerdi... Genel anlamda son derece gerçekçi bir dile sahip olan filmine simgesel bir sahne de eklemişti Forman. Televizyon ekranından bize ulaşan bu sahnede, bir adam beğendiği vitrin mankenini çalmaya niyetleniyor, ancak manken birden canlanıverince, şaşkınlıkla oradan uzaklaşmaya çalışıyordu. Bir açıdan bakıldığında, Andula için de durum aynıydı. Onu sadece genç bir beden olarak algılayan ve ilişki kurmaya can atanlar, karşılarındakinin duyguları ve hayalleri olan gerçek bir insan olduğunu fark edince işler değişiyordu.

Senaryoyu yaşadığı gerçek bir olaydan yola çıkarak oluşturmuştu yönetmen. Bir gece yarısı Prag sokaklarında elinde bavuluyla yürüyen genç bir kadın görmüş, hikayesini dinlemek istemişti. Taşradan gelen kadının elinde, sevgilisinin adresi vardı; onca yolu onu görebilmek için gelmişti. Ne var ki adres tamamen uydurmaydı... Forman'ın Andula için planladığı final ise biraz farklıydı. Evet, adres doğruydu ve genç kız geceyi sevgilisinin evinde geçiriyordu. Ama oğullarını bu yabancı kızdan korumak için koyunlarına almış olan anne ve babanın sabaha kadar süren tuhaf tartışmalarına, kendisi hakkındaki küçük düşürücü yorumlarına kulak misafiri olarak... Habersizce oradan ayrılan Andula ertesi gün arkadaşlarına Prag'ta ne kadar güzel zaman geçirdiğini anlatacak, kendi kendisine bile itiraf edemediği gerçekler karşısında bir anda büyüyecekti...

"Koşun İtfaiyeciler" hem başını belaya soktu hem de dünya çapında bir ün getirdi.

"Koşun İtfaiyeciler"

Forman 1966 yılında Çek televizyonu için "Dobre Placena Prochazka" adlı müzikal bir komedi hazırladı. Daha sonra ise, tüm dünya festivallerinde adından söz ettirecek olan başka bir filme; "Hore, ma Panenko / Koşun İtfaiyeciler"e imza attı. Küçük bir kasabanın itfaiye departmanı tarafından düzenlenen bir baloda geçen film, çoğu yaşlı itfaiye çalışanlarının portrelerini başarıyla çiziyor, onların sorunlarını, gelecekle ilgili endişelerini güçlü bir gözlem yeteneği ile dile getiriyor, kaygılarından kurtulmak ümidiyle birbirlerine yaslanışlarını, ilerlemiş yaşlarına rağmen hala gerçek aşkı arayan temiz iç dünyalarını düzeyli bir komedi anlayışı ile perdeye yansıtıyordu. Forman'ın ilgilendiği ne itfaiyecilik mesleğinin yüceliği, ne de zorluklar içinde yaşamlarını sürdüren bu insanları saran dramatik acılardı. O sadece bir grup yaşlı insana kamerasını doğrultmuş, acısı ve tatlısıyla onların yaşamlarının bir gecesine tanıklık etmişti. Filmin gösterimi, Çekoslavakya'da tam bir skandala dönüştü. Önce kendileriyle dalga geçildiğini düşünen itfaiyeciler ayaklandı, daha sonra ise filmin rejime ince eleştiriler getirdiğini son anda fark eden parti yetkilileri "Koşun İtfaiyeciler"in gösterimini süresiz olarak yasakladı. Forman her ne kadar itfaiye çalışanlarına yönelik bir konuşma yayınlayıp, onların gönüllerini alsa da, parti yetkililerini sakinleştirmek kolay değildi. Filmin içeriği bir yana, İtalyan yapımcı Carlo Ponti'nin filme maddi destek vermiş olması da affedilebilir şey değildi. Sosyalist rejim içinde sinemanın özel bir sermaye tarafından gerçekleştirilmesi, hele ki bu sermayenin yurt dışından gelmesi kabul edilemeyecek bir durumdu. Sonuçta Forman 10 yıl hapis istemiyle yargılanmaya başlandı. Bu şartlar altında yönetmenin tek şansı kalıyordu; bir daha dönmemek üzere ülkesini terk etmek... Yurtdışındaki dostlarının da yardımı ile hem filmini, hem de kendisini bu esaret ortamından kurtarmayı başaran Forman, Paris'e gitti.

"Koşun İtfaiyeciler", 1968 yılı boyunca pek çok festivale katıldı, ertesi yıl en iyi yabancı film dalında Oscar'a aday gösterildi. Forman, bambaşka bir hayata yelken açmanın heyecanı içindeyken, ülkesinde tam bir karmaşa yaşanıyordu. Sovyet hükümeti, Prag'da sürüp giden bahar coşkusuna bir nokta koymaya karar vermiş, sanatın ve insanın yüceltildiği bu uyanış hareketini tanklar ile bastırmıştı. Sovyetler'in Çekoslovakya'yı işgali, Forman gibi pek çok aydının vatanını terk etmesine neden oldu. Forman'ın uzun vadede amacı Amerika'ya gidip, orada şansını denemekti. Ancak bir süre daha Avrupa'da kala-

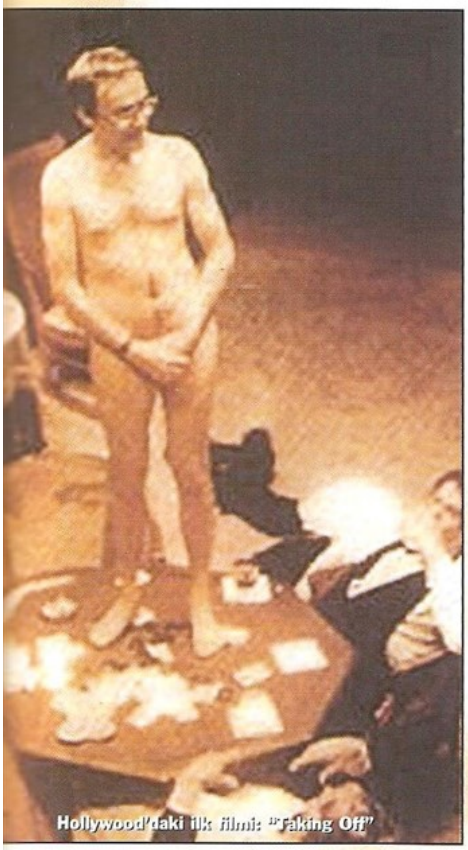

Hollywood'daki ilk filmi: "Taking Off"

rak çalışmalarını sürdürdü. 1971'de Yugoslavya'da çekilen "I Miss Sonia Henie / Sonia Henie'yi Özlüyorum" adlı bir ortak proje içinde yer aldı. Aralarında Tinto Brass, Karpo Acimovic Godina ve Paul Morrisay gibi isimlerin de bulunduğu, sekiz ayrı yönetmen tarafından çekilen kısa filmlerden oluşan bu yapımın ardından, uzun zamandır beklediği fırsatı yakalayan Forman, nihayet Amerika'ya gitti. Hem de kariyerini Hollywood'da sürdüremeyeceğinden korkarak, göç etmeyi reddeden oyuncu eşi Vera Kresadlova ve ikiz oğullarını ardında bırakarak...

"Taking Off - Bir Başka Dünya"

Teklif Universal Stüdyoları'ndan geliyordu. Dennis Hopper yönetimindeki düşük bütçeli bir film olan "Easy Rider", genç seyirciyi can evinden vurmuş, yapımcısına beklenmedik bir kazanç getirmişti. Genç yönetmenlerle, aykırı projeler yapmanın önemli bir kitleyi sinemalara çekebileceğini gören stüdyo yetkilileri, bütçesi bir milyon doları aşmamak kaydıyla birkaç genç yönetmene film yaptırmaya karar verdi. Forman'ın "Taking Off / Bir Başka Dünya" adlı film ile yer aldığı projede, "The Hired Hand" ile Peter Fonda, "The Last Movie / Son Film" ile Dennis Hooper, "Silent Running / Sessiz Koşu" ile Douglas Trumbull ve "American Graffiti" ile George Lucas da vardı.

Evden kaçan kızları Jeannie'yi aramak için seferber olan Lyne ve Larry'nin alışılmadık bir mizah içeren öyküsü, tek kelimeyle mükemmeldi. Kızlarının gidişine bir anlam veremeyen şaşkın ebeveynler, bir süre sonra çocuğu evden kaçan tek ailenin onlar olmadığını fark ediyor, benzer olayları yaşamış başka ana-babaların kurduğu bir derneğe üye oluyorlardı. Derneğin amacı, hem çocukları bulmak için yardımlaşmak, hem de onların dünyasını tanımaya çalışmaktı. Ancak bir akşam Jeannie habersizce eve dönüyor, onu daha iyi anlamak uğruna uyuşturucu alıp, arkadaşlarıyla strip poker oynamaya başlayan anne babasını yemek masasının üzerinde çıplak şarkı söylerken bulunca şaşkınlıktan donakalıyordu... Forman'ın mizah anlayışı, filmin her karesine sinmişti. Jeannie'nin kaybolduğu gece kızını aramaktan yorulup bir barda bayılana dek içen şaşkın baba kadar çocuk sahibi olmanın sorumluluğu aniden üzerinden kalkınca kendisini seks oyunlarına ve içkiye veren anne karakteri de görülmeye değerdi.

Forman senaryoyu Beatles'ın "She's Leaving Home / O Evi Terk Ediyor" şarkısından ilham alarak yazmış, filmini çoğu amatör gençler tarafından seslendirilen pek çok şarkı ile beslemişti. Kuşaklar arasındaki uçurum o kadar derin, anne babalar çocuklarının dünyasına o kadar yabancı, varolduklarını herkese haykırmak isteyen gençler o kadar çaresizlerdi ki, bu öyküye dramatik bir açıdan bakmak ortaya gözyaşlarıyla bezeli bir hikaye çıkarabilirdi. Ancak Forman'ın mizah yeteneği "Bir Başka Dünya"yı farklı bir boyuta taşımaya yetiyordu. Filmin finalinde kızlarına ve hippi görünüşlü erkek arkadaşına hoş görünmeye çalışan anne ve babanın piyano başındaki dayanılmaz performansı her şeyi özetliyordu: Onları anlamak için, onlar gibi olmanıza gerek yok. Sadece çocuklarınızın yeni bir dünyaya ait olduklarını ve size asla benzemeyeceklerini kabul edin...

Usta anlatımı ve alışılmadık temasına karşın "Bir Başka Dünya" gişede istenen başarıyı elde edemedi. "Oysa bir başyapıt ortaya koyduğumu düşünmüştüm" diyordu Forman bir söyleşisinde. "Bu benim için önemli bir ders oldu. Sizin beğenileriniz ile seyircininki her zaman aynı olmayabiliyor..." Böylesi bir başarısızlık Forman için uzun bir süre işsiz kalmak anlamına geliyordu. Ama her ne olursa olsun Hollywood'ta tutunmaya kararlıydı. Yaşadığı tüm güçlüklere rağmen Avrupa'ya geri dönmeyi hiç düşünmedi. İki yıl boyunca hiçbir projesi için çekim şansı bulamayan Forman, 1973 yılında Münih olimpiyatlarını konu edinen "Visions of Eight" adlı bir dökümanter film hazırladı, fazla ses getirmeyen bir tiyatro oyunu yönetti. Kendisine dünya çapında tartışmasız bir ün kazandıracak olan "One Flew over the Cockoo's Nest / Guguk Kuşu" içinse iki yıl daha beklemesi gerekecekti...

Forman diyor ki...

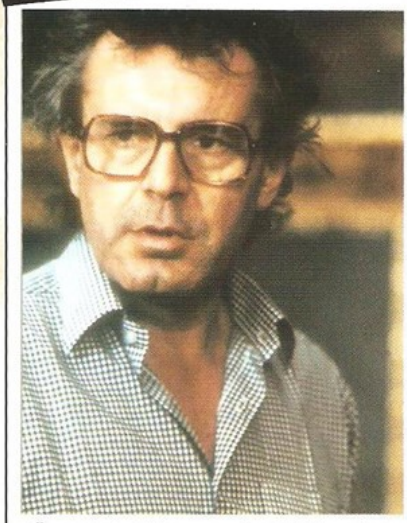

"Öz ne kadar fukaraysa, yüzeyi süslemek ve bezemek çabası o denli büyük olur."

"Kötü bir filmin içtenliği, beni zayıf bir polisiye filmin yaratmaya çalıştığı gerilimden daha çok heyecanlandırır."

"Yıllar yılı süren incelemelerden sonra, gerçek sanat söz konusu olduğunda, bir iki istisna dışında, sanatın bilinmeyen bir nedenden ötürü, hep yaratıcısından daha zeki olduğunu gördüm. Apaçık ortada ki, yaratıcının büyüklüğü ile yapıtın büyüklüğü arasındaki bu başkalıkta bir giz var. En ufak bir kanıt vermek bile mümkün olmadığı halde, sanatın işte bu giz sayesinde sanat olduğu düşüncesindeyim."

"Bir oyun, tiyatro ürünüdür ve sinema olmaktan uzaktır. Böyle durumlarda konuyu sıfırdan ele almak gerektiği bilinir. Konuyu temel belge olarak işlemek ve yeni bir sinemasal yaklaşımla yeniden kurmak gerekir."

"Yönetmenlik konusunda öğrendiğim ve benim de başkalarına öğretmeye çalıştığım başlıca ders şu ilke üzerine kurulu; can sıkıcı olmadan gerçeği söyleyebilmek."

"Marcello Mastroianni'nin 'Sekiz Buçuk'ta canlandırdığı sinemacı, sinemanın bir yönetmenini değil, sinema yönetmenini andırabilecek yolda makyaj yapılmış Marcello Mastroianni'yi gösterir... Bu beni öfkelendirir; çünkü perdede bir masanın, göğün, toprağın gerçekliğine inandığım gibi, Mastroianni'nin de bir sinema yönetmeni olduğuna inanmak isterim. Doğruluğunu araştıramasam bile buna inanmak isterim..."

"Yeni sinema büyük temalardan, çağımızın büyük sorunlarından kaçınmakla sık sık suçlandırılmıştır. Bilmiyorum. O kadar emin değilim. Bilim bile su son zamanlarda dikkatini daha çok microcosmosa çevirdi. Böylece bilim, Ortaçağ'a kadar uzanan bir dengesi-

⇨

Filmlerinden diyaloglar

"Bir kızın onuru, basit bir sey değildir... Bu onuru hafife alırsanız, erkekler size karşı kötü davrandıkları zaman şaşırmayın."
Eğitmen - Bir Sarışının Aşkları

"Endişe etmek akıllılara mahsustur. Tanrı cahilleri korur."
Mr. Bukowski - Hair

"Başımıza gelen her sey en iyi sekilde değerlendirmemiz gereken bir hayat deneyimidir."
Mrs. Lockston - Bir Baska Dünya

"Bir zenci suç işlerse, onu aklamak imkansızdır."
Polis memuru - Ragtime

"İntikam insana hiçbir sey kazandırmaz. Gurur intikamdan daha değerlidir."
Booker T. Washington - Ragtime

"Bir adamın önemi nasıl öleceğine bağlıdır."
Komiser Waldo - Ragtime

"Bir erkeğe cevap verirsen, bu onu cesaretlendirir. Vermezsen, kibar bir bey gitmesi gerektiğini anlar."
Madam Merteuil - Valmont

"Görünüş önemli değildir. Zevkli bir kadını her zaman yetenek ilgilendirir."
Madam Cavalieri - Amadeus

"Operada imparator bir kez esnerse, besteci işine devam edebilir. İkinci esnemede oyun ancak bir hafta dayanır. Eğer üç kez esnerse, bu tam bir hezimet olur."
Salieri - Amadeus

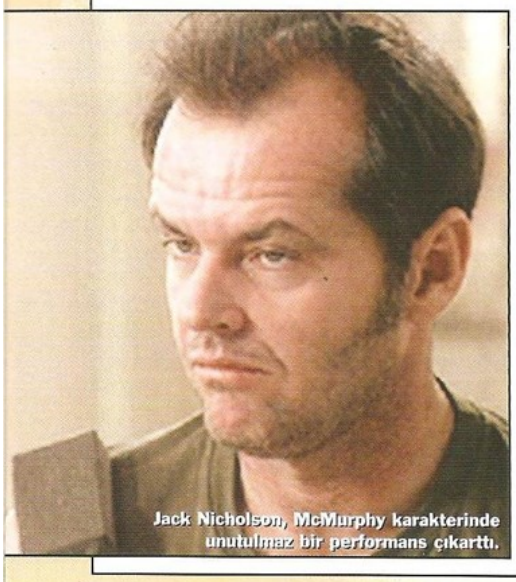

Jack Nicholson, McMurphy karakterinde unutulmaz bir performans çıkarttı.

"Guguk Kuşu"

"Guguk Kuşu"

Kaldığı otel odasına Michael Douglas tarafından gönderilen bir kitap ve teklif mektubu ulaştığında Forman, işsizlik ve başarısızlık hissi ile düştüğü bunalım içinde kıvranıyordu. Douglas, Beat edebiyatının sıradışı yazarlarından Ken Kesey'in "Guguk Kuşu" adlı romanını film yapacaktı ve bu projede Forman ile birlikte çalışmak istiyordu. Kitabı hemen hatırladı yönetmen. On yıl kadar önce Kirk Douglas, bir iyi niyet gezisi için Prag'a geldiğinde, Forman'a elinde çok iyi bir roman olduğundan, okuması için ona göndereceğinden, bir gün bu filmi birlikte yapabileceklerinden bahsetmişti. Ancak daha sonra Forman'ın eline ne bir kitap, ne de bir haber ulaşmıştı... Yönetmen kısa sürede kitabı okudu ve kendisini projeye son derece yakın hissetti. Hapishanedeki zor koşullardan kaçmak için akıl hastası rolü yapan deli dolu bir adamın, kapatıldığı hastanede insan oluşunun tüm haklarını kaybedişini, başka türlü bir deliliğe ve ölüme sürüklenişini anlatıyordu "Guguk Kuşu"... Forman'ın gözünde Çekoslovakya'da yaşadığı tecrübeler canlandı. Her anı programlanan ve denetlenen bir hayatı yaşamaya zorlanmanın, bu baskıcı ortamda "kendisi" olarak kalmaya çalışmanın güçlüklerini hatırladı ve işi hemen kabul etti. Michael Douglas ile yaptıkları ilk görüşmede, yıllar önce babasının da kendisine "Guguk Kuşu"ndan bahsettiğini ama kitabı hiç göndermediğini anlattı. Gariptir ki, Michael Douglas'ın bu girişimden haberi yoktu. O, Forman'ı tamamen kendi isteği ile seçmişti... Daha sonra, Kirk Douglas'ın kitabı söz verdiği gibi Prag'a yolladığı ama Amerika'dan gelen bu pakete hükümet tarafından el konduğu anlaşıldı... "Guguk Kuşu"nu çekmek Forman'ın kaderi gibi görünüyordu...

Yıllar evvel romanın haklarını satın aldığında Kirk Douglas başrolü kendisi için düşünmüştü ama artık aklına eseni fütursuzca yapan McMurphy için fazla yaşlıydı. Forman başrolü mutlaka yıldız bir oyuncunun oynamasını istiyordu. McMurphy hemen herkesin tanıdığı ve kendisini özdeşleştirebileceği biri olmalıydı. Jack Nicholson, Robert Redford'un ardından aranan ikinci isimdi ve mükemmel bir seçim olduğu tartışılmazdı. Forman, akıl hastanesindeki diğer hastalar ve görevliler içinse tamamen yeni yüzler istedi. Perdeye yansıtılan bu dünyanın seyircilere aşina gelmesine izin verilmemeliydi. McMurphy ile kişisel bir otorite savaşı içine giren başhemşire Ratched rolü için Louise Fletcher, para ve kadın düşkünü gece bekçisi için Scatman Crothers, her biri büyük bir başarı ile resmedilen akıl hastaları için Danny DeVito, Christopher Lloyd, Brad Dourif, Sydney Lassick ve Will Sampson gibi isimler uygun görüldü. Çekimler gerçek bir akıl hastanesinde yapılıyordu ve Forman her oyuncusundan hastalardan birini seçmesini, onun davranışlarını gözlemleyip, kendi rolü içine katmasını istemişti. Bu yöntem oldukça başarılı olmuş olmalı ki, "Guguk Kuşu"nun çılgın tiplemelerini yaratan bu deneyimsiz oyuncular, geleceğin yıldızları oldular...

Tüm dünyada büyük bir beğeni ile karşılanan film, 60 milyon dolar hasılat yaparak, herkesin yüzünü güldürdü. O yıl en iyi film, yönetmen, uyarlama senaryo, kadın ve erkek oyuncu dallarında Oscar ödülüne layık görülerek, Frank Capra klasiği "It Happened One Night / Bir Gecede Oldu"nun bu konudaki rekoruna ortak oldu.

Hem eleştirmenlerin, hem de seyircilerin "Guguk Kuşu"nu bu kadar çok sevmelerinin nedeni, filmin bir akıl hastanesi dekorunda, her birimizin yaşadığı sıradan hayatı betimlemesi, bu hayatın ilk anda göze görünmeyen dayatmalarını, zorunluluklarını, bireysel özgürlüklerimizi hiçe sayan kanunlarını, uzun lafın kısası hepimizin yaşamaya mahkum olduğu bu koca hapishaneyi resmetmesiydi. İnsanoğlu Rönesans ile birlikte uzun zamandır kendisini çevreleyen dinsel ve geleneksel baskılardan bir ölçüde uzaklaşmaya başladığında özgürlük adına bir umut ışığı belirmiş, ancak zaman geçtikçe daha önce kilisenin düzenlediği insan yaşamını, bu kez sermaye sahipleri ve büyük şirketler yönetir olmuştu. Papazların günah çıkartma rolünü ruh doktorları üstlendi. Ne giyip, ne yiyeceğimizi, ne-

ye benzeyip, nasıl davranacağımızı yine başkaları söylüyordu. Doğu'da da durum farklı değildi. Bu ülkelerde benimsenen sosyalist rejim içinde tek söz hakkı devletindi ve devlet yaptırımlarını gizlenmeye bile gerek duymadan ortaya koyuyordu. Bizler her ne kadar özgür olduğumuzu zannetsek de, bu düzenin sarmaladığı birer tutsaktan başka bir şey değildik. "Guguk Kuşu"nun baş karakteri McMurphy, bu tutsaklığın bilincinde olan, üstelik bu durumu değiştirmeye çalışan bir asiydi ve hastane için büyük bir tehlike yaratıyordu. Onun kural tanımazlığı, niyeti ne kadar masum da olsa, kabul edilemezdi. Adına özgürlük denen bu mikrop diğer hastalara da bulaşabilir, kurumun yaptırım gücünü azaltabilirdi. McMurphy'nin elektroşokla susturulması, güvensizlik sorunları ile boğuşan Bobby'nin intiharına sebep olan hemşire Ratched'e saldırdıktan sonra ise tamamen hissiz ve tepkisiz hale getirilmesi, Ortaçağ insanlarının kendilerinden farklı buldukları kişileri "cadı" ilan ederek yakmalarını getiriyordu akla. Bu duruma göz yummayacak tek kişi de herkesin sağır ve dilsiz zannettiği, ama sadece beyaz adamın zulmünü protesto etmek için konuşmamayı seçen Kızılderili şef Bromden'di. Tef ve zillerin yarattığı mistik bir müzik eşliğinde arkadaşını öldürerek özgür bırakan Bromden, akıl hastanesinden kaçmayı başarıyor, insanın kendi özüne, yani doğaya dönüşünü dokunaklı bir şekilde resmediyordu... Film, tüm eleştirmenlerce güçlü bir sistem eleştirisi olarak yorumlandı ve Forman'a tartışmasız bir saygınlık getirdi.

"Hair"

"Guguk Kuşu"nun zaferinin ardından Amerikan vatandaşlığına kabul edilen yönetmen, yine uzun bir sessizliğe gömüldü. 1975'te eski dostu Claude Berri'nin "Le Male du Siecle / Bu Yüz Yılın Adamı" adlı filminin senaryo grubunda yer aldı. Yıl 1979 olduğunda ise, bir başka efsanevi yapımla; "Hair/Bırak Güneş İçeri Girsin" ile bir kez daha yönetmen koltuğuna oturdu. Forman "Hair"i Amerika'ya geldiği yıl, Broadway'de izlemiş, konuşmalardan ve şarkı sözlerinden pek bir şey anlayamamış ama müziğin mükemmelliğine vurulmuştu. Vietnam savaşına katılmak üzere Oklahoma'dan New York'a gelen Claude Bukovski'nin, bir grup hippi ile geçirdiği birkaç günlük serüvenini anlatıyordu "Hair". Oyun, 1960'lı yıllarda ilk kez Joseph Papp'ın alternatif tiyatro grubu tarafından sergilenmiş, büyük ilgi görmesi üzerine Broadway sahnelerine, derken Londra ve Paris'e taşınmış, hatta ülkemizde de Gülriz Sururi - Engin Cezzar tiyatrosu tarafından sahneye konmuştu. Savaşa, kapitalist düzenin insani değerleri yozlaştırıcı etkisine, ekonomik dengesizliğe ve burjuva sınıfının çürümüş değer yargılarına eleştiri getiren, aşkı, dostluğu ve hoşgörüyü yücelten yapısıyla "Hair", 1968 kuşağının bir sözcüsü niteliğindeydi. Ancak, 1968 hareketinin Avrupa ve Amerika yakaları arasında bazı farklılıklar vardı ve doğal olarak "Hair" daha çok Amerikalı hippilerin görüşlerini dile getiriyordu. Avrupa'da olduğu gibi, Amerika'da da başkaldırının ana hedefi Vietnam savaşıydı. Ama Avrupalı gençler, bir insanlık ayıbı olarak savaşın durmasını talep ederken, Amerikalı yaşıtlarının en büyük korkusu askere alınmaktı. Amerikan halkı için savaş, her zaman uzaklarda yaşanan bir şey olmuş, Amerika İkinci Dünya Savaşı'ndan bile kendi toprakları -Pearl Harbour saldırısı ayrı tutulursa- zarar görmeden galip çıkmıştı. Vietnam söz konusu olduğunda tehlike İkinci Dünya Savaşı'ndan bile daha yakındı. Üstelik öğrencilerin askere alınmasını engelleyen kanun 1967 yılında değiştirilmişti. "Hair"in kahramanlarının da başlıca korkusuydu askere alınmak. Hamile olan Jeannie, Claude'a evlenme teklif ettiğinde, bunun onu askere gitmekten alıkoyabileceğini düşünmüştü örneğin. Finalde Claude'u kurtarmak isterken, kendisi tuzağa düşen ve savaşa gitmek zorunda kalan Berger'in gözlerindeki korku da unutulacak gibi değildi. Berger ve beraberindeki hippiler, o ana dek sadece arkadaşlarını kurtarmayı planlamışlar, Central Park'ta uyuşturucu alarak ve dans ederek geçirdikleri günlerde savaşı protesto eden bir eyleme asla girişmemişlerdi. Pasifist bir tavra sahiptiler. Kendileri savaşa gitmeyi reddediyor, gidenleri kınıyor ama başkaca bir şey de yapmıyorlardı. İki grup arasında-

"Hair" Türkiye'de gösterime girer girmez kültleşmiş, 80 sonrasının depresif yıllarında gençliğe ferah bir nefes aldırmıştı.

Forman diyor ki...

zliği düzeltme yolundadır. O vakitler bütün teleskoplar evrenin sonsuzluğuna çevrilmisti. Kimse ufacık bir toz tanesiyle, atomla ilgilenmiyordu. Bunda, saf ve görkemli bir büyüklük çılgınlığı vardı. Yaşamın anlamı, insanın geleceği vb. üzerine yapılmış çok film vardır. Süphesiz daha da olacaktır. O halde niçin rahatça öte yana da dönmemeli ve insan davranışlarının, sözcüklerin, gülümsemelerin, göz yaslarının anlamını ortaya çıkarmaya çalışmamalı?'

"Ben öyle bir sanata ulaşmak istiyorum ki, insan zekasının ufacık belirtileri arasında en büyük ölçüde enerjiyi bulabilsin ve kurtarabilsin. Ancak o vakit bu enerji yaşamın anlamı ya da yaşamın geleceği gibi uzak alanlardaki gezintilerde kullanılabilecek. Ve bu ne bir düş, ne de bir yalan olacak..."

"Oyuncu yönetiminde en fazla özen gösterdiğim şey, oyuncunun aklını karıştırmamaktır. Ne kadar az konuşursanız, aklını o kadar az karıştırırsınız. Bazı aktörler onlar üzerinde çalışmadığımı söyleyebilirler ve haklıdırlar da. Bence bir aktörün karakteri çözdüğünü gördükten sonra ona söyleyeceğiniz her kelime, sadece sonucu kötüleştirmeye yarar."

"Komünist bir ülkedeki baskılar ticari değil, ideolojiktir. İdeolojik açıdan doğru kabul edilirseniz, hükümet size istediğiniz kadar para verir ve filmin bir kurus bile kazanması gerekmez. Burada tam tersi. İdeolojik ya da politik baskı hiç yok ama ticari baskı var. Şahsen ticari baskıyı, politik baskıya tercih ederim. Çünkü politik baskı altında kaderiniz küçük bir grup ideologun elindeyken, ticari baskı altında bütün insanların elindedir. Ve seyirci olarak düşünüldüğünde insanlar, iktidardaki bireylerden daha hoşgörülüdür."

"Doğru olan, filmi kendin için ama sen seyirciymissin gibi yapmaktır. Zaten seyirci hakkında fikir yürütmek imkansızdır. Bu durumda en iyi çözüm sizin sinemada görmek isteyeceğiniz filmi yapmak ve başka kimsenin sizin zevkinizi paylaşmayacağı riskini göze almaktır."

"Ben görüntü zevki için film yapan bir sinemacı değilim. Motivasyonum hep konu seviyesindedir ve iyi bir şaka öğrenip, bunu arkadaslarınıza anlatmak için dayanılmaz bir istek duyduğunuzdaki gibi bir dürtüdür."

"Prova yaparken sahnedeki karakterlerden birini mutlaka ben oynarım. Bu oyunculara çok yardımcı olur çünkü onları en çok korktukları seyden kurtarır; yönetmenin soğuk ve gözlemci bakışından..."

ki diğer bir farklılık ise, Avrupa'da tamamen işçilerin haklarını korumak amacı güden hareketin, Amerika'da zencilerin uğradığı haksızlıkları protesto etmeye dönüşmüş olmasıydı. Kennedy dönemine dek zencilerin üniversitelere bile alınmadığı düşünülürse, bu durum doğaldı. Film, hippi gurubu içindeki zenci karakterleri kullanarak, bu düşünceyi destekliyor, onların ikinci sınıf vatandaş olarak algılandıklarını pek çok şarkıda dile getiriyordu. Uzun zamandır yaşadıkları refahtan dolayı büyük ölçüde apolitize olmuş olan Amerikan toplumunun içinden çıkan "Hair"in hippileri için başkaldırı siyasi olmaktan çok, kültüreldi. Onlar geleneksel aile yapısına, maddi çıkarlar üzerine kurulmuş insan ilişkilerine, yönetimin baskıcı tavrına karşı geliyor, komünal yaşamı, serbest aşkı, zihinlerini açtığını öne sürdükleri uyuşturucuları olumluyorlardı. Ve tabii ki tüm bunlardan dolayı film -bir zamanlar oyun için de olduğu gibi- sert eleştirilere maruz kaldı. Eleştirmenler, "Guguk Kuşu"ndan sonra böylesi aykırı bir müzikalle karşılarına çıkan Milos Forman'ı anlamakta güçlük çektiler. Halbuki yönetmenin anlattığı hep aynıydı; baskı altında tutulan, hayatı başkaları tarafından programlanan insanların başkaldırısı... "Hair'i özellikle şarkılarından ötürü çektim' diyordu yönetmen. "Ama şarkılar derken yalnız müzikten bahsetmiyorum. Söz konusu şarkıların yalnız müzikalitesini değil, dile getirdikleri düşünceleri de kastediyorum. Ömrümün iki yılını verecek kadar önemli bulduğum düşüncelerini..."
Aldığı tüm eleştirilere rağmen "Hair", özellikle genç seyircilerin büyük ilgisi ile karşılandı. Başrollerinde John Savage, Treat Williams, Beverly D'Angelo gibi genç yeteneklerin yer aldığı film, Galt McDermont'un muhteşem besteleri ve Gerome Ragni - James Rado ikilisinin sivri dilli şarkı sözleri ile müzik dünyasına da unutulmaz parçalar kazandırdı; "Let the Sunshine in", "Hair", "Age of Aquarious", "Sadomy", "Black Boys - White Boys" gibi...

"Ragtime"

Forman, 1981 yılında bu kez E.L Doctorow'un romanından uyarladığı "Ragtime/Bir Zamanlar" ile çıktı seyircilerinin karşısına. Birbirine paralel olarak gelişen ve zaman zaman iç içe geçen pek çok öyküyü birarada anlatan bu karmaşık romanı sinemaya uyarlamak gerçekten ustalık gerektiren bir işti. 1910'da başlayan öykü, Amerika'nın savaş öncesi portresini çiziyor, dünyanın her köşesinden bu yeni vatana gelerek, tutunmaya çalışan insanların karşılaştıkları güçlükleri resmediyordu. Şöhret tutkunu, genç ve güzel Evelyn, işlediği kıskançlık cinayetinden akli dengesizlik sebebiyle kurtulan kocası Harry, küçük kızıyla sokaklarda yaşarken, film yönetmeni olan Rus ressam, işkolik aile babası, bahçede bulduğu zenci bebeği evlat edinen sağduyulu eşi ve kadının aklı bir karış havada erkek kardeşi filmin başarıyla çizilmiş karakterleriydi. Ama elbette ki içlerinde en önemli olanı, filmin odak noktasında bulunan ve tüm bu kahramanların öykülerini birbirine bağlayan zenci piyanist Coalhouse Walker Jr.'dı... Walker, sevgilisi ve sekiz aylık oğlu için gelecek planları yaparken, kendisini akıl almaz bir intikam öyküsünün içinde buluveriyordu. Yolunu kesen gönüllü itfaiyecilerin, önce haraç istemesi, ardından buna boyun eğmeyen Walker'ın arabasına pislemesi bu intikam öyküsünün başlangıcı oluyor, itfaiyecilerin aracı paramparça etmesi ise işleri iyice büyütüyordu. Genç adam her ne kadar hakkını kanun yoluyla aramaya çalışsa da, sonuç yoktu. Ne siyahlar, ne de beyazlar ilgileniyordu Walker'ın uğradığı haksızlıkla. Oysa onun tek istediği arabasının temizlenmesi ve onarılmasıydı. Üstüne üstlük, başlarına gelenleri yetkililere bildirmek isteyen sevgilisi, başına yediği cop darbesiyle hayatını kaybedince, Walker geri dönüşü olmayan bir yola sapıyor, bir çete kurarak, sevgilisinin, annesiz kalan bebeğinin ve çiğnenen onurunun intikamını almaya soyunuyordu. Önce itfaiye gurubuna saldıran, binalarını bombalayan Walker ve çetesi, her eylemden sonra arabanın temizlenmesi halinde bu işe bir son vereceklerini söyleseler de, tamamı beyazlardan oluşan emniyet teşkilatı bu istekle ilgilenmiyor, çete elemanlarını ve özellikle de Walker'ı "temizlemenin" yollarını arıyorlardı. Nihayetinde çetesi ile halk kütüphanesine kapanan, arkadaşlarını güvenli bir yere naklettikten sonra, teslim olmak için dışarıya çıkan Walker, polis kurşunları ile hayata veda ediyordu. Kazanan görünürde beyaz adamdı belki ama, Walker'ın efsanesi yeni nesil ırkdaşlarına bir misal oluşturacak, bir gün bu adaletsiz düzen mutlaka değişecekti.
Forman filminde Amerikan hukuk sistemini acımasız bir dille eleştirmiş, Walker'ın haklı davasının sonuçsuzluğuna paralel olarak yüzlerce insanın gözü önünde cinayet işleyen Harry'nin serbest bırakılışını ustalıkla anlatmıştı. Evet Amerika adaletsiz bir ülkeydi ama şansı yaver gidenlere büyük fırsatlar sunduğu da tartışılmazdı. Tıpkı sonunda bir yıldız olmayı başaran Evelyne ve başarılı bir yönetmenlik kariyerine adım atan Rus ressam gibi... "Bir Zamanlar" gerek gişe başarısı, gerekse eleştirmenlerin görüşleri açısından orta halli bir film oldu. Forman iniş çıkışlarla dolu meslek yaşamının en parlak eserini üç yıl sonra, müzik dünyasının en büyük dahilerinden Wolfgang Amadeus Mozart'ın yaşamını anlatan filmi "Amadeus" ile verecekti.

"Amadeus"

"Bir Zamanlar"ın oyuncu seçimleri için gittiği Londra'da, çok sıkılacağını tahmin ettiği bir oyuna davet edilmiş, Peter Shaffer'in ünlü bestecinin dramatik yaşamını büyük bir ustalıkla perdeye taşıyan eseri ile bu sayede tanışmıştı. Oyunu seyretmeden önce ne ateşli bir Mozart hayranıydı, ne de sanatçı hakkında fazla bir şey biliyordu. O geceki deneyim, Forman için tam bir sürpriz oldu. Oyun, düşündüğü gibi didaktik bir methiye olmaktan çok uzaktı. Shaffer Mozart'ın sadece şaşırtıcı dehasını değil, acılar, isyanlar, ruhsal bunalımlar ve yoksulluk ile örülü özel hayatını da yansıtmıştı oyununa. Karakterlerin hepsi gerçekti. Ne Mozart bir melekti, ne de ona olan kıskançlığını bir cinayet planlamaya dek götüren saray bestecisi Salieri bir şeytan... Forman oyunun en çok bu yönüne hayran kaldı. Hikayenin iki ucunda bulunan Mozart ve Salieri'ye karşı hemen hemen aynı duyguları hissetmişti. Her ikisini de sevmiş, anlamış, her ikisine de öfkelenmiş, acımıştı... O geceden sonra "Amadeus"u film yapmak fikri Forman'ın aklından hiç çıkmadı.
Düşüncelerini daha önce "Guguk Kuşu"nda birlikte çalıştığı yapımcı Saul Zaentz'e açan yönetmen, proje için kısa zamanda olur aldı. Senaryo için Shaffer ile biraraya geldi ve anlatıyı geri dönüş mantığına bağlı kalarak oluşturdu. İntihara kalkıştığı için akıl hastanesine yatırılan Salieri'nin genç pedere itiraflarına paralel olarak ana hikaye anlatılacak, senaryo tiyatro oyunu mantığından büyük ölçüde sıyrılacaktı. Senaryo çalışmalarına paralel olarak oyuncu seçimini de sürdürüyordu yönetmen. Mozart ve Salieri'nin tanınmamış oyuncular tarafından oynanmasını istemiş, başvuruda bulunan binlerce aday arasından, ilk elemeyi geçen 200'ü ile görüşmüş, yaklaşık 80 kadarı için deneme çekimleri yapmıştı. "Yıldızlara karşı değilim" diyordu bir röportajında, "Jack Nicholson yada James Cagney ile çalışırken hiçbir sorunum olmadı. Rollerini harika biçimde oynadıklarını düşünüyorum... Ama bu filmde seyirciye işte

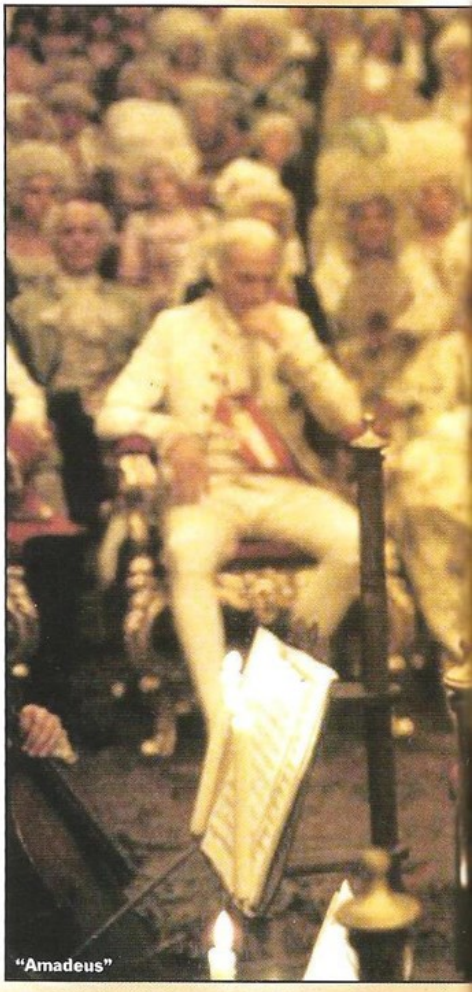
"Amadeus"

bu Mozart, bu Salieri, bu da imparator dedirtecek, başka filmlerle ve kişiliklerle bağlantı kurulamayacak yeni yüzlere gerek olduğunu düşündüm..."

Zorlu bir sürecin ardından Forman, Mozart için genç bir Broadway oyuncusu olan Tom Hucle'ı, Salieri içinse yine tiyatrodan gelen ve o güne dek çoğu televizyon yapımı olan birkaç filmde rol alan F. Murray Abraham'ı seçti. İmparator 2. Joseph'i ise, henüz kariyerinin başlarında olan Jeffrey Jones'un canlandırması kararlaştırıldı. Prag'ın tarihi dekorunda çekilen ve toplam 18 milyon dolara mal olan "Amadeus" vizyona girdiği ilk günden itibaren seyircilerin büyük ilgisi ile karşılandı. Paris'te ilk on haftada 850 bin kişi tarafından izlenen film, pek çok festivale davet edildi

Filmin başarısında usta işi bir tiyatro oyunundan gelen temel özelliklerin, oyuncuların fevkalade performanslarının, anlatının tam 90 dakikasında başrolü oynayan Mozart'ın enfes müziğinin büyük payı vardı elbette. Ama ne olursa olsun, kameranın ardındaki gözdü tüm bu parçaları biraraya getiren. Forman henüz dört yaşındayken besteler yapmaya başlayan, çocukluk yıllarını saraylarda, soyluların malikanelerinde konserler vererek geçiren ve alabildiğine şımartılan Mozart'ın, büyüdüğünde nasıl pervasız, küstah, kadınlara ve gece yaşamına düşkün, sorumsuz ve müsrif bir yetişkin olduğunu, kendine özgü mizah anlayışı ile resmetmişti. Sık sık attığı isterik kahkahalar, onun hayatı ne kadar hafife aldığını gösteriyor, özgür ruhu, kralın huzurunda bile kontrolünü yitirmesine neden oluyordu. Bu tuhaf adamın karşısında ise, tüm ağırbaşlılığı, kıskançlık ve öfkeden karmakarışık olan iç dünyası ile Salieri vardı. Çocukluğundan beri müziğe tutkundu ama babasının engellemesi ile bu uğraştan uzun yıllar uzak kalmıştı. Derken Tanrı'ya yalvarmış, kendisine yetenek, fırsat ve ün bağışladığı takdirde sonsuza dek onun adını yüceltecek işler yapacağına, üstelik bekaretini koruyacağına yemin etmişti. Bu yeminden kısa bir süre sonra babasının ölüşü, Salieri için önemli bir işaret olmuş, canla başla sürdürdüğü müzik kariyerinde saray besteciliğine kadar yükselmişti. Ama ne var ki, bir gün Tanrı'nın sesini dünyaya yaymak için hiç de uygun olmayan genç bir adam çıkageliyor, sebatkar Salieri'nin saygınlığını alaşağı ediyordu. Mozart'ın gerçekten de ilahi bir yeteneği vardı. Müziği bir insana değil, adeta Tanrı'ya aitmişçesine mükemmeldi. Bestelerini hiçbir düzeltmeye gerek duymaksızın bir kerede yazıyor, kralın ona duyduğu sempati nedeniyle her yasağı deliyordu. Salieri'nin düşmanlığı Mozart'a karşı değildi. Onun kurduğu tüm entrikaların nedeni, adaletsiz oldu-

Forman'ın yaşamından ilginç ayrıntılar

"Kosun İtfaiyeciler" ülkemizde kısa bir süre gösterildi ancak fazla beğenilmedi. Nedeni filmi ithal eden firmanın, olayları daha da komikleştirmek için, seslendirmeyi Karadeniz sivesi ile yaptırmış olmasıydı!

"Guguk Kusu"nun çekimleri gerçek bir akıl hastanesinde yapılmıştı. Set ekibini ve oyuncuları gerçek hastalardan ayırt edebilmek için herkese güvenlik kartları ve özel şifreler dağıtıldı.

Forman yaşam öyküsünü filme aldığı Larry Flynt ile tanışmış, hatta ona filmde oynamasını teklif etmişti. Flynt, kendisini oynamak için artık çok yaşlıydı ama onu 25 yıl hapse mahkum eden yargıcı oynamayı memnuniyetle kabul etti.

"Skandalın İsmi Larry Flynt"in baş karakterlerinden biri için Courtney Love'ı seçmişti Forman. Ancak Hollywood'ta oyuncuların çekim öncesinde sigortalanması zorunluluğu vardı ve sigorta şirketi, uyuşturucu bağımlılığı ve dengesiz davranışları herkesçe bilinen Love'ı daha yüksek bir prim ile sigortalayabileceğini söyledi. Yapımcı firmaya bunu kabul ettiremeyen Forman, kendisinin ve Woody Harrelson'ın ücretlerini teminat olarak gösterdi ve Love ekibe bu sayede alındı.

"Hair"in çekimlerini eski arkadaşı görüntü yönetmeni Miroslav Ondricek'in yapmasını isteyen Forman, New York kameramanlar sendikasını karşısında buldu. Filmi başkası çekiyor olsa bile, kanunen sendikaya üye bir kameramanın mutlaka sette bulunması gerekiyordu. Bu şart kabul edilip, çekimlere başlandı. Sıra California sahnelerine geldiğinde bu kez de o eyaletin sendikası duruma el koydu ve onlardan da bir kameraman alınması konusunda ısrar etti. İkisi sürekli iskambil oynayan üç görüntü yönetmeni ile film çeken Forman, bir gün gerçekten yedekteki bu kam-

"Valmont"

ğunu düşündüğü Tanrı'dan intikam almak, onun sesi olan Mozart'ı sonsuza dek susturmaktı. Aslında Mozart'ın en büyük hayranıydı Salieri. Her ne kadar kıskançlık ateşi ile yansa da, onun müziğinin mükemmelliği karşısında büyüleniyor, meslektaşının halk tiyatrolarında sahnelenen operalarını gizlice izlemekten kendisini alamıyordu. Sonunda maddi olarak büyük bir sıkıntı içinde olduğunu bildiği Mozart'a kimliğini gizleyerek bir ölüm marşı sipariş edecek ve rakibini öldürmek üzere planlar yapacaktı. Salieri'nin çılgınca düşü, Mozart'ı bu marş eşliğinde gömmek ve herkese bu eserin sahibinin kendisi olduğunu söylemekti. Ancak Mozart, daha sonra "Requiem" adını alacak olan marşı bitiremeden hastalanıyor, ölüm döşeğindeki rakibinin mükemmel esinini kağıda geçirmek görevi ise Salieri'nin kendisine düşüyordu. Söz konusu sahneyi büyük bir ustalıkla resmetmişti Forman. Son nefesinde bile kusursuzu yaratmayı başaran Mozart'ın karşısında, kıskançlığı ve hayranlığı birbirine karışan, vicdan azabı içinde Tanrı'ya karşı asla zafer kazanamayacağını fark eden Salieri vardı. Her ne kadar bedeni toplu bir mezarda, üzerine kireç dökülerek gömülecek olsa da Mozart'ın müziği sonsuza dek yaşayacaktı...

Forman, sanatçı ruhunun tüm fırtınalarını bu iki kişiliği kullanarak resmediyordu filminde. Elbette hepsi bu kadar da değildi. "Amadeus" 18. yüzyılın sanat ortamını, yetenekleri ne kadar büyük olursa olsun, bir hizmetkar konumundan öteye geçemeyen sanatçıların bunalımlarını, kralın özel zevklerinin sanatı yönlendirişini, keyfi işleyen sansür kanunlarını da perdeye yansıtıyor, her zaman yaratıcıların karşısında yer alan otoriteyi eleştiriyordu; yine kendisine has esprili bir dille...

1985 yılı Oscar gecesinde tam 11 dalda ödüle aday gösterildi "Amadeus". Aynı dallarda David Lean'in "A Passage to India / Hindistan'a Bir Geçit" adlı filmi de adaydı ve bu kıyasıya rekabetten kazançlı çıkan "Amadeus" oldu. En iyi film, yönetmen, uyarlama senaryo, çevre düzenlemesi, kostüm tasarımı, makyaj, ses, erkek oyuncu (F.M Abraham) dallarında ödüle layık görülen film, eleştirmenler tarafından da 80'li yılların başyapıtlarından biri olarak nitelendirildi.

"Valmont"

1989'da yine bir dönem filmine, Choderlos de Laclos'un "Les Liaisons Dangereuses / Tehlikeli İlişkiler" adlı romanından uyarlanan "Valmont"a imza attı Forman. Barok dönem Fransa'sını oldukça gerçekçi bir görsellikle resmeden ve soylu sınıfın ahlaki zaaflarını, genç bir kızın yok edilen masumiyeti ile ele alan film, Colin Firth, Anette Bening, Henry Thomas, Meg Tilly, Fairuza Balk ve Jeffrey Jones gibi deneyimli oyuncuları biraraya getiriyor, seyircisine dramatik olduğu kadar eğlenceli bir öykü eşliğinde, şehvet, hırs, kıskançlık ve intikam duygularının yıkıcılığını anlatıyordu. Filmin masumiyet abidesi kahramanı Cecile, 15 yaşında genç bir kızdı. Nişanlısının isteği üzerine 11'inden beri manastırda tutulmuştu ve dış dünyadan bihaberdi. Annesi Cecile'i evliliğe hazırlanması için dul madam Marteuil'in ellerine teslim ediyor, ancak genç kızın sır gibi saklanan nişanlısının kendi sevgilisi Gercourt olduğunu öğrenen ve kıskançlıktan deliye dönen Marteuil, Cecile'e karşı tüm iyi niyetini kaybediyor ve intikam planları kurmaya başlıyordu. Amacı evlenmeden önce Cecile'in bekaretini kaybetmesini sağlamak ve Gercourt'u düş kırıklığına uğratmaktı. Azılı çapkın Valmont bu aşamada giriyordu devreye. Daha önce de bir gönül ilişkisi yaşamış olan ve ahlaksızlıkta birbirleriyle adeta yarışan ikili, hem Cecile'in bekaretini kaybetmesini, hem de başını döndüren türlü şehvet oyunlarıyla düşkün bir burjuvaya dönüşmesini sağlıyor, ancak bu entrikalar sırasında birbirlerinin de kuyusunu kazmaktan geri durmuyorlardı. Madam Marteuil'i dize getiren, her şeye rağmen bu evliliğin gerçekleşmesi olurken, Valmont evli sevgilisi madam Tourvel'e duyduğu imkansız aşkın pençesine düşünce, kendisini Cecil'in onurunu korumaya çalışan genç aşığı arp hocası Danceny'nin kılıcına teslim ederek ölümü seçiyordu. Filmin final sahnesi oldukça manidardı. Karnında Valmont'un çocuğu ile Gercourt'un eşi olan Cecile, bu tuhaf dünyanın tüm iğrençliklerini bizzat yaşamış ve bunların bir parçası olmuştu. Dancery, uğruna düelloya kalkıştığı sevgisinin düğününde başka kızlar ile flört ediyordu. Yenilgisi ve öfkesi gözlerinden okunan madam Marteuil de düğünün davetlileri arasındaydı. Bu dünyada gerçek aşka, sadakate, güvene yer yoktu. Herkesin birbirine yalan söylediği bir ortamda, masumiyetin varolabilmesi imkansızdı. Forman bu noktada filmin gerçek aşkı temsil eden tek karakteri olan madam Tourvel'i Valmont'un mezarı başında resmederek, son noktayı koyuyor, bu öyküde yeri olmasa da, gerçek aşkın her zaman varolacağının altını çiziyordu...

"Valmont" Forman filmografisinin en şanssız filmlerinden biri oldu. Aslında oldukça özenli bir çalışmanın ürünüydü ve yönetmenin sahip

"Larry Flynt"

olduğu o meşhur mizah anlayışının tüm inceliklerine sahipti. Ancak aynı dönemde söz konusu romanın başka bir uyarlaması ile Stephen Frears da sahneye çıkmış, üstelik "Tehlikeli İlişkiler" adlı filmini Glenn Close, John Malkovich, Michelle Pfeiffer, Uma Thurman ve Keanu Reeves gibi birbirinden başarılı yıldız oyuncularla desteklemişti. Tabii ki bu durum zorlu bir rekabeti beraberinde getiriyordu ve kazanan Frears oldu...

"Larry Flynt"

Yaşadığı hayal kırıklığının ardından kabuğuna çekilen Forman, bir süre aktif sinema yaşamına ara verdi. Columbia Üniversitesi'nde sinema dersleri verdi, anlarını derlediği bir kitap yazdı. Ama elbette ki gerçek bir yaratıcının sonsuza dek masa başında kalması düşünülemezdi. Amerika'nın en tartışmalı isimlerinden birinin; Hustler, Family Heat ve Barely gibi pornografik dergilerin yayıncısı Larry Flynt'in yaşamını anlatan "People vs. Larry Flynt/ Skandalın İsmi Larry Flynt" ile 1996 yılında setlere geri döndü. Film, Flynt'in hayatı üzerinden, özgürlükçü görünmesine karşın son derece muhafazakar bir yapıya sahip olan Amerikan toplumunu ve kendisiyle çeliştiği takdirde her tür düşünce ve faaliyeti yok etmeye çalışan Amerikan sistemini eleştiriyordu.

Aslına bakılırsa, senaryo kendisine ilk gönderildiğinde açıp okumak gereğini bile duymamıştı Forman. Zarfın üzerinde yapımcı firmanın ismi yoktu ve Larry Flynt adı Forman'a pornografi dışında bir şey çağrıştırmıyordu. Daha sonra Oliver Stone'dan gelen bir telefon Forman'ın fikrini bir anda değiştirdi. Şöyle diyordu yönetmen bir röportajında; "Yapımcının Oliver olduğunu öğrendiğimde şaşırdım. Ve sadece ona olan saygımdan ötürü senaryoyu okumaya karar verdim. Senaryonun pornografi ile hiç ilgisi yoktu. Bu tamamen ifade özgürlüğü adına verilen bir savaşı anlatıyordu. Tanrım, bunun ne kadar önemli olduğunu hem Nazi, hem de komünist yönetimler altında yaşamış birinden iyi kim bilebilirdi? Üstelik ifade özgürlüğünün gerekliliğini pornografi gibi uç bir noktadan hareketle anlatmak harika bir fikirdi..."

Forman filmi tasarlarken, Orson Welles'in başyapıtı "Yurttaş Kane"i örnek almıştı kendine. Flynt, hayata sıfırdan başlamış, sözde muhafazakar olan Amerikan halkına sattığı pornografik dergiler sayesinde milyarder bir medya patronu haline gelmişti. Reagan yönetiminin baskıcı ortamında bile dergileri yılda 100 milyon dolar gelir getiriyordu. 1983'te aşırı ahlakçı bir saldırganın kurşunlarına hedef oldu ve o tarihten itibaren yaşamını tekerlekli sandalyede sürdürmek zorunda kaldı. Suikastçının yakalanamayışı, Flynt'in aklına bu saldırının ardında politik güçler olabileceği düşüncesini getirdi. Kendine göre bu olaya karışmış olması muhtemel kişileri dergilerinin orta sayfasında yayınlamaya başladı. Mahkemeye verildi. 25 yıl hapis istemiyle yargılandı. Uzun bir hukuk mücadelesinden sonra suçsuz bulundu. Tüm bunlar yaşanırken büyük bir aşkla bağlı olduğu eşini önce eroin bağımlılığına, ardındansa AIDS hastalığına kurban veren Flynt, kendi doğruları için savaşmaktan asla vazgeçmedi... Forman filminde Flynt'in yaşamını tüm gerçekliği ile resmediyor, onu halkın ifade özgürlüğü için savaşan, bu uğurda her şeyini ortaya koyan bir kahraman olarak çiziyordu. Yönetmene göre Flynt'in Abraham Lincoln'den tek farkı, hayatını pornografi yoluyla kazanmayı seçmiş olmasıydı. O da en az Lincoln kadar yaratıcı, mücadeleci ve özgürlük yanlısıydı...

Filmin oyuncu kadrosunun belirlenmesi yine uzun bir arayış sonunda oldu. Başrol için Woody Harrelson'ın seçilmesinde fiziksel olarak Flynt'e benzemesi büyük rol oynadı. Genç avukat Alan Isaacman rolü için Gregory Fear'ın "Primal Fear / İlk Korku" filmi ile sinema dünyasına başarılı bir giriş yapan Edward Norton, Flynt'in eski bir striptiz yıldızı olan eşi Althea içinse müzisyen Courtney Love uygun görüldü. Film, gişede istenen başarıyı yakaladı ancak eleştiri oklarından da kaçamadı. Başta Hollywood camiası olmak üzere, pek çok kurum ve grup tarafından dışlanan filme en ilginç eleştiri feminist yazar ve yayıncı Gloria Steinem'dan geldi. Ona göre Flynt'i olumlamak, Hitler'i sempatik göstermeye çalışmaktan farklı değildi. Forman'ın bu eleştirilere cevabı ise ilginçti; "Bu filmin pornografi ile ilgisi yok. Filme bu şekilde saldırmak, gençleri intihara teşvik edeceği düşüncesiyle 'Romeo ve Juliet'e saldırmak gibi bir şey..."

"Man on the Moon"

Forman'ın bir sonraki projesi, yine biyografik bir yapıt oldu. Bu kez yaşamını perdeye taşıdığı kişi aykırı tavırları ve farklı komedi anlayışıyla Amerikan gösteri dünyasının önemli isimlerinden biri haline gelen Andy Kaufman'dı. 1999 yapımı "Man on the Moon/Aydaki Adam", Kaufman'ın çalkantılı meslek yaşamını tüm incelikleri ile gözler önüne seriyordu. Ne yapacağı asla önceden kestirilemeyen, şov sırasında seyircilerine veya konuklarına saldıran, onları salt güldürmeyi değil, kişiliklerinin açık noktalarını dışa vurarak şaşırtmayı hedefleyen Kaufman, kuşkusuz iyi bir film malzemesiydi. Filmi yapma düşüncesi Danny DeVito ile sohbet ederken aklına gelmişti Forman'ın. Andy Kaufman, DeVito'nun "Taksi" dizisinde rol arkadaşıydı ve laf dönüp dolaşıp Andy'nin ne kadar farklı bir kişilik olduğuna gelmişti. Forman, Kaufman'ı sahnede izlediği ilk günü anımsadı. Önce sahnede çaresizce debelendiğini düşündüğü bu gence acımış, ama beş dakika sonra sebebini anlayamadığı bir şekilde onu komik bulmaya başlamıştı... Senaryo kısa sürede yazıldı. Kaufman'ı canlandıracak isim ise son seçmelerde Edward Norton'un bir adım önüne çıkan Jim Carrey oldu.

"Aydaki Adam", Forman'a Berlin Film Festivali'nde en iyi yönetmen dalında gümüş ayı kazandırdı ve genel anlamda iyi eleştiriler alan sıradışı bir film oldu.

70'i aşan yaşına rağmen, sinema adına düşünmeye ve üretmeye devam eden Milos Forman, halen iki ayrı proje üzerinde çalışmaya devam ediyor. Çekim aşamasında olan, Javier Bardem, Stellan Skarsgrad ve Nathalie Portman'ı biraraya getiren "Goya's Ghost / Goya'nın Hayaleti", ünlü ressamın yaşamına esprili bir dille ayna tutmaya hazırlanırken, henüz proje aşamasında olan "Amarillo Slim" ise hayata geçeceği günü bekliyor. Efsanevi kumarbaz Amarillo Slim Preston'ın yaşam öyküsünü perdeye taşıyacak olan filmde Nicholas Cage'in oynayacağı kesin. Biyografik hikayelerdeki başarısı ve keskin mizah zekası tartışılmaz olan Forman'ın seyircilerini bu kez nasıl bir serüvene davet ettiğini çok yakında görecek, bir kez daha hayata onun gülümseten penceresinden bakacağız... ■

Forman'ın yaşamından ilginç ayrıntılar

eramanlara ihtiyaç duydu. Ama adamların ikisi de iş konusunda bir şey bilmiyordu. Meslek hayatları boyunca hep yedek kameraman olarak sette bulunmuş ve iskambil oynamışlardı...

Forman "Ragtime" için hazırlandığı sırada yirmi yıldır sinemadan uzak olan efsanevi oyuncu James Cagney ile tesadüfen tanışmış, bir süre sonra da ziyaretine giderek ona yeni filminde oynamasını teklif etmişti. Ancak oldukça yaşlanmış olan Cagney, Forman'ı hatırlayamadı ve ona en son hangi filmi çektiğini sordu. "Hair" cevabını aldığında, o filmi çok beğendiğini söyledi. Ama kendisi şarkı söyleyip dans etmek konusunda pek yetenekli değildi! Forman'ın filmde şarkı ve dans olmadığı güvencesini vermesi üzerine Cagney, komiser Rheinlander Waldo rolünü kabul etti. "Ragtime", ünlü aktörün son sinema filmi oldu.

Çekoslovakya'yı terk ettikten sonra kara listeye alınan ve bir daha sınırdan içeri girmesine izin verilmeyen Forman, yıllar sonra "Amadeus"un çekimleri için, yapımcı firmanın aldığı izinle ana vatanına geri döndü. Bu çifte standart konusunda şöyle diyordu; "Sonunda komünistler saflıklarını korumaktan çok Amerikan dolarına ihtiyaç duyduklarında ülkeye girmeme izin verdiler."

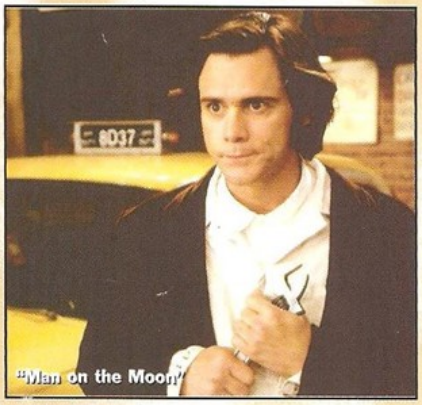
"Man on the Moon"

yılın 50 filmi

2005 2005 2005

Artık gelenekselleştiği üzere geçtiğimiz yıl boyunca üzerine en çok konuşulan, en çok tartışılan, gündemi en uzun süre işgal eden, uzun lafın kısası geride bıraktığımız 12 aya damgasını vuran 50 filmi seçtik. Bir kez daha hatırlatalım, 2005'in en iyi değil, en önemli filmleri bunlar. Kalem kağıdı alın bakalım, 2005 yılı boyunca mutlaka izlenmesi gereken bu filmlerde sizin skorunuz kaç.

ENGİN ERTAN

ADA (The Island)
Yön: Michael Bay. Niçin görmeliydiniz: Michael Bay imzası taşıyan "ciddi" bir bilimkurgu bir daha kolay kolay karşımıza çıkmayacağı için. Kimilerine göre yılın en büyük fiyaskosu. Gişe performansı beklenenin epey altında seyreden "Ada", gösterime girinceye değin 2005'in en iddialı 5-10 filminden birisiydi. Stüdyo başarısızlığı oyunculara bağladı. Ama belki de yanlış tercih bu projede yönetmen koltuğunun Bay'e teslim edilmesiydi. Kendini tutamayıp yer yer "aşırı" aksiyon sahneleri çeken yönetmen, filmi "ne İsa'ya ne Musa'ya" bir hâle sokmuştu.

BABAM VE OĞLUM
Yön: Çağan Irmak. Niçin görmeliydiniz: Yoksa hâlâ görmediniz mi? Türkiye Kasım 2005'ten beri bu filmi konuşuyor, bu filmle oturuyor, bu filmle kalkıyor, bu filmle gülüyor, bu filmle ağlıyor. "Babam ve Oğlum" makul miktarda kopyayla gösterime girip ulaştığı inanılmaz gişe başarısıyla, "kopya başına seyirci sayısında" bir rekora imza atma yolunda. Sinema salonlarını işgal edip, seyirciye dayatılan Türk filmlerinden farklı olarak, izleyicinin kendi seçimi ve tercihiyle bilet aldığı "Babam ve Oğlum", kuşkusuz bir "olay" olarak Türk sinema tarihine geçti. Bu başarı hikâyesi bir yana, film gerçekten etkileyici ve iyiydi.

BATMAN BAŞLIYOR (Batman Begins)
Yön: Christopher Nolan. Niçin görmeliydiniz: Joel Schumacher'in rezil ettiği Batman efsanesinin sinemada yeniden prestij kazanmasına tanıklık etmek için. Christopher Nolan'ın üç yıllık bir aradan sonra çektiği "Batman Başlıyor" kendisini tekrar önemli yönetmenler kategorisine taşıdı. Neredeyse Tim Burton'ın "Batman" vizyonunu aratmayan, son derece karanlık bir Gotham City tasarımına sahip olan film, 20. yüzyıl tarihine de göndermelerle doluydu. Belki kendisini biraz fazla ciddiye alıyordu ama özet olarak "iyiydi".

BAY VE BAYAN SMITH
(Mr. & Mrs. Smith) Yön: Doug Liman.
Niçin görmeliydiniz: Yılın magazin basınını en çok meşgul eden aşk dedikodusunun sinemasal düzlemdeki karşılığını görmek için. Peki "belirsiz" isimlere sahip bu John ve Jane Smith'in bolca kırdılı döktülü beraberliğini evlilik kurumu üzerine bir parodi olarak okumak mümkün değil miydi? Belki biz öküz altında buzağı arıyoruz ama tüm dünyada milyonlarca kişi bu eğlenceli aksiyonla epey keyifli vakit geçirdi.

BİR OTOSTOPÇUNUN GALAKSİ REHBERİ (The Hitchhiker's Guide to the Galaxy) Yön: Garth Jennings. Niçin görmeliydiniz: Yunusların "seslendirdikleri" "So Long & Thanks for All the Fish" şarkısı için. Douglas Adams'in kült roman serisinin yıllardır beklenen sinema uyarlaması aslında bizde pek ilgi görmedi. Öncelikle, hatta neredeyse sadece meraklısına hitap ettiği ve özgün espri anlayışına adapte olmanın zorluğundan dolayı olsa gerek. Absürd mizahıyla yine İngilizlerin Monty Python ekibini hatırlatan film, yine de yılın en merak edilen ve en konuşulan işlerinden birisiydi. Kimilerini ciddi anlamda sıkarken, bazılarına gülme krizleri yaşattı.

BOŞ EV (Bin-jip)
Yön: Kim Ki-duk. Niçin görmeliydiniz: Geçtiğimiz yıl üç filmle sinemalarımızda esen Kim Ki-duk dalgasına en çarpıcı yerinden tanıklık etmek için. Son yıllarda ciddi bir çıkış yasayan Güney Kore sinemasının "yıldız" yönetmeni hiç kuskusuz Kim Ki-Duk oldu. 2004'te önce Berlin'de, daha sonraysa Venedik'te En İyi Yönetmen ödülünü kazanan Ki-Duk üzerine geçtiğimiz yıl pek çok sey yazıldı. "Boş Ev" ise yönetmenin adını daha geniş kitlelere tanıttı ve bir bakıma yılın "art-house" hitlerinden birisi oldu. Minumum diyalog ve sembolik bir anlatımdan yana tercih kullanan yönetmen pek çok seyirci ve elestirmenin beğenisini kazandı.

CENNETİN KRALLIĞI (Kingdom of Heaven) Yön: Ridley Scott. Niçin görmeliydiniz: Hollywood bünyesinde Müslümanlara sempatik bakan bir film gerçekten çekilebiliyor mu, görmek için. Ridley Scott'tan yeni bir "Gladyatör" bekleyenler, kesinlikle bir kahramanlık destanı olmayan "Cennetin Krallığı" karşısında kuskusuz hayal kırıklığına uğradılar. Senaryo aşamasında İslam tarihçilerinden destek alınan ve Haçlı Seferleri'ne farklı bir açıdan yaklasma iddiasındaki film, bu özelliğiyle epey tartışma yarattı. Yeni Papa'nın göreve geldiği günlerde seyirci karşısına çıkan film, Vatikan karşıtı tavrıyla takdire sayandı. Ancak bütününde fazla politik doğrucu ve zorlama olduğunu da eklemek gerek.

CHARLIE'NİN ÇİKOLATA FABRİKASI
(Charlie and the Chocolate Factory)
Yön: Tim Burton. Niçin görmeliydiniz: Johnny Depp'in garip performansı ve Necla Nazır ile Bülent Ersoy arası bir yerde seyreden makyajı için. Kâbusları rüyaya dönüştürmek konusunda inanılmaz bir yetenegi olan Burton, R. Dahl'un romanını uyarlarken tersine bir yöntem izliyor, pek çok çocuk için rüya niteliğindeki bir çikolata fabrikası gezisini kâbusa dönüştürüyordu. Film tasarım olarak kusursuzdu, eğlenceliydi; Wonka'yı bir karaktere dönüştürme çabası yerinde bir tercihti ama romanın kendisindeki sınıf ayrımı ve ırkçılığa dair rahatsız edici mesajlar ne yazık ki filmde de hissediliyordu.

CINDERELLA MAN
Yön: Ron Howard. Niçin görmeliydiniz: Büyük bunalım dönemini yeniden yaratmak konusunda filmin başarılı olmasını sağlayan sanat yönetimi için. Daha önce "Akıl Oyunları" ile büyük bir gişe ve Oscar başarısına imza atan Howard ve Crowe ikilisi, yine bir gerçek hayat öyküsüyle ödül avcılığına çıktılar. Ne tesadüftür ki, kimi gerçekleri bir kez daha saptırmaktan da kaçınmadılar. Amerikalı seyirciler filmi çok sevdiler, ne de olsa "her seye rağmen ayaktayız" mesajıyla tam da o kitleye calısıyordu film. Ancak ağdalı anlatımıyla çoğu elestirmenin nezdinde sınıfta kaldı. Oscar'da ne kadar başarılı olacağıysa bir muamma.

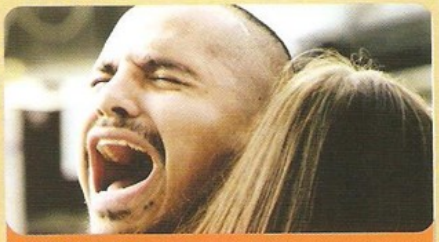

ÇARPIŞMA (Crash)
Yön: Paul Haggis. Niçin görmeliydiniz: Matt Dillon'ın uzun bir aradan sonra beyaz perdedeki en iyi performansı için. Tipik bir 11 Eylül sonrası filmi olan "Çarpışma", birbiriyle iletisim kuramayan ve suçluluk duygusundan mustarip Amerikalıların anınma istegi üzerineydi. Dolayısıyla her seyi ilahî kudrete bırakan hâli de sasırtıcı sayılmazdı. Her ne kadar kimi olumsuz tepkiler alsa bile, Amerikalı elestirmenlerin favorilerinden olduğu için yılı iyi bir skorla tamamladı ve kendisini Oscar yarısında buldu. Bize sorarsanız, "Short Cuts" veya "Manolya"yı tercih ederiz. Hem nedir bu bol karakterli, kesisen hikâyeli film merakı?

ÇILGIN KARDEŞLER (The Brothers Grimm) Yön: Terry Gilliam. Niçin görmeliydiniz: Gilliam imzalı "fiyaskolar" genelde "çok iyi" olduklan için. Büyük bütçesine rağmen gişedeki başarısızlığı ve özellikle ABD'de aldığı olumsuz elestirilerle "The Brothers Grimm" yeni bir Terry Gilliam fiyaskosu olarak damgalanmıstı. Ancak ilk gösterime girdiklerinde "Baron Munchausen" ve "Vegas'ta Korku ve Dehşet"in de aynı kaderi paylastıklarını, zamanla yönetmenin hayranları sayesindeyse isimlerini temize çıkarttıklarını hatırlayalım. Evet, "The Brothers Grimm" onlar kadar iyi değildi ama kesinlikle kötü de diyemeyiz. Esas fiyaskoya gelince, filmin ülkemizdeki vizyon adına ne dersiniz?

ÇÖKÜŞ (Der Untergang)
Yön: Oliver Hirschbiegel. Niçin görmeliydiniz: Sanki çok lazımmış gibi, "canavar" değil "insan" Hitler'i görmek için. Almanya'da gösterime girdiğinde gişede büyük ilgi gören ancak aydınlar tarafından yerin dibine sokulan "Çöküş", seyirci karşısına çıktığı diğer ülkelerin hemen hepsinde çok beğenildi. Türkiye'de de durum farklı değildi. Hirschbiegel'ın klostrofobik dramını çoğu kisi yere göğe koyamadı. Almanları endiselendiren "Hitler'i tehlikesizlestirme" durumuna ise hemen kimse değinmedi. Hatta ne tesadüftür, filmin ülkemizde gösterime girdigi tarihlerde "Kavgam" bir "bestseller" oldu çıktı. Bu arada Bruno Ganz'ın performansı sahaneydi, o ayrı.

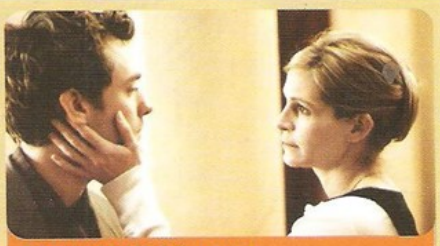

DAHA YAKLAŞ (Closer)
Yön: Mike Nichols. Niçin görmeliydiniz: Her sahnesi arasındaki ellipsisler (zamanda atlama) için. Nichols'ın usta bir yönetmen olduğunu yıllar sonra bize tekrar hatırlatan "Daha Yaklas", sadece dört karakter arasında geçen bir tiyatro oyunu uyarlaması olması ve anlatımındaki kimi cesur tercihleriyle (bkz. bir önceki cümle) ilginç bir filmdi. Ancak kimilerini kendisine hayran bırakırken, kimilerine de "e, yani?", diye sordurdu. Ancak dört oyuncusunun performansları, özellikle de Owen ve Portman çok iyilerdi. İkili arasında bir striptiz kulübünde geçen uzun diyaloguysa "yılın klasik sahnesi"ne aday gösteriyoruz.

DÖNÜŞ (Vozvrashcheniye)
Yön: Andrei Zvyagintsev. Niçin görmeliydiniz: Yer yer Tarkovski'nin ruhunu çağıran, meditatif sineması için. Özellikle büyüleyici görüntü yönetimiyle akıllara kazınan "Dönüş", Altın Aslan ödülünü kazandığı 2003 yılındaki Venedik Film Festivali'nden bu yana tüm dünyada ses getirmekteydi. İki yıl önce İstanbul Film Festivali'ndeki ilk gösteriminden sonra, ülkemizde geçtiğimiz yılın başlarında gösterime girdiğinde bir kez daha adından söz ettirmeyi becerdi. SİYAD (Sinema Yazarları Derneği) tarafından geçtiğimiz sezonun "en iyi yabancı filmi" seçildi. 4 yıl sonra yapılacak 10 yıllık seçkilerde de adına rastlarsanız sasırmayın.

DÜNYALAR SAVAŞI (War of the Worlds)
Yön: Steven Spielberg. Niçin görmeliydiniz: Dünyayı değil de esas olarak ailesini kurtarmak derdindeki, kahraman olamayan sıradan Amerikalı rolündeki Tom Cruise için. Spielberg'in H.G. Wells'in klasik romanından yaptığı bu uyarlama tüm dünyada seyirci ve eleştirmenleri ikiye böldü. Kimileri filmi günümüz Amerikasının ruh hâline cuk oturan, muhafazakâr bir "abuklama" olarak gördü. Spielberg'e toz kondurmayan hayranlarıysa filmi Amerika'nın Irak'ı işgali üzerine bir alegori olarak okumayı tercih etti. Sahi, bu işgalci uzaylılar yerin yedi kat altından çıkarken acaba Amerikalıların bilinçaltını mı simgeliyorlardı?

DÜŞLER ÜLKESİ (Finding Neverland)
Yön: Marc Forster. Niçin görmeliydiniz: Depp'e ikinci Oscar adaylığını getiren performansı için. "Kesişen Yollar" ile ülkemizde de beğeni toplayan genç yönetmen Marc Forster, "Düşler Ülkesi" ile farklı sulara yelken açmıştı. Bir önceki filminin soğuk ve karamsar gerçekçiliğiyle karşılaştırıldığında, bu pek duygusal ve göz yaşartan dönem filmi kuşkusuz şaşırtıcıydı. Ancak Forster'ın bu "aile filminde" de başarılı bir yönetmenlik sergilediğini, bambaşka bir tarzın altından da başarıyla kalktığını teslim edenler az sayıda değildi. Depp ve Winslet bir yana, çocuk oyuncuların da filmin seyirciyle kurduğu "duygusal bağ"da büyük rolü vardı.

GECE NÖBETİ (Nochnoy Dozor)
Yön: Timur Bekmambetov. Niçin görmeliydiniz: Rusların "Matrix"e cevabı olduğu için. Kabul, "Gece Nöbeti" iyi bir film değildi. Hatta insanda bir televizyon dizisinin tüm bir sezonunun iki saate sıkıştırılmış hâli gibi bir hissiyat uyandırıyordu. Yani fazla kalabalık ve yorucuydu. Ancak ülkesinde kazandığı gişe başarısı sonrasında uluslararası dağıtıma da çıkan ve devam filmlerinin hakkı 20th Century Fox tarafından satın alınan seri, emin olun önümüzdeki yıllarda da gündemimizi epey işgal edecek. Dolayısıyla bir şans vermek, en azından gelecek devam filmlerine girizgâh niyetine bu tatsız başlangıcı izlemiş olmak gerekiyordu.

GECE UÇUŞU (Red Eye)
Yön: Wes Craven.
Niçin görmeliydiniz: Yılın en iyi fragmanına sahip olduğu için. "Çığlık"lardan bu yana sesi soluğu pek çıkmayan korku ustası Craven, vasat "Lanet"i saymazsak, "Gece Uçuşu" ile şamına yarasır bir geri dönüş yaptı. Fazla sematik bir senaryoya sahip olsa bile, incelikli yönetimiyle dikkat çeken bu gerilim, kapalı mekânı kullanmak açısından da son derece başarılıydı. Fragmanındaki romantik komediden gerilime dönme esprisini dramatik yapısında da kullanan "Gece Uçuşu", başrollerindeki McAdams ve Murphy'yi de yıldızlık mertebesine taşıdı.

GELİBOLU (Gallipoli)
Yön: Tolga Örnek. Niçin görmeliydiniz: Eğer bir belgesel Türkiye'de 670 bin kişiyi sinema salonlarına çekiyorsa, bunda bir keramet olduğu için. "Hititler" ile ilgi çeken Tolga Örnek, bir sonraki uzun metraj belgeseli "Gelibolu" ile hedefi tutturuyordu. "Hititler"in tatsız tuzsuz canlandırmaları ve aksayan yönlerine oranla daha başarılı olan bu belgesel, ülkemizde sansürcü bir gişe başarısına da ulaştı. 18 Mart'ta gösterime girmesi bir yana, etrafında dönen tartışmaların da gördüğü ilgide etkisi vardı. Bir kesim objektif ve savaş karşıtı bir film olduğunu öne sürerek beğendi, diğer bir grupsa Çanakkale'nin anısına saygısızlık edildiğini öne sürdü.

GÖKLERİN HÂKİMİ (The Aviator)
Yön: Martin Scorsese. Niçin görmeliydiniz: Katharine Hepburn olarak karşımıza gelen ve aslında çok önceden hak ettiği Oscar ödülünü bu performansıyla kazanan Cate Blanchett için. Artık yılan hikâyesine dönen "Scorsese ve Oscar" meselesi gitgide kabak tadı vermeye başlıyor. Açıkçası Scorsese "Göklerin Hâkimi"nin her bir karesine "hani beni Oscar'ım?" yazsa daha iyi olurmuş. Bu görkemli ama kof film yönetmeninin filmografisine en zayıf halka olarak eklenirken, geçtiği dönemi yeniden yaratmaktaki başarısı ve teknik düzeyiyle bir kesim seyirci ve eleştirmenin takdirini kazanmayı da becerdi.

GÖNÜL YARASI
Yön: Yavuz Turgul. Niçin görmeliydiniz: Turgul'un senaryo ve oyuncu yönetimi konusundaki ustalığını bir kez daha takdir etmek için. Turgul, 8 yıl aradan sonra çektiği geri dönüş filmiyle ne yazık ki "Eşkıya"nınkine benzer bir rekora ulaşamadı. Filmi çok beğenenler de oldu, kendini aşırı ciddiye alan ağdalı melodram tarzından dolayı memnun kalmayanlar da. Sener Sen Antalya'dan En İyi Erkek Oyuncu ödülüyle dönerken, Timuçin Esen sinemamızın umut veren erkek oyuncularından birisi olduğunu kanıtladı. Ayrıca film Türkiye'nin Oscar yarışındaki temsilcisiydi ve Amerika için hazırlanan "Kill Bill" tadındaki afişiyle Screen International'a kapak oldu.

GÜNAH ŞEHRİ (Sin City)
Yön: Robert Rodriguez ve Frank Miller. Niçin görmeliydiniz: Çizgi roman estetiğini sinemaya olduğu gibi taşıyan müthiş görsel yapısı için. Yıllardır süregelen "bir film için stil mi yoksa içerik mi daha önemli" tartışmasına eksiksiz bir örnek olacak "Günah Şehri", hiç kuşku yok ki sinema tarihinde bir devrim. Ancak bu filmin Frank Miller'ın kült çizgi roman serisinin estetiğini beyazperdeye taşıma çabasını pek önemli bulmayanlar da elbette vardı. Mizojin olduğu gerekçesiyle filme kızanlar da... Ancak 2005'in en sansürcü ve en özgün filmlerinden birisi, ayrıca türlerin ve farklı anlatı tarzlarının harmanlandığı post-modern sinemada bir doruk noktasıydı.

HARRY POTTER VE ATEŞ KADEHİ
(Harry Potter and the Goblet of Fire)
Yön: Mike Newell. Niçin görmeliydiniz: Ralph Fiennes'ın Lord Voldemort olarak seyirci karşısına çıktığı sekans için. Her yeni Harry Potter romanı ve doğal olarak her yeni Harry Potter filmiyle seri biraz daha karanlıklaşıyor. Ne de olsa kahramanımız da giderek büyümekte ve olgunlaşmakta. Newell, Alfonso Cuarón'un üçüncü Potter filmiyle yakaladığı başarıyı tekrar edemese de, seyri keyifli ve iyi bir gişe filmi çıkartmıştı. Serinin hayranları romandaki pek çok detayın atlanmasından şikayetçi oldular ama dördüncü Harry Potter filmi de tüm dünyada sinema gündemini uzun süre işgal etmeyi başardı.

HOTEL RWANDA
Yön: Terry George. Niçin görmeliydiniz: Ruanda'da yasananları hatırlamak için. Uluslararası festivallerden ana dallarda (En İyi Erkek Oyuncu, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu, En İyi Özgün Senaryo) Oscar adaylıklarına uzanan yolculuğuna, "Hotel Rwanda" geçen yılın en çok takdir toplayan filmlerinden birisi oldu. Esasında yaşanan dram popülist bir anlatımla cilalanmış, olayın öncesi, esas nedenleri ve politik boyutu neredeyse bütünüyle atlanmıştı. Ancak bu nedenle filmi beğenmeyenler azınlıkta kaldılar. Çoğu Batılı seyirci bu duygusal açıdan zorlayıcı vicdan muhasebesini gözyaşları ve alkışlarla karşıladı.

İÇİMDEKİ DENİZ (Mar adentro)
Yön: Alejandro Amenábar. Niçin görmeliydiniz: Gerçekte turp gibi olan Javier Bardem'i ölümün eşiğinde bir adama çeviren makyaj çalışması ve oyuncunun yattığı yerden tüm bir filmi sürüklediği müthiş performansı için. Gerçek bir hayat hikâyesinden esinlenerek çekilen film, duygusal ve "sevimli" haliyle, ötanazi gibi tartışmalı bir konuyu tehlikesiz sulara çekiyordu. Tüm dünyada seyircilerin kalbini fetheden ve Oscar dâhil pek çok önemli ödül kazanan "İçimdeki Deniz", eğer klasik sinema diline bu kadar yaklaşmasa ve seyirciye mendil ıslattırmasa, ötanaziye onay veren mesajıyla kendisini geniş kitlelere kabul ettirmekte daha zorlanırdı.

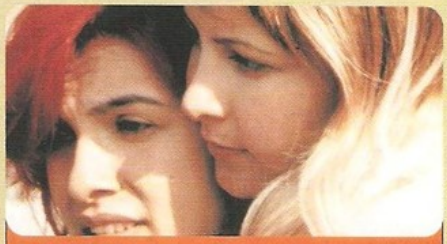

İKİ GENÇ KIZ
Yön: Kutluğ Ataman. Niçin görmeliydiniz: Türkiye'de kadın olmak, buna bağlı olarak sosyal ve cinsel roller üzerine uzun zamandır çekilmiş en iyi Türk filmi olduğu için. İkinci uzun metraj filmi "Lola + Bilidikid"den sonra video-art projelerine ağırlık veren Kutluğ Ataman, geçtiğimiz yıl "İki Genç Kız" ile sinemaya dönmüştü. Perihan Mağden'in üzerine çokça konuşulan kitabı "İki Genç Kızın Romanı"ndan uyarlanan film, hem bizleri iki yetenekli ve genç oyuncu ile tanıştırdı, hem de Hülya Avşar'ın en iyi performanslarından birisine kaynaklık etti. Replikas'ın filme cuk oturan müzikleri, agresif kurgusu ve görüntü yönetimi de cabası.

İMPARATORUN YOLCULUĞU
(La Marche de l'empereur) Yön: Luc Jacquet. Niçin görmeliydiniz: Penguenlerin cinsel tercihlerine kadar uzayıp giden bir sağ/sol tartışmasının fitilini ateslediği için. Ülkemizde seyirciden ilgi görmeyen bu Fransız belgeseli, yaz aylarında Amerika'da gösterime girdiğinde bir olaya dönüştü. İnsanların seslendirdiği penguenleriyle aile kurumunun ve çocuk sahibi olmanın, o "ulvi" ebeveyn olma görevinin önemini bir kez daha kafamıza kakmaktaydı. Amerika'da seyirci karşısındayken, bir hayvanat bahçesindeki eşcinsel penguenlerle beraber tekrar ilgi odağı oldu, muhafazakârlar tarafından âdeta bir propaganda aracı olarak kullanıldı.

İNANILMAZ AİLE (The Incredibles)
Yön: Brad Bird. Niçin görmeliydiniz: Yönetmen Bird'ün bizzat seslendirdiği, eksantrik yardımcı karakter Edna 'E' Mode için. Son yılların en iddialı uzun metraj animasyonlarından birisi olan film, kendisiyle aynı kulvardaki çoğu örnekten birkaç gömlek üstündü. Belki iyi işlenmiş karakterleri, belki diğer Amerikan animasyonlarına oranla daha "yetişkin işi" esprileri, belki karakterlerinin insanlar olması, belki süper kahraman mitlerini ters yüz eden post-modern hâli, belki de yer yer klasik casus filmlerini aratmayan aksiyon sahneleriyle seyirciyi ziyadesiyle memnun etti. En İyi Uzun Metraj Animasyon dalında Oscar'ı kapmakta da güçlük çekmedi.

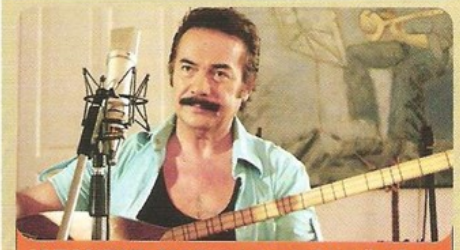

İSTANBUL HATIRASI: KÖPRÜYÜ GEÇMEK Yön: Fatih Akın. Niçin görmeliydiniz: Müzisyenlerin birbirinden etkileyici performansları için. "Duvara Karşı" ile sadece Almanya ve Türkiye'de değil, tüm dünyada "yıldız yönetmen"e dönüşen Akın, aynı etkiyi "İstanbul Hatırası" ile sürdürdü. Önce ilk gösteriminin yapıldığı Cannes'ı fetheden film, vizyona girdiği her yerde ilgi gördü. Türkiye mozaiğini müzik ve ses üzerinden çözmeye çalışan, bunun için de Einstürzende Neubauten elemanı Alexander Hacke'nin İstanbul macerasını izlek seçen film, bir belgesel olarak pek çok zaaf barındırıyordu. Yine de içerdiği müzikal performanslarla kendisine epey hayran kazandı.

KARANLIK SU (Dark Water)
Yön: Walter Salles. Niçin görmeliydiniz: Son yılların en iyi kadın oyuncularından birisi olan Jennifer Connelly için. Kimse bir yeniden çevrimin bu derece başarılı olmasını beklemiyordu. Uzakdoğu korku sinemasını âdeta yağmalayan Hollywood içerisinde bu kadar aklı başında bir film üretilmesini de. Evet, bu filmi özel ve etkileyici kılan esas unsur, yani yürek parçalayan anne-kız ilişkisi Japon orijinalinde de vardı. Ancak Walter Salles'in "böö efektleri"ne yüz vermeyen sade anlatımını, son derece başarılı mekân kullanımını, atmosfer yaratmaktaki ustalığını ve oyuncu kadrosundan aldığı performansları takdir etmemek imkânsızdı.

KAYIP NİŞANLI (Un long dimanche de fiancailles) Yön: Jean-Pierre Jeunet.
Niçin görmeliydiniz: Amélie ile hasret gidermek için. Jean-Pierre Jeunet'nin aşağı yukarı "Amélie"deki anlatımı tekrar ettiği, başrol oyuncusu Tautou başta olmak üzere hemen hemen aynı ekiple çektiği "Kayıp Nişanlı" büyük oranda bir tekrar havası taşımaktaydı. Kendi içinde unutulmaz pek çok an barındırdığını, kimi sahneleri karşısında ağzımızın bir karış açık kaldığını, kısacık rolünde Jodie Foster'ın etkileyiciliğini ve yeni yıldız adayı Marion Cotillard'ın büyüleyiciliğini elbette reddetmiyoruz. Ama şu "ben bunu daha önce gördüm" hissi yok mu...

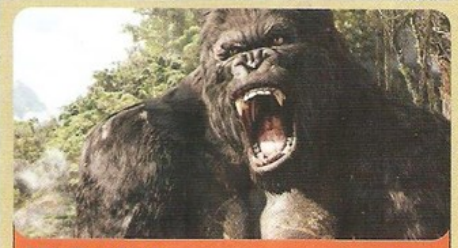

KING KONG
Yön: Peter Jackson. Niçin görmeliydiniz: Naomi Watts'ın bir gorili bile yumusatmayı başaran mim performansı için. Peter Jackson'ın çocukluk hayalini gerçekleştirmek için "Yüzüklerin Efendisi" ile kazandığı krediyi sonuna kadar kullandığı "King Kong" genellikle "fazla" bir film olarak kabul gördü. Fazla uzundu, fazla pahalıydı, görsel efektleri fazlaydı, kendisini fazla ciddiye alıyordu ve aynı anda çok fazla şey söylemeye çalışıyordu. Açıkçası hem eleştirmenlerin tepkileri, hem de filmin hasılatı beklenenin altında kaldı. Yine de "King Kong" için bir başarısızlık demek haksızlık olur.

MANDERLAY

Yön: Lars von Trier. Niçin görmeliydiniz: Bir Lars von Trier filmi her zaman provokasyona açık olduğu için. Artık eski ve en iflah olmaz hayranları bile kendisine sırt çevirmeye başladılar ama Danimarkalı yaramaz çocuk hâlâ her filmiyle ses getirmeyi, seyircisini hop oturtup hop kaldırmayı başarıyor. "Dogville"i zaten beğenmemiş olanlar "Manderlay"i ya izlemediler, ya da neyle karşılaşacaklarını biliyorlardı. Ancak özgürlük kavramının minimal tiyatro dekorunda otopsiye yatırıldığı bu film yine seyirci ve eleştirmenleri ikiye bölmeyi başardı. Bakalım von Trier'e hayran olmanın veya ondan nefret etmenin modası ne zaman gececek.

MELEĞİN DÜŞÜŞÜ

Yön: Semih Kaplanoğlu. Niçin görmeliydiniz: Gündelik olanı olduğu gibi gösterirken, yeri geldiğinde durağan, karanlık ve sessiz olmaktan korkmayan, bilinçli minimal sinemasal tercihleri için. İlk uzun metraj filmi "Herkes Kendi Evinde" ile iyi bir başlangıç yapan Semih Kaplanoğlu, "Meleğin Düşüşü" ile her türlü fazlalıktan arınmış, sade ve hayli olgun bir film getirmişti karşımıza. 2004'ün son aylarında yarışığı Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi İkinci Film ve En İyi Kadın Oyuncu başta olmak üzere toplam altı ödül kazanan "Meleğin Düşüşü"nü Tülin Özen'i sinemaya kazandıran film olarak da hafızamıza kaydettik.

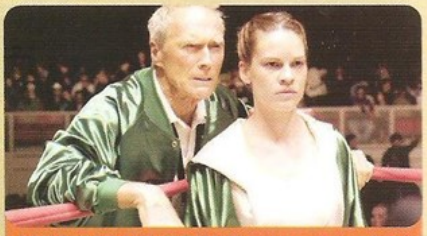

MİLYONLUK BEBEK (Million Dollar Baby)

Yön: Clint Eastwood. Niçin görmeliydiniz: İlk Oscar'ını kazandıktan sonra neredeyse ortadan kaybolan, bir bakıma "suskun şekilde giden" Hilary Swank'in "muhteşem geri dönüşü" için. Eastwood'un yönetmen olarak başarısını, klasik Amerikan sinemasını ne kadar iyi etüt ettiğini bir kez daha açık şekilde gösteren "Milyonluk Bebek" geçtiğimiz yılın en beğenilen filmlerinden birisiydi. Çoğunluk filmin acıklı hikâyesine kapılıp giderken, Eastwood'un muhafazakâr tavrı ve duygu sömürüsüne sırtını yaslayan hâlinden ne kadar sıkıldığını düşünenler de vardı. Ancak bu filmle ikinci Oscar'ını kazanan Swank gerçekten çok başarılıydı.

MÜZİĞİMİZ (Notre musique)

Yön: Jean-Luc Godard. Niçin görmeliydiniz: Otuz yılı aşkın bir süreden sonra, Türkiye'de ilk defa bir Godard filmi ticari gösterime girdiği için. Çoğu sinema yazarınca Godard'ın uzun zamandır çektiği en iyi film olarak kabul gören (ne zaman "kötü film" çekti ki?) "Müziğimiz", FIPRESCI tarafından da önceki yılın en iyisi seçilmişti. Yönetmenin diğer son dönem filmlerine göre daha içine girilebilir, daha ulaşılır nitelikteki "Müziğimiz", özellikle Godard'ın acı-karşı acı tekniğinden yola çıkıp, insanlık tarihine uzandığı sahneyle çoğu sinemaseverin aklına kazındı. Ancak ne yazık ki ülkemizde çok az kişi tarafından izlendi ve üzerine pek yazılıp çizilmedi.

O ŞİMDİ MAHKÛM

Yön: Abdullah Oğuz. Niçin görmeliydiniz: Fadik Sevin Atasoy'u keşfetmek için. Daha ziyade yapımcı, video klip ve dizi yönetmeni olarak tanıdığımız Abdullah Oğuz, ilk uzun metraj filmi "Asmalı Konak: Hayat" ile sinemaya kötü bir başlangıç yapmıştı. Açıkçası "O Şimdi Mahkûm" ile hemen herkesi şaşırttı. Çoğu eleştirmenden geçer not alan film, kimilerine göre geçen yıl popüler Türk sinemasının yüz akı örneğiydi. Ancak ilginçtir, gişede beklendiği kadar başarılı olmadı. Filmin genç oyuncusu Fadik Sevin Atasoy ise 42. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu ödülünü kazandı.

OCEAN'S TWELVE

Yön: Steven Soderbergh. Niçin görmeliydiniz: Vincent Cassel'in lazer ışınlarına değmemek için yaptığı dans mı, akrobasi mi karar veremediğimiz şov için. Açıkçası bir proje olarak açıklandığında saka olduğunu düşünmüştük. Zira ilk filmden sonra "'Ocean's Eleven'ın 'Ocean's Twelve' diye devam filmi çekilirmiş", seklinde espriler bile mevcuttu. Ancak filmi izleyince gördük ki, zaten onlar da pek bir şeyi ciddiye almamış, kendi aralarında eğlenmişler. Bu sebeple filmin içine giremeyen ve beğenmeyenler oldu ama sevenleri de az değildi. Ayrıca ülkemizde ana haber bültenlerine kadar sızan Nikkfurie'nin "Thé à la menthe"i de bu film sayesinde hit oldu.

ORGANİZE İŞLER

Yön: Yılmaz Erdoğan. Niçin görmeliydiniz: Cem Yılmaz'ın ekran süresi kısa olsa bile filme damgasını vuran mafyozo portresi için. İki "Vizontele" filmiyle büyük bir gişe başarısı kazanan Yılmaz Erdoğan bu sefer daha mütevazı bir hikâyeyle karşımıza çıktı. Küçük suçluların arasında geçen bu şehir filmi, pekâlâ daha sade şekilde de kotarılabilir, böylece belki de daha eğlenceli ve daha samimi olurdu. Ancak Google Earth'ü aratmayan ve bir yerden sonra filme pek hizmet etmeyen helikopter çekimlerinden başlayarak bütünüyle bir şovdu. Gişe hasılatı iyi gitse bile genel olarak beklentileri karşılamadığını söylemek yanlış olmaz.

ÖLÜLER ÜLKESİ (Land of the Dead)

Yön: George A. Romeo. Niçin görmeliydiniz: En iyi zombi filmlerini hep Romero çektiği için. Yıllar sonra (ve pek tatmin edici sayılamayacak birtakım başarısız korku filmi denemesi ertesinde) bir kült klasiği olan "zombi üçlemesine" geri dönen George Romero, serinin dördüncü filmiyle de hayranlarını tatmin etti. Önceki filmlerden dolayı, bu filmde de politik göndermeler aramaya herkes hazırlıklıydı ve "Ölüler Ülkesi" çabucak bir "11 Eylül eleştirisi" olarak nitelendirildi. Ancak Romero'nun derdi daha derinlere inmek ve kapitalist sistemin ruhunu deşmekti. Hopper'ın canlandırdığı kötü adam portresinin de desteğiyle bunu büyük ölçüde başarıyordu.

RAY

Yön: Taylor Hackford. Niçin görmeliydiniz: Foxx'a En İyi Erkek Oyuncu dalında Oscar kazandıran Ray Charles taklidi, pardon "performansı" için. Geçtiğimiz yıl kuşkusuz biyografik filmlerin senesiydi ve doğruya doğru, bu filmlerin büyük kısmı pek parlak değillerdi. Her dönemin ve her tarzın adamı, işçiliği iyi ama "kimliksiz" yönetmen Taylor Hackford da bu modaya "Ray" ile dahil oldu. Her şeyin kitabına uygun yapıldığı, bu nedenle ilk bakışta eksiksiz gibi gözükse bile çabucak son derece bildik ve sıkıcı bir hâl alan bu "bio-pic" ise büyük oranda Foxx'un performansı sayesinde kurtulmaktaydı.

SAVAŞ TANRISI (Lord of War)
Yön: Andrew Niccol. Niçin görmeliydiniz: Kolay kolay modası geçmeyecek son dönem anti-Amerikan filmlerin en iyilerinden birisi olduğu için. "The Truman Show"un senaristi ve "Gattaca"nın yönetmeni olan Andrew Niccol, son on yıl içerisinde Amerikan sinemasının en el üstünde tuttuğu senarist/yönetmenlerden birisi. Her ne kadar bir önceki filmi "S1m0ne" pek beğenilmemiş olsa da, Yeni Zelanda doğumlu yönetmen "Savaş Tanrısı" ile tekrar gözde olmayı başardı. ABD ile aynı anda izleme imkânı bulduğumuz film, çoğu eleştirmenden tam puan aldı. 2006'da ise vizyon turuna Avrupa'da devam edecek ve muhtemelen yine çok ses getirecek

SIDEWAYS
Yön: Alexander Payne. Niçin görmeliydiniz: Giamatti ve Madsen'ın biraz daha öne çıktıkları, müthiş grup oyunculuğu için. Daha önce "Election" ve "Schmidt Hakkında" gibi iki "neredeyse başyapıt"a imza atmış Payne için "Sideways"i ileri bir adım olarak görmek zor. Hatta yönetmenin sinemasını yumuşattığını, daha popülerleştirdiğini iddia etmek bile mümkün. Yine de "Sideways" o kadar müthiş sinemasal anlarla dolu ki, hakkında olumsuz bir şey söylemek imkânsız. Oscar kazanan senaryosu, tema müziği, oyuncularının performansları ve mizahla dram arasında dengede duran hâliyle geçtiğimiz yılın en iyilerinden birisi.

ŞİDDETİN TARİHÇESİ (A History of Violence) Yön: David Cronenberg. Niçin görmeliydiniz: İnsanoğlunun şiddete karşı aldığı tavrın yapmacıklığı ve ikiyüzlülüğü üzerine zihni kurcalayan, zekice altmetni için. David Cronenberg'e geçtiğimiz yıl pek çok ödül kazandıran, gösterime girdiği hemen her yerde eleştirmenlerden övgü toplayan "Şiddetin Tarihçesi" kuşkusuz yılın en iyilerindendi. Cronenberg'in filmografisindeki en "açık" ve anlaşılır halka olduğunu söylemek de yanlış olmaz. Ancak böyle dediğimize bakmayın, Kanadalı usta seyircisini rahatsız etmekten imtina etmiyor ve bir kez daha uzun süre tartışılacak bir filme imza atıyordu.

TIM BURTON'DAN ÖLÜ GELİN
(Tim Burton's Corpse Bride) Yön: Tim Burton & Mike Johnson. Niçin görmeliydiniz: Tipik bir Tim Burton filmi olduğu için. Yönetmenin bu yıl izlediğimiz ikinci filmi kesinlikle daha iyi ve daha Burtonesk idi. Tekinsiz olarak kabul edileni bir kez daha tüm önyargılardan sıyıran ve ölüler dünyasını tam kendisinden beklenecek şekilde gotik ve romantik şekilde resmeden Tim Burton, hayranlarının aklını başından almayı başardı. En İyi Uzun Metraj Animasyon dalında Oscar'ın kuvvetli adaylarından olan film, ülkemizde tek kopyayla vizyona sokularak düpedüz harcandı. Evet, "Noel Kâbusu" iş yapmamıştı ama bu kadarı da akıl almıyor.

TÜREV
Yön: Ulaş İnaç. Niçin görmeliydiniz: Antalya'da kazandığı En İyi Film ödülü nedeniyle yarattığı tartışmalar için. Ulaş İnaç'ın ilk filmi yarışma dışı olarak İstanbul Film Festivali'nde seyirci karşısına çıktığında kimse böyle bir başarıya ulaşacağını tahmin etmemişti. 35mm kopyaya basıldıktan sonra Antalya'da yarışan film, iki önemli ödülle, En İyi Film ve En İyi Kadın Oyuncu dallarında galibiyetle İstanbul'a döndü. Evet, vizyona çıktığında fazla sayıda seyirciye ulaşmadı ama Antalya'da kazandığı ödüllerle uzun süre gündemi işgal etti. Ayrıca dogma tarzıyla çekilmiş ilk Türk filmi olmak gibi bir iddiası da vardı.

WALLACE VE GROMIT (Wallace & Gromit in The Curse of the Were-Rabbit) Yön: Nick Park & Steve Box. Niçin görmeliydiniz: Çoğu kişiye göre yılın en iyi animasyonu olduğu için. Nick Park'ın animasyon alanında bir deha olduğunu artık herkes kabul ediyor. BBC için çekilmiş orta metraj episodlarıyla izleyen herkesin hayranlığını kazanmış "Wallace ve Gromit" ise türün meraklıları için bir olmazsa olmaz. Filmin de bu orta metrajların düzeyini yakaladığını ve çok beğenildiğini bir kez daha eklemeye bilmiyoruz gerek var mı. Ancak Park hayranları film, ülkemizde sadece dublaj kopyayla gösterime girdiği için hâlâ üzgün ve sinirliler.

VAAT EDİLEN CENNET (Paradise Now)
Yön: Hany Abu-Assad. Niçin görmeliydiniz: İnsanın kanını donduran final bölümü için. İsrail ve Filistin arasında yaşanan sorunlara tavizsiz ve provokatif bir noktadan yaklaşan film, Berlin Film Festivali'ndeki ilk gösteriminden başlayarak kimi aktı evvellerce canlı bomba olarak terör eylemleri gerçekleştiren kişilere sempatik yaklaşmakla eleştirildi. Hatta Londra'da yaz aylarında gerçeklesen terör eylemlerinden sonra Cambridge Film Festivali'nin programından çıkartıldı. Halbuki Abu-Assad malum sorunlardan yola çıkarak sınıf ayrımı ve eşitsizlik üzerine etkileyici şeyler söylüyordu.

VAY KAYNANAM VAY (Monster-in-Law)
Yön: Robert Luketic. Niçin görmeliydiniz: Fonda'mın J-Lo'ya ettikleri için. Benzerlerinden pek bir farkı olmayan, sıradan bir romantik komediyi nasıl yılın en önemli filmlerinden birisine dönüştürürsünüz? Yıllardır sinemadan uzak kalmış Jane Fonda gibi efsane bir aktrisi kadroya dahil ederseniz bu pekâlâ mümkün olabilir. Huysuz kaynana rolünde beklendiği kadar saldırgan olmayan Jane Fonda, durup durup bu filmle sinemaya dönmekle ne kadar doğru bir tercih yaptı, bilemeyeceğiz. Ancak onun sayesinde "Vay Kaynanam Vay" adından epey söz ettirdi. Bizde de tam Semra Hanım dalgasının üzerine gelerek medyada kendisine yer buldu.

YILDIZ SAVAŞLARI: BÖLÜM III - SITH'İN İNTİKAMI (Star Wars Episode III: Revenge of the Sith) Yön: George Lucas. Niçin görmeliydiniz: Sinema tarihinin en "olay" serisinin finaline tanıklık etmek için. Yılın en iyi filmi mi, tartışılır, ancak üzerine en çok konuşulan filmi olduğu kesin. George Lucas'ın uzun bir aradan sonra yönetmenliğe geri döndüğü ikinci üçleme, Anakin'in Darth Vader'a dönüşmesiyle sona erdi. Ancak seyircilere uzun süre akıldan çıkmayacak pek çok imge armağan etmekten de geri durmadı. Yıllardır görmeyi bekledikleri bu sahnelere tanıklık ederken, "Yıldız Savaşları" hayranları heyecan ve hüznü birarada yaşıyorlardı.

Sinema dergisi yazarlarının en iyileri

"Boş Ev"

Yılın en iyileri
1. Boş Ev
2. Dönüş
3. Milyonluk Bebek
4. Siddetin Tarihçesi
5. Steve Zissou ile Suda Yasam
6. Günah Şehri
7. Sith'in İntikamı
8. Sideways
9. Daha Yaklas
10. Müzigimiz

MEHMET AÇAR
1. Müzigimiz
2. Sith'in İntikamı
3. Sideways
4. Daha Yaklas (Closer)
5. Akasya
6. Üç Sıradısı
7. Meleğin Düşüsü
8. Vera Drake
9. Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi
10. Siddetin Tarihçesi

KEREM AKÇA
1. Günah Şehri
2. Siddetin Tarihçesi
3. Tony Takitani
4. Boş Ev
5. Makinist
6. Steve Zissou ile Suda Yaşam
7. King Kong
8. Parlayan Hançerler (House of Flying Daggers)
9. Kadın Tuzağı - Immortel (ad vitam)
10. Manderlay

ALKAN AVCIOĞLU
1. Steve Zissou ile Suda Yaşam
2. Dönüs
3. Günah Şehri
4. Boş Ev
5. Sideways
6. Düsler Ülkesi
7. Siddetin Tarihçesi
8. Aşk Yazım (My Summer of Love)
9. Milyonluk Bebek
10. İnanılmaz Aile (The Incredibles)

BURCU AYKAR
1. Steve Zissou ile Suda Yaşam
2. İpler
3. Canım Babacığım (Capturing The Friedmans)
4. Milyonluk Bebek
5. Gilles'in Karısı
6. Babam ve Oğlum
7. Meleğin Düşüsü
8. Whisky
9. Gönül Yarası
10. Boş Ev

UĞUR BAYAZIT
1. Dönüs
2. Siddetin Tarihçesi
3. Milyonluk Bebek (Million Dollar Baby)
4. Batman Başlıyor
5. Boş Ev
6. Elizabethtown
7. Talihsiz Serüvenler Dizisi (Lemony Snickets)
8. Aşk Yazım (My Summer Of Love)
9. Karanlık Su (Dark Water)
10. Kayıp Nisanlı

ATILLA DORSAY
1. Gilles'in Karısı
2. Daha Yaklas (Closer)
3. Milyonluk Bebek
4. Boş Ev
5. Siddetin Tarihçesi
6. Ray
7. Cennetin Krallığı
8. Anthony Zimmer
9. Kutsal Yürek
10. İmparatorun Yolculuğu

Ve Türk filmi olarak: Gönül Yarası, Babam ve Oğlum

MURAT EMİR EREN
1. Milyonluk Bebek (Million Dollar Baby)
2. Sith'in İntikamı (Revenge Of The Sith)
3. Göklerin Hakimi (The Aviator)
4. Günah Şehri (Sin City)
5. Boş Ev
6. Dönüs
7. Vaat Edilen Cennet
8. Sideways
9. Steve Zissou ile Suda Yaşam
10. Gönül Yarası

MURAT ERŞAHİN
1. Dönüs
2. Whisky
3. Boş Ev
4. Milyonluk Bebek
5. Wallace ve Gromit Yaramaz Tavsana Karsı
6. Çöküs
7. Steve Zissou ile Suda Yaşam
8. Alacakaranlık Samurayı
9. King Kong
10. Meleğin Düşüsü

ENGİN ERTAN
1. Müzigimiz (Notre musique)
2. Günah Şehri
3. Steve Zissou ile Suda Yaşam
4. Meleğin Düşüsü
5. Dönüş
6. Star Wars Bölüm III: Sith'in İntikamı
7. Canım Babacığım (Capturing The Friedmans)
8. Vaat Edilen Cennet (Paradise Now)
9. Whisky
10. Ölüler Ülkesi (Land of the Dead)

KUTLUKHAN KUTLU
1. Makinist
2. Boş Ev
3. Star Wars: Bölüm III: Sith'in İntikamı
4. Sideways
5. Siddetin Tarihçesi
6. Kadın Tuzağı
7. İstanbul Hatırası: Köprüyü Geçmek
8. Eğreti Gelin
9. Günah Şehri
10. Melinda ve Melinda

ENGİN PALABIYIK
1. Siddetin Tarihçesi
2. Dönüs
3. Kayıp Nisanlı
4. Daha Yaklas (Closer)
5. Constantine
6. Hotel Rwanda
7. Sith'in İntikamı
8. Günah Şehri (Sin City)
9. Boş Ev
10. Halka 2

UYGAR ŞİRİN
1. Boş Ev
2. İpler
3. Kayıp Nişanlı
4. Canım Babacığım (Capturing The Friedmans)
5. Milyonluk Bebek
6. Steve Zissou ile Suda Yaşam
7. Manderlay
8. Gönül Yarası
9. Babam ve Oğlum
10. Sevgili Wendy

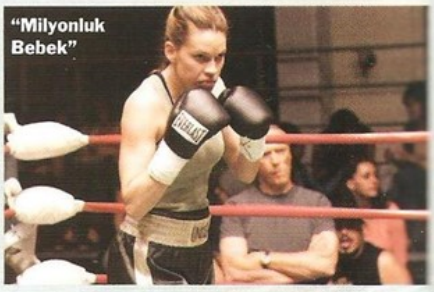
"Milyonluk Bebek"

FESTİVALLER

24. ULUSLARARASI İSTANBUL FİLM FESTİVALİ
Altın Lale: La Femme De Gilles-Gilles'in Karısı (Frédéric Fonteyne) ve Kohi Jikou - Café Lumière (Hou Hsiao-hsien)
En İyi Türk Filmi: Anlat İstanbul (Ümit Ünal, Kudret Sabancı, Selim Demirdelen, Yücel Yolcu, Ömür Atay)
En İyi Yönetmen: Uğur Yücel (Yazı Tura)
En İyi Kadın Oyuncu: Yelda Reynaud (Anlat İstanbul)
En İyi Erkek Oyuncu: Olgun Şimşek (Yazı Tura)
Jüri Özel Ödülü: Eyüp Boz (Görüntü Yönetmeni - Meleğin Düşüşü)
Uluslararası Yarışma'da FIPRESCI Ödülü: Innocence - Masumiyet (Lucile Hadzihalilovic)
Ulusal Yarışma'da FIPRESCI Ödülü: Meleğin Düşüşü (Semih Kaplanoğlu)
Halk Ödülleri: Innocence - Masumiyet (Lucile Hadzihalilovic) ve Yazı Tura (Uğur Yücel)

16. ANKARA FİLM FESTİVALİ
En İyi Film: Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak (Ahmet Uluçay)
En İyi Yönetmen: Reha Erdem (Korkuyorum Anne)
En İyi Kadın Oyuncu: Demet Akbağ (Nerdesin Firuze)
En İyi Erkek Oyuncu: Olgun Şimşek (Yazı Tura) ve Ali Düşenkalkar (Korkuyorum Anne)
En İyi Senaryo: Nilüfer Güngörmüş ve Reha Erdem (Korkuyorum Anne)
Mahmut Tali Öngören Özel Ödülü: Yazı Tura (Uğur Yücel)

42. ANTALYA ALTIN PORTAKAL FİLM FESTİVALİ
En İyi Film (Ulusal Yarışma): Türev (Ulas İnaç)
En İyi Yönetmen: Kutluğ Ataman (İki Genç Kız)
Avni Tolunay Jüri Özel Ödülü: İki Genç Kız (Kutluğ Ataman)
Behlül Dal Jüri Özel Ödülü: Korkuyorum Anne (Reha Erdem)
En İyi Kadın Oyuncu: Beste Bereket (Türev) ve Vildan Atasever (İki Genç Kız)
En İyi Erkek Oyuncu: Şener Şen (Gönül Yarası)
En İyi Yard. Kadın O.: Fadik Atasoy (O Şimdi Mahkûm)
En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Timuçin Esen (Gönül Yarası)
En İyi Sanat Yönetmeni: Mehtap Ün Kambelli (Korkuyorum Anne)
En İyi Görüntü Yön: Emre Erkmen (İki Genç Kız)
En İyi Senaryo: Nilüfer Güngörmüş (Korkuyorum Anne).
En İyi Ses Tasarımı ve Miksaj: Erol Adilce (İki Genç Kız)
En İyi Kostüm Tasarımı: Ayşe Pirinççioğlu (Korkuyorum Anne)
En İyi Özel Efekt: Murat Sengül-Ömer Boduroğlu (O Şimdi Mahkum)
En İyi Makyaj ve Saç: Fatma Kardeş Şengül-Ümit Talip Bulut (O Şimdi Mahkum)
En İyi Laboratuar: Fono Film (O Şimdi Mahkum)
En İyi Kurgu: Nathalie Le Guay (Korkuyorum Anne)
En İyi Müzik: Taner Çıray (Gönül Yarası)
Avrasya Uluslararası Uzun Metraj Film Yarışması En İyi Film: Vang Siaosuai (Şangay Düşleri)
En İyi Yönetmen: İlya Kırcanovski (Four)
Ulusal Kısa Film Yarışması En İyi Film: Toz (Fatih Kızılgök)
Ulusal Belgesel Film: Ağustos Karıncası (Bingöl Elmas)

12. ALTIN KOZA FİLM FESTİVALİ
En İyi Film: Anlat İstanbul
En İyi Yönetmen: Uğur Yücel (Yazı Tura)
En İyi Kadın Oyuncu Ödülü: Nurgül Yeşilçay (Eğreti Gelin)
En İyi Erkek Oyuncu: Kenan İmirzalıoğlu ve Olgun Şimşek (Yazı Tura)
En İyi Yard. Kadın: Işıl Yücesoy (Korkuyorum Anne)
En İyi Yardımcı Erkek: Teoman Kumbaracıbası (Yazı Tura)
Umut Veren Genç Kadın: Eylem Yıldız (Eğreti Gelin)
Umut Veren Genç Erkek: Onur Ünsal (Eğreti Gelin)
En İyi Görüntü: Mehmet Aksın (Anlat İstanbul)
En İyi Senaryo: Kokuyorum Anne (Reha Erdem, Nilüfer Güngörmüş)
En İyi Sanat Yönetmeni: Veli Kahraman (Anlat İstanbul)
En İyi Kurgu: Niko (Anlat İstanbul)
En İyi Müzik: Atilla Özdemiroğlu (Eğreti Gelin)
En İyi Stüdyo: Sinefekt (Anlat İstanbul)
Yılmaz Güney Anı Ödülü: Halil Ergün
Halk Ödülü Jürisi Ödülü: Hayal Kurma Oyunları (Yavuz Özkan)
Jüri Özel Ödülü: Korkuyorum Anne (Reha Erdem)
Yaşam Boyu Onur Ödülü: Ekrem Bora, Hülya Koçyiğit, İrfan Atasoy, Sevda Ferdağ ve Yılmaz Köksal

58. CANNES FİLM FESTİVALİ
Altın Palmiye: L'Enfant (Jean-Pierre ve Luc Dardenne)
Jüri Büyük Ödülü: Broken Flowers (Jim Jarmusch)
En İyi Yönetmen: Michael Haneke (Caché)
En İyi Kadın Oyuncu: Hanna Laslo (Free Zone)
En İyi Erkek Oyuncu: Tommy Lee Jones (The Three Burials of Melquiades Estrada)
En İyi Senaryo: Guillermo Arriaga (The Three Burials of Melquiades Estrada)
Jüri Ödülü: Shangai Dreams (Wang Xiaoshuai)
Altın Kamera: Me and You and Everyone We Know (Miranda July) ve Sulanga Enu Pinisa (Vimukthi Jayasundara)
FIPRESCI Ödülü: Caché (Michael Haneke)

55. BERLİN FİLM FESTİVALİ
Altın Ayı: U-Carmen e-Khayelitsha (Marc Dornford-May)
Jüri Büyük Ödülü: Kong que (Gu Changwei)
En İyi Yönetmen dalında Gümüş Ayı: Marc Rothemund (Sophie Scholl - Die letzten Tage)
En İyi Kadın Oyuncu dalında Gümüş Ayı: Julia Jentsch (Sophie Scholl - Die letzten Tage)
En İyi Erkek Oyuncu dalında Gümüş Ayı: Lou Taylor Pucci (Thumbsucker)
En İyi Film Müziği dalında Gümüş Ayı: Alexandre Desplat (De Battre Mon Coeur s'est Arrêté)
Mavi Melek Ödülü: Hany Abu-Assad (Paradise Now)
FIPRESCI Ödülü: Tian bian yi duo yun (Tsai Ming-liang)

62. VENEDİK FİLM FESTİVALİ
Altın Aslan: Brokeback Mountain (Ang Lee)
Jüri Büyük Ödülü: Mary (Abel Ferrara)
En İyi Yönetmen dalında Gümüş Aslan: Philippe Garrel (Les Amants réguliers)
En İyi Kadın Oyuncu: Giovanna Mezzogiorno (La Bestia nel cuore)
En İyi Erkek Oyuncu: David Strathairn (Good Night, and Good Luck.)
En İyi Senaryo: George Clooney ve Grant Heslov (Good Night, and Good Luck.)
FIPRESCI Ödülü: Good Night, and Good Luck. (George Clooney)

ÖDÜLLER

77. OSCAR ÖDÜLLERİ
En İyi Film: Milyonluk Bebek
En İyi Yönetmen: Clint Eastwood (Milyonluk Bebek)
En İyi Kadın Oyuncu: Hilary Swank (Milyonluk Bebek)
En İyi Erkek Oyuncu: Jamie Foxx (Ray)
En İyi Yard. Kadın O: Cate Blanchett (Göklerin Hakimi)
En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Morgan Freeman (Milyonluk Bebek)
En İyi Orijinal Senaryo: Eternal Sunshine of the Spotless Mind
En İyi Uyarlama Senaryo: Alexander Payne, Jim Taylor (Sideways)
En İyi Görüntü Yönetmeni: Robert Richardson (Göklerin Hakimi)
En İyi Sanat Yönetmeni: Göklerin Hakimi
En İyi Kostüm Tasarımı: Sandy Powell (Göklerin Hakimi)
En İyi Kurgu: Thelma Schoonmaker (Göklerin Hakimi)
En İyi Ses: Scott Millan, Greg Orloff, Bob Beemer, Steve Cantamessa (Ray)
En İyi Ses Efekti Kurgusu: Michael Silvers ve Randy Thom (İnanılmaz Aile)
En İyi Görsel Efekt: John Dykstra, Scott Stokdyk, Anthony LaMolinara, John Frazier (Örümcek Adam 2)
En İyi Makyaj: Valli O'Reilly ve Bill Corso (Talihsiz Serüvenler Dizisi)
En İyi Özgün Müzik: Jan A.P. Kaczmarek (Düşler Ülkesi)
En İyi Orijinal Şarkı: Al Otro Lado Del Río (Motosiklet Günlüğü)
En İyi Animasyon: İnanılmaz Aile (Brad Bird)
En İyi Kısa Metraj Animasyon: Ryan
En İyi Kısa Metraj Film: Wasp
En İyi Kısa Metraj Belgesel Film: Mighty Times: The Children's March
En İyi Belgesel: Kalküta'nın Çocukları (Ross Kauffman, Zana Briski)
Yabancı Dilde En İyi Film: İçimdeki Deniz (Alejandro Amenábar)

SIYAD
En İyi Film: Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak
En İyi Yönetmen: Ahmet Uluçay (Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak)
Mahmut Tali Öngören En İyi Senaryo: Ahmet Uluçay (Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak)
En İyi Görüntü: Hayk Kirakosyan (Nerdesin Firuze)
En İyi Müzik: Erkan Oğur (Yazı Tura)
En İyi Kadın Oyuncu: Demet Akbağ (Nerdesin Firuze)
En İyi Erkek Oyuncu: Olgun Şimşek (Yazı Tura)
En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu: Serif Sezer (Mustafa Hakkında Her Şey)
En iyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Erkan Can (Yazı Tura)
Umut Veren Genç Oyuncu: Boncuk Yılmaz (Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak)
Tuncan Okan Emek Ödülü: Sungu Çapan

"Babam ve Oğlum"

"O iyi insanlar..."

Hikayesi, olay örgüsü, kahramanları ve en önemlisi derdi bambaşka olmasına rağmen, "Çemberimde Gül Oya" ve "Babam ve Oğlum" arasında tarihsel olarak ve meseleyi kavrayış bakımından bir süreklilik var. Çağan Irmak yaklaşık 30 yıllık bir dönemin izlerini sürdüğü bu yapıtlarında Türkiye insanının geldiği nokta açısından umutsuz bir görüntü çiziyor. ŞENAY AYDEMİR

Kimi yönetmenler vardır, yaşadıkları toplumun uzak-yakın tarihine dair söz söylemek ihtiyacındadırlar. Filmleri, birbirlerinden bağımsız zamanlarda, mekanlarda ve insanlarla geçse de aslında hep yaşadıkları toplumun "tarihsel belleğiyle" ilgilidir. Birbirinden farklı gibi görünen bu ürünler; yaratıcısının olguları kavrayışı nedeniyle kaçınılmaz olarak süreklilik taşır. Mesele bu sürekliliğin; tarihsel, toplumsal ve sosyal şartların sonuçlarını yerli yerine oturtup oturtamadığı ve ortaya konulan ürünler incelendiğinde bir tutarlılık yaratılıp yaratılmadığındadır çoğu zaman. Kimi zaman bir yönetmenin belirli filmlerini ortak ele aldığımızda, aslında anlatmak istedikleri şeyin aynı olduğunu görürüz. Bir konunun farklı tarihlerdeki ele alınış biçiminin, bu zaman diliminde yaşayan insanlar üzerinde yarattığı etkiler ve sonuçları süregiden bir hikayenin farklı bölümleri gibi çıkabilir karşımıza.

Çağan Irmak, en azından şimdiye kadar ortaya koyduğu ürünlerle bu kategoride değerlendirilebilecek bir yönetmen. Son filmi, "Babam ve Oğlum" üzerine düşünürken aklıma ilk gelen şeylerden birisi bu filmin, Irmak'ın geçtiğimiz yıl yayınlanan ve hatırı sayılır bir ilgi gören TV dizisi "Çemberimde Gül Oya"nın devamı olduğu idi. Hikayesi, olay örgüsü, kahramanları ve en önemlisi derdi bambaşka olmasına rağmen, "Çemberimde Gül Oya" ve "Babam ve Oğlum" arasında tarihsel olarak da, yaratıcısının meseleyi kavrayışı bakımından da bir süreklilik vardı. Üstelik, aynı algılama biçimi, daha önce çektiği "Mustafa Hakkında Herşey"de de görülüyor.

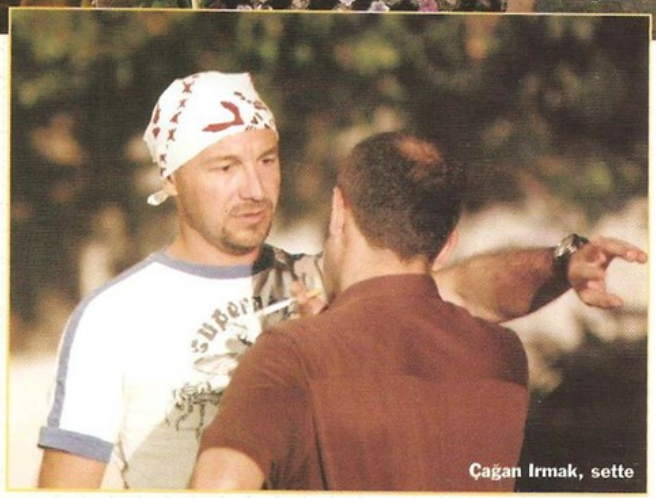

Çağan Irmak, sette

Zaman

Bu üç yapımın, birbirlerini tamamlayan ve ayrışan yanlarına değinmeden önce, üçünün de senaryolarının Çağan Irmak'a ait olduğunu hatırlatmakta yarar var. Dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta da; "Çemberimde Gül Oya"nın bir sinema projesi olarak kaleme alındığı, daha sonra 13

bölümlük bir diziye çevrildiği. Dizinin seyircinin ilgisine mazhar olması, 39 bölüme uzatılmasına ve kimi yerlerde sarkmalar oluşmasına neden olsa da, bu durum dizinin Türkiye televizonlarında gösterilen en iyi yerli dizilerden birisi olduğu gerçeğini değiştirmiyor.

Bu filmlerin (filmler derken artık "Çemberimde Gül Oya"yı da kastediyoruz) üretilmesi kronolojik bir sıra izlemedi. İlk olarak 2000'li yılların Türkiye'sine ve insanlarına dair bir hikaye olan "Mustafa Hakkında Hersey"i çeken Irmak; daha sonra 80 darbesinin hemen öncesini ele alan "Çemberimde Gül Oya"yı hayata geçirdi. 80'li yılların ikinci yarısını anlatan son filmi "Babam ve Oğlum" ise en son yapımdı.

Birbirine yakın tarihsel dönemlerin ele alındığı bu yapıtların zaman algılarındaki en büyük özellik yasadıkları dönemin sıradan kişiliklerinin özelliklerini yakalamadaki başarıları. Irmak, özellikle "Çemberimde Gül Oya" ve "Babam ve Oğlum"da dönemin kültürel atmosferini, çevre koşullarını, düşünme biçimlerini iyi gözlemlediğini farkettiriyor. Geçmişe dair bir hikaye anlatan sanat ürünlerindeki en büyük sıkıntı bugünün düşünme kalıplarıyla tarihsel kişilerin hareket ettirilmesidir belki de. Örneğin, kadın-erkek ilişkisinin ele alındığı bir diyalogdaki konuşmaların bugünün düşünme kalıplarıyla kurulması gibi bir risk her zaman vardır. Ama Irmak, belki de dönemi yaşamış olmanın avantajıyla kahramanlarını hikayenin geçtiği zamanın özellikleriyle donatmayı başarıyor. "Çemberimde Gül Oya"da da, "Babam ve Oğlum"da da filmlerin politik olmayan sakinleri zamanın dışına çıkan kıyafetlerle, duruşlarla, konuşmalarla yer almıyorlar. "Mustafa Hakkında Hersey"de ise anlatılan bugüne dair bir hikaye olduğu için özel bir ilgi beklememiz gerekmiyor.

Irmak'ın zaman algısı da, büyük kırılmaların ve bu kırılmanın sonuçlarının yaşandığı dönemlere yöneliyor. "Çemberimde Gül Oya", darbenin hemen öncesinde kollektif bir hayat biçiminin özlemlerini ve olanaklarını anlatır seyirciye; "Babam ve Oğlum"da ise daha mikro düzeyde bir dayanışmanın izlerini sürer, ama "Mustafa Hakkında Hersey"e gelindiğinde bu yapı parçalanmış, kahraman tek başına kalmıştır. Bu durum en iyi adı geçen filmlerin ana mekanlarına bakılarak görülebilir.

Mekan

Çağan Irmak'ta mekan, yaşanılan kentten çok altında birleşilen çatıdır. Yaşanılan evin karakteri, kahramanların hayata bakışının da biraz göstergesidir aynı zamanda. Bir anlamda, "küçük Türkiye" modelleri olarak algılayabileceğimiz bu çatılar; dönemin taleplerini, özlemlerini ve insan karakterlerini barındırlar.

"Çemberimde Gül Oya"nın ana mekanı tarihi bir konaktır. Rum bir kadına ait olan bu konakta; kızını ve damadını Almanya'ya göndermiş, yaşlı babası ve torunuyla bir kadın; Urfa'dan gelerek İstanbul'da tutunmaya çalışan üç kişilik bir aile (İbrahim, Sultan ve Zarife); artist olma hayaliyle evden kaçan ama pavyonlarda şarkı söyleyerek hayatını kazanmak zorunda kalan bir şarkıcı (Canan) ve dönemin atmosferinde siyasetin sol çizgisinde yer alan iki üniversite öğrencisi birlikte yaşamaktadır. Toplumun çeşitli kesimlerinden insanların toplandığı ve Rum ev sahibinin de zaman zaman gelerek varlığını hissettirdiği bu ev, üniversite öğrencilerinden birisi olan Mehmet'in evlenmesiyle yeni bir üyeye kavuşur. Zengin bir ailenin kızı olan Yurdanur'un, ailesine rağmen Mehmet'le evlenerek konağa yerleşmesi aynı zamanda kendisini ait hissetebileceği bir kollektif düzene olan ihtiyacıyla da ilgilidir. Sorunların birlikte konuşulup ortak çözümlerin arandığı, hüzünlerin ve sevinçlerin birlikte yaşandığı bu ev; her biri farklı toplumsal ve sınıfsal kökenlerden gelen insanların birbirlerine karşı önyargılarını astıkları bir mekan haline de dönüştürülür. Bu hava, konağın dışındaki toplumsal atmosferle de uyumludur.

Dayanışma duygusunun ağırlığını hissettirdiği, siyasetteki ve ekonomideki gelişmelere karşı ortak mücadele çabalarının yoğunlaştığı tarihsel bir süreci anlatan hikaye; konak ahalisinin toplumla uyumlu refleksler göstermesine neden olmaktadır. Her ne kadar konağın içinde yaşayan İbrahim'in bu ruha nifak sokmaya yönelik girişimleri varsa da bu girişimler kollektifin ortak iradesi ve uyanıklığı sonucu sonuçsuz kalır. Irmak, toplumdaki her gerilimin, evin içinde de karşılık bulmasına izin vermektedir. Mehmet'in karşıt ideolojik örgütlerle, Yurdanur'un annesiyle, pavyon şarkıcısı Canan'ın

"Babam ve Oğlum"

"Çemberimde Gül Oya"

geçmişiyle, İbrahim ve ailesinin peşlerini bırakmayan feodal yargılarla ilgili toplumsal sorunları evin düzenini tehdit eden birer unsur haline gelirler. Ama Irmak, önyargılarından arınmış ve kollektifin içinde birer birey olarak kendilerini vareden hane sakinlerinin ortak akıllarıyla sorunların üstesinden gelmelerinin olanaklarını yaratır hep. İbrahim'in uyumsuzluğunun altında da bu yatmaktadır aslında, kendisine bir kimlik oluşturamamanın verdiği sıkıntı. Çünkü ailesinde, iş yerinde ve akrabalarının nezdinde dikkate alınır birisi değildir.

Dizinin sonlarına doğru, yaklaşan darbenin de kendisini hissettirmeye başladığını gözlemleriz. Evin ortak aklı aşamayacağı sorunlarla sarsılmaya başlar. Rum kadın, evi bir müteahhite vermek istemektedir. Konak yıkılacak ve yerine kocaman bir apartman dikilecektir. İbrahim yaklaşan yeni döneme farkında olmadan da uyum sağlar; karısı ve kızı ise üzerlerinden atmak istedikleri feodal elbisenin içinde boğulup kalırlar. Canan, hiç kimsenin bilmediği geçmişinin içinde kaybolup gider. Mehmet, Yurdanur tam da doğum yaparken askere çağrılır. Derken bir sabah....

Konağın kolektif yapısının dağılması, bir süre önce nese içinde yaşayan ve geleceğe umutlu bakan hayatların parçalanması gelen darbenin habercisidir aslında. Konak sakinlerinin ortak çabası ama daha çok Mehmet'le Yurdanur'un aklıyla kurulan kolektif düzen bir daha biraraya gelmemek üzere parçalanmıştır. Herkes, büyük bir güç gösterisinin paletleri altında dayanışma duygularının ve gelecek özleminin diyetini ödemek zorunda bırakılmıştır. Yurdanur ve Mehmet'in kızı Feriha böyle bir dünyaya gözlerini açar. "Babam ve Oğlum" tam da bu hikayenin biraz ileri sarılmış versiyonudur aslında. Feriha, Deniz olmuş; Mehmet hapisten çıkmış Sadık adını almıştır.

Esini darbenin olduğu gün Deniz'in doğumu sırasında kaybeden Sadık, bir süre cezaevinde yattıktan sonra serbest kalmıştır. Mesleği gazetecilik olan Sadık'ın, darbeden sonra oluşturulmaya başlanan "piyasa ahlakı"yla ilgili sorunları mesleğini sürdürmesine engel teşkil eder. Büyük kentte tutunamayacağını anlayan ve hasta olduğunu öğrenen Sadık; yıllar önce büyük kavgalarla ayrıldığı baba ocağına geri döner.

Ege'de büyük bir çiftliğin sahibi olan Hüseyin Efendi, oğlunun geri dönüşünü pek de hoş karşılamaz. Ama torunu Deniz, aradaki buzların erimesine vesile olacaktır. Irmak, ilk hikayeden 7-8 yıl sonra yine büyük ve güvenli bir çatının altına toplar kahramanlarını. Ama bu kez birleşilen çatı, gelecekle ilgili planların yapıldığı değil; geçmişin hesaplarının tutulduğu

bir mekandır. İlişki bu kez tersten kurulmuştur. "Çemberimde Gül Oya"nın kahramanları (Mehmet ve Yurnadur) daha büyük bir çatı için ailelerini karşılarına alırken -ki Sadık da Hüseyin Efendi'ye rağmen evinden ayrılmıştır- Sadık, darbenin ardından sığınacak tek çatının babaocağı olduğuna karar verir.

Bu kez, daha küçük ve birbirlerine baska biçimlerde bağlanmış insanların birarada olduğu mekan söz konusudur. Hüseyin Efendi, karısı ve birkaç çalışan bu konağın asil üyeleri olurken; teyze ile evlenip baska bir eve yerleşen ağabey ve ailesi yedek üyeler konumundadırlar. Çatışmalı ve eğlenceli anların büyük bir kısmı filmin bütün üyelerinin katıldığı bu konak ve çevresinde cereyan eder.

Darbe, büyük ve gelecek vaat eden mekanları parçalamış; bu mekanların sakinleri alışık oldukları dayanışma ve sıcaklık duygusunu ailelerine dönerek karşılama çabasına girmişlerdir. Çağan Irmak'ın yeni evi, bir yandan baba ve oğulun darbe öncesindeki tutumlarıyla hesaplaşmalarına sahne olurken; öte yandan darbenin parçaladığı hayatların (Sadık ve Deniz) onarıldığı bir mekan olarak basrole soyunur. Teyze de, ağabey de "teknik" olarak ayrılmış olsalar da; kendilerini ifade edebildikleri tek yer o evdir. Bu aynı zamanda; sokaklardan kopartılarak evlere hapsedilen bir ülkenin resmidir.

"Mustafa Hakkında Herşey"de ise artık mekandan söz etmek olanaksızdır. Filmin hemen başlarında genç çift evlendikleri günün video çekimini izleyerek eğlenirler. Çocuklarıyla birlikte "konforlu bir çatı" altında mutlu görünen çiftin mutluluklarının sahteliği filmin ilerleyen bölümlerinde ortaya çıkacaktır. Böylece, kahramanımız Mustafa'nın kendisini ait hissettiği tek çatı olan evinin de, aslında sahte bir dünyanın üzerine kurulmuş olduğunu anlarız. Öyle ki kahramanımız ne annesinin yanında ne de karısının aşığını götürdüğü kır evinde kendisini "evinde" gibi huzurlu hissedemez. 2000'lerin Türkiye'sinde piyasanın kurallarına göre oynayan ve iyi bir kariyer yapan Mustafa için ne "Çemberimde Gül Oya"daki gibi geleceği; ne de "Babam ve Oğlum"daki gibi geçmişi olan bir mekan söz konusudur. Ne ilkindeki gibi umutlu, ne de ikincisindeki gibi samimi insanlar vardır çevresinde. Dayanışmacı değil, rekabetçi bir kültürün yarattığı hayatı, sonunda aidiyet duygusunu öldürmüştür. Çağan Irmak, Mustafa'yı geçmişiyle hesaplaştırarak aidiyet duygusunu sorgulatır. Ama, bu duygu Sadık'ınki kadar sıcak olmayan bir aile ortamında geçen çocukluğun ardından paramparça olmuştur. Irmak, burada ailenin önemine bir kez daha vurgu yapar. Ama Mustafa belki de, değişen koşullara uyum sağlayan Hüseyin Efendi'nin yönlendirmeleriyle büyüyen Deniz'dir! Çünkü Çağan Irmak'ın sinemasında her zaman ve her mekan kendi insanını yaratır.

"Mustafa Hakkında Herşey"

İnsan

Çağan Irmak'ın zamansal dizgesinde insanlara atfedilen olumlu özellikler geriye sarar. "Çemberimde Gül Oya"nın ana kahramanları Mehmet ve Yurdanur mücadeleci ve paylaşımcıdırlar. Çevrelerindeki insanlarla ortak bir yaşamı paylaşırlar. İlişkilerinde açık ve samimidirler. Aynı dizinin günümüzde geçen bölümlerinde karşımıza çıkan Feriha ise ilk bölümlerinde hayatın merkezine kendisini koyan bencil birisi olarak tanımlanır.

"Babam ve Oğlum"un kahramanı Sadık'ta ise daha çok umutsuzluk hakimdir. Bir dönem yaptıklarından asla pişman değildir. Aile fertleri samimi, sıcak kanlı ama kendi hallerinde resmedilmişlerdir. Ama, büyük aile bir kez parçalanmış, aynı çatı altında biraraya gelse bile "bir bütün" olma özelliğini çoktan yitirmiştir. Sadık'a ve Deniz'e yaklaşımları bir sosyalliğin sonucu olarak değil çoğu zaman geleneksel duyguları gereğidir. Mustafa ise, atomize olmuş bir toplumun; saygı görmeyi, para ve iktidarla elde edilebilir olarak algılayan bir kültürel atmosferin yarattığı bireydir. Üstelik, karısı Ceren ve aşığı Fikret de güvenilir ve sağlıklı portreler olarak çıkmazlar karşımıza.

Bu tablo Çağan Irmak'ın artık bir iltifat cümlesi olarak kullanılan "insani" özellikler konusunda oldukça karamsar olduğunu gösteriyor. Irmak, toplumsal dayanışma duygularının, kollektif hayat tasarımlarının, insanlarının kendilerini güvende hissedeceği çatıların yokolduğu; toplumun siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda geriletilip küçük parçalara ayrıldığı ve yalnızlaştırıldığı yaklaşık 30 yıllık bir dönemin izlerini sürdüğü bu yapıtlarında Türkiye insanının geldiği nokta açısından umutsuz bir görüntü çiziyor.

Irmak tarihe bakarken, güzel insanlar görüyor. Geçmişi anlatırken, olumlu kahramanların ağzından konuşuyor. Ama bugünün sözleri hep anti-kahramanların ağızlarından dökülüyor. Aynı durum, bu yazıda sözü edilmeyen, yönetmenin 2001 yapımı "Bana Sans Dile" filminde de geçerli.

Yaşar Kemal, unutulmaz romanı "Demirciler Çarşısı Cinayeti"nde, bir adamın gençlik yıllarında unutulmaz güzellikler yaşadığı kasabaya yıllar sonra yeniden gelişini anlatır. Ama kasaba çok değişmiştir. Adam, yolda karşılaştığı bir yaşlıya sorar: "Bir zamanlar bu şehirde konuksever, sıcak yürekli, dost canlısı iyi insanlar, ceren gibi, kırmızı mercan gözlü, uzun boyunlu, kalem kulaklı, suna gibi cins atlar vardı. Onlara ne oldu?"

Yaşlı adam, kederli bir ah çekişten sonra cevap verir: "O iyi insanlar, o güzel atlara bindiler, çekip gittiler..."

Çağan Irmak da bugünün Türkiye'sine bakıp bir anlamda böyle düşünüyor. Simdi, gezgin adamın rolüne soyunup, bir soru daha sormak gerekiyor belki; Peki bu iyi insanlar nereye gittiler?

Hazırlayan: Murat Emir Eren

"Güzel Alsın Canımı"

Şarkıcı filmleri furyasının, klip yerine uzun video filmlerin çekildiği bir dönemin filmi. Gerek başrol oyuncusu Hakkı Bulut'un şahsına münhasır özellikleri, gerekse şarkılarıyla, 80'li yılların tüm çiğ dokusunu üzerine giymiş bir kült...

Filmin hemen başlangıcında, Hakkı'nın (Hakkı Bulut) filme adını veren "Güzel" ile olan nadide bir sohbetine tanık oluyoruz. Hakkı; afro saçlıdır, lacileri çekmiş bir iş adamıdır, ciddidir, bıyıkları kıslık, alnı açıktır. Aynı şekilde "güzel"i yani Hakkı'nın sevdiceğini canlandıran Fatoş Sezer de, döneme uygun yayma saçları, vatkalı bluzu, kalın kemeriyle arz-ı endam eylemekte, hakikaten de "Bir güzel canımı alacaksa bu güzel alsın!" dedirtmektedir... Bununla beraber; bu sahnede bir hüzün bir ayrılık, bir kuruntu söz konusudur. Hakkı ve Güzel arasındaki diyaloglar, Hakkı'nın, güzeli bırakıp bir silebi andıran dönüşü ve gidişi henüz filmin başında izleyenler olarak bizleri filme sıkı sıkıya bağlamıştır.

Devamında, Hakkı'nın ablasıyla tanışırız. Bu kısımlarda esasında bir hazırlık safhasına, Hakkı Bulut'un rol aldığı ve haliyle konseptini de belirlediği "çile sinemasının" girizgahına tanıklık ederiz. Zira Hakkı'nın; esmer güzeli bir kardeşe, sürekli aynı koltukta oturan evin direği olarak nam salmış bir ablaya ve ağaç gömülebilecek kadar derin vazolara sahip, kendi zengin olduğu kadar gönlü de zengin bir insan olduğu çıkar meydana. Haliyle, bu durum bozulmaya son derece müsaittir. Şiirsel gerçekçilik mefhumunu hatırlar, bu güzel tablonun harap olacağını düşünürüz.... Velhasılı çatışmalar bu noktadan sonra başlar. Fonda sürekli Hakkı Bulut'un eserlerinden çeşitli aranjeler işitiriz.

Hakkı ve sürekası ile tanıştıktan sonra karşımıza bir fenomen daha çıkıyor. Yusuf Sezgin'in canlandırdığı Ayhan... Belki de filmin esas trajedisini yaşayan karakteri de yine bu şahıs. Yıllardır hapiste yatan Ayhan, kendisine kucak açan, bakıp kollayan ağabey bildiği Hakkı'nın yanına dönüp, bir daha karanlık işlere bulaşmamaya yeminli, üstelik de Hakkı'nın kardeşine gizli bir aşk besleyen bir delikanlı olarak tam burnumuzun dibindedir....

Bu noktadan sonra, konsepte karışması beklenen isimlerle de karşılaşıyoruz hemen. Kötü adamlar... Mafyöz tipler, nerede yaşadıkları, ne iş yaptıkları, kim oldukları ve isimleri belli olmayan adamlar... Bunlar, Hakkı'nın iş yaşamına kast etmek üzere planlar yapmakta, onun ailevi yaşamına da bulaşan belalar olarak görevlerini ifa etmekteler.

Kendilerinin bu ne idüğü bilinmez konumları üzerine, filmde sahane bir diyalog mevcut. Bir sahnede, Hakkı ofisinde otururken telefon çalıyor, Hakkı açıp bir saniye bile beklemeden "İstemiyorum anlamıyor musunuz ortaklık falan istemiyorum!" diyor. Kendisine telefondakilerin kim olduğunu soran Ayhan'a ise "Bilmiyorum!" diyor. ("Bilmiyorsun da neyin ortaklığını istemiyorsun?" diyemiyoruz tabii)

Evet, belki bir senaryo sehlalığı, belki değil. Ama yıllar yılı sinemamızdaki ne idüğü ne yaptığı belirsiz kötü adam karakterlerine tepki, "Güzel Alsın Canımı"nın bu kült sahnesinden çıkageliyor. Koltukta "diririt dit dit diririt" şeklinde ilerleyip giden soundtrack'e kendimizi kaptırmışken çıkagelen bu göndermeye şaşakalıyoruz. Söyle bir diklenip, filme daha da yoğun bir konsantrasyon ile bağlanıyoruz.

Filmin çatışmaları malum. Ayhan, Hakkı'nın kardeşine aşık, lakin Hakkı aslında Kardeşi için farklı planlar yapmakta ve Ayhan'ı da ona ağabey bellemiş durumda. Haliyle Ayhan, bu gizli aşkını açığa seremememekte. Ki seremediği sekanslar, yine Hakkı Bulut'un son derece orijinal eserlerinden "Bir mecnun yarattın aşkınla sevginle, yıllardır sarhoşum özlemlerinle" adını verebileceğimiz eseri eşliğinde izliyoruz. Ayhan, bu eser eşliğinde sahillere vurarak kendini, aşkından kurtulma çabasına girişiyor. Ayhan'ın kara sevdası birinci dermansız dert idi. Diğerleri ise; Hakkı'nın herkesten gizlediği hastalığı, kötü adamların Hakkı ve sürekası üzerine kurduğu planlar elbette... Bunlardan en iç cızlatanı, en hüzne teşvik edeni Hakkı'nın hastalığı. Bu hastalığını Hakkı bir süre sonra sevdiceği olan Fatoş Sezer'e anlatıyor. Hemen peşinden gelen yaklaşık 15 dakikalık upuzun plan ise değme filmlere taş çıkartacak kadar hüzünlü ama bir o kadar da tuhaf. Muhteşem bir kurguyla, bir; evde Hakkı'dan kara haberi alan Güzel'in verdiği tepkilere, bir de; bu tepkilerden sonra kendilerini İstanbul'un ayazında dışarıya atan çiftin yürüyüşüne şahit ediyor bizi film. Bu sırada, muhtemelen film tarihinin en uzun yürüyüş sekansına imza attıklarının farkındalar mıydı bilmem ama, Hakkı Bulut ve Fatoş Sezer önce Sultanahmet'i, sonra Emirgan sahilini, daha sonra yine Ayasofya civarlarını ve Eyüp'ü, en nihayet eve dönüp, az yürüdüklerini fark ederek yeniden yürümeye çıkmak suretiyle daha evvelden gezmiş oldukları Sultanahmet'i yeniden geziyor ve sahneyi tamamına erdiriyorlar. Fonda Hakkı Bulut'un "Yeter ki sağ olsun yetişir bana" adlı ölümü çağrıştıran sarkısıyla atmosfer tamamlanıyor. Zira dikkat ettiniz mi bilmem, çift hep ölümü çağrıştıran cami, kilise gibi mekanları geziyor, bir nevi içgüdüsel imgelem yaşıyorlar.

Sonrasında ise Hakkı ABD'ye gidiyor. ABD'deki ofisinin ise allı güllü duvar kağıtları dikkat çekiyor. Ancak bu duvar kağıdına aldanmadan izlemeye, heyecan fırtınasına kapılmalısınız. Zira Hakkı gidince olanlar oluyor. Kötü adamlar önce onun kız kardeşinin sonra da işlerinin üzerine çökleniyorlar. Haliyle işler zıvanadan çıkıyor. Bu durumda devreye Ayhan giriyor, hem sevdiceği hem de Hakkı ağabeyinin kardeşi olan esmer güzeli ile evlenerek onun namusunu kurtarmaya talip oluyor. Ancak Hakkı, Amerika'da sürekli aynı telefonun basında beklediği için her seferinde kötü adamlardan haberi alabiliyor ve bu olayı da emanete ihanet olarak algılıyor. Gerisi mi? Merak edenler için filmi izlemelerini öneriyoruz.

Her yanıyla tuhaf olan bu filmin en tuhaf anı ise, Hakkı ve Ayhan'ın sahilde buluştukları sekanslar olsa gerek. Zira rüzgarlı ve resmen fırtınalı bir havada çekildiği belli olan bu sahnede, Hakkı Bulut ve Yusuf Sezgin resmen donarak rol kesiyorlar. Birbirlerinden mesafelerce uzaklarda durup, birbirlerine sessizce dert yanıyorlar. Seslerini nasıl duyuyorlar anlamak mümkün değil elbette... Gene de; adeta bir intikam söleni sunan muhteşem finaliyle, şarkılarıyla, destansı replikleriyle (Naptın be abi?), Hakkı Bulut'un inanılamaz performansıyla "Güzel Alsın Canımı" görmeye değer...

Hakkı Bulut ve Fatoş Sezer

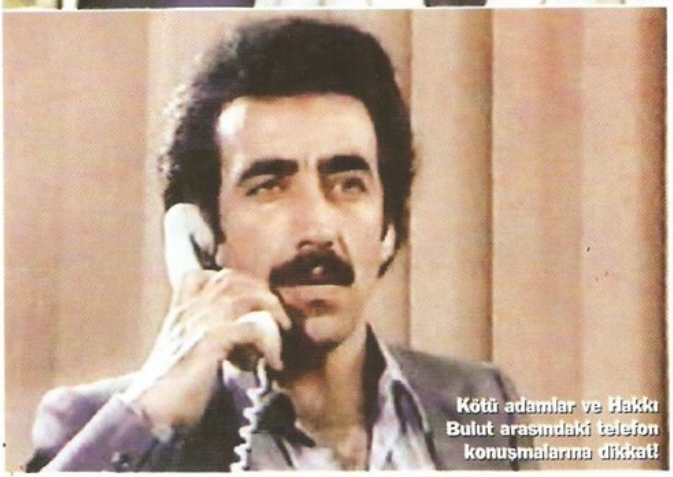

Kötü adamlar ve Hakkı Bulut arasındaki telefon konuşmalarına dikkat!

Nasıl seyredebiliriz? Filmin VCD yahut DVD'si bulunmadığından, ne yazık ki kendisini arasıra Kanal 6 ya da Yeşilçam TV ekranında izlemek mümkün olabiliyor.

"Charlie'nin Çikolata Fabrikası"

Oz kardeşliği: Lynch ve Burton

Çağdaş Amerikan sinemasının iki sıradışı ve dahiyane ismi DAVID LYNCH ve TIM BURTON "karanlık" ortak noktalara sahipler. Yoğurt yiyişleri şüphesiz farklı ama önlerindeki kasedeki yoğurt bazen aynı mayadan yapılma olabiliyor. PELİN ÖZDOĞRU

Konvansiyonel sinemanın klişe kalıplarına alışmış izleyici profili için "ürkütücü" ve/veya "deli" sözcükleri ile özetlenebilecek David Lynch ve Tim Burton sinemalarına derinlemesine bir göz attığımızda neden "ürkütücü" ve "deli" olduklarına benzer noktalar üzerinden varmak mümkün görünüyor.

Her ne kadar dışarıdan bakıldığında birer "karanlıklar prensi" imajına sahip olsalar da, filmografilerini dikkatli takip etmiş gözlerden kolay kolay kaçmayacak ortak bir öğe var: "İyilik" ve karşısına dikilmiş kötülüğün mücadelesi... Tim Burton'da iyilik final sekansında azat edilmiş bir ruhun renkli kelebeklere dönüşmesi kadar coşkulu biçimde sinema diline dökülürken, bu durum neredeyse her filmi bir biçimde iyilerin kazanmasıyla sona eren Lynch filmlerinde o kadar coşkun yaşanmaz. Lynch evreninde dünya çok da umut vaat etmeyen bir kısır döngüdür belki evet, ama yine de "iyiler" kazanır.

Bu sıradışı öykü anlatıcılarının gotik atmosfer yaratmakla aralarında iyidir; ikisinin de "esas çocuk"ları ayrıksı, toplumdışı ya da en azından alışılmışın dışı kimlikler taşır. Filmlerinde sürrealizm noktasına varabilen ürkütücü öğeler karşımıza çıkar. Her ikisi de karanlık auralara sıkışmış amorf tiplemelerin hikayelerini anlatmayı severler.

İkisinin de resim ve grafik sanatlarla arası iyidir. Bu konuda eğitim almış olmaları filmlerinin görsel yapısı üzerinde önemli bir hakimiyete sahip olmalarını mümkün kılar. Hatta Lynch filmlerini birer "hareket eden tablo" olarak tanımlar. Her ikisinin de filmleri imzalarını üzerinde taşır. Onların tarzını özümsemiş bir izleyici kolaylıkla "Bu bir Lynch ya da Burton filmidir" diyebilir.

Sıradışı ya da toplumun kıyısında karakterler

İki sinema adamının da kahramanları toplumun kıyısında kalmış tiplerdir. Bir çeşit kişisel tecrit içine itilmişlerdir ya da en azından toplumla bir sorunları vardır ("Edward Scissorhands", "Elephant Man"). Etraflarındaki dünya onlar için tehlike arz eder. Bir şekilde kendi dünyalarına kapanarak ya da kendilerini yollara vurarak bu tehlikelerden uzaklaşmaları gerekir. "Yol" teması ikisi için de kullanışlı bir enstrümandır. Kahramanlar, kendi gerçekliklerinin peşine düşerek ya somut ("Wild At Heart", "The Straight Story"- "The Nightmare Before Christmas") ya da ruhsal bir yolculuğa çıkarlar ("Lost Highway"- "Big Fish").

Lynch'in sinemasal aurası daha karanlıktır. Bu, biraz da onun sinemasının kara film ile olan yakın akrabalığının getirisidir. Lynch filmlerinde rastlanan kafa karışıklığı, beynin infilak noktasına yaklaştığı hissine doğru seyreder ("Lost Highway" soundtrack'inde David Bowie'nin "I'm deranged"i bunu ziyadesiyle tanımlar). Gotik unsurlar Burton filmlerinde grotesk bir eğlencelik şeklinde karşımıza çıkabiliyorken (dans eden iskeletler gibi), Lynch filmlerinde daha ürkütücü biçimde yer bulur. Grotesk unsurlar Burton sinemasının vazgeçilmezidir, "Sleepy Hollow"da karşımıza çıkıveren -Burton sinemasının gediklilerinden- balkabağı korkuluk gibi... David Lynch soundtrack'te, Rammstein ya da Marilyn Manson'un sert müziğini kullanırken Tim Burton -Danny Elfman'ın da dehasıyla- eğlenceli çocuk şarkılarını andıran "sound"larda gezinmeyi sever. Burton, sıradışı ya da "on the edge" (kıyıda) tiplemelerle uğraşmayı sever. Bu tiplemelerin çoğunun kendilerine ait gizil bir sığınak işlevinde bir "ev"leri olması onun için tercih sebebidir ("Batman"- "Edward Scissorhands"). Ana karakterlerine de göz attığımızda bu sıradışı ya da "kıyıda" olma durumunun bir şekilde baki kaldığını gözlemleriz: "Beetlejuice" , "Ed Wood", "Big Fish". Lynch karakterlerinin ise neredeyse tümünün nüvesinde kıyıda olma özelliği vardır: "Ereaserhead",

"Elephant Man", "Wild At Heart"...

Oz ülkesinin çocukları

Her iki "deli/dahi" sinemacı da gerçek dünyanın acımasız ve renksiz bir yer olduğu alt metni ile farklı dünyalara kaçmayı tercih eder. Lynch'te bu durum kendini paralel bir evren olarak gösterir, Burton'da ise fantastik bir baska dünya söz konusudur. Bu "never-land- yokülke"lerin her ikisi de bir bakıma paralel evrenlerdir. Bu noktada, iki isim için kilit sinemasal ortaklık belki de Lyman Frank Baum romanından perdeye uyarlanan "The Wizard of Oz - Oz Büyücüsü" ile açıklanabilir. Victor Fleming'in 1939 yapımı fantastik başyapıtı iki sinemacıyı da belli ki derinden etkilemistir. Oz büyücüsünün pesine bir anlamda gerçekligin akışını degistirmek için düsen Dorothy'nin serüveni, eğlencelik bir çocuk masalının çok ötesindedir kuskusuz. Gerçeklikten kaçıs, paralel bir evren, ev arayısı, sistem dısı karakterler filmin kilit noktalarıdır. "The Wizard of Oz"un Lynch evrenindeki en güçlü tezahürü "Wild at Heart" ile olur. Asi gençlik filmlerinden fırlamış gibi duran ve bir suclu olan Sailor'un pesine takılıp giden Lula'nın hikayesi açık biçimde Dorothy'nin yolculuğunu çağrıstırır. Göndermenin ayyuka çıkısı ise Lula'nın Willem Dafoe tarafından canlandırılan Bobby Peru'nun cinsel tacizi ile kirlendiğini hissettiğinde bu durumdan kaçabilmek için kırmızı pabuçlarının topuklarını birbirine vurduğu sahnedir. Asi aşıkların hayali hedefi olan "Big Tuna" tabelaları Oz ülkesinin ve Zümrüt Şehrin yol levhalarını andırır. Arada bir düsellikle gerçekliğin kesistiği sekanslarda kendini gösteren cadılar (doğunun kötü cadısı) ve periler de (batının iyi cadısı) açık göndermelerdir.

Benzer biçimde "Blue Velvet - Mavi Kadife"de de Oz izleri görmek mümkündür. Lynch, esas kızın adını Dorothy koyarak direkt referansını verir. Dorothy, kaçırılan kızı ve kocasını geri alabilmek umuduyla Frank Booth ile görüşmeye giderken kırmızı pabuçlarını giyer.

Tim Burton'un fantastik evrenlerle bezeli filmlerinde ve animasyonlarında (özellikle titizlenerek orijinal stop-motion teknigini tercih ettiği filmlerinde) Oz ülkesinin izlerini görmek mümkündür. Gerek "The Nightmare Before Christmas" gerek "Corpse Bride"ın ölüler ülkesi, Oz'un baskenti olan Zümrüt Şehir atmosferini çağrıstırır. "Charlie'nin Çikolata Fabrikası"ndaki fabrikanın içi de Dorothy'nin arkadasları ile kolkola yürüdüğü Oz ülkesini anımsatır. Çikolata fabrikasının içi demişken, dışından da söz etmekte fayda var. Bu düssel fabrika ne kadar renkli, görkemli ve eğlenceli ise onu çevreleyen dış dünya da bir o kadar renksiz ve sevimsizdir. Tıpkı "Corpse Bride"da ölüler ülkesinin çekici ve eğlenceli olusu ile yasayanlar ülkesinin soluk renklerde çizilmis sıkıntılı bir atmosfere sahip olması gibi... Bu bizi direkt olarak "The Wizard of Oz"daki reel dünyanın siyah-beyaz, fantastik dünyanın ise dönemin Technicolor renkleri ile verilmesi seçimine götürür. Lynch'in tercihi ise kısmen tersine işler; Lynch daha çok, düssel evrenleri siyah beyaz vermeye meyilli bir portre çizer. İlk uzun metrajı olan "Ereaserhead"i tamamıyla siyah-beyaz çeker. Daha sonra ticari kaygıların da etkisi ile renkli filme yöneldiyse de her zaman bir sekilde renklerle oynar. Renklere müdahale "Blue Velvet"de açıkça görülür. "Lost Highway"de ise daha çok monokromatik bir renk anlayısına yönelir. Ne de olsa Lynch için düssel dünya, Burton için olduğundan çok daha fazla karanlık unsur ihtiva eder.

Hepsinin ötesinde, Tim Burton'un islerine sinmis Oz mitinin en belirgin göstergesi ise, Burton'un yapımcılığını üstlendiği 2000 yılında TV için çekilen "Lost In Oz" adlı filmdir.

"Freak" ya da ucubeler

Ucubeler her iki sinemacının da ortak meraklarından gibi görünüyor. Animasyon dünyasında yetişen bir yönetmen olarak Burton'ın henüz Walt Disney stüdyolarından kurtulmadan önce yaptığı islerden biri olan "Frankenweenie" çıkısını Frankenstein öyküsünden alır (Disney stüdyoları için fazla ucuk bir sinemacı olan Burton orada bu kadar uzun süre kalmasının sebebini dönemin mali krizine bağlar). İzleyen yıllarda Burton "freak"leri pesisıra gelir: Beetlejuice, bir nevi ucube olarak bakabileceğimiz Batman, ve elbette Edward Scissorhands. Animasyonlarında da kalabalık "freak" kadrolarına rastlamak mümkündür. Tam anlamıyla bir ucube görülmeyen bazı filmlerinde bile, tarzları itibariyle oldukça farklı görünüme sahip karakterler mevcuttur: "Ed Wood"daki Bela Lugosi ve Vampira, "Sleepy Hollow" ve "Big Fish"teki mitolojik yaratıklar gibi... Çikolata fabrikasının sahibi Charlie ise "kıyıda" olmaktan öte tamamen toplumdısı bir kimlikken, filmin işçi cüceleri umpa-lumpalar da "freak" kavramının tam karşılığı olarak islev görürler.

David Lynch için ise ucubelerin yeri ayrıdır kuskusuz. Kusursuzluktan hiç hoslanmayan, kusurlu olanın güzel ve değerli olduğuna inanan bir anlayısa sahip olan Lynch'in neredeyse "freak"siz bir filmi yoktur. Konu ile ilgisi olmasa bile en azından bir sekansta mizansene birkaç ucube yerleştirir ("Twin Peaks: Fire Walk With Me", "Lost Highway")

David Lynch ve Tim Burton, "başka" karakterlerin öykülerini anlatırken karanlığı ve sıradısı olanı merkeze koyarak kendi ışığı güçlü hikayeler ortaya koyarlar. Burton filmleri daha ferah sonlara doğru ilerlerken Lynch filmleri ise genellikle muğlaklık ve süregiden karanlık bir döngü içinde noktalanır. Her ikisinde de açıkça görülen ortak nokta ise, kirlenmis ve yozlasmış reel dünyadan naifliğe ve kendi içindeki dengesini koruyan fantezi evrenlere kaçıs durumudur. Daha ileriye götürürsek; sinemalarının özünde saf iyiliğin (düssel dünya) saf kötülüğe (gerçek dünya) karsı olan mücadelesi yatar. Burada belirgin bir ayrım, Burton karakterlerinin özlerindeki saflığa tutunarak "feraha ulaşmaları" söz konusuyken Lynch karakterlerinin serüvenlerinden kazanmış ve fakat kirlenmiş olarak çıkmalarıdır. Belki de David Lynch'in aynı anda 8 bin kişinin meditasyon yapması ile siddetin/karanlığın azaltılıp dünya barısının güçlenebileceğine dair düşü biraz da bu sahip olduğu "masumiyetin üzücü yitimi" hissinden doğar...

"Makas Eller"

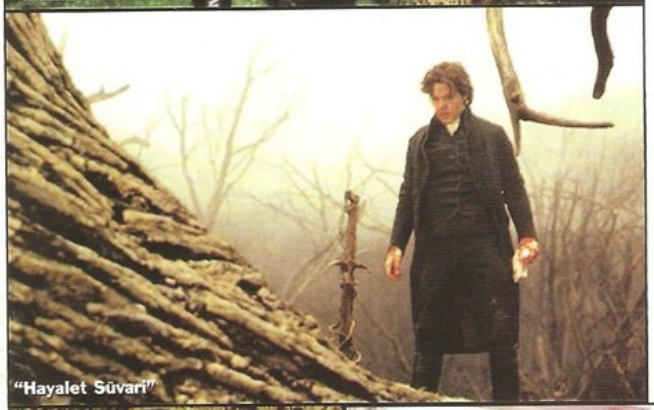
"Hayalet Süvari"

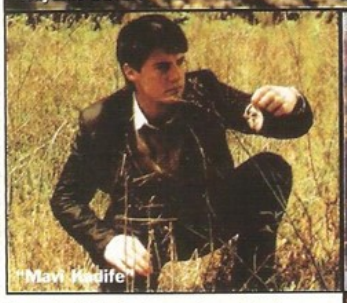
"Mavi Kadife"

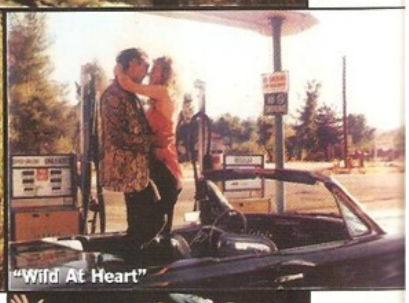
"Wild At Heart"

"Beetlejuice"

Hazırlayan: Kerem Akça
keremakca@merkezdergi.com.tr

Taxi Driver

Kamera

Kamera Türü

Sabit-normal: 81,2
Vinç: 10,27
Dolly: % 3,48
Kamera elde: % 2,84
Skycam: % 0,95
Steadicam: % 0,63
Araba: % 0,47
Snoary cam: % 0,16

Kamera hareketi-duruşu

Sabit kamera hareketi
Pan: % 57,13
Zoom in: % 23,37
Tilt: % 9,1
Zoom out: % 9,1
Yıldırım: % 1,3

Açı

Üst açı: % 50,59
Alt açı: % 25,88
Bakış Açısı: % 23,53

Diğer kamera çeşitleri

Kaydırma: % 29,59
Vinç hareketi: % 23,47
Hareketli üst açı: % 19,39
Alçalma: % 13,27
Yükselme: % 11,22
360 derece dönüş: % 3,06

Hareketli üst açı

Filmin sonundaki çatışma ya da baskın sahnesinde, Travis'in genelevi kana bulaması sonrasında Scorsese'nin kamera tercihi sinema antolojilerine gececek cinstendi. Son kurbanını da öldüren karakterimiz, kurşunu kalmadığı için elini kana bular. Silah işareti yaparak başına getirir. Burada filmin tema müziği devreye girer ve üste yerleştirilen rayların üzerindeki kamera bu anı ve vahseti, bir de kuşbakışı gösterir. Bu sahnenin düşünsel tartışması ise çok baş ağrıtmıştır.

Filmin Ana İmajı

Şehir hayatının arka plamının portresini çizen filmde Travis Bickle karakteri ve "taksi" ögesi önemli bir yer tutuyor. Taksinin içinde geçen sekanslar merkeze yerleştiriliyor. Taksiye binen karakterler ise şehrin portresini çizmeye katkı yapıyorlar. Scorsese, dikiz aynasının yakın planlarını çokça kullanıyor. Bunların bir kısmında Travis'in çok çok yakın planını görüyor ve karakter değişimine tanık oluyoruz. Bir kısmında ise hayatındaki insanların suretlerini görüyoruz. Bunların arasında seçim adayı, Travis'in beğendiği kadın karakter, Jodie Foster'ın oynadığı genç kız karakteri ve nevrotik bir karakterde bizzat Martin Scorsese'nin kendisi yer alıyor. Özellikle bu dört karakterin taksiye binişleri, Travis'in gözünden aynaya yansıyor. Böylece hayatının görüntüsünü bir kez de oradan yakalarken kendisiyle hesaplaşma şansı da yakalıyor. Taksinin içindeki gece ışıklarının etkisi bu imajı daha çekici hale getiriyor.

Çekim ölçekleri

Orta: % 42,22
Amors: % 12,16
Orta yakın (omuz): % 11,81
Yakın (diğer objelere): % 7,69
Orta-uzun (diz): % 6,62
Geniş (genel): % 6,08
Tam (boy): % 5
Orta (diğer objelere): % 2,33
Yakın: % 1,97
Çok çok yakın: % 1,43
Yakın (göbek): % 1,43
Çok geniş (uzak): % 0,89
Çok yakın: % 0,36

Yakın plan (göbek)

Filmin gerilim dozunun yüseldiği anlarda, oyuncuların göbeklerine yerleştirilmiş kamera tercihlerini görebiliyoruz. Bunların sonrasında kameraya yukarıya yükseliyor veya hiç yükselmiyor. Böylece gizem de yaratmış oluyor. Aynı zamanda beynin yerine bedenin devreye girdiğini resmediyor. Kıyafetler de önem arz ediyor.

Objektif

Teleobjektif: % 46,83
Normal objektif: % 46,83
Geniş açı objektif: % 4,08
Zoom objektif: % 2,26

Normal Objektif

Bu planda Travis (Robert De Niro) ile Betsy (Cybill Shepherd), bir kafede otururlar. Vinç ile girilen sahnenin ardına sabit kameralı bu plan yerleştirilir. Böylece klasik sinema anlayışının içinde bolca karşımıza çıkan konuşma öncesi genel açılış planını görmüş oluruz.

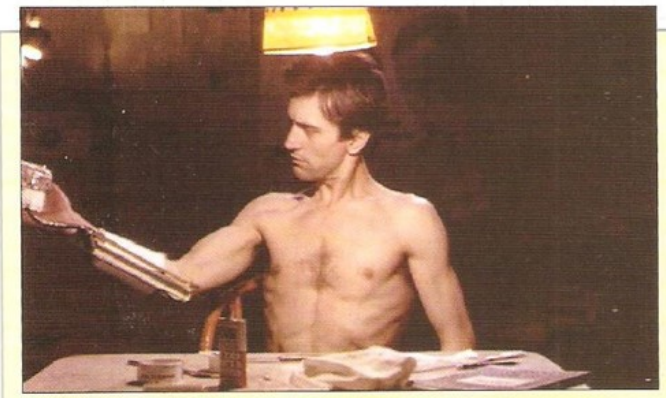

Paralel kesme Travis'in suikaste ve genel ev baskınına hazırlanısı, birçok kısa planın art arda yerleştirildiği sekanslara sahne olur. Burada tempoyu yükselten Scorsese, arkaya da karakterimizin dış sesini verir. Bu sekanslarda "paralel kesme", "ara plan" gibi tekniklere başvurur. Burada son hazırlıklarını, silahını botunun içine yerleştirmesiyle tamamlayan Travis'in hareketlerini, hikaye kurgusuyla oynayarak yansıtıyor.

Kurgu

Geçiş
Hareketten kesme: % 45,83
Intercut (ara plan): % 25
Paralel kesme: % 11,11
Jump Cut (sıçrama): % 8,33
Cutaway: % 4,17
3 kademeli: % 4,17
Tekrar: % 1,39

Efekt
Görüntü bindirme (superimposition): % 76,59
Erime: % 22,44
Silme: % 0,97

Hız
Normal hız: % 98,44
Yavaş çekim: % 0,96
Donmuş kare: % 0,38
Hızlı çekim: % 0,22

Hareketten kesme Taksisini yerine bırakıp sokağa çıkan Travis, hızla yürümektedir. Scorsese, bu noktadan "erime" efektini devreye sokar ve "hareketten kesme" tekniğini kullanır. Böylece tempoyu yükseltmiş olur.

Renk

Işık yaltımı (aydınlık): % 17,76
Siyah: % 16,61
Kırmızı: % 14,97
Işık yaltımı (karanlık): % 10,67
Doğal renkler (gündüz): % 10,61
Doğal renkler (gece): % 8,95
Gece (iç mekan): % 7,45
Sarı: % 5
Mavi: % 4,7
Yeşil: % 2,13
Gri: % 0,69
Beyaz: % 0,45

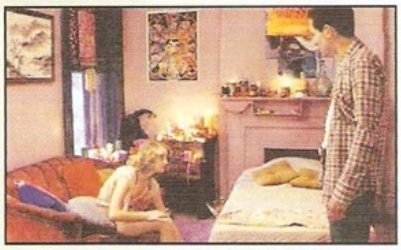

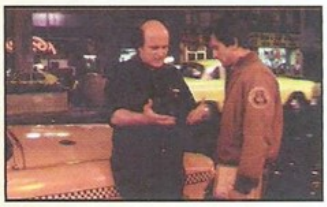

Filmde gece sahneleri ile gündüz sahneleri arasında belirgin renk farkları görebiliyoruz. Ancak her ikisinde de kırmızı, mavi ve sarı önemli bir konuma yerleşiyor. Geceleri bu renkler, yanan sokak lambaları, restoran, kafe gibi mekanlardan gelen ışıklar devreye giriyor. Gündüzleri dış mekanlarda mavi, iç mekanlarda kırmızı tonların üzerine gidildiğini görüyoruz. Böyle bir tercihe rağmen renkler, en doğal halleriyle kullanılıyor. Bu tercih, filmin tonuna ve konumuna göre değişkenlik gösteriyor.

Fokus

Derin odak: % 51,79
Dar odak: % 47,37
Out of Focus: % 0,42
Odak Kaydırma: % 0,42

Dar Odak

Scorsese, dar odak tercihini özellikle Travis'i arka plana yerleştirerek sıkça kullanıyor. Bunun nedeni onun hayat içindeki yabancılaşmışlığını resmetmek. Bu sahnede sinema salonunda arkada Travis'i önde ise netsiz bir başka izleyiciyi görüyoruz. Filmin tamamen Travis'in gözünden aktarıldığı düşüncesini perçinleyen bir kullanım...

Genel rakamlar

Mcguffin: Travis Bickle'ın taksisi
En kısa plan: 1 saniye
En uzun plan: 2 dakika 7 saniye
En kısa sahne: 19 saniye
En uzun sahne: 4 dakika 43 saniye
En kısa sekans: 19 saniye
En uzun sekans: 7 dakika 53 saniye
Plan sekans sayısı: 3
Müzik girişi: 39

Künye

1976 ABD yapımı
Yönetmen: Martin Scorsese
Oyuncular: Robert De Niro, Jodie Foster, Albert Brooks, Harvey Keitel, Cybill Shepherd, Peter Boyle
Senaryo: Paul Schrader
Görüntü yönetmeni: Michael Chapman
Kurgu: Tom Rolf, Melvin Shapiro

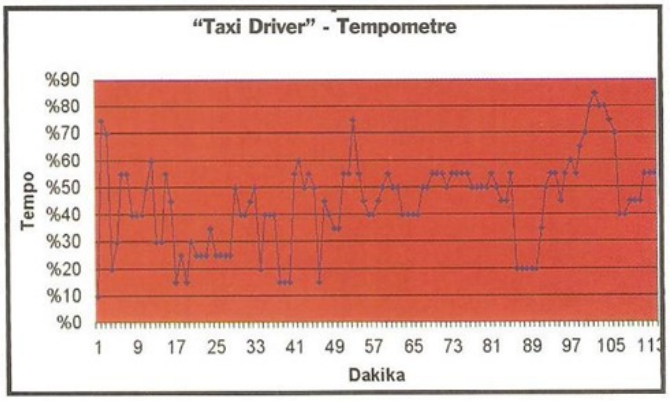

DVD

Filmin, ülkemizde Türkçe altyazı seçeneği ile satışa sunulmuş geniş ekrana uyumlu bir DVD'si mevcut. Sony Pictures Home Entertainment tarafından üretilen DVD'nin ekstra özellikleri tatminkar. Ancak İngilizce ses bandı 2.0 aktarımına sahip. www.hepsiburada.com adresinden temin edilebilir.

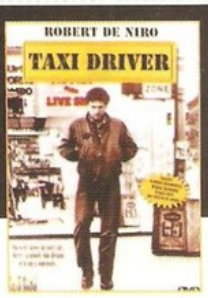

Hazırlayan: Müjde Isıl
mujdeisil@merkezdergi.com.tr

Diane Keaton

Gerçek ismiyle Diane Hall, 5 Ocak 1946 tarihinde California'da dünyaya geldi. New York'taki Neighbourhood Playhouse'da oyunculuk eğitimi aldı. Rivayete göre kendi adını taşıyan bir başka aktris olması nedeniyle soyadını değiştirdi ve oyunculuk kariyerine başlar başlamaz annesinin kızlık soyadı olan Keaton'ı kullandı. 1968'de Hair'in Broadway müzikalinde rol aldı. Finalde küçük bir rolü vardı. 60'ların sonunda Brodway vesilesiyle Woody Allen'la tanışan Keaton, Allen'ın Broadway oyunu ve "Casablanca" komedisi Play It Again, Sam'de rol aldı. Sinemaya geçisi de aynı yıl yani 1970'de oldu. "Lovers And Other Strangers"adlı komedide görünen Keaton, bundan sonra kariyerini Woody Allen ve Francis Ford Coppola'yla şekillendireceği "şanslı" bir döneme girdi. Daha ikinci filminde bir efsanenin parçası olmayı başardı. "The Godfather"da Al Pacino'nun canlandırdığı Michael Corleone'nin ilkeli ve vefalı eşi Kay'e hayat verdi. Diğer karakterlere göre kısa sayılabilecek rolü, serinin diğer bölümlerinde ağırlık kazanacaktı. Bu dönemde ciddi bir ilişkiye yasamaya başlayan Keaton ve Allen, tiyatro oyunu "Play It Again Sam"i beyazperdeye taşıdı ve başrolleri paylaştı. 1973'te "Sleeper" ile, Allen'ın yazıp yönettiği ve Keaton'la oynadığı filmler serisi de başlamış oldu. Absürd bilimkurgu "Sleeper"da Keaton, bilim adamlarının dondurduğu Miles Monroe'ya "çözüldükten" sonraki yaşamında yardım eden kadını canlandırdı. Ertesi sene "The Godfather: Part II"da yeniden Kay Corleone karakterine döndü. Kocası tarafından çocuklarını görmekten men edildiği ve suratına kapının çarpıldığı cehennemvari bir evliliğin kurbanıydı bu sefer. Allen-Keaton ortaklığındaki komedi "Love and Death"de 19. yüzyıl Rusya'sında yasayan Boris'in yani Allen'ın aşık olduğu evli kadın Sonja'ya hayat verdi. James Caan, Elliott Gould ve Michael Caine'le beraber rol adlığı "Harry and Walter Go to New York" ve Elliott Gould'un eşini canlandırdığı "I Will, I Will... for Now" gibi vasat komedilerden sonra The Primary English Class adlı oyunla New York'ta sahneye çıktı. Richard Brooks'un yönettiği "Looking for Mr. Goodbar"da içine kapanık biriyken zamanla ipleri eline alarak hayatını yaşamaya başlayan bir kızı canlandırdı. Son filmlerinin gişede başarısız olması üzerine bir ara sinemayı bırakıp tiyatroya dönmeye niyetlendi. Tam da bu sırada yani 1977'de Woody Allen'ın başyapıtlarından "Annie Hall" devreye girdi. Kaeton'ın gerçek soyadı Hall ve lakabı da Annie'ydi. Film de Allen ve Keaton ilişkisine odaklanmış, herkesin kendini oynadığını hissettiren bir komediydi. Keaton bu filmde giydiği Ralph Lauren kıyafetleriyle moda dünyasına da damgasını vurdu. En İyi Film, En İyi Yönetmen ve En İyi Orijinal Senaryo dalında Oscar kazanan "Annie Hall", Keaton'a da Oscar, BAFTA ve Altın Küre getirdi. Söylentilere göre "Annie Hall" gösterime girmeden önce Keaton ve Allen aşkı bitmişti ancak iş birliği "Interiors" ve "Manhattan"la devam etti. Keaton, Allen'ın Ingmar Bergman'a saygı duruşu niteliğindeki "Interiors"da üç yetişkin kızkardeşten birini, "Manhattan"da ise evli bir adamın, en iyi arkadaşına yamamaya çalıştığı metresini canlandırdı. "The Wizard of Malta" adlı belgesel yapımda anlatıcı olarak görev aldı. Yeni sevgilisi Warren Beatty'nin yazıp yönettiği "Reds"de komünizm yanlısı Amerikalı yazar Louise Bryant'ı canlandırdı. Keaton, filmdeki performansı ile En İyi Kadın Oyuncu dalında Oscar, BAFTA ve Altın Küre'ye aday oldu. Alan Parker'ın yönettiği "Shoot The Moon"da yıkılma noktasında gelen evliliğine karşın ayakta kalmakta kararlı eşi canlandırdı. "The Little Drummer Girl"de bir terörist, "Mrs. Soffel"de ise hapishane müdürünün, hapisteki suçluya aşık olup onunla kaçan karısıydı. "Crimes of the Heart"ta kişisel ve ailevi sorunlarla boğuşup bir de annelerinin neden intihar ettiğini anlamaya çalışan üç kızkardeşin en büyügüydü. Nostaljik "Radio Days"te Woody Allen ile yeniden biaraya gelen Keaton, filmde gece kulübü sarkıcısı olarak kısa bir rolde göründü. "Baby Boom"da bir akrabasından miras kalan bebek ile bütün hayatı değişen ve bebek maması şirketi kuran bir iş kadınını canlandırdı. 80'lerin sonunda kamera arkasına geçen Keaton, 1987'de ölümden sonraki yaşam hakkındaki belgeselvari "Heaven"ı yönetti. Yönetmenliği çeşitli televizyon yapımları, ünlü Twin Peaks dizisinin bir bölümü ile "Mother's Helper" ve "Unstrung Heroes" adlı sinema filmleriyle devam etti. "The Good Mother" ve yapımcılığını üstlendiği "The Lemon Sisters"ta rol aldıktan sonra "The Godfather: Part III"de aileyi birarada tutmaya çalışan vefakâr eş Kay karakterine geri döndü. "The Godfather" için 35 bin dolar alan Keton, serinin üçüncü filminde ücretini 1,500,000 dolara çıkardı. 1950 yapımı "Father of the Bride"ın 40 sene sonraki yeniden çevriminde "gelinin annesini" canlandırdı. "Look Who's Talking Now"da Daphne'yi seslendirdi. Allen ile son ortak filmi olan "Manhattan Murder Mystery"de Mia Farrow'un yerini alarak başrolde oynadı. "Father of the Bride Part II"nun ardından "The First Wives Club"da Bette Midler ve Goldie Hawn ile beraber rol aldı. Filmde kocalarının, kendilerini daha genç kadınlar için terkettiği üç arkadastan birini canlandırdı. "Marvin's Room"da canlandırdığı, hayatını yatalak babasına vakfetmiş ve kan kanserine yakalanmış kızkardeş rolüyle En İyi Kadın Oyuncu dalında yine Oscar'a aday oldu. Bir terziyi canlandırdığı "The Only Thrill"den sonra rol aldığı "The Other Sister"da ise zihinsel engelli kızını korumak adına onu kısıtlayan anne rolündeydi. 2000'li yıllara yönetmenliğini üstelendiği "Hanging Up" ile giriş yapan Keaton filmde, babalarının rahatsızlığı yüzünden biraraya gelen üç kız kardeşten moda editörü olan ablayı canlandırdı. Eski sevgilisi Warren Beatty ile beraber rol aldığı "Town & Country"de, Beatty'nin aldattığı eşini canlandırdı. "Plan B"de ise öldürülen kocasının borcunu ödemek için kiralık katil olamayı kabul eden bir kadın rolündeydi. "Something's Gotta Give"de kendi yaşıtı çapkın bir adam ile oğlu yaşındaki yakışıklı doktor arasında kalan oyun yazarını canlandırdı. Jack Nicholson ve Keaton arasında aşk yaşandığına dair dedikoduların çıkmasına sebep olan bu film aktrise En İyi Kadın Oyuncu dalında Oscar adaylığı getirirken aynı dalda Altın Küre kazandırdı. Keaton, Oscar töreninde giydiği takım elbise ile yine magazin basınının gündemine yerleşti. Televizyonu da sinemayla beraber yürüten oyuncuyu bu ay vizyona giren "The Family Stone"da beş çocuğu için en iyisini isteyen Stone ailesinin annesi olarak izleyeceğiz. Film yönetmenliği dışında müzikle de ilgilenen Keaton, Belinda Carlisle'ın Heaven Is a Place on Earth ve I Get Weak adlı şarkılarının video klibini yönetti. Woody Allen ve Warren Beatty gibi yıldız isimlerle beraberlik yasasa da Diane Keaton hiç evlenmedi. 1996'da ve 2001'de evlat edindiği Dexter ve Duke adlı iki çocuğuyla mutlu bir yaşamı var. 60 yasında olmasına karşın çekiciliğini hâlâ muhafaza eden Keaton, doğal güzellikten yana ve şimdilik estetik müdahaleye gerek duymuyor. Zaten hayranları da onu bu çizgi dısı ama doğal haliyle seviyor.

"Baba"da rol aldığında henüz kariyerinin başındaydı.

Keaton-Allen iş birliğinin başyapıtı: "Annie Hall"

60'ında olmasına rağmen güzelliğinden bir şey kaybetmedi.

1970 LOVERS AND OTHER STRANGERS *
1972 THE GODFATHER *
1972 PLAY IT AGAIN, SAM *
1973 SLEEPER *
1974 THE GODFATHER: PART II *
1975 LOVE AND DEATH *
1976 HARRY AND WALTER GO TO NEW YORK *
1976 I WILL, I WILL... FOR NOW
1977 LOOKING FOR MR. GOODBAR
1977 ANNIE HALL *
1978 INTERIORS *
1979 MANHATTAN *
1981 THE WIZARD OF MALTA
1981 REDS
1982 SHOOT THE MOON
1984 THE LITTLE DRUMMER GIRL
1984 MRS. SOFFEL *
1986 CRIMES OF THE HEART *
1987 RADIO DAYS
1987 BABY BOOM *
1988 THE GOOD MOTHER *
1990 THE LEMON SISTERS *
1990 THE GODFATHER: PART III *
1991 FATHER OF THE BRIDE *
1993 MANHATTAN MURDER MYSTERY *
1995 FATHER OF THE BRIDE PART II *
1996 THE FIRST WIVES CLUB *
1996 MARVIN'S ROOM *
1997 THE ONLY THRILL
1999 THE OTHER SISTER *
2000 HANGING UP *
2001 TOWN & COUNTRY *
2001 PLAN B
2003 SOMETHING'S GOTTA GIVE *
2005 THE FAMILY STONE

Yıldızla işaretlenmiş filmlerin DVD'lerini amazon.com'dan satın alabilirsiniz.

Hazırlayan: Alkan Avcıoğlu
alkanavcioglu@merkezdergi.com.tr

Se7en

David Fincher 1990'lara damgasını vurmuş Amerikan yönetmenlerin başında geliyorsa, bu başarıyı "Se7en" sayesinde yakaladığını söyleyebiliriz. Yönetmenin ilk filmi "Alien 3" sonraları bazı elestirmenler tarafından önemsense de, çıktığı dönemde ağırlıkla kötü elestiriler almış, Alien serisinin takipcilerini de hayal kırıklığına uğratmıştı. Bu başarısızlığın ardından Fincher ancak "Se7en" ile sinema endüstrisinde majör bir isim haline gelebilmişti. Fincher'ın atmosferi de hikaye kadar önemli tutan anlatımı, Darius Khondji'nin muazzam görüntü çalışması ve Andrew Kevin Walker'ın amansız senaryosu, seri katil filmlerini film-noir ile yoğun bir sekilde harmanlayıp benzersiz bir sonuç elde ediyordu. Sonuç olarak çağdaş sinemanın görsel acıdan en yetenekli isimlerinden birini müjdeleyen film, gisede yakaladığı önemli başarının yanısıra kısa sürede 90'ların en önemli filmlerinden biri olarak değerlendirilmeye başlandı. Filmde Brad Pitt (Mills) ve Morgan Freeman (Somerset), 7 ölümcül günaha göre kurban seçen bir seri katilin (John Doe) pesindeki dedektifleri canlandırıyor. Aşağıda sectigimiz sahne filmin finalinden hemen önce yer alıyor. John Doe kendi isteğiyle teslim olmus ve ufak bir sart karşılığında suçlarını itiraf etmisti. Bu sarta göre içinde sadece Mills ve Somerset'in bulunduğu bir araba onları John Doe'nun istediği bir yere götürecekti. Şehrin dısındaki bu yer, John Doe'nun planının son halkalarını tamamlayacaktı. Mills ve Somerset gibi seyirci de ilk kez John Doe'yu tam olarak görme ve dinleme sansına erisiyordu.

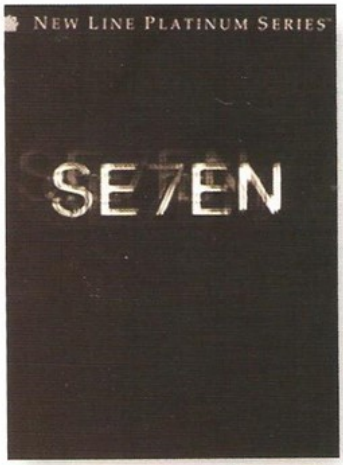

"Se7en"ın çift diskli özel baskısının 2. bölge DVD'sini ülkemizde DVD satan mağazalardan alabilirsiniz. 2. diskte çıkartılmış sahnelerden alternatif finallerin storyboard çalışmalarına, prodüksiyon tasarımı detaylarından filmin elektronik basın dosyasına kadar birçok ekstraya ulasabilirsiniz.

Mills: Kafamda canlandırmaya çalışıyorum da, belki yardımcı olabilirsin. Bir insan deliyse, senin olduğun gibi, deli olduğunu biliyorsun değil mi? Bir şey okurken, pisliğine otuz bir çekerken durup kendine bakarak, "Hey, ne kadar çılgınım, gerçekten öyleyim" diyor musun?
Doe: Bana deli demeniz sizi rahatlatıyor.
Mills: Çok rahatlatıyor.
Doe: Anlamanızı beklemiyorum. Ama bu benim tercihim değil. Ben seçildim.
Somerset: Her neyse. İnancından süphe etmiyorum. Ama bir çelişkiyi göz ardı ediyorsun.
Doe: Neden bahsediyorsun?
Somerset: Sorduğuna sevindim. Eğer yüksek bir güç tarafından seçildin ve yapmaya zorlandıysan, niye bu kadar zevk aldığını merak ediyorum. Onlara iskence yaparken zevk aldın. Bu kendini Tanrı'ya adamaya uymuyor değil mi?
Mills: John?
Doe: Detektif Mills'in benimle penceresiz bir odada bas basa kaldığında alacağından daha fazla zevk duymadım. Doğru değil mi? Ceza görmeden beni dövmen ne kadar hosuna giderdi değil mi?
Mills: Beni incitiyorsun. Asla yapmazdım.
Doe: Sadece sonuçlarına katlanamadığın için yapmazdın. Gözlerinden okunuyor. İsini yapan birinin zevk almasında kötü bir şey yok. Her suçu, suçluya yöneltmedeki kisisel zevkimi inkar edemem.
Mills: Bir dakika dur. Bütün yaptığının masum insanları öldürmek olduğunu sanıyordum.
Doe: Masum mu? Dalga mı geçiyorsun? Şismanlıktan ayakta bile duramayan iğrenç bir insan. Arkadaslarına gösterip eğlenebileceğin birisi. Yemekte karşılasırsan yemeğini bitiremeyeceğin birisi. Avukata bakalım. Bana bunun için bir tesekkür borçlusunuz. Bütün hayatını aldığı her nefeste yalan söyleyip katiller ve tecavüzcüleri dısarıda tutmak için para kazanmaya adamış birisi.
Mills: Katiller?
Doe: Bir kadın.
Mills: Katiller, senin gibi mi?
Doe: (Sesini daha da yükselterek) Bir kadın! Dış güzelliği olmaksızın yaşamaya devam edemeyecek kadar içi çirkin bir kadın mı? Bir uyuşturucu satıcısı. Gerçekte bir oğlancı. Hastalık saçan orospuyu da unutmayın. Sadece boktan bir dünyada onlara masum deyip yoluna devam edersin. Ama mesele bu. Her sokak kösesinde, her evde ölümcül bir günah var. Ve biz görmezlikten geliyoruz. Görmezden geliyoruz çünkü kanıksadık. Havadan sudan seyler gibi.
Sabah, öğle ve akşam görmezden geliyoruz. Artık öyle olmayacak. Emsal olacağım. Yaptığım sey sonsuza kadar unutulmayacak... Bilinecek... Hatırlanacak.
Mills: (Alaycı bir sekilde) Evet. Büyüklük hayalleri.
Doe: Bana tesekkür etmelisin.
Mills: Neden John?
Doe: Çünkü bundan sonra meshur olacaksın. Unutma Detektif, burada olmamın tek nedeni ben istediğim için.
Mills: Hayır. Eninde sonunda yakalanacaktın.
Doe: Gerçekten mi? Bunu nasıl yapıyordunuz? Vaktinizi nasıl geçiriyordunuz? Yoksa benimle oynuyor muydunuz? Tuzağınızı kurana kadar 5 "masum" insanın ölmesini bekleyerek mi? Bana karsı kullanabileceğiniz tek geçerli kanıt yanınıza gelip teslim olmamdı.
Mills: John. Sakin ol. Evini bulduğumuzu hatırlıyorum.
Doe: Bu doğru. Ben de suratını dağıttığımı hatırlıyorum. (Öne doğru yaklaşarak)Yaşıyorsun, çünkü seni öldürmedim.
Mills: Tamam. Yerine otur.
Doe: Hayatını bağısladım.
Mills: Yerine otur.
Doe: Bundan sonraki hayatında veya bağısladığım hayatında mı demeliyim, aynaya her baktığında bunu hatırlayacaksın.
Mills: Yerine otur, lanet pislik! Lanet çeneni kapa! Sen mesih değilsin. Sen sadece haftanın filmisin. En çok, boktan bir tişörtsün.
Doe: Bu insanlara acımamı bekleme. Onlar için Sodom ve Gomora'da ölen binlerce kisiden daha fazla üzülmedim.
Somerset: Bir sekilde Tanrı'nın işini yaptığını mı söylüyorsun John?
Doe: Tanrı esrarengiz sekillerde çalışır.

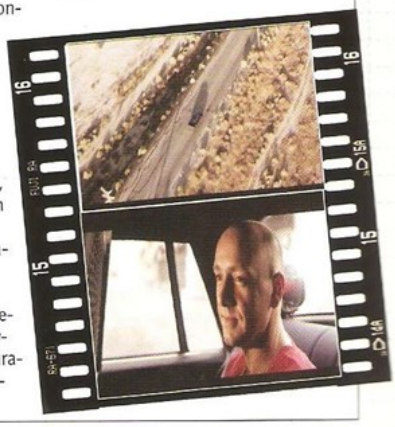

DVD kritik

Hazırlayan: Kerem Akça
keremakca@merkezdergi.com.tr

Se7en / Yedi (1995)

Y: David Fincher
O: Brad Pitt, Morgan Freeman, Gwyneth Paltrow, Kevin Spacey
Bölge: 2 (Türkiye) 121 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 DD, Türkçe 5.1 DD
Türkçe Altyazı
14 Aralık New Line / A.E. Film
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var (4 tane)
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

Ayın DVD'si

Dünyadaki ilahi adaleti sağlamak için yedi ölümcül günahı işleyenleri 'sanatsal' yöntemlerle öldüren sosyopat bir seri katil ve peşindeki iki cinayet masası dedektifi. Dedektiflerden birinin, William Somerset'in emekliliğine çok az bir süre var. İşinden, yasadığı şehirden ve dünyanın halinden bıkmış, sisteme ve insanlara olan inancını yitirmiş. Diğeri, göreve yeni başlamış genç bir dedektif, David Mills. Her türlü karanlık cinayeti aydınlatabileceğini düşünüyor. Kendini kanıtlama isteğiyle dolu. Enerjik, hırslı, ukala ve öfkeli. İki dedektif, yağmurun asla durmadığı günlerde, karanlık ve umutsuz bir şehirde çok zeki olan katilin peşindeler. Ve gözüken hiçbir şey net değil...

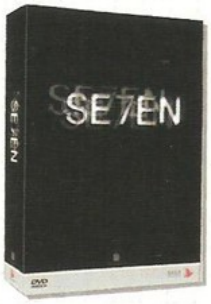

"Alien 3", "The Game", "Fight Club", "Panic Room" gibi 90 sonrası ünlü Hollywood yapımlarının usta ismi David Fincher imzalı "Se7en / Yedi", 62 doğumlu yetenekli sinemacıya uluslararası ün getirmiş, ve parlak bir kariyerin kapılarını aralamıştı. Kirlilik, şiddet ve depresyonla yüklü bir ortamda kusursuz bir karanlık atmosfer yaratan "Se7en", bir Hollywood yapımı olmasına karşın, deneysel ve art-house yönünün olduğunu, açılış jeneriğinden finale dek filmin her karesinde müjdeler. Kendine has, özel bir estetiğe sahip olan film, Morgan Freeman, Brad Pitt, Gwyneth Paltrow ve özellikle 'John Doe' rolünde döktüren Kevin Spacey'li kadrosuyla gerçek bir 'kült' tür.

Filmin merkezinde İncil'de yer alan yedi ölümcül günah yatıyor. Kibir (Superbia), Haset (Invidia), Öfke (Ira), Hırs (Avarice), Tembellik (Accidia), Oburluk (Gula) ve Şehvet (Luxuria). Hıristiyanlık mistisizmi üzerine kurulu bir çatısı var aslında "Yedi"nin. Günah-suç-ceza etrafında gelişen kanlı cinayetler ve sona yaklaştıkça hızlanan bir felaket. İrili ufaklı birçok ödülün yanında 96'da 'En İyi Kurgu' dalında Oscar adayı olan ancak ödülü kazanamayan 30 milyon dolar bütçeli film, sadece ana vatanı ABD'de 100 milyon dolarını üzerinde elde ettiği gişe başarısıyla da dikkat çekmiş ve yapımcıların yüzünü güldürmüştü. Filmin senaryosu, Andrew Kevin Walker imzalı. Walker senaryoyu, DVD, CD vb. satan meşhur mağaza zinciri Tower Records'ta çalıştığı sırada kaleme almış. Sonrası malum... Aniden gelen ünün ardından Walker, 99'da Joel Schumacher filmi "8 MM"nin de aralarında olduğu birkaç filme imza attı ve belki de yakın bir zamanda yeni bir sürprizle bizi sarsıp, şaşırtmaya devam edecek.

Filmin görüntü yönetmeni Darius Khondji için ayrı bir paragraf açmakta yarar var. İran asıllı usta ismin kamerasından izlediğimiz çalışmalar arasında, "Delicatessen / Şarküteri", "Kayıp Çocuklar Şehri", "Stealing Beauty", "Alien 4", "Panic Room" gibi kalburüstü görüntüleriyle öne çıkan ünlü filmler yer alıyor. Modern zamanların özel bir klasiği sonuç olarak "Se7en / Yedi". Zeki senaryosu, lezzetli oyunculuğu, kusursuz görüntüleri ve etkili yönetimiyle nadiren karşımıza çıkan filmlerden biri.

Kutu: 2 diskli özel koleksiyon kutusu. İçinde filmin amblemini taşıyan not defteri de hediye olarak karşımıza çıkıyor.

Menü: Türkçe. Yedi günah arka arkaya 8 mm görüntüler eşliğinde diziliyor. Ardından menüye geçiyoruz ve karşımıza kanıtlar ve dosyalardan oluşan bir tasarım çıkıyor. Arka planda da filmin müziği hakim.

Diğer Ekstralar: Hepsi ikinci diskte bulunuyor. Sahnelerle ilgili bölümler özellikle öne çıkıyor. 'Açılış Sahnesinin İncelemesi', 3 dakikalık açılış sekansını üç farklı açı (ilk 'storyboard'lar, açılış sahnesinin taslak versiyonu, açılış sahnesinin son versiyonu) ve ikisi sesli yorum olan beş farklı ses seçeneği ile izleme olanağı sunuyor. 'Çıkartılmış Çekimler ve Uzatılmış Sahneler', 7 sahne sunuyor. Bunlardan biri açılış sahnesinin 'storyboard'unu sunuyor (9 dk), diğerleri ise yönetmenin yorumlarıyla izlenebiliyor ve toplam 10 dakikayı buluyor. 'Alternatif Sonlandırmalar', yorumlarla izlenebiliyor ve ikiye ayrılıyor. 'Orijinal Test Finali' (5 dk), filmdeki finale yakın özellikler taşıyor. 'Çekilmemiş bir Final için Hareketli Storyboardlar' (8 dk), filmle ayrı bir final sahnesinin çizimsel olusumunu sunuyor. Filmin 'pre-production'ında, çekim esnasında ve 'post-production'ında çekilen resimler gösteriliyor. 'Prodüksiyon Tasarımları' (9 dk), filmin kilit sahnelerinin storyboard hallerini arka arkaya dizip yorumlar eşliğinde sunuyor. 'Fotoğraflar', dörde bölünüyor ve hareketli olarak yorumlarla sunuluyor: 'John Doe'nun Fotoğrafları' (14 dk), 'Victor'un Çürümesi' (2 dk), 'Suç Mahalli Fotoğrafları' (6 dk), 'Prodüksiyon Fotoğrafları' (11 dk). 'Defterler' (8 dk), yorumlarla filmdeki cinayetlerin not alındığı defterlerden örnekleri gösteriyor.

DVD'nin en kapsamlı bölümü ise görüntü-ses çalışmasının ne gibi aşamalardan geçtiğini derinlemesine sunan 'Ev Sineması İçin Master Çalışması'. Bu ek, dörde ayrılıyor ve yorumlar eşliğinde sunuluyor: 'Ses Düzenlemesi' (4 dk), 'Görüntü Düzenlemesi' (4 dk), 'Renk Düzenlemesi' (14 dk), 'Telesine Galerisi'. Telesine Galerisi'nde üç sahneyi 2 değişik açı ve çift ses seçeneği ile izleme olanağına sahip oluyoruz. Toplamı 10 dakikayı buluyor. Bunların dışında basın fragmanı ve oyuncular ile ekibin filmografileri izlenebiliyor.

Film: ✪✪✪✪✪
Kutu: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪✪✪

MURAT ERŞAHİN

Ekstra detayları

1 - Kibir sahnesinin kullanılmayan bir kısmını izleyebiliyoruz. Nedeni de kanlı olması. Ancak Fincher, bu bölümü çok sevdiğinin üzerine özellikle basıyor.

2 - Bir intihar sahnesinin 'storyboard'unu görebiliyoruz. Yorumlar sayesinde bunun özellikle polis kayıtlarından alındığını öğreniyoruz.

3 - Bir kurbanın yakın plan çizimini iki farklı düzen ile görebiliyoruz. Bunun arkasına eklenen yorumlar da destek veriyor.

4 - Kamera basındaki ekibin yağmur altında nasıl zor koşullarda çalıştığını bu fotoğraf karesi ile anlıyoruz.

5 - Kurban ve cinayet kayıtlarını içeren defterlerde birçok ilginç kurbanı görebiliyoruz. Bunların içinde en dikkat çekenlerden biri de bu kare.

Titus (1999)

Y: Julie Taymor
O: Anthony Hopkins, Jessica Lange
Bölge: 2 (Türkiye) 156 dakika
2.35:1 Genis Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 DD, Türkçe 2.0 S
Türkçe, İngilizce Altyazı
Aralık ANS / Palermo
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Yok
Diğer fragmanlar: Var

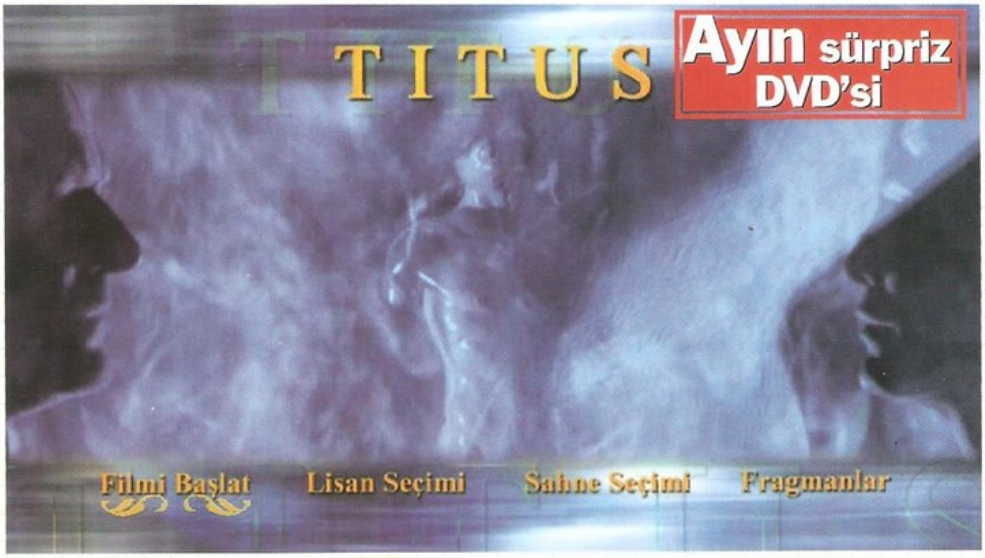

Derek Jarman, 1970'lerde ve 80'lerde Shakespeare eserlerini alıp kendi post-modern yapısının içine yedirir, ortaya deneysel ve görsel olarak uçuk yapımlar çıkarırdı. "Jubilee", "Tempest", "Sebastiane" gibi örneklerle bu eğilimini çeşitlendirebiliriz. Ancak yönetmen çok fazla dikkate alınmaz. Sadece kült bir isim olarak değer bulur. Sadece "Avant-garde" kavramını benimsemiş marjinal bir kitleye hitap eder. Peter Greenaway de, Jarman gibi İngiltere'de deneysel filmler çeker ve aynı kısıtlı ilgiyi görür. William Shakespeare'e, tiyatroya ve mitolojiye yatkın bir yönetmen olan Julie Taymor'ın ilk işi "Titus" ise, aklımıza Derek Jarman'ın filmlerini getiren bir yapım. Ancak olabildiğince ciddi, gerçeklik ile gerçek dışılık arasında gidip gelen farklı bir yönelime de sahip. Çünkü Taymor, deneysel olmaktan çok 'auteur' olma yolunda ilerlemek istiyor. Federico Fellini'nin modelini de alarak görsel sölene imza atıyor. Daha da ileri gidersek kattığı mitolojik öğelerle, Terry Gilliam'ın 1980'lerdeki filmlerinden de etkilendiğini söyleyebiliriz. Ama sırası açık ki yönetmen, postmodernist yapıtlar kotaracağının sinyallerini veriyor. Bunun için de filmde Shakespeare dönemi ile modern toplum öğelerini birleştiriyor. Yani aynen Baz Luhrmann gibi bir mantıkla çalışıyor. Sanatın geçmişi ile günümüz arasında somut bağlantılar kurarak ortaya ilginç ve formalist bir iş çıkarmak... Bunun için zaten Shakeapeare'in "Titus" eseri de fazlasıyla uygun.

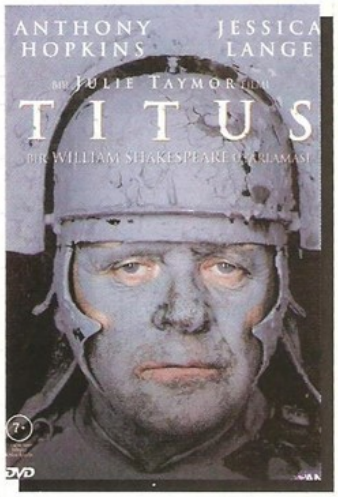

Özüne baktığımızda tipik bir Shakespeare ya da Yunan tragedyası (veya mitolojisi) öyküsü ile karşı karşıyayız. Kral (Titus), son demlerini yaşamaktadır. Bir kadının (Tamora) çocuklarına işkence eder. Bu kadın (Tamora - Jessica lange), ondan intikam almaya ant içer. Bir süre sonra kral (Titus - Anthony Hopkins), varisini belirler. Saturnisus (Alan Cumming), tahtı devralır. Bundan sonra ülkede rahatlık, ayrımsızlık, özgürlük ama aynı zamanda yozlaşmışlık veya konformizm hüküm sürecektir. Zevke düşkün bir hayat devreye girer (Aynen mitolojide, Saturnus'un tahta geçtiğinde yaptığı gibi). Tamora, hükümdarın yatağındaki kadınlardan biri olur ve bir anda kendini kraliçe olarak bulur. Bundan sonra Titus ile arasında bir intikam mücadelesi başlayacaktır. Bu noktada devreye hippie kültürünü temsilen Tamora'nun oğulları girer (yani 15.yüzyıl coğrafyasında 20.yüzyıl modernizmini sergilerler). İktidar, intikam, ölüm, adalet, cinayet, seks, uyuşturucu gibi birçok kavramı filmin ilerleyen bölümlerinde özümseme şansı yakalarız. Dario Argento, Michalengelo Antonioni, Marco Ferreri gibi yönetmenlerle çalışan görüntü yönetmeni Luciano Tovoli'nin, Taymor ile beraber ortaya çıkardığı iş ise fazlasıyla cüretkardır. Mavi tonlar öne çıkarken, rüya sahneleri dikkat çeker. Ama bu epik yapıyı muhafaza etmede en büyük iş tabii ki sanat yönetimi ve kostüm tasarımcısına düşer. Çünkü set, Taymor'ın sinemasında sembolik bir konumlandırmaya sahiptir. Hükümdarların yaşadığı mekanları günümüzdeki halleri ile kullanırken o dönemi de ön görerek günümüze uygun modern kostümler kullanır. Böylece yapısının ne kadar sıradışı olduğunu kanıtlar. Şiddet ve seks dozunu da yüksek tutunca Shakespeare eserlerini modernize ettiğini daha iyi kavrama şansı yakalarız. Taymor'ın postmodern ve 'pastiş' yapısı bizi bir zihin jimnastiğine davet ederken, görsel yapısı da renk cümbüsünün içinde kaybolmamızı sağlar. DVD'nin bu renk cümbüsünü iyi bir aktarımla gerçekleştirdiğini söylemek de boynumuzun borcu.

Kutu: Klasik mavi.
Menü: Türkçe. Filmdeki bir sahneden alıntılanıyor. Anthony Hopkins ve Jessica Lange'in yani filmdeki iktidar mücadelesinin taraflarının yakın planları sağ ve sol tarafa yerleştiriliyor. Yavaş yavaş geri çekiliyorlar. Ortadan ise filmin görüntüleri üst üste bindirilip akıyor. Mavi filtreliymiş görüntüsü veren menüde, hayal öğeleri bu görüntülerde hakim konumda bulunuyor. Menü ikonları ise sarı ile devreye giriyor. Arka planda da filmin müziği hakim.
Diğer Ekstralar: Yok
Film: ✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪

ESİN KAYNAKLARI

1-Satyricon (1969)
(1.Bölge)

Bu yapım, Petronius'un eserinden Fellini'nin görselliğiyle perdeye yansıyordu. Birçok mitolojik kahramanı mitik öyküleri estetize bir şekilde görsellestirerek sunan yönetmen, tek karakterin gözünden "Quest" kavramını ehlileştiriyordu. Karakterlerin birbirinden kopukluğu da ustanın ana özelliği olarak karşımıza çıkıyordu.

2-Jubilee (1977)
(1.Bölge - Criterion Collection)

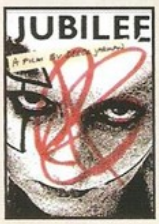

Shakespeare dönemi ile 1970'ler İngiltere'sindeki özgürlükcü hippie hareketini birbirinin içine yediren film, postmodern bir yapı kuruyordu. Derek Jarman'ın olağan deneysel yapısı ile düzenlenen bu yapım, yapısıyla birçok filme esin kaynağı olma şansına sahip.

3- Romeo and Juliet / Romeo ve Juliet (1996)
(2.Bölge - Fox / Tiglon)

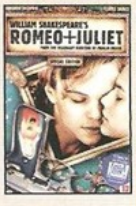

Baz Luhrmann'ın postmodernizm yanlısı olduğunu ilk ortaya çıkaran yapımlar biri idi. En önemlisi modern dünyada geçmesine karşın Shakespeare döneminin dilini birebir koruyor olmasıydı. Bu nedenle tepki çekmesine karşın yönetmenin anlayışı içinde önemli bir yere oturdu. Luhrmann, postmodernize ettiği eseri, video klip estetiği yoluyla sunuyordu bizlere.

Titanic: 4 Disk Özel Versiyon (1997)

Y: James Cameron
O: Leonardo DiCaprio, Kate Winslet
Bölge: 2 (Türkiye) 186 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
İngilizce THX
Türkçe, İngilizce Altyazı
8 Aralık Fox / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var (3 tane)
Film Fragmanı: Var (7 tane)
Diğer fragmanlar: Yok

$ 200 Milyon'luk bütçesi ile hem Paramount hem de Fox'un desteğini alarak çekilen film, sinema tarihinin en riskli projeleri arasında sayıldı. Ancak James Cameron gibi klasik sinemayı bilen bir yönetmenin güvenli ellerine teslim edildi. 'Epic Love Story' (epik aşk filmi) konseptini birebir uygulayan film, birçok türü içermesiyle de katıksız bir Blockbuster olarak sinema tarihindeki yerini aldı. Sadece ABD'de $ 600 Milyon gelir elde etmesi ve 11 dalda Oscar'a uzanması da maddi başarısını perçinledi. Sonrasında James Cameron'ın uzun bir dinlenme sürecine girmesini ve yaklaşık on senedir sinema filmi çekmemesini sağladı. 3 saati aşkın süresiyle biraz korkutucu bir görünüme sahip olsa da, katharsis yaparak Cameron'ın akıcı anlatımıyla rahatlıkla tüketebileceğiniz bir film. Tekrar izleyip izlememek ise sizin sabrınıza kalmış. DVD'deki THX ses aktarımının keyfinizin üzerine keyif ekleyeceğini de belirtelim. İki diske bölünerek sunulan filmde 'film arası' şansınız da var.

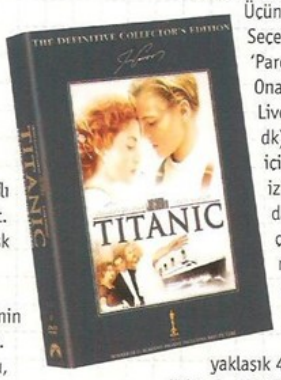

Kutu: Kabartmalı karton kaplı özel koleksiyon kutusu. Kabın üzerinde James Cameron imzası ve filmin kabartmalı ismi dikkat çekiyor. İçerisinde ise çift taraflı bir karton kutu mevcut. Her iki tarafa ikişer disk yerleştirilirken, içi de James Cameron ve Winslet-Dicaprio ikilisinin resimleri ile kaplanmış. Lacivert eskitilmiş kutu, filmin ruhuna da uygun.

Menü: İngilizce. Alta ve üste siyah bantlar yerleştiriliyor. Aralarında ise filmden görüntüler akıyor. Bu görüntülerin üstünde Titanic yazısı büyük harflerle geçiyor. Ardından ise ilk diske Winslet ile Dicaprio'nun bulundukları bir kare yerleştiriliyor. İkinci diskte ise sadece filme devam etme ikonu bulunuyor. 3. ve 4. disklerde ise sürekli akan görüntüleri arkadaki müzik eşliğinde görebiliyoruz.

Diğer Ekstralar: İlk diskte bir özellik mevcut. Film izlerken bu özelliği aktive edersek film esnasında beliren ikonlarla, o ana ilişkin kamera arkası görüntülerine ulaşabiliyoruz. Aynı olarak da izlenebilen bu eklerin toplam uzunluğu 31 dakika. İlginç detaylar yakalamak için önemli bir özellik olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu özelliğin içindeki görüntülerin tamamının 4. diskte de aynı aynı bulunduğunu belirtelim. Yani sadece film izlerken seçme özelliği, önemli bir konumda duruyor.

Üçüncü diskte 'Özel Seçenekler' bölümünde 'Parodiler' seçeneği mevcut. Ona girince 'Saturday Night Live' (5 dk) ve MTV'de (4 dk) filmle dalga geçmek için yapılmış skeçler izlenebiliyor. Aynı zamanda kısa bir anti-Titanic çizgi filmi (1 dk) de mevcut. 'Çıkarılmış Sahneler' bölümünde de 29 sahne bulunuyor. Toplam uzunlukları ise yaklaşık 45 dakika. Dördüncü diskte ise 3 bölüm bulunuyor: 'Marketing', 'Special Features', 'Still Galleries'. TV için hazırlanan özel eklere ulaşabildiğimiz 'Marketing'in içine girince üç ek çıkıyor karşımıza. 'HBO First Look: The Heart of The Ocean' (28 dk), standart bir yapım belgeseli sunarken Titanic'in yapımının ve yansıtılışının zorluğu gözler önüne seriliyor. Ekip ve oyuncuların yorumlarıyla bu büyük projenin ardındaki gerçekler aydınlatılıyor. 'Fox Special: Breaking New Ground' (42 dk), Peter Coyote'nin anlatımıyla projenin perde arkası ve yıllar öncesi ile bağlantısı, önemli bir noktaya yerleştiriliyor; geminin acı tarihi gözler önüne seriliyor. 'Press-kit Featurettes', birçok küçük belgesele bölünüyor: Story Focus (3 dk), Actor Focus (2 dk), Building The Ship (2 dk), Populating The Ship (3 dk), Sinking The Ship (2 dk), Cameron Focus (2 dk), Deep Dive Focus (3 dk). Bunların dışında 8 TV tanıtımı izlenebilirken, poster galerisine de ulaşılabiliniyor. 'Special Features' bölümü de birçok kısa belgesele sahip. '1912 News Reel' (2 dk), tarihçi Ed Marsh'ın yorumlarıyla filmin açılış jeneriğinin nasıl yapıldığı anlatılıyor. 'Construction Timelapse' (4 dk), tarihçi Ed Marsh'ı yorumlarıyla geminin inşası hızlı çekim ile gösteriliyor. 'Deep Dive Presentation' (15 dk), yönetmen James Cameron'ın yorumlarıyla su altı çekimlerinin nasıl yapıldığına dair bilgiler sunuyor. 'Titanic Crew Video' (17 dk), setten ilginç ve komik görüntüler sunuyor.

'Titanic's Ship Tour' (8 dk), Anders Falk'un rehberliğinde geminin içinde bir tur yaptırarak bölümler ve işlevlerini tanıtıyor. 'Videomatics', toplamı 10 dakikayı bulan 3 ayrı sahneye değinen üç bölüme ayrılıyor: Açılış, gemi batma sahnesi, su altı sahnesi. 'Visual Effects', toplamı 8 dakikayı bulan 4 bölüme ayrılıyor. Son bölüm 'Still Galleries' ise resimlerin gruplaştırıldığı 8 bölüme sahip: 'Navigation Instructions', 'Titanic Scriptment', 'Storyboard Sequences', 'Production Artwork', 'Photographs', 'Ken Marschall's Printing Gallery', 'By The Numbers' ve 'Bibliography'.

Film: ✪✪✪
Kutu: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪✪✪

Major Dundee: Uzatılmış Versiyon (1965)

Y: Sam Peckinpah
O: Charlton Heston, Richard Harris
Bölge: 2 (Türkiye) 132 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
16 Kasım Sony Pictures HE
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

Sam Peckinpah'ın ikinci filmi, yönetmenin western sahnesine girişini müjdeleyen yapımlardan biri. Çok uluslu veya ırklı bir savaş atmosferi yaratan yönetmen, tarafsız ve anti-militarist bir bakışın yanında, gelecekteki filmleri için ipuçları da sunuyor. Sonradan ortaya koyacağı serbest görsel stilini ise bu filmde göremiyoruz. Ancak 'kan' oranının az da olsa yüksek seyretmesi ile dikkat çekebiliyor. Daha çok bir yol filmi olarak anabileceğimiz bu yapım, Meksika sınırında geçiyor. 'İç Savaş'ın sonlarına doğru New Mexico topraklarında Sierra Chariba adlı bir kızılderili, 47 Apaçi savaşçısıyla birlikte Teksas'ın üç katı büyüklükte bir yeri yağmalamaktadır. Onu ortadan kaldırmak için ABD'den gönderilen bir süvari bölüğü pusuya düşürülüp katledilir. Filmde detaylar, Major Dundee tarafından anlatır. Bölük içindeki ırksal çeşitlilik ise dikkat çekmektedir.

Kutu: Klasik seffaf.
Menü: İngilizce. "Major Dundee" yazısı ortaya büyük bir şekilde yerleştirilirken, dönemin western-savaş filmlerinin renk skalası, menüye hakim bir konumda. Dundee'nin ve askerlerin resimleri ile arka plan müziği filmin havasını destekliyor.
Diğer Ekstralar: 'Riding for Fall' adlı bölüm, filmin setinden görüntüler içeren belgesel ve dublör çalışmalarını konu alıyor. DVD'nin içinde bu zor bulunan görüntülerin 16 mm siyah-beyaz (6 dk) ve 8 mm renkli (7 dk)

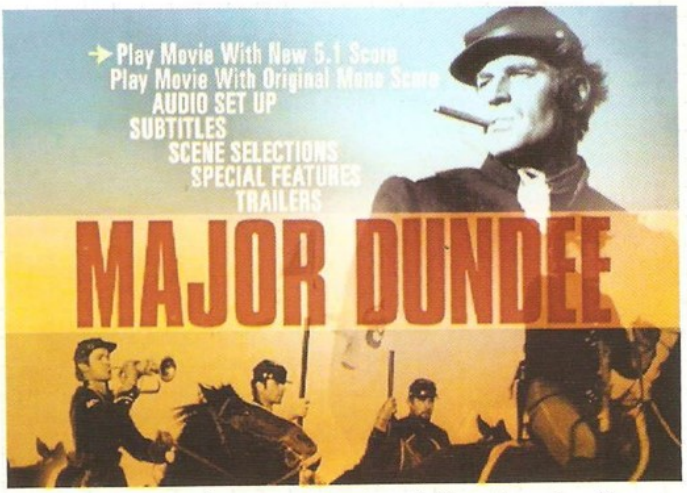

kopyasını bulabiliyoruz. İki kopya olmasının nedeni ise renkli kopyanın pek iyi olmayıp, günümüze kadar kusursuzluğunu koruyamamış olması. Sam Peckinpah ile ilgili çekilen 'Passion and Poetry' belgeselinden bir parça (22 dk) uzatılmış olarak izlenebiliyor. Peckinpah'ın yönetmenliğe başlayışı, işine verdiği önem, kullandığı coğrafyalar gibi birçok konu filmin üzerinden masaya yatırılıyor. Bir tamamlanamamış sahne (bıçak dövüsü), bir uzatılmış sahne, bir atılmış sahneyi (2 tane açılış) yıllar sonra izleme olanağı buluyoruz. Bunların dışında fragman için yapılan ama poster için kullanılan resim çalışmaları, filmin posterleri, promosyon resimleri görülebilirken, o yıl için çekilmiş bir de tanıtım filmi izlenebiliyor. Eklerde İngilizce altyazı mevcut.

Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪✪✪

Mr. & Mrs. Smith / Bay ve Bayan Smith (2005)

Y: Doug Liman
O: Angelina Jolie, Brad Pitt
Bölge: 2 (Türkiye) 115 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Türkçe 2.0, İngilizce 5.1 Dolby Surround
Türkçe, İngilizce Altyazı
22 Aralık Pinema / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

Çoğu evli çift gibi tekdüze bir ilişki yaşayan Jane ve John Smith'in hayatı, gün be gün daha sıkıcı, çekilmez bir hal almaktadır. Gündelik hayatın monotonluğunu bozan tek şey, birbirlerine söyledikleri yalanlardır. Çift, birbirine rakip iki organizasyonda tetikçilik yapmaktadırlar. Birbirlerini yok etme görevini aldıkları an, hayatları hiç olmadığı kadar hareketlenir. Başrolünde Matt Damon'u izlediğimiz 2002 tarihli aksiyon dolu casusluk filmi "The Bourne Identity / Geçmişi Olmayan Adam" ile tanıdığımız Doug Liman'ın yönettiği aksiyon komedinin yıldızları bu aralar büyük bir aşk yaşayan Brad Pitt ve Angelina Jolie. Popüler çiftin filmin setinde başlayan aşkları, şu an oldukça ciddi bir hal almış durumda. Vince Vaughn, Adam Brody, Keith David ve Kerry Washington'un Pitt ve Jolie'ye eşlik ettikleri mizah dozu yüksek hareketli film, oldukça keyifli bir yapım. Rol için önceleri Nicole Kidman ve Johhny Depp'in adı geçse de rolü kapan Pitt ve Jolie'nin performansları beyazperdede 'sık' ve iddialı bir sinerji yaratıyor. İkilinin ateşli sahneleri, fazlasıyla 'gerçek' ve tutku dolu. 1985 tarihli John Huston imzalı "Prizzi's Honor / Prizzi'lerin Onuru" ve 94 yapımı aksiyon dolu komedi "True Lies / Gerçek Yalanlar"ı andıran filmde, Smith çiftinin evlilik danışmanına içlerini döktükleri açılış sahnesi özellikle çok hoş. Senaryo, diyaloglar, aksiyon sahneleri, filmin içine özenle eklenen dozunda romantizm ve kaliteli mizah, "Mr. & Mrs. Smith / Bay ve Bayan Smith"i, çok eğlenceli bir seyirlik haline getiriyor.

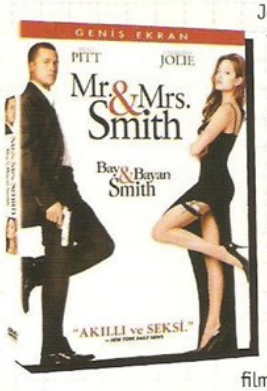

Kutu: Özel kabartmalı karton kutulu klasik seffaf DVD kutusu.
Menü: Türkçe. Bay ve Bayan Smith'in evinin geniş planı, arkadaki klasik müzikle ön planda. Ancak bu sakin ve konformist görüntünün üstüne zaman zaman aksiyon dozu yerleştiriliyor. Menü ikonları da değişmiş oluyor. Böylece filmin yapısı sağlam bir zemine oturuyor.
Diğer Ekstralar: 3 özel bölüm dikkat çekiyor. 'Bir Sahnenin Yapımı' (8 dk), Jolie ile Pitt arasındaki araba kovalama sahnesinin yazılış ve çekim aşamasına değiniyor. 'Kamera Arkası' (12 dk), çekim aşamasında çekilen görüntüler arka arkaya dizilerek kurgulanmış. Böylece setteki çalışmaların bir özeti çıkarılıyor. 'Röportajlar', Angelina Jolie (2 dk), Doug Liman (2 dk), Akiva Goldsman (2 dk) ve Eric Mcleod (1 dk) ile yapılan söyleşileri içeriyor. Bunların dışında filmden kilit sahnelerin bulunduğu 'Seçilmiş Sahneler' (9 tane) ve 'Silinmiş Sahneler' (3 tane - toplam 8 dk) bölümlerine de ulaşılıyor. Eklerde, 'Kamera Arkası' bölümü dışında Türkçe altyazı mevcut

Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

MURAT ERŞAHİN

Blade / Bıçağın İki Yüzü (1998)

Y: Stephen Norrington
O: Wesley Snipes, Stephen Dorff
Bölge: 2 (Türkiye) 115 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 DD, İngilizce 5.1 DD
Türkçe Altyazı
16 Aralık New Line / A.E. Film
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

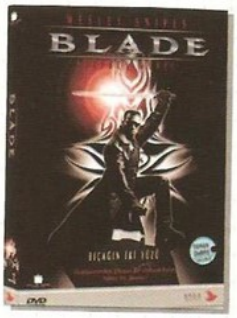

Çizgi roman uyarlamalarının yavaş yavaş Hollywood'un gündemine gelmeye başladığı dönemde, 90'ların sonunda kilit bir film çıktı karşımıza: "Blade". Hem korku türü, hem de bu eğilimin devam etmesi açısından büyük önem arz ediyordu. Korkunun içindeki 'vampirizim' alt türünü yeniden inşa etmesiyle, değeri sonradan anlaşılan filmler arasındaki yerini aldı. İkinci ve üçüncü bölümlerin çekilmesiyle fikirler daha da genişledi ve ortaya kolay kolay başa çıkılamayacak bir alt tür örneği çıktı. Çizgi roman uyarlaması olmasının getirdiği gerçeküstü hava ve 'anti-kahraman' ideolojisi, filmi daha da yüceltti. "Underworld" gibi benzerlerinin üretilmesini sağladı. 'Gündüz Yürüyen' adlı vampir-insan karışımı bir -anti-kahraman yaratırken, onun düşmanlarını da karışık ırklar ve gerçeküstü yaratıklar olarak öngördü. İlk filme bakacak olursak, ilk adımlarını siyah-mavi tonlarındaki görsellikle biraz film-noir türüne kayarak attı. Blade (Wesley Snipes) ve onun yardımcı konumundaki Abraham Whistler (Kris Kristofferson) karakterleri, serinin ana maddeleri olarak ilk sahneye çıkışlarını burada gerçekleştirdiler. Ortadaki hikaye ise bize Blade'in doğumunu, tanıtımını, zaaflarını ve vampir dünyası içinde nasıl bir konuma sahip olduğunu anlatıyordu. Böylece geri kalan bölümler için yeterli yükleme yapılıyordu. Sarmısak, gün ışığı, haç gibi, vampirleri öldüren objelerin bu dünyada nasıl bir işleve sahip oldukları, malikane gibi Drakula'nın ana merkezi olarak bilinen bir yerin yeraltı dünyası (yani üst sınıfın yeni merkezi) haline geldiğini modern dünya çerçevesinden anlatıyor, kendi coğrafyasının çizgilerini çizmeye çalışıyor, bunları aksiyon dozu yüksek bir yapıya yediriyordu.

Kutu: Klasik siyah.
Menü: Türkçe. "Blade" yazısı, filmin müziğiyle beraber devreye giriyor. Ardından menü tasarımı karşımıza çıkıyor. Filmdeki kötü vampirlerin sembolü menünün merkezine hakim. Yan menülere geçince ise yollar kan ile doluyor.
Diğer Ekstralar: 3 kısa belgesel göze çarpıyor. Tek Türkçe altyazılı belgesel olan 'La Magra' (13 dk), alternatif finali bütün detaylarıyla sunuyor. Final sahnesinin daha genişletilmiş halini sunan bu ek, fazlasıyla göre (kanlı) bir hal alıyor. Neden kullanılmadığı da yorumlarla sunuluyor. 'Blade'in Tasarımı' (23 dk), filmin yapım aşamasını gözler önüne seriyor. Özellikle prodüksiyon tasarımları ve 'storyboard'lar ana malzemeyi oluşturuyor. 'Sahne Arkası' (6 dk), setten görüntüler sunuyor. Bunların dışında oyuncular ve ekip ile bilgilere ulaşılabiliyor.
Film: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Anlat İstanbul (2005)

Y: Ümit Ünal, Kudret Sabancı, Selim Demirdelen, Yücel Yolcu, Ömür Atay
O: Altan Erkekli, İdil Üner
Bölge: 2 (Türkiye) 95 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 Dolby Digital
İngilizce Altyazı
9 Aralık Avşar Film / D Productions
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

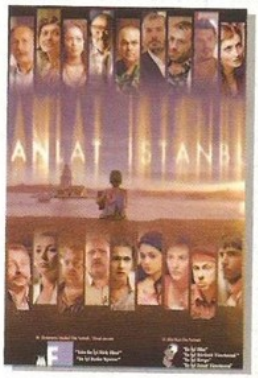

"9" ile tanıdığımız Ümit Ünal, yine Türk sinemasında esine fazla rastlanmayan bir yapıma imza attı. Proje 5 kısa filmden oluşuyor. Ünal, "Fareli Köyün Kavalcısı", "Pamuk Prenses", "Külkedisi", "Kırmızı Başlıklı Kız", "Uyuyan Güzel" gibi Batı kaynaklı bes cocuk masalını, günümüz İstanbul'una uyarlayarak ortaya özgün bir film koyuyor. Batı ile Doğu'yu birleştiriyor, İstanbul'un portresini çıkarıyor. Pastis bir yapı ile postmodern kısa filmler yaratıyor. Bir tasla birçok kuşu vurmayı başarıyor. 'Külkedisi'ni bir fahişenin, 'Pamuk Prenses'i bir gangster kızının, 'Fareli Köyün Kavalcısı'nı orkestra sefinin, 'Kırmızı Başlıklı Kız'ı hapisten çıkan bir kadının, 'Uyuyan Güzel'i ise malikanede yaşayarak delirmiş bir kızın bünyesinde canlandırıyor. Böylece hikayeler de ana konseptleri ve ayrıntılarıyla yeniden doğmuş oluyor. Film, Pasolini'nin "Decameron"unu hatırlatan hikayeciklerden oluşan bir yapım olarak dikkat çekiyor. Fellini'nin "Roma" gibi filmleriyle de uzaktan akrabalık taşıyan yapım, özellikle hikayesi ve fikirleri ile dikkat çekiyor. İstanbul'un hikayesini anlatmakta da lirizmin ustalıkla kullanılması büyük başarı sağlıyor. Ancak '5 farklı yönetmen 5 farklı görsel tarz' düşüncesiyle yola çıktığımızda sonuca ulaşmamıza izin vermiyor. Bu nedenle hikayenin gücüne kapılmamız, geçtiğimiz yılın en özgün Türk filminden keyif almamızı sağlayacak.

Kutu: Klasik siyah.
Menü: Türkçe. Filmin jeneriğinin önüne, küçük kız karakterin ağzından çıkan önemli bir cümle yerleştiriliyor. Arkada ise müzik hakim.
Diğer Ekstralar: Hasmet Topaloğlu'nun yönettiği 'Beş Yapı Ustası: Beş Yapım Öyküsü' (89 dk) adlı kamera arkası belgeseli dikkat çekiyor. Filmin yapım aşamasını bütün ayrıntılarıyla sunuyor. Filmin setinde yoğun bir işin ürünü olan bu belgesel, 5 hikayeyi birbirinden ayırarak nasıl çekildiklerini, yorumlar ve gerçek zamanlı görüntülerle sunuyor. 5 yönetmenin özel hayatına yapılan girişler, set dışına açılan vizyonu gözler önüne seriyor. Ön hazırlıklar ve post-production aşamaları ufak da olsa içine dahil ediliyor. Türk filmi DVD'lerinin en kapsamlı eki ile karşı karşıyayız. 'Röportajlar', iki bölüme ayrılıyor. Birincisi 4 dakika uzunluğunda ve yönetmenlerden İstanbul ile ilgili kısa görüşler alınıyor. İkincisi ise yaklaşık 1,5 dakikaya uzanıyor ve 'klarnetçi' karakterinin hazırlık aşamalarını sunuyor. Bunların dışında 'Çekim Hataları' (5 dk), 'Hareketli Foto Galeri' (2 dk) izlenebilirken, ödüller ve yönetmen, yapımcı ve oyuncuların filmografileri görülebiliyor.
Film: ✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪✪✪

The Day The Earth Stood Still / Dünyanın Durduğu Gün (1951)

Y: Robert Wise
O: Michael Rennie, Patrice Neal
Bölge: 2 (Türkiye) 101 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 DD, İngilizce 5.1 DD
Türkçe, İngilizce Altyazı
15 Aralık Fox / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Var

Bilimkurgu sineması tarihindeki yapı taşı filmlerden biri ile karşı karşıyayız. Film sayesinde tür, ilgi görmeye ve önemsenmeye başlandı. Bunun da nedeni filmin, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasına denk gelmesi, dış saldırılardan korkan bir ülkeyi yansıtması ve ilk kez uzay gemilerinin lafta görülmeye başlandığı yıllarda çekilmiş olması. Filmin hikayesi oldukça basit, bir uzay gemisi (ya da uçan daire), Washington'a iner. İçinden bir robot, bir de insan kılığında uzaylı çıkar. Michael Rennie'nin canlandırdığı uzaylı, toplumun içine karışır ve topluma dayatılanları öğrenmeye çalışırken, robot gemiyi savunmak için bekler. Böylece filmin olay örgüsü de kurulmuş olur. Yani uzaylılar kötü yansıtılır, derin mesajlar alttan alta kazılır, politik alt metinler devreye girer ve dünyanın konumu tartışılır. Filmin özellikle muhafazakar Amerikan ailelerinin içine giren 'öteki'yi gösterdiği sahnelerdeki ışık kullanımı 'film-noir'lardan fırlamışcasına etkileyicidir. Robert Wise, gerilimi bu yolla çok iyi yaratır. Zaten ilk gösterildiği dönemde etkileyici olmasının da en büyük nedenleri bunlardır. Rennie, tedirgin edici, korkutucu ama uysal bir havaya kavuşturulmuştur. Sinema tarihinin ilk robotlarından biri de burada sahneye çıkar. Tasarım olarak da zamanına göre önemlidir. Bu dönemin en ciddiye alınan B-filmi, bilimkurgu sinemasının sonraki 55 yılına baktığımızda hala önemini korumaktadır. DVD'ye aktarılan kopya ise, filmin eskiliğine karşın fazlasıyla temizdir.

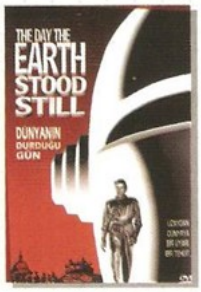

Kutu: Klasik seffaf 2 DVD'lik kutu.
Menü: İngilizce. Filmin müziğinin arka planda hakim olduğu bu menü tasarımı, siyah-beyaz görünüme sahip. Öne Michael Rennie, arkaya ise robot yerleştiriliyor. İkinci diskteki menüde ise Washington'ın önüne robotun yerleştirildiğini görüyoruz.
Diğer Ekstralar: 'Featurettes' başlığı altında İngilizce altyazılı 3 belgesele ulaşabiliyoruz. 'Standart Yapım Belgeseli' (81 dk), bilirkişilerin, yönetmen Robert Wise ve ekibin yorumlarıyla filmin detaylı bir portresini çıkarıyor. Daha çok röportajların öne çıktığı bu bölüm, filmden görüntüler ile de destekleniyor, böylece kapsamlı bir hale geliyor. 'Bir Uyarı, Bir Tehdit' (14 dk), filmin sinema tarihindeki yerini sinema tarihçilerinin yorumlarıyla masaya yatırıyor. Böylece bir klasiğin güncesini kısaca öğrenebiliyoruz. 'Restorasyon Karşılaştırması' (5 dk), 1993, 1995 ve 2002 yılında yenilenen kopyaların kademeli olarak karşılaştırmalarını sunuyor. Fox'un 1950'lerde yayınladığı politika ile ilgili haberler izlenebiliyor. 6 dakikanın içine birkaç öğe yerleştiriliyor. Bunların dışında 6 bölüm halinde fotoğraf galerileri bulunuyor. Eklerde Türkçe altyazı bulunmuyor.
Film: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪✪✪

The Sting / Üç Kağıtçılar: Özel Versiyon (1973)

Y: George Roy Hill
O: Robert Redford, Paul Newman
Bölge: 2 (Türkiye) 124 dakika
1.85:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
23 Kasım Universal / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

Vizyona girdiği yıl, 'En İyi Film' ve 'En İyi Yönetmen' dahil 7 dalda Oscar ödülünü kucaklayan yapım, George Roy Hill-Robert Redford-Paul Newman üçlüsünü biraraya getiriyor. Senarist David S.Ward, 1930'lar gangster filmlerinin modelini, entrika ve üç kağıtçılık dolu bir senaryonun içine yerleştiriyor. Filmin retro ruhu da 30'lardaki filmlerden besleniyor. Sanat yönetimi, kostümler, görüntü yönetimi de bu noktada önemli bir yere yerleşiyor. George Roy Hill'in özellikle sessiz sinemanın bitiş döneminde bir film çeker gibi zaman zaman diyaloglardan vazgeçmesi de bu atmosfere katkıda bulunuyor. Johnny (Robert Redford), dolandırıcılıktan para kazanan bir kişidir. Bir gün hapisten çıkan Henry (Paul Newman) ile tanışır ve onun yaveri olur. Bu karakter, işin profesyonelidir. Böylece gerçek gangsterlerin paralarına ve nimetlerine el koyma gayesi ile başladıkları iş, büyük noktalara doğru gider. "Butch Cassidy and The Sundance Kid / Sonsuz Ölüm"den sonra Newman-Redford ikilisinden çıkan bu ikinci film, ikilinin arasındaki iletişimi de kullanarak ilginç bir sürpriz sonla ve enteresan entrikalarla keyifli bir seyirliğe dönüşür. Sonrasında ise senaryosundaki dönüşler ve entrikaların yoğunluğu ile birçok filme esin kaynaklığı yapar. S.Ward, kusursuz kahraman kullanmaz, kahraman kisvesini, suçluların üzerine geçirir. DVD'nin ses ve görüntü transferi için ise dönemine rağmen kusursuza yakın bir iş çıkarıldığını belirtelim.

Kutu: Klasik seffaf.
Menü: İngilizce. Filmin tema müziği (Scott Joplin: "The Entertainer"), arka plana yerleştiriliyor. Ekranın altına krem renginde bir şerit geçilirken, menü seçenekleri konuluyor. Üstte ise filmin görüntüleri sırayla akıyor. Standart bir menü tasarımı olduğunu söyleyebiliriz.
Diğer Ekstralar: En dikkat çeken bölüm 'The Art of Sting'. Filmin yapım belgesellerini bulunduran bu ek, üçe ayrılıyor. 'A Perfect Script' (23 dk), senarist David S.Ward'un görüşlerini ve hikayeyi oluşturup senaryoyu kabul ettirirken yaşadıklarını gözler önüne seriyor. Paul Newman, Robert Redford gibi isimlerin proje ile ilgili görüşleri, senaryoyu ilk gördükleri andaki tepkileri, projenin gidişatı konusundaki fikirleri öne çıkarılıyor. 'Making a Masterpiece' (23 dk), filmin, oyuncular ve ekibin yorumlarıyla 30'lar sinemasına uygunluğunu sorguluyor. Bu noktada her konuya detaylı olarak belirli sahneler üzerinden giriyor. 'The Legacy' (10 dk), filmin efsaneleşmesinin altında yatan gerçekleri kısaca önümüze seriyor. İngilizce altyazı ile izlenebilen eklerde, yapım notları da bulunabiliyor.
Film: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Cabin Fever / Dehşetin Gözleri (2002)

Y: Eli Roth
O: Rider Strong, Jordan Ladd
Bölge: 2 (Türkiye) 88 dakika
2.35:1 Genis Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 DD, İngilizce 5.1 DD
Türkçe, İngilizce Altyazı
16 Aralık Özen Film / Palermo
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Var

70'ler Amerikan korku sineması, 'tekinsiz kasaba' imgesini fazlasıyla kullanır. Bunun için de çesitli kliseler gelistirmistir. Bunların içine sayısız slasher ve splatter filmi girer. "Cabin Fever" da dönemin dokusunu yakalama gayesi güden ve iki tarafa da yakın duran bir korku filmi ya da istismar filmi, ama katıksız bir B filmi olduğu kesin. En basitinden bir "kasabaya gelen genç ve 'yozlasmıs" insanların hikayesine uzanıyor. Sonrasında ise bir eve yerleşmeleriyle korku dozu hafif hafif verilmeye baslanıyor. Zihnimize ise "Evil Dead", "Friday 13th" gibi filmlerden yapıstırılmıs ögeler takılıyor. Eli Roth daha çok 'gore' ögelerin üzerine giderek, kanı bir korku kozu olarak kullanıyor. Efektlerini gerçekçi bir seviyede tutarak biraz olsun görsel zihniyle korkutmayı deniyor. Böylece kliselerden uzaklasmıs veya kliseleri yeniden düzenlemis oluyor. Tekinsiz atmosferi kurmada kasabanın girisine yerlestirdiği 'hasta kız' objesinden baslayarak alt türün kalıplarıyla oynuyor.

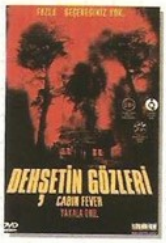

Sonuçta DVD'nin de katkısıyla onun dengeli efektlerinden etkileyici bir korku filmi çıkıyor ortaya. Eli Roth, gelecekte tür içinde çığır açıcı işlere imza atacağının sinyallerini veriyor.

Kutu: Klasik kırmızı.

Menü: Türkçe. Kırmızı filtre ile çekilmis orman görüntüleri ile basliyor. Ardından menü seçenekleri korku filmi fontları ile devreye giriyor. Ardından kırmızı rengin yanına yeşil, mavi gibi renkler de ekleniyor ve üzerine kanlı insan suratları bindiriliyor. Yan menülerde ise sise ve kavanozlarla yaratılan kistch ve 'kırmızı' ortam dikkat çekiyor.

Diğer Ekstralar: Sadece Türkçe altyazılı 'Kamera Arkası' (29 dk) belgeseline ulasabiliyoruz. Bu ek, çesitli bölümlere ayrılıyor. 'Virüsü Yakalama', Eli Roth'un filme konu olan hastalığı kendi hayatındaki bir olaydan aldığını betimliyor. 'Senaryo', filmin korku filmleri içindeki yerine değiniyor. 'Görüntü', renklerin 70'ler korku filmlerinin anlayısına göre düzenlendiğinin üzerine gidiyor. 'Kulübe', ormanın ortasındaki evin, kistch (bayağılık estetiği) bir anlayısla nasıl düzenlendiğini vurguluyor. 'Müzik', David Lynch'in bestecisi olarak tanıdığımız Angelo Badalamenti'nin Eli Roth ile çalısmaları hakkındaki yorumlarını içeriyor. 'Efektler', makyaj efektlerinin üzerine gidildiğini vurguluyor. 'Köpek Jake', filmin en tedirgin edici ögesi olan köpeğin egitimine değiniyor. 'Geyik Kazası', sahnenin çekimini yansıtıyor. 'Partiye Devam Dostum', parti sahnelerini n önemini vurguluyor. 'Toronto Film Festivali', festivaldeki ilk gösterim sonrası tepkileri anlatıyor.

Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

White Noise / Hayalet Sesler (2004)

Y: Geoffrey Sax
O: Michael Keaton, Deborah Kara Unger
Bölge: 2 (Türkiye) 94 dakika
2.35:1 Genis Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 DD, İngilizce 5.1 DD
Türkçe Altyazı
16 Aralık ANS / Palermo
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Var

Jonathan, eşi ve yeni doğacak çocuğu ile mutlu bir yaşam planı yapmaktadır. Ancak eşi trafik kazasında ölür. Böylece hayatını değiştirmek zorunda kalır. Bu sırada karşısına çıkan biri, ona gaipten sesler duyabildiğini söyler. İlk başta inanmaz, ancak karşısına çıkan ipuçları, onu inanmaya iter. Onun gibi, birini kaybetmis karakterlerin devreye girmesiyle olay örgüsü ilerler. Geoffrey Sax, ilk 50 dakikayı, bu süreci anlatıp atmosfer yaratarak geçirir. Ortaya gerçeküstü ögeler çıkmaz. Ancak 'Hayalet' imgelerinin belirmesiyle beraber ipi elinden kaçırır. EVP mantığını, yani gaipten sesler duyma kavramını yansıtan filmde, ilginç ögeler göze çarpar ancak 'hayalet' alt türünün içindeki fikir, tam anlamıyla değerlendirilemez. Uzakdoğu korku filmlerinin mantığından beslense de onların düzeyine ulaşamaz. Araya giren mantık boşlukları da bizi kopanır.

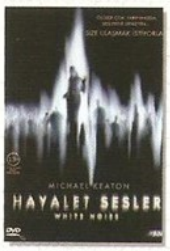

Yine de olgun bir korku filmi olarak vasat düzeyde seyreden bir yapı ile filmi izleyebiliriz. Zira DVD'nin ses ve görüntü kalitesi kusursuza yakın seyreder. Böylece bizi korkutma oranı da artmış olur. Bu yıl içinde çekilmesi planlanan ikinci film için de ipuçları içerir.

Kutu: Klasik gri.

Menü: Türkçe. Mavi bir ses dalgası ortaya yerleştirilirken, alt taraf siyah bırakılıyor. Üstte ise filmden görüntüler gidip gelerek yerlestiriliyor, yani ses ve görüntü ayarı bozuluyor. Üstte filmin adını görme şansına erişiyoruz. Arka planda ise bu görüntülerdeki ses efektlerini duyuyoruz.

Diğer Ekstralar: 3 kısa belgesele ulaşılıyor. Üçü de EVP sistemi ile ilgili bilgimizi arttırıyor. Filmin set arkası ile ilgili herhangi bir seye ise ilginç bir sekilde rastlayamıyoruz. 'Duymak İnanmaktır' (15 dk), filmin ana konusunu oluşturan gaipten sesler mantığının üzerine gidiyor. Kutsal bir evde yaşadıklarını düşünen bir grup insanın EVP kavramı üzerine yaşadıkları somut seyleri yansıtıyor, ilginç anlara sahne oluyor. 'Bağlantı' (9 dk), gaipten gelen seslerin üzerine giden bir grup yaşlı insanın bulundukları cemiyetten ve bilgisayarla konuşmalarından anlar sunuyor. 'Kayıt' (4 dk), EVP sisteminin özüne dair bazı önemli ayrıntılar sunuyor. Eklerde Türkçe altyazı mevcut.

Film: ✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪

KISA KISA KISA

Kanal D Home Video", Kenda'nın filmleri dışında Avsar filmin filmleri için de bir anlaşma imzaladı. 2006 ve 2007 yılında Avşar Film'in de önemli filmlerinin DVD'lerini çıkarttığını görebileceğiz. Bu ay tanıttığımız "Anlat İstanbul", "Hostage", "Punisher" listenin başını çeken filmler oldular. Ocak ayı içinde ise "Cursed" ve "Shall We Dance" piyasaya sürüldü.

Gala Film, oluşturduğu klasik Türk filmleri arsivinden sonra belgesellere ve erotik filmlere yönelmisti. Aralık ayı içinde Nagisa Oshima'dan "Duygu İmparatorluğu" ve Catherine Breillat'dan üç film ("Romance 2", "A Ma Soeur", "Une Vraie Jeune Fille") çıkararak yeniden Avrupa filmleriyle DVD piyasasına girmis oldu.

Tiglon, kasım ayı başında 'kiralık DVD' işine giris yapmıştı. Palermo da, yeni yılda bu kola yönelmeyi düsünüyor. Yılın ilk aylarında sirketin DVD'leri için de 'kiralık bandrol' uygulaması baslatılacak. İkinci büyük DVD sirketinin de bu ise girmesiyle hem korsan DVD'ye ufak bir darbe vurulmus olacak hem de orijinal DVD kiralayan dükkanlardan yüksek bir gelir sağlama sansı yakalanacak. Böylece ABD sistemi de yavas yavas yürürlüğe girmeye baslayacak. Satısa çıkan DVD'den 1-2 hafta önce çıkan 'kiralık DVD' uygulaması hakim duruma gelecek.

Palermo, Aralık sonunda Temmuz'da çıkarttığı "Terminatör 2"nin koleksiyoner versiyonunu 'Yönetmenin Kurgusu' adı altında satısa sundu. Yine 2 disklik bu sette, ilk çıkısın ikinci diski bire bir korunurken, ilk diskte 132 dakikalık filmin, 148 dakikaya uzatılmıs versiyonu bulunuyor. Menüler ve ses özellikleri ise aynen korunmus. Sony HE, ise Aralık sonunda "Almost Famous"ın uzatılmıs versiyonunu çıkardı. Çift disklik bu DVD'de hem uzun, hem sinema versiyonunu bulmamız mümkün.

Tiglon, sezonun 3 iddialı yapımının çıkış tarihlerini açıkladı. Buna göre "Flightplan" Mart'ta, "King Kong" Nisan'da, "Munich" Mayıs'ta satısa sunulmus olacak. Sony HE ise merakla beklenen "Mirrormask" ve "Adventures of Sharkboy and Lava-Girl"ün DVD'lerini vizyona girmeden piyasa sunmaya hazırlanıyor.

O Şimdi Mahkum (2005)

Y: Abdullah Oğuz
O: Burhan Öcal, Yavuz Bingöl
Bölge: 2 (Türkiye) 120 dakika
1.85:1 Genis Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 Dolby Digital
İngilizce Altyazı
9 Aralık D Productions
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Var

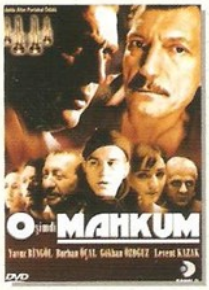

"O Şimdi Mahkum", projeye aynı zamanda yapımcı olarak imza atan Abdullah Oğuz'un "Asmalı Konak: Hayat"ın ardından ikinci yönetmenlik denemesi. Senaryosu Levent Kazak'a ait olan film, bazen sürükleyici bir maceranın, bazen yoğun bir hüznün, bazen de kahkahaların birbirini izlediği, hayatın içinden bir öykü anlatıyor. Yapım, üç filmden oluşacak serinin "O Şimdi Asker"den sonraki ikinci ayağı. İlk filmi izlemeyenler fazla üzülmesin, çünkü "O Şimdi Mahkum", bir devam filmi değil. Film, ağırlıklı olarak Bayrampaşa Cezaevi, Kadıköy Kemal Atatürk Lisesi, Rumelifeneri, Riva Sahilleri, Kemerburgaz, Eminönü ve Üsküdar'da çekilmiş. Askerliğin üzerinden iki yıl geçmiştir. Başarısız bir iş kariyeri olan Levent, 'O Şimdi Mahkum' adında bir sitcom senaryosu yazıp, başrolü oynamasını istediği Athena grubunun solisti Gökhan'ın peşine düşer. Büyük bir aksilik sonucu başları belaya giren iki arkadaş, hiç alışık olmadıkları bir dünyanın içine, hapishaneye düşüp, girdikleri koğuşta askerlik arkadaşları Karlıdağ ile karşılaşırlar. Kahramanlarımız kendilerini bir anda yer altı dünyasının acımasız hesaplaşmaları içinde bulurlar. Dünyaca ünlü perküsyon ustası Burhan Öçal'ın 'yer altı dünyasının Numan abisi'ni canlandırdığı filmin diğer önemli rollerini Levent Kazak, Gökhan Özoğuz, Yavuz Bingöl, Fadik Sevin Atasoy, Erkan Can, Zafer Alagöz paylaşıyorlar. Nurseli İdiz, Peker Açıkalın ve Menderes Samancılar, filmin konuk oyuncuları. Orijinal müziklerini Atilla Özdemiroğlu'nun gerçekleştirdiği filmdeki rolü Fadik Sevin Atasoy'a '42. Antalya Film Festivali'nde 'En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu' dalında Altın Portakal kazandırmıştı. Film ayrıca yine Antalya'da 'En İyi Laboratuvar', 'En iyi Özel Efekt' ve 'En İyi Makyaj' ödüllerinin de sahibi oldu.

Kutu: Klasik şeffaf.
Menü: Türkçe. Şehrin kaba bir çizimi

siyah-beyaz renkler ile yapılıyor. İnsanlar ise binaların yanından geçiyorlar. Ellerinde, filmden görüntülerin bulunduğu kareler taşıyorlar. Altta ise bir yapma insan, toprağı yavaş yavaş kazıyor ve filmin ismini ortaya çıkarıyor. Jenerikle aynı yapıya bürünen bu kullanım, arka plandaki müzik eklemini de katarsak özenli bir menü tasarımı.

Diğer Ekstralar: En dikkat çeken bölüm olan 'Kamera Arkası' (48 dk), standart bir yapım belgeseli sunuyor. İçinde setten görüntüler, yönetmenin-oyuncuların yorumları ve daha birçok öğe bulunuyor. Filmin 38 günde çekilmiş olması, Abdullah Oğuz'un ilk sahneye önem vermesi gibi ilginç detaylara rastlayabiliyoruz. 'Koğus', mekanın oluşturulusunu ve çekilen sahnelerin zorluk derecelerini merkez alıyor. 'Racon', koğuştaki karakterlerin hareketlerinin ne anlama geldiği üzerine yapılan çalışmaları sunuyor. 'Tünel', 10 metrelik tünelin içinde çekilen sahnelere sanat yönetiminin ağırlığıyla değiniyor. Bu bölümlerden sonra son 20 dakika, röportajlardan oluşuyor. Filmin önemli sahnelerinin detaylı çekim aşamaları da gözler önüne seriliyor. Bu ek dışında Fotoğraf galerisine de ulaşılıyor.

Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

MURAT ERŞAHİN

Skeleton Key / İskelet Anahtar (2005)

Y: Iain Softley
O: Kate Hudson, Gena Rowlands
Bölge: 2 (Türkiye) 100 dakika
2.35:1 Genis Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
22 Aralık Universal / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Var

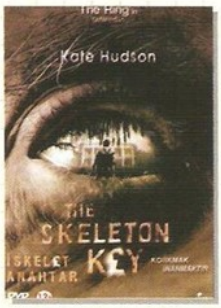

Özellikle korku sinemasında B filmlerinin hakim olduğu dönemlerde etkin olan 'Voodoo / Büyü' alt türü, günümüzde çok fazla eser vermiyor. Zombie alt türünün içinde olan bu tür eskidiği için zombie türünü, 'Canavar' alt türüne kaydırmış durumda. "Skeleton Key", çok az rastladığımız bu türün son yıllardaki ender örneklerinden biri. Aynı zamanda 'gotik' ve 'perili ev' filmi unsurları taşımasıyla melez bir korku filmi olmayı da becerebiliyor. Iain Softley'in atmosfer yaratmaya dayalı yönetmenliği de eski dönem korku mantığını pekiştiriyor. New Orleans'da bir malikanede yaşayan bir kan-koca (Devereaux), kendilerine bakıcı tutmak isterler. Çünkü Ben (John Hurt), felçlidir ve bakıma muhtaçtır. Eşi Violet'in (Gena Rowlands) katkısı ile birçok bakıcı bulmuş ancak hepsini kaçırmıştır. İlanı gören Caroline (Kate Hudson), ailenin avukatı Luke (Peter Saargard) ile konuşarak teklifi kabul eder. Ancak evin içinde tedirgin edici olaylar olmaktadır. Buradan sonra bir gizemin içine gireriz. 'Evde hayalet mi vardır? Caroline mı delidir? Yoksa eve büyü mü hakimdir?' sorularını kendimize sorarız. Film boyunca ikilem içinde kalırız.

Kutu: Klasik şeffaf.
Menü: İngilizce. Filmin mantığına uygun menü tasarımı, görüntü bindirmelere sahip ve büyü atmosferini yaratıyor. Arka plandaki büyü diyalogları da bu havaya katkı yapıyorlar. Eskitilmiş görüntülerin turuncu tonlarda seyretmesi de filmin ruhunu tamamıyla yansıtıyor.

Diğer Ekstralar: Filmin içeriğini merkeze alan 10 kısa belgesel dikkat çekiyor. 'Kilitli Kapının Ardında-İskelet Anahtar'ın Yapımı' (5 dk), oyuncuların

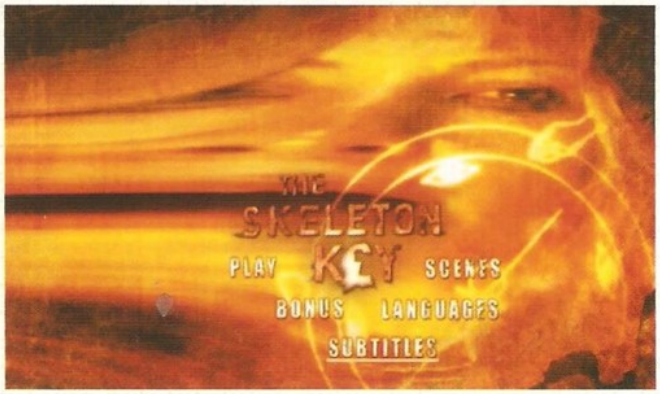

yorumlarını öne çıkararak kısa bir yapım belgeseli sunuyor. 'Voodoo/Hoodoo Hakkında' (4 dk), Afrika kabilelerinin içinden yorumlarla büyünün kaynağına iniyor. 'Kusursuz Gumbo'nun Yapımı' (3 dk), Gumbo adlı çorbanın yapımını neşeli ve akıcı anlarla reklam havasında anlatıyor. 'Bayou'da Blues' (6 dk), çalgıcıların yorumlarıyla bölgedeki müzik türünün anlamını tartışıyor. 'Kate Hudson'ın Korkunç Hayalet Hikayesi'nde (3 dk), oyuncunun küçükken duyduğu bir hikayeyi dinliyoruz. Sürprizleri ise içinde gizli. 'Doğal Yaşam' (4 dk), New Orleans bölgesindeki çiftlik ve tarla yaşamı ile ilgili bilgiler sunuyor. 'İskelet Anahtar'ın Oyuncuları' (9 dk), filmin oyuncularının sete hazırlanırken hangi aşamalardan geçtiklerini gözler önüne seriyor. 'John Hurt'un Hikayesi' (3 dk), oyuncunun filmdeki karakterinin hikayesini Hurt'ün ağzından sunuyor. 'Felicity Adında Bir Ev' (5 dk), evin seçim ve tasarım aşamasındaki detaycılığa dikkat çekiyor. 'Gena'nın Aşk Büyüsü' (1 dk), Gena Rowlands'ın büyü tarifini gösteriyor. Bunların dışında yaklaşık 22 dakika uzunluğundaki 16 silinmiş sahne, yönetmenin yorumu ile izlenebiliyor. Eklerde Türkçe altyazı mevcut.

Film: ✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Layer Cake / Bir Dilim Suç (2004)

Y: Mathew Vaughn
O: Daniel Craig, Michael Gambon
Bölge: 2 (Türkiye) 101 dakika
2.40:1 Genis Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 DD
Türkçe, İngilizce Altyazı
23 Aralık Sony Pictures HE
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diger fragmanlar: Var

Guy Ritchie, 90'ların sonunda çektigi "Ateşten Kalbe Akıldan Dumana" ile İngiliz gangster filmlerine farklılık getirdi. Bunda, film göndermeleri, video klip estetigi ve kara mizah en önemli maddeleri olusturuyordu. Mathew Vaughn ise onun yapımcısı olarak dünyasına asina olma sansı yakaladı. Ritchie için yazdığı bu projeyi de kendi yönetti. Daniel Craig'in canlandırdığı isimsiz bas karakter, uyusturucu satıcılığında ihtisas yapmıs arabuluculuk görevleri de üstlenen bir isimdir. Bir gün eline bir is gelir ve bu sayede mafya dünyasının derinlerine inip, para kokusunun yol actığı açgözlülüğü koklama olanagı yakalar. Böylece 'Kek Tabaka'nın içine girmis olur. Bu metaforik kavramın içinde ise birçok karizmatik karakter vardır. Ritchie'deki gibi mizah malzemesi olamasalar da, ağırlıkları ile kendilerini hissettirirler. Vaughn, filmin temposunu çok iyi ayarlayarak hikayesini anlatmayı becerir ve kurgu tekniklerini iyi kullanır. Sonuç ise Vaughn tarzı bir gangster filmi ya da tadı damagımızda kalan Ritchie'siz bir gangster filmi olur. DVD'nin görüntü transferinin kusursuz oldugunu ise iddia edemeyiz. Ancak özenle kullanılan renkleri aktarmada basarı sagladıgını belirtebiliriz.

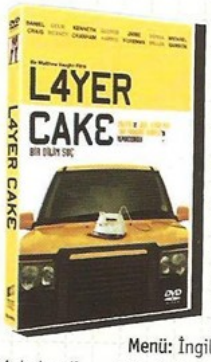

Kutu: Klasik seffaf çift DVD'lik kutu.

Menü: İngilizce. Filmin mantıgını çok iyi yakalayan bir tasarıma sahip. 'Welcome to Layer Cake' açılısı ile giriliyor ardından ise 'layer'lar (tabaka) menü ikonları olarak devreye giriyor. Bu tabakalar, akan film görüntülerine efektli bir sekilde yerlestiriliyor.

Diger Ekstralar: İlk diskte bulunan eklerde 'Featurettes' en dikkat çeken bölüm. İkiye ayrılan bu ek, Mathew Vaughn-Daniel Craig röportajı (29 dk) ve standart yapım belgeseli (6 dk) sunuyor. Röportaj, bu konferans salonunda filmden görüntüler esliginde, izleyici katılımı ile gerceklestiriliyor. Bu ekte, araya filmden görüntüler bindiriliyor. Vaughn ve Craig'in birbiriyle ilgili, olumlu yorumlarına asina olabiliyoruz. Yapım belgeseli, filmle ilgili kısa ve öz bilgiler sunuyor. Guy Ricthie, oyunculara kadar uzanan genis yelpazeyi, dara indirmeye çalısıyor. Bunların dısında 16 silinmis/uzatılmıs sahne (toplam 22 dk), yönetmenin yorumları ile izlenebiliyor. Ayrıca filmin farklı poster tasarımlarına da ulasabiliyoruz. İkinci diskte ise ilginç bir sekilde, poster tasarımları dısında bu eklerin tamamı aynen yer alıyor. Özel olarak ise fotoğraf galerisi, Fc/Kahuna video klibi ve storyboard özel bölümü görülebiliyor. Storyboard bölümünde ikisi de 2 dakika uzunlugundaki iki sahnenin 'stoaryboard'lu karsılastırmaları izlenebiliyor. Eklerde sadece Flemenkçe altyazı mevcut.

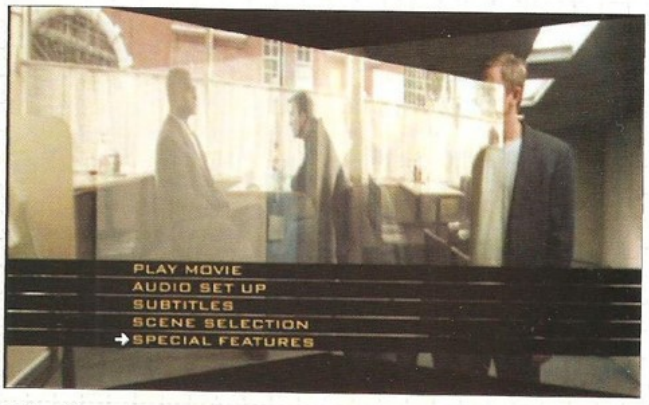

Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Bewitched / Tatlı Cadı: Özel Versiyon (2005)

Y: Nora Ephron
O: Nicole Kidman, Will Ferrell
Bölge: 2 (Türkiye) 99 dakika
1.85:1 Genis Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 DD
Türkçe, İngilizce Altyazı
28 Aralık Sony Pictures HE
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diger fragmanlar: Var

"Tatlı Cadı Samantha" dizisinin sinema uyarlaması, Nicole Kidman'ı 'Samantha' rolüne oturtuyor. "Sevginin Bagladıkları", "Mesajınız Var" gibi romantik komedilerin yönetmeni, "Harry Sally ile Karsılasınca" gibi 90'larda alt türün çıgır açmasında söz sahibi olan filmlerin yazarı olarak tanıdıgımız Nora Ephron'un yönetmenlik koltuğuna oturduğu film, biraz postmodern bir çizgiden ilerliyor. Diziyi yeniden çekmeye ugrasan bir TV kanalının maceralarını anlatıyor. Böylece kendini beğenmis bir aktörü, Jack Wyatt'ı (Will Ferrell) merkeze yerlestirerek, saf cadı Isabel Bigelow'u avlama öyküsünü gözler önüne seriyor. Böylece 'zıt kutuplar aşkı' için de zemin hazırlamıs oluyor. Ancak film, bir yerden sonra tepetaklak olup, ciddi meselelere değinmeye baslayınca, birazcık düsündürücü hale geliyor. Yine de türü sevenler için tipik bir model filmi ile karsı karsıyayız.

Kutu: Klasik seffaf.

Menü: İngilizce. Gögün üstünde cadı olarak 'Bewitched' dünyasına girmemizi saglıyor. Ardından yuvarlak bir ekran açılıyor ve filmden görüntüler akıyor. Yani özenli bir çalısma olduğu söylenebilir.

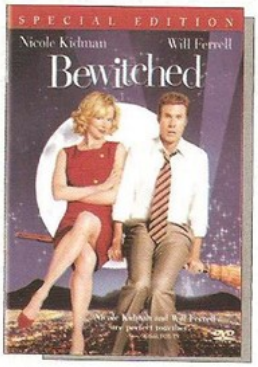

Diger Ekstralar: En dikkat çekici bölüm olan 'Featurettes', üçe ayrılıyor. 'Standart Yapım Belgeseli' (24 dk), filmin kamera arkası ile ilgili kapsamlı bir ek. Filmin nasıl yeniden cevrildigini, hangi filmlerden etkilediğini anarak baslıyor, oyuncuların yorumları ve setten görüntüler ile devam ediyor. En önemlisi de Nora Ephron'un proje ile özdesleşmisligi hakkında fikir sahibi olmamız. 'Röportajlar' bölümü, oyuncular Nicole Kidman (3 dk), Will Ferrell (3 dk), Shirley Maclaine (3 dk), Michael Caine (2 dk), Kristen Chenoweth (2 dk), Jason Schwartzman (2 dk), David Alan Grier (2 dk), Stephen Colbert (3 dk) ile yapılan kısa söylesileri sunuyor. Üçüncü bölüm (7 dk) ise filmin ekibi ve oyuncularının orijinal dizide hangi karakterleri ve hangi anları sevdiklerini kendi yorumlarıyla yansıtıyor. Her DVD'de rastladıgımız tipik özellik olan silinmis sahnelere bu DVD'de de 6 defa rastlıyoruz. Toplamı ise yaklasık 8 dakika uzunlugunda. Bunların dısında 'Trivia Track' özelliği (açılıp kapanabiliyor) ile filmi izlerken ilginç ayrıntıları görme, 'Trivia Game' ile ise filmle ilgili bilgimizi test etme sansı yakalıyoruz. Eklerde altyazı bulunmuyor.

Film: ✪✪
Menü: ✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Yazı Tura (2004)

Y: Uğur Yücel
O: Olgun Şimşek, Kenan İmirzalıoglu
Bölge: 2 (Türkiye) 102 dakika
1.85:1 Genis Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
Aralık İmaj / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Yok
Diğer fragmanlar: Yok

Yıl 1999. İki genç ile tanışıyoruz. Biri Göreme'li futbolcu 'Şeytan Rıdvan', diğeri İstanbul'un bozuk düzen kaldırımlarının çocuğu 'Hayalet Cevher'. İkisi de askerliklerini Güneydoğu'da yapmışlar. Her ikisinin de askerden sonrası için beklentileri, pembe hayalleri var. Fakat Rıdvan köyüne, mayına basmış ve sağ bacağı kopmuş olarak dönüyor. Bir de bakıyor ki, ne sözlüsü ne de arkadaşları bıraktığı gibi değil. Rıdvan'ın aklı da karışık. Büyük bir ruhsal çöküntü yaşıyor. Cevher de aynı mayın patlamasında sağ kulağını yitirmiş. En büyük dileği istasyona 'Gazi Büfe'yi açabilmek. Fakat kendini karanlık bir dünyanın içinde buluyor. Şiddetin, uyusturucunun, çaresizliğin kucağındayken Marmara depremi bir darbe daha vuruyor Cevher'e. Babasını enkaz altından elleriyle çıkarıyor ve hayatında tuhaf değişimler başlıyor. Ortak bir noktaya sahip aynı zamanda birbirinden bağımsız iki öykünün anlatıldığı "Yazı Tura", yazar, yönetmen, oyuncu ve müzisyen Uğur Yücel'in ilk uzun metrajlı sinema filmi. Yücel, senaryosunu yazıp yönettiği filmin 99 yılında Türkiye'de yaşanan trajedilerin kendi üzerinde bıraktığı etkiler sonucunda şekillendiğini belirtiyor. Göreme ve İstanbul'da (özellikle Tarlabaşı'nda) geçen iki hikayenin başrollerinde Kenan İmirzalıoglu (Hayalet Cevher) ve Olgun Şimşek (Şeytan Rıdvan) var. Filmin müziklerini Erkan Oğur yapmış. Perdesiz altı telli gitarın müzik dünyasındaki mucidi olan sanatçı, "Yazı Tura" da birçok güzel türkünün yanında, kendine ait olan 'sound'unu Bach, Chopin, Satie ve Itri gibi ölümsüz bestecilerle buluşturmuş. Filmin kurgusuna imza atan Valdis Oskarsdottir önemli bir sinemacı. İzlandalı editör, tüm dünyadaki sinema seyircilerinde büyük etki bırakmış, son yılların önde gelen filmlerinde imzası olan bir sanatçı. "Yazı Tura" için İstanbul'a gelen usta kurgucu, Gus Van Sant, Thomas Wintenberg, Charlie Kaufman, Michael Gaundry gibi sıradışı işler çıkaran önemli yönetmenlerle çalışmış, uluslararası bir isim. Dijital video tekniğinden de yararlanan filmin bir diğer özelliği ise ses çalışması. Boris Trayanov imzalı 'miksaj' gerçekten özen dolu.

Hayalet Cevher ve Şeytan Rıdvan, geleceğe dair hayaller kuran iki genç insan. İkisi de elde olmayan seyler yüzünden hayata küsüyorlar. Erteliyorlar düşlerini. Sevgilerini, ümitlerini yitiriyorlar. Yaşam kimi zaman adı konamayan kötü tesadüflerden oluşuyor. Sakat kalmak, bir gece depremle uyanmak, üşümek, hep korkmak. Kimimiz, bizi sarıp sarmalayan coğrafyanın ortasında türlü imkansızlık ve talihsizlikle sessiz sedasız yaşayıp gidiyoruz işte. Adaleti olmayan bir dünyanın, yalnızlığın koynunda... "Yazı Tura", yönetmeni Uğur Yücel'in de deyimiyle 'bu toprakların müziği'. Tüm çetin şartlarıyla memleket hallerinin, 'insana ait' düşlerin, umutsuzluğun, hayal kırıklıklarının, çaresizliğin, aşkın, dostluğun, ve sevginin öyküsü. Zorlanmamış, 'kasılmamış', fazlasıyla samimi, plastik olmayan, ayakları yere basan bir memleket öyküsü. Acıların ve sevdaların dürüst ve çarpıcı tanıklığı. "Yazı Tura" işin aslı, Türk sinemasının son yıllarda ihtiyaç duyduğu 'gerçek hayatların' filmi. İz bırakan, rahat kaçıran, etkili ve hüzün dolu bir film. 'Hayalleri de olan' küçük insanlara gerçekçi bir ağıt.

Kutu: Klasik seffaf.
Menü: Türkçe. Yazı Tura ismi ortaya yerleştirilirken, siyah üstüne kırmızı renk hakimiyeti gözler önüne seriliyor. Sağ tarafta kırmızı dalgalar hakim. Sol tarafa kırmızı jip filmin de ruhuna uygun bir şekilde yerleştiriliyor. Müzik de arka planda hakim. Menü ikonlarının hem Türkçe hem İngilizce olusu ise imaj'ın tipik bir özelliği.
Diğer Ekstralar: Kamera arkası (30 dk), yapımın portresini çıkarıyor. Filmden görüntüler, 2002'de Uğur Yücel'in yaptığı araştırmalar, bir tahtaya çizdiği 'storyboard'lar, filmin çekildiği köye gidişi ve oyuncularla-ekiple yaptığı toplantılar ve öğütleri ilk aşamada devreye giriyor. Siyah-beyaz ve renkli görüntüleri karıştıran bir belgesel olarak sunuluyor. Halktan kişilerin görüşleri Uğur Yücel'in tecrübesi ile çakışarak belgeselde hakim konuma geliyorlar. Setten görüntüler, özenle oluşturulan setler ve çekim öncesi planlı çalışmaya ışık tutuyor. Uğur Yücel fazlasıyla ön plana çıkarak kendini hissettiriyor. 2004'deki kurgu aşaması ve Ağustos 2004'de New York'da yapılan son ses miksajı ile set fotoğrafları yer alıyor.

MURAT ERŞAHİN

Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪
Extralar: ✪✪✪

BU AY ÇIKANLAR

40 Year Old Virgin - Tiglon
Battle Of the Bulge - Tiglon
Crash - Tiglon
Dogday Afternoon: SE - Tiglon
Guess Who - Tiglon
Herbie: Fully Loaded - Tiglon
Long Weekend - Tiglon
Must Love Dogs - Tiglon
Only the Lonely - Tiglon
Rookie Of the Year - Tiglon
Tales Of Jack Frost - Tiglon
Viva Zapata - Tiglon
Who's Affraid Of Virginia Wolf - Tiglon
4400: Sezon 1 - Palermo
After the Sunset - Palermo
Agent Secrets (2004) - Palermo
Amityville Horror (2004) - Palermo
Atomik Circus - Palermo
Baader - Palermo
Blessed (2004) - Palermo
Deep Star 6 - Palermo
Enigma (1983) - Palermo
Gallipoli: SE - Palermo
Histoire de Marie et Julien - Palermo
Jackass: volume 1 - Palermo
La Fleur du Mal - Palermo
Land and Freedom - Palermo
Nothing Personal - Palermo
Rough Magic - Palermo
Sin City - Palermo
Strings - Palermo
The Eye 2 - Palermo
Solino - Palermo
Ten - Palermo
West Beirut - Palermo
Witness: SE - Palermo
Happy Endings - Sony HE
London - Sony HE
State Property - Sony HE
Stealth - Sony HE
The Cutting Edge - Sony HE
The Legend of Zorro - Sony HE
The Net 2.0 - Sony HE

Noel / Yeni Yıl (2004)

Y: Chazz Palminteri
O: Susan Sarandon, Paul Walker
Bölge: 2 (Türkiye) 93 dakika
1.33:1 Tam Ekran
İngilizce 2.0 Dolby S, Türkçe 2.0 Dolby S
Türkçe Altyazı
30 Aralık PRA Films / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

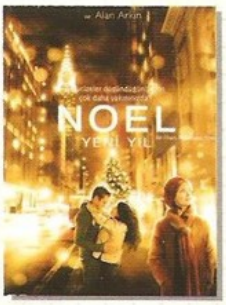

John Cassavetes'in sinemaya ya da 'Amerikan Bağımsız Sineması'na kazandırdığı 'karakter draması' türü, günümüzde de kendini çeşitli konseptler içinde göstermeyi beceriyor. Daha modernize hali ile devreye girince ortaya "Noel" gibi filmler çıkıyor. Alejandro Gonzalez Innaritu filmleri, "Crash" gibi filmlerin de bası çektiği bu 'günümüz eğilimi', DVD'sini gördüğünüz filmin içinde en çiğ haliyle bulunuyor. Chazz Palminteri'nin ilk yönetmenlik denemesi olan yapım, el kamerasını kullanmasının yanında yönetmenin özenli çerçevelerini de dengeli bir şekilde yerleştirmesi ile bir 'stil filmi' halini alıyor. Böylece hem karakterlerin kötü ruh hallerini yansıtmış, hem de görsel olarak stilize bir yönetmenlik işine imza atmış oluyor. Susan Sarandon, Penelope Cruz, Paul Walker, Alan Arkin'in bası çektiği bir grup insanın Noel öncesi yaşadıkları acılar (ayrılıklar, ölüm vs) ve günün mucizesiyle düzelmeleri fikri merkeze yerleştiriliyor. Böylece karakter psikolojilerini inceleme sansını, çok öykülü dramatik yapı ile yakalıyor. Bağımsız sinemanın ustalarından Robert Altman'a da göz kırpıyor. Melek gibi imgeleri gerçeküstü olarak değil de sembolik olarak kullanması da filmin gerçekçi hikayesinin lehine işliyor. Böylece gerçek anlamıyla Cassavetes'in yarattığı bu alt türün bir ürününü izlemiş oluyoruz. Noel konseptinin filmi, muhafazakar bir anlayışa doğru itip itmediği ise özellikle tartışılan bir konu olarak öne çıkıyor.

Kutu: Klasik seffaf.
Menü: Türkçe. Filmin müziği arka plana yerleştirilirken Noel ortamı yaratılıyor. Cruz ile Walker'ın sarılmış fotoğrafı öne yerleştiriliyor. Üstten ise kar yağıyor ve filmin aydınlık ama karanlık havası turuncu renklerin hakimiyetindeki Noel yazısı ve şehir görüntüsü ile sunuluyor.
Diğer Ekstralar: Türkçe altyazılı 5 röportaj dikkat çekiyor. Bu söylesilerdeki isimler ise Chazz Palminteri (7 dk), Susan Sarandon (4 dk), Penelope Cruz (3 dk), Alan Arkin (2 dk) ve Paul Walker (3 dk). Oyuncular, karakterleri ile ilgili yorumlarda bulunurlarken, yönetmen Palminteri, projenin doğusu, senaryonun eline ulaşısı, oyuncuları seçisi ve proje ile bütünleşme sürecini anlatıyor. 'Kamera Arkası' (9 dk), filmin çekim aşamasında sette çekilmiş görüntüleri sunuyor. Palminteri'nin kamera arkasında oyuncular ile dengeli-samimi ilişkisi ve görselliğe hakimiyeti öne çıkıyor.
Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Extralar: ✪✪✪

A Night at The Opera (1935)

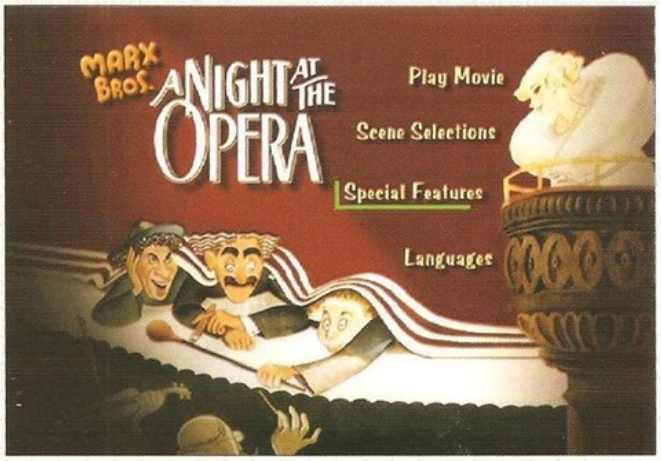

Y: Sam Wood
O: Groucho Marx, Chico Marx
Bölge: 2 (Türkiye) 87 dakika
1.37:1 Tam Ekran
İngilizce 1.0 Mono
Türkçe, İngilizce Altyazı
15 Aralık Warner / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

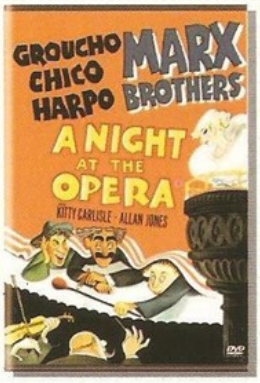

Sessiz Sinema döneminde, Amerikan sinemasında slapstick komedi türü, komedinin alt türü olarak baskındı. Sesli dönemle birlikte tek oyuncu ve karakterden sıyrılarak diyalog, karakter ve durum yazımına başlandı. Marx Kardesler de bu dönemde ortaya çıkan ve en dikkat çeken isimlerdi. Groucho, Harpo ve Chico kendi üstlerine aldıkları karakter prototiplerini her filmlerinde birbirine yakın olarak kullandılar. Groucho, dolandırıcı-düzenbaz ve ağzı laf yapan bir karakter, Harpo dilsiz ve harpo çalan saf bir karakter, Chico ise Groucho'nun karşısına ikilem yaratmak için çıkan benzer özelliklere sahip bir karakter olarak beynimize kazındı. Bu film de, onların en iyi filmleri olarak sinema tarihine geçti. Bir opera evi sahibi olduğu iddiasındaki Groucho'nun hem sanatçı hem de yatırımcı pesindeki hali gözler önüne seriliyor. Chico ise onun rakibi olarak başka sanatçılarla görüşüyor, ancak ikisinin de yaptığı dolandırıcılıktan öteye gitmiyor. Bu nedenle de eğlenceli anlar karşımıza çıkıyordu. Harpo'nun ise onlardan zıt hali, durumları daha da komik hale getiriyordu. Kardesleri, sesli sinemanın önemli komedi oyuncularının ataları olarak görmemiz mümkün. Özellikle de Groucho'nun diyalogları ve davranışları, bizi çok ötelere taşıyor. Sonucta slapstick komedinin durum komedisiyle harmanlandığı fars alt türünün de devreye girdiği bir seyirlik çıkıyor ortaya. DVD'ye yerleştirilen kopyada filmin dönemi nedeniyle kopukluklar göze çarpıyor. Zaman zaman da dijital kalıntılara rastlayabiliyoruz.

Kutu: Klasik siyah.
Menü: İngilizce. Marx Kardesler, tiyatro sahnesinin arkasından çizgi film kahramanıymış gibi orkestraya saldırıyorlar. Yukarıda ise dolandırdıkları kadın karakterin çizimi onları izliyor. Yani filmin mekanı menüye yansıyor.
Diğer Ekstralar: 'Remarks on Marx' (35 dk), klasikleşmiş yapım ile ilgili uzman görüşleriyle süslenen detaylı bir belgesel. Öncelikle kardeslerin filmografisine ve gerçeklestirdiklerine değiniyor. Ardından ise bu filmin ve önemli sahnelerinin üzerine gidiyor. Yani bir klasiğin portresini çıkarıyor. 1961 yılında yayınlan Hy Gardner Show'dan bir bölüm de (5 dk) izleyebiliyoruz. Programın özelliği ise Groucho Marx'ı konuk olarak almış olması. Bunların dışında MGM bünyesinde filmle aynı yıllarda çekilen 2 kısa film de izlenebiliyor. Bunlar "How to Sleep" (1935) (11 dk) ve "Sunday Night at The Trocadero" (1937) (21 dk). Eklerde, İngilizce altyazı mevcut.
Film: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪✪

Letyat zhuravli / The Cranes are Flying (1957)

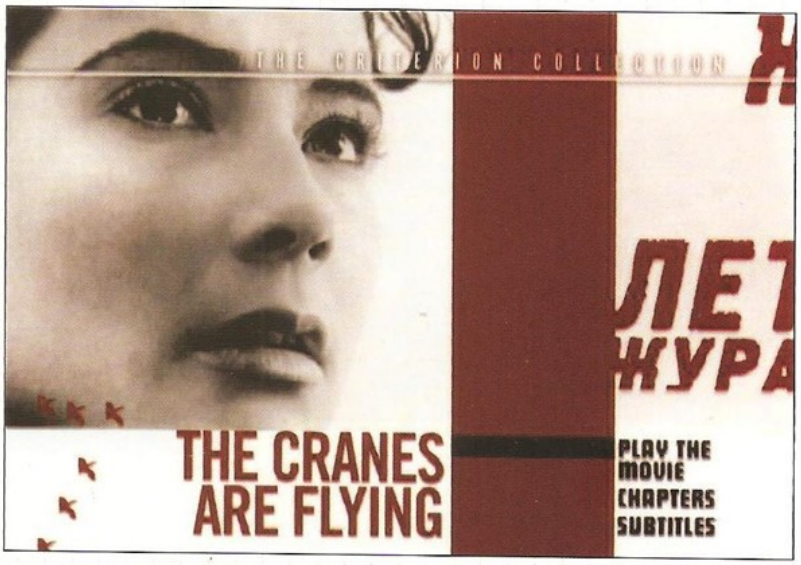

Y: Mikhail Kalatozov
S: Victor Rozov (kendi oyunundan)
O: Tatyana Samojlova, Aleksei Batalov, Vasili Merkuryev, Aleksandr Shvorin, Svetlana Kharitonova, Konstantin Nikitin
1.Bölge
Çıkış Tarihi: 30 Nisan 2002
Kolleksiyon No: 146

Rus sineması denince ilk aklımıza gelen, sessiz sinema dönemi olur. Bunun da nedeni Ayzenştayn, Kuleshov, Pudovkin gibi isimlerin başlattığı Sovyet sineması stilinin görsel olarak film gramerine kattıklarıdır. Sonrasında ise Rus sineması gittikçe tipik modellerin üzerine gider ve toplumsal yönü ağır basan yapımlara imza atar. Hepsinde de tek bir karakterin savaş dönemindeki dramı gözler önüne serilir. Böylece tipik karakter prototipleri devreye girer ve gerçek insanlar saf dışı kalır. 1950'lere gelindiğinde ise, toplumsal sinemayı estetikle destekleyen bir akım ortaya çıkar. Bunun da adı 'Thaw'dur. Toplumsal sorunları reddetmeyen bu akım, bunlara yeni bir yüz, estetik bir vizyon kazandırır. 'İnsan' hikayeleri anlatmaya başlar. Bu dönemde ülkeden çıkan filmler, uluslararası film festivallerinden ödüllerle dönerler. Bu eğilimin içine giren yönetmenler arasında Mikheil Kalatozov, Mikhail Romm, Grigory Chukhrai yer alır. Yeni nesil genç yönetmenlerden ise Andrei Tarkovsky ve Andrei Konchalovsky, bu akımın içine dahil olurlar. Tarkovsky'nin özellikle ilk filmi "Ivanovo Destovo / Ivan's Childhood" (1962), Venedik'te kazandığı Altın Aslan ile bu eğilimin içinde seyredip ödül alan filmler arasında yer alır. Bu akımın esas önemi de sonradan ortaya çıkar. 70'ler ve 80'lerde Rus film endüstrisi yoğun bir gelişmenin içine girer. Bunda tarihsel değişimin rolü büyüktür.

Criterion Collection

Kalatozov'a dönersek. 1930'lardan beri film çeken yönetmenin tarzının, film üzerinde işlediğini söyleyebiliriz. İnce eleyip sık dokuduğu işi, özellikle imgelerden ve çerçevelerden yarattığı anlam ile dikkat çeker. Zaman zaman sessiz sinemanın mantığından da beslenir. Yani henüz 'Yeni Dalga'nın devreye girmediği bir dönemde, yenilikçi bir sinemaya imza atar. Kendi benliğini filmin içine yerleştirir. Stilize bir yapı kurmayı başarır. 1958 yılında Cannes'da kazandığı Altın Palmiye de sanatçının değerini perçinler.

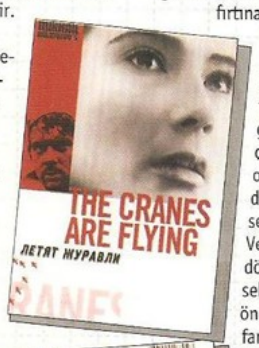

Filmin hikayesine gelirsek. Tipik bir 'savaşta aşk' modeli ile karşılaşırız. Yani erkek savaşa gider, kız onu bekler. Filmin ilk bölümünde Veronika (Tatjana Samojlova) ve Boris'i (Aleksey Balatov) aşklarını yaşarlarken, Kalatozov'un planlı açılarıyla görürüz. Ardından Boris askere gider. Veronika ise Boris'in ailesine kalır. Böylece bir bekleme süreci başlar. Bu noktada Boris'in de savaşta çektiği acıları görürüz. Ancak asıl önemli olan Veronika'nın çaldığı piyano ile etki yaratmaya çalışan Boris'in ağabeyinin neredeyse tecavüzüne uğradığını görmemizdir. Burada ailenin içindeki buhran halini de kavramış oluruz. Boris'in ağabeyinin yaptığı bu hareket, bir manada bizi klasik edebiyat veya tiyatro ürünlerindeki karakterlere götürür. Çünkü bu, fazlasıyla trajik bir durumdur. Bu nedenle de ağabeyin yüzündeki ifade abartılı olarak yansıtılır. Kalatozov'un en stilize çektiği sahnelerden biri de zaten odur. Özellikle kameranın önüne yerleştirdiği Veronika ile arkasında olan biteni gösteren odak tercihleri, dışarıdaki fırtınalı hava ve kırılan camı kullanması, karanlık atmosfere katkıda bulunurlar. Kalatozov, genel anlamda, filmini dokusa da bunun gibi birkaç sekans ön plana çıkar. Bunlar da ruhsal olarak karakterlerin yükseldiği sekanslardır. İlk açılış sekansı, saldırma sekansı ve Veronika'nın savaştan dönenleri karşılamaya gittiği sekans, bunların en önemlileridir. Burada, daha farklı bir yönetmenlik anlayışı gözler önüne serilir. Yine Veronika'ın yakın planları devreye girer. Ancak kısa planlar ve el kamerası, bu ruh halinin tasvirini bütün işlevsellikleriyle yansıtırlar. Buna, fona yerleştirilen müzik de büyük katkı yapar. Böylece Kalatozov, her türlü görsellikle birlikte stilize yapısını tamamlamış olur. 'Savaşta aşk' modelini ise ruh haline göre görsellik felsefesi ile bir anlamda yenilemiş olur. Yine de sonunda melodramatik öğelerin devreye dengeli bir şekilde girmesi kaçınılmazdır.

5 karede bir cinayetin anatomisi:

1 Filmin başlangıç bölümü, iki sevgilinin mutlu anlarını gösterir. Burada Kalatozov'un geniş açıları ve geniş objektif tercihleri ile yerleştirdiği ilginç kamera yerleri, bize aşkın bile toplumun içinde kaybolacağını öğütler.

2 Boris'in kardeşinin, Boris'in sevgilisine adeta saldırması, savaşın getirdiği kriz dolu atmosferin yansımasıdır. Bu sahnedeki ışık kullanımı da adeta kara filmlerinden kopma bir ışık oyununu andırır ve karamsar bir korku atmosferi yaratır.

3 Boris, savaşta sevgilisine duyduğu özlemi, bir halüsinasyon ile atmaya çalışır. Ormanda düşen karakterimiz yukarıya (adeta Tanrı'dan yardım beklercesine) bakar ve 'görüntü bindirme' tekniği ile sevgilisinin evinin merdivenlerinde birbirlerine sarılışlarını görürüz.

4 Veronika, savaştan dönenleri karşılamaya giderken Kalatozov'un el kamerası ve kısa planları devreye girer. Böylece onun telaşını resmetmekte büyük başarı kaydeder.

5 Turnalar, filmin ana metaforu olarak karşımıza iki kere çıkarlar. Hepsinde de yukarıdan gelecek ilerleyen bir yaşam düşüncesini perçinlerler.

Bu ay çıkan Criterion DVD'leri

La Bete Humaine (Jean Renoir, 1938)
Kind Hearts & Coronets (Robert Hamer, 1949)
Metropolitan (Whit Stilman, 1990)
Viridiana (Luis Bunuel, 1961)
Young Mr. Lincoln (John Ford, 1939)

Ran: Koleksiyoner Versiyonu (1985)

Y: Akira Kurosawa
O: Tatsıya Nakadai, Akira Terao
Bölge: 2 (Türkiye) 156 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Japonca 5.1 DD, Türkçe 5.1 DD
Türkçe Altyazı
Aralık Studio Canal / Palermo
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Var

Akira Kurosawa'nın en evrensel filmi olarak niteleyebileceğimiz bu yapım, Shakespeare'in "Kral Lear" ve "Macbeth" gibi eserlerini bir potada eritmeye soyunuyor. Bir Japonya hükümdarı, üç yozlaşmış oğlunun farkındadır. Ülkesini onlara kaptırmayı düşünmemektedir. Bu noktada devreye, iktidar kaygısı, açgözlülük gibi kavramlar girer. Çünkü iki oğlu ona karşı bir savaş başlatacaktır. Bir noktadan sonra hükümdar, yaşam-ölüm arasında gidip gelir. Böylece felsefi konulara da gireriz. Savaş sahnelerindeki akıcı üslup ve arkaya yerleştirilen müzik ile 'opera' sanatıyla benzerlik gösteren görsel tercih, 'Kurosawaesk' bir yaratıcılık ve özenle karşımıza gelir. Kan kullanımından çekinilmemesi de bu sahnelerin gerçekçiliğini perçinler. Hikaye kurgusundaki serbestlik, özgün bir Japon savaş filmi izlediğimizi anlamamızı sağlar. Hükümdar ve oğullar arasındaki içsel çekişmenin ana çerçeveyi oluşturduğu film, aslında Kurosawa'nın minimalist karelerinin yozlaşmış toplumu yansıtması için seçtiği bir arka plandır. DVD'nin ses aktarımında özellikle arka kanallarının devamlı çalışması, savaş sahnelerindeki etkiyi arttırır. Kusursuza yakın görüntü de bu özelliği perçinler.

Kutu: İki DVD'lik özel koleksiyon kutusu. Siyah karton kabın üzerinde "Ran" yazısını kabartmalı olarak görüyoruz. İçinde ise iki disklik bir karton kutu bulunuyor. Onun üzerinde de "Ran" yazısı yine kabartmalı olarak mevcut.
Menü: Türkçe. Standart bir menü tasarımı görebiliyoruz. Ön tarafa, hükümdarın resmi yerleştirilirken arkadan filmin görüntüleri akıyor.
Diğer Ekstralar: Uzun ve kapsamlı bir kamera arkası belgeseline (71 dk) ulaşabiliyoruz. Filmin setinden zor bulunan görüntüler, Kurosawa'nın yorumları ile sunuluyor. Kostüm ve dekor çalışmalarına verilen özenin üstüne gidiliyor. Askerleri, sette arabaların yanında yürürken görmek gibi ilginç anlara da tanık olabiliyoruz. 17 dakikalık bir açılışın ardından sahne seçimi gibi geçebileceğiniz çeşitli bölümlere ayrılıyor. 'Savaş', savaş sahnelerinin özenli çalışmalarını anlatıyor. 'Sabır', özellikle doğa şartlarıyla yaşanan zorluklara alışma sürecini belgeliyor. 'Hız', çekim hazırlıklarının dakik olması gerektiğine dikkat çekiyor. 'Yağmur', çekimi iki gün boyunca engelleyen yağmur suları ve doğal şartların zorluğu öne çıkıyor. 'Ateş', savaşta karşımıza çıkan ateş oklarının yapılışını anlatıyor. 'Sis', yine çekim boyunca zorluk yaratan bir öğe olarak devreye giriyor. Oyuncuların bu doğa koşulu ile mücadelesi de gözler önüne seriliyor. Bu ek hem İngilizce hem Türkçe altyazı ile izlenebiliyor.
Film: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪✪

Magnolia / Manolya (1999)

Y: Paul Thomas Anderson
O: Julianne Moore, William H.Macy
Bölge: 2 (Türkiye) 181 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 DD, İngilizce 5.1 DD
Türkçe Altyazı
14 Aralık New Line / A.E. Film
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok

Filme, 'Tesadüfle oluşan hikayeler vardır ve bunların hepsini filmlerde görürüz' cümlesiyle gireriz. Ardından her filmde tanık olabileceğimiz 'gerçek' hikayelerin toplamıyla karşılaşırız. Yaklaşık 20 karakter üç saatlik zaman diliminde kendi paylarına düşeni alırlar. Çünkü fazlasıyla derinlemesine ve birbirlerine bağlantılı çizilirler. 'Manolya' gibi açılırlar. Çiçeğin her yaprağı bir karakteri anlatır. Bu yapraklar birbirine bağlıdır, mevsime göre de renk değiştirirler. Böylece film, Amerikan toplumundan manzaralar sunar. Bir reklam yıldızı, bir reklam yapımcısı, bir TV programı sunucusu, bir TV programı yarışmacısı, geçmişte bir TV programından para kazanmış orta yaşlı adam, bir polis, bir uyuşturucu bağımlısı kız ve daha niceleri, çiçeğin içindeki yerlerini alırlar. Hepsinin hikayesi de birbirine bağlantılıdır. Ün dünyasının kazananları ve kaybedenleri filmin merkez noktasını oluştururlar. Kısaca bir mahallede yaşayan ve hayatları tesadüflerle kesişen -filmin açılış sekansında P.T. Anderson'ın, üç haberi birleştirerek tesadüf öyküleri olarak kısa filmler halinde sunması da bunu kanıtlıyor- birçok insanın gerçek süsü verilmiş yaşamları gözler önüne serilir, hayat mücadelesi merkeze yerleştirilir. Tabii herkesin hayatla baş etme çabasının yönü farklı olduğundan senaryonun alt metinleri de genişler. DVD'nin renklerde bir sorun yaratmaması bu başyapıtı izlemenin zevkini arttırıyor.

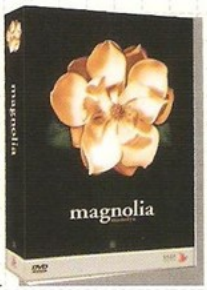

Kutu: Özel kaplı koleksiyon kutusu. İki katlı, dört yüzlü kutunun üzerinde de kabartma bulunuyor.
Menü: Türkçe. Magnolia'nın sembolü arka plana yerleştirilirken siyah renklerin hakim olduğu bir havaya sahip menü tasarımları görebiliyoruz.

Diğer Ekstralar: 'Magnolia'nın Günlüğü' (70 dk), özellikle öne çıkıyor. İlk on dakikanın ardından çeşitli bölümlere ayrılan ve P.T. Anderson'a odaklanan çekime hazırlık aşamalarının ardından setten görüntüler sunuyor. Fazlasıyla detaylı bu görüntülerin içine özellikle Julianne Moore ve diğer oyuncuların yorumları da giriyor. Filmin üzerine nasıl titrendiğini öğrenebiliyor ve Anderson'un hakimiyetine vakıf olabiliyoruz. En sonda ise, yönetmenin 'Altın Ayı'yı kazandığı andaki görüntüleri gözler önüne seriliyor. 8 dakika uzunluğundaki çekim hataları ise DVD'nin öne çıkan özellikleri arasında yer alıyor. Tom Cruise'un canlandırdığı Frank T.J. Mackey ile ilgili iki bölüm de mevcut. Biri seminerini (4 dk), biri ise 'Seduce and Destroy' adlı reklamını (2 dk) sunuyor. Bunların dışında filmin 'teaser'ı,10 TV reklamı ve 'Aimee Man - Save Me' video klibi izlenebiliyor. Eklerde altyazı bulunmuyor
Film: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪✪

Some Like It Hot / Bazıları Sıcak Sever (1959)

Yönetmen : Billy Wilder
Senaryo : Billy Wilder, I.A.L. Diamond (Robert Thoeren ve Michael Logan'ın öykülerinden)
Oyuncular : Marilyn Monroe, Tony Curtis, Jack Lemmon, George Raft, Pat O'Brien, Joe E. Brown, Nehemiah Persoff, Joan Shawlee, Billy Gray, George E. Stone
1959 / 120 dk.
İngilizce / Türkçe Altyazılı
2. Bölge (Türkiye)

İlk gösteriminden bu yana neredeyse yarım asır geçmiş olmasına rağmen, Amerikan Sinema Enstitüsü'nün 'Amerika'nın En Komik Filmleri' listesinde birinci sırada yer alan "Some Like It Hot / Bazıları Sıcak Sever", muhteşem bir komedi, daha doğrusu 'çılgın bir fars'tır. Yedinci sanatın en önemli isimlerinden olan Billy Wilder'ın (1906-2002) 1959 tarihli siyah beyaz klasiği, 6 dalda Oscar'a aday olmuş, 'En İyi Kostüm' dalında kazandığı heykelciğe, birçok prestijli ödülün yanında 3 'Altın Küre'yi de eklemeyi başarmıştır. Billy Wilder ve yetenekli senarist I.A.L. Diamond'ın (1920-1988) enerji dolu uyarlamaları, filmin üç efsanevi yıldızının da katkısıyla gerek gişede, gerekse eleştirmenler nezdinde büyük bir zafer kazanmıştır. Cinsellik üzerine ciddi bir taslama, ahmaklığa varan saflık, iğneleyici göndermeler, zeki 'gag'lar ve üstün performanslarla birleşip, filmin unutulmazlar arasında yer almasını sağlamıştır.

DVD klasik

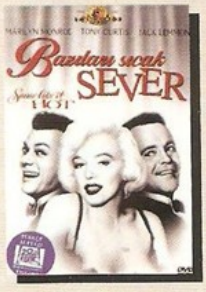

Chicago'lu iki issiz müzisyen olan Joe ve Jerry, talihsiz bir tesadüf eseri, 14 Şubat 1929'da, bir mafya hesaplaşmasına, 'Sevgililer Günü Katliamı'na tanık olurlar. İki kafadar, Kürdan Çarli ve arkadaşlarını öldüren Colombo ve çetesine yakalanmamak için, kadın kılığına girip, kendilerini, Miami'ye turneye giden ve tamamı kadınlardan oluşan bir caz grubunun yeni üyeleri olarak bir trende bulurlar. Joe, (Tony Curtis) 'Josephine', Jerry (Jack Lemmon) ise 'Daphne' kimliğinde 'adeta cennetteymiş' gibi anlar geçirirlerken, Joe, grubun solisti sarışın bomba Sugar Kane'e (Marilyn Monroe) aşık olur. Joe, dolar milyoneri ama sorunlu, tembel ve utangaç bir genç kılığında, güzel kadının kalbini çalmaya çalışırken, Jerry'de kadın kılığında dolaşmaya devam etmekte ve peşine düşüp ona kurlar yapan, heveslı ve yaşlıca bir milyonerle 'flört!' etmektedir. Bir süre sonra kahramanlarımız, Miami'de kaldıkları otelin, peslerindekilerin de dahil olduğu ünlü gangsterlerin toplantı mekânı olduğunu öğrenirler.

Wilder filminde, acımasız gangster dünyasını, incelikli ve kahkaha dolu zeki bir mizahla yoğurmuş, dönemin sosyo-ekonomik koşullarına, politik tabloya ve toplumsal ahlaka ciddi eleştiriler getirmiştir. Filmin cüretkâr öykü kurgusunun kaynağı, Wilder'ın kafasını rol-yapma ve kılık değiştirme meselesine takmış olmasında yatar. Filmi ilginç kılan asıl nokta, insanın karşı cinsin kimliğine bürünerek yaşaması durumunda, içinde gizli kalan yönlerini araştırma imkanına sahip olacağını ve böylece gerçek karakterini keşfedeceğini ima etmesidir. 'Beyazperdede cinsiyet değiştiren kahramanlar' kavramında hâlâ en önemli örnek olarak gösterilen film, Wilder'ın gerçek mirasçısı kabul edilen Blake Edwards'ın 82 tarihli "Victor Victoria"sına göz kırpmaktadır. Dustin Hoffman'ın yine 82 tarihli "Tootsie"si, Robin Williams'ın döktürdüğü 93 yapımı "Mrs. Doubtfire", Howard Hawks'ın yönettiği ve başrolü Cary Grant'ın üstlendiği 49 tarihli komedi "I Was A Male War Bride" ve Barbra Streisand'ın performansıyla akıllarda yer eden 83 yapımı "Yentl", beyazperdede 'yer değiştiren cinsler' üzerine önemli örnekleri oluşturur. "Bazıları Sıcak Sever", başrol oyuncuları Jack Lemmon, Tony Curtis ve Marilyn Monroe'nin 'saf sarışın' rolündeki muhteşem oyunculukları yanında, bazı sinefillerin zihinlerine, yaşlı ve zengin çapkın 'Osgood' rolünde Joe E. Brown'ın unutulmaz performansıyla da kazınmıştır. Osgood ve Jerry/Daphne'nin ateşli tango sahnesi, çok komik ve son serece sevimlidir. Filmin unutulmaz diyaloglarından birinde yine Joe E. Brown yer almaktadır. Daphne'nin (Jack Lemmon), kosustururken ayağından fırlayan topuklu ayakkabısı, çapkın Osgood tarafından yerden alınıp, tekrar Daphne'ye giydirilirken, yaşlı çapkın kendini tanıtma şansı yakalar: Ben Fielding Osgood, üçüncü... Jack Lemmon hemen cevabı yapıştırır: Ben de Cinderella, ikinci.

Filmin hoş sahnelerinden biri de Tony Curtis'e aittir. 'Sugar Kane'i etkilemek için milyoner kılığına girip İngiliz aksanıyla konuşan Joe, sahilde bir çocuğun elinden kaptığı bir sepet

dolusu midye kabuğunu, güzel sarışına göstererek söyle der: "Deniz kabuğu toplamak en büyük hobim. Amblemimiz de bu. Hatta, petrol şirketimize de bu adı verdik, Shell..." Tony Curtis ve Marilyn Monroe'nun çekimleri sırasında küçük bir aşk yaşadıkları iddia edilen filmin, müzikleri de bir hayli dikkat çekicidir. Kostüm tasarımcısı Orry Kelly'nin titiz çalışması Oscar'la ödüllendirilmiş, görüntü yönetmeni Charles Lang'ın gerek iç mekan gerekse gün doğumu/gün batımı çekimleri oldukça beğenilmiştir. "Some Like It Hot", 1935 Fransız yapımı "Fanfare d'amour" ve 1951 tarihli Alman filmi "Fanfaren der Liebe" nin senaryosu üzerine çalışılmış ve değişime uğramış varyasyonudur. Bazı izleyiciler, "Bazıları Sıcak Sever"i, ülkemizde "Erkekler Sarışınları Sever" adı ile oynayan "Gentlemen Prefer Blondes" ile karıştırırlar. Oysa, "Erkekler Sarışınları Sever", Howard Hawks'ın 1953'te yönettiği başka bir romantik komedidir. Filmlerin ortak yönü ise, kelime birlikteliği yanında iki filmde de Marilyn Monroe'nin yer almasıdır. Hawks'ın filminde başrolü, dönemin bir diğer 'femme-fatale'i Jane Russell ile paylaşan Monroe, çok sevilmiş ve aşk tanrıçası olarak anılmıştır. Afro-Amerikalı Wayans biraderlerin, sarışın seksi kadınlar kılığına girdiği 2004 yapımı "White Chicks"de ilhamını büyük ölçüde "Bazıları Sıcak Sever"den almıştır. Yeşilçam, dönemin popüler filmini ülkemize uyarlamakta fazla gecikmemiştir. Hulki Saner, 1964'de yapımcı, senarist ve yönetmen olarak imzaladığı "Fıstık Gibi Maşallah"da orijinal filme sadık kalarak yerel motifler kullanmış ve filmi büyük beğeni ile karşılanmıştır. Yerli adaptasyonda, Curtis ve Lemmon'a karşılık İzzet Günay ve Sadri Alışık rol almış, Marilyn Monroe'nun rolünü de Türkan Şoray üstlenmiştir. Orijinal filmin son sözü olan 'Nobody's Perfect', yerli filmde 'O kadar kusur, kadı kızında da olur'a dönüşmüştür... Cinsellik ve toplumsal yapı üzerine amansız bir taslama sayılan "Some Like It Hot", Hint sinemasına 1975'de "Rafoo Chakkar" adıyla yansımış ve Hint tarzı bir yeniden çevrime bürünmüştür.

Usta sinemacı Billy Wilder'ı bu filmle keşfeden genç sinemaseverler için Wilder'ın bazı ünlü filmlerini sıralamakta yarar var: "Double Indemnity / Çifte Tazminat-1944", "The Lost Weekend-45", "Sunset Boulevard / Sunset Bulvarı-50", "Stalag 17 / Casuslar Kampı-53", "Sabrina-54", The Seven Year Itch / Yaz Bekarı-55", Love In The Afternoon / Öğleden Sonra Aşk-57", "The Apartment / Garsoniyer-60", "Irma la Douce / Sokak Kızı Irma-63", "The Fortune Cookie / Büyük Tasarı-66", "The Front Page / Baş Sayfa-74" ve "Fedora-78".

MURAT ERŞAHİN

Danny Deckchair / Danny Deckchair Nerede? (2003)

Tiglon - 1.33:1
İNG / TR 2.0 S - TR altyazı

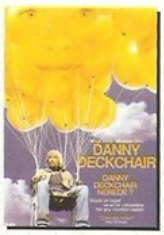

Danny (Rhys Ifans), Avustralya taşrasında soförlük yaparak hayatını kazanan bir alt sınıf bireyidir. Kız arkadası Trudy ile mutlu bir yaşam sürmemektedir. Bir gün, uzun süre uğraştığı icadı gerçeklesir. Bir iskemleyi balonlara bağlar, oturur ve sonsuzluğa doğru yol alır. Düstüğü yerin neresi olduğunu bilemez. Ancak ruh ikizini bulduğunu zanneder. Miranda Otto'nun canlandırdığı Glenda, bu ıssız şehirde ona destek olur. Böylece tesadüflerle oluşan bir romantik-komedi izlemis oluruz. Senarist-yönetmen Jeff Balsmeyer, masalsı ögeleri geriye çekip sosyal sorunları öne taşıyarak kendi vizyonunu olusturur.

Film: ✪✪
Ekstralar: ✪✪

Romasanta (2004)

Tiglon - 4:3
İNG 5.1 DD - TR 2.0 S - TR altyazı

19. yüzyıl İspanya'sında geçen bir kurt adam filmi ile karsı karsıyayız. Bu nedenle de türün kodları buna göre olusturuluyor. Ormanın ortasında bir evde yaşayan Manuel Romasanta (Julian Sands), her türlü kadınla beraber olabilecek bir çekiciliğe sahiptir. Ancak ormanda yaşayan bir kurt adam ile yüzleşmek zorundadır. O da kötü görünüslü iri yapılı biridir. Bir gün bu tedirgin edici ortamın altındaki gerçeğin hiç de bu kadar kolay olmadığı anlasılınca filmin son kısmındaki 'mahkeme salonu' bölümüne geçeriz. Böylece daha düsünsel noktalara gidilir. Kurt adam mitinin ilginç bir yorumunu görmek isteyenler için ilginç bir seyirlik diyebiliriz.

Film: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪

Madagascar / Madagaskar (2005)

Tiglon - 1.85:1
İNG / TR 5.1 DD - TR altyazı

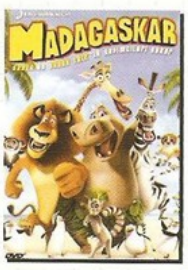

New York Central Park hayvanat bahçesindeki 'kent ormanının' kralı, kuşkusuz Alex adlı aslandır. En iyi arkadasları ise Zebra Marty, Zürafa Melman ve Su Aygırı Gloria'dır.
Her biri, hayvanat bahçesinin dışındaki dünyayı merak etmektedir. Dile getirmeseler de atalarının doğduğu ve yasadığı, ait oldukları toprakları özlemektedirler. Bu özlemi en çok çeken de Zebra Marty'dir. Bir süre sonra kahramanlarımız soluğu Afrika'ya giden bir gemide alırlar. Başka bir hayvanat bahçesine nakil edilmek için çıkılan yolculuk, sabotajcı penguenlerin gemiyi batırmasının ardından kahramanlarımız için farklı bir özgürlüge dönüsür. Dört kafadar, kendilerini, egzotik Madagascar adasında bulurlar. Özlemini çektikleri ve merak ettikleri 'vahsi hayat', tüm çıplaklığıyla karsılarındadır. "Madagaskar", çok sevilen görkemli animasyonlar "Shrek" ve "Shark Tale / Köpekbalığı Hikayesi"nin yapımcısı Dreamworks stüdyolarının yeni ürünü. Macera ve mizah dolu animasyonun seslendirme kadrosunda oldukça ünlü isimler yer alıyor. 'Aslan Alex'i Ben Stiller konuşurken, 'Zebra Marty'yi ünlü komedyen Chris Rock seslendiriyor. "Madagaskar"da, eski nesil çizgi filmlerin görünümünü tekrar yakalamak için teknoloji harikası bilgisayar animasyon teknikleri kullanılmıs. Kahramanlarımız, 50'li ve 60'lı yılların iki boyutlu animasyon tekniğinden esinlenilerek yaratılmıs. Oldukça stilize bir çalısma olan sevimli animasyon, eğitici mesajlar içeriyor. Dostluğun gücü ve sevginin, her türlü farklılığı yok edeceğini söylüyor. Beraber olmayı basarabildikten sonra, kim-ne olduğunun ve kökeninin hiçbir önem taşımadığının altını ciziyor. Beraber kalabilmenin güzelliğinden, dayanışma ve özgürlük duygusunun yüceliğinden bahsediyor.

Film: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Laws of Attraction / Cazibe Kanunları (2004)

Medyavizyon - 1.85:1
İNG / TR 5.1 DD - TR altyazı

Pierce Brosnan ve Julianne Moore ile bası çeken bu romantik-komedi, gecelik ilişki sonrası yaşananları anlatıyor. İki avukatın arasındaki bu anlık etkileşimin nasıl bir noktaya gittiği öyküleniyor. Aynı zamanda, aynı ortamda olmanın verdiği 'çekim' duygusunu gözler önüne seriyor. Olabildiğince hafif ve bazen masalsı bir tat bırakan bu film, türün standartlarına uygun seyretmesiyle dikkat çekiyor. "Sliding Doors" ile tandığımız Peter Howitt'in yönetmenliğindeki film, İngiliz mizah anlayışını da içinde barındırıyor.

Film: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪

Raise Your Voice / Sesini Duyur (2004)

Tiglon - 2.35:1
İNG 5.1 DD - TR 2.0 S - TR altyazı

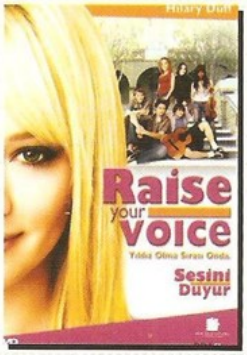

Sempatik yüzü ve mimikleri ile cocuksu bir güzellikle perdeye yansıyan Hilary Duff, sarkıcı/oyuncu kimliğini bu filmde de sergiliyor. Daha çok gençlik filmi formatında akan bu yapım, tipik bir yükseliş hikayesi. Ağabeyi öldükten sonra onun da arzusunu yerine getirerek yaşadığı kasabadan şehre 'müzik' okumak için gelen Terri, bu yönde ilerlemek için toplumsal 'gel-git'lerle baş başa kalır. Bu noktada etrafındakilerin ona pozitif-negatif etkileri ve babasının reaksiyonu devreye girer. Böylece bu zor yaşamdan, bir 'yıldız' olarak kurtulmak isteyecektir. Bu tipik hikayede, karakterlerin zaman zaman sarkmaları, hikayenin inandırıcılıktan uzak seyretmesi en önemli zaaf olur.

Film: ✪✪
Ekstralar: ✪✪

Perfect Man / Bay Mükemmel (2005)

Tiglon - 1.85:1
İNG 5.1 DD - TR altyazı

Hilary Duff'ın basrolünde oynadığı film, hem orta yaslı hem de genç izleyiciyi hedef alan sevimli bir komedi. Duff'ın düsürdüğü yas sınırını yukarı çekmek için senaryosunun özel olarak düzenlendiği belli olan bu yapım, buna rağmen gişede başarı sağlayamadı. Annesi Jean için mükemmel erkeği bulma arayısındaki Holy'nin maceraları filmin ana konusu. Ancak genç karakterimizin etrafındaki askları görmemesi de bir paralel hikaye olarak devreye giriyor. Böylece romantik-komedi tonu öne çıkıyor ve dörtlü ilişkilerle eğlenme sansı yakalıyoruz.

Film: ✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Spongebob Squarepants: The Movie / Sünger Bob Kare Pantolon (2004)

85 Dk. - Palermo - 1.85:1
İNG / TR 5.1 DD - TR altyazı

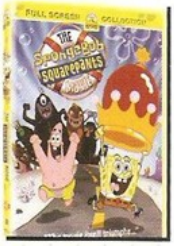

Nickelodeon'un sevilen çizgi filmi, uzun metraj serüveniyle 2004'te beyazperdeye yansıdı. Sevimli sualtı yaratığı "Sünger Bob / Sponge Bob" ve arkadaslarının maceraları, her türlü siddet ve vahsetten uzak, eğitici, öğretici ve insancıl yapısıyla çocuklar, hatta yetiskinler için dört dörtlük bir yapım. Komedi ve macerayı harmanlayan animasyon, uzun metraja yine yaratıcısı Stephen Hillenburg tarafından uyarlanmış. Denizaltı kralı King Neptün'ün tacı çalınınca, Bikini Bottom'da her sey altüst olur. Bütün kanıtlar, Sünger Bob'un patronu Mr. Krabs'ın suçlu olduğunu göstermektedir. Buna inanmayan Sünger Bob, en yakın dostu Patrick'i de yanına alarak, Shell City'ye gitmek üzere yola çıkar. Calınan tacı zamanında bulup geri getirebilirse Mr. Krabs kurtulacak, Bikini Bottom'da süren kaos bitecek, şehir; eski huzur dolu günlerine geri dönecektir. Kendine has stilize çizimleri, hos esprileri ve "Finding Nemo / Kayıp Balık Nemo" tarzı naif yapısıyla çok sevimli bir film "The Sponge Bob Squarepants".

Film: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Home At The End of The World / Dünyanın Sonundaki Ev (2004)

Tiglon - 2.35:1
İNG / TR 2.0 S - TR altyazı

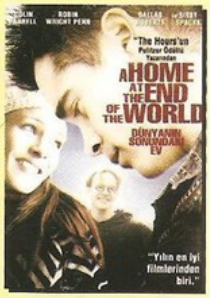

Jonathan (Dallas Roberts) ve Bobby (Collin Farrell), 60'lar Cleveland'ında tanısıp kaynasmış iki arkadastır. Ancak dönemin verdiği özgür ruh ile aralarında bir ilişki de devreye girmiştir. 80'ler New York'unda karsılastıklarında ise içine bir kadını alan üçlü bir ilişkinin odak noktası olurlar. Böylece filmin konsepti tartışılır bir noktaya gelir. "The Hours / Saatler"in yazarı Michael Cunnigham'ın yazdığı romandan uyarlanan yapım, ilk filmini yöneten Michael Mayer'in imzasını taşır. Ancak roman uyarlaması olması nedeniyle bünyesinde çesitli dezavantajlar içerir. Bu nedenle de derli toplu bir film olamaz.

Film: ✪✪
Ekstralar: ✪✪

Looking Glass War (1969)

Sony HE - 2.35:1
İNG Mono - TR altyazı

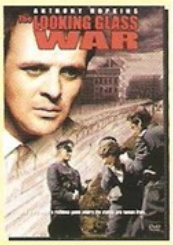

Ünlü yazar John Le Carre'nin romanından uyarlanan film, kadrosunda Anthony Hopkins gibi bir ustayı barındırıyor. 1970'lerin derin anlamlı ve ağır tempolu başarılı politik-gerilimlerinden birini Frank Pierson yönetiminde izleyebiliyoruz. Polonyalı muhbir Leiser, Doğu Almanya'nın roket anlaşması imzaladığını itiraf eder. Ülkeye gelen karakterimiz bir Alman kadınıyla aşk yaşar. Böylece ajan ustalarından kaçış hikayesi de başlamış olur. Pierson'ın anlamlı çerçeveleri filmin en büyük kozu olarak politik atmosferin içinde önemli bir noktaya yerlesirler.

Film: ✪✪✪✪
Ekstralar: ✪

The Sisterhood of Traveling Pants / Gezgin Pantolon Kardeşliği (2005)

Tiglon - 2.40:1
İNG / TR 5.1 DD - TR altyazı

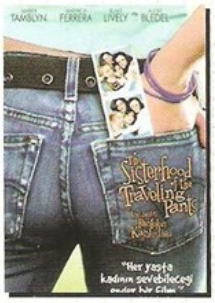

Chick-flick (kız filmi) olarak niteleyebileceğimiz yapım, 4 kız arkadaşın hikayesine uzanıyor. Ne zaman ayrılırlarsa ayrılsınlar, hep bağlı kalmaya yemin eden bu kisiler, bir pantolon yoluyla birleşiyorlar. Biz ise, Amber Tamblyn, Alexis Bledel, America Ferrara ve Blake Lively'nin canlandırdığı bu karakterlerin yasamlarından kesitler izliyoruz. 20 yaşlarındaki bu isimlerin hayatları biraz da gençlik filmi bünyesinde vuku buluyor. Ancak dizi yönetmenliğinden gelme Ken Kwapis, hiç de iç acıcı bir film sunmuyor bizlere. İzleyiciyi TV anlayısından beslenen ve TV için pazarlanması gereken bir yapım ile bas basa bırakıyor. 20 yaşlarındaki kızların, sadece bilgi sahibi olabilmeleri için, suya sabuna dokunmama uğrasındaki bu yapımı izlemeleri önerilebilir.

Film: ✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

American History X / Geçmişin Gölgesinde (1998)

A.E. Film - 1.85:1
İNG / TR 5.1 DD - TR altyazı

Bir neo-nazi olan Derek Vineyard (Edward Norton), iki siyah tenli adamı öldürdüğü için 3 yıl hapse mahkum olur. Bu süreçten sonra ideolojik olarak bazı seyler degismistir. Çünkü orada kendisi ile aynı mantığa sahip kisilerle karsılasmıstır. Kardesi Danny (Edward Furlong) ise aynı yola girmistir. Derek hapisten çıktıktan sonra ona doğru yolu göstermek için çabalayacaktır. Ancak bu, o kadar da kolay olmayacak ve siddet dolu anlara sahne olacaktır. Yönetmen Tony Kaye, görüntü yönetmenliğini de kendi yaptığı filmi siyah-beyaz ve renkli çekerek 'ruhsal ayrım' yapma sansını da yakalar. Ortaya fazlasıyla tartışmalı bir yapım çıkar.

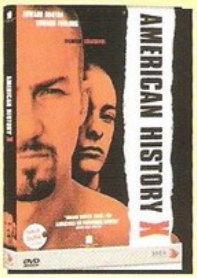

Film: ✪✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪

Acacia / Akasya (2003)

Palermo - 1.85:1
KOR Dts - TR 5.1 DD - TR altyazı

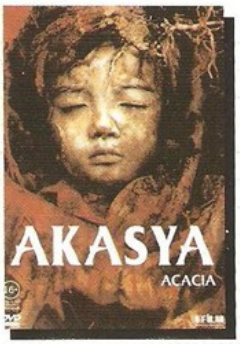

Doğaüstü uzak doğu 'mit'lerinden yola çıkan Güney Kore yapımı "Akasya", çürümüs aile yasantısına, bozulan toplumsal değerlere değinip, insanın iç hesaplaşması ve pişmanlıkları üzerine, güçlü ve etkili bir öykü anlatıyor. Etkileyici korku-dram, ailesi ölen küçük bir oğlan çocuğu, yanlarına evlatlık verilen çocuk özlemi içindeki bir aile, ailenin yaslı babası, evin arka bahçesindeki akasya ağacı ve çocuğun kaybolusuyla başlayan gizemli olaylar çevresinde gelisen öyküsüyle, ürkütücü olmasının yanısıra oldukça sarsıcı bir yapım. Sefkat ve sevgi üzerine ici dolu seyler söyleyen Güney Kore filmi, başarıyla kurduğu karanlık atmosfere güçlü bir sinema dili eklemeyi basarmıs. 'Kan' içermeden ürküten film, cesaret, dejenerasyon, çürümüşlük kavramlarını da kaşıyarak göründüğü gibi olmayan insanların hikayesini 'küçük' ama önemli bir insanlık dersiyle buluşturuyor.

Film: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Christmas with The Kranks / Çılgın Yılbaşı (2004)

Sony HE - 2.40:1
İNG 5.1 DD - TR altyazı

Noel'i kutlamamaya karar veren Krank ailesi, onun yerine Karayip'te bir tatile gitmeye karar verir. Ancak bu yanlısıklar komedyasında ani bir olay gerçeklesir ve Noel'i kutlamak zorunda kalırlar. Böylece derslerini de almıs olurlar. John Grisham'ın "Surviving Christmas" romanından uyarlanan film, zaman zaman kara komediye kayan bir durum komedisi. Tim Allen, Jamie Lee Curtis ve Dan Aykroyd'un biraz karikatürize, biraz gerçek hallerini görmek için izlenebilir. DVD'nin görüntü transferindeki başarı, sizi tatmin edebilir..

Film: ✪
Ekstralar: ✪✪

No Direction Home: Bob Dylan (2005)

Palermo - 1.33:1
İNG 5.1 DD - TR altyazı

Martin Scorsese'nin yıllardır üzerinde çalıstığı bu proje, 200 dakikalık uzun süresiyle dikkat çekiyor. Bu nedenle ustanın, televizyon için tasarladığı yapım, ilk gösterimini 2005 Eylül ayındaki Toronto Film Festivali'nde gerçeklestirdi. Müzisyenin biyografisini 1966 yılına kadar yansıtan bu belgesel, arşivlik görüntülerle günümüzdeki tepkileri birlestirmesiyle öne çıkıyor. Martin Scorsese-Bob Dylan ikilisinin biraraya gelip uzun süreli bir çalışmaya girişmeleri ile ortaya çıkan kisisel yapıt, özellikle müzik hayranları için arşivlik bir 2 disklik DVD'ye kavusuyor.

Film: ✪✪✪✪
Ekstralar: ✪✪✪

Hostage / Rehine (2004)

D Productions - 1.85:1
İNG / TR 5.1 DD - TR altyazı

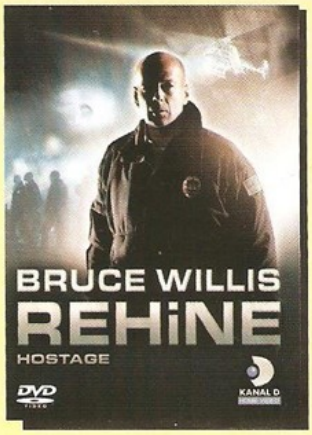

'Kendi ailenizin hayatını korumak için bir baskasının ailesini kurban eder misiniz?' sorusunu merkez alan öyküsüyle sürükleyici bir aksiyon-gerilim olan "Hostage / Rehine"nin basrolünde aksiyon filmlerinin aranılan ismi Bruce Willis yer alıyor. ABD-Almanya ortak yapımı, ABD'li halkın 'güvenlik saplantısı' üzerine odaklanmış. Jeff Talley, Los Angeles'te çalışan ve rehine operasyonlarında arabuluculuk yapan bir polistir. Günün birinde isler ters gider ve Talley, bir baba ve çocuğun ölümüyle noktalanan olay sonrası bunalıma girerek ufak bir kasabaya tayinini ister. Ailesini geride bırakarak geldiği kasaba oldukça sakin ve monoton bir yerdir. Ancak bir gün bir ailenin üç genç tarafından rehin alınmasıyla gelisen olay ciddi bir boyuta taşınır. Rehin alınan ailenin evinde, mafya patronunun yüklü parası bulunmaktadır. Durumu öğrenen mafya patronu, Talley'in kızı ve esini rehin alıp, evdeki paranın kendisine ulaştırılmasını ister. İslerin kontrolü Talley'in kontrolünden çıkmış, tehlikeli bir can pazarı kurulmustur. Sert sahneler içeren film, Willis hayranları için oldukça cazip.

Film: ✪✪✪
Ekstralar: ✪✪

Places in The Heart (1984)

Sony HE - 1.85:1
İNG Mono - TR altyazı

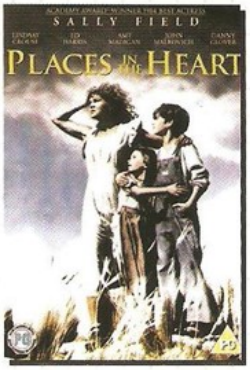

Çektiği melodramlarla ihtisas yapan Robert Benton, filmografisindeki en iyi filmlerinden biriyle karşımızda. 1930'lar Teksas'ında geçen film, bir ölüm sonrası ailenin yaşadıklarını anlatıyor. Dönemin 'Büyük Bunalım' atmosferinde geçen yapım, ırkçılık mevzusunun da önemle üzerine basıyor. Film, bir ailenin reisinin Afrikalı Amerikan biri tarafından öldürülmesiyle başlıyor.

Basrollerde oynayan Danny Glover ve Sally Field gibi isimler sayesinde izlenebilirlik oranını yükselten bir film. Güçlü bir melodram izlemek için iyi bir fırsat.

Film: ✪✪✪✪
Ekstralar: ✪

Söyleşi: Senem Erdine
serdine@merkezdergi.com.tr

Ayşen Gruda

Çoktan Türk Sineması'nın unutulmaz yüzleri arasına girmiş olan deneyimli oyuncuyu bu yıl arka arkaya iki filmde izliyoruz; önce "Keloğlan Kara Prens'e Karşı", ardından "Hacivat'la Karagöz Neden Öldürüldü?"

"Keloğlan Kara Prens'e Karşı" filminde Sultan rolünde izleyeceğimiz oyuncu, bugüne kadar yeteneğinin ancak yüzde 60'ını sergileme fırsatı bulduğunu söylüyor.

Unutamadığınız filmler...
En son Ben Kingsley'in oynadığı "Sisler Evi" çok etkileyiciydi. "Baba"yı hayatta unutamam, çok etkilenmiştim. Çocukluğumda izlediklerim içinde unutamadıklarım vardır bir de, mesela "Aşk Güzel Şey", "Kwai Köprüsü", "Piknik".

Hangi oyuncuları beğenirsiniz?
Türkiye'den Haluk Bilginer'i çok beğeniyorum mesela. Onu Charlie Chaplin'e benzetiyorum; hem yüzünü hem oyunculuğunu. Gazanfer Özcan'la "Keloğlan Kara Prens'e Karşı"da beraberdik. O benden de sabırlı bir oyuncu. Çok şey öğrendim ondan ve çok keyifle oynadım. Türkiye'den başka birçok oyuncuyu seviyorum ama şimdi sıralamayayım burada çünkü içlerinden birini unutursam üzülürüm. Dünyadan, dediğim gibi Ben Kingsley'yi beğeniyorum, sonra Roy Sheider'ı. Aslında şu eski oyunculara bakınca birçoğuna hayranlık duyuyorum. "Gilda"yı izlerken Rita Hayworth'a hayranlık duyuyorum mesela. Marilyn Monroe'ya da büyük bir hayranlık duyarım. Kitleleri peşinden sürükleyecek, böyle karizmatik oyuncular yok artık.

Hangi yönetmenleri seversiniz?
Fellini'yi severim. Eski yönetmenleri daha çok seviyorum galiba. Onların yaptıkları sinema daha büyülü, daha gizemli sanki. O büyü yok artık ya da ben hissetmiyorum belki.Türkiye'den, yeni kuşak yönetmenlerden Tayfun Güneyer'i çok beğeniyorum. Farklı bir bakış açısı var. Onun matematiğini çözerseniz çok rahat çalışılan biri. Ezel Akay'la daha önce hiç çalışmamıştım, onu çok beğendim. Bu arada Kutluğ Ataman'ı çok beğenirim. "Palto" diye bir projesi vardı, birlikte çalışacaktık, olmadı, proje ertelendi ama yönetmen olarak onu çok beğeniyorum ve mutlaka birlikte çalışmak istiyorum. Sinema filmi yok henüz ama "Sultan Makamı"nı çeken Aydın Bulut'u atmosfer yaratmak ve oyuncuyla iletişim kurmak konusunda çok başarılı buluyorum. Çağan Irmak da iyi bir yönetmen, ama insanları birdenbire çok büyütmek iyi bir şey değil. Biraz bekleyip yeni işlerini görmek lazım.

Bir filmden yarısında çıktığınız oldu mu?
Hayır, mutlaka sonuna kadar seyrederim, hatta kapanış jeneriğini de kesinlikle izlerim. Bu bir saygıdır, bu bir eğitim meselesidir. Jenerik akarken paldır küldür fırlayıp kalkmayı hiç hoş bulmuyorum çünkü ne olursa olsun ortada bir emek vardır, ona saygı gösterilmesi gerekir.

Çocukluk kahramanınız kimdi?
Kinova, Tommiks. Daha çok kitap okurduk, belki o yüzden onlar oldu benim kahramanlarım. İlk seyrettiğim film "Estergon Kalesi"ydi. Sanıyorum dört ya da beş yaşındaydım. Ahmet Üstün oynuyordu. Eski bir şarkıcıdır. O filmden çok etkilenmiştim. Sonra daha çok kovboy filmleri izlerdik sinemalarda ve evet, aslında o dönemden beni en çok etkileyen oyuncu Gary Cooper'dı galiba. Çocukluk kahramanım odur.

Yalnızlığı mı, kalabalıkları mı tercih edersiniz?
Bu çok felsefi bir konu aslında; zaten herkes yalnızdır, zaten kalabalıkların içindeyiz, ama ben yalnız kalmayı seviyorum galiba. Çılgın kalabalığı sevmiyorum.

Küsüp somurtur musunuz bağırıp çağırır mısınız?
Direkt olarak tepkimi gösteririm. Karşımdakinin beni kızdırdığını çok dürüstçe, açık açık söylerim mutlaka.

Çalışmadığınız akşamlarınız nasıl geçer?
Bir kere torunuma gidiyorum, onunla bol bol vakit geçiriyorum. Birinci sınıfa gidiyor. Onunla ders yapıyoruz, bazen kitap okuyoruz, oyunlar oynuyoruz. Kendine has bir hayal dünyası var, ondan konuşuyoruz, geleceği konuşuyoruz. Onun dışında kitap okumak benim için önemlidir, çok zaman ayırırım. Televizyon seyrederim, Televizyona aptal kutusu diyenlere kızarım. Aptal olan kullanmasını bilmeyendir herhalde. Bunun da aptallıkla ilgisi yok aslında, cahillikle, bilinçsizlikle ilgili olabilir belki. Ben seyredecek çok güzel programlar buluyorum ve çok keyif alıyorum televizyon seyretmekten. Mezzo diye bir kanal var. O benim favori kanallarımdan biri mesela.

Sabah ilk iş ne yaparsınız?
İlk iş uyanırım. Kahvemi içerim, sigaramı içerim ve mümkünse güne pozitif başlamak isterim. Benim için bu önemlidir. İşe gitmiyorsam evde vakit geçirmeyi çok severim. Yapacak o kadar çok şey bulurum ki; yemek yaparım, dantel işlerim, goblen işlerim, kitap okurum, müzik dinlerim, düşünürüm.

Hangi konuda zayıfsınız?
Zaman zaman çok çabuk paniğe kapılırım ama her zaman değil. Çok evhamlıyımdır. Etrafımdakilere sormak lazım tabii ama ben kendimde bunları görüyorum.

Hangi konuda güçlüsünüz?
Güçlü bir insanımdır aslında, iradeliyimdir, işimde çok ama çok disiplinliyimdir. Tek zaafım torunum Emre, onun bana yaptıramayacağı şey yok. Zaaf değil belki o da, sevgiden gelen hoşgörü. İnsanların zayıf taraflarını olmazsa güçlü olmaları mümkün değil, diyalektiğe aykırı bir kere. Tabii ki güçsüz taraflarım da vardır, güçlü taraflarım da ama mümkün mertebe sağlam durmaya çalışıyorum. Bu bir tarz; sağlam durmak.

Ölümden sonra ne var?
Ölüm var, başka bir şey yok. Rüya görmediğiniz, derin bir uyku gibi. Geride kalmak zor ama... Gideni özlemek zor.

Neden korkarsınız?
Doğal afetlerden korkarım. Cahil insanlardan korkarım, çünkü cahil insan bir de kötü yürekliyse çok korkunç olabilir. Bana göre güç eğer bilgiyle, zekayla donatılmamışsa çok tehlikeli bir şeydir çünkü.

Mutlu aşk var mı?
Ben öyle klişe şeyleri pek düşünmüyorum. Ben acaba yediğimiz tuzun içine talk pudrası veya mermer katıyorlar mı diye düşünüyorum. Aşk bir anlık bir şey, mutluluk da öyle. Sevgi çok daha kalıcı, çok daha somut, elle tutulur gözle görülür bir şey.

Hayatınız filme çekilecek olsa adı ne olurdu?
"Ayşe'nin Maceraları".

Yeni bir film projesi var mı?
Yok. Bu yıl iki tane çektim zaten. Sinema projesi de kolay kolay çıkmıyor. Hazırlık süreci uzun sürüyor. Hele bu ikisinde ne yaptığımı bir göreyim. Aslında "Palto"yu çekmeyi çok isterdim Kutluğ Ataman'la.

Genç kuşaktan mutlaka çalışmak istediğiniz yönetmenler var mı?
Hepsiyle çalışmak isterim. Benim tecrübemle onların yaratıcılığı, dinamizmi birleşirse iyi şeyler ortaya çıkabilir diye düşünüyorum. Ben herhalde bugüne kadar yeteneğimin yüzde 60'ını falan kullandım. Onların bende yeni şeyler keşfedeceklerini düşünüyorum.

Şu anda doların kaç YTL olduğunu biliyor musunuz?
1.300 küsur. Ben dolar kullanmayı doğrusu hiçbir zaman içime sindiremedim. Klasik anlamda milliyetçilik olarak anlaşılmasın, politik anlamda milliyetçi değilim ama ülkesini seven birisi olarak insanın sadece bayrağına değil, diline, parasına ve birtakım değerlerine de saygı gösterip sahip çıkması gerektiğini düşünüyorum.

sinema KOLEKSİYON

FACE/OFF

Hong Kong'ta çektiği filmlerle önce Asya'yı, sonra ABD ve Avrupa'yı fetheden John Woo, Hollywood'a transfer olduğunda 25'i aşkın film yönetmiş, tecrübeli bir isimdi. Galiba ABD'ye tam ısınamadığından olsa gerek yeni kıtadaki ilk iki filmi pek ses getirmedi. Ama 1997'te çektiği üçüncü film "Face/Off"u yılın en çok konuşulan filmlerinden biri yapmayı başarmış ve kendine yeni hayranlar edinmişti. Yüzlerini değişmek zorunda kalan bir suçlu ile kanun adamının hikayesini, kendi meşrebince yoğun bir duygusallık ve biçim gösterisiyle anlattı. Aslında, birkaç temel mantık hatasını bir yana bırakırsanız hiç de fena bir film sayılmazdı.

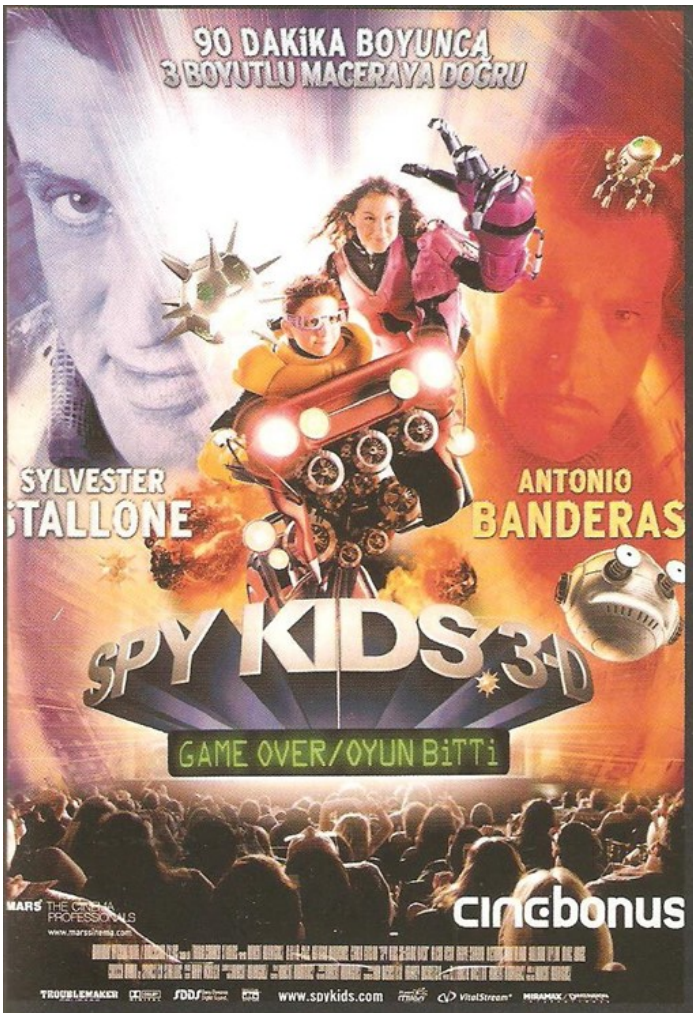
90 DAKİKA BOYUNCA
3 BOYUTLU MACERAYA DOĞRU
SYLVESTER
STALLONE
ANTONIO
BANDERAS
SPY KIDS 3-D
GAME OVER/OYUN BİTTİ
cinebonus
www.spykids.com

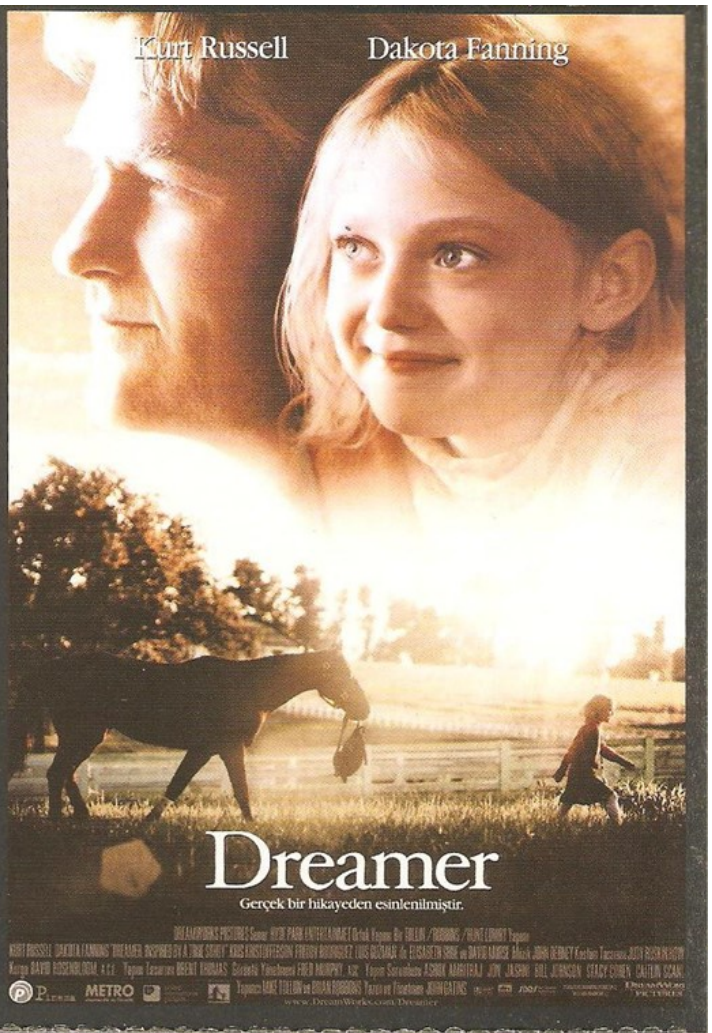
Kurt Russell
Dakota Fanning
Dreamer
Gerçek bir hikayeden esinlenilmiştir.

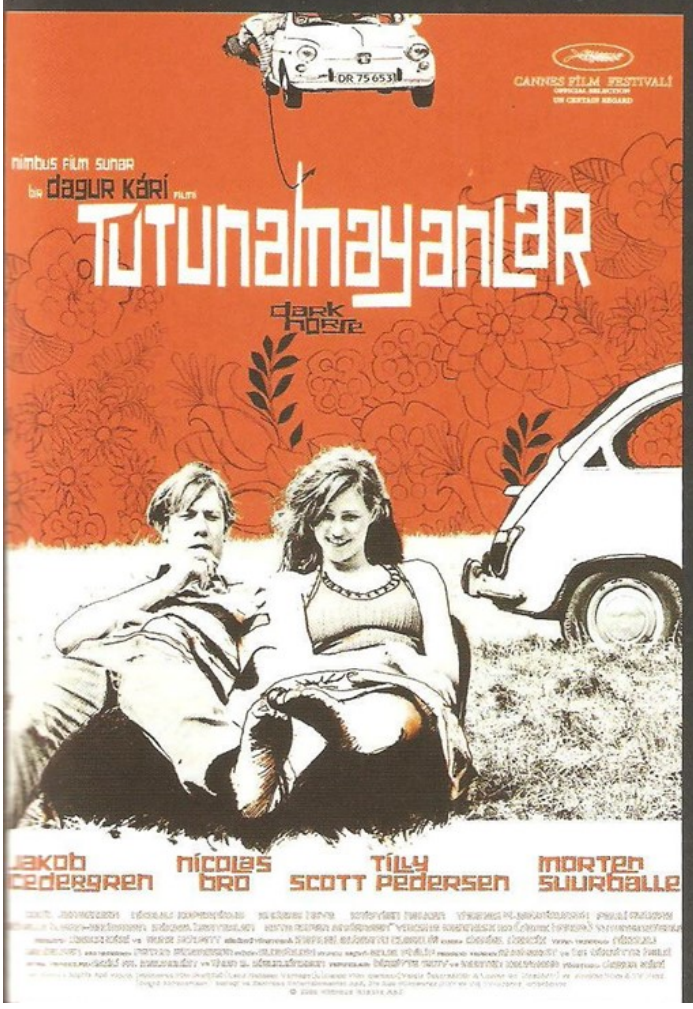
CANNES FİLM FESTİVALİ
nimbus film sunar
bir DAGUR KÁRI filmi
TUTUNAMAYANLAR
dark horse
Jakob Cedergren
Nicolas Bro
Tilly Scott Pedersen
Morten Suurballe

VINCENT KARTHEISER TARYN MANNING ARLISS HOWARD MARE WINNINGHAM
aşk uyanıştır, aşk hayaldir, aşk acıdır.
ilk aşk
dandelion
en derin olanıdır.
www.dandelionthemovie.com

DREAMER
DREAMER

Yönetmen: John Gatins. **Oyuncular:** Kurt Russell, Dakota Fanning, Kris Kristofferson, Elisabeth Shue, David Morse, Freddy Rodriguez, Luis Guzman, Oded Fehr, Ken Howard, Holmes Osborne. **Senaryo:** John Gatins. **Görüntü Yönetmeni:** Fred Murphy. **Kurgu:** David Rosenbloom. **Müzik:** John Debney. **Yapım Tasarımcısı:** Brent Thomas. **Yapımcı:** Hunt Lowry, Brian Robbins, Michael Tollin. **Süre:** 102 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** UIP.

Gösterim Tarihi: 20 Ocak

Konu: Ben Crane, yeteneği artık başka adamları zengin etmek için harcanan, bir zamanların mükemmel at terbiyecisidir. Soñador (adı İspanyolca'da "hayalperest" anlamına gelmektedir) eskiden umut vaat eden bir at iken kırık bacak yüzünden kariyeri sona ermiş bir attır. Ben'in patronu da olan sahibi tarafından ölü olarak kabul edilen at, Ben'e işten çıkarılma kağıtlarıyla birlikte bir tazminat olarak verilir. Tereddütsüz bir inanç ve Ben'in küçük kızı Cale'in azmi sayesinde bu iki hasar görmüş ruh, görünüşte imkânsız gibi görünen bir amaç için biraraya gelecektir: Breeder's Cup Classic koşusunu kazanmak...

Yönetmen: "Dreamer", John Gatins'in ilk yönetmenlik denemesi...

Oyuncular: Kurt Russell; "It Happened At The World's Fair", "Follow Me, Boys!", "Mosby's Marauders", "Guns In The Heather", "The One And Only, Genuine, Original Family Band", "The Horse In The Gray Flannel Suit", "The Computer Wore Tennis Shoes", "The Barefoot Executive", "Fools' Parade", "Now You See Him, Now You Don't", "Charley And The Angel", "Superdad", "The Strongest Man In The World", "Used Cars", "Escape From New York", "The Thing", "Silkwood", "Swing Shift", "The Mean Season", "The Best Of Times", "Big Trouble In Little China", "Overboard", "Tequila Sunrise", "Winter People", "Tango & Cash", "Backdraft", "Unlawful Entry", "Captain Ron", "Tombstone", "Stargate", "Executive Decision", "Escape From L.A.", "Breakdown", "Soldier", "3000 Miles To Graceland", "Vanilla Sky", "Interstate 60", "Dark Blue", "Miracle" ve "Sky High"da rol aldı.

sinema

SPY KIDS 3-D: OYUN BİTTİ
SPY KIDS 3-D: GAME OVER

Yönetmen: Robert Rodriguez. **Oyuncular:** Antonio Banderas, Carla Gugino, Alexa Vega, Daryl Sabara, Ricardo Montalban, Holland Taylor, Sylvester Stallone, Mike Judge, Salma Hayek, Matt O'Leary. Senaryo: Robert Rodriguez. **Görüntü Yönetmeni:** Robert Rodriguez. **Kurgu:** Robert Rodriguez. **Müzik:** Rebecca Rodriguez, Robert Rodriguez. **Yapım Tasarımcısı:** Robert Rodriguez. **Yapımcı:** Elizabeth Avellan, Robert Rodriguez. **Yapım:** ABD. **Süre:** 84 dk. **Dağıtımcı:** Mars The Cinema Professionals.

Gösterim Tarihi: 6 Ocak

Konu: Ünlü casus aile Cortezler'in başı yine belada... Carmen, dünya için büyük tehlike oluşturan, birden fazla karaktere sahip bilgisayar beyinli zeki mucit Oyuncakçı tarafından kaçırılır ve bir bir video oyununun içine hapsedilir. Kardeşini kurtarmak isteyen Juni, oyunun içine girerek sanal dünyada mücadele etmek zorundadır. Anne, baba, büyükanne ve büyükbabanın da dahil olmasıyla olaylar daha da içinden çıkılmaz bir hale gelir.

Yönetmen: Robert Rodriguez; "El Mariachi", "Desperado", "Four Rooms (The Misbehavers adlı bölüm)", "From Dusk Till Dawn", "The Faculty", "Spy Kids", "Spy Kids 2: Island of Lost Dreams", "Once Upon a Time in Mexico", "Sin City" ve "The Adventures of Sharkboy and Lavagirl in 3-D"yi yönetti.

Oyuncular: Juni Cortez'i canlandıran Daryl Sabara "Spy Kids", "Spy Kids 2: Island of Lost Dreams" ve "Lucky 13" adlı sinema filmlerinde rol aldı.

sinema

İLK AŞK
DANDELION

Yönetmen: Mark Milgard. **Oyuncular:** Vincent Kartheiser, Taryn Manning, Arliss Howard, Mare Winningham, Blake Heron, Michelle Forbes, Marshall Bell, Shawn Reaves, Robert Blanche, Don Alder. **Senaryo:** Mark Milgard, Richard Murphy, Robb Williamson. **Görüntü Yönetmeni:** Tim Orr. **Kurgu:** Amy E. Duddleston. **Müzik:** Robb Williamson. **Yapım Tasarımcısı:** Judy Becker. **Yapımcı:** Molly M. Mayeux. **Süre:** 94 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** 1 Film.

Gösterim Tarihi: 27 Ocak

Konu: Annesiyle birlikte yeni bir hayata başlamak üzere kasabaya gelen Danny, Mason ile kısa sürede yakınlaşır. Günlük hayattaki açmazlardan, kendisini çevrelemiş uçsuz bucaksız doğayla vakit geçirerek kaçmaya çalışan Mason, samimiyeti ve güzelliğinden etkilendiği Danny sayesinde zihnini sıkıntılarından soyutlamaya çabalar. Ne var ki, katı kuralları ve işi arasında gidip gelen babasının vurdumduymazlığı, kocası ile arasındaki iletişimsizliğinin çaresini alkol ve haplarda bulmaya çalışan annesi, savaşın üzerinde bıraktığı izlerin içinde yaşadığı gerçeklik ile tek bağı olan büyükbabası, Mason'ın duygularında gelgitlere neden olur.

Yönetmen: "İlk Aşk", Mark Milgard'ın yönettiği ilk sinema filmi...

Oyuncular: Taryn Manning; "Speedway Junky", "The Specials", "Lucky 13", "Crazy/Beautiful", "Crossroads", "White Oleander", "8 Mile", "Cold Mountain", "Debating Robert Lee", "Unbeatable Harold", "Hustle & Flow", "A Lot Like Love" ve "Cult"de rol aldı.

sinema

TUTUNAMAYANLAR
VOKSNE MENNESKER

Yönetmen: Dagur Kári. **Oyuncular:** Nicolas Bro, Jakob Cedergren, Tilly Scott Pedersen, Morten Suurballe, Mikael Bertelsen, Michelle Bjorn-Andersen, Thomas L. Corneliussen, Thomas W. Gabrielsson, Kristian Halken, Anders Hove. **Senaryo:** Dagur Kári, Rune Schjott. **Görüntü Yönetmeni:** Manuel Alberto Claro. **Kurgu:** Daniel Dencik. **Yapım:** Danimarka - İzlanda. **Süre:** 106 dk. **Dağıtımcı:** 1 Film.

Gösterim Tarihi: 6 Ocak

Konu: Daniel, şehrin duvarlarına resim yaparak hayatını kazanan bir grafiti sanatçısıdır. Daniel'in son dört sene içindeki tüm kazancı sadece 7 dolardır. Vergi dairesindekiler Daniel'in durumundan şüphelenmeye başlarlar. Aslında ev sahibinden, polislere herkes Daniel'in varlığını sorgulamaktadır. Ancak müzikçalarının kulaklıklarını kulağından hiç çıkarmayan ve FIAT 500'ü ile şehri turlayan Daniel, herkesten ayrı bir boyutta yaşar gibidir. Daniel bir gün pastanede çalışan Franc ile tanışır ve ikili birbirine aşık olur. Ancak ortada ufak bir sorun vardır: Daniel'in en iyi arkadaşı olan 'Büyükbaba' da aynı kıza aşıktır. Hayatları boyunca hep kaybedenler tarafında bulunan Daniel, Franc ve 'Büyükbaba', zaman içinde seçimler yapıp büyümek zorunda kalacaklardır.

Yönetmen: Bir kısa film ve 5 yönetmenli "Villiljós"un ardından Dagur Kári'nin tek başına yönettiği ilk sinema filmi "Nói Albínói-Buzdan Hayaller".

Oyuncular: İsveç doğumlu Jakob Cedergren, "Den Bla Munk", "De Gronne Slagtere", "Rembrandt", "Bag Det Stille Ydre" ve "Bare Holger" adlı sinema filmlerinde rol aldı.

sinema

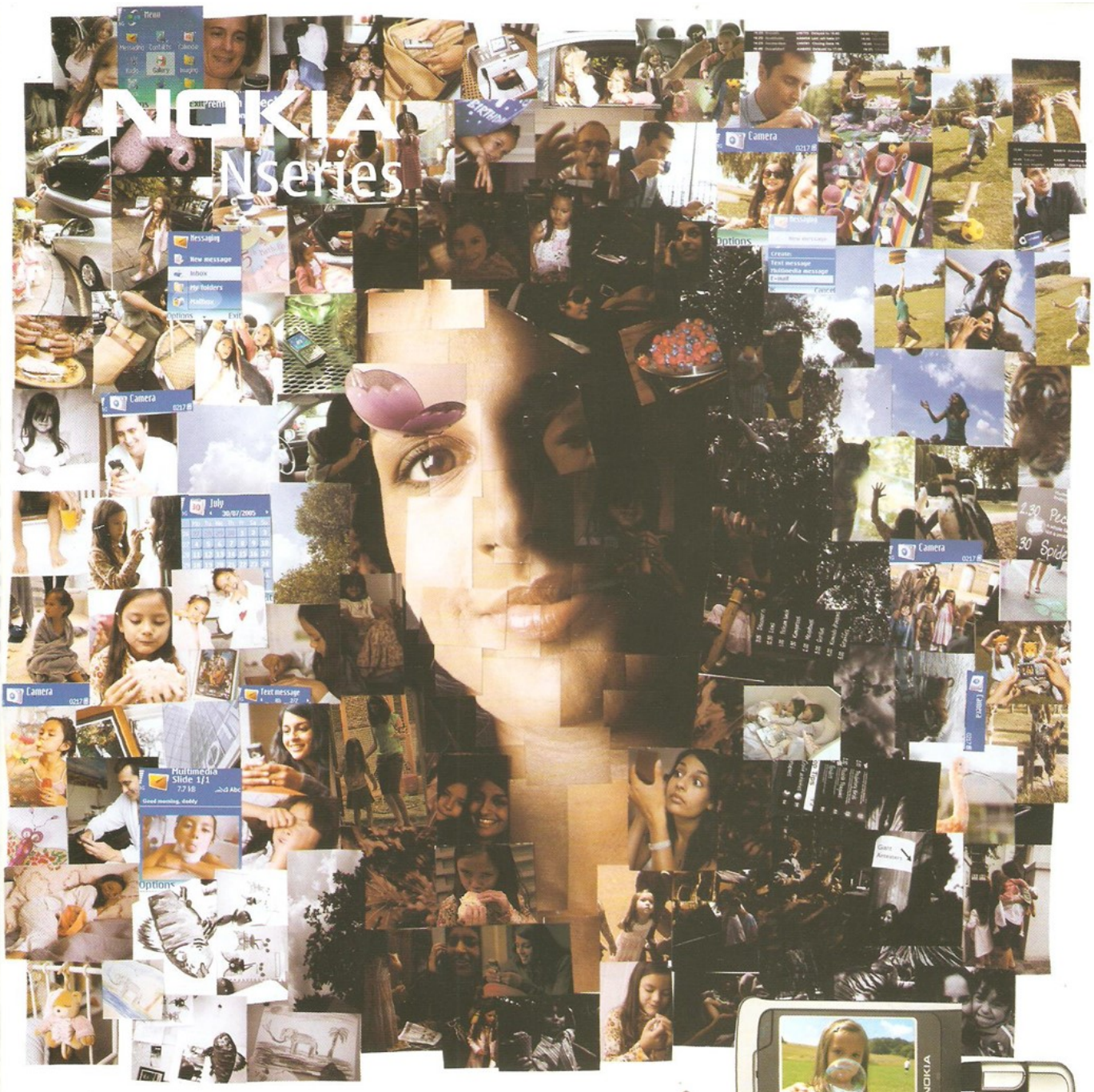

Nokia
N90

ZEISS
Carl Zeiss Optics

Nokia
N70

Nokia Nseries

Mama saati. Banyo saati. Yatak saati. Şimdi annelik zamanı. O anın bir fotoğrafını çekin ve sevdiklerinize gönderin. **www.nokia.com.tr**'ye tıklayın ve Nokia Nseries'in geniş dünyasının kapılarını aralayın.

NOKIA
Connecting People

Telif hakkı © 2005 Nokia. Tüm hakları saklıdır. Nokia ve Nokia Connecting People, Nokia Corporation'ın ticari veya tescilli ticari markalarıdır.

En soğuk günlerde de
özel avantajlarınız var.

CardFinans özel avantajları 1000'i aşkın markada ve 35.000'e yakın alışveriş noktasında.
Telefon Bankacılığı: 444 0 900 • İnternet Bankacılığı: www.finansbank.com.tr • www.cardfinans.com.tr

CARDFINANS
BURADA
ÖZEL AVANTAJLARINIZ
VAR